मराठी समाजशास्त्र परिषद – व्यक्ती परिचय ग्रंथ

संपादक : डॉ. राहुल भगत

मराठी समाजशास्त्र परिषद

व्यक्ती परिचय ग्रंथ

संपादक

डॉ. राहुल भगत

मराठी समाजशास्त्र परिषद

व्यक्ती परिचय ग्रंथ

संपादक

डॉ. राहुल भगत

प्राध्यापक व समाजशास्त्र विभाग प्रमुख,
एस. एन. मोर कला, वाणिज्य व श्रीमती जी. डी. सराफ
विज्ञान महाविद्यालय, तुमसर जि. भंडारा ४४१९१२.

मराठी समाजशास्त्र परिषद : व्यक्ती परिचय ग्रंथ
Marathi Samajshastra Parishad: Vyakti Parichay Granth.

प्रकाशक:
डॉ. नारायण कांबळे,
अध्यक्ष, मराठी समाजशास्त्र परिषद.

संपादक:
डॉ. राहुल भगत,
प्राध्यापक व समाजशास्त्र विभाग प्रमुख,
एस. एन. मोर कला, वाणिज्य व श्रीमती जी. डी. सराफ
विज्ञान महाविद्यालय, तुमसर जि. भंडारा – ४४१९१२.

आवृत्ती: मार्च, २०२१.

सर्वाधिकार:
अध्यक्ष, मराठी समाजशास्त्र परिषद,
नोंदणी क्र. महाराष्ट / २७–८३ औरंगाबाद.

ISBN: 978-81-923377-5-3

अक्षर जुळवणी:
दर्शन कम्प्युटर, तुमसर.

मुद्रक:
आस्था प्रिंटस्, नागपूर.

मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या सदस्यांसाठी विनामूल्य.

अनुक्रमणिका

अ. क्र. पृष्ठ क्रमांक

१. प्रस्तावना ..... डॉ. उत्तमराव भोईटे ... १

२. दोन शब्द.... डॉ. नारायण कांबळे ... ३

३. संपादकीय..... ... ५

४. मराठी समाजशास्त्र परिषदेची वाटचाल.... १९८३ ते २०२० ... ७

५. मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या समाजशास्त्र संशोधन पत्रिकेचा प्रवास १९८७ ते २०२० ... ३४

६. महाराष्ट्रातील समाजशास्त्राच्या विकासात दिवंगत समाजशास्त्रज्ञांचे योगदान..... ... ४३

७. महाराष्ट्रातील विविध विद्यापीठांचे समाजशास्त्राच्या विकासातील योगदान.... ... ५३

८. महाराष्ट्रातील विद्यापीठे व महाविद्यालयांतील समाजशास्त्र विषयाचे अभ्यासक ... ... ५८ ते १४९

९. परिशिष्टे : –

अखिल भारतीय समाजशास्त्र परिषदेतर्फे जीवन गौरव पुरस्कार प्राप्त महाराष्ट्रातील समाजशास्त्राचे प्राध्यापक... ... १५०

मसप जीवन गौरव पुरस्कार प्राप्त महाराष्ट्रातील समाजशास्त्राचे प्राध्यापक... ... १५१

मसप चे अध्यक्ष, सचिव व कोषाध्यक्षांचा कार्यकाळ : १९८३–२०२०... ... १५२

समाजशास्त्र संशोधन पत्रिका: संपादक व कार्यकारी संपादक १९८७ ते २०२० ... ... १५३

मसप कार्यकारिणी २०१८ ते २०२० ... ... १५४

मसप कार्यकारिणी २०२० पासून १५५

मराठी समाजशास्त्र परिषदेची २०२० पर्यंत झालेल्या अधिवेशाचे स्थळ, दिनांक, संयोजक ... १५६

छायांकित मराठी समाजशास्त्र परिषद..... ... १५८ ते १६८

महाराष्ट्रातील विविध विद्यापीठे व महाविद्यालयांतील समाजशास्त्र विषयांचे अभ्यासक

अ

१. अवचट विद्या ... ५८
२. अवचार बळीराम परशराम ... ५८
३. अवचार स्मिता ... ५८
४. अवचार अमोल आदिनाथ ... ५९
५. अन्सारी शफीफा परवीन गफार ... ५९
६. अहिरे किशोर प्रताप ... ५९
७. अहिरे प्रतिभा भारत ... ५९

आ

८. आगलावे प्रदीप नागोराव ... ६०
९. आगलावे सरोज प्रदीप ... ६०
१०. आत्राम विठ्ठल शामराव ... ६१
११. आचार्य राजा धोंडिबा ... ६१

इ

१२. इंगोले कमलकिशोर बापूराव ... ६१
१३. इंगोले प्रणाली नारायणराव ... ६१

उ

१४. उबंरकर दिनकर एकनाथ ... ६२
१५. उकरंडे शिवाजी अशोक ... ६२
१६. उराडे दिवाकर हरीजी ... ६२

अं

१७. अंबुलगेकर कैलास गंगाधर ... ६२
१८. अंबोरे प्रदीप लक्ष्मणराव

क

१९. कढव गजेंद्र माणिकराव ... ६२
२०. कमला गणेश ... ६३
२१. कनकदंडे श्वेतांबरी प्र. ... ६३
२२. कनकदंडे मोहिनी शोभा प्रकाश ... ६३
२३. करवा जे. पी. ... ६३
२४. कराडे जगन ... ६३
२५. कराडे सुजाता जगन ... ६४
२६. करे बिभीषण दत्तात्रय ... ६४
२७. कऱ्हाड सुवर्णा भारत ... ६४
२८. कंधारे नंदा पंढरीनाथ ... ६५
२९. कांबळे स्निग्धा राजेश ... ६५
३०. कांबळे भरत मसाजी ... ६५
३१. कांबळे प्रविण मानसिंग ... ६५
३२. कांबळे रमेश ... ६५
३३. कांबळे राजेंद्र जनार्दन ... ६६
३४. कांबळे संभाजी शंकर ... ६६
३५. कांबळे संजयकुमार ... ६६
३६. कांबळे चंद्रकांत धनाजी ... ६६
३७. कांबळे नारायण तुकाराम ... ६७
३८. कांबळे–जगतकर अर्चना राजकुमार ... ६७
३९. कांबळे वसंत निवृत्ती ... ६७
४०. कांबळे सी. टी. ... ६७
४१. कांबळे एन. आर. ... ६८
४२. कांबळे दत्ता दौलाजी ... ६८
४३. काळे संपत चंद्रभान ... ६८
४४. काळे आनंदा भिकुजी ... ६८
४५. काळे खंडू संभाजी ... ६८
४६. काळे रेवणनाथ भिका ... ६९
४७. कावळे बी. एन. ... ६९
४८. कावरे संतोष अ. ... ६९
४९. कोळेकर संजय ... ६९
५०. कोते अंगद व्यंकटराव ... ६९
५१. कोल्हे मारोती विठ्ठलराव ... ६९
५२. कोसे तुळसीदास शामराव ... ७०
५३. कुमावत रामचंद्र गोविंद ... ७०
५४. कुंभार समाधान लोटन ... ७०
५५. कुंभारे संजय श्रीहरी ... ७०
५६. कुंभारे महेंद्र नारायणजी ... ७०
५७. कुकडे सुनिता जगन्नाथराव ... ७०
५८. कुकलारे नंदकुमार भिमराज ... ७१
५९. कुलकर्णी शालीनी बंसीधरराव ... ७१
६०. कुलकर्णी प्रभाकर काशिनाथ ... ७१
६१. कुमरे दिलीप दामूजी ... ७१
६२. किर्दक बी. एच. ... ७१
६३. केंद्रे बालाजी एन. ... ७१

ख

६४. खडके सुधा मुरलीधर ... ७२
६५. खर्चे जसश्री विनय ... ७२
६६. खंदारे शाम एस. ... ७२
६७. खंडारे राहुल सारंगधर ... ७३
६८. खंडागळे चंद्रकांत रघुनाथ ... ७३
६९. खोब्रागडे भाऊराव नत्थुजी ... ७३
७०. खाडे श्रीराम किसनराव ... ७३
७१. खाडे अनुराधा एम. ... ७३
७२. खंडेराव प्रसेनजीत हरीश ... ७४
७३. खेडकर विनोद बाबासाहेब ... ७४
७४. खैरनार दिलीप रामदास ... ७४

ग

७५. गगनग्रास ज्योती सुहास ... ७५
७६. गडकरी मंगला आय. ... ७५
७७. गडवाल अे. रहीम अे. मुजीब ... ७५
७८. गडमे अंगद मनोहर ... ७५
७९. गव्हाणे–गोटे शुभांगी ... ७६
८०. गजभिये प्रदीप हरीश्चंद्र ... ७६
८१. गायकवाड मारोती मल्हारी ... ७७
८२. गायकवाड शिवाजी पांडुरंग ... ७७

८३. गायकवाड विलास माणिकराव ... ७७
८४. गायकवाड श्रीकांत ... ७७
८५. गायकवाड अनिता ... ७८
८६. गायकवाड प्रभाकर काशिनाथ ... ७८
८७. गायगोळ सुनिल प्रल्हाद ... ७८
८८. गाडेकर अनिल म्हाळाप्पा ... ७८
८९. गादेवार लिना विलास ... ७८
९०. गावंडे अमरिश श्रीकृष्ण ... ७८
९१. गावंडे अनिल रामचंद्र ... ७९
९२. गांधी बानायत ... ७९
९३. गांगुर्डे संतोष गोविंद ... ७९
९४. गिरी सुर्यकांत अनुरथ ... ७९
९५. गोखले सुजाता ... ७९
९६. गोरे भागवत दगडूबा ... ७९
९७. गोरे संदिप रामराव ... ७९
९८. गोडगे अंकुश मच्छिंद्रराव ... ८०
९९. गुंजाळ संग्राम विठ्ठलराव ... ८०
१००. गुप्ता अनिलकुमार हनुमानदास ... ८०

घ

१०१. घोडके यादव रावसाहेब ... ८०
१०२. घोडगे ज्ञानेश्वर धर्माजी ... ८०
१०३. घोडेस्वार प्रवीण ... ८१
१०४. घोगरे किशन काशिनाथ ... ८१
१०५. घाटुर्ले विलास काशिनाथजी ... ८१
१०६. घेज्जी विजय कल्लप्पा ... ८१

च

१०७. चढढा गिता ... ८१
१०८. चव्हाण दिलीप सवाईराम ... ८२
१०९. चव्हाण विठ्ठल गोपा ... ८२
११०. चव्हाण विलास बळीराम ... ८२
१११. चव्हाण राज पुण्णू ... ८२
११२. चव्हाण संजय किसनराव ... ८२
११३. चव्हाण ज्ञानेश्वर शेषराव ... ८२
११४. चव्हाण गंगाधर बाळु ... ८३
११५. चाटसे मधुकर हरी ... ८३
११६. चौधरी अजय आय. ... ८३
११७. चौधरी संदीप मुरलीधर ... ८३
११८. चौधरी नारायण राजाराम ... ८४
११९. चौधरी दिपक ... ८४
१२०. चौधरी माधुरी बबनराव ... ८४

ज

१२१. जाधव बाबुराव संभाजी ... ८४
१२२. जाधव महेंद्रकुमार आनंदराव ... ८५
१२३. जाधव दशरथ धानू ... ८५
१२४. जाधव अश्रू पुंजाजी ... ८५
१२५. जाधव अर्जुन पांडुरंग ... ८५
१२६. जाधव सुरेश विठ्ठल ... ८५
१२७. जाधव विनोद विठ्ठलराव ... ८५
१२८. जाधव सुलोचना उध्दव ... ८६
१२९. जायभाये अनिलकुमार विठोबा ... ८६
१३०. जांभूळकर मिलींद रामदास ... ८६
१३१. जोशी बी. एल. ... ८६
१३२. जोशी–टेंभूरणीकर अंजली ... ८७
१३३. जोसेफ एम.टी. ... ८७
१३४. जैन अनिल पी. ... ८७

झ

१३५. झाडे रामचंद्र एस. ... ८८
१३६. झाडे माधुरी हरिभाउ ... ८८

ट ... ८८

१३७. टापरे समृध्दी मदन ... ८८
१३८. टेंगसे आत्माराम आप्पाराव ... ८८
१३९. टेंगसे सुनिता आत्माराम ... ८८

ठ

१४०. ठाकरे अनिल खुशालराव ... ८८
१४१. ठाकरे संजय भैयाजी ... ८९
१४२. ठाकुर सुरेंद्र जी. ... ८९
१४३. ठाकूर सी. एस. एस. ... ८९
१४४. ठोंबरे मधुकर दत्तात्रय ... ९०
१४५. ठोंबरे अस्मिता रामभाउ ... ९०

ड

१४६. डंके जयश्री अभिमन्यू ... ९०
१४७. डेरे विशाखा जगन्नाथ ... ९०
१४८. डोगर शहादेव शिवाजीराव ... ९०
१४९. डोंगरे भगवान भाउराव ... ९०

ढ

१५०. ढाकरे मेघशाम नामदेवराव ... ९०
१५१. ढोले शेकोबा परशुराम ... ९१
१५२. ढोमणे छाया सुरेश ... ९१

त

१५३. तंगलवाड दिगांबर माधवराव ... ९१
१५४. तंगलवाड दत्ता माधवराव ... ९१
१५५. तांबडे सुलभा सुभाषचंद्र
१५६. तांबे श्रृती ... ९१
१५७. ताजणे शोभा पांडुरंगजी ... ९२
१५८. तायडे पद्मानंद मनोहर ... ९२
१५९. तेंडूलकर अनघा ... ९२

द

१६०. दंडारे सुरेखा अशोक ... ९२
१६१. दमकोंडवार बालाजी गंगाधरराव ... ९३
१६२. दहिकांबळे शिवाजी धोंडींबा ... ९३
१६३. दामोदर दिपक राघोजी ... ९३
१६४. दामावले दगडू नरसिंग ... ९३
१६५. दाडगे सुरेखा वैजनाथराव ... ९३
१६६. दुधे संजय संतोष ... ९३

१६७. दुधे दामोदर चंद्रभान ... ९४
१६८. दुतोंडे शाम रामराव ... ९४
१६९. देशमुख शामला माधवराव ... ९४
१७०. देशमुख भालचंद्र रूपराव ... ९४
१७१. देशमुख शिरीश गुलाबराव ... ९५
१७२. देशमुख प्रकर्ष सुभाषराव ... ९५
१७३. देशपांडे मेघा ... ९५
१७४. देसले मधुकर आत्माराम ... ९५
१७५. देसाई प्रतिभा बाबुराव ... ९५
१७६. देसाई सतिश ... ९६
१७७. देसाई कृष्णाजी मारोती ... ९६
१७८. देवर स्मिता रामेश्वर ... ९६
१७९. दिवटे–भिल्लारे विद्या दिपक ... ९६
१८०. दिघोरे विजय शंकरराव ... ९६

ध

१८१. धनवडे सुरेश विठ्ठलराव ... ९७
१८२. धनवे आरती मिलींद ... ९७
१८३. धारवाडकर दिपक सुधाकर ... ९७
१८४. धुतुरे मधुकर गंगाराम ... ९७
१८५. धोकटे मंगलमुर्ती शशीकांतराव ... ९७

न

१८६. नगराळे मोहन भानुदास ... ९७
१८७. नळगीरकर मंजुषा मोतीराम ... ९८
१८८. नडाफ बाबासाहेब रहीमन ... ९८
१८९. नवगणकर राजाभाऊ व्यंकटराव ... ९८
१९०. नामुर्ते ज्ञानेश्वर एस. ... ९८
१९१. नायक के. बी. ... ९८
१९२. नायरे मालीनी गोपाळ ... ९९
१९३. नारगुडे प्रशांत तान्हाजी ... ९९
१९४. नाईक विठ्ठल धोंडीराम ... ९९
१९५. नाईक सुजाता रामदासजी ... ९९
१९६. निंबार्ते गोपीचंद एन. ... ९९
१९७. निनावे भूपेंद्र मनोहर ... ९९
१९८. निखाडे राजू डी. ... ९९
१९९. निसर्गंध प्रभाकर रामराव ... १००
२००. निसर्गंध सिध्दार्थ ... १००

प

२०१. परळकर शशीकांत दत्तोपंत ... १००
२०२. पवार बळीराम वसंतराव ... १००
२०३. पवार दिपक कृष्णराव ... १००
२०४. पवार सुभाष किशनराव ... १०१
२०५. पवार सुभाष लक्ष्मण ... १०१
२०६. पवार सुरेंद्र धनसिंग ... १०१
२०७. पवार भानुदास ... १०१
२०८. पटले भरतसिंग अमरसिंग ... १०१
२०९. पगारे चुडामन नवल ... १०१
२१०. पलसाने वंदना ... १०२
२११. पाटील अमोल अशोककुमार ... १०२
२१२. पाटील धनराज अण्णाराव ... १०२
२१३. पाटील प्रमोद देविदास ... १०३
२१४. पाटील राजेंद्र भूपाल ... १०३
२१५. पाटील प्रिती पुरूषोत्तम ... १०३
२१६. पाटील राकेश भगवान ... १०३
२१७. पाटील उषा बाहुबली ... १०३
२१८. पाटील लक्ष्मण गजानन ... १०४
२१९. पाटील संदीप दिलीप ... १०४
२२०. पाटील सुनिल अजाबराव ... १०४
२२१. पाटील नानासाहेब बाळासाहेब ... १०४
२२२. पाटील प्रदीप दाजीबा ... १०४
२२३. पाटील श्रीधर नरसिंगराव ... १०४
२२४. पाटील खेमराज वसंत ... १०५
२२५. पडोळे ज्ञानोबा विठ्ठलराव ... १०५
२२६. पासवान क्रिष्णा ... १०५
२२७. पाटेकर बंडू भाऊसाहेब ... १०५
२२८. पांडे दया ... १०५
२२९. पिलगुलवार श्रीनिवास ... १०५
२३०. पिसे पितांबर विठोबाजी ... १०५
२३१. पुंडगे भिमराव दलितराव ... १०६
२३२. पेटकर हरिदास उध्दवराव ... १०६
२३३. पोटे ज्योती अरविंद ... १०६
२३४. पोपळघट राजू शेषराव ... १०६
२३५. पैठणे असाराम सखाराम ... १०६
२३६. पौडमल संध्या अरूण ... १०७
२३७. पौडमल अरूण विठ्ठल ... १०७

फ

२३८. फुलसुंदर आरती अरूण ... १०७
२३९. फुले सुशिला ... १०७
२४०. फिसफिसे तुकाराम रामराव ... १०७

ब

२४१. बहादे गणेश नथ्थुजी ... १०८
२४२. बडवणे–भावसार रेणुका दशरथ ... १०८
२४३. बर्डे नंदलाल भिमराव ... १०८
२४४. बडगे सागर लोकनाथ ... १०८
२४५. बगाटे राजेंद्र फकिरा ... १०८
२४६. बागवान सादीक नाजिर ... १०८
२४७. बारसागडे राजेंद्र यादवराव ... १०९
२४८. बारसागडे दिलिप केशवराव ... १०९
२४९. बारीक बिष्णू चरण ... १०९
२५०. बामणे मारोती मोतीराम ... ११०
२५१. बांडे पुरूषोत्तम रामराव ... ११०
२५२. बिरादर प्रतिभा रंगराव ... ११०
२५३. बोबडे, प्रकाश सदाशिव ... ११०
२५४. बोरकर अशोक टी. ... १११
२५५. बोरकर नलिनी ईश्वरदास ... १११

२५६. बोरकर आशिष रमेश ... १११
२५७. बोरसे कैलाश बी. ... १११
२५८. बुरडे साधना बाबुराव ... १११

भ

२५९. भड रमेश श्रीराम ... ११२
२६०. भगत राहुल जनार्दन ... ११२
२६१. भगत राजकुमार किसनराव ... ११२
२६२. भगत देविदास श्रीराम ... ११२
२६३. भगत संजय ज्योतिराम ... ११३
२६४. भवरे प्रियदर्शन ... ११३
२६५. भदाने राजू लोटन ... ११३
२६६. भालेराव साहेबराव पंढरीनाथ ... ११३
२६७. भिसे रामचंद्र मुंजाजी ... ११३
२६८. भिंगारे नितिन रमेशराव ... ११४
२६९. भुजाडे प्रमिला ... ११४
२७०. भोईटे, उत्तम बी. ... ११४
२७१. भोसले बी. व्ही. ... ११५
२७२. भोसले बालाजी रामेश्वरराव ... ११६
२७३. भोसले स्मृती ... ११६
२७४. भोसले हिरालाल का. ... ११६
२७५. भैसारे सुनंदा मारोतराव ... ११६
२७६. भांगे विजय रामक्रिष्ण ... ११७
२७७. भांगे कालिदास मारूती ... ११७
२७८. भुजबळ वर्षा रामभाउ ... ११७

म

२७९. मते कविता वि. ... ११७
२८०. मधाळे शोभा आबासाहेब ... ११७
२८१. मनवर आनंद गोविंदराव ... ११८
२८२. मनगटे पुरूषोत्तम भगवंता ... ११८
२८३. मनाळ भगवान सुरेश ... ११८
२८४. मलशेटट्टे वैजनाथ मन्मथअप्पा ... ११८
२८५. मलवाडे वेदप्रकाश अविनाश ... ११८
२८६. मसराम माया बापूराव ... ११९
२८७. मंगळेकर रमेश एस. ... ११९
२८८. मकवाना एम. एच. ... ११९
२८९. मलिक बिभूती भूषण ... ११९
२९०. महाजन जयश्री तुळशीराम ... १२०
२९१. मांजरे रामकिशन मुकींदराव ... १२०
२९२. मानकर स्नेहलता सोनबाजी ... १२०
२९३. माने प्रल्हाद मारूती ... १२१
२९४. माटे सुधाकर किसन ... १२१
२९५. मालाचे रीता ... १२१
२९६. माळोदे शशिकांत भाउसाहेब ... १२१
२९७. मायी सुनिल संभाजी ... १२२
२९८. मिसाळ हनुमंत दामोधर ... १२२
२९९. मिश्रा रविश्री ... १२२
३००. मिरांडा परपेटुआ ... १२२
३०१. मस्के दिलीप सिताराम ... १२२
३०२. म्हस्के बापूसाहेब लक्ष्मणराव ... १२३
३०३. मेंढेकर संतोष पंढरीनाथ ... १२३
३०४. मेश्राम प्रदीप के. ... १२३
३०५. मेश्राम अर्चना चंद्रभान ... १२४
३०६. मेश्राम बबन पवनदास ... १२४
३०७. मोरे रामेश्वर माधवराव ... १२४
३०८. मोरे नाथराव बालासाहेब ... १२४
३०९. मोरे गंगाधर नागोराव ... १२४
३१०. मोरे मंजू बळीराम ... १२४
३११. मोटे दादासाहेब उत्तमराव ... १२५
३१२. मोकासरे गणेश तुमाराम ... १२५
३१३. मोगल सिताराम के. ... १२५
३१४. मोहबंसी अजयकुमार शंकरलाल ... १२५
३१५. मुधोळकर गजानन रामकृष्णराव ... १२५
३१६. मुंढे दत्तात्रय प्रभुराव ... १२५
३१७. मुंडे बालाजी पाटलोबा ... १२६
३१८. मुंडे रामकिशन हरिदास ... १२६
३१९. मुनेश्वर कविता दिगंबर ... १२६
३२०. मुसळे आनंद रामदास ... १२६
३२१. मुळे गणेश दत्तात्रय ... १२६
३२२. मौंदेकर साधना विठठ्लराव ... १२६

य

३२३. यादव संतोष विश्वनाथ ... १२६
३२४. येळणे घनशाम ... १२६
३२५. येरकलवार मनोहर भिमराव ... १२७
३२६. येपूरवार रंजना पांडुरंग ... १२७
३२७. येवले सुधीर आश्रुबा ... १२७

र

३२८. राऊत नंदकिशोर उकंडराव ... १२८
३२९. राऊत किशोर उत्तमराव ... १२८
३३०. राऊत दयानंद उत्तमराव ... १२८
३३१. राठोड ईश्वर लक्ष्मण ... १२८
३३२. राठोड रमेश धोंडीराम ... १२८
३३३. राठोड उल्हास रामजी ... १२९
३३४. राठोड विक्रम काशिनाथराव ... १२९
३३५. राठोड शेषराव कनिराम ... १२९
३३६. राठोड मनोज गंगाराम ... १२९
३३७. राठोड दत्तराव उत्तमराव ... १२९
३३८. राठोड वसंत भाउराव ... १२९
३३९. राजुरकर सुमेध सुभाषराव ... १३०
३४०. रामटेके लालचंद किसन ... १३०
३४१. रामटेके प्रेरणा एस. ... १३०
३४२. रामटेके पुरूषोत्तम वारलू ... १३०
३४३. राव मनिषा ... १३०
३४४. रायठक दिपमाला विश्वनाथ ... १३१
३४५. रासकर सुवर्णा सुरेश ... १३१

३४६. रेणावीकर माधवी दिगंबर ... १३१

ल

३४७. लष्कर विनायक सुभाष ... १३१
३४८. लांजेवार साधना विजय ... १३२
३४९. लाड रंजना हेमराज ... १३२
३५०. लाड हेमराज गणपत ... १३२
३५१. लाडे जयमाला पुंडलिकराव ... १३२
३५२. लुईस रोनाल्ड डेव्हिड ... १३२

व

३५३. वखर्डे सोनाली बळीराम ... १३२
३५४. वर्धन अविनाश शिवाजी ... १३३
३५५. वायभासे शिवाजी विठ्ठलराव ... १३३
३५६. वाघ पंढरी नारायणराव ... १३३
३५७. वाघ मंदा चिंतामणराव ... १३३
३५८. वाघमारे सुरेश ... १३३
३५९. वाघमारे सुभाष राजन्ना ... १३४
३६०. वाघ रविंद्र दगडू ... १३४
३६१. वाघ क्रिष्णा ... १३४
३६२. वाघमारे दिपाली शंकर ... १३४
३६३. वाठ अंजली आर. ... १३५
३६४. वाढई रजनी डब्ल्यू. ... १३५
३६५. वासेकर महेंद्र भाऊराव ... १३५
३६६. वानखेडे वैशाली ... १३५
३६७. वानखेडे अनिल बळीराम ... १३५
३६८. वाळके केशव ... १३५
३६९. विखार रविंद्र विठोवा ... १३६
३७०. विचारे सोनाक्षी उदयराज ... १३६
३७१. विवेक पी. एस. ... १३६
३७२. वेले गजानन शंकरराव ... १३७
३७३. वैष्णव प्रविण रमेशदास ... १३७

श

३७४. शिंदे महादेव सुभेदार ... १३७
३७५. शिंदे विनायक बाजीराव ... १३७
३७६. शिंदे दत्तू मारूती ... १३७
३७७. शिंदे नवनाथ श्रीरंग ... १३८
३७८. शिंदे अखिलेश विश्वासराव ... १३८
३७९. शिंदे सुनिल गणपत ... १३८
३८०. शिंदे दिपक हरिभाउ ... १३८
३८१. शिंदे उमेश बाळासाहेब ... १३८
३८२. शिंदे पंडीत मुंजाजी ... १३८
३८३. शिंदे अे. टी. ... १३९
३८४. शिनगारे बालाजी पांडुरंग ... १३९
३८५. शेख सलीम अहमद ... १३९
३८६. शेख अजहर इकबाल ... १३९
३८७. शेंडे कृष्णा चिमणाजी ... १३९
३८८. शेंडे ज्ञानेश्वर तुळशीराम ... १३९
३८९. शेंडे विनोद श्रावण ... १४०
३९०. शेटकर सिध्देश्वर रामचंद्र ... १४०
३९१. शेटे सिमा विठ्ठलराव ... १४०
३९२. शेवाळे विकास विठ्ठल ... १४०
३९३. शृंगारे विकास प्रभाकर ... १४०

स

३९४. सकटे मच्छिंद्र ... १४१
३९५. सहारे पद्माकर ... १४१
३९६. सरप निलिमा शंकरराव ... १४१
३९७. सरोदे उषा सावळाराम ... १४१
३९८. ससाणे सतिश गंगाराम ... १४२
३९९. ससाणे जगदीश केशवराव ... १४२
४००. साने निता ... १४२
४०१. साखरकर कल्याण रामचंद्र ... १४२
४०२. साखरकर विनायक रामचंद्र ... १४२
४०३. साखरकर रूपाली कल्याण ... १४३
४०४. सांभारे रूपाली विश्वनाथ ... १४३
४०५. साळोक लक्ष्मणसिंग हिलालसिंग ... १४३
४०६. साळुंखे संजय ... १४३
४०७. साळुंके इंदू चंद्रकांत ... १४४
४०८. सावळे संजय दत्तात्रय ... १४४
४०९. सावरगांवकर अरूणा शंकरराव ... १४४
४१०. सावंत संजय ज्ञानोबा ... १४५
४११. सेलुकर ज्योती सुभाष ... १४५
४१२. सोंडगे तात्याराम परमेश्वर ... १४५
४१३. सोनकांबळे हेमंत नक्ष्मणराव ... १४५
४१४. सोनवणे प्रशांत विष्णू ... १४५
४१५. सोनवणे किशोर वसंतराव ... १४६
४१६. सोनटक्के धनंजय काशिनाथ ... १४६
४१७. सोमवंशी अल्का बाबाराव ... १४६
४१८. सोमवंशी शामसुंदर शंकरराव ... १४६
४१९. सालोटकर अशोक नामदेवराव ... १४७
४२०. स्वाईन बी. के. ... १४७
४२१. सिंगल जयसिंग पोपटसिंग ... १४७
४२२. सुडेवाड सत्यनारायण व्ही. ... १४७
४२३. सुखदेवे दिपक मुरहारी ... १४८
४२४. सुर्यवंशी बाळासाहेब रावसाहेब ... १४८
४२५. सुर्यवंशी युवराज जयदेव ... १४८
४२६. सुरवसे किरण गणपतराव ... १४८

ह

४२७. हाडाळे संदीप महादेवराव ... १४८
४२८. हारोडे रजनी ... १४८
४२९. हिवाळे साहेबराव दगडू ... १४९
४३०. हेंडगे रंगराव पांडूरंग ... १४९
४३१. होले सचिन ज. ... १४९

प्रस्तावना....

१९५८–६० मध्ये मी, एम. ए. समाजशास्त्र वर्गात विद्यार्थी होतो. १९६० जूनमध्ये नाशिकच्या एच. पी. टी. महाविद्यालयात समाजशास्त्र विषयाचा प्राध्यापक म्हणून माझ्या शिक्षकी पेशाची सुरूवात केली. १९६० ते २०२०, एकूण साठ वर्षाचा हा प्रदीर्घ कालखंड. हा कालखंड महाराष्ट्रातील समाजशास्त्र विषयाच्या दृष्टिने महत्वाचा आहे. या कालखंडात महाराष्ट्रात अध्ययन, अध्यापन, संशोधन या अंगांनी समाजशास्त्राचा लक्षणिय असा जो विकास झाला त्याच्या परीघावरचा का होईना मी साक्षीदार आहे.

या कालखंडात महाराष्ट्रातील समाजशास्त्र शिकण्याची सोय असलेल्या महाविद्यालये, विद्यापीठे यांच्या, तसेच तिथे शिकविणाऱ्या प्राध्यापकांच्या आणि शिकणाऱ्या विद्यार्थ्यांच्या संख्येत झपाट्याने वाढ झाली. अभ्यासक्रमामध्ये कालमानानुसार वैविध्य आले. संशोधन क्षेत्राचा परीघ वाढला. लिहिणाऱ्यांची संख्या वाढली. त्याच बरोबर समाजशास्त्राच्या प्राध्यापकी व्यवसायाला विशिष्ट असे स्वरूप देण्याचे यशस्वी असे प्रयत्न झाले. महाराष्ट्र राज्य पातळीवर कार्यरत असलेली मराठी समाजशास्त्र परिषदेची स्थापना व तिचा विकास हा या प्रयत्नांचा विलोभनिय असा अविष्कार आहे.

विंध्य पर्वताच्या दक्षिण भूभागावर राहणारे लोक हे प्रारंभशूर असतात. नव्या चांगल्या उपक्रमांचा प्रारंभ करण्याची त्यांना आवड असते, परंतु त्याचे सातत्य ते टिकवतीलच अशी खात्री देता येत नाही, अशा अर्थाचे 'प्रारंभ प्रिय: खलु दाक्षिणात्य:' असे एक प्राचिन संस्कृत सुभाषित आहे. ते आपण प्रयत्नपूर्वक खोटे ठरविले. १९८०–८१ मध्ये स्थापन केलेली मराठी समाजशास्त्र परिषद आपण केवळ जतन केली नाही तर चांगली जोपासली. कार्यप्रवण आणि कार्यसमृध्द केली. आत्तापर्यंत परिषदेची महाराष्ट्राच्या निरनिराळया भागात अगदी 'चांद्या पासुन बांद्या पर्यंत' अधिवेशने झाली. चर्चासत्रे आयोजित करण्यात आली. परिषदेची सदस्य संख्या आणि तिच्या उपक्रमांमध्ये भाग घेणाऱ्यांची संख्या सातत्याने वाढते आहे. फारसे आर्थिक पाठबळ नसतांनाही परिषदेच्या समाजशास्त्र संशोधन पत्रिका या मुखपत्रिकेचे अंकही नियमितपणे प्रकाशित झाले आहेत. जेष्ठांसाठी जीवन गौरव पुरस्कार, नवोदित लेखक, संशोधकांच्या नव्या ग्रंथासाठी व उत्कृष्ट शोध निबंधासाठी पुरस्कार असे उपक्रम सुरू झाले. एक 'व्यक्ती परिचय पुस्तिका' यापूर्वी डॉ. सुधा काळदाते यांनी १९८७ मध्ये प्रकाशित केली होती त्यानंतर तब्बल ३३ वर्षानी आता हा दुसरा 'व्यक्ती परिचय ग्रंथ' मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे कोषाध्यक्ष व तुमसर जि. भंडारा येथील सेठ नरसिंगदास मोर महाविद्यालयातील समाजशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. राहुल भगत यांच्या संपादनाखाली प्रकाशित होतो आहे. २००६ ला राहुल ने त्याच्या महाविद्यालयात समाजशास्त्र परिषदेचे १७ व्या अधिवेशनाचे यशस्वी आयोजन केले होते. त्या अधिवेशनाला मी अध्यक्ष म्हणून उपस्थित होतो. तेंव्हापासून राहुल कायम आठवणीत आहे. आज त्याचा हा प्रयत्न बघून त्याचे कौतूक करावे तितके कमी आहे.

मराठी समाजशास्त्र परिषदेने इतर प्रादेशिक परिषदांनाही प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षरित्या पंखबळ दिले आहे. परिषदेच्या या वाटचालीत महाराष्ट्रातील समग्र समाजशास्त्र शिक्षकांचे मोठे योगदान आहे. जेष्ठांचे सक्रीय मार्गदर्शन आणि नवागतांचा अमाप उत्साह यांची ही संयुक्त फलनिष्पत्ती आहे.

वस्तुत: प्राध्यापकी हा एकाकी राहून करावयाचा व्यवसाय नाही. या व्यवसायासाठी आवश्यकता असणारा 'प्राध्यापकी पिंड' तयार होण्यासाठी अविरत ज्ञानसाधना, आवश्यक ग्रंथादि साधनाव्यतिरिक्त समव्यावसायिकांबरोबरची बौध्दिक आंतरक्रिया हा ज्ञानप्राप्तीचा एक महत्वाचा स्त्रोत. या आंतरक्रियांसाठी आवश्यक असणाऱ्या संधी प्राध्यापकांना अधिकाधिक उपलब्ध करून देणे आणि प्राध्यापकांनी त्यांचा अधिकाधिक फायदा करून घेणे ही गोष्ट प्राध्यापकांचे विचारविश्व व्यापक व समृध्द करण्यासाठी आवश्यक आहे. या दृष्टिने परिषदेसारख्यां व्यावसायिक संघटनेची बांधणी आणि तिच्यावतीने आयोजित केल्या जाणाऱ्या अधिवेशने, चर्चासत्रे, परिसंवाद यांसारख्या ज्ञानोत्सवाचे महत्व अमापचं. ज्यांची बौध्दिक क्षमता कीव करण्याजोगी असते असेच लोक या ज्ञानयज्ञांना कुंभमेळे म्हणून हिणवतात.

कार्डिनल न्यूमन या शिक्षणतज्ञाने त्यांच्या 'युनिव्हर्सिटी' या लेखात जेष्ठांचे व नवागतांचे एकत्रित येण्याचे महत्व विशद केले आहे. विद्यापीठाच्या परिसरात ज्ञानवंताच्या व्यक्तीमत्वाचा प्रभाव तेथील विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तीमत्वाच्या जडणघडणीवर नकळत पडत जातो, असे त्यांनी प्रतिपादले आहे. नेमके तसेच या अधिवेशने, परिसंवादामधून घडते. येथे अनुभवी व नवोदित एकत्रित येतात. विचारांची देवाण–घेवाण होते. शंकाचे निराकरण होवू शकते. विषयविश्वात नव्याने आलेल्या व होवू घातलेल्या घडामोडीचे भान निर्माण होते. या अशा प्रसंगी व्यवसायातील ज्ञानवंतांची भेट होणे हा एक विलक्षण आनंददायी अनुभव असतो. १९६० मध्ये मुंबईच्या टाटा इंस्टिटयूट ऑफ सोशल सायंसेस मध्ये आयोजित करण्यात आलेल्या अखिल भारतीय समाजशास्त्र परिषदेला मी गेलो होतो. ईतर उद्देशाप्रमाणेच, ज्यांचे ग्रंथ वाचून मी एम. ए. झालो त्या प्रा. घुर्ये, प्रा. ए. आर. देसाई इत्यादींचे दर्शन व्हावे हा एक उद्देश होता. धीरगंभीर घुर्यांची मूर्ती आणि संध्याकाळी संस्थेच्या बागेत झाडाखाली बसून तरूण प्राध्यापकांचे बौध्दिक घेणारे देसाई अद्यापही माझ्या नजरेसमोर आहेत. सभास्थानी सेवाजेष्ठ समाजशास्त्रज्ञ काय बोलतात, कसे बोलतात, एखाद्या मुद्याची मांडणी कशी करतात, या साऱ्यांचे इष्ट असे संस्कार नव्या पिढीतील प्राध्यापकांवर होतात. आणखी एक महत्वाची गोष्ट म्हणजे अधिवेशने, परिसंवाद यासाठी अनेक समव्यवसायी एकत्रित येतात. काही काळ का होईना परस्परांच्या सहवासात असतात. सहभागी प्राध्यापकांच्या मनांमध्ये आपण एका व्यापक समुहाचे सदस्य आहोत ही अस्मिता फुलवणारे भान निर्माण होते. हे भान अनेकदृष्टया महत्वाचे, अंहकार वाढविणारे त्याचबरोबर व्यवसायाच्या मर्यादा व उत्तरदायित्व मनावर बिंबविणारे असते. यादृष्टिने मराठी समाजशास्त्र परिषदेने आयोजित केलेल्या तीन

दशकी अधिवेशनाचे मोल न मोजण्याएव्हढे आहे. मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या वार्षिक अधिवेशनासारखे महाकाय, बहुआयामी प्रकल्प सिध्दिस नेणे हे महाप्रयासाचे काम. सहभागी सदस्यांनी पाहुणेगिरी केली तर ते अधिक कष्टमय होते.

या ग्रंथामध्ये संपादक डॉ. राहुल भगत व त्यांच्या सहकाऱ्यांनी देखील परिषदेच्या निरनिराळया अधिवेशनांच्या कार्यवृत्तांचे संकलन समाविष्ट केलेले आहे. ते वाचल्यावर मराठी समाजशास्त्र परिषदेने संपादीत केलेल्या व्यावसायिक यशाचे परिमाण जाणवते. चर्चा विषयांची विविधता आणि सदस्यांचा वाढता सहभाग हे त्या यशाचे दर्शकांक. या सर्व अधिवेशनाच्या आयोजकांचे मनापासुन कौतुक त्याचबरोबर ज्या श्रेष्ठींनी ही परिषद स्थापन करण्यात पुढाकार घेतला व तिला पंखबळ दिले त्या सर्वांना कृतज्ञतापूर्वक अभिवादन. त्यांच्या उमेदीशिवाय हे होवूच शकले नसते.

गेली काही वर्षे मी समाजशास्त्र प्राध्यापकी व्यवसायाशी संलग्नित आहे. व्यवसायाशी निगडित अशा काही गोष्टींची बोचणी माझ्या मनाला लागून राहिली आहे. वानगीदाखल त्यातील काहींचीच मांडणी मी इथे करणार आहे. शक्यता आहे त्यावर इतरही काहीजण विचार करतील.

राज्यशास्त्र, अर्थशास्त्र यांसारख्या इतर सामाजिक शास्त्रांपेक्षा समाजशास्त्र विषयाचे अध्यापन आणि काही प्रमाणात संशोधन करणे अधिक अडचणीचे असते, असा निष्कर्ष आपल्या पैकी अनेकांच्या अनुभवांवरून काढता येवू शकेल. बहुआयामी सामाजिक वास्तव हा या शास्त्राच्या अभ्यासाचा केंद्रबिंदू आहे. एक विज्ञान म्हणून हा विषय शिकवितांना बौध्दिक वा वैचारिक तटस्थता पाळणे आवश्यक आहे. परंतु या वास्तवातंर्गत असलेल्या जात, धर्म, पंथ, उपपंथ, वास्तव्य स्थान इत्यादी घटकांच्या मुशीत प्राध्यापकांचा वैचारिक पिंड आणि मनोरचना तयार झालेली असते. त्यातुन त्यांच्या मनात आप–पर–भाव निर्माण होतो. त्यामुळे त्या वास्तवाविषयी तटस्थपणे बोलण्यासाठी त्याला बरीच मोठी वैचारिक कसरत करावी लागते. त्याची वर्गातील विचारांची मांडणी आणि वर्गाबाहेरचे त्याचे वर्तन यात बरीच विसंगती निर्माण होते. तिथे त्याला स्वत:शीच वैचारिक प्रतारणा करावी लागते. जातीभेद नष्ट करण्यासाठी एक प्रभावी उपाय म्हणून आंतरजातीय विवाहाचे समर्थन वर्गात करावयाचे आणि स्वत:च्या मुला–मुलींच्या विवाहाबाबत स्वजातीच्या वर्तूळातच घुटमळत राहायचे. असा दुटप्पीपणा स्वाभाविकपणे त्यांच्या वर्तनात येतो. याशिवाय वर्गातील बहुसंख्य असलेल्या विद्यार्थ्यांची जात, धर्म, संस्था चालकांची सामाजिक, राजकीय पार्श्वभूमी इत्यादींचे भान प्राध्यापकाला ठेवणे गरजेचे होते. प्रत्येक क्षणी तुम्हाला तुमची जात, धर्म, प्रादेशिकता याची आठवण करून देणारे बाह्य वातावरण आपण बदलू शकत नाही. मात्र आपल्या व्यावसायिक परस्पर संबंधामध्ये हे घटक ढवळाढवळ करणार नाहीत याची काळजी आपण घेवू शकतो. दुसरा प्रश्न आहे माध्यमाचा. आपल्या विषयाचे आकलन विद्यार्थ्यांना सहजसुलभ व्हावे व आपला विषय विद्यार्थीप्रिय व्हावा यासाठी आपण प्रारंभीच्या काळात मराठी अध्यापनाचा पुरस्कार केला. मराठीतून शिकविण्यास सुरूवात केली, मराठीतून ग्रंथरचना केली. परंतु सांप्रती समाजशास्त्राच्या अध्ययन, अध्यापन व संशोधनातून इंग्रजीचे समूळ उच्चाटन झाल्यासारखे दिसत आहे. ग्रंथालयातील इंग्रजी भाषेतील ग्रंथावर धुळ साचते आहे. इंग्रजी नियतकालिके उघडली जात नाही. परिणामी जगात इतरत्र नव्याने निर्माण होत असलेल्या समाजशास्त्रीय ज्ञानापासून आपण स्वत:ला व आपल्या विद्यार्थ्यांना वंचित ठेवण्याचे बौध्दिक पाप करतो आहोत, असे मला वाटते. हे कसे टाळता येईल. मराठी माध्यम ठेवूनही मूलभूत आणि महत्वाच्या संकल्पना व सिध्दांत यांचे विवरण इंग्रजीत करणे शक्य आहे का? हे व्यावसायिक पातळीवर चर्चा करून ठरवावे लागेल. विद्यार्थ्यांचे वैचारिक विश्व मर्यादित ठेवणे ही गोष्ट आपल्या विषयाच्या भवितव्याला हानी पोहोचवेल.

तिसरा प्रश्न आहे तो संशोधन विषयक. शासकीय शैक्षणिक धोरणामुळे प्राध्यापकांच्या जीवनात संशोधन कार्याला प्रचंड व्यावहारिक महत्व आले आहे. पीएच. डी. पातळीवरच्या संशोधनाचा घसरत चाललेला दर्जा इतर विषयांप्रमाणे आपल्या बाबतीतही चिंतेचा विषय झाला आहे. या बाबतीत विस्ताराने खूप काही लिहीण्याजोगे आहे. एखाद्या चांगल्या योजनेचा बोजवारा वाजविण्यात आपण पारंगत आहोत असे बोलले जाते आहे. विद्यार्थ्यांच्या पीएच. डी. संशोधन विषयाची निवड करणारे, त्याला मार्गदर्शन करणारे आपण, प्रबंधाच्या परीक्षकांची निवड करणारे आणि इतरांच्या प्रबंधाचे मूल्यमापन करणारे आपणच. यामुळे दर्जा घसरणीत आपण अग्रभागी आहोत. व्यावसायिक पातळीवर याचे चिंतन होणे आवश्यक आहे, असे मला वाटते. मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या विद्यमान पदाधिकाऱ्यांनी व्यक्ती परिचय ग्रंथाचा प्रकल्प हाती घेतला आणि डॉ. राहुल भगत यांनी तो व्यावसायिक उत्तरदायित्वाच्या भावनेने संपन्न केला. त्यांचे व मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या पदाधिकाऱ्यांचे मनपूर्वक अभिनंदन. परीषदेच्या विविध अधिवेशनांच्या कार्यवृतांचे केलेले संकलन हा या ग्रंथातील एक महत्वाचा भाग. त्यामुळे या ग्रंथाला एका ऐतिहासिक दस्तऐवजाचे मोल प्राप्त झाले आहे. डॉ. राहुल भगत यांनी ग्रंथ संपादनाचे काम हाती घेतले नसते तरीही त्यांच्या व्यावसायिक उपलब्धीच्या मोजमापात काही फरक पडला नसता. इतरांनीही ही उत्तरदायित्वाची भावना दाखविली असती तर चांगले झाले असते. पुन्हा एकदा डॉ. राहुल भगत आणि परिषदेच्या पदाधिकाऱ्यांचे अभिनंदन आणि परिषदेच्या भावी वाटचालीतील यशासाठी शुभेच्छा.

डॉ. उत्तमराव भोईटे, *माजी प्राध्यापक व सामाजिक विचारवंत, माजी कुलगुरू, यशवंतराव चव्हाण म. मुक्त विद्यापीठ, नाशिक. माजी कुलगुरू, भारती विद्यापीठ, पुणे. माजी अध्यक्ष, मराठी समाजशास्त्र परिषद, माजी अध्यक्ष, अखिल भारतीय समाजशास्त्र परिषद, दिल्ली.*

दोन शब्द....

महाराष्ट्रातील समाजशास्त्राच्या अभ्यासकांसाठी मराठी समाजशास्त्र परिषदेने आजपर्यंत विविध उपक्रम राबविले आहेत. समाजशास्त्राच्या विकासात महाराष्ट्रातील विद्यापीठाने व समाजशास्त्राच्या अभ्यासकांनी जे योगदान दिले त्याचा लेखाजोखा घेण्याचे काम बरेच दिवसांपासून मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या डॉ. सरोज आगलावे यांच्या अध्यक्षतेखाली सुरू होते. यापूर्वीसुध्दा अशाप्रकारचा परिचय ग्रंथ प्रकाशित व्हावा यासाठी परिषदेच्या अनेक अध्यक्षांनी आपापल्या परीने भरपूर प्रयत्न केले आहेत परंतू काही अपरिहार्य कारणास्तव परिचय ग्रंथाचे कार्य रेंगाळले होते. मात्र यावेळी 'व्यक्ती परिचय ग्रंथ' या नावाने महाराष्ट्रातील समाजशास्त्राच्या अभ्यासकांच्या बाबत ग्रंथनिर्मिती करण्याचा प्रयत्न पूर्णत्वास गेला आहे. यापूर्वी आदरणीय डॉ. सुधाताई काळदाते यांनी १९८७ मध्ये अशाप्रकारची परिचय पुस्तिका प्रकाशित केली होती. तथापी त्यावेळी परिषद सुरू होवून फारच थोडे दिवस झाले होते त्यामुळे त्या परिचय पुस्तिकेत फारच थोडया लोकांचा समावेश होता. मराठी समाजशास्त्र परिषदेला आज जवळपास ३८ वर्ष होत आहे. तसेच परिषदेच्या सदस्यांची संख्याही मोठया प्रमाणात वाढली आहे, आणि २०२० हे वर्ष भारतातील समाजशास्त्राचे शतकपूर्ती वर्ष म्हणून साजरे करीत असतांना मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या सदस्यांचा परिचय असलेला ग्रंथ प्रकाशित व्हावा ही सर्वच सदस्यांची ईच्छा होती. परिषदेच्या सर्व सदस्यांची ईच्छा विचारात घेऊन तसेच भारतातील समाजशास्त्राच्या शतकपूर्ती निमित्ताने मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या डॉ. सरोज आगलावे यांच्या कार्यकारीणीच्या कल्पनेतून हा ग्रंथ आकाराला आला आहे, तो माझ्या अध्यक्षपदाच्या कार्यकाळात प्रकाशित होतो आहे, आणि हा ग्रंथ आता आम्ही मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या सदस्यांच्या हाती देतो आहे, याचा मला विशेष आनंद होतो आहे.

महाराष्ट्रातील विविध समाजशास्त्राच्या अभ्यासकांच्या विविध पैलूंचा शोध यानिमित्ताने घेतला गेला आहे. खरेतर अशा पध्दतीचे काम करणे अत्यंत जिकिरीचे असते मात्र संपादक डॉ. राहुल भगत व संपादकीय मंडळानी हे काम अत्यंत जबाबदारीने पूर्णत्वास नेले आहे. या ग्रंथामध्ये मराठी समाजशास्त्र परिषदेची स्थापना व स्थापनेपासूनची परिषदेची वाटचाल, मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे मुखपत्र आणि आता पिअर रिव्हयू असलेली 'समाजशास्त्र संशोधन पत्रिका' चा प्रवास, त्याचबरोबर महाराष्ट्रातील समाजशास्त्राच्या विकासात विविध समाजशास्त्रज्ञांचे असलेले योगदान, महाराष्ट्रात समाजशास्त्र हा विषय अधिकाधिक विद्यार्थ्यापर्यंत नेण्यासाठी महाराष्ट्रातील विविध विद्यापीठांचे योगदान, या संदर्भाने संपूर्ण आढावा घेण्याचा प्रयत्न संपादक मंडळाने केलेला दिसून येतो. या ग्रंथात जवळपास तिनशे पन्नास समाजशास्त्राच्या प्राध्यापक, अभ्यासक व संशोधक विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक कारकिर्दीबदद्ल थोडक्यात आढावा घेतला गेला आहे. समाजशास्त्राच्या अभ्यासकांच्या परिचयाबरोबरच त्यांच्या धारणा, प्रेरणा व आकांक्षा देखील यानिमित्ताने शोधण्यात आल्या जेणेकरून या क्षेत्रात येऊ घातलेल्या नवोदितांना त्या मार्गदर्शक ठरतील. मुंबई विद्यापीठातील प्रा. पॅट्रिक गिडीस यांच्यापासून ते वर्तमानात असलेल्या अनेक विचारवंतानी समाजशास्त्राबाबतचे जे योगदान दिले आहे त्याचा थोडक्यात आढावा येथे घेतला गेलेला आहे. कारण त्यांचे कार्य हे उद्याच्या संशोधकांना मार्गदर्शक व प्रेरणा देणारे ठरणार आहे व त्यातून त्यांच्या संशोधनाची दिशा ठरणार आहे.

अगोदरच्या पिढीने चाललेल्या पाऊलवाटेवरूनच नंतरची पिढी त्याच पाऊलवाटेवरून जातांना दिसून येते. असे असले तरी वर्तमानात एकूणच सांस्कृतिक सामाजिक बदलांमुळे जगण्याच्या कक्षा आता रूंदावल्या आहेत. पाऊलवाटेच्याऐवजी आता लोक महामार्गाने प्रवेश करू लागले आहेत आणि हे होणे काळाच्या ओघात अत्यंत आवश्यक आहे. समाज परिवर्तन हा समाजाचा स्थायीभाव असतो या पार्श्वभूमीवर नवे नवे बदल व त्याचा धांडोळा समाजशास्त्राने घेतला आहे. अलीकडे समाजशास्त्र विषयाची आवड विद्यार्थ्यामध्ये मोठयाप्रमाणावर निर्माण झाल्यामुळे संशोधनही भरीव होत आहे. समाजशास्त्र हा विषय घेणाऱ्यांची संख्या आता वाढू लागली आहे. बदलणाऱ्या युगामध्ये तर समाजशास्त्र अत्यंत महत्वाचे ठरले आहे आणि भविष्यातही ते महत्वाचेच राहणार आहे यात शंका नाही. जोपर्यंत मानवी समाज अस्तित्वात आहे तोपर्यंत समाजशास्त्राचे महत्व दिवसेंदिवस वाढतच राहणार आहे.

अलीकडे संशोधक समाजशास्त्रात नवे नवे प्रकल्प हाती घेवू लागले आहेत व सामाजिक समस्यांचा अभ्यास करू लागले आहेत. पूर्वीच्या समाजशास्त्रज्ञांनी आपल्या ज्ञानाद्वारे समाजशास्त्राच्या विकासात आपापल्या परीने भर टाकण्याचा प्रयत्न केलेला दिसून येतो. अनेक संशोधक व अभ्यासक नव्या जोमाने नवनवीन पध्दतीतून समाजाचे आकलन व अर्थबोधन करतांना दिसून येत आहेत. त्यांचे कर्तृत्वही भरीव स्वरूपाचे आहे. त्यांच्या एकूण कार्याचा परिचय उद्याच्या पिढीला झाला पाहिजे यासाठीचा हा अटट्हास दिसून येतो.

समाजशास्त्राच्या विकासाबाबत काही मर्यादा दिसून येतात त्या म्हणजे अध्ययन व अध्यापन करतांना भाषेचा प्रश्न सातत्याने पुढे येतांना दिसून येतो. समाजशास्त्राचे ग्रंथ हे मूलत: इंग्रजी भाषेतून असल्यामुळे त्याचे आकलन करण्यात मराठी अभ्यासक कमी पडतो आहे. म्हणून समाजशास्त्राचे इंग्रजी भाषेतील महत्वपूर्ण ग्रंथ मराठी भाषेतून प्रकाशित होणे अत्यंत गरजेचे आहे. त्यामुळे अगदी शेवटच्या स्तरांपर्यंत हा विषय घेऊन जाण्यासाठी अभ्यासकांना मदत होईल. असे असले तरी मराठी भाषेचा आधार घेऊन अनेक अभ्यासकांनी समाजशास्त्रात मुलभूत असे संशोधन केलेले आपणाला दिसून येते.

या ग्रंथाच्या संदर्भाने बोलायचे झाल्यास या ग्रंथाचे स्वरूप पाहता एवढे सोपे हे काम निश्चितच नव्हते. महाराष्ट्रातील समाजशास्त्र विषयाच्या सर्व प्राध्यापकांना एका माळेत गुंफण्यासाठी संपादक डॉ. राहुल भगत यांची ही कसरत

कौतुकास्पद आहे. सदरहू ग्रंथाची मांडणी व निर्मिती करीत असतांना परिषदेचा कार्यकाळ संपत आल्याने अमरावती येथे झालेल्या मराठी समाजशास्त्र परिषदेत माझ्या अध्यक्षतेखाली नवीन कार्यकारिणी निवडून आली. जानेवारी २०२० मध्ये नविन कार्यकारिणी अस्तित्वात आली परंतू लगेच मार्च मध्ये कोविड–१९ च्या प्रादुर्भावामूळे लॉकडाऊनमुळे लागलेल्या प्रवासविषयक प्रतिबंधामुळे नागपूरला जाऊन कार्यभार स्विकारण्यास आम्हाला जाता आले नाही. शेवटी डॉ. सरोज आगलावे व त्यांच्या कार्यकारिणीने परिषदेचा कार्यभार ऑनलाईन पध्दतीने आमच्याकडे सोपविला.

परिषदेच्या कार्यकारिणीतील बदलामूळे या ग्रंथाचे काम पुन्हा रेगांळते की काय अशी भिती डॉ. राहुल भगत यांना होती. यासंदर्भात डॉ. राहुल भगत यांनी संकलित केलेले बायोडेटा आणि इतर सर्व माहिती आमच्या नविन कार्यकारिणीला सुपूर्द करण्याची तयारी दर्शविली आणि व्यक्ती परिचय ग्रंथाचे हे कार्य पूर्ण करण्याची विनंती आम्हाला केली होती. परंतू मी त्यांना स्पष्ट सांगीतले की, 'सर या कामासाठी अजून वेळ लागला तरी हरकत नाही परंतू हे कार्य तुमच्या कार्यकारिणीने सुरू केले आहे त्यामूळे ते तुम्हीच पूर्णत्वास न्या आणि हा ग्रंथ पूर्ण करा'. तसेही यादरम्यान या ग्रंथाचे काम अंतिम टप्प्यात आले होतेच आणि हा ग्रंथ पूर्णत्वास नेण्याची जबाबदारी डॉ. राहुल भगत यांनी माझ्या आग्रहास्तव पुन्हा आपल्या खांद्यावर घेतली. परंतू त्यानंतर लागलेल्या लॉकडाऊनमूळे ती पूर्णत्वास नेण्यास वेळ लागला हे निर्विवाद सत्य आहे.

अध्यापन आणि संशोधनासोबतच मराठी समाजशास्त्र परिषदेने विषयाच्या उत्तरदायित्वाच्या भूमिकेतून नाविन्यपूर्ण उपक्रम राबविले आहे. हा ग्रंथ छपाई योग्य करण्यासाठी यावर फार मोठी मेहनत करावी लागेल असे मी संपादकांना सुचविले. समाजशास्त्राचे विचारविश्व व्यापक स्वरूपाचे असल्याने या पार्श्वभूमीवर समाजशास्त्राच्या अभ्यासकांचा परिचय व त्यांच्या वैचारिक पातळीवर त्यांच्या समग्र लेखनाचे आणि कार्याचे काही प्रमाणात का होईना परिशीलन करणे हा या ग्रंथ निर्मिती मागचा हेतू आहे.

परिषदेचा कार्यभार प्रत्यक्ष ०१ जुलै २०२० रोजी माझ्याकडे आल्यानंतर या व्यक्तीपरिचय ग्रंथाच्या कामाला अग्रक्रम देण्याचे ठरविले. त्यानूसार डॉ. राहुल भगत यांनी या कार्याला अग्रक्रम द्यावा म्हणून मी सतत त्यांचा पाठपुरावा केला. सदर ग्रंथ आता नव्या कार्यकारिणीच्या कालखंडात व माझ्या अध्यक्षतेखाली प्रकाशित होत आहे. प्रस्तुत ग्रंथ हा आपण ज्या विषयाचे अध्यापन करतो त्याच्या पुर्वीच्या व वर्तमान युगाशी स्वत:ला जोडून घेण्यासाठी महत्वपूर्ण आहे. या ग्रंथाचे वाचकांतर्फे स्वागत होईल याचा मला विश्वास आहे.

डॉ. नारायण कांबळे, *अध्यक्ष, मराठी समाजशास्त्र परिषद, प्राध्यापक,* पदवी व पदव्यूत्तर समाजशास्त्र विभाग, स्वामी विवेकानंद महाविद्यालय, शिरूर ताजबंद, ता. अहमदपूर जि. लातूर.

संपादकीय....

१९८५ मध्ये पुणे विद्यापीठात संपन्न झालेल्या मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या चवथ्या अधिवेशनात डॉ. सुधा काळदाते यांची अध्यक्ष म्हणून निवड झाली होती. नवीन अध्यक्षा डॉ. सुधा काळदाते व कार्यकारी मंडळाच्या इतर सदस्यांनी काही नवीन उपक्रम हाती घेण्याचे ठरविले. त्या उपक्रमाचाच एक भाग म्हणजे मराठी समाजशास्त्र परिषदेची व्यक्ती परिचय पुस्तिका/ग्रंथ हा होय. डॉ. सुधा काळदाते यांच्या प्रयत्नामूळेच मराठी समाजशास्त्र परिषदेची पहिली व्यक्ती परिचय पुस्तिका १९८७ मध्ये प्रथमच प्रकाशित होऊ शकली. आणि त्यानंतर तब्बल ३३ वर्षानी मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या वतीने परिषदेच्या अध्यक्षा डॉ. सरोज आगलावे यांच्या मार्गदर्शनात आम्ही मराठी समाजशास्त्र परिषदेचा व्यक्ती परिचय ग्रंथ प्रकाशित करीत आहोत. या व्यक्ती परिचय ग्रंथाचे आपण उत्स्फुर्त स्वागत कराल ही अपेक्षा!

भारतात समाजशास्त्राच्या अध्ययनाला सुरूवात होऊन शंभर वर्ष झालीत त्यानिमित्ताने आपण समाजशास्त्राचे शताब्दी वर्ष साजरे करीत आहोत. जानेवारी, २०२० मध्ये अमरावती येथे झालेले परिषदेचे ३० वे अधिवेशन आपण 'भारतातील समाजशास्त्राची शताब्दी' या विषयांवरच आयोजित केले होते. भारतातील समाजशास्त्राची शताब्दीच्या निमित्ताने मराठी समाजशास्त्र परिषदेचा व्यक्ती परिचय ग्रंथ प्रकाशित करावा असा विचार कोषाध्यक्ष डॉ. राहुल भगत यांनी परिषदेच्या कार्यकारिणीच्या सभेत ठेवला. या विचाराला मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या अध्यक्षा, डॉ. सरोज आगलावे, सचिव, डॉ. दिपक पवार, कार्यकारिणी सदस्य, डॉ. साहेबराव भालेराव, प्रा. प्रविण घोडेस्वार, डॉ. हनुमंत मिसाळ, प्रा. नंदकिशोर राऊत, डॉ. रामेश्वर मोरे, डॉ. सतीश देसाई, डॉ. भरतसिंग पटले, डॉ. अशोक सालोटकर, डॉ. ज्योती पोटे, डॉ. चुडामन पगारे, डॉ. विकास शेवाळे या सर्वच सदस्यांनी उत्स्फुर्त पाठिंबा दिला. व्यक्ती परिचय ग्रंथाच्या निमित्ताने महाराष्ट्रातील समाजशास्त्राचे प्राध्यापक, संशोधक, अभ्यासक व विद्यार्थी यांची माहिती संकलित होईल व त्या माध्यमातून परिषदेचा एक उपयुक्त दस्तऐवज व संदर्भग्रंथ म्हणून व परस्पर संपर्काच्या दृष्टीने त्याचा उपयोग होईल हा या ग्रंथाचा महत्वाचा उद्देश आहे.

मराठी समाजशास्त्र परिषदेचा व्यक्ती परिचय ग्रंथ प्रकाशित व्हावा अशी अनेकांची प्रबळ ईच्छा होती. यासाठी या अगोदरचे मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे माजी अध्यक्ष डॉ. सुरेश वाघमारे, डॉ. जगन कराडे, डॉ. दिलीप खैरनार, डॉ. स्मिता अवचार इत्यादींनी प्रयत्न केले होते. परंतु त्यांच्या प्रयत्नाला यश येऊ शकले नाही. कारण या परिचय ग्रंथासाठी मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या ज्या सदस्यांकडून माहिती हवी असते. ते सदस्य पाहिजे तसा प्रतिसाद देत नाहीत. हा आमचाच नाही तर याअगोदर मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या माजी अध्यक्षा दिवंगत डॉ. सुधाताई काळदाते यांनी १९८७ मध्ये जेंव्हा पहिली व्यक्ती परिचय पुस्तिका प्रकाशित केली होती, तेंव्हा त्यांनाही हाच अनुभव आला होता. १९८७ च्या परिचय पुस्तिकेच्या मनोगतात त्यांनी ही खंत व्यक्त केली होती. आज सुध्दा या ग्रंथासाठी जितक्या सदस्यांची माहिती हवी होती तेवढी प्राप्त झाली नाही हे आम्ही प्रामाणिकपणे कबूल करतो. या ग्रंथाच्या निर्मितीचे कार्य २०१९ पासूनच सुरू झाले होते. ऑक्टोबर २०१९ पासून मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या सर्व सदस्यांना व्हॉटसॲप, इमेल, दुरध्वनी इत्यांदीच्या माध्यमातून आवाहन करून आम्ही माहिती मागविण्याचा प्रयत्न केला. आम्हाला असा विश्वास होता की, मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे आज जवळपास ११०० सदस्य आहेत. त्यापैकी अर्ध्या सदस्यांनी जरी माहिती पाठविली असती तर हा ग्रंथ अधिक मोठा झाला असता. परंतु खेदाने नमूद करावे लागते की, वारंवार विनंती करूनही ११०० पैकी फक्त ३५० सदस्यांनी या ग्रंथासाठी माहिती पाठविली. यापैकी जवळपास ३० टक्के लोकांनी आपली माहिती स्वत: पाठविली नाही तर त्यांची किंवा त्यांच्या विभाग प्रमुखाची परवानगी घेऊन त्यांच्या विद्यापीठ व महाविद्यालयांच्या वेबसाईटवरून आम्हाला ती घ्यावी लागली. सुरूवातीला ही माहिती सुध्दा असंबध स्वरूपाचीच होती. अर्धी इंग्रजी, अर्धी मराठी, कोणाचा फोटो नाही तर कोणाचे फॉन्ट बरोबर नाही. या सगळया अडचणीवर मात करीत कसेतरी ३५० सदस्यांची माहिती संकलित झाली. ती या ग्रंथात आम्ही समाविष्ट केली आहे. दुसरी महत्वाची बाब म्हणजे मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे बाहेरील राज्यातील जे सदस्य आहेत त्यांनी मात्र एकाच विनंतीवर आपली माहिती पाठविली. परंतु महाराष्ट्रातील समाजशास्त्राच्या प्राध्यापकांनी मात्र आमच्या विनंतीला प्रतिसाद दिला नाही. अर्थात व्यक्ती परिचय ग्रंथासाठी अनेक समाजशास्त्राच्या प्राध्यापकांनी व मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या सदस्यांनी आपली माहिती का पाठविली नाही? हा एक स्वतंत्र संशोधनाचा विषय होऊ शकतो. तुर्तास ज्या सदस्यांनी या ग्रंथासाठी माहिती पाठविली, त्यांचे मात्र मनापासून आभार.

मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या या व्यक्ती परिचय ग्रंथाच्या निर्मितीच्या निमित्ताने परिषदेच्या सदस्यांशी ईमेल, व्हॉटस्अप, मोबाईल इत्यांदीच्या माध्यमातून पत्रव्यवहार झाला. परिषदेचे आजीव सदस्य होण्यासाठी व परिचय ग्रंथासाठी माहिती पाठविण्यासाठी महाराष्ट्रातील समाजशास्त्र प्राध्यापकांना व अभ्यासकांना आम्ही सतत आवाहन केले. म्हणून अनेकांनी आमच्या आवाहनाला प्रतिसाद दिला. आणि आज हा व्यक्ती परिचय ग्रंथ आपल्यासमोर आम्ही सादर करू शकलो याचा आम्हाला मनस्वी आनंद आहे. अर्थातच या परिचय ग्रंथासाठी ज्या अनेक प्राध्यापकांनी आपली माहिती पाठविली आणि प्रोत्साहन दिले त्यासाठी आम्ही त्यांचे आभारी आहोत. विशेषत: हा व्यक्ती परिचय ग्रंथ प्रकाशित व्हावा यासाठी ज्येष्ठ समाजशास्त्रज्ञ व अभ्यासक डॉ. उत्तम भोईटे, डॉ. श्रुती तांबे, डॉ. राजेंद्र पाटील, डॉ. जगन कराडे, डॉ. स्मिता अवचार, डॉ. प्रदीप आगलावे, डॉ. बी. के. स्वांई, डॉ. महेंद्रकुमार जाधव, डॉ. अरूण पौडमल, डॉ. दिलीप खैरनार, डॉ. सुरेश वाघमारे, डॉ. ज्योती गगनग्रास, डॉ. प्रशांत सोनवाणे, डॉ. कल्याण साखरकर, डॉ.

नारायण कांबळे, प्रा. संदिप चौधरी, प्रा. प्रियदर्शन भवरे, डॉ. सुधीर येवले इत्यादींनी आम्हाला सतत प्रोत्साहन दिले. त्यांच्या प्रोत्साहनामूळेच हे कार्य आम्ही यशस्वीपणे पूर्ण करू शकलो.

गोवा येथील २०१८ च्या परिषदेच्या अधिवेशनात २ वर्षासाठी मराठी समाजशास्त्र परिषदेची जबाबदारी माननिय सदस्यांनी आमच्यावर सोपविली. परिषदेच्या अध्यक्षा म्हणून डॉ. सरोज आगलावे, सचिव म्हणून डॉ. दिपक पवार व कोषाध्यक्ष म्हणून डॉ. राहुल भगत यांची निवड केली. त्यासाठी आम्ही मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या सर्व सन्माननीय सदस्यांचे हार्दिक आभारी आहोत. २०१८ ते २०२० या कालावधीच्या आमच्या कार्यकारिणीकडे मागील कार्यकारिणीने कारभार हस्तांतरीत केला तेव्हा १११६ आजीवन सभासद होते, गेल्या दोन वर्षात आम्ही नवीन आजीवन सभासदांची भर टाकली. त्यामुळे आज परिषदेच्या एकूण आजीवन सभासदांची संख्या ११६२ आहे. गेल्या काही वर्षात नवीन प्राध्यापक भरती झाली नसतांना जवळपास ५० नवीन आजीवन सदस्यांना आम्ही मराठी समाजशास्त्र परिषदेशी जोडू शकलो याचा आम्हाला आनंद व अभिमान सुध्दा आहे. आमच्या कार्यकारिणीच्या कार्यकाळातच 'समाजशास्त्र संशोधन पत्रिका' हे परिषदेचे मुखपत्र असलेले जर्नल 'पिअर रिव्हयू जर्नल' झाले असून आजीवन सभासदांचे शोधनिबंध प्रकाशित करण्याकरीता एक चांगला प्लॅटफार्म उपलब्ध झाला आहे. या काळात प्रकाशित शोधनिबंधाची संख्या व गुणवत्ता वाढविण्यात परिषद यशस्वी राहिली असे आम्हास वाटते. तसेच २०१८ ते २०२० या दोन वर्षाच्या कार्यकारिणीच्या काळात मराठी समाजशास्त्र परिषद अधिक लोकाभिमूख करण्यातही आम्ही यशस्वी राहीलो, असेही आम्हास वाटते. भविष्यातील कार्यकारिणीसुध्दा याप्रकारचे अधिक चांगले कार्य करेल आणि मराठी समाजशास्त्र परिषदेला यापेक्षा अधिक उंची प्राप्त करून देतील अशी आम्ही आशा व्यक्त करतो.

सदर व्यक्ती परिचय ग्रंथाच्या प्रस्तावनेसाठी समाजशास्त्राचे ज्येष्ठ प्राध्यापक व सामाजिक विचारवंत डॉ. ऊत्तमराव भोईटे सरांना प्रस्तावना लिहण्याचा आम्ही आग्रह केला. सरांची तब्येत फारशी साथ देत नसतांना आणि वार्धक्यामुळे लिहण्याचा सराव काहीसा मंदावला असतांनाही डॉ. भोईटे सरांनी या ग्रंथाला मनापासून दाद देत प्रस्तावना लिहीली त्यासाठी डॉ. भोईटे सरांचे आम्ही मनापासून आभार व्यक्त करतो. तसेच सदर ग्रंथाचे कार्य डॉ. सरोज आगलावे यांच्या अध्यक्षपदाच्या कारकीर्दीत सुरू केले होते आणि ते डॉ. नारायण कांबळे यांच्या अध्यक्षपदाच्या कारकीर्दीत संपन्न होत आहे. त्यामूळे या ग्रंथाच्या संदर्भात आम्ही मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे अध्यक्ष डॉ. नारायण कांबळे यांना सुध्दा दोन शब्द लिहण्याचा आग्रह केला. आमच्या आग्रहाला मान देऊन डॉ. कांबळे सरांनी या ग्रंथाच्या संदर्भात दोन शब्द लिहीलेत त्यासाठी आम्ही त्यांचेही आभार व्यक्त करतो.

खरे पाहता जानेवारी २०२० च्या नंतर निवडून आलेल्या नव्या कार्यकारिणीने हे कार्य संपन्न करावे अशी आमचीही ईच्छा होती. परंतू नवनिर्वाचित अध्यक्ष डॉ. नारायण कांबळे आणि नवनिर्वाचित कार्यकारिणीच्या सदस्यांनी कार्यकारिणी बदलली तरी हे कार्य तुम्हीच पुर्णत्वास न्या, असा आग्रह केला आणि हा ग्रंथ लवकरात लवकर प्रकाशित व्हावा यासाठी त्यांनी सतत पाठपुरावा केला. तसेच २०२१ चा मराठी समाजशास्त्र संशोधन पत्रिकेच्या अंकाच्या संपादनाची जबाबदारी आणि व्यक्ती परिचय ग्रंथाच्या संपादनाची जबाबदारी सुध्दा डॉ. राहुल भगत यांच्यावर सोपविली त्याबदद्ल मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे अध्यक्ष डॉ. नारायण कांबळे व त्यांच्या सर्व कार्यकारिणी सदस्यांचे हार्दिक आभार. कारण त्यांच्या सततच्या पाठपुराव्यामुळेच हा व्यक्ति परिचय ग्रंथ आज आपल्या समोर येतो आहे.

शेवटी, हा ग्रंथ पुर्णत्वास जावा यासाठी मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे सर्व माजी अध्यक्षांनी आम्हाला सतत प्रोत्साहन दिले त्यासाठी त्यांचे हार्दिक आभार. तसेच या ग्रंथासाठी आपली बहुमोल माहिती उपलब्ध करून देणाऱ्या महाराष्ट्रातील सर्व समाजशास्त्र विषयाच्या प्राध्यापक, विद्यार्थी व अभ्यासकांचे हार्दिक आभार. ग्रंथाच्या संदर्भातील आपले अभिप्राय आमच्यासाठी अमूल्य आहेत.

धन्यवाद!

डॉ. राहुल भगत, *संपादक.*
डॉ. सरोज आगलावे, *सहसंपादक.*
डॉ. दिपक पवार, *सहसंपादक.*

मराठी समाजशास्त्र परिषदेची वाटचाल: १९८१ ते २०२०

महाराष्ट्रात समाजशास्त्राच्या औपचारिक अध्यापनास सुरूवात होऊन १०० वर्ष पूर्ण झाली आहेत. १९१९ मध्ये मुंबई विद्यापीठामध्ये समाजशास्त्राच्या अध्यापनाला सुरूवात झाली. समाजशास्त्राच्या अभ्यासकांना रूची असणाऱ्या विषयांवर महाराष्ट्र पातळीवरील समाजशास्त्राच्या अध्यापकांमध्ये व अभ्यासकांमध्ये चर्चा व्हावी या दृष्टीने एक हक्काचे विचारपीठ असावे यादृष्टीने मराठी समाजशास्त्र परिषद अस्तित्वात आली. महाराष्ट्रामध्ये पदवी व पदव्यूत्तर वर्गासाठी मराठी माध्यमाचा स्वीकार बहूतेक विद्यापीठांनी केल्यामुळे मराठीमध्ये समाजशास्त्रीय विषयावर चर्चा होण्याच्या दृष्टीने महाराष्ट्र पातळीवरील संघटनेची आवश्यकता लक्षात होऊन १९८०–८१ मध्ये मराठवाडा विद्यापीठाच्या समाजशास्त्र विभागाने पुढाकार होऊन मराठी समाजशास्त्र परिषदेची पायाभरणी केली. मराठवाडा विद्यापीठाच्या समाजशास्त्र विभागाचे तत्कालीन प्रमुख डॉ. मा. गु. कुलकर्णी यांनी त्या संदर्भात मुंबई, पुणे, एस्. एन्. डी. टी., शिवाजी व नागपूर या विद्यापीठांच्या समाजशास्त्र विभाग प्रमुखांशी पत्रव्यवहार करून मराठी समाजशास्त्र परिषदेची पायाभरणी केली. आणि तेंव्हापासून आजपर्यंत मराठी समाजशास्त्र परिषद सतत प्रगतीच्या वाटेवर असलेली दिसते.

परिषदेचे पहिले अधिवेशन :– मराठी समाजशास्त्र परिषदेची अनौपचारिक सुरूवात परिषदेच्या औरंगाबाद येथील २७–२८ जून १९८१ रोजी झालेल्या पहिल्या अधिवेशनाने झाली. परिषदेच्या प्रथम अधिवेशनाचे उद्घाटक सुप्रसिध्द विचारवंत व मुंबई विद्यापीठाचे कुलगुरू प्रा. राम जोशी हे होते. तर अध्यक्षस्थान मराठवाडा विद्यापीठाचे कुलगुरू डॉ. बी. आर. भोसले यांनी भूषविले. मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या या पहिल्याच अधिवेशनाला १०० प्रतिनिधी उपस्थित होते आणि परिषदेत एकूण २७ शोधनिबंध सादर होऊन त्यावर चर्चा झाली.

१९८२ ला झालेल्या मसप च्या अधिवेशना संदर्भात माहिती उपलब्ध होऊ शकली नाही.

१९८३ ते १९८५– मराठी समाजशास्त्र परिषदेची सुरूवात जरी १९८१ ला झाली असली तरी परिषदेची पहिली कार्यकारिणी १९८३ मध्ये पुढीलप्रमाणे निवडण्यात आली होती.

अध्यक्ष–डॉ. एम. जी. कुलकर्णी, **सचिव–** श्री. वि. वि. देशपांडे, **कोषाध्यक्ष–** डॉ. सुधा काळदाते. **कार्यकारिणी सदस्य :–** डॉ. विलास संगवे, डॉ. वाय. बी. दामले, डॉ. धिरेंन्द्र नारायण, डॉ. त्रिं. ना. वाळुंजकर, डॉ. पु. ल. भांडारकर, डॉ. शैलजा जोशी, डॉ. सुधा गोगटे, डॉ. एस. एन. पवार, डॉ. रत्ना राव **कार्यालय,** मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

परिषदेचे दूसरे अधिवेशन मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे दुसरे अधिवेशन नागपूर येथे ८ व ९ जानेवारी १९८३ रोजी हिस्लॉप महाविद्यालय, नागपूर यांच्या पुढाकाराने झाले. डॉ. भांडारकर हे संघटक सचिव होते. अधिवेशनाचे उद्घाटन नागपूर विद्यापीठाचे कुलगुरू प्राचार्य जी. बी. कदम यांनी केले तर अध्यक्षस्थानी ज्येष्ठ समाजशास्त्रज्ञ डॉ. विलास संगवे हे होते. अधिवेशनाला जवळ–जवळ १०० प्रतिनिधी हजर होते. मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या नागपूरच्या दुसऱ्या अधिवेशनातच परिषदेच्या पुढील वाटचालीच्या दृष्टीने १२ जणांचे कार्यकारी मंडळ निवडण्यात आले. यामध्ये अध्यक्ष म्हणून डॉ. एम. जी. कुळकर्णी, सचिव, श्री. वि. वि. देशपांडे, खजिनदार, डॉ. सौ. सुधा काळदाते, व सदस्य म्हणून डॉ. व्ही. ए. संगवे, डॉ. वाय. बी. दामले, डॉ. धिरेंद्र नारायण, डॉ. टी. एन. वाळूंजकर, डॉ. पी. एल. भांडारकर, डॉ. एस्. एन्. पवार, डॉ. सुधा गोगटे, डॉ. रत्ना राव, सौ. शैलजा भालचंद्र जोशी यांची निवड करण्यात आली. मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या प्रथम कार्यकारणी निवडीनंतर परिषदेच्या नोंदणी संबंधी कार्यवाही सुरू झाली. १६–४–१९८३ रोजी परिषदेला संस्था नोंदणी अधिनियम १८६० प्रमाणे नोंदणीपत्र मिळाले व महाराष्ट्र / २७–८३ औरंगाबाद हा नोंदणी क्रमांक मिळाला. तसेच २७ जून १९८३ रोजी मुंबई सार्वजनिक विश्वस्त व्यवस्था अधिनियम १९५० प्रमाणे नोंदणीचे प्रमाणपत्र मिळाले. नोंदणी झाल्यामुळे परिषदेला औपचारिक स्वरूप प्राप्त झाले. पुढील वाटचालीला गती मिळाली. तसेच अनेक कायदेशीर जबाबदाऱ्या व मर्यादा आल्या. सभासद नोंदणी सुरू झाली; पण सभासद होण्याच्या दृष्टीने फारसा प्रतिसाद मात्र मिळाला नाही त्यामुळे या कालावधीत सभासद कमी होते.

परिषदेचे तिसरे अधिवेशन :– मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे तिसरे अधिवेशन २८, २९, ३० जून १९८४ रोजी कोल्हापूर येथे समाजशास्त्र विभाग, शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर यांच्या पुढाकाराने झाले. संघटकाची जबाबदारी डॉ. एस. एन. पवार, समाजशास्त्र विभागप्रमुख, शिवाजी विद्यापीठ यांनी स्वीकारली. अधिवेशनाचे उद्घाटन कुलगुरू प्राचार्य भोगीशयनम् यांनी केले तर अध्यक्ष म्हणून आंतरराष्ट्रीय ख्यातीचे समाजशास्त्रज्ञ डॉ. धनागरे, प्राध्यापक समाजशास्त्र विभाग, पुणे विद्यापीठ हे होते. त्यांचे अध्यक्षीय अभिभाषण महाराष्ट्रात खूप गाजले व त्यावर वृत्तपत्रात सुध्दा चर्चा झाली. या अधिवेशनाला १२५ प्रतिनिधी हजर होते. या अधिवेशनात ५ सत्रात विविध विषयांवर निबंध वाचन व चर्चा झाली. या अधिवेशनाचे एक वैशिश्टय म्हणजे 'डॉ. घुर्ये आणि भारतीय समाजशास्त्र' हा विषय ठेवून या अधिवेशनाच्या संयोजकांनी महाराष्ट्रातील नामवंत समाजशास्त्रज्ञांच्या योगदानावर चर्चा करण्याचा पायंडा सुरू केला.

१९८५–१९८८ अध्यक्ष–डॉ. सुधाताई काळदाते, **सचिव–डॉ.** वि. वि. देशपांडे, **कोषाध्यक्ष–**डॉ. रा. भि. बिलावर. **कार्यकारिणी सदस्य** :– डॉ. विलास संगवे, डॉ. धिरेंन्द्र नारायण, डॉ. द. ना. धनागरे, डॉ. पु. ल. भांडारकर, डॉ. श. नि. पवार, डॉ. त्रि. ना. वाळुंजकर, प्रा. सौ. शैलजा जोशी, प्रा. सा. वि. कुलट. **कार्यालय–**मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

परिषदेचे चवथे अधिवेशन :– १९८५ मध्ये परिषदेचे चौथे अधिवेशन कोण घेतील याची चिंता असताना डॉ. धनागरे यांनी पुढाकार घेतला व ते पुणे विद्यापीठात घेण्याचे मान्य केले. परिषदेचे चौथे अधिवेशन ८–९–१० जून १९८५ रोजी पुणे

विद्यापीठ समाजशास्त्र विभागाच्या पुढाकाराने संपन्न झाले. 'विकास आणि परिवर्तन' हा अधिवेशनाचा मुख्य विषय होता. त्याच्या अंतर्गत ४ सत्रांमध्ये विविध पैलूंवर चर्चा झाली. ५ वे सत्र 'डॉ. इरावती कर्वे यांचे समाजशास्त्राला योगदान' यावर होते. त्या अधिवेशनाचे उद्घाटन आंतरराष्ट्रीय ख्यातीचे पदार्थविज्ञानशास्त्रज्ञ व पुणे विद्यापीठाचे कुलगुरू डॉ. व्ही. जी. भिडे यांनी केले, तर अधिवेशनाला अध्यक्ष म्हणून सुप्रसिध्द मानववंशशास्त्रज्ञ प्रा. सौ. लीला दुबे या लाभल्या होत्या. या अधिवेशनात डॉ. सुधा काळदाते यांनी अध्यक्षपदाची सुत्रे हाती घेतली. याच अधिवेशनात एका विद्यापीठ क्षेत्रात परिषदेचे कार्यालय जास्तीत जास्त चार वर्ष रहावे असे ठरले. मराठवाडा विद्यापीठाची कालमर्यादा संपली होती. त्यामुळे १९८८ पासून परिषदेचे कार्यालय पुण्याला डॉ. द. ना. धनागरे यांच्या अध्यक्षतेखाली स्थलांतरीत झाले आणि दोन वर्षानंतर डॉ. उत्तम भोईटे अध्यक्ष झाले. नोव्हेंबर १९९१ मध्ये अर्जुननगर येथील अधिवेशनात पुणे विद्यापीठ क्षेत्राची कालमर्यादा मार्च ९२ मध्ये संपत असल्याने एप्रिल १९९२ पासून कार्यालय कोल्हापूर ला डॉ. श. नि. पवार यांच्या अध्यक्षतेखाली स्थलांतरीत झाले.

सन १९८६ मधील मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या अधिवेशना संदर्भात माहिती उपलब्ध होऊ शकली नाही.

परिषदेचे पाचवे अधिवेशन:— मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे पाचवे अधिवेशन २६ व २७ डिसेंबर, १९८७ रोजी पैठण, मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद येथे आयोजित करण्यात आले होते. या अधिवेशनाचा अहवाल उपलब्ध होऊ शकला नाही.

१९८८ मधील मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या अधिवेशना संदर्भात माहिती उपलब्ध नाही.

१९८८ ते १९९० अध्यक्ष — डॉ. द. ना. धनागरे, **सचिव** — डॉ. उत्तम भोईटे, **कोषाध्यक्ष** — प्रा. सु. रा. मोरे. **कार्यकारिणी सदस्य** :— डॉ. वि. वि. देशपांडे, प्रा. वि. कृ. जोशी, डॉ. श. नि. पवार, प्रा. एम. जे. कशाळीकर, डॉ. धीरेन्द्र नारायण, प्रा. लता मुरूगकर, प्रा. शैलजा जोशी, डॉ. बी. के. जोशी, प्रा. एम. एम. थारकर. **कार्यालय**—पुणे विद्यापीठ, पुणे.

परिषदेचे सहावे अधिवेशन:— मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे सहावे अधिवेशन दिनांक २३ व २४ सप्टेंबर, १९८९ रोजी नागपूर विद्यापीठातील यशवंत महाविद्यालय, वर्धा येथे आयोजित करण्यात आले होते. या अधिवेशनाचा अहवाल उपलब्ध नाही.

१९९० ते १९९२ अध्यक्ष — डॉ. उत्तम भोईटे, **सचिव** — प्रा. माधव सोमण, **कोषाध्यक्ष** — प्रा. सु. रा. मोरे. **परिषदेचे कार्यालय**— पुणे विद्यापीठ, पुणे.

१९९० मधील मराठी समाजशास्त्र परिषदे च्या अधिवेशना संदर्भात माहिती उपलब्ध नाही.

परिषदेचे सातवे अधिवेशन:— मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे सातवे अधिवेशन दिनांक १२ व १३ नोव्हेंबर, १९९१ रोजी देवचंद महाविद्यालय, अर्जुननगर, कोल्हापूर येथे आयोजित करण्यात आले होते. या अधिवेशनाचा सुध्दा अहवाल उपलब्ध होऊ शकला नाही. तसेच १९९२ मधील मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या अधिवेशना संदर्भात माहिती उपलब्ध नाही.

१९९२ ते १९९६, अध्यक्ष — डॉ. एस. एन. पवार, **सचिव** — डॉ. राजेंद्र पाटील, **कोषाध्यक्ष** — डॉ. सर्जेराव साळुंखे. **कार्यालय**— शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर. कार्यकारिणी सदस्य — प्रा. सी. टी. कांबळे, प्रा. पी. के. कुलकर्णी, प्रा. रत्ना राव, डॉ. प्रल्हाद जोगदंड, प्रा. शब्बीर शेख, डॉ. स्मिता अवचार, प्रा. टी. के. अत्तरदे, प्रा. के. ऊ. निबांळकर, प्रा. डी. जी. गुडधे, प्रा. एस. पी. पुनाळेकर. कार्यालयीन पत्ता:— द्वारा, समाजशास्त्र विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

डॉ. एस. एन. पवार, समाजशास्त्र विभाग, शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर यांच्या अध्यक्षपदाच्या कार्यकाळात ८ नोव्हेंबर १९९३ ला मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या सभासदांची संख्या २७१ होती. ती ३१ डिसेंबर १९९३ पर्यंत २९६ इतकी झाली होती. डॉ. पवार यांच्या कार्यकारिणीने १ जानेवारी १९९३ ते ३१ डिसेंबर १९९३ या एका वर्षाच्या कार्यकाळात १०० आजीव सदस्यांची नोंदणी करण्याचा परिषदेच्या इतिहासातील एक विक्रमी उच्चांक साध्य केला. तसेच समाजशास्त्र संशोधन पत्रिकेचा तिसरा अंक पाच वर्षाच्या कालखंडानंतर प्रकाशित करण्याचे श्रेय सुध्दा डॉ. एस. एन. पवार यांच्या कार्यकारिणीला आहे.

कै. जय जोशी स्मृती पारितोषिकाचे रेंगाळलेले कार्य डॉ. पवार यांच्याच कार्यकाळात सुरळीत झाले. कै. जय जोशी स्मृती पारितोषिक या अंतर्गत, मराठीतून स्वतंत्रपणे लिहीलेल्या समाजशास्त्र विषयाच्या सर्वोत्कृष्ट पाठयपुस्तकाला पहिले पारितोषिक आणि सर्वोत्कृष्ट समाजशास्त्रीय संशोधनपर ग्रंथास दुसरे पारितोषिक देण्याचे याच कार्यकारिणीत ठरले होते. या दोन्ही पारितोषिकांची सुरूवातीची रक्कम रू. २५१ अशी होती ती १९९४—९५ मध्ये प्रत्येकी रू. १००० अशी करण्यात आली होती. १९९०—९१ मध्ये पाठयपुस्तकासाठी वि. वा. भिडे यांच्या 'ग्रामीण जीवन संघटन', प्राची प्रकाशन, मुंबई, १९९१ या ग्रंथाला प्राप्त झाले होते. १९९२—९३ या वर्षासाठी श्री. वि. वा. भिडे यांच्या 'जमातीचे समाजशास्त्र', प्राची प्रकाशन, मुंबई, १९९२. या ग्रंथाला प्राप्त झाले. तर संशोधनपर ग्रंथासाठी १९९०—९१ या वर्षात या पुरस्कारासाठी कोणीही ग्रंथ पाठवला नाही. १९९२—९३ या वर्षासाठी डॉ. गोविंद गारे व उत्तमराव सोनवणे यांच्या 'आदिवासी कला', गमभन प्रकाशन, पुणे, १९९३ या ग्रंथाला प्राप्त झाले होते. कै. जय जोशी स्मृती पारितोषिक सुरू करण्यासाठी प्रा. शैलजा जोशी यांनी अगोदरच रू. २००० ची रक्कम परिषदेकडे जमा केली होती आणि १९९४ मध्ये पुन्हा रू. १० हजाराची रक्कम परिषदेकडे सुपुर्द केली होती. प्रा. शैलजा जोशी, मुंबई यांनी १९९४ मध्ये कै. जय जोशी स्मृती पारितोषिक सुरू करण्यासाठी एकूण रू. १२ हजार परिषदेला देणगी दिली.

परिषदेचे आठवे अधिवेशन :— मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे आठवे अधिवेशन मुळजी जेठा महाविद्यालयाच्या विद्यमाने दि. ७, ८ व ९ नोव्हेंबर, १९९३ रोजी जळगांव येथे संपन्न झाले. मराठवाडयातील भूकंपात मृत्यूमूखी पडलेल्या, तसेच समाजशास्त्राच्या प्रा. कै. चाफेकर, नी. स. वैद्य, पुरूषोत्तम धर, लोहेकर इ. ना विनम्र श्रध्दांजली वाहून परिषदेला प्रारंभ झाला. पहिल्या उद्घाटन सत्रात खानदेश कॉलेज एज्युकेशन सोसायटीचे अध्यक्ष डॉ. जी. डी. तथा अण्णासाहेब बेंडाळे यांचे स्वागतपर

भाषण तसेच, मसप चे अध्यक्ष प्रा. डॉ. एस. एन. पवार आणि उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठाचे कुलगुरू डॉ. एन. के. ठाकरे यांची भाषणे झाली. एस. एन. डी. टी. विद्यापीठाच्या कुलगुरू डॉ. सुमा चिटणीस यांचे अध्यक्षीय भाषण झाले. त्यांनी अध्यक्षीय भाषणात सांगीतले की, 'मराठीतून पुस्तके मर्यादित आहेत. अनुवाद करून करून किती शिकविणार? मुळ इंग्रजी व अन्य भाषातील ग्रंथ हे वाचले पाहिजेतच. त्याशिवाय जर्नल्सही वाचली पाहिजेत. कारण त्यांचे कुणी भाषांतर करत नाही. शिकविणाऱ्यांनी तज्ञ नाही. पण निदान तज्ञाचे आसपास तरी जायचा प्रयत्न करायला हवा.'

प्रसिध्द समाजशास्त्रज्ञ प्रा. डॉ. विलास संगवे यांच्या अध्यक्षतेखाली 'साने गुरूजी आणि समाजप्रबोधन' या विषयांवर पहिले सत्र झाले. या सत्रात सानेगुरूजींचे एक विद्यार्थी, कुश्ठरोग्यांची सेवा करणारे एक समाजसेवक श्री. प्रकाशभाई मोहाडीकर यांनी सानेगुरूजींवर आपले विचार मांडले. सानेगुरूजींच्या व्यक्तीमत्वाचा प्रभाव जनमाणसांवर अधिक का पडावा? असा प्रश्न उपस्थित करून मोहाडीकर यांनी साने गुरूजींच्या सामाजिक प्रबोधनाच्या बैठकीची कारणमिमांसा त्यांच्या जीवनचरित्रातील विविध प्रसंगाच्या संदर्भात सोदाहरण स्पष्ट केली. प्रा. माणिक माने, कराड यांनी 'साने गुरूजींचे सामाजिक विचार' या विषयांवर निबंध वाचला. त्यांनी प्रामुख्याने गुरूजींचे स्त्रियांबाबत, जातीयतेबाबत, सामाजिक ऐक्य, धर्म, विवाह संस्था, कुटुंब कल्याणाबाबतच्या विचारांचे विश्लेषण केले. डॉ. एम. बी. शहा, धुळे यांनी 'सानेगुरूजी व समाजप्रबोधन' हा निबंध सादर केला. सामाजिक विभेद निर्माण करणाऱ्या प्रश्नांची सोडवणूक करण्यासाठी गुरूजींच्याकडे तीन गोष्टी होत्या, त्या म्हणजे मातृहृदय, मृदू व प्रसंगी कठोर होणारी वाणी व सर्वस्पर्श लेखणी. या आधिरेच गुरूजींनी अस्पृश्यता परिमार्जन, दुबळयावरील अन्यायाला वाचा फोडली, असे त्यांनी प्रतिपादन केले. डॉ. किसन पाटील यांनी 'साने गुरूजींच्या कवितेतील समाजप्रबोधन' या निबंधामध्ये तळागाळातील माणसांशी एकरूप होऊन हे जीवन सफल करण्याचा ध्येयवाद, ऐक्यवाद स्पष्ट केला. 'जनसंपर्क माध्यमे आणि सामाजिक परिवर्तन' या विषयांवर दिल्ली विद्यापीठातील ख्यातनाम प्रा. डॉ. बी. एस. बावीसकर यांचे अध्यक्षतेखाली दुसरे सत्र संपन्न झाले. डॉ. सौ. सुधा काळदाते यांनी प्रारंभीचे सामाजिक परिवर्तन ही बहुमितीय प्रक्रिया असून गेल्या दोन–तीनशे वर्षात पाश्चात्य देशांमधील वस्तू, व्यक्ती आणि व्यवस्था यांच्या प्रभावाखाली आशिया खंडातील देशात झालेले बदल याच प्रकारचे असल्याचे नमूद केले. पाश्चात्य देशांमध्ये विज्ञानामुळे होणारे परिवर्तन हळुहळू झाले म्हणून पचवता आले. आपल्याकडे झपाटयाने झाले म्हणून पचवता आले नाही, असे मत व्यक्त करून जनसंपर्क माध्यमे आणि सामाजिक परिवर्तन यातील आंतरक्रिया तपासून घेण्याची गरज स्पष्ट केली. राष्ट्रीय विकासांमध्ये सामाजिक परिवर्तन आणायचे असेल तर जनसंपर्क माध्यमांद्वारे प्रथमत: जनतेला विकासाबदद्लची माहिती मिळाली पाहिजे. कारण ती समाजाच्या संस्कृतीचाच एक भाग असते. दूरदर्शन हे करमणूकीचे साधन म्हणून ज्यांच्याकडे पोहचले अशा श्रीमंत, गरीब, व्यापारी इ. मध्ये गिऱ्हाईक संस्कृती निर्माण झाली. दूरदर्शनचे माध्यम आणखी प्रभावी करता येऊ शकेल. रेडिओची भूमिका शेतकऱ्यांबाबत फारच परिणामकारक होते हे नमूद करून सुधाताईंनी वृत्तपत्र, साहित्य, चित्रपट इ. जनसंपर्क माध्यमांची सामाजिक परिवर्तनातील भूमिका स्पष्ट केली. पैकी डॉ. एकनाथ माळी यांनी 'ग्रामीण रस्ते: जनसंपर्क आणि सामाजिक परिवर्तनाचे एक साधन' या शोधनिबंधात सामाजिक आणि सांस्कृतिक विकासाचे निर्देशक म्हणून साक्षरता, जनन व मृत्यूदर, दळणवळण, वृत्तपत्रे, करमणुकीची साधने, कुटुंब नियोजन इ. च्या संदर्भात ग्रामीण समाजात रस्त्यांचे स्थान विशद केले. प्रा. डॉ. रा. बा. कोल्हे यांनी आपल्या 'जनसंपर्क माध्यमे आणि सामाजिक परिवर्तन' या निबंधात वृत्तपत्रे, नभोवाणी, दूरदर्शन, चित्रपट या माध्यमांचा उहापोह करून सामाजिक परिवर्तनाच्या संदर्भात जनसंपर्क माध्यमे महत्वाची भूमिका केल्याने समाज परिवर्तनास प्रतिकूल मनोवृत्ती निर्माण झाल्याचे दिसते. म्हणून ऐक्यात्मक भावना वाढीस लावण्यासाठी प्रसंगी या जनसंपर्क माध्यमांवर कडक निर्बंध घालावेत व या माध्यमांचा उपयोग लोक प्रबोधनासाठी केला जावा असे प्रतिपादन केले.

'२१ व्या शतकाच्या उंबरठयावरील स्त्री' या विषयांवर प्रा. पेंडके यांच्या अध्यक्षतेखाली तिसरे सत्र झाले. या सत्रात डॉ. शेख शब्बीर यांनी 'एकविसाच्या शतकाच्या उंबरठयावरील भारतीय मुस्लिम स्त्री' हा निबंध सादर केला. सद्यस्थितीतील प्रचलित रीती–रीवाज, बाल विवाह, पडदा पध्दती, बहुपत्नीत्व, मौखिक व एकपक्षीय तलाक, शिक्षण व व्यवसायातील अल्पप्रमाण, कौटुंबिक निर्णय प्रक्रियेतील त्यांचा क्षुल्लक सहभाग, आर्थिक परावलंबित्व इ. घटकांना त्यांनी जबाबदार धरले. खुदा आणि पैगंबरांनी प्रतिपादन केलेली सर्व तत्वेच मुसलमानांनी अजिबात बदलून टाकली. पवित्र कुराण, सांस्कृतिक परंपरा इ. ची समीक्षा फक्त पुरूषांद्वारेच झाल्याने व दैवी कायद्याचा उपयोग स्वत:च्या फायद्यासाठी करून घेतल्याने अल्लाकडून मिळालेल्या सर्व अधिकारांपासून त्यांनी स्त्रीस वंचित ठेवले. त्यामुळे सुधारणात्मक कार्यक्रमांकडे त्या मंदगतीने आकर्शित होत आहेत. तथापि वरचेवर होणाऱ्या सांप्रदायिक विध्वंसामुळे मुस्लिमांमध्ये आपले सांस्कृतिक अस्तित्व टिकवून ठेवण्याच्या कटट्टरवादी शक्तींच्या प्रयत्नात एकविसाव्या शतकाच्या उंबरठयावरील स्त्री, तिच्यातील जाणीव जागृतींची पीछेहाट तर होणार नाही ना? अशी भिती त्यांनी व्यक्त केली. प्रा. राजेंद्र पाटील यांनी 'महाराष्ट्रातील स्त्रियांचे स्त्री–पुरूष प्रमाण, साक्षरता आणि कामकऱ्यांच्यामधील प्रमाण: एक आढावा' हा शोधनिबंध सादर केला. महाराष्ट्रातील १९०१ ते १९९१ या काळाचा विचार करता स्त्रियांचे प्रमाण कमी होत आहे. समाजातील सामाजिक, आर्थिक व वैद्यकीय घटकांचा परिणाम या प्रवाहावर होत असल्याचे दिसते. १९६१ ते १९९१ या काळामध्ये महाराष्ट्राची लोकसंख्या जरी दुपटीने वाढली तरी साक्षरतेचे प्रमाण चौपटीने वाढले गेले आहे. मुलींचे प्राथमिक शिक्षण आणि प्रौढ महिलांचे शिक्षण या दोन्ही क्षेत्रात महाराष्ट्रात उत्कृष्ट कार्य झाल्याचे दिसते. तरीही स्त्रियांच्यात निरक्षरतेचे प्रमाण मोठे आहे. हे दुर्लक्षित करता येणार नाही. १९८१ ते १९९१ या दशकाचा विचार केला असता एकूण स्त्री कामगारांचे प्रमाण एकूण लोकसंख्येशी असलेले प्रमाण वाढलेले आहे आणि

सर्वात जास्त टक्केवारी शेतमजुर वर्गामध्ये दिसते. शेतमजूर म्हणून काम करत असतांना अल्प वेतन, शारीरिक कश्ट आणि हंगामी व्यवसाय या सर्व घटकांचा परिणाम स्त्रियांवर होत असलेला दिसतो. असे निष्कर्ष त्यांनी काढले आहेत. या सत्रामध्ये डॉ. दा. धो. काचोळे, सौ. मनिशा राणे व डॉ. चिरमाडे यांनीही आपले शोधनिबंध सादर केले.

'दलित साहित्य: समाजशास्त्रीय विश्लेषण' या विषयांवर चौथे सत्र आयोजित केले होते. सुरत येथील डॉ. एस. पी. पुनाळेकर या व्यासंगी संशोधकाने सादर केलेला शोधनिबंध व त्या अनुषंगाने झालेली चर्चा ही एक उत्कृष्ट बौध्दिक मेजवानीच होती. 'दलितांच्या स्वकथनाचे समाजशास्त्र' हा त्यांच्या शोधनिबंधाचा विषय होता. १९६० ते १९९३ या काळामध्ये महाराष्ट्रात दलित लेखकांची वीसाहून अधिक स्वकथने लिहिली गेली असून त्यात सात–आठ दलित स्त्रियांच्या स्वकथनांचा समावेश आहे. सवर्णांच्या हातांमध्ये नैसर्गिक, राजकीय, सांस्कृतिक व इतर साधनसामुग्री आहे. त्यांनी इथल्या दलितांवर, आपले नियंत्रण ठेवले आहे. हे दलित साहित्य आता भारताच्या इतर राज्यांकडून कथा, कविता, कादंबरी, नाटक इ. वाड:मय प्रकारात पोहोचू लागले आहे. या दलित साहित्याचा समाजशास्त्राने विचार करावा कारण ते 'समाजदर्शी' साहित्य आहे. दलित साहित्य हे समुहमनाचे विचार असून त्यात सामाजिक स्पंदने स्पष्ट होतात, असे सांगून त्यांनी दलित साहित्याचे विश्लेषण सामाजिक स्वतंत्रता, मानवी हक्क आणि समानता या मूल्यांच्या संदर्भात केले. स्वसन्मान स्वभानाकडून स्वपरीक्षणाकडे दलित साहित्य चालले आहे. भेदभाव करणाऱ्या आणि मानवतेला काळिमा फासणाऱ्या सामाजिक संहिता आणि परंपरा यांच्यापुढे शरणागती पत्करून हे कसे पाळले जातात याच्या प्रवृत्तीचे दाखले दलित साहित्यात मिळतात असे त्यांनी सोदाहरण स्पष्ट केले. प्रा. जोगदंड यांनी 'सोशिऑलॉजी ऑफ लिटरेचर' आणि 'सोशिऑलॉजी ऑफ मुव्हमेंट' या दृष्टीकोनातून दलित साहित्याकडे पाहिले पाहिजे असे मत व्यक्त केले. प्रा. सुमन मुठे यांनी दलित साहित्याच्या संदर्भात दलित ही एक जात नसून ती एक जाणीव आहे. याच जाणीवेमुळे दलित जीवनाकडे बघण्याचा एक वेगळा दृष्टिकोन निर्माण होत आहे. दलित साहित्याची चळवळ ही सांस्कृतिक परिवर्तनाची चळवळ आहे. या चळवळीला वर्णव्यवस्था नाकारावयाची असून मनुष्यत्वाची प्रतिष्ठा या मूल्यांची स्थापना करावयाची आहे. केवळ दलितांसाठीच हे साहित्य नसून सर्वप्रकारच्या शोशितांसाठी, श्रमजीवी वर्गासाठी जे फक्त माणूस सर्वश्रेश्ठ मानतात त्यासाठी निर्माण झालेले साहित्य मानावे लागेल असे मत प्रदर्शित केले. प्रा. श्रीमती एस. जी. फुले यांनी दलित साहित्य हा मराठी साहित्यातील क्रांतीकारक साहित्यप्रवाह असून ते समाजशास्त्रीय अभ्यासाचे महत्वाचे साधन असल्याचे प्रतिपादन केले.

'खानदेश समाज व संस्कृती' या पाचव्या सत्रांमध्ये प्रा. दि. ह. महाजन यांच्या अध्यक्षतेखाली अत्यंत रोचक चर्चा झाली. डॉ. बावीसकर हे खानदेशाचेच सुपुत्र, त्यांनी या विषयांवर अत्यंत अभ्यासपूर्ण विचार मांडून खानदेश समाज संस्कृतीच्या विविध पैलूंचे समाजशास्त्रीय विश्लेषण अत्यंत ओघवत्या शैलीत केले. श्रीरामपूर, कोपरगांव, सातारा जिल्हा येथील जमीन, माती, शेती व पिके याची खानदेशची तुलना करून खानदेश हा विदर्भ, मराठवाडा व पश्चिम महाराष्ट्राला जोडणारा ''लिकिंग झोन'' असल्याचे कथन केले. खानदेशामध्ये मराठयांचे हुकमी वर्चस्व नव्हतं. इथं राजकीय पुढाऱ्यांमध्ये प्रामुख्याने जैन, मारवाडीच आहेत. तर मराठा हा इतरांप्रमाणे आक्रमक नाही उलट जातीविषयी सहिश्णूता जास्त आहे. खानदेशी माणूस 'काय भाऊ' म्हणतो तर सातारा जिल्हयात 'काय पाव्हंण' म्हणतात अस सांगून अहिराणी ही इथली संस्कृती असून तिच्यावर गुजराथींचा प्रभाव असल्याचे मत व्यक्त केले. खानदेशामधील दैवत, सुगरणपणा, खापरावरील मांडे, पुरणपोळी इ. ची वैशिष्टये सांगून खानदेशी माणसांची मवाळ, भावूक, स्वप्नाळू क्वचित ध्येयवादी ही वैशिष्टये विशद केली. प्रा. रत्नाकर विसपुते यांनी खानदेशांमधील विविध ग्रामदैवतांचा आढावा घेणारा पेपर सादर केला तर खानदेशमधील कवी प्रा. राजा महाजन यांनी आपल्या खुमासदार ओघवत्या शैलीत खानदेश व अहिराणीची वैशिष्टये स्पष्ट करत खसखस पिकविली.

'समाज, धर्म व राजकारण' या विषयांवर प्रा. पी. के. कुलकर्णी यांच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या सहाव्या सत्रामध्ये डॉ. सुनील मायी यांनी 'जोपर्यंत लोकशाही प्रक्रियेमध्ये निवडून येणे या एकाच गोष्टीला महत्व आहे. तोपर्यंत राजकारणात धार्मिक गटांच्या आधाराशिवाय पर्याय नाही. भारतातील भा. ज. प. आणि शिवसेनेचे हिंदुत्वाधिष्ठीत राजकारण, कॉग्रेसचे मुस्लिमप्रणीत राजकारण, या सर्वामध्ये भारतीय समाजातील धर्म राजकारणाचे बटिक बनलेला आहे' असे मत नोंदविले. प्रा. प्रताप पांडूरंग शिरोळे यांनी प्रारंभीच समाज निर्मितीच्या व समाज धारणेच्या मुलभूत व शाश्वत प्रेरणा कोणत्या? असा प्रश्न उपस्थित करून धर्माच्या 'सनातन धर्म' व 'सांप्रदायिक धर्म' या दोन रूपांची राजकारणाच्या संदर्भात चिकित्सा केली. आज धर्म आणि राजकारण यांचे संबंध धर्ममुलवादी प्रवृत्तींनी डोके वर काढल्याने वातावरण अत्यंत तणावात्मक बनले आहेत असे सांगून राजकारणात नितीधर्माचा आधार असावा, यात धर्माचे राजकारण आणू नये ते देशहितास मारक ठरेल. तर बा. ह. कल्याणकर यांनी जेंव्हा धर्मावर टीका होते तेव्हां क्रांतीला सुरूवात होते असे सांगून आमचे प्रबोधन, विचार, माणूस हा आधी कोसळला आणि मग मशिद कोसळली असे सांगितले.

'लोकसंख्या धोरण आणि सामाजिक विकास' या विषयांवरील सातव्या सत्राचे सूत्रसंचालन डॉ. रा. बा. कोल्हे यांनी केले. उद्‌गीरच्या प्रा. पी. के. कुलकर्णी यांनी भारताच्या लोकसंख्यावाढीची आकडेवारी सादर करून भारताचे लोकसंख्याविषयक धोरण स्पष्ट केले. प्रतिबंधात्मक उपायाबरोबरच प्रबोधनात्मक उपायही महत्वाचे आहेत. पण भारतात प्रबोधनात्मक धोरणाकडे दुर्लक्ष होत असल्याचे सांगून त्यांनी डॉक्टर, वकील इ. सल्लागारांना व्यवसायाची परवानगी देतांना शिक्षणक्षेत्रातील शिश्यवृत्त्या, सर्व कर्मचाऱ्यात प्रवासभत्याची सवलत, व्यापारी, कारखानदार इ. ना सवलती देतांना दोन मुलांचेच बंधन घालावे इ. सुचना केल्या. तर डॉ. राम वाघ यांनी लोकसंख्या धोरणात्मक

उपाययोजना म्हणून राजकीय, वैद्यकीय व इतर प्रयत्न या तीन प्रकारातून कार्यवाही करण्यावर भर दिला.

'समाजशास्त्राची सद्य:स्थिती' या सर्वाच्यांच जिव्हाळयाच्या विषयांवर डॉ. विलास संगवे, डॉ. बावीसकर यांनी समाजशास्त्राचे अध्ययन, अध्यापन आणि संशोधन या तिन्ही आघाडयावरील ऐतिहासिक आढावा होऊन वर्तमान काळात केवळ डिग्रीसाठी संशोधन व तेही सक्तीने होऊ लागल्याने संशोधनाचा दर्जा घसरत चालल्याबदद्ल खेद व्यक्त केला. मा. खासदार भाईसाहेब महाजन योचे उद्बोधनपर व्याख्यानाने या अधिवेशनाची सांगता झाली. या अधिवेशनामध्ये महाराष्ट्र, गुजराथ, दिल्ली येथून सुमारे शंभर प्रतिनिधी, संशोधक उपस्थित होते. या अधिवेशनाच्या निमित्ताने एक सुबक, देखणी व संग्रही ठेवण्याजोगी स्मरणिका प्रसिध्द करण्यात आली. हे अधिवेशन यशस्वी करण्यामध्ये प्राचार्य नेमाडे, उपप्राचार्य महाजन दि. ह., प्रा. टी. के. अत्तरदे, प्रा. परदेशी, प्रा. डॉ. सौ. जंगले, प्रा. महेश कुलकर्णी इ. चा सिंहाचा वाटा होता.

अहवाल–प्रा. माणिक माने. वेणुताई चव्हाण महाविद्यालय, कराड.

परिषदेचे नववे अधिवेशन:– मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे नववे अधिवेशन सरदार पटेल महाविद्यालयाच्या विद्यमाने दि. १७ ते २० नोव्हेंबर १९९४ या कालावधीत चंद्रपूर येथे यशस्वीपणे संपन्न झाले. दिल्ली, सुरतपासून महाराष्ट्राच्या कानाकोपऱ्यातून १०० प्रतिनिधी यात सहभागी झाले होते. नागपूर विद्यापीठाचे कुलगुरू मा. जी. टी. गाभे यांनी दिपप्रज्वलन करून या अधिवेशनाचे उद्घाटन केले. भारतातील एक ज्येष्ठ समाजशास्त्रज्ञ प्रा. ए. आर. देसाई यांना श्रध्दांजली वाहणारा प्रस्ताव प्रा. एस. एन. पवार यांनी मांडला व दोन मिनीटे स्तब्धता पाळून हा ठराव मंजूर होऊन कार्यक्रमाला सुरूवात झाली. स्वागताध्यक्ष खासदार मा. शांतारामजी पोटदुखे यांनी आपल्या भाषणात आदिवासींच्या सामाजिक जीवनाचा वस्तुनिश्ठ परामर्श घेतला. जैसलमेर, बस्तर आणि चंद्रपूर हे भारतातील तीन लोकसभा मतदार संघ असे आहेत की जेथे २५ टक्के आदिवासी राहतात. गडचिरोली जिल्हयामध्ये दर तीन माणसांमागे एक आदिवासी असे प्रमाण आहे. तेथे अजूनही मराठी पोहचलेली नाही. इंग्रज कोण? कधी आले? कधी गेले? माहीत नाही. औद्योगिकरणाचे परिणाम जाणवू लागले असून त्यातून निर्माण होणाऱ्या गुन्हेगारी, झोपडपट्टी या सारख्या समस्यांचे समजाशास्त्रीय अध्ययन करण्याचे आवाहन त्यांनी केले. मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे अध्यक्ष व शिवाजी विद्यापीठातील समाजशास्त्र विभागाचे प्रमुख, प्रा. एस. एन. पवार यांनी मसप च्या स्थापनेपासून आढावा घेतला. मसप संक्रमणावस्थेतून जात असतांना परिषदेचा तात्विक व संघटनात्मक पाया भक्कम करण्याची गरज प्रतिपादन करून त्यावरच मसप चे भवितव्य अवलंबून असल्याचे त्यांनी नमूद केले.

समाजशास्त्र हे एक जिवंत शास्त्र असून अभ्यासकांनी त्याला प्रत्यक्षानुभवाची जोड द्यायला हवी. अशा अधिवेशनाचे उत्साही स्वरूप कमी होऊन, विचारमंथन जास्त व्हावयाला हवे. आदिवासींबाबत समाजात खुप गैरसमज आहेत. शासनाने आदिवासींच्या कल्याणासाठी अनेक योजना आखल्या पण शासनयंत्रणेमुळेच त्या त्यांच्यापर्यंत पोचल्या नाहीत. काही जमातीमध्ये विवाह करत नाहीत. मुलेबाळे होतात, संसार होतो. आम्ही विवाह करून घटस्फोट घेतो. प्रॉपर्टीसाठी भांडतो. आपली लाईफस्टाईल त्यांच्यावर का लादावी असा प्रश्न मा. कुलगुरू श्री. गाभे यांनी आपल्या उद्घाटनपर भाषणात उपस्थित करून समाजशास्त्राच्या प्राध्यापकाने समर्पित होऊन समाजापुढील आव्हाने स्वीकारावीत असे आवाहन केल.

या अधिवेशनास अध्यक्ष म्हणून महाराष्ट्रातील आदिवासींचे एक अभ्यासक व संशोधक म्हणून प्रसिध्द असलेले डॉ. गोविंद गारे यांनी 'आदिवासींच्या विकासाची सैध्दांतिक भूमिका, संस्कृती संघर्ष, शिक्षण आणि परिवर्तन' या विषयावर आपल्या प्रदिर्घ भाषणात अत्यंत अभ्यासपूर्ण संशोधनपर विचार मांडले.

भारतीय समाजशास्त्राचे जनक डॉ. गो. स. घुर्ये यांचे १९९३ हे जन्मशताब्दी वर्ष म्हणून साजरे केले जात आहे. हे निमित्त साधून या अधिवेशनात 'डॉ. जी. एस. घुर्ये यांचे समाजशास्त्रातील योगदान' या विषयावर परिसंवाद आयोजित करून मसप च्या कार्यकारिणी व आयोजकांनी समयसुचकता दाखविली. या सत्रात डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ समाजशास्त्र विभागाचे माजी विभाग प्रमुख प्रा. एम. जी. कुलकर्णी यांचा निबंध त्यांच्या अनुपस्थितीत वाचून दाखविण्यात आला.

डॉ. घुर्ये यांनी समाजशास्त्रीय विपूल लेखन केले असून त्यांच्या विषयांना भारतीय संदर्भ होता. त्यांनी तथ्य संकलन व वस्तुस्थितीच्या मांडणीवर भर दिला. डॉ. घुर्ये पुराव्याशिवाय कोणतेही विधान करत नसत त्यांच्या लेखनात जातीव्यवस्था, आदिवासी जीवन, ग्रामीण समाजरचना याबदद्ल तपशीलवार माहिती आली आहे. राष्ट्रनिर्मितीस व राष्ट्रउभारणीत केंद्रबिंदू मानून त्यांनी लेखन केले आहे. परिणामी ईशान्यतील आदिवासी समाज आणि मध्यप्रदेशातील जनजीवनाबाबतची आत्मियता त्यांच्या लेखनात दिसते. चाळीस–पंचेचाळीस वर्षापूर्वीच त्यांनी परिस्थितीविज्ञानावर संशोधन केले आहे. इतर शास्त्रांच्या बरोबरीचा दर्जा समाजशास्त्राला मिळवून देण्याचे कार्य डॉ. घुर्ये यांनी केल्याचे प्रतिपादन एम. जी. कुलकर्णी यांनी केले.

डॉ. प्रदीप आगलावे यांनी 'डॉ. जी. एस. घुर्ये यांच्या जातीव्यवस्थेविषयीचे समाजशास्त्रीय विश्लेषण' हा निबंध सादर केला. जातीव्यवस्थेचे स्वरूप गुंतागुंतीचे असून जातीअंतर्गत गटात इतकी विविधता आढळते की, कोणत्याही एका सिध्दांताच्या आधारे जातीव्यवस्थेची उत्पत्ती शोधता येणार नाही याची जाणीव घुर्ये यांना होती. असे नमूद करून जातीव्यवस्थेच्या उत्पत्तीच्या संबंधात अचूक आणि निश्चित स्वरूपाचे विधान मात्र डॉ. घुर्ये यांनी क्वचित केले आहे हे डॉ. उत्तम भोईटे यांचे मत उद्धृत केले. डॉ. घुर्ये यांनी जातीव्यवस्थेच्या केलेल्या विश्लेषणाला काही मर्यादा आहेत. घुर्ये यांची अभ्यासपध्दती ही इंडालॉजीकल असल्याने त्यांचे बरेचसे लेखन हे वर्णनात्मक आहे. त्यांच्या लेखनात सैध्दांतिक अन्वेषण आढळत नाही. तथापि त्यामुळे घुर्येच्या अध्ययनामुळे जातीवरील समाजशास्त्रीय अध्ययनाला एक दिशा मिळाली असे डॉ. आगलावे यांनी नमूद केले. या सत्राचे अध्यक्ष प्रा. बी. एस. बावीस्कर यांनी या सत्राचा समारोप केला. डॉ. घुर्ये हे संस्कृतचे गाढे अभ्यासक असल्याने त्यांनी आपल्या

समाजशास्त्रीय लेखनामध्ये वेद वाड:मयाचा विपुल आधार घेतला. डॉ. घुर्ये यांनी स्वत: कधी क्षेत्र–कार्य पध्दतीचा फारसा अवलंब केला नाही. पण त्यांनी छोटया छोटया मुद्यांच्या स्पष्टीकरणासाठी जास्तीत जास्त तथ्यसंकलनावर भर दिला. त्यांचे कास्ट ॲंड रेस इन इंडिया, शेडुल्ड टाईब्स, कल्चर ॲण्ड सोसायटी, आफटर अे सेंचुरी ॲण्ड ए क्वॉर्टर, इत्यादी ग्रंथ अभिजात समजले जातात, असे सांगून डॉ. घुर्ये यांच्या व्यक्तिगत जीवनातील एक संशोधक, शिक्षक, माणूस म्हणून वेगवेगळया अज्ञात पैलूंचे केलेले विश्लेषण म्हणावे लागेल. डॉ. गोविंद गारे यांच्या अध्यक्षतेखाली 'महाराष्ट्रातील आदिवासींचे भवितव्य' या विषयांवरील सत्रामध्ये एकूण सहा शोध निबंध वाचले गेले. डॉ. वसंतराव वैद्य यांनी आपल्या निबंधात आदिवासींची सांख्यिकी माहिती देवून घटनात्मक पार्श्वभूमी विशद केली. केंद्रशासनाच्या धोरणाचा परिणाम आदिवासींच्या जीवनपध्दतीवर झाला. मानववंशशास्त्रज्ञ व समाजशास्त्रज्ञांच्या योगदानाचा आढावा होऊन खानदेशातील भिल्ल सेवा मंडळ, डांग सेवा मंडळ, इत्यादी स्वंयसेवी संस्थानी आदिवासींमधील शैक्षणिक, आर्थिक, आरोग्यविषयक,नशाबंदी इत्यादीबाबत केलेल्या कार्याची नोंद घेतली. आधुनिक काळात महाराष्ट्र शासनाने आदिवासी उपाययोजना, आदिवासी विकास महामंडळ इत्यादींद्वारे आदिवासींच्यासाठी केलेल्या प्रयत्नांची चर्चा करून शेवटी आदिवासींच्या भवितव्याबाबत समाजशास्त्राच्या अभ्यासकांची कोणती भूमिका असावी याकडे लक्ष वेधले.

डॉ. प्रकाश बोबडे यांनी 'मेळघाटातील कोरकू आदिवासींच्या जीवनावर काठीयावाडी लोकांचे झालेले परिणाम' या विषयांवर स्वानुभावाधिश्ठित शोधनिबंध सादर केला. त्यांच्या अभ्यासाला प्रत्यक्ष क्षेत्र कार्याची जोड असल्याने त्यांचे निवेदन वस्तुनिश्ठ व आत्मविश्वासपूर्ण झाले. १९७० च्या दुश्काळात ५० काठीयावाडी कुटुंबे आपल्या गायींसाठी मेळघाटात स्थलांतरीत झाली. त्यांच्या गायींची संख्याच १० हजारावर होती. या गायींनी कोरकूंच्या जमीनी, चारा इ. वर आक्रमण केले. दुध सोसायटयांमूळे सत्ताकेंद्रे निर्माण झाली. कोरकुना १० वर्ष पुरणारी वैरण एकाच वर्षात संपू लागली. जंगल संपत्तीचा –हास झाला. वार्शिक तीन–चार कोटीची दुधाची उलाढाल करणाऱ्या काठीयावाडीमुळे आदिवासींच्या जीवनावर काही परिणाम झाला नाही. उलट सत्ताकेंद्राची निर्मिती, वन संपत्तीचा –हास, दहशतवाद इत्यादी मुळे आदिवासी होते तिथेच राहीले. आदिवासींना कर्ज हेच काठियावाडी देतात आणि त्यांचे तंटे बखेडेपण सोडवितात. आदिवासींच्या समस्यांची तीव्रता ही स्थलांतरितांच्या संख्येनुसार बदलते असे त्यांनी दृष्टोत्पत्तीस आणले.

प्रा. एस. एल. मोहिते यांनी आदिवासींच्या भवितव्याचा विचार करतांना तो भारतीय समाजाचा एक अविभाज्य भाग समजून केला पाहिजे असे प्रारंभीच सांगितले. शासकीय विकासाच्या खावटी कर्ज, पतपुरवठा, मोफत विद्युतपंप, शिक्षणसंस्थातील सवलती इत्यादीबरोबरच स्वयंसेवी संस्थानी आदिवासींसाठी चालविलेले प्रयत्न विचारात घेतले तर आदिवासींचे भवितव्य चांगले आहे, असा आशावाद प्रकट केला. प्रा. सौ. मंगला पाटील यांनी राज्य व केंद्र शासनाकडून राबविल्या जाणाऱ्या योजनांतील त्रुटींकडे लक्ष वेधले. बिगर आदिवासींचे हितसंबंध, आदिवासींची उदासीनता इ. मुळे आदिवासींच्या विकास कार्यक्रमात अडचणी येतात असे नमूद करून आदिवासींच्या परंपरा व प्रगतीचा मेळ घालण्याची निकड प्रतिपादन केली. डॉ. सुनील मायी यांनी नंदूरबार तालुक्यातील धारोरा गावातील भिल्लांबाबत विशेषत: त्यांच्यातील अपहरण विवाहप्रथा, उच्च जनन व मृत्यूदर, आत्महत्या, विवाहपूर्व प्रसुती इ. बाबतची काही निरीक्षणे नोंदविली. तथापि या निरीक्षणांना वस्तुनिष्ठ तथ्यांची, सांख्यिकी पुराव्याची जोड देण्याची आवश्यकता चर्चेमध्ये प्रतिपादन केली. प्रा. रूक्मिणी नाईक–पवार यांनी आदिवासी बंजारांची सद्यस्थिती व परिवर्तनाची दिशा या शोधनिबंधामध्ये बंजाराची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी, जातीय संघटन इ. चा आढावा होऊन साक्षरतेचा प्रसार, सुसंवाद साधण्याची गरज, समूह सहभाग वाढविणे, सांस्कृतिक मूल्यांची जपणूक करणे, इत्यादींची निकड प्रतिपादन केली. दारू पिणारे प्रतिश्ठित आणि गाळणारे मात्र गुन्हेगार ही कल्पना बदलून बंजारांना दारू गाळायला सरकारने परवानगी दिली पाहिजे असे मत नोंदिविले. या सत्राचे अध्यक्ष डॉ. गोविंद गारे यांनी या सर्व शोधनिबंधावर मत प्रदर्शन करतांना नेमके वर्मावरच बोट ठेवले. चर्चा आदिवासींच्या समस्यांची नव्हे तर भवितव्याची अभिप्रेत होती. १९०५ साली ना. गोखल्यांनी सर्व्हंट ऑफ इंडियाची स्थापना केल्याचे सांगून स्वयंसेवी संस्थाचा इतिहास फार जुना असल्याचे प्रतिपादन केले. भारतातील बहुतेक आदिवासी क्षेत्रांवर बाहय लोकांनी आक्रमण केले आहे. सुरत–धुळे रेल्वे झाली आणि निम्मा धुळे जिल्हा बिगरआदिवासी झाला. बाहेरील लोकांनी आदिवासींच्या शोषणाला सुरूवात झाली. हे शोशण वाढतच गेले असे नमूद करून या सत्राचा समारोप केला.

'मराठी संस्कृती: नागरी व ग्रामीण' या विषयांवर तिसरे सत्र संपन्न झाले. नागपूर विद्यापीठाचे प्रा. टी. जी. मेश्राम या चर्चासत्राच्या अध्यक्षस्थानी होते. प्राचार्य भा. कि. खडसे यांनी प्रारंभीच मराठी नागरी संस्कृतीवरचा हा निबंध आहे, शोधनिबंध नव्हे हे सांगून संस्कृतीबाबतची क्रोबर, इरावती कर्वे इ. ची मते उद्धृत केली. सांस्कृतिक भिन्नतेस भाषाभेद हे मुख्य कारण असून महाराष्ट्रात स्थायिक झालेल्या विविध जनसमुदायांनी मराठीचा स्वीकार दोन प्रकारे केला आहे. एक व्यवहार भाषा म्हणून आणि काही जनसमुहांनी नातेवाईकांच्या गटातील आणि व्यवहारातील भाषा म्हणून मराठी आत्मसात केले आहे. मराठी संस्कृतीचे आदिवासी संस्कृती, ग्रामीण संस्कृती आणि मराठी नागरी संस्कृतीचा विचार करतांना समाजरचना, अर्थकारण, राजकारण, धार्मिक जीवन तसेच सांस्कृतिक जीवनावर लक्ष केंद्रित करण्याची आवश्यकता प्रतिपादन करून बहुजिनसीपणा, सामाजिक स्तरीकरण, गतीशीलता, सामाजिक मूल्ये, विवाह–कुटुंब, स्त्री जीवन, सांस्कृतिक जीवन इत्यादी विविध पैलूंचा उहापोह केला. मराठी संस्कृती सर्वत्र सारखी नसली तरी संस्कृतीला गतीमान करणारी बहुतांशी केंद्रे नागरी जीवनात असल्यामुळे मराठी नागरी संस्कृती महाराष्ट्र संस्कृतीला दिशा देण्याचे कार्य करीत असल्याचे स्पष्ट केले. प्रा. डॉ. सुधा काळदाते यांनी 'मराठी संस्कृती: प्राचीन काळापासून आजतागायत' हा एक मराठी संस्कृतीचा आलेखच मांडणारा अभ्यासपूर्ण शोधनिबंध सादर केला. महाराष्ट्राची

प्रादेशिक संस्कृती निर्माण होण्यामध्ये आणि शेकडो वर्ष टिकून राहण्यामध्ये नैसर्गिक, ऐतिहासिक, भाषिक आणि सांस्कृतिक घटकांचा फार मोठा वाटा आहे. कोकण, विदर्भ, खानदेश आणि दक्षिण महाराष्ट्र या चार विभागात विविधता असलेली सांस्कृतिक वैशिष्टये जोपासली गेली. परंतु या विविधतेत महाराष्ट्रीय संस्कृती टिकून राहिली. इथला इतिहास भूगोलाशी जोडलेला आहे. इ. स. पू. २३० पासून सातवाहन राजापासूनचा पेशवाईपर्यंतच्या इतिहासाचा आढावा होऊन 'राजकारण्यामधली फूट हे पेशवाईच्या अंताला कारणीभूत ठरले. हेच कारण आज दोनशे वर्षानंतरही प्रभावी राहिले आहे' असे मत व्यक्त केले. स्वातत्र्यंपूर्व काळात महाराष्ट्रातील समाजसुधारकांच्या कार्याचा परामर्श होऊन स्वातंत्र्योत्तर महाराष्ट्रातील राजकीय चळवळीच्या संदर्भात महाराष्ट्रातील असमतोल विकासाकडे लक्ष वेधले. भाषिकदृश्टया मराठी संस्कृती वैशिश्टयपूर्ण असून ती भाषेवरूनच ओळखली गेली, कारण मराठी संस्कृतीला आणि पिढयानपिढया नांदलेल्या लोकांना वंशवादाचा शाप नाही. कारण येथील माणसांमध्ये वांशिक लक्षणे स्वतंत्र अशी नाहीत. येथील संस्कृती उत्तर दक्षिण संस्कृतीच्या संगमातून विकसित झाली. ओवी, काव्य, नाटय, तमाशा, लावणी, गण–गवळण, पोवाडा, वग ही महाराष्ट्राची मराठी भाषेत लिहिलेली, गायलेली सांस्कृतिक वैशिष्टये जपण्याचे कार्य आजतागायत चालू आहे. तथापि, वाङ:मय, साहित्य, कला, या व्यतिरिक्त मराठी माणसाची संस्कृती आणि समाजनिती अजूनही जूनाटच राहीली. या त्यांच्या मतांच्या पुश्टयार्थ ते भूकंपग्रस्त भागातील निरिक्षण नोंदवितात. भूकंपानंतर ६० टक्के विधुरांचे विवाह झाले. पण एकही विधवा विवाह झाला नाही. वैचारिक आणि मानसिक आधुनिकता असलेली मंडळी कमी आणि पारंपारिक उत्सवप्रियता व सर्वसामान्य जीवनात उदासीनता जपणारी मंडळी अधिक अशी परिस्थिती असल्याने सामाजिक न्यायासह टिकावू विकास येथे परिवर्तन घडवून आणेल की नाही, याबदद्ल सुधाताईंनी साशंकता व्यक्त केली. प्रा. स्मिता अवचार यांनी संस्कृती हा दोन पिढयांना जोडणारा सेतू असून मराठी कुटुंबात संघर्ष व संस्कृती या दोन्हीची तडजोड होते. ब्राम्हण व मराठयात हुंडयाचे प्रस्थ फार आहे, असे इरावती कर्वे यांनी १९५१ मध्ये म्हटले आहे. तथापि आज महाराष्ट्रात सर्वच जातीमध्ये ते वाढले असल्याचे निदर्शनास आणून ते शृंगारप्रधानता, भोगप्रधानता या पेशवाईच्या वैशिश्टयांचा उल्लेख करून आज घरात आणि बाहेरही स्त्री बळी ठरते. चंगळवादाचे मूल्य रूजविले जाते. मराठी संस्कृतीविरूध्दची मूल्ये रूजविली जातात. स्त्रियांबाबतचे गुन्हे वाढत आहे. इथे गुरू हा 'माऊली' होतो. पण खऱ्या माऊलींचे काय? स्मिता अवचारांचे विचार अंर्तमुख करायला लावणारे होते. या निबंधावर चर्चा करतांना डॉ. बावीसकर म्हणाले की, 'महाराष्ट्राबाहेर गेलो तर खरी मराठी संस्कृती समजते. मी गेली चाळीस वर्ष महाराष्ट्राबाहेर राहतो. महाराष्ट्रात जेवढे समाजसुधारक झाले व त्यांचा जेवढा प्रभाव महाराष्ट्रात पडला तेवढा इतर प्रातांत पडलेला दिसत नाही. पुण्यातल्या स्त्रिंया आत्मविश्वासाने स्कूटरवर फिरू शकतात. दिल्लीत हे दृश्य दुर्मिळ आहे. रात्रीचा सिनेमा पाहून स्त्रिया आपल्या घरी फक्त गुजरातमध्ये परतू शकतात. आम्ही शिवाजी महाराज, यशवंतराव चव्हाण यांचा खूप अभिमान बाळगतो. पण मनासारखे घडत नसले तर 'आम्हाला दिल्लीत कुणी विचारीत नाही' असे म्हणतो. याचा अर्थ आमच्यात अहंभाव तरी आहे किंवा न्यूनगंड तरी आहे. याच्या जोडीला मराठी संस्कृतीतील काही मोजक्या नकारात्मक बाबींकडे त्यांनी लक्ष वेधले. 'मराठी माणूस अल्पसंतुश्ट आहे. गांव, तालुका, जिल्हयापलीकडे जायला तो तयार नाही. आमच्या दिल्ली विद्यापीठात संबंध भारतातून विद्यार्थी येतात पण महाराष्ट्रातून किती येतात? गुजराथेतील एका खेडयातील चाळीस कुटुंबे परदेशात गेली. त्यांच्याकडे एंटरप्रिन्यूरशीप आहे.' डॉ. बावीसकरांनी सर्वांनाच अंतर्मुख केले.

'महाराष्ट्रातील स्वातंत्र्योत्तर काळातील सामाजिक चळवळी' या विषयांतर्गत स्त्री, पर्यावरण व युवकविषयक चळवळीवर सौ. सुधा काळदाते यांच्या अध्यक्षतेखाली चर्चा झाली. या सत्रात प्रा. माणिक माने यांनी 'स्वातंत्र्योत्तर महाराष्ट्रातील युवक चळवळी' या विषयावरील आपला आधारभूत निबंध वाचला. या निबंधाच्या पूर्वार्धात त्यांनी युवक चळवळींची सैध्दांतिक बाजू, चळवळीचे प्रकार व चळवळींबाबातच्या सिध्दांताचा विचार केला. तर उत्तरार्धात युवकांच्या चळवळीचे स्वरूप समजावे म्हणून अ.भा. वि.प. विद्यार्थी चळवळ, युक्रांद, दलित पॅंथर व आदिवासींमधील चळवळींचा आढावा घेतला. आशिया खंडातील सर्वात मोठे व जुनी असलेल्या अ.भा.वि.प. ला बहुजन समाजातील युवकांना का आकृश्ट करून घेता आले नाही? युक्रांदसारख्या चांगल्या आश्वासक चळवळी का फुटतात? दलित पॅंथर महारेत्तर समाजांना का आकृष्ट करून होऊ शकली नाही? असे प्रश्न उपस्थित करून या युवक चळवळीचे मूल्यमापन केले.

'स्वातंत्र्योत्तर महाराष्ट्रातील स्त्रियांच्या सामाजिक चळवळी' या विषयावर प्रा. नीता साने यांनी आपला निबंध वाचला. स्वत: साने या एक चळवळीतील कार्यकर्त्या असल्याने त्यांच्या विचाराला अनुभवाची जोड असल्याचे जाणवले. त्यांनी १९२७ सालच्या अखिल भारतीय स्त्री परिषदेपासून आजपर्यंतचा स्त्रियांविषयक चळवळीचा ऐतिहासिक आढावा घेतला. स्त्रियांच्या वेगवेगळया प्रश्नांना हाती होऊन निर्माण झालेल्या तत्कालीन चळवळी उदा. महागाई प्रतिकार आंदोलने, देवदासी पुनर्वसन, बलात्कार विरोधीमंच, महिला दक्षता समिती, परित्यक्ता परिषद, स्वाधार उभ्या राहिल्या. १९८६ नंतरच्या काळात ही चळवळ कामगार, शेतकरी, कश्टकरी, आदिवासी, दलित, मुस्लिम यांच्यापर्यंत पोहचलेली दिसते. तथापि दलित, आदिवासी, मुस्लिम या तीनही घटकात स्त्री चळवळीने अपेक्षित जीव धरला नाही. स्त्री चळवळीत महाराष्ट्र अग्रेसर असला तरी गुन्हेगारी व स्त्रियांच्या असुरक्षिततेत महाराष्ट्राचा देशात तिसरा क्रमांक आहे. याचे भान ठेवून स्त्री चळवळ अधिक जागरूकपणे चालविण्याची गरज असल्याचे त्यांनी प्रतिपादन केले.

प्रा. राजेंद्र पाटील यांनी महाराष्ट्रातील परित्यक्ता स्त्रियांची चळवळ आणि शासनाच्या महिला धोरणातील परित्यक्त्या स्त्रियांच्या संदर्भातील तरतुदींचा आढावा घेतला. प्रा. पी. के. कुळकर्णी यांनी 'पर्यावरण एक सामाजिक चळवळ' या विषयांवर चर्चा करतांना निसर्गनिर्मित व मानवनिर्मित असे पर्यावरणाचे दोन प्रकार सांगून पर्यावरण प्रदूशणाची कारणे व क्षेत्रे यांचा विचार

केला. भारतात झालेल्या चिपको चळवळ, अप्पीको चळवळ, नर्मदा बचाव, तेहरी प्रकल्प इत्यादींची चर्चा करून शेवटी पर्यावरण संरक्षणासाठी समाजाच्या विविध स्तरात काय प्रयत्न केले पाहिजेत याबाबत काही सूचना केल्या. याच सत्रांमध्ये सुरतच्या बाबा काझी यांचा 'मुस्लिम सत्यशोधक समाज' या विषयांवर पेपर सादर झाला. तसेच पर्यावरण विषयक चळवळींवर डॉ. एस. पी. पुनाळेकर यांचा निबंध त्यांच्या अनुपस्थितीत वाचून दाखविण्यात आला. या सत्रातील निबंधावर चर्चा करतांना या चळवळीचे आयडिऑलॉजिकल ओरिएंटेशन कोणते? असा प्रश्न प्रा. श्रीकांत यांनी उपस्थित केला. तर नागपूर विद्यापीठाचे माजी कुलगुरू डॉ. पु. ल. भांडारकर यांनी चळवळी का फुटतात? या प्रा. माने यांनी उपस्थित केलेल्या प्रश्नाच्या अनुरोधाने मार्मिक विश्लेषण केले. प्राचार्य माधव सोमण यांनी संघटनांना रचना आहे का? असा प्रश्न उपस्थित केला.

समारोप करतांना सुधाताई काळदाते यांनी 'युवक चळवळींना वैचारिक बैठक असायलाच हवी. घटनेने मानलेली सामाजिक मूल्ये त्यांना स्वीकारावी लागतील. संघटनात्मक ऐक्याअभावी संघटना फुटते' असे मतप्रदर्शन केले.

या चर्चासत्रानंतर अहेरी–भामरागड या आदिवासी प्रदेशात अभ्यास सहल आयोजित करण्यात आली होती. त्यांचे गोटुल हे युवागृहही प्रतिनिधींना पाहायला मिळाले. त्यामुळे आदिवासींच्या सांस्कृतिक जीवनाची जवळून ओळख झाली. हे अधिवेशन यशस्वी करण्यामध्ये मा.खासदार शांतारामजी पोटदुखे, प्राचार्य बाबासाहेब निंबाळकर आणि त्यांचे सहकारी यांनी परिश्रम घेतले.

अहवाल–प्रा. माणिक माने, वेणुताई चव्हाण महाविद्यालय, कराड.

परिषदेचे दहावे अधिवेशन :– मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे दहावे अधिवेशन हुतात्मा बहिर्जी स्मारक महाविद्यालय, वसमतनगर, जि. परभणी येथे १८ व १९ नोव्हेंबर, १९९५ रोजी यशस्वीपणे संपन्न झाले. समाजशास्त्राचे एक व्यासंगी, जाणकार प्राध्यापक व नाशिकच्या यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठाचे कुलगुरू प्रा. डॉ. उत्तमराव भोईटे हे प्रमुख पाहुणे होते. डॉ. उत्तमराव भोईटे यांचा परभणी व मराठवाडयाशी असलेला ऋणानुबंध विचारात घेता त्यांना प्रमुख पाहुणे म्हणून अध्यक्षीय भाषणांसाठी निमंत्रित करून मराठी समाजशास्त्र परिषदेने औचित्य साधले. अधिवेशनाचे संघटक सचिव प्रा. एस. टी. मुळे यांनी प्रास्ताविक करून सर्व उपस्थितांचे स्वागत केले. मा. कुलगुरू भोईटे व मसप चे अध्यक्ष प्रा. डॉ. एस एन. पवार यांनी हुतात्मा बहिर्जी व स्वामी रामानंद तीर्थ यांच्या प्रतिमांना पुश्पहार अर्पण करून दीप प्रज्वलन केले. प्रा. पंजाब अंभोरे व सहकाऱ्यांनी, 'अज्ञान की अंधेरो से हमे ज्ञान के उजालों की ओर ले चलो' हे स्वागतगीत सादर करून कार्यक्रमास योग्य अशी वातावरणनिर्मिती केली.

हुतात्मा बहिर्जी स्मारक शिक्षण संस्थेचे अध्यक्ष व या अधिवेशनाचे स्वागताध्यक्ष मा. दत्ताजीराव अडकिणे यांनी स्वागतपर भाषणांमध्ये बदलत्या सामाजिक वास्तवाचा आढावा घेतला. 'समाज परिवर्तन होऊ लागले आहे, पण या बदलत्या सामाजिक परिस्थितीत समाज विघातक प्रवृत्तीचाही अभ्यास व्हायला हवा. समाजशास्त्राच्या अभ्यासकांनी या विघातक प्रवृत्ती टाळण्यासाठी काही उपाय सुचवावेत' असे आवाहन केले.

मसप चे सचिव डॉ. राजेंद्र पाटील यांनी या परिषदेसाठी आलेल्या संदेशाचे वाचन केले. मा. मुख्यमंत्री मनोहर जोशी, शिवाजी विद्यापीठाचे कुलगुरू मा. द. ना. धनागरे, प्रा. एम. जी कुलकर्णी, सुरतच्या सेंटर फॉर सोशल स्टडिज मधील डॉ. एस. पी. पुनाळेकर यांचे अधिवेशनाला शुभेच्छापर संदेश आले होते. त्यानंतर डॉ. राजेंद्र पाटील यांनी मसप च्या स्थापनेपासूनचा आढावा घेतला. आत्तापर्यंत समाजशास्त्रातील दिग्गज मानले जाणारे डॉ. विलास संगवे, डॉ. द. ना. धनागरे, डॉ. बी. एस. बावीसकर, डॉ. एस. पी. पुनाळेकर इ. नी अध्यक्षीय भाषण केल्याचे नमूद करून ही परंपरा समृध्द करणारे डॉ. उत्तमराव भोईटे हे प्रमुख पाहुणे लाभल्याबदद्ल आनंद व्यक्त केला. प्रा. एस. एन. पवार यांचे भाषण सर्वांना अंतर्मुख करणारे ठरले. प्रा. पवार म्हणाले, ''अत्यंत हुशार विद्यार्थी विज्ञान व तंत्रशाखेकडे वळतात. उरलेले विद्यार्थी आपल्याकडे येतात. युरोप–अमेरिकेत सर्व हुशार विद्यार्थी सर्वच ज्ञान शाखांमध्ये समान विभागले जातात. वास्तविक पाहता भारतामध्ये सामाजिक शास्त्रांमध्ये हुशार विद्यार्थ्यांना खूप वाव आहे. प्राध्यापकांना शिकवावेसे वाटत नाही. विद्यार्थ्यांना वर्गात बसावेसे वाटत नाही. उच्च शिक्षणामध्ये समाजशास्त्राला नवचैतन्य प्राप्त करून देणे यासाठी मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या सामायिक विचारपीठांवर आले पाहिजे.''

यानंतर कुलगुरू मा. उत्तमराव भोईटे यांचे अध्यक्षीय भाषण झाले. डॉ. भोईटे यांनी प्रारंभी हुतात्मा बहिर्जी शिंदे व स्वामी रामानंद तीर्थ यांनी केलेल्या असीम त्यागाला वंदन करून कृतज्ञता व्यक्त केली. डॉ. भोईटे यांनी आपल्या खुसखुशीत व नर्मविनोदी शैलीमध्ये प्रचलित सामाजिक वास्तव, समाजव्यवस्था व समाजशास्त्राचे अध्ययन, अध्यापन, व संशोधन याबाबत अभ्यासपूर्ण विचार मांडले.

अधिवेशनाच्या पहिल्या सत्रात डॉ. राम वाघ यांनी 'भूकंप: सामाजिक आंतराची संकल्पना' हा निबंध सादर केला. या निबंधात त्यांनी नांदुर्गा व त्या परिसरातील भूकंपाने झालेली हानी व भूकंपाच्या परिणामाचा प्रत्यक्ष निरीक्षण पध्दतीने सामाजिक अंतराची संकल्पना मांडली. गरीब वस्तीत व सिमेंटच्या घरात राहणाऱ्या लोकांचे मनुष्यहानीत प्रमाण जास्त आढळले. गावकऱ्यांच्या दृष्टीने शासनाची भूमिका चुकीची होती. राजकीय नेत्यांच्या भेटीमुळे गावाची नाकेबंदी केल्याने स्वंयसेवकांना मदतकार्य करता आले नाही. नाकेबंदीमुळे गावाची तीन भागात विभागणी झाली. मात्र भौतिक व मानसिक अंतर पूर्वीचेच राहिले. सोय लक्षात न घेता घरबांधणी झाली, त्यामुळे लोकांनी नव्या घरासमोर स्वत:ला हव्या त्या सोयी करून घेतल्या. पूर्वी केंद्रीभूत खेडी होती. आता मात्र रेशाकृती रचनेची खेडी निर्माण झाल्याचे डॉ. वाघ यांनी नमूद केले.

डॉ. चौधरी यांनी १२ भूकंपग्रस्त गावांचे सामाजिक स्वरूप हा निबंध सादर केला. हा अभ्यास मूलत: सांख्यिकी स्वरूपाचा होता. त्यात लोकसंख्येशी वाहनाचे, दुधाचे प्रमाण किती आहे वगैरे आकडेवारी होती.

प्रा. बोबडे यांनी या चर्चासत्राचा समारोप करतांना काही प्रश्न उपस्थित केले. आपत्तीच्या वेळी माणसाच्या मूलभूत सहजप्रवृत्ती काम करतात का? मृत्यू हे शाश्वत सत्य आहे, याचा विदारक अनुभव येऊनही किंवा मृत्यूच्या इतक्या जवळ जावूनसुध्दा माणसाच्या जाती, धर्म, समूहाबाबतच्या निष्ठा इतक्या चिवट का? इतकेच नव्हे तर त्यांच्या मातीशीही निश्ठा आहेत. पुनर्वसनाचा भाग म्हणून लोक दुसऱ्या गावातसुध्दा जायला तयार नाहीत. अडचणीत संदर्भहीनता निर्माण होते. पण नंतर संदर्भ शोधणे ही प्रवृत्ती असते. पुनर्विवाह करतात याचा अर्थ पुन: नवीन संदर्भ शोधतात. माणसाची प्रयत्न करण्याची प्रामाणिक इच्छा असते पण त्यात संघटनाचा अभाव असतो. हे किल्लारीच्या भुकंपाच्यावेळी जाणवले म्हणून प्रशिक्षण व्यवस्था केली पाहिजे. आपत्तीमुळे निर्माण होणाऱ्या समस्या बहुमितीय असतात. म्हणून सर्व तज्ञांनी एकत्र येऊन याचा विचार करावा. क्रायसिस मॅनेजमेंट हा विचार प्रत्यक्षात राबवायला हवा. अशाप्रकारे भूकंपासारख्या नैसर्गिक आपत्तीची समाजशास्त्रीय दृष्टिकोनातून विश्लेषण होऊन अभ्यासकांना याही क्षेत्रातील संशोधनाची नवीन प्रेरणा मिळाली. या चर्चासत्रात प्रा. पी. के. कुलकर्णी, प्रा. सौ. मनिशा राणे, शिवकुमार सोळुंके, प्रा. पी. एस. साळुंखे यांनी भाग घेतला.

या अधिवेशनामध्ये तिसरे सत्र हे खुले सत्र होते. मसप च्या अधिवेशनात पहिल्यांदा खुले सत्र देवून संयोजकांनी नवा स्वागतार्ह पायंडा पाडला. पीएच. डी. प्रबंधावर आधारित पेपर्स या सत्रात सादर करावेत असे आवाहन करण्यात आले. त्यामुळे असेल कदाचित, पण या सत्रातील पेपर्सचा दर्जा उच्च होता.

डॉ. राजेंद्र पाटील यांनी इचलकरंजीमधील कापड, साखर व इंजिनियरिंग या प्रमुख उद्योगधंद्यातील ३०२ कामगारांच्या मुलाखतीच्या आधारे केलेल्या अभ्यासातील निष्कर्ष सुसंगतपणे मांडले. 'औद्योगिक कामगारांची व्यावसायिक बांधिलकी : एक अध्ययन' या पेपरमध्ये त्यांच्या अध्ययनातील बहुतांश कामगारांनी कारखान्याच्या व शहरातील कामाला पसंती दर्शविली आहे. कारखान्यातील काम कंटाळवाणे असले तरी तेच काम जास्त समाधान देणारे वाटते. तसेच ते पूर्ण समाधानी असल्याचे आढळते. सर्वात जास्त कामगारांचे केंद्रीकरण उच्च बांधिलकी या वर्गवारीत आढळते. शहरी जन्मस्थान असणाऱ्या कामगारांची बांधिलकी खेडयातील जन्मस्थान असणाऱ्या कामगारांपेक्षा जास्त आढळली. शेतीविषयक पार्श्वभूमी नसणाऱ्या कामगारांची बांधिलकी शेतीविषयक पार्श्वभूमी असणाऱ्या कामगारापेक्षा जास्त आढळली. कमी शिक्षण, तांत्रिक शिक्षणाचा अभाव व कमी अनुभव असणाऱ्यांची बांधिलकी कमी असल्याचे आढळते, असे नमूद केले. डॉ. सर्जेराव साळुंखे यांनी 'स्थानिक पातळीवरील कामगार संघटनाचे नेतृत्व – स्वरूप आणि मर्यादा' हा निबंध सादर केला. कोल्हापूर आणि इचलकरंजी या दोन शहरातील औद्योगिक कामगार संघटनाचे नेतृत्व कामगार वर्गातूनच निर्माण होण्याची प्रक्रिया सुरू झाली आहे हे नमूद करून या नेतृत्वाला काही मर्यादा असल्याने ते आत्मनिर्भर नसल्याचे सांगितले. अभ्यास केलेल्या कामगार संघटनाचे नेते हे प्रामुख्याने तरूण, विवाहित, हिंदूधर्मीय, शेतकरी कुटुंबातून आलेले, ग्रामीण पार्श्वभूमी असलेले होते. कामगार नेत्यांमध्ये राजकीय जाणीव असल्याचे आढळून आले. काही नेते कोणत्या ना कोणत्या राजकीय पक्षाचे क्रियाशील कार्यकर्ते होते. या नेतृत्वाच्या डॉ. साळुंखे यांनी काही मर्यादा पण स्पष्ट केल्या. त्यामध्ये प्रामुख्याने सापेक्षत: कमी शैक्षणिक पातळी, इंग्रजीचे अपुरे ज्ञान, परिणामी व्यवस्थापनातील उच्चशिक्षित अधिकाऱ्यांशी वाटाघाटी, चर्चा करतांना येणारी मर्यादा, कामगार संघटनेसाठी पुरेसा वेळ देता न येणे, कामगार संघटनाविषयक नेतृत्वाचे प्रशिक्षण नसणे, व्यवस्थापनाच्या दबावाखाली काम करावे लागणे, इ. असल्याचे त्यांनी निदर्शनास आणले. डॉ. शुभांगी गोटे यांनी 'भारतातील स्त्री गुन्हेगारी: समाजशास्त्रीय विश्लेषण' या विषयांवर अत्यंत अभ्यासपूर्ण, चिकित्सक निबंध नेटकेपणाने सादर केला. एकूण गुन्हेगारीमध्ये स्त्री गुन्हेगारीचे प्रमाण पुरूषांच्या तुलनेत कमी असून ती पुरूष गुन्हेगारीपेक्षा कमी घातक मानली जाते. त्यामुळे स्त्री गुन्हेगारी हे अभ्यासक्षेत्र जगात विशेषत: भारतात दुर्लक्षित राहिले असे सुरूवातील नमूद करून या विषयांची व्याप्ती आणि पार्श्वभूमी डॉ. गोटे यांनी विशद केली.

प्रा. जी. बी. माने यांनी 'पर्यावरण प्रदूशण : एक सामाजिक समस्या' हा विषय मांडला. मानवी वर्तन हेच पर्यावरण प्रदूशित करण्यास कारणीभूत आहे. भविश्यकाळात जमीन, हवा, पाणी या घटकांचा सुनियोजित वापर आणि व्यवस्थापन केले नाही तर मानवी जीवन धोक्यात येईल याचा विचार करून समाजशास्त्रज्ञांनी या प्रश्नांकडे लक्ष दिले पाहिजे असे आवाहन त्यांनी केले.

प्रा. माणिक माने यांनी 'मराठा : सिध्दांत आणि वास्तव' हा निबंध सादर केला. मराठा जातीत जन्मला तो मराठा, अशी अभ्यासाची चौकट मर्यादित करून मराठयांची पूर्वपीठिका व महाराष्ट्रातील त्यांचे लोकसंख्येतील स्थान याचा उहापोह केला. अगदी ग्रामपंचायतीपासून ते मंत्रिमंडळापर्यंत सर्वत्र मराठयांचा दीर्घकाळ सत्तेत सहभाग असूनही सर्वसामान्य मराठा हा उपेक्षितच राहिला. जमिनींच्या वाटण्या होऊन पुढच्या पिढीच्या वाटयाला फक्त बांधच येतील, असे सांगून छत्रपती शिवाजी महाराज, यशवंतरावजी चव्हाण यांच्यानंतर दखल घेण्यायोग्य नेतृत्व मराठयांच्यात निर्माण झाले नाही. जवळपास ९५ टक्के सहकारी साखर कारखाने मराठयांनी उभे केले, चालविले पण नाव घेण्यासारखे उद्योगपती निर्माण झाले नाहीत. साहित्य, कला, क्रिडा, संशोधन वगैरे क्षेत्रात दिसणारी नावेही अपवादात्मकच आहेत, असे त्यांनी नमूद केले.

सी. श्लेसिंगर, या मिशिगन विद्यापीठातील समाजशास्त्राच्या अभ्यासकाने मराठीत समाजशास्त्रावर बोलून सर्वांना आश्चर्याचा धक्काच दिला. १९७५ सालापासून ते सातारा जिल्हयातील खेडयातून सहभागी निरीक्षण पध्दतीने अभ्यास करीत आहेत. मला अजूनही येथील ग्रामीण समाजरचना समजली नाही. इथे वरची आळी, खालची आळी, मधली आळी आहे. मराठयांच्यात पाच कुळे, सात कुळे, ९६ कुळे आहे. पश्चिम महाराष्ट्रात गावागावात दोन मुलकी पाटील, पोलीस पाटील आहेत. प्रत्येक गावात दोन पाटर्या असतात. अजूनही भारतातील ग्रामीण समाज रचनेचे वर्णन पूर्णपणे केले जात नाही. ते झाले पाहिजे असे मत त्यांनी प्रदर्शित केले.

डॉ. स्मिता अवचार यांनी 'औरंगाबाद शहरातील व्यावसायिक व बिगर व्यावसायिक कामगारांच्या जीवनाचा अभ्यास' या निबंधामध्ये प्रारंभी येथील औद्योगिकीकरणाची व मराठवाडा आंदोलनाची पार्श्वभूमी विशद केली. प्रा. जे. पी. करवा हे या चर्चासत्राचे अध्यक्ष होते. प्रा. करवा यांनी या चर्चासत्राचा समारोप करतांना नवीन संशोधकांना मार्गदर्शन केले. यानंतर या अधिवेशनाच्या समारोपप्रसंगी मराठवाडयातील खासदार डॉ. बापूसाहेब काळदाते हे प्रमुख पाहुणे लाभले होते. बापूसाहेबांनी अधूनमधून खसखस पिकवीत तर कधी हास्याचे फवारे उडवत पण चिंतनप्रचुर असे विचार मांडले. अशाप्रकारे मसप चे दहावे अधिवेशन संपन्न झाले. हे अधिवेशन यशस्वी करण्यामध्ये संघटक सचिव प्रा. एस. टी. मुळे, प्रा. पंजाब अंभोरे, प्रा. वसमतकर, स्वंयसेवक कु. ज्योती, सुनीता कुटे पाटील, रेखा स्वामी, दैवशाला साठे इ. चे परिश्रम यशस्वी ठरले.

अहवाल—प्रा. माणिक माने, वेणुताई चव्हाण महाविद्यालय, कराड.

परिषदेचे अकरावे अधिवेशन :— मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे ११ वे अधिवेशन टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे येथे ४ व ५ नोव्हेंबर, १९९६ रोजी संपन्न झाले. अध्यक्षस्थानी पुणे विद्यापीठाचे माजी विभाग प्रमुख व ज्येष्ठ समाजशास्त्रज्ञ डॉ. य. भा. दामले होते. कुलगुरू डॉ. उत्तम भोईटे, डॉ. पुनाळेकर, डॉ. बाविस्कर, डॉ. वाळूंजकर, डॉ. सुधा काळदाते, डॉ. अनुराधा भोईटे, डॉ. देशपांडे या ज्येष्ठ सदस्यांची उपस्थिती व चर्चेत त्यांचा सक्रीय सहभाग हे या अधिवेशनाचे वेगळे वैशिश्टय. अधिवेशनाच्या नेटक्या व आकर्शक आयोजनाबद्दल मराठी समाजशास्त्र परिषद कुलगुरू डॉ. वि. मा० बाचल, डॉ. हिरा अद्यंताया व त्यांच्या सहकाऱ्यांची आभारी आहे.

मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे संस्थापक अध्यक्ष डॉ. एम. जी. कुलकर्णी यांचे काही महिन्यापूर्वी दीर्घ आजारानंतर पुणे येथे निधन झाले. परिषदेला भक्कम पायावर उभे करण्यात डॉ. कुलकर्णी यांचा सिंहाचा वाटा होता. डॉ. एम. जी. कुलकर्णी यांच्या निधनाने परिषदेचा एक ज्येष्ठ मार्गदर्शक हरपला. परिषदेच्या व आपणा सर्वांच्या वतीने मी आपल्या शोक संवेदना श्रीमती कुलकर्णी यांना कळविल्या आहेत.

गेल्या नोव्हेंबर पर्यंत ५६ नवीन सदस्यांनी नोंदणी झाली होती. यावर्षी देखील साधारण तेव्हढीच सदस्य नोंदणी व्हावी असा आमचा प्रयत्न होता. परंतु यावर्षी केवळ ४० नवीन सदस्य आम्ही नोंदवू शकलो. परिषदेची एकूण सदस्य संख्या आता ६०० च्या घरात पोहचली आहे. सदस्य नोंदणीत कार्यकारिणीच्या सदस्यांचे मला पूर्ण सहकार्य मिळाले. गेल्या अधिवेशनात महाविद्यालये व विद्यापीठांचा आजीव सदस्य म्हणून नोंदवून घेण्यासंबधी विचार आला होता. आपल्या घटनेत तशी तरतूद आहे पण या संदर्भात मला फारसे काही करता आले नाही. यावर्षी पुन्हा तसा प्रयत्न करता येईल.

स्व. जय जोशी स्मृती पारितोषिकांकरीता यावेळी पुरेशी पुस्तके आली होती व संशोधनपर मराठी ग्रंथाच्या प्रकारात डॉ. लता मुरूगकर यांचे 'दलित पॅथर' हे पुस्तक होते. यावर्षीच्या पुरस्काराची घोशणा आम्ही मार्च ९७ मध्ये केली. पाठयपुस्तक गटात कोल्हापूरच्या डॉ. सर्जेराव साळुंखे यांच्या 'समाजशास्त्रातील मुलभूत संकल्पना' व डॉ. प्रदीप आगलावे, नागपूर यांच्या 'पाश्चात्य व भारतीय समाजशास्त्रज्ञ' या दोन पुस्तकांना १००० रूपयांचे हे पारितोषिक विभागून देण्यात आले. समाजशास्त्रातील संशोधनपर मराठी ग्रंथाचे १००० रूपयाचे पारितोषिक डॉ. लता मुरूगकर यांच्या 'दलित पॅथर चळवळ' या ग्रंथास मिळाले. या सर्व लेखकांचे मराठी समाजशास्त्र परिषदेतर्फे हार्दिक अभिनंदन. पुस्तक परीक्षणात डॉ. सुधा काळदाते व डॉ. भा. ल. भोळे यांनी दिलेल्या सहकार्याबदद्ल परिषद त्यांची आभारी आहे.

समाजशास्त्र संशोधन पत्रिका हा समाजशास्त्र परिषदेचा एक महत्वाचा उपक्रम. मार्च, १९९७ ला संशोधन पत्रिकेचा सहावा अंक प्रकाशित करून पत्रिका प्रकाशनातील सातत्य आम्हाला राखता आले. पत्रिकेचा अंक बहुतेक सर्व सदस्यांना मिळालाच असेल. पत्रिका दर्जेदार निघण्याच्या दृष्टीने आपल्या सूचना आम्हाला सहायक ठरू शकतील. अंक प्रकाशनाकरीता जाहिरात व देणगीच्या माध्यमातून निधी संकलीत व्हावा असा संकेत आहे. यावर्षी १० हजार रू. च्या जाहिराती आम्ही गोळा केल्या होत्या. पत्रिका प्रकाशनाकरीता ९ हजार रू. खर्च आला. १ हजार रू. आपल्याला पुढच्या अंकात वापरता येतील. यावर्षी साहित्य संस्कृती मंडळाकडे देखील आम्ही अनुदानाची मागणी केली आहे व १० ते १५ हजाराचे अनुदान मिळण्याची आम्हाला आशा आहे. यात यावर्षीचा अंक निघू शकेल. गेल्या अधिवेशनात पत्रिकेकरीता लेख पाठविण्याची विनंती मी सर्व सदस्यांना केली होती. काहींना स्वतंत्र पत्रे देखील पाठविली होती, पण म्हणावा तेवढा प्रतिसाद मिळाला नाही. उदयोन्मुख संशोधकांना आपले संशोधनपर निबंध प्रकाशित करता यावेत ही पत्रिकेमागची मूळ भूमिका आहे. या दृष्टीने यावर्षी मी आपल्या सहकार्याची अपेक्षा करतो. पत्रिकेचा आकार यावर्षी थोडा मोठा झाला. अनेकांना तो फारसा रूचला नाही असे माझे लक्षात आले. पुढील अंकाचे वेळी मी याबाबत आवश्यक ती काळजी घेईल. परिषदेने आत्तापर्यंत प्रकाशित केलेल्या ६ अंकात असे काही लेख आहेत जे स्पर्धा परिक्षेस बसणाऱ्या व संशोधन करणाऱ्या विद्यार्थ्यांना उपयुक्त ठरू शकतात. अशा लेखांचे पुस्तकरूपाने प्रकाशन करणे देखील शक्य आहे. अर्थात ही योजना आपल्या अनुमतीकरीता सविस्तर रूपाने मी मांडीनच. परिषदेला मिळणाऱ्या देणग्यांना आयकरातून सूट मिळण्याचे दृष्टीने एक अर्ज संबंधित कार्यालयाकडे केला आहे. पण अजून त्याबाबतचा आदेश प्राप्त झाला नाही पण लवकरच तो मिळेल अशी आशा आहे. गेल्या वर्षभरात अनेक सदस्यांचे, कार्यकारिणी सदस्यांचे मला सहकार्य मिळाले त्या सर्वांचे आभार मानून मी हा अहवाल येथेच संपवितो. धन्यवाद.

अहवाल—प्रा. प्रकाश बोबडे, सचिव, मराठी समाजशास्त्र परिषद.

१९९६ ते १९९८ अध्यक्ष — डॉ. पु. ल. भांडारकर, **सचिव** — डॉ. प्रकाश बोबडे, **कोषाध्यक्ष** — प्रा.मनोहर बुटे. **कार्यकारिणी सदस्य** — डॉ. शुभांगी गोटे, प्रा. एस. टी. फुले, डॉ. वसंत वैद्य, डॉ. हिरा अद्यांतया, प्रा. माणिक माने, प्रा. मनिशा राणे, प्रा. के. पी. सिरसाट, डॉ. एच. टी. पाटील, प्रा. विजय मारूळकर, प्रा. बाळासाहेब काझी. **कार्यालय,** समाजशास्त्र विभाग, संताजी महाविद्यालय, नागपूर. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर.

परिषदेचे बारावे अधिवेशन :— मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे १२ वे अधिवेशन गोगटे—जोगळेकर महाविद्यालय, रत्नागिरी यांच्या विद्यमाने दि. ६ व ७ नोव्हेंबर, १९९७ रोजी संपन्न झाले. मुंबई विद्यापीठाच्या कुलगुरू डॉ. स्नेहलता देशमुख या प्रमुख पाहुण्या म्हणून लाभल्या होत्या. प्रारंभी विजय रानडे आणि त्यांच्या सहकाऱ्यांनी स्वागतगीत सादर केल्यावर मा. प्राचार्य सुभाश देव यांनी उपस्थित सर्व निमंत्रितांचे पुश्पगुच्छ देवून स्वागत केले. समाजाचे आरोग्य टिकवायचे असेल तर समाजशास्त्रीय अभ्यास झाला पाहिजे असे त्यांनी प्रतिपादन केले. यानंतर मुंबई विद्यापीठाच्या कुलगुरू डॉ. स्नेहलता देशमुख, डॉ. सुधा काळदाते इ. नी दिपप्रज्वलन केले. उद्घाटनाची औपचारिक घोशणा डॉ. देशमुख यांनी केल्यावर प्रा. संजय जोशी यांनी सुधाताईंचा परिचय करून दिला. या अधिवेशनाच्या निमित्ताने कार्याध्यक्ष अरूआप्पा जोशी यांचे हस्ते स्मरणिकेचे प्रकाशन झाले. मसप चे सचिव डॉ. प्रकाश बोबडे यांनी अहवाल सादर केला. उद्घाटक डॉ. सौ. स्नेहलता देशमुख यांनी आपले पूर्वलिखित भाषण बाजूला ठेवून उत्स्फूर्तपणे आपले विचार मांडले.

समाजाची मानसिकता बदलण्यासाठी अशा परिषदा व्हायलाच हव्यात असे म्हणून त्यांनी या परिषदेच्या निमित्ताने चर्चिल्या जाणाऱ्या विषयांच्या संदर्भात विचार मांडले. नुसते मूल्याधिष्ठित शिक्षण नको, तर ते माय मराठीतूनच दिले पाहिजे. मूल्यांचे जतनीकरण हवे, नुतनीकरण नको. आपल्याला जे भावलं ते भाषांतरित करून लोकांपर्यंत पोहचविले पाहिजे. प्रत्येकान आपलं काम मनापासून करावे असे म्हणून त्यांनी 'सुजन असा पण कुजन मातता, हत्यार हातामध्ये धरा, सौजन्याच्या बुरख्याखाली शेपूट घालून पळू नका' या कुसुमाग्रजांच्या कवितेने केला.

त्यानंतर डॉ. बी. एस. बावीसकर यांच्या अध्यक्षतेखाली 'स्वातंत्र्योत्तर भारतीय समाज: पूर्वावलोकन आणि भवितव्य' या विषयावरील प्रथम सत्राला सुरूवात झाली. डॉ. एस.पी. पुनाळेकर यांनी आधारभूत शोधनिबंध सादर केला. स्वांतत्रयोत्तर ५० वर्षात काय मिळविले? काय हरविले? हरविले ते मिळविण्यासाठी काय केले? अशी विभागणी करून काही निरिक्षणे त्यांनी नोंदविली. डॉ. राजेंद्र पाटील यांनी स्वातंत्र्योत्तर भारतातील साक्षरता: पूर्वावलोकन' या शोधनिबंधात १९५१—९१ च्या आकडेवारीवर आधारित साक्षरतेचा आढावा घेतला. १९४७ नंतर स्वतंत्र झालेल्या राष्ट्रांनी निरक्षरतेची समस्या सोडविली. परंतु त्यांच्या तुलनेत आपण 'सर्वांसाठी शिक्षण' या ध्येयापर्यंत पोहचू शकलो नाही या वास्वतेकडे लक्ष वेधले. डॉ. प्रदीप आगलावे यांनी आजही अस्पृश्यता आहे फक्त स्वरूप बदलल्याचे नमूद केले. प्रा. शिवकुमार सोळंकी यांनी 'पती—पत्नी संबधाचे पुनरावलोकन' हा शोधनिबंध सादर केला. प्रकाश पाटील यांनी बहुजनवादी राजकारणाचा परामर्श घेतला. फुले—शाहू—आंबेडकर ही विचारधारा केंद्रीभूत मानून होणारे राजकारण म्हणजे बहुजनधारी राजकारण असे त्यांनी म्हटले. हिंगोली येथे सती मंदीर बांधल्याचे सांगून परंपरावादी विचारसरणीचा प्रभाव आजही समाजमनावर आहे असे 'स्वातंत्र्योत्तर भारतीय समाजापुढील आव्हाने' या विषयावरील शोधनिबंध वाचतांना प्रा. आनंद अनभुले यांनी स्पष्ट केले. प्रा. भाऊराव खोब्रागडे यांनी स्वातत्र्यंपूर्वकालीन आणि नंतरच्या काळातील समाजशास्त्रीय संदर्भात भारतीय समाजाचा आढावा घेतला.

'कोकण विकास : कल्पना आणि वास्तव' या विषयांवर द्वितीय सत्र प्रोफेसर एस. एन. पवार यांच्या अध्यक्षतेखाली झाले. डॉ. के. के. खान यांनी आधारभूत शोधनिबंधाची सखोल व्यासंगपूर्ण मांडणी केली. 'कोकणवर नेहमीच अन्याय होतो असे नेहमीच म्हटले जाते', यात तथ्य आहेही आणि नाहीही. मी स्वत: २५ वर्ष कोकणात राहूनही मला स्वत:ला कोकण समजला नाही अशी सुरूवातीलाच कबुली देवून कोकणची भू—वैज्ञानिक वैशिष्टये स्पष्ट केली. स्थानिक बलाटी, खलाटी आणि डोंगर या कोकण विकासाच्या संदर्भात कोकण दरिद्री आहे, कोकणी माणूस आळशी आहे, कोकणचा कॅलीफोर्निया करायचा आणि कोकणचा अनुशेश हे पाच संभ्रम कोकणच्या भौगोलिक, सामाजिक, सांस्कृतिक संदर्भात स्पष्ट केले. कोकणची भौगोलिक वैशिष्टये विचारात घेता कोकणसाठी एकच विकास योजना राबविता येत नाही. कोकणातील १५ ते ५५ वयोगटातील माणुस मुंबईला पोटापाण्यासाठी स्थलांतरीत झाला. कुळकायद्याचे गंभीर दुश्परिणाम झाले. संपातील गिरणीकामगार पुन्हा कोकणात आले आणि नवीनच प्रश्न निर्माण झाले. कोकणी माणसासारखी तडजोडीची वृत्ती महाराष्ट्रात कुठेच नाही. ते अत्यंत चिकित्सक आहेत. कोकणचा कॅलीफोर्निया कसला करताय? कॅलीफोर्नियाचाच कोकण व्हायला लागला आहे, इतके आपले लोक तिकडे आहेत. कोकणचा केवळ अनुशेशावर विकास होणार नाही तो गरजांवर आधारित झाला पाहिजे. कुमारीमाता, कौटुंबिक तणाव, सामाजिक तणाव आमच्या कोकणात नव्हते आता हे सगळे मुंबईहून कोकणात येत आहे. कोकणची स्त्री ही जास्त साक्षर आणि चिकित्सक आहे. कौटुंबिक निर्णय तीच घेते. कुटुंब तीच चालविते. विकासाच्या योजना हायब्रिड असतात. अनेक प्रश्न सोडविता सोडविता नवीन प्रश्न निर्माण झाले. कोकणात येणाऱ्या प्रत्येक योजनेला उदा. फिनोलेक्स, एन्रॉन. विरोधच झाला. अशाप्रकारे डॉ. खान यांनी कोकण विकासासंदर्भात अत्यंत अभ्यासपूर्ण असे विश्लेषण केले. यानंतर 'दक्षिण कोकणच्या विकासाची सामाजिक बाजू' हा शोधनिबंध प्रकाश पाटील यांनी सादर केला. कोकण विकास संकल्पना केवळ निवडणूकांच्या जाहिरनाम्यातील एक घोशणाच राहीली. येथील परिस्थितीला भौगोलीक, राजकीय तसेच सामाजिक स्थितीही कारणीभूत असून विशेषत: चाकरमानी संस्कृती, अतिचिकित्सक वृत्ती, सहकार प्रवृत्तीचा अभाव, जातीयवादाचे प्राबल्य आणि कोर्ट कचेरी इ. कारणे या परिस्थितीला जबाबदार असल्याचे नमूद केले. डॉ. अश्विनी आ. महाडेश्वर यांनी 'कोकण विकास: अपेक्षा आणि वास्तव' या शिर्शकाचा एक प्रदिर्घ आढावा घेतला. पौराणिक कालखंड, ऐतिहासिक कालखंडाची पाश्वभूमी सांगून शैक्षणिक, राजकीय, औद्योगिक, दळणवळण इ. च्या जोडीने दुग्धविकास, पशुपालन, मत्स्यव्यवसाय, व्यापार, पर्यटन आणि बंदरविकासाच्या प्रश्नांशी निगडीत सामाजिक तथ्यांचे विश्लेषण केले. या सत्रामध्ये सौ. पाठक, प्रा. सावंत, डॉ. श्रीरंग कजरेकर यांचेही शोधनिबंध सादर झाले.

'स्त्रियां आणि आरक्षण धोरण' हा तृतीय सत्राचा विषय होता. या सत्रांमध्ये डॉ. लेले हे अध्यक्ष होते तर श्रीमती शारदा साठे यांनी आधारभूत विचार मांडले. डॉ. लेले यांनी प्रास्ताविकांमध्ये 'सामाजिक कार्यकर्त्याच्या ठिकाणी अभिनिवेश किंवा एकांगीपणा चालू शकतो, समाजशास्त्रज्ञाच्या ठिकाणी तो असू नये' असे नमूद करून चर्चासत्राचा प्रारंभ केला. श्रीमती साठे यांनी स्त्रियांच्या आरक्षणाची पार्श्वभूमी स्पष्ट करून स्त्रियां राजकारणात कधी नव्हत्या? असा प्रश्न उपस्थित केला. स्त्रियांसाठी आरक्षण असावे काय? हा प्रश्नच उपस्थित होत नाही. स्त्रियांच्या आकांक्षामध्ये आता बदल होत आहेत. स्त्रियांचे राजकारण केवळ निवडणूकीपुरते मर्यादित नाही. स्त्रियांना माणूसपणाचे हक्क बजावता आले पाहिजेत असे त्यांनी नमूद केले. या अधिवेशनाच्या अध्यक्षा डॉ. सुधा काळदाते यांनी या विषयांवर विचार व्यक्त केले. आरक्षणाचे कवच केल्याने वंचित समूहांचा काही फायदा झाला का? असा प्रश्न उपस्थित करून त्याचे होकारार्थी उत्तर त्यांनी दिले. प्रतिष्ठेने जगता यावे म्हणून आरक्षण हवे. निवडणूकीच्या माध्यमातून पुरूषी मनोवृत्ती बदलता येईल असे म्हणून त्यांनी जिथे जिथे स्त्रिला आजपर्यंत संधी नाकारली तिथे तिथे आरक्षण हवे असे आग्रहपूर्वक प्रतिपादन केले. या सत्रात प्रा. सुमन मुडे यांनी नाशिक महानगरपालिकेतील २२ नगरसेविकांच्या प्रत्यक्ष मुलाखतीवर आधारित शोधनिबंध सादर केला. डॉ. अनुराधा सामंत यांनी कोल्हापूर शहरातील ५०–५० स्त्री व पुरूषांच्या अभ्यासावर आधारित 'महिला आरक्षण विधेयकासंबंधी नागरिकांमधील जागृती व प्रतिक्रिया' हा शोधनिबंध सादर केला. महिलांना मागीतल्याशिवाय काहीही मिळत नाही असे म्हणून आतापर्यंतच्या निवडणूकीतील आकडेवारीच्या सहायाने स्त्रियांच्या राजकीय सहभागाचे विदारक चित्र दाखविले. या संदर्भात स्त्रिंया आणि पुरूषांची आरक्षण विधेयकासंबधीच्या मतांचे विश्लेषण करून केले. शिक्षणामध्ये आरक्षण असू नये तेथे फक्त गुणवत्ता असावी असे मत व्यक्त करणाऱ्यांमध्ये बहुसंख्य मराठा, जैन व लिंगायत पुरूष होते. स्त्रियांची निवड फक्त लिंग व जातीच्या निकशांवर न करता त्यांच्या शैक्षणिक, शारिरीक, मानसिक सुदृढतेवर असावी, केवळ पैशाच्या जोरावर व घराणेशाही टिकविणारे आरक्षण नसावे असे मराठा व ब्राम्हण स्त्रियांचे मत होते. प्रा. एस. एन. गंदेवार यांनी सुध्दा आपल्या शोधनिबंधात स्त्रियांना केवळ आरक्षण देवून चालणार नाही तर आरक्षणांबरोबर संरक्षण देणेही अत्यंत आवश्यक आहे. शासनाचे आरक्षण धोरण स्त्री मुक्ती चळवळीस कितपत पूरक आहे हे तपासून पाहण्याची गरज असल्याचे त्यांनी म्हटले. प्रा. कमल बन यांनी विविध क्षेत्रांतील स्त्रियांची पिछेहाट, अत्याचार इ. मुळे आरक्षणाची गरज आहे असे सांगीतले. सौ. अर्चना कांबळे यांनी 'ग्रामपंचायतीतील महिला सदस्यांचा सहभाग' हा शोधनिबंध सादर केला. तसेच प्रा. दा. धो. काचोळे, कोल्हटकर, अशोक सालोटकर यांनी आपले शोधनिबंध या सत्रात सादर केले.

या अधिवेशनात 'समाज आणि साहित्य' या विषयांवर चवथे सत्र झाले. डॉ. एस. पी. पुनाळेकर यांच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या या सत्रांमध्ये नागपूरचे प्रा. प्रकाश बोबडे यांनी आधारभूत निबंध वाचला. 'भाषा ही एक जैवसामाजिक वास्तविकता असून सामाजिक जीवनाचे ते एक अविभाज्य अंग आहे तसेच सामाजिक आंतरक्रियांचे ते प्रभावी साधन आहे' असे प्रारंभीच नमूद करून साहित्य व समाज यातील परस्परसंबधाचे विश्लेषण करणारे एच. डी. डंकन यांचा आंतरक्रिया दृष्टिकोन, जॉर्ज हुको यांचा सामाजिक संघटनात्मक दृष्टिकोण स्पष्ट करून संस्कृती ही साहित्य निर्मितीचा उगमस्त्रोत कशी असू शकते? हे स्पष्ट केले. साहित्य ही एक सामाजिक प्रक्रियाच आहे. सामाजिक वास्तव लेखकांच्या मनात एक असहय असा मानसिक ताण निर्माण करते तेंव्हा उच्च प्रतीच्या साहित्याची निर्मिती होते. समाजाचा एक सदस्य म्हणून साहित्यिकांचे व्यक्तिमत्व, त्यांची संवेदनक्षमता समाजच घडवत असतो व हाच साहित्यिक पुढे त्यांच्या क्षमतेनुसार समाजचित्रण करतो.

या सत्रात प्रा. मनिशा राणे यांनी समाज आणि साहित्य यांच्या परस्परसंबंधाची चर्चा करून हे कार्य समाजशास्त्रज्ञांआधीही समीक्षकांनी केल्याचे नमूद केले. महानुभाव साहित्यात तत्कालीन समाजजीवनाची आपल्याला माहिती मिळते. तथापि साहित्य हे तत्कालीन समाजजीवनाचे प्रतिबिंब पूर्णपणे आहे असे म्हणता येणार नाही. प्रा. जे. पी. करवा यांनी 'साहित्याला समाजशास्त्रीय दृष्टीने अभ्यास करतांना काय आहे? यापेक्षा काय असावयास पाहिजे यावर भर देवून सामाजिक घटनांचे चिकित्सक विश्लेषण करणे आवश्यक आहे, असे प्रारंभीच नमूद केले. साहित्याला समाजनिरपेक्ष अस्तित्व असूच शकत नाही. आजच्या गतिमान युगात साहित्य आणि समाजाचा विचार नवीन पध्दतीने करणे अपरिहार्य ठरले आहे. कारण भविश्यकालीन समाजाची संरचना, समाजव्यवस्था आणि त्या काळातील प्रश्नांचा अंदाज बांधणे आज कठीण झाले आहे. 'विनोदी साहित्यातील स्त्री चित्रण' या शोधनिबंधात प्रा. मुमताज खान–देशपांडे यांनी स्त्रीची प्रतिमा डागाळली जाते. समाजाशी बांधीलकी या नात्याने विनोदी साहित्यात अश्लील वर्णनासाठी स्त्री चा वापर न करणे ही जेवढी लेखकांची जबाबदारी आहे तेव्हढीच अशा निकृश्ट विनोदी साहित्याचा निशेध करणे, त्यावर बहिश्कार घालणे ही जबाबदारी वाचकवर्गाची आहे, असे आवाहन केले. प्रा. मुरलीधर कोल्हटकर यांनी 'ग्रामीण जीवनाचे साहित्यातून दर्शन' या शोध निबंधामध्ये कोकणातील ओव्या, उखाणे, फुगडी, इतर गीतातून कोकणातील समाजजीवनाचे प्रतिबिंब कसे उमटले ते स्पष्ट केले. प्रा. सौ. सुहासिनी काहोक यांनी 'भाषा पदव्युत्तर विद्यार्थ्यांचे संपर्क माध्यम' हा प्रत्यक्षानुभवाधिश्ठित शोधनिबंध सादर केला. औद्योगिकरण, यांत्रिकीकीकरण व शैक्षणिक प्रगतीमुळे भाषेत व भाषेच्या प्रसारमाध्यमांत बदल झाला. १०० विद्यार्थ्यांच्या त्यांनी केलेल्या पाहणीत वृत्तपत्र, टी. व्ही. यासारख्यां प्रसार माध्यमांच्याबाबत विद्यार्थ्यांच्या प्रतिक्रियांचे विश्लेषण केले. समायोजन साधण्यासाठी भाषा समाजाच्या विकासाप्रमाणे विकसित करणे गरजेचे आहे. बोलीभाषा समृध्द असेल तरच समाज निर्मित होईल व संस्कृतीचे प्रतिनिधित्व करू शकेल, असे मत व्यक्त केले. सदर सत्रात प्रा. के. आर. अहेर यांनी सुध्दा शोधनिबंध सादर केला.

गोगटे–जोगळेकर महाविद्यालयाचे प्राचार्य श्री. सुभाश देव यांच्या अध्यक्षतेखाली या अधिवेशनाचा समारोप झाला. प्रा. प्रतिमा पवार यांनी प्रतिनिधींच्यावतीने प्रतिक्रिया व्यक्त केल्या. या अधिवेशनाचे एक वैशिश्टय म्हणजे तांदुळापासून केलेले खास कोकणी शाकाहारी भोजन आणि कोकणी लोककलांचे मनोवेधक दर्शन हे होते. प्रस्तुत अधिवेशन यशस्वी करण्यामध्ये प्राचार्य सुभाश देव, प्रा. संजय जोशी, प्रा. श्रध्दा राणे, इ. चे अनमोल सहकार्य लाभले. अतिशय सुंदर टीमवर्क या निमित्ताने अनुभवायला मिळाले.

अहवाल–प्रा. माणिक माने, वेणूताई चव्हाण कॉलेज, कराड.

१९९८ ते १९९९ अध्यक्ष – डॉ. पु. ल. भांडारकर, **सचिव** – डॉ. प्रकाश बोबडे, **कोषाध्यक्ष** – प्रा.मनोहर बुटे. कार्यकारिणी सदस्य – डॉ. दा. धो. काचोळे, प्रा. बा. गो. आंबेकर, प्रा. रा. वा. कोल्हे, प्रा. अंजली पळनीटकर, प्रा. एन. डी. जत्राटकर, प्रा. एन. आर. चौधरी, प्रा. सुनालीनी सत्तूर, प्रा. संजय जोशी, प्रा. र. ह. वाघ, प्रा. विजय मारूळकर, प्रा. आम्रपाली. **कार्यालय,** समाजशास्त्र विभाग, संताजी महाविद्यालय, नागपूर. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर.

परिषदेचे तेरावे अधिवेशन:– मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे तेरावे अधिवेशन दिनांक २७ व २८ ऑक्टोबर, १९९८ रोजी नागपूर विद्यापीठातील समाजशास्त्र विभागाद्वारे नागपूर येथे आयोजित करण्यात आले होते. या अधिवेशनाचा अहवाल उपलब्ध होऊ शकला नाही. त्यामुळे तो इथे समाविष्ट करता आला नाही.

परिषदेचे चौदावे अधिवेशन:– मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे चौदावे अधिवेशन दिनांक २१ व २२ नोव्हेंबर, १९९९ रोजी महात्मा बसवेश्वर महाविद्यालय, लातूर येथे आयोजित करण्यात आले होते. सदर अधिवेशनाचा अहवाल उपलब्ध झाला नाही.

१९९९ ते २००१, अध्यक्ष – डॉ. आनंद आनभूले, **सचिव** – प्राचार्य राम वाघ, **कोषाध्यक्ष** – डॉ. श्रीकांत गायकवाड. सदर कार्यकारिणीच्या संदर्भात अधिक माहिती प्राप्त होऊ शकली नाही.

परिषदेचे पंधरावे अधिवेशन:– मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे पंधरावे अधिवेशन दिनांक ३ व ४ नोव्हेंबर, २००१ महात्मा फुले प्रतिष्ठान, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, आणि देवगिरी महाविद्यालय, औरंगाबाद येथे आयोजित करण्यात आले होते. प्रस्तुत अधिवेशनाचा अहवाल उपलब्ध होऊ शकला नाही.

२००१ ते २००६, अध्यक्ष – डॉ. सुरेश वाघमारे, **सचिव** – प्रा. वैजनाथ मलशेटट्टे, **कोषाध्यक्ष** – डॉ. शिवाजी गायकवाड. **कार्यकारिणी सदस्य** – डॉ. मृणालीणी सत्तुर, पुणे. डॉ. जगन्नाथ कराडे, पुणे. प्रा. किशोर राउत, अमरावती. डॉ. विवेक प्रेमसागर, मुंबई. प्रा. मनिशा राणे, नाशिक. डॉ. स्मृती भोसले, मुंबई. डॉ. प्रदीप आगलावे, नागपूर. प्रा. एम. आर. पाटील, सोलापूर. प्रा. माणिक माने, कोल्हापूर. डॉ. विजयकुमार सुर्यवंशी, परभणी. डॉ. जी. बी. माने, उमरगा. प्रा. किरण सुरवसे, पुणे. प्रा. डी. एम. महाकाळे, वर्धा. प्रा. जी. एस. वेल्हे, अमरावती. प्रा. एन. जी. पाटील, जळगांव. डॉ. नलिनी औरंगाबादकर, सोलापूर. प्रा. प्रियदर्शन भवरे, जालना. प्रा. एस. एन. गंदेवार, उदगीर. **कार्यालय** – डॉ. सुरेश वाघमारे, 'साकेत', प्रकाश नगर, लातूर.

सन २००२ मधील मराठी समाजशास्त्र परिषदे च्या अधिवेशना संदर्भात माहिती उपलब्ध होऊ शकली नाही.

परिषदेचे सोळावे अधिवेशन:– २७, २८ नोव्हेंबर, २००३, बद्रीनारायण बारवाले महाविद्यालय, जालना.

XVI Marathi Samajshastra Parishad Conference of Maharashtra Samajshastra Parishad was held on 27 and 28 of November 2003 at Mahyco Research Foundation Trust's Badarinarayana Barwale College of Arts and Science. Jana. The theme of the conference was Crisis in Higher Education with sub themes such as Collective Violence against Dalits and Women. Dr. Ambedkar and Nationalism, Rajarshi Shahu Maharaj and Social Justice, Dr. Prakash Bobade, Former Head, Department of Sociology, Nagpur University inaugurated the Conference. There were four simultaneous sessions in which 80 papers were presented in the concluding session. Dr. Suresh Waghmare, President of Conference thanked the management of Barwale College and the delegates. In the valedictory session Dr. Gajanan Surase, Registrar of Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, emphasised that the sociologists have to play a vital role to lead the society in the right moral way.

२००४ व २००५ मधील मसप चे अधिवेशना संदर्भात माहिती उपलब्ध होऊ शकली नाही.

परिषदेचे सतरावे अधिवेशन:– मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे सतरावे अधिवेशन दि. ६ व ७ जानेवारी २००६ ला एस. एन. मोर कला, वाणिज्य व श्रीमती जी. डी. सराफ विज्ञान महाविद्यालय, तुमसर येथे संपन्न झाले. या अधिवेशनाचे अध्यक्ष म्हणून भारती विद्यापीठ, पुणे चे कुलगुरू डॉ. उत्तमराव भोईटे व उद्घाटक म्हणून राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठाचे कुलगुरू डॉ. एस. एन. पठाण, स्वागताध्यक्ष गोंदिया शिक्षण संस्थेचे उपाध्यक्ष मा. पुरूषोत्तमजी मोर हे होते. तर प्रमुख अतिथी म्हणून नागपूर विद्यापीठाच्या डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, विचारधारा विभागाचे प्रमुख डॉ. प्रदीप आगलावे, समाजशास्त्र परिषदेचे अध्यक्ष डॉ. सुरेश वाघमारे, सचिव प्रा. वैजनाथ मलशेटट्टे उपस्थित होते.

प्रस्तुत अधिवेशनाच्या उद्घाटन प्रसंगी कुलगुरू डॉ. एस. एन. पठाण म्हणाले की, 'मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे हे अधिवेशन इतर अधिवेशनापेक्षा वेगळे आहे. कारण या अधिवेशनात चर्चेला घेतलेला स्वायत्त शिक्षणाचा विषय हा वर्तमानकाळातील अत्यंत महत्वाचा असा विषय आहे. या विषयाच्या संदर्भात विशेषत: प्राध्यापकांनी अधिक सखोल चर्चा करणे आवश्यक आहे. भविश्यात शिक्षणाचे संपूर्ण खाजगीकरण होणार असल्याने यासंदर्भात मोठे क्रांतीकारी परिवर्तन घडून येणार आहे. आणि या परिवर्तनासाठी आपण आतापासूनच तयार असले पाहिजे.' या अधिवेशनाचे अध्यक्ष व भारती विद्यापीठ, पुणे चे माजी कुलगुरू, डॉ. उत्तमराव भोईटे अध्यक्षीय भाषणात म्हणाले की, गेल्या काही दशकात उच्च शिक्षणाच क्षेत्रात मोठया प्रमाणात धक्कादायक अशा घडामोडी घडत आहेत. प्राध्यापक, महाविद्यालये आणि विद्यापीठे यांचा शैक्षणिक दर्जा व कार्यक्षमता वाढविणे आवश्यक

झाले आहे. लोकशाही कल्याणकारी शासन व्यवस्थेत सर्वांना आवश्यक ते उपलब्ध करून देण्याची जबाबदारी शासनाची आहे, असे म्हटले जाते. स्वतंत्रता मिळाली तेंव्हा आपल्या देशात जेमतेम २० विद्यापीठे आणि १२० महाविद्यालये होती. ब्रिटीश सरकारने तीन विद्यापीठे १८५७ साली स्थापन केलेली होती. आज आपल्या देशात ३३० निरनिराळया प्रकारची विद्यापीठे व १६,००० पेक्षा जास्त महाविद्यालये व यात शिक्षण घेणाऱ्या विद्यार्थ्यांची संख्या ९.५ दशलक्ष इतकी आहे. या शिक्षण संस्थामध्ये ३,५०,००० प्राध्यापक असून आज आपल्या देशातील उच्च शिक्षण देणाऱ्या संस्थाचे जाळे हे जागतिक पातळीवर तिसऱ्या क्रमांकावर आहे. उच्च शिक्षणाची संस्थारूपी वाढ जरी लक्षणीय असली तरी उच्च शिक्षण घेणाऱ्या वयोगटातील फक्त ७ टक्के तरूण उच्च शिक्षणाचा लाभ घेत आहेत. हे लक्षात घ्यायला हवे. आपल्या देशात उच्च शिक्षणाच्या खर्चाचा बराचसा भाग जरी शासन सहन करीत असले तरी गरिबीमुळे अनेक विद्यार्थ्यांना आपल्या कुटुंबांना आर्थिक सहकार्य देण्यासाठी शिक्षण अर्ध्यावर सोडून नोकरी, व्यवसाय किंवा मोलमजुरीकडे वळावे लागते. इतर देशाच्या तुलनेत ही स्थिती दयनीय वाटते. आतापर्यंत उच्च शिक्षणावर शासकीय तिजोरीतून मोठया प्रमाणात खर्च होत असे, परंतु अलिकडच्या काळात महाराष्ट्र शासनाने विद्यापीठे व महाविद्यालये यांना देण्यात येणाऱ्या अनुदानामध्ये मोठया प्रमाणात कपात केली आहे. या बाबतीत शासन दुहेरी अडचणीत सापडले आहे. एका बाजूला उच्च शिक्षण घेण्याची गरज व आकांक्षा असणाऱ्यांची संख्या वाढते आहे. तसेच ज्ञानाची नवनवीन दालने निर्माण होत आहेत. शिक्षणाची संधी जर समाजातील मोजक्यांनाच मिळाली व इतर त्यापासून वंचित राहिले तर समाजात 'आहे रे' व 'नाही रे' असे दोन परस्परांशी संघर्ष करणारे गट निर्माण होतील आणि सामाजिक स्वास्थ्याला बाधा निर्माण होईल. असा इशारा देवून ते पुढे म्हणाले, सध्या परदेशातील अनेक विद्यापीठे आपल्या देशातील उच्च शिक्षणाच्या क्षेत्रात प्रवेश मिळावा, यासाठी धडपड करीत आहेत. जागतिकीकरणाचा हा एक अपरिहार्य परिणाम आहे, असे मानावे लागेल. ही बाबही त्यांनी आपल्या अध्यक्षीय भाषणातून स्पष्ट केली. याप्रसंगी अधिवेशनाचे स्वागताध्यक्ष मा. पुरूषोत्तमजी मोर यांनी मनोगत व्यक्त केले. उद्घाटन कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक प्राचार्य डॉ. आर. एस. फलझेले व कार्यक्रमाचे संचालन सहसंयोजक डॉ. राहुल भगत यांनी केले.

प्रस्तुत अधिवेशनाचे पहिले सत्र 'सामाजिक विज्ञानातील संशोधन व संशोधन पध्दती' या विषयांवर आयोजित करण्यात आले होते. या चर्चासत्राचे अध्यक्ष म्हणून संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठाचे समाजशास्त्र विभाग प्रमुख प्रा. किशोर राउत यांनी विषयाची मांडणी केली. या चर्चासत्रात विद्याभारती महाविद्यालय, अमरावतीचे डॉ. अरूणसिंह चौहान, कर्मवीर भाऊराव पाटील महाविद्यालय, इस्लामपूर चे प्रा. पी. एस. साळुंखे, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबादचे डॉ. पद्माकर सहारे, बयाबाई कदम कन्या महाविद्यालय, कडेगांवच्या डॉ. दयावती पडाळकर, डॉ. वेदप्रकाश मलवाडे, इत्यादी संशोधकांनी आपले शोधनिबंध सादर केले. या चर्चासत्राचे सूत्रसंचालन आनंद निकेतन महाविद्यालय, वरोरा येथील डॉ. रंजना लाड यांनी केले.

प्रस्तुत अधिवेशनाचे दूसरे सत्र ६ जानेवारी २००६ ला दुपारी ३.४० ते ५.१० या वेळात 'स्वायत्त शिक्षणाची संकल्पना: एक समाजशास्त्रीय अध्ययन' या विषयावर आयोजित करण्यात आले होते. 'स्वायत्त शिक्षण किंवा स्वायत्त महाविद्यालय ही संकल्पना आधुनिक जागतिकीकरणाच्या युगात शिक्षणाचा दर्जा उंचावण्याच्या दृष्टीने एक आदर्श अशी संकल्पना आहे. स्वायत्ततेमुळे महाविद्यालयांचा व शिक्षणाचा दर्जा निश्चितच सुधारेल यात शंका नाही. परंतु स्वायत्ततेमुळे शिक्षण इतके महाग होईल की ते सर्वसामान्य लोकांच्या आवाक्याबाहेरचे होऊन सर्वसामान्य लोक शिक्षणाला पारखे होतील आणि शिक्षण केवळ पैसेवाल्यांचीच मक्तेदारी होईल. त्यामुळे स्वायत्त शिक्षणाच्या बाबत शासनाने पुन्हा विचार करणे आवश्यक आहे' असे स्पष्ट प्रतिपादन या चर्चासत्राच्या अध्यक्षस्थानावरून बोलतांना लातूरच्या राजर्षी शाहू महाराज महाविद्यालयाचे समाजशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. सुरेश वाघमारे यांनी केले. या चर्चासत्रात विषयाची मांडणी करतांना रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठाचे समाजशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. बी. के. स्वांई यांनी असे प्रतिपादन केले की, 'शैक्षणिक स्वायत्तता सर्वकष कधीही चांगली राहणार नाही. यामुळे संपूर्ण शिक्षणाचे खाजगीकरण होऊन बहुतांश लोक शिक्षणापासून वंचित राहतील. विशेषत: उच्च शिक्षणाच्या बाबतीत स्वायत्ततेचे धोरण प्रचंड स्पर्धेला जन्म देईल व त्यातून एक नवा संघर्ष समाजात निर्माण होईल. त्यामुळेच या संकल्पनेचा नव्याने विचार होणे आवश्यक आहे.' या चर्चासत्रात डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठाच्या माजी समाजशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. सुधाताई काळदाते यांनीही आपले विचार व्यक्त केले. तसेच कला, वाणिज्य महाविद्यालय, बदनापूर, जालना चे प्रा. राहुल हजारे, आदर्श कला महाविद्यालय, निजामपूर धूळे येथील प्रा. सुधाकर एल. जाधव, मनोहरराव कामडी महाविद्यालय, नागपूरच्या प्रा. उज्वला कावरे, महिला महाविद्यालय, नंदनवन नागपूरच्या डॉ. सरोज आगलावे, फुलसिंग नाईक महाविद्यालय, पुसदचे डॉ. कल्याण साखरकर, प्रा. कमलताई तंबाखे, प्रा. सोनटक्के इत्यादींनी आपले शोध निबंध सादर केले. या चर्चासत्राचे सुत्र संचालन वसंतराव नाईक समाजविज्ञान संस्था, नागपूर चे प्रा. भाऊ दायदार यांनी केले. या चर्चासत्रात एकूण १२ प्राध्यापकांनी आपले शोधनिबंध सादर केले.

प्रस्तुत अधिवेशनाचे तिसरे सत्र दि. ७ जानेवारी २००६ ला सकाळी ९.०० ते १०.३० या वेळात 'विदर्भातील आदिवासींचा सामाजिक, आर्थिक दर्जा' या विषयांवर आयोजित करण्यात आले होते. या चर्चासत्राच्या अध्यक्षस्थानी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठाच्या माजी समाजशास्त्र विभाग प्रमुख व मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या माजी अध्यक्षा डॉ. सुधाताई काळदाते होत्या. विषयाची मांडणी दादासाहेब देवतळे महाविद्यालय, चामोर्शी चे समाजशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. बाबु कन्हाडे यांनी केली. या चर्चासत्रात अमरावतीच्या डॉ. मंगला तांबेकर, डॉ. वंदना गुडधे, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर विचारधारा विभाग, रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठाचे विभाग प्रमुख, डॉ. प्रदीप

आगलावे, आनंद निकेतन महाविद्यालय, वरोराच्या प्रा. रंजना लाड, इत्यादी प्राध्यापकांनी आपल्या शोधनिबंधाचे वाचन केले. या चर्चासत्राचे सूत्रसंचालन हिस्लॉप महाविद्यालय, नागपूर चे समाजशास्त्र विभाग प्रमुख प्रा. सत्येन भूषण यांनी केले.

अधिवेशनाचे चवथे सत्र दि. ७ जानेवारी २००६ ला सकाळी १०.४० ते १२.३० या कालावधीत '१९५६ च्या धर्मांतराचे सामाजिक जीवनावरील परिणाम' या विषयांवर आयोजित करण्यात आले होते. या चर्चासत्राच्या अध्यक्षस्थानी रा. तु. म. नागरपूर विद्यापीठाच्या डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर विचारधारा विभागाचे विभाग प्रमुख डॉ. प्रदीप आगलावे हे होते तर टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे चे डॉ. जगन कराडे यांनी या विषयाची मांडणी केली. सदर चर्चासत्रात मुक्तानंद महाविद्यालय, गंगापूर औरगांबादचे प्रा. ह. दा. मिसाळ, नागपूरच्या प्रा. प्रतिभा पटवर्धन, नाशिकच्या प्रा. सरीता जाधव, लातूर चे डॉ. सुरेश वाघमारे, सांगली च्या प्रा. सुजाता कराडे, अमरावती च्या प्रा. देविका ढंगारे, भारतीय महाविद्यालय, अमरावती चे प्रा. प्रदीप अंभोरे, औरंगाबादच्या प्रा. विभावरी सोमकुंवर, कोल्हापूर चे प्रा. कृष्णा निर्मळे, प्रा. सिंधू काकडे, नाशिक, पुणे विद्यापीठाचे प्रा. संजय कोळेकर, हदगांव जि. नांदेड चे प्रा. उल्हास कदम, देवगांव औरंगाबाद चे प्रा. नंदकुमार कुकलारे, मुंबई विद्यापीठाचे समाजशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. प्रल्हाद जोगदंड, खोलेश्वर महाविद्यालय, अंबेजोगाईच्या डॉ. विजया खंडाळे, इत्यादी प्राध्यापकांनी आपले शोधनिबंध सादर केले.

या चर्चासत्राचा समारोप करतांना चर्चासत्राचे अध्यक्ष डॉ. प्रदीप आगलावे सर्व शोधनिबंधाचा आढावा होऊन म्हणाले की, 'बाबासाहेबांच्या धम्मपरिवर्तनामुळे केवळ पूर्वीच्या अस्पृश्य व आत्ताच्या बौध्द समाजावरच सामाजिक परिणाम झाले नाहीत तर इतर धर्मीयांवर सुध्दा या धम्मक्रांतीचे परिणाम झाले आहेत, हे स्पष्ट करतांना म्हणाले की, 'ज्या ब्राम्हण धर्माने अस्पृश्यांना वाळीत टाकले होते त्याच ब्राम्हण धर्मातील अनेकांनी पुढे बौध्द धम्माचा स्विकार केलेला आहे व अजूनही ही प्रक्रिया सतत सुरू आहे.' हा बाबासाहेबांच्या विचारांचा विजय आहे. आता केवळ भारतातच नव्हे तर थायलंड, मलेशिया, तैवान, चीन, जपान, श्रीलंका इत्यादी देशातही बौध्द धम्म आज फोफावत आहे. या चर्चासत्राचे सूत्रसंचालन वुमेन्स कॉलेज, नंदनवन नागपूर चे डॉ. दिपक पवार यांनी केले.

सदर अधिवेशनाचा समारोप सांयकाळी ५.३० वाजता झाला. 'समाजशास्त्र परिषदेच्या अधिवेशनात समाजशास्त्राच्या प्राध्यापकांनी परिषदेत केवळ हजेरी लावण्याकरिता येऊ नये, तर या अधिवेशनातील प्रत्येक चर्चासत्रात भाग होऊन त्या चर्चासत्रातील विचारांचा फायदा समाजाला देण्याचे कार्य केले पाहिजे, असे प्रतिपादन मुंबई विद्यापीठाचे समाजशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. पी. जी. जोगदंड यांनी केले. या प्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणून मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे अध्यक्ष डॉ. सुरेश वाघमारे, सचिव प्रा. वैजनाथ मलशेटटे व महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. आर. एस. फुलझेले उपस्थित होते. दि. ६ व ७ जानेवारी असे दोन दिवस चाललेल्या या अधिवेशनाच्या या चारही चर्चासत्रात एकूण जवळपास ६० प्राध्यापकांनी आपले शोधनिबंध सादर केलेत. प्रस्तुत अधिवेशनाला संपूर्ण महाराष्ट्रातून जवळपास २०० प्राध्यापकांनी हजेरी लावली होती. समारोपीय कार्यक्रमाचे संचालन अधिवेशनाचे सहसंयोजक डॉ. राहुल भगत यांनी केले तर प्रास्ताविक अधिवेशनाचे संयोजक प्राचार्य डॉ. आर. एस. फुलझेले यांनी केले. समारोपीय कार्यक्रमात मराठी समाजशास्त्र परिषदेकडून प्राचार्य डॉ. आर. एस. फुलझेले व डॉ. राहुल भगत यांचा शाल व पुश्पगुच्छ देवून मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे अध्यक्ष डॉ. सुरेश वाघमारे यांच्या हस्ते सत्कार करण्यात आला. सदर अधिवेशनाच्या यशस्वितेसाठी एस. एन. मोर महाविद्यालयातील सर्व शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचाऱ्यांनी भरीव सहकार्य केले.

मसप च्या १७ व्या अधिवेशनातील ठराव :–

ठराव क्र. १. समाजशास्त्र हा विषय सर्व विद्यापीठातील सर्वच विद्याशाखेत आवश्यक करण्यात यावा. विशेषत: एम. बी. ए., एल. एल. बी., डी. बी. एम., एम. बी. बी. एस., यासारख्या अभ्यासक्रमातही हा विषय शिकविण्यात आला तर समाज व समाजाविषयींची विपूल माहिती मिळून सामाजिक एकता निर्माण होऊन, त्यातून राष्ट्रीय ऐक्यता अधिक दृढ होईल.

ठराव क्र. २:– आधुनिक काळात समाजात बालगुन्हेगारी, दारिद्रय, बेकारी, गुन्हेगारी, आंतकवादी, दहशतवाद, गलिच्छवस्ती, जुगार, व्यसनाधिनता यासारख्या सामाजिक समस्या अतिशय उग्र स्वरूप धारण करीत आहेत. या समस्यांची जाणिव होण्यासाठी विद्यार्थी व युवक समाजात जाणे आवश्यक आहे. विद्याथी जर प्रत्यक्ष समाजात जावून या समस्यांचे निरीक्षण करू लागला तर त्याला या समस्यांचे दुश्परिणाम प्रत्यक्ष पाहता येतील. या प्रात्यक्षिकांमध्ये विद्यार्थ्यांना एखादी समस्या अभ्यासायला देता येईल. या समस्येची कारणे व दुश्परिणाम काय आहेत. हे त्यांना स्वत:च शोधता येतील. प्रस्तुत समस्यांच्या निराकरणासाठी योग्य ते उपाय सुचविता येतील. यासाठीच समाजशास्त्र या विषयातंर्गत ३० गुणांचे प्रात्यक्षिक ठेवण्यात यावे असा ठराव या परिषदेत घेण्यात आला.

ठराव क्र. ३.:– सामाजिक संशोधन समाजाभिमुख होण्यासाठी विद्यापीठांनी संशोधकांना अधिक सोयी उपलब्ध करून द्याव्यात.

ठराव क्र. ४:– स्वायत्त शिक्षण किंवा स्वायत्त महाविद्यालयाच्या संकल्पनेमूळे शिक्षणाचा दर्जा निश्चितच सुधारेल यात शंका नाही. शासनाची आज जी अनुदानीत महाविद्यालये आहेत यापैकी काही महाविद्यालयांची निवड करून, त्यामध्ये जागतिक दर्जाच्या सुविधा उपलब्ध करून देवून आणि जागतिक दर्जाचा शिक्षकवर्ग नेमून अशा महाविद्यालयांमध्ये ज्यांचे वार्शिक उत्पन्न १ लाख रूपयांच्या आत आहे अशा व्यक्तींच्या पाल्यांना त्यात सामायिक परिक्षेच्या माध्यमातून प्रवेश देण्यात यावा.

ठराव क्र.५:– 'विदर्भातील डोंगरदऱ्यात, विशेषत: गडचिरोली व मेळघाट सारख्या भागात राहणाऱ्या आदीवासींचा दर्जा अजूनही निम्न प्रतीचा आहे. त्यांना शिक्षण, रोजगार, व्यवसाय या गोष्टी अजूनही मुबलक प्रमाणात मिळत नाही, त्यांचा आर्थिक व सामाजिक दर्जा उंचावण्याच्या दृष्टीने शासनाने कसून प्रयत्न

करावेत व या कामात सामाजिक संशोधकांना व विद्यार्थ्यांनाही समाविष्ट करून घ्यावे असे ही परिषद सुचिवते.

ठराव क्र. ६:— मागासवर्गीयांचे आरक्षण व शिक्षणविषयक सोयी सवलती यापुढेही सुरू ठेवण्यात याव्यात अशी शिफारस ही परिषद करते आहे.

ठराव क्र. ७:— मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे अधिवेशन दरवर्षी घेण्यात येते. परंतु अधिवेशनाच्या वाढत्या खर्चामुळें हे अधिवेशन दरवर्षी घेणे शक्य होत नाही किवा खर्चामुळे कोणीही हे अधिवेशन घेण्यासाठी पुढाकार घेत नाहीत. यासाठी शासनाकडून मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या अधिवेशनाला दरवर्षी रू. १ लाखाचा निधी शासनाकडून देण्यात यावा, असे ही परिषद सुचवित आहे.

अहवाल लेखन :— डॉ. राहुल भगत, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, एस. एन. मोर महाविद्यालय, तुमसर जि. भंडारा.

जानेवारी, २००६ ते फेब्रुवारी, २००९ — अध्यक्ष — डॉ. किशोर राउत, **सचिव** — डॉ. के. बी. नायक. **कोषाध्यक्ष** — डॉ. एस. एस. सोमवंशी, **कार्यालय,** संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **कार्यकारिणी सदस्य** — डॉ. पी. जी. जोगदंड, मुंबई. प्रा. बा. ह. कल्याणकर, औरंगाबाद. डॉ. आर. एन. साळवे, कोल्हापूर. प्रा. एस. आर. भूशण, नागपूर. डॉ. स्मृती भोसले, मुंबई. डॉ. सुरेश वाघमारे, लातूर. डॉ. दिलीप खैरनार, औरंगाबाद. प्रा. एन. आर. पाटील, सोलापूर. डॉ. सुनिल मायी, जळगांव. प्रा. रणजित मेश्राम, नागपूर. डॉ. जगन्नाथ कराडे, पुणे. प्रा. एस. सी. शेटे, सातारा. डॉ. स्मिता अवचार, औरंगाबाद. प्रा. सी. टी. कांबळे, नांदेड. डॉ. ए. एस. पैठणे, डॉ. श्रुति तांबे, पुणे. प्रा. आर. जी. मस्के, सोलापूर. प्रा. निशांत गडपायले, पुणे. प्रा. सुजाता सुदर्शनी, सांगली. डॉ. मनिशा राणे, नाशिक.

परिषदेचे अठरावे अधिवेशन:— मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे अठरावे अधिवेशन २००७ मध्ये अण्णाभाऊ साठे महाविद्यालय, मुखेड येथे आयोजित करण्यात आले होते. या अधिवेशनाच्या संदर्भात अधिकची माहिती प्राप्त होऊ शकली नाही.

२००८ मधील मराठी समाजशास्त्र परिषदे च्या अधिवेशना संदर्भात माहिती उपलब्ध होऊ शकली नाही.

परिषदेचे एकोणविसावे अधिवेशन:— मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे १९ वे अधिवेशन दि. २ व ३ फेब्रुवारी २००९, देवगिरी महाविद्यालय, औरंगाबाद येथे यशस्वीपणे संपन्न झाले. सदर अधिवेशनात 'जागतिकीकरण: समाजशास्त्र अध्ययनाचा एक संदर्भ' हा प्रमुख विषय होता व या अधिवेशनासाठी संपूर्ण महाराष्ट्रातून ३७० प्रतिनिधी सहभागी झाले होते. सदर अधिवेशनात बीजभाषण प्रसिध्द विचारवंत डॉ. आनंद तेलतुंबडे यांनी केले. तर कार्यक्रमाचे उद्घाटन ज्येष्ठ समाजशास्त्रज्ञ, माजी कुलगुरू, इंडियन सोशिओलॉजिकल सोसायटीचे अध्यक्ष डॉ. उत्तम भोईटे यांनी केले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी देवगिरी महाविद्यालयाच्या स्थानिक नियामक मंडळाचे सदस्य तसेच महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाचे माजी अध्यक्ष प्राचार्य डॉ. पी. बी. शिंदे हे होते. अधिवेशनाच्या बीजभाषणप्रसंगी डॉ. आनंद तेलतुंबडे यांनी 'जागतिकीकरणाच्या लाटेमध्ये समाजाला मार्गदर्शन करण्याची जबाबदारी समाजशास्त्र अभ्यासकांची आहे. त्यामुळे जागतिकीकरणाच्या जगात समाजशास्त्राने आपल्या अध्ययनाची पारंपारिक चौकट मोडून अध्ययनाचा नवा संदर्भ शोधणे गरजेचे आहे', असे मत प्रतिपादित केले. तर डॉ. उत्तम भोईटे यांनी 'जागतिकीकरणाचा प्रभाव भारतीय समाजावर पडून सामाजिक संरचनेमध्ये बदल घडून येत आहे. जागतिकीकरणाने दूरगामी स्वरूपाचे परिवर्तन समाजव्यवस्थेत घडून येऊन अनेक स्वरूपाच्या आव्हानांना भारतीय समाजाला सामोरे जावे लागेल. अशावेळी समाजशास्त्राच्या अध्यापकांनी ही जबाबदारी पेलण्याची क्षमता आपल्यामध्ये निर्माण करणे आवश्यक आहे, असे मत मांडले. त्याचबरोबर मराठी समाजशास्त्र परिषदेने आपला संघटनात्मक पाया जास्तीत जास्त मजबूत करून मराठी भाषिक अभ्यासकांकरीता अभ्यासपूर्ण, संशोधनात्मक ग्रंथ लिखाणासाठी लेखकांना प्रोत्साहन देणे गरजेचे आहे. त्यामुळे परिषदेने यादृष्टीने विचार करून पाउले उचलावीत. परिषदेच्या अधिवेशनात केवळ उत्साहच नसावा तर, या अधिवेशनातून विचारमंथनही घडून यावे. अभ्यासकांनी सादर केलेल्या शोधनिबंधाना ग्रंथाचे स्वरूप प्राप्त करून द्यावे, अशी अपेक्षाही व्यक्त केली.

अधिवेशनाच्या पहिल्या सत्रात 'जागतिकीकरण व सामाजिक संरचना' या सत्रांतर्गत जागतिकीकरणाचा सामाजिक, सांस्कृतिक प्रभाव, जागतिकीकरणाचा दुर्बल घटकांवरील परिणाम आणि सामाजिक संस्थाचे वैश्वीकरण, जागतिकीकरणाचा व्यक्ती व समाज सहसंबधावर प्रभाव या विषयांवर डॉ. प्रल्हाद जोगदंड, डॉ. विजय मारूळकर, डॉ. डी. डी. धोंगडे, प्रा. रमेश राठोड, डॉ. मंगला तांबेकर, डॉ. अशोक गायकवाड, डॉ. अरूण चव्हाण, डॉ. श्याम सोमवंशी व इतर ३७ अभ्यासकांनी आपले अभ्यासपूर्ण शोधनिबंध सादर केले. या सत्राचे अध्यक्ष प्रसिध्द विचारवंत माजी खासदार श्री. बापूसाहेब काळदाते हे होते तर सदर सत्राला संदर्भून प्रमुख विषयाची मांडणी ज्येष्ठ समाजशास्त्रज्ञ डॉ. उत्तम भोईटे यांनी केली.

अधिवेशनाच्या दुसऱ्या सत्रात 'जागतिकीकरण व सामाजिक आर्थिक प्रभाव' या विषय संत्रार्तगत जागतिकीकरण — नवे अर्थकारण व महिला, जागतिकीकरण व ग्रामीण सामाजिक आर्थिक संरचना या विषयांवर विचारमंथन झाले. सत्राचे अध्यक्ष प्रा. बा. ह. कल्याणकर हे होते तर प्रसिध्द अर्थतज्ञ डॉ. आर. पी. कुरूंदकर यांनी जागतिकीकरणाचा मराठवाडा विभागावर झालेल्या परिणामाची विस्तृतपणे मांडणी केली. डॉ. सुधाताई काळदाते, प्रा. किशोर राउत, डॉ. पद्माकर सहारे, प्रा. कमलताई तंबाखे, डॉ. पंडित शिंदे इ. अभ्यासकांसोबत २५ अभ्यासकांनी शोधनिबंध सादर केले. अधिवेशनाच्या तिसऱ्या सत्रात 'जागतिकीकरण, शिक्षण व शासन व्यवस्था' या विषयांतर्गत उच्चशिक्षण व्यवस्थेचे जागतिकीकरणा बरोबरच समायोजन, जागतिकीकरणाच्या प्रभावक्षेत्राखाली शासनव्यवस्था, जागतिकीकरण व स्त्री दिशा या विषयांवर डॉ. दिलीप खैरनार, डॉ. संजय साळुंके, डॉ. पो. म. साळुंके, डॉ. पद्मजा जाधव व इतर १७ अभ्यासकांनी आपले शोधनिबंध सादर केले. सत्राचे अध्यक्षस्थान मुंबई विद्यापीठातील डॉ. प्रल्हाद जोगदंड यांनी भूषविले.

दि. २ फेब्रुवारी २००९ रोजी सांयकाळी ५.०० वाजता परिषदेची आमसभा बोलाविण्यात आली होती. सदर आमसभेत परिषदेच्या नवीन कार्यकारिणीची निवडणूक घेण्यात आली. आमसभेत परिषदेच्या संशोधन पत्रिकेचा अंक सातत्यपूर्ण प्रसिध्द व्हावा व अंक प्रसिध्द करण्यासाठी लागणारा निधी उपलब्ध करण्यासाठी परिषदेच्या सर्व सदस्यांनी प्रयत्न करावा असे ठरले. मसपच्या नवनिर्वाचित कार्यकारिणीच्या अभिनंदनाचा ठराव होऊन पुढील काळात परिषदेची जबाबदारी योग्यरीतीने नवनिर्वाचित कार्यकारिणीने पार पाडावी असे आमसभेकडून सुचविण्यात आले.

अधिवेशनाच्या शेवटच्या समारोपाच्या सत्राचे अध्यक्ष प्रसिध्द समाजशास्त्रज्ञ डॉ. सुधाताई काळदाते या होत्या. तर प्रमुख अतिथी म्हणून प्राचार्य आर. टी. देशमुख, प्राचार्य प्रदीप जवदे हे उपस्थित होते. याप्रसंगी परिषदेचे नवनिर्वाचित अध्यक्ष डॉ. दिलीप खैरनार, सचिव डॉ. दादासाहेब मोटे व कोषाध्यक्ष प्रा. सिध्दार्थ निसर्गंध यांचा सत्कार करण्यात आला.

मराठवाडा शिक्षण प्रसारक मंडळाचे अध्यक्ष मा. विठठ्लराव लहाने, सचिव मा. मधुकरराव मुळे, स्थानिक नियामक मंडळाचे सर्व सदस्य, देवगिरी महाविद्यालयाचे प्राचार्य प्रदीप जबदे यांच्या मार्गदर्शनामूळे व सहकार्यामूळेच सदर अधिवेशन मराठी समाजशास्त्र परिषदेला यशस्वीपणे पार पाडता आले.

फेब्रुवारी २००९ ते फेब्रुवारी २०१२ – अध्यक्ष, डॉ. दिलीप खैरनार – दि. २ व ३ फेब्रुवारी २००९, देवगिरी महाविद्यालय, औरंगाबाद येथे आयोजित मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या १९ व्या अधिवेशनात डॉ. दिलीप खैरनार यांची मराठी समजाशास्त्र परिषदेचे अध्यक्ष म्हणून बिनविरोध निवड करण्यात आली. डॉ. दिलीप खैरनार यांच्या कार्यकारिणीत डॉ. दादासाहेब मोटे यांची **सचिवपदी** व **कोषाध्यक्षपदी** प्रा. सिध्दार्थ निसर्गंध यांची निवड करण्यात आली. तसेच **कार्यकारिणी सदस्य** म्हणून महाराष्ट्रातील विविध विद्यापीठातून मसपच्या कार्यकारिणीवर डॉ. विजय मारूळकर, एस. एन. डी. टी. विद्यापीठ, मुंबई. प्रा. महेद्रकुमार जाधव, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर. डॉ. अशोक गायकवाड, सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर. डॉ. श्रुती तांबे, पुणे विद्यापीठ, पुणे. प्रा. ए. जी. कांबळे, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई. प्रा. सुलभा गावंडे, रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. डॉ. अरूण चव्हाण, संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. डॉ. नारायण चौधरी, य. च. म. मु. वि.नाशिक. डॉ. पी. एम. शिंदे, एस. आर. टी. एम. विद्यापीठ, नांदेड. प्रा. डी. एल. तोरवणे, उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव. डॉ. जगन कराडे, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे अशी बिनविरोध निवड करण्यात आली होती.

परिषदेचे विसावे अधिवेशन:– मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे २० वे अधिवेशन दि. २८ व २९ जानेवारी, २०१० रोजी शिक्षण प्रसारक मंडळ, कोल्हापूर संचालित बॅ. बाळासाहेब खर्डेकर महाविद्यालय, वेंगुर्ला येथे संपन्न झाले. या अधिवेशनात एकूण ३६८ प्रतिनिधी सहभागी झाले होते. सदर अधिवेशनासाठी 'दहशतवाद आणि समाज' हा प्रमुख विषय होता. अधिवेशनात बीजभाषण डॉ. उध्दव कांबळे, तुरूंग महानिदेशक, मुंबई यांनी केले. याप्रसंगी डॉ. अनुराधा भोईटे, डॉ. राम वाघ, डॉ. दिलीप खैरनार, डॉ. दादासाहेब मोटे, प्रा. सिध्दार्थ निसर्गंध व प्राचार्य एम. बी. फडतरे हे उपस्थित होते.

अधिवेशनाच्या बीजभाषणप्रसंगी डॉ. उध्दव कांबळे यांनी भारतातील दहशतवाद समस्येसंबधी सखोल मार्गदर्शन केले. दहशतवादाच्या समस्येची उकल करण्याच्यादृष्टीने समाजशास्त्रज्ञांनी योगदान देण्याचे आवाहन त्यांनी केले. दहशतवाद आणि समाज या विषयाच्या अनुषंगाने अधिवेशनात सखोल चर्चा व्हावी, अशी अपेक्षा त्यांनी व्यक्त केली.

अधिवेशनाचे पहिले सत्र 'सांस्कृतिक, भाषिक व कौटुंबिक दहशतवाद' या विषयाशी संबंधित होते. सत्राचे अध्यक्षपद डॉ. स्मृती भोसले यांनी भूषविले तर अहवाल लेखनाचे कार्य डॉ. कल्पना देवकर यांनी केले होते.

अधिवेशनाचे दूसरे सत्र 'कोकण विकास: अपेक्षा आणि वास्तव' याच्याशी संबंधीत होते. या सत्राचे अध्यक्षपद प्राचार्य एस. बी. फडतरे तर संचालन डॉ. पाटोळे यांनी केले. या सत्रात श्री. श्रीधर मराठे यांना विचार व्यक्त करण्यासाठी पाचारण करण्यात आले होते. या सत्रात त्यांनी कोकण विभागाच्या विविध समस्यांची मांडणी केली. पर्यटनदृश्टया अनुकूल स्थिती असतांनाही आणि काजू, आंबा यांचे आगार असतांनाही या भागाचा विकास न होऊ शकल्याची खंत त्यांनी व्यक्त केली. नैसर्गिक विविधता, समुद्रकिनारा यादृष्टीने विकासाची अपेक्षा त्यांनी व्यक्त केली.

दि. २९ जानेवारी २०१० रोजी अधिवेशनाचे चवथे सत्र 'राजकीय दहशतवाद' या विषयावर होते. सत्राचे अध्यक्षपद डॉ. विजय मारूळकर यांनी भूषविले तर प्रा. अरूण पौडमल यांनी अहवाल लेखन केले. सूत्रसंचालन प्रा. होडावडेकर पी डी. यांनी केले. अधिवेशनाचे पाचवे सत्र 'नक्षलवाद, जैविक व सायबर दहशतवाद' या विषयाशी संबंधित होते. या सत्राचे अध्यक्षपद डॉ. माणिक माने, कराड यांचेकडे होते तर सूत्र संचालन ए. एम. माने यांनी केले, तर अहवाल लेखन प्रा. कमलताई तंबाखे यांनी केले. अधिवेशनाचे शेवटचे सत्र सपन्न झाल्यानंतर त्याच ठिकाणी डॉ. दिलीप खैरनार अध्यक्ष मराठी समाजशास्त्र परिषद यांच्या अध्यक्षतेखाली आमसभेचे आयोजन करण्यात आले होते. मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे विद्यापीठ पातळीवर काम करणाऱ्या कार्यकारिणी सदस्यांमध्ये डॉ. पंडीत शिंदे, ज्ञानोपासक महाविद्यालय, जिंतूर, जि. परभणी यांनी विक्रमी आजीव सभासद नोंदणी केल्याबदद्ल आणि प्रा. महेंद्रकुमार जाधव व प्रा. अरूण पौडमल यांनी अधिवेशन संयोजनासाठी उत्कृष्ट मदत केल्याबदद्ल आमसभेच्यावतीने त्यांचा सत्कार करण्यात आला. अधिवेशनाच्या समारोप कार्यक्रमाला प्रमुख अतिथी म्हणून आमदार दिपकभाई केसरकर आणि माजी आमदार शंकाभाई कांबळी हे लाभले होते. कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान प्राचार्य एस. बी. फडतरे यांनी भूषविले होते.

मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे २० वे अधिवेशन यशस्वीपणे संपन्न करण्यासाठी शिक्षण प्रसारक मंडळ, कोल्हापूरच्या अध्यक्षा श्रीमती शिवानी देसाई, चेअरमन श्री. व्ही. एल. पाटील, सचिव प्रा. जयकुमार देसाई, महाविद्यालय पातळीवर प्राचार्य एस. बी. फडतरे, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख प्रा. आरोलकर डी. आर.

आणि त्यांचे सहकारी प्रा. डाके डी. के. यांच्याबरोबरच महाविद्यालयातील सर्व प्राध्यापक, शिक्षकेत्तर कर्मचारी यांनी अथक परिश्रम होऊन अधिवेशन यशस्वीपणे पार पाडले. मसप कार्यकारिणीचे अध्यक्ष डॉ. दिलीप खैरनार, सचिव डॉ. दादासाहेब मोटे आणि कोषाध्यक्ष प्रा. सिध्दार्थ निसर्गंध यांनी यावेळी मार्गदर्शन केले. महाविद्यालयाचे विद्यार्थी आणि वेंगुर्लावासीयांनी उत्स्फुर्त प्रतिसाद दिला. सर्वांच्या सहकार्यामूळे मसप चे २० वे अधिवेशन व्यवस्थितपणे पार पाडता आले.

अहवाल—डॉ. दादासाहेब मोटे, सचिव, मराठी समाजशास्त्र परिषद.

परिषदेचे एकविसावे अधिवेशन:— मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे २१ वे अधिवेशन दि. ४ व ५ फेब्रुवारी २०११ रोजी शिवराज साहित्य, वाणिज्य आणि बी. एस. कदम विज्ञान महाविद्यालय, गडहिंग्लज, जिल्हा कोल्हापूर येथे आयोजित करण्यात आले होते. या अधिवेशनात ४३९ प्रतिनिधी सहभागी झाले होते. 'ग्रामीण विकास व परिवर्तन' हा अधिवेशनाचा प्रमुख विषय होता. अधिवेशनाचे उद्घाटन मा. ना. श्री. हसन मुश्रीफ यांनी केले होते. बीजभाषणासाठी डॉ. के. एल. शर्मा कुलगुरू, राजस्थान विद्यापीठ, जयपूर यांना निमंत्रित केले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी संस्थेचे अध्यक्ष मा. प्रा. किसनराव कुराडे हे होते. व्यासपीठावर डॉ. सुधाताई काळदाते, डॉ. दिलीप खैरनार, डॉ. प्रल्हाद जोगदंड, डॉ. दादासाहेब मोटे, प्राचार्य एस. ए. जोडगुद्री, प्रा. सिध्दार्थ निसर्गंध यांची उपस्थिती होती. उद्घाटनपर भाषणामध्ये मा. ना. हसन मुश्रीफ यांनी ग्रामीण विकास व परिवर्तनाच्या अनुषंगाने अधिवेशनात जे शोधनिबंध सादर होतील त्याची एक प्रत महाराष्ट्र शासनाला सादर करण्याची सूचना केली. अधिवेशनाच्या बीजभाषणप्रसंगी डॉ. के. एल. शर्मा यांनी स्वातंत्र्यपूर्व आणि स्वातंत्र्योत्तर काळातील ग्रामीण विकासाचा सखोल आढावा होऊन परिवर्तनाची दिशा स्पष्ट केली. ग्रामीण विकासासंबधी केंद्र शासनाच्या विविध योजनांचाही ग्रामपरिवर्तनाच्या संदर्भात त्यांनी आढावा घेतला. अध्यक्षीय समारोपामध्ये प्रा. किसन कुराडे यांनी ग्रामीण भागाच्या, शेतीच्या, उद्योगांच्या समोरील विविध प्रश्न उपस्थित करून ते प्रश्न सोडविण्याच्या दृष्टीने मराठी समाजशास्त्र परिषद समाज व शासनाला योग्य दिशा देण्याचे कार्य करू शकेल असा विश्वास व्यक्त केला.

अधिवेशनाचे पहिले सत्र ग्रामीण उद्योगातून रोजगार निर्मिती या विषयांवर संपन्न झाले. या सत्रात १३ प्रतिनिधींनी सहभाग होऊन शोधनिबंध सादर केले. ग्रामीण उद्योगातून रोजगार निर्मितीच्या विविध संधी कशा उपलब्ध होऊ शकतात यावर सविस्तर चर्चा झाली. दुसरे सत्र 'ग्रामीण विकासातील शासकीय योजनांची भूमिका' या विषयांशी संबंधित होते. या सत्रात २५ प्रतिनिधींनी सहभागी होऊन शोधनिबंध सादर केले. ग्रामीण विकासासाठी १९५२ पासून विविध पंचवार्षिक योजनांमध्ये ज्या योजना आखण्यात आल्या त्याचा सकारात्मक परिणाम म्हणून ग्रामीण भागाचे चित्र बदलत असल्याचे सर्व शोधनिबंधकर्त्यांच्या चर्चेतून जाणवले. कर्जबाजारीपणा, शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या यासारख्या कृषीनिगडीत प्रश्नांवरही चर्चा झाली. सदरील सत्रात शोधनिबंधाची संख्या अधिक असल्यामुळे हे दोन विभागात विभागले होते. सत्र अध्यक्ष म्हणून डॉ. प्रल्हाद जोगदंड, मुंबई विद्यापीठ व डॉ. स्मिता अवचार, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद हे होते.

तिसरे सत्र 'जागतिकीकरणाच्या संदर्भात भारतीय शेती' या विषयांवर संपन्न झाले. या सत्राचे अध्यक्ष डॉ. सुशिला फुले, औरंगाबाद या होत्या. सदर सत्रांतर्गत शेती आणि जोड व्यवसाय, निसर्ग आणि शेती, हरीत क्रांती, राष्ट्रीय—आंतरराष्ट्रीय बाजारपेठांमधील संधी, शेतकऱ्यांच्या जीवनशैलीत झालेले बदल, कर्जबाजारीपणा, बी—बीयाणे, खते यांचा तुटवडा या सारख्या विविध पैलूंवर चर्चा झाली. या सत्रात प्रसिध्द समाजवादी विचारवंत माजी खा. डॉ. बापूसाहेब काळदाते यांनी भारतीय ग्रामीण विकासाच्या अनुषंगाने मोलाचे मार्गदर्शन केले. अधिवेशनाचे चवथे सत्र 'ग्रामीण विकासातील सहकार क्षेत्राचा सहभाग' या विषयांवर संपन्न झाले. सदर सत्रांमध्ये २७ प्रतिनिधींनी शोधनिबंधाचे सादरीकरण केले. सत्र अध्यक्ष म्हणून डॉ. जगन कराडे उपस्थित होते. सहकार क्षेत्राचा ग्रामीण समाज जीवनावर पडत असलेला प्रभाव, सहकारातून आर्थिक उन्नती, सहकारामधून सामाजिक व राजकीय क्षेत्रात झालेली जागृती यासारख्या पैलूंवर सकारात्मक चर्चा झाली. अधिवेशनाचे पाचवे सत्र 'सीमा भागातील सामाजिक व सांस्कृतिक समस्या' या विषयांवर संपन्न झाले. या सत्रात २८ प्रतिनिधींनी शोधनिबंधाचे सादरीकरण केले. सत्र अध्यक्ष म्हणून डॉ. सुर्यवंशी उपस्थित होते. आदिवासींचे शिक्षण, रोजगार, खानपान, पायाभूत सुविधा, पर्यावरण अशा विविध पैलूंना अनुसरून चर्चा झाली. बेळगांव भागातील सीमावासीयांच्या विविध समस्यांचाही आढावा या सत्रात घेण्यात आला.

दि. ४ फेब्रुवारी २०११ ला मसप ची आमसभा सायंकाळी ५.३० वाजता संपन्न झाली. यात मसपचे वार्शिक ताळेबंद, पुढील वर्षासाठीची आर्थिक तरतूद, समाजशास्त्र संशोधन पत्रिकेच्या अंकाचे वर्षातून २ वेळा प्रकाशन, निवडणूक प्रक्रिया इत्यादी विषयांवर चर्चा झाली. आमसभा खेळीमेळीच्या वातावरणात संपन्न झाली. दि. ५ फेब्रुवारी २०११ ला समाजशास्त्र परिषदेच्या या अधिवेशनाचा समारोप कार्यक्रम मा. ना. लक्ष्मणराव ढोबळे, माजी पुरवठा मंत्री, महाराष्ट्र राज्य व डॉ. बी. बी. मलिक, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर केंद्रीय विद्यापीठ, लखनौ यांच्या प्रमुख उपस्थितीत व डॉ. सुधाताई काळदाते यांच्या अध्यक्षतेखाली संपन्न झाला. परिषदेचे सर्व पदाधिकारी तसेच प्रा. अनिल कुराडे, प्रा. किसनराव कुराडे, श्री. अमृत बोरूडे इत्यादी विचारपीठांवर उपस्थित होते. समारोप कार्यक्रमप्रसंगी मा. ना. लक्ष्मणराव ढोबळे यांनी परिषदेसाठी अर्थसहाय्य म्हणून १ लाख रूपये, तर डॉ. सुधाताई काळदाते यांनी ५० हजार रूपये देणगी देण्याची घोशणा केली. प्रा. किसनराव कुराडे यांनीही संशोधन पत्रिकेची अंकछपाई व इतर कामांसाठी रू. १ लाख अर्थसहाय्य देण्याचे मान्य केले. प्रा. अनिल कुराडे यांनी आभार मानले व परिषदेच्या २१ व्या अधिवेशनाचा समारोप झाला.

अहवाल—डॉ. दादासाहेब मोटे, सचिव, मराठी समाजशास्त्र परिषद.

परिषदेचे बावीसावे अधिवेशन:— मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे २२ वे अधिवेशन दि. ०५ व ०६ एप्रिल २०१२ रोजी वालचंद

कला व विज्ञान महाविद्यालय, सोलापूर येथे यशस्वीपणे संपन्न झाले. मराठी समाजशास्त्र परिषदेची धुरा डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद अंतर्गत आमच्या खांद्यावर आल्यानंतर वेंगुर्ला–२०१०, गडहिंग्लज–२०११, आणि सोलापूर–२०१२ अशी सलग तीन अधिवेशने कार्यकारिणीच्या सहकार्याने आयोजित करण्यात आम्ही यशस्वी ठरलो. मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे संकेतस्थळ (www.msp-maha.com), परिषदेच्या आजीव सदस्यांची अद्ययावत यादी, आजीव सभासद वर्गणी भरून देखील आजीव सदस्य यादीमध्ये नांव समाविष्ट न झालेल्यांचे नांव यादीत समाविष्ट करून घेणे, संकेतस्थळांवर जुने आर्टीकल्स उपलब्ध करून देणे, प्रत्येक वर्षाचे ऑडीट करून ते संकेतस्थळांवर टाकणे, आजीव सदस्यांचे प्रमाणपत्र तयार करणे, पदाधिकाऱ्यांवरील खर्चात कपात, मराठी संशोधन पत्रिकेचा अंक नियमित प्रकाशित करणे यासारखे उपक्रम आम्ही राबवू शकलो. परिषदेच्या आजीव सभासदांच्या सहायाने हे सर्व शक्य झाले.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे जातीनिर्मूलन विषयक विचार हा सोलापूर येथील अधिवेशनाचा मुख्य विषय होता. या विषयाला अनुसरून इतर उपविषय दिले गेले होते. अधिवेशनाचे उद्घाटन सोलापूरच्या आमदार प्रणोती शिंदे यांच्या हस्ते झाले. उद्घाटन सोहळयाप्रसंगी विचारपीठावर खासदार डॉ. जनार्दन वाघमारे, डॉ. भालचंद्र मुणगेकर, डॉ. दिलीप खैरनार, डॉ. दादासाहेब मोटे, प्रा. सिध्दार्थ निसर्गगंध, प्राचार्य डॉ. अजित माणिकशेटे, डॉ. अशोक गायकवाड यांची उपस्थिती होती. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी डॉ. भालचंद्र मुणगेकर होते. उद्घाटनपर भाषणांमध्ये आमदार प्रणोती शिंदे यांनी सहभागी सदस्यांचे स्वागत करून डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या जातीनिर्मुलन विषयक विचारांवर भाष्य केले. परिषदेच्या आयोजनाच्या माध्यमातून चिंतनपर विचारांची देवाण–घेवाण होईल आणि त्यातून सामाजिक परिवर्तनाला चालना मिळेल, असे मत त्यांनी व्यक्त केले. प्रारंभी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. माणिकशेटे यांनी महाविद्यालयाची वाटचाल आणि परिषदेच्या आयोजनासंबधी माहिती दिली. मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे अध्यक्ष डॉ. दिलीप खैरनार यांनी मराठी समाजशास्त्र परिषदेची आजपर्यंतची वाटचाल, परिषद आयोजनामागील भूमिका स्पष्ट केली.

अध्यक्षीय समारोपामध्ये डॉ. भालचंद्र मुणगेकर यांनी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या जातीनिमूलन विषयक विचारावर अभ्यासपूर्ण मांडणी केली. जातीनिर्मूलनाचा संबंध हिंदू धर्म सुधारणांशी जोडून जातीनिर्मूलन हे राष्ट्रीय कार्य असल्याचे प्रतिपादन केले. भारतातील जातीनिर्मूलनासाठी डॉ. आंबेडकरांनी जे उपाय सुचविले त्याचा अवलंब करण्यामध्ये आपण कमी पडलो, समग्र क्रांतीची मशाल पेलण्यात कमी पडल्याचेही त्यंनी स्पष्ट केले. 'ॲनीहिलेशन ऑफ कास्ट' या ग्रंथावर त्यांनी सखोल भाष्य केले. परिषदेच्या अनुषंगाने बीजभाषण देण्यासाठी खासदार डॉ. जनार्दन वाघमारे यांना आंमत्रित केले होते. त्यांनी आपल्या बीजभाषणात डॉ. आंबेडकरांच्या सामाजिक अस्पृश्यता निर्मुलन विषयक विचार मांडण्याबरोबरच त्यांच्या विचारांची सद्यस्थितीत आवश्यकता असल्याचे प्रतिपादन केले. कार्यक्रमाच्या शेवटी डॉ. अशोक गायकवाड यांनी सर्वांचे आभार मानले.

अधिवेशनाचे पहिले सत्र सामाजिक असमानतेच्या अनुषंगाने डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे जातीनिर्मुलन विषयक विचार या विषयांवर संपन्न झाले. या सत्रांमध्ये डॉ. सुर्यकांत घुगरे, प्रा. मा. म. गायकवाड, प्रा. राजेंद्र गोणारकर, प्रा. चंद्रकांत कांबळे, डॉ. नभा काकडे, प्रा. प्रतिभा बिरादार, प्रा. विकास शिंदे, प्रा. बालाजी गंगावणे, प्रा. पी. एल. सुर्यवंशी, प्रा. संतोष राजगुरू, प्रा. राजेंद्रसिंह लोखंडे, बाळासाहेब मागाडे, प्रा. मीना गायकवाड, प्रा. भोसले एस. ई., प्रा. कंधारे नंदा, यांनी आपले शोधनिबंध सादर केले. या सर्वांनी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या जातीनिर्मूलन विषयक विचारांवर प्रकाश टाकण्याचा प्रयत्न केला. सामाजिक, आर्थिक आणि धार्मिक परिस्थिती बदलण्यांमध्ये जातीनिर्मूलन विषयक विचारांचे योगदान महत्वाचे राहिल्याचे या चर्चेतून स्पष्ट झाले. अधिवेशनाचे दुसरे सत्र 'सामाजिक असमानता व मानव अधिकार' या विषयांवर संपन्न झाले. सत्राच्या अध्यक्षस्थानी डॉ. नारायण कांबळे हे होते. या सत्रामध्ये मानव अधिकाराच्या अनुषंगाने विविध पैलूंवर शोधनिबंध सादर झाले. डॉ. भगवान डोंगरे, प्रा. प्रल्हाद गोरे, प्रा. सुमन केंद्रे, प्रा. पी. बी. देसाई, प्रा. किसन माने, प्रा. एन. बी. कांबळे, प्रा. अरविंद टेके, प्रा. संगमेश्वर निला, प्रा. वाल्मिक इंदासे, प्रा. कमलताई तंबाके, प्राचार्य सीताराम गोसावी, प्रा. सरोज गायकवाड इत्यादींनी आपले शोधनिबंध सादर केले. मानवी अधिकाराची संकल्पना, विचारप्रणाली, मानवाधिकार जाहीरनामा, मानव अधिकार आणि स्त्रियांची स्थिती, मानवाधिकार आणि सामाजिक विकास यासारख्या विषयांवर शोधनिबंध सादर होऊन त्यावर सकारात्मक चर्चा झाली. मानवाधिकारामधून सामाजिक, आर्थिक, धार्मिक, सांस्कृतिक आणि राजकीय अशा सर्वच क्षेत्रांमध्ये समानता आणण्याच्या दृष्टीने प्रयत्न होण्याची गरज विचारमंथनामधून व्यक्त झाली. अधिवेशनाचे तिसरे सत्र 'शिक्षण विषयक संधी आणि असमानता व सामाजिक असमानता' आणि 'स्त्री भ्रूणहत्या' या दोन विषयांवर संपन्न झाले. या सत्राच्या अध्यक्षस्थानी प्राचार्य डॉ. बी. आर. सुर्यवंशी हे होते. या सत्रामध्ये प्रा. सिध्दार्थ निसर्गगंध, प्रा. किसन माने, प्रा. पी. बी. देसाई, प्रा. एन. बी. कांबळे, प्रा. अरविंद टेके, प्रा. शिवाजी उकरंडे, प्रा. सुनंदा आहेर, प्रा. आर. डी. चव्हाण, प्रा. पाडुंरंग मुठठे, डॉ. पी. एम. शिंदे, प्रा. सुरेखा शिंदे व प्रा. वाडते आर. पी., डॉ. नवनाथ शिंदे, प्रा. शिवाजी दहिकांबळे इत्यादींनी आपले शोधनिबंध सादर केले. स्त्री भ्रूणहत्या हा अत्यंत संवेदनशील विषय असल्याने या सत्रात सहभागी सदस्यांची संख्याही अधिक होती. स्त्री–भ्रूण हत्येचे परिणाम, गर्भप्रतीबंधक कायदा, स्त्री भ्रूणहत्येची कारणे, लिंग गुणोत्तर प्रमाण, स्त्री–भ्रूणहत्या रोखण्यासाठी शासकीय प्रयत्न, समाजसेवी संस्थांचे योगदान अशा विविध अंगानी व्यापक चर्चा झाली. प्रा. मंगलमूर्ती धोकटे या सत्राचे समन्वयक होते.

दि. ०५ एप्रिल २०१२ रोजी सायंकाळी ०५.०० वाजता वालचंद सभागृहामध्ये आजीव सदस्यांची सर्वसाधारण सभा आयोजित केली होती. या सभेमध्ये सर्वानुमते मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे कार्यालय टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे यांच्याकडे सोपविण्याचा निर्णय एकमताने घेण्यात आला. सभेमध्येच अध्यक्ष म्हणून डॉ. जगन कराडे, सचिव म्हणून प्रा. किरण सुरवसे आणि

कोषाध्यक्ष म्हणून डॉ. विशाल जाधव यांची निवड करण्यात आली. आमसभेच्या माध्यमातून विद्यापीठांतर्गत एक प्रतिनिधी अशा स्वरूपात कार्यकारिणी सदस्यांचीही निवड करण्यात आली. सर्वसाधारण सभेमधील महत्वाचा निर्णय म्हणजे मराठी समाजशास्त्र परिषदेची जी घटना आहे त्यामध्ये किरकोळ स्वरूपाचे बदल करण्यास सर्वच सभासदांनी मान्यता दिली. दि. ०६ एप्रिल, २०१२ म्हणजे अधिवेशनाच्या दुसऱ्या दिवशी सत्र क्र. ४ ला सुरूवात झाली. 'सामाजिक असमानता' आणि 'स्त्रीभ्रूणहत्या' या अर्धवट राहिलेल्या सत्राला सुरूवात झाली. डॉ. स्मिता अवचार या सत्राच्या अध्यक्षस्थानी होत्या. या सत्रामध्ये विषय प्रवर्तक म्हणून डॉ. जगन कराडे यांनी भूमिका पार पाडली. प्रा. सुरेश शिंदे, प्रा. सुनंदा भद्रशेटे, प्रा. शिवाजी उकरंडे आणि प्रा. चांगदेव मुंडे इत्यादींनी शोधनिबंध सादर केले. सत्र समन्वयक म्हणून प्रा. रामेश्वर मोरे यांनी काम केले. अधिवेशनाचे पाचवे सत्र स्थानिक विषयाला अनुसरून आयोजित केले होते. 'सोलापूर शहरातील बिडी व गिरणी कामगारांचे प्रश्न', 'विस्थापन व पुनर्वसन' असा या सत्राचा विषय होता. त्यावर मांडणी करण्यासाठी डॉ. रविंद्र मोकाशी यांना आमंत्रित करण्यात आले होते. प्रस्तुत सत्रात डॉ. मोकाशी यांनी बिडी आणि चादर उद्योगातील बंद गिरण्या, कामगारांचे विविध प्रश्न, त्यातून निर्माण झालेल्या समस्या, कामगारांची सद्यास्थिती यावर सखोल मार्गदर्शन केले. सत्राच्या अध्यक्षस्थानी प्रा. विलास बेत होते तर सत्र समन्वयक म्हणून प्रा. आर. जी. मस्के यांनी काम पाहिले.

सहावे सत्र अधिवेशनाच्या समारोपाचे होते. या सत्राला डॉ. रणजित गांधी लाभले होते. या सत्रामध्ये 'डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे जातीनिर्मुलन विषयक विचार: एक चिंतन' या विषयावर डॉ. सुरेश वाघमारे यांनी मार्गदर्शन केले. 'ॲनीहिलेशन ऑफ कास्ट' या ग्रंथाच्या अनुषंगाने त्यांनी विचारांची मांडणी केली. प्राचार्य डॉ. अजित माणिकशेटे, डॉ. रणजित गांधी यांच्या हस्ते प्रमाणपत्राचे वितरण करून समारोप सोहळा संपन्न झाला. डॉ. अशोक गायकवाड यांनी उपस्थितांचे आभार मानल्यानंतर परिषदेची सांगता झाली.

अहवाल लेखक – डॉ. दादासाहेब मोटे, सचिव, मसप.

२०१२ ते २०१४. अध्यक्ष, डॉ. जगन कराडे, सचिव–प्रा. किरण सुरवसे, कोषाध्यक्ष– डॉ. विशाल जाधव, कार्यकारिणी सदस्य:– डॉ. कल्याण साखरकर, प्रा. आर. जी. मस्के, प्रा. कमलताई तंबाखे, प्रा. भाऊसाहेब सोनावणे, प्रा. रामदास वैद्य, प्रा. प्रविण घोडेस्वार, प्रा. महेंद्रकुमार जाधव, डॉ. सुजाता कराडे, प्रा. दिपक धारवाडकर, प्रा. नंदा कंधारे इत्यादींचा सहभाग होता. **परिषदेचे कार्यालय**:– समाजशास्त्र विभाग, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे.

२०१२ ते २०१४ या कालावधीत मराठी समाजशास्त्र परिषदेची धुरा डॉ.जगन कराडे यांच्या खांद्यावर होती. डॉ. जगन कराडे यांनी आपल्या कार्यकाळात मराठी समाजशास्त्र परिषद अंतर्गत विविध पुरस्कार सुरू केलेत. या पुरस्कारामध्ये १. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर उत्कृष्ट शोध निबंध पुरस्कार, प्राध्यापकांसाठी. २. डॉ. जी. एस. घुर्ये उत्कृष्ट शोधनिबंध पुरस्कार, विद्यार्थ्यांसाठी. ३. डॉ. अनुराधा भोईटे प्रकाशित लेख पुरस्कार. सुरू करण्यात आले होते.

डॉ. जगन कराडे यांच्या कार्यकाळात समाजशास्त्र विषयासाठी पहिला जीवन गौरव सुरू करण्यात आला. डॉ. जगन कराडे यांच्या अध्यक्षपदाच्या कार्यकाळात मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या इतिहासात प्रथमच कोल्हापूर व औरंगाबादच्या परीषदेसाठी आयसीएसएसआर कडून अनुक्रमे १ लाख ५० हजार व ७५ हजार रूपयाचे अनुदान प्राप्त झाले. मसपच्या इतिहासात प्रथमच नांदेड येथे 'Academic Development in Teaching Profession' या विषयावर एका कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. यासाठी आयसीएसएसआर, मुंबई यांच्याकडून ७५ हजार रूपयाचे अनुदान डॉ. जगन कराडे यांनी मसप ला मिळवून दिले होते. डॉ. जगन कराडे यांच्या कार्यकाळातच मराठी समाजशास्त्र परिषदेची सभासद यादी तयार करण्यात आली. समाजशास्त्र संशोधन पत्रिकेचे चार जोड अंक डॉ. कराडे यांनी प्रकाशित केले. आणि यासाठी सुध्दा आयसीएसएसआर, दिल्ली यांचेकडून प्रतिवर्षी ४० हजार रूपये अनुदान प्राप्त झाले होते. त्यांच्या कार्यकाळात मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या विकासासाठी डॉ. सुधाताई काळदाते यांचेकडून २ लाख रूपये तर डॉ. उत्तमराव भोईटे यांच्याकडून २५ हजाराची देणगी प्राप्त झाली होती.

परिषदेचे तेविसावे अधिवेशन :– मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे २३ वे अधिवेशन विवेकानंद कॉलेज, कोल्हापूर येथे शुक्रवार दि. १८ व १९ जानेवारी २०१३ रोजी संपन्न झाले. महाविद्यालयाच्या मुख्य सभागृहामध्ये सकाळी ११ वाजता उद्घाटन झाले. उद्घाटक म्हणून शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर चे कुलगुरू मा. प्रा. डॉ. एन. जे. पवार उपस्थित होते तर बीजभाषण जवाहरलाल नेहरू विद्यापीठ, दिल्ली येथील डॉ. नंदू राम यांनी केले. उद्घाटन सत्राच्या अध्यक्ष म्हणून ज्येष्ठ समाजशास्त्रज्ञ डॉ. सुधाताई काळदाते होत्या. तसेच संस्थेच्या सचिव सौ. शुंभागीताई गावडे, महाविद्यालयाचे प्राचार्य हिंदुराव पाटील, समाजशास्त्र परिषदेचे अध्यक्ष डॉ. जगन कराडे, सचिव प्रा. किरण सुरवसे व कोषाध्यक्ष डॉ. विशाल जाधव, संयोजक प्रा. वसंतराव कदम तसेच महाराष्ट्रातील विद्यापीठ स्तरावर व महाविद्यालयीन स्तरावर कार्यरत असणाऱ्या मान्यवर व्यक्ती उपस्थित होत्या. उद्घाटनाच्या सत्रात परिषदेच्यावतीने महाराष्ट्रातील 'समाजशास्त्र' या विषयाच्या अनुषंगाने भरीव योगदान देणाऱ्या ज्येष्ठ समाजशास्त्रज्ञा व परिषदेच्या माजी अध्यक्षा प्रा. डॉ. सुधाताई काळदाते यांना समाजशास्त्र परिषदेचा जीवन गौरव पुरस्कार प्रदान करण्यात आला. अधिवेशनाचा मुख्य विषय 'सीमांतिक समूह' या विषयावर बीजभाषण करताना डॉ. नंदू राम यांनी संकल्पनात्मक मांडणी करून चिंतनात्मक भाष्य केले व उद्घाटन सत्राच्या अध्यक्षा डॉ. सुधाताई काळदाते यांनी अध्यक्षीय भाषण करतांना, परिषदेचे कार्य सुस्थितीत असल्याचे सांगत परिषदेस १ लाख रू. मदतीची घोशणा केली. उद्घाटन सत्रात प्राचार्य माणिक माने व प्रा. गडवाल यांनी लिहिलेला ग्रंथ 'भारतातील आदिवासींचे समाजशास्त्र' तसेच प्रा. पी. के. कुलकर्णी यांनी लेखन केलेल्या 'डायमंड समाजशास्त्र शब्दकोश', डॉ. दादासाहेब मोटे यांच्या

'समाजशास्त्रीय विचारांचे आधार' आणि 'ग्रामीण समाजशास्त्र' इत्यादी ग्रंथाचे प्रकाशन करण्यात आले. दुपारी १.३० वाजता 'सीमांतिक समूह: सीमांतिकरण' या परिसंवादास सुरूवात झाली. या परिसंवादासाठी अध्यक्ष म्हणून डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठातील समाजशास्त्र विभागातील डॉ. एस. एल. गायकवाड उपस्थित होते. या परिसंवादात डॉ. श्रुती तांबे, समाजशास्त्र विभाग, पुणे विद्यापीठ, पुणे व डॉ. विजय मारूळकर, माजी समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, एस. एन. डी. टी. विद्यापीठ, मुंबई यांनी आपले विचार व्यक्त केले. दुपारी २ ते ५ या वेळात तीन ठिकाणी प्रतिनिधींच्या शोधनिबंधाचे सादरीकरण करण्यात आले. यातील 'शिक्षणाचे बाजारीकरण' या उपविषयांवर डॉ. आर. एन. साळवे यांच्या अध्यक्षतेखाली प्रा. पी. के. कुलकर्णी यांनी बीजभूमिका मांडली. या सत्रात एकूण १७ प्रतिनिधींनी आपल्या शोधनिबंधाचे सादरीकरण केले. 'शेती व सीमांतिक समूह' या उपविषयांवरील शोधनिबंध सादरीकरण सत्राचे अध्यक्षपद डॉ.सुधाशू गोरे यांनी भूषविले तर या सत्राची बीजभूमिका डॉ. सर्जेराव साळुंखे यांनी विशद केली. या सत्रामध्ये सुध्दा १४ प्रतिनिधींनी शोधनिबंधाचे वाचन केले. 'सीमांतिक समूह व प्रसार माध्यमे' या उपविषयांवर प्रा. श्रीकांत यांच्या अध्यक्षतेखाली डॉ. धनराज पाटील यांनी बीजभूमिका मांडली. या सत्रातही १३ प्रतिनिधींनी शोधनिबंधाचे वाचन केले. सायंकाळी ५.३० ते ७.०० या वेळात परिषदेची आमसभा परिषदेचे अध्यक्ष डॉ. जगन कराडे यांच्या अध्यक्षतेखाली खेळीमेळीच्या वातावरणात पार पडली. शनीवार दि. १९ जानेवारी रोजी सकाळी ९.३० ते १२.०० या वेळेत तीन ठिकाणी शोधनिबंधाचे सादरीकरण करण्यात आले. या सत्रामध्ये डॉ. दयावती पाडळकर, प्राचार्य माणिक माने व डॉ. स्मृती भोसले यांच्या अध्यक्षतेखाली प्रतिनिधींनी शोधनिबंध सादर केले. दुपारी १२ ते १.३० या वेळेत 'जातीव्यवस्था आणि सीमांतिक समूह' या परिसंवादात अध्यक्ष म्हणून डॉ. रमेश कांबळे, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई यांनी आपले विचार व्यक्त केलेत. दुपारी २ ते ३.३० या कालावधीत डॉ. मंदा वाघ, डॉ. विजय सुर्यवंशी, डॉ. प्रदीप आगलावे यांच्या अध्यक्षतेखाली प्रतिनिधींनी शोंधनिबंधाचे सादरीकरण केले. दुपारी ३.०० ते ४.०० या कालावधीत डॉ. जी. एस. घुर्ये उत्कृष्ट शोधनिबंधाचे, निवडक चार प्रतिनिधींच्या शोधनिबंधाचे सादरीकरण मुंबई विद्यापीठ, मुंबई चे प्रा. बाळकृश्ण भोसले यांच्या अध्यक्षतेखाली करण्यात आले. या शोधनिबंधाच्या परीक्षण समितीचे प्रमुख डॉ. नारायण चौधरी, डॉ. ज्योती गगनग्रास व डॉ. सुधांशु गोरे यांनी सादरीकरणाचे चिकित्सक परीक्षण केले.

या अधिवेशनाचा समारोप सांयकाळी ४.०० वाजता भारती विद्यापीठ, पुणे चे माजी कुलगुरू डॉ. उत्तमराव भोईटे यांच्या प्रमुख उपस्थितीत झाला. समाजशास्त्र परिषदेच्यावतीने डॉ. जगन कराडे यांच्या हस्ते त्यांचा सत्कार करण्यात आला. यानंतर डॉ. पी. एम. शिंदे यांच्या 'आंध आदिवासी समाज आणि परिवर्तन' या ग्रंथाचे प्रकाशनही करण्यात आले. डॉ. उत्तमराव भोईटे यांच्या हस्ते 'जय जोशी संदर्भ ग्रंथ पुरस्कार' डॉ. बी. एम. कन्हाडे यांच्या 'भारतातील सामाजिक चळवळ' या ग्रंथास प्रदान करण्यात आला. तर निवडक शोधनिबंधातील सादर झालेल्या डॉ. कालीदास भांगे यांच्या 'अनुसूचित जमातींच्या मुलींची शैक्षणिक स्थिती: संदर्भ औरंगाबाद जिल्हा' या शोधनिबंधास डॉ. जी. एस. घुर्ये उत्कृष्ट शोधनिबंध पुरस्कार प्रदान करण्यात आला. पुरस्कार वितरणानंतर डॉ. उत्तमराव भोईटे यांनी परिषदेच्या समारोप प्रसंगी उपस्थित असलेल्या प्रतिनिधींची संख्या पाहून समाधान व्यक्त केले. तसेच समारोपीय मनोगत व्यक्त करतांना परिषदेसाठी रू. २५ हजारांच्या देणगीचीही घोशणा केली. समारोपीय कार्यक्रमाचे अध्यक्ष म्हणून उपस्थित असलेले महाविद्यालयाचे प्राचार्य हिंदुराव पाटील यांनी अध्यक्षीय भाषणात परिषदेकडून खूप काही शिकता आले याचे समाधान व्यक्त केले. शेवटी प्रा. व्ही. एम. कदम यांनी सर्वांचे आभार मानून सामूहिक राष्ट्रगीतानंतर परिषदेची सांगता झाली.

अहवाल लेखक – प्रा. किरण सुरवसे, सचिव, मसप.

परिषदेचे चोविसावे अधिवेशन:– मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे २४ वे अधिवेशन विवेकानंद कला, सरदार दलिपसिंग वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, औरंगाबाद येथे दि. १८ व १९ जानेवारी २०१४ रोजी संपन्न झाले. या अधिवेशनाला उद्घाटक म्हणून डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठाचे कुलगुरू डॉ. विजय पांढरीपांडे उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान व बीजभाषण डॉ. उत्तमराव भोईटे, माजी कुलगुरू यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक आणि भारती विद्यापीठ, पुणे यांनी केले. उद्घाटन प्रसंगी स्वागताध्यक्ष म्हणून विवेकानंद शिक्षण संस्था औरंगाबादचे अध्यक्ष मा. श्री. अक्षय शिसोदे तर प्रमुख पाहुणे म्हणून संस्थेचे कोषाध्यक्ष मा. श्री. तुशार शिसोदे हे होते. प्रमुख उपस्थितीत डॉ. बा. ल. जोशी, माजी समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद व महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. बी. एस. साळुंखे, मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे अध्यक्ष डॉ. जगन कराडे, सचिव प्रा. किरण सुरवसे व कोषाध्यक्ष प्रा. विशाल जाधव यांची उपस्थिती होती.

उद्घाटनाच्या सत्रात मसप च्या वतीने महाराष्ट्रातील व भारतातील समाजशास्त्र विषयाच्या अनुषंगाने भरीव योगदान देणारे ज्येष्ठ समाजशास्त्रज्ञ डॉ. द. ना. धनागरे व डॉ. उत्तमराव भोईटे यांना डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठाचे कुलगुरू डॉ. विजय पांढरीपांडे यांच्या हस्ते मराठी समाजशास्त्र परिषदेचा जीवन गौरव पुरस्कार प्रदान करण्यात आला. त्यानंतर अधिवेशनातील चर्चिल्या जाणाऱ्या 'लिंगभाव असमानता' या विषयांवर बीजभाषण करतांना सदर विषयाची संकल्पनात्मक मांडणी करून डॉ. उत्तमराव भोईटे यांनी चिंतनात्मक भाष्य केले. उद्घाटन सत्रामध्ये प्रा. गोपाळ गांगर्डे यांनी लिहीलेल्या 'लोकसंख्या आणि समाज' या पुस्तकाचे प्रकाशन करण्यात आले. दुपारी १२.०० वाजता 'लिंगभाव आणि समाज' या परिसंवादास सुरूवात झाली. या परिसंवादात डॉ. सी. डी. नाईक व डॉ. श्रुती तांबे, पूणे विद्यापीठ, यांनी विचार व्यक्त केले. दुपारी २ ते ४ या वेळात चार ठिकाणी प्रतिनिधींच्या शोधनिबंधाचे सादरीकरण करण्यात आले. यातील 'लिंगभाव असमानता: धर्म सामाजिक प्रतिष्ठा आणि मालमत्ता' या उपविषयांवर डॉ. वैशाली दिवाकर यांनी बीजभूमिका मांडून प्रतिनिधींनी आपल्या शोधनिबंधाचे वाचन केले. तर 'लिंगभाव असमानता: शिक्षण

आणि आरोग्य' या उपविषयांवरील डॉ. शुभांगी गोटे यांच्या अध्यक्षतेखाली डॉ. सिंधू काकडे यांनी बीजभूमिका मांडली व प्रतिनिधींनी आपल्या शोधनिबंधाचे वाचन केले. 'स्त्री हिंसाचार : मानवी हक्क आणि कायदे' यावर डॉ. मच्छिंद्र सकटे यांच्या अध्यक्षतेखाली डॉ. स्मृती भोसले यांनी बीजभूमिका मांडल्यानंतर प्रतिनिधींच्या शोधनिबंधाचे सादरीकरण झाले. 'मराठवाडयाचा विकास : सद्यस्थिती' या उपविषयांवर डॉ. दादासाहेब मोटे यांच्या अध्यक्षतेखाली डॉ. दिलीप खैरनार यांनी बीजभूमिका मांडली व प्रतिनिधींनी आपल्या शोधनिबंधाचे वाचन केले.

दुपारी ४.०० वाजता चवथ्या सत्रामध्ये 'इरावती कर्वे स्मृती व्याख्यान' आयोजित करण्यात आले होते. यामध्ये प्रमुख वक्ते म्हणून डॉ. आर. के. मुटारकर माजी विभाग प्रमुख, मानवशास्त्र विभाग, पुणे विद्यापीठ, पुणे यांचे व्याख्यान झाले.

सांयकाळी ५.३० वाजता परिषदेच्या सर्वसाधारण सभेचे आयोजन करण्यात आले. सर्वसाधारण सभेत विविध विषयांवर चर्चा झाली. जून्या कार्यकारिणीस दोन वर्षाचा कालावधी पूर्ण झाल्याने नवीन कार्यकारिणीची निवड करण्यात आली. या निवड प्रक्रियेत डॉ. बी. सी. बारीक यांनी निवडणूक अधिकारी म्हणून काम पाहिले. नवीन कार्यकारिणी व पदाधिकारी निवडीनंतर सर्वसाधारण सभेचा समारोप करण्यात आला. रात्री ७.०० ते ८.०० या वेळेत महाविद्यालयाच्या सांस्कृतिक व संगीत विभागातील विद्यार्थ्यांनी सर्वांचे मनोरंजनासाठी सांस्कृतिक कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते.

रविवार दि. १९ जानेवारी २०१४ रोजी सकाळी ९.३० ते १२.०० या वेळेत चार ठिकाणी शोधनिबंधाचे सादरीकरण करण्यात आले. या विविध चार सत्रांमध्ये डॉ. राजेंद्र पाटील, कोल्हापूर. डॉ. सरोज आगलावे, नागपूर. डॉ. संजय साळुंखे, औरंगाबाद. डॉ. स्मिता अवचार, औरंगाबाद. डॉ. सुशीला फुले, औरंगाबाद यांच्या अध्यक्षतेखाली प्रतिनिधींनी शोधनिबंध सादर केले. दुपारी १२.०० ते १.३० या कालावधीत 'ऑनर किलींग' या परिसंवादाचे अध्यक्ष संबलपूर विद्यापीठ, ओरीसा चे कुलगुरू डॉ. बी. सी. बारीक यांच्या अध्यक्षतेखाली डॉ. छाया दातार व डॉ. पुश्पेशकुमार, केंद्रीय विद्यापीठ, हैदराबाद यांनी आपल्या विचारांची मांडणी केली. दुपारी २.०० ते ३.३० या कालावधीत प्रा. बाळा भोसले, डॉ. सुनिल मायी, डॉ. एस. डी. गौरे, डॉ. राम वाघ, प्रा. व्ही. जी. मोगल यांच्या अध्यक्षतेखाली प्रतिनिधींनी शोध निबंधाचे वाचन केले. दुपारी ३.३० ते ४.३० या वेळेत प्राचार्य डॉ. डी. डी. काचोळे व प्राचार्य डॉ. डी. डी. घोडगे यांच्या अध्यक्षतेखाली प्रतिनिधींनी शोधनिबंधाचे वाचन केले. सायंकाळी ४.३० वाजता अधिवेशनाच्या समारोपीय कार्यक्रमाला सुरूवात झाली. समारोप समारंभाचे प्रमूख पाहूणे शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूरचे माजी कुलगुरू व ज्येष्ठ विचारवंत डॉ. द. ना. धनागरे उपस्थित होते. कार्यक्रमासाठी अध्यक्ष म्हणून महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य डॉ. के. बी. लघाने हे उपस्थित होते तर प्रमुख उपस्थितीत विवेकानंद शिक्षण संस्था औरंगाबादचे सचिव मा. श्री. श्रीमंतराव शिसोदे व संस्थेचे उपाध्यक्ष मा. श्री. अमर शिसोदे उपस्थित होते. मा. डॉ. द. ना. धनागरे यांच्या हस्ते जय जोशी ग्रंथ पुरस्कार डॉ. सुधाकर जाधव यांच्या 'भारतीय आदिवासी समाज' या ग्रंथास प्रदान करण्यात आला. तर निवडक शोधनिबंधामधील सादर झालेल्या प्रा. सुधीर येवले यांच्या शोधनिबंधास डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर उत्कृष्ट शोधनिबंध पुरस्कार प्रदान करण्यात आला. या सर्व पुरस्कारानंतर २४ व्या अधिवेशनाच्या उत्कृष्ट आयोजनाबदद्ल महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. बी. एस. साळुंके व संयोजक प्रा. बाळासाहेब शेंडगे यांचा सत्कार करण्यात आला. अध्यक्ष म्हणून उपस्थित असलेले महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य डॉ. के. बी. लघाने यांनी अशाप्रकारच्या अधिवेशनाचे आयोजन सातत्याने झाले पाहिजे अशी अपेक्षा व्यक्त करून या अधिवेशनातून बरेच काही शिकता आले अशी भावना व्यक्त केली.

अहवाल लेखक – प्रा. बाळासाहेब शेंडगे, सचिव, मसप.

२०१४ ते २०१६. अध्यक्षा – डॉ. स्मिता अवचार, **सचिव** – प्रा. बालासाहेब शेंडगे, **कोषाध्यक्ष** – डॉ. बी. एन कावळे. **कार्यकारिणी सदस्य** – डॉ. डी. डी. घोडगे, नांदेड. डॉ. सरोज आगलावे, नागपूर. प्रा. एम. एस. शिंदे, डॉ. गजानन वेल्हे, डॉ. विकास शेवाळे, पुणे. डॉ. सुधाकर जाधव, डॉ. धनराज पाटील, सोलापूर. डॉ. अमोल पाटील, प्रा. प्रवीण घोडेस्वार, नाशिक. प्रा. शिवाजी उकरंडे, रत्नागिरी. प्रा. डी. एच. उराडे, गडचिरोली. **कार्यालयाचा पत्ता**:– समाजशास्त्र विभाग, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

परिषदेचे पंचविसावे अधिवेशन – मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे २५ वे राष्ट्रीय अधिवेशन कॅम्प एज्युकेशन सोसायटीचे डॉ. अरविंद ब. तेलंग वरिष्ठ महाविद्यालय, निगडी, पुणे येथे २६ व २७ डिसेंबर २०१४ रोजी संपन्न झाले. या अधिवेशनाचा मुख्य विषय 'भारतीय समाजासमोरील आव्हाने' असा होता. या अधिवेशनाचे उद्घाटन शुक्रवार दि. २६ डिसेंबर, २०१४ रोजी सकाळी १० वाजता संपन्न झाले. अधिवेशनाचे उद्घाटक म्हणून ज्येष्ठ समाजशास्त्रज्ञ व माजी कुलगुरू, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूरचे डॉ. द. ना. धनागरे हे होते. तर बीजभाषक म्हणून इंडियन सोशिओलॉजिकल सोसायटीचे अध्यक्ष डॉ. आनंदकुमार हे होते. अधिवेशनाच्या दुसऱ्या सत्रात 'भारतीय समाजशास्त्राचा विकास' या विषयांवरील परिसंवादामध्ये डॉ. द. ना. धनागरे यांनी अध्यक्षस्थान भूषविले तर प्रमुख वक्ते म्हणून डॉ. आनंद कुमार, डॉ. सी. एस. एस. ठाकूर, राणी दुर्गावती विद्यापीठ, जबलपूर. डॉ. प्रांजल सरमा, दिब्रुगड विद्यापीठ, आसाम. हे उपस्थित होते. परिषदेच्या तिसऱ्या सत्रामध्ये प्रमुख वक्ते म्हणून डॉ. श्रुती तांबे, पुणे विद्यापीठ, पुणे व डॉ. संपत काळे, टाटा समाजविज्ञान संस्था, तुळजापूर हे उपस्थित होते तर या सत्राचे अध्यक्षपद डॉ. स्मिता अवचार यांनी भूषविले. परिषदेचे चवथे सत्र 'डॉ. इरावती कर्वे स्मृती व्याख्यान' या सत्राचे अध्यक्ष म्हणून डॉ. स्मिता अवचार, प्रमुख वक्ते डॉ. विद्युत भागवत यांनी 'इरावती कर्वे यांचे स्त्रीवादी आकलन' या विषयावर व्याख्यान दिले. परिषदेचे पाचवे सत्र हे शोधनिबंध सादरीकरणाचे होते. या सत्रात एकूण ११० शोधनिबंध सादर झाले. परिषदेच्या पंचविसाव्या अधिवेशनाचा समारोप दि. २७ डिसेंबर, २०१४ रोजी सांयकाळी ४ ते ६ दरम्यान झाला. या समारोपप्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणून डॉ. उत्तमराव भोईटे, ज्येष्ठ समाजशास्त्रज्ञ व माजी कुलगुरू, भारती

विद्यापीठ, पुणे यांची प्रमुख उपस्थिती होती. तर अध्यक्ष म्हणून डॉ. व्ही. बी. गायकवाड, संचालक, बी. सी. यु. डी. सावित्रीबाई फुले विद्यापीठ, पुणे हे उपस्थित होते. या अधिवेशनात कै. जय जोशी उत्कृष्ट ग्रंथ पुरस्कार, २०१४ डॉ. दीपक पवार, नागपूर यांच्या 'महिलांचे राजकीय सक्षमीकरण' या ग्रंथास देण्यात आला. तर कै. अनुराधा भोईटे उत्कृष्ट प्रकाशित लेख पुरस्कार डॉ. राहुल भगत, तुमसर यांना देण्यात आला. सदर परिषदेसाठी २०० समाजशास्त्राचे अभ्यासक उपस्थित होते.

अहवाल लेखन – डॉ. स्मिता अवचार, अध्यक्षा, मसप

परिषदेचे सव्वीसावे अधिवेशन:– मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे २६वे राष्ट्रीय अधिवेशन एल. जे. एन. जे. महिला महाविद्यालय, विले–पार्ले मुंबई येथे दिनांक २५ व २६ मार्च २०१६ या कालावधीत संपन्न झाले. या राष्ट्रीय अधिवेशनाचा मुख्य विषय 'भारतीय शिक्षण आणि बदलते वास्तव' असा होता. या अधिवेशनाच्या पहिल्या सत्रात उद्घाटन कार्यक्रम शुक्रवार दि. २५ मार्च २०१६ रोजी सकाळी १० वाजता संपन्न झाला. उद्घाटक म्हणून मा. डॉ. आर. बी. पाटील, माजी समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर हे लाभले तर बीजभाषक म्हणून मा. प्रा. डॉ. उत्तमराव भोईटे, माजी कुलगुरू, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक हे होते. अधिवेशनाच्या दुसऱ्या सत्रामध्ये 'शिक्षणातील बदलती वास्तवता' या विषयांवरील परिसंवादामध्ये डॉ. स्मिता अवचार यांनी अध्यक्षस्थान भुषविले तर प्रमुख वक्ते म्हणून अरविंद वैद्य, माजी प्राचार्य नंदादीप विद्यालय, गोरेगांव मुंबई, डॉ. बालाजी केंद्रे, समाजशास्त्र विभाग, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई हे उपस्थित होते.

अधिवेशनाच्या तिसऱ्या सत्रामध्ये प्राध्यापकांच्या शोधनिबंधाचे सादरीकरण झाले. अधिवेशनाच्या चौथ्या सत्रात डॉ. इरावती कर्वे स्मृती व्याख्यान मालिकेत वक्त्या म्हणून डॉ. स्नेहलता देशमुख, माजी कुलगुरू, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई या होत्या. शनिवार दिनांक २६ मार्च २०१६ रोजी पाचव्या सत्रातून शोधनिबंधाचे सादरीकरण झाले. सहाव्या सत्रांमध्ये 'बदलते जागतिक वास्तव आणि शिक्षणाचा प्रश्न' या विषयांवरील परिसंवादाच्या अध्यक्षस्थानी डॉ. विजय मारूळकर हे होते. या परिसंवादात वक्ते म्हणून डॉ. श्रुती तांबे, समाजशास्त्र विभाग, पुणे विद्यापीठ व डॉ. अंबुजा साळगांवकर, संचालक दूर व मुक्त अध्ययन संस्था, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई या होत्या. सातव्या सत्रातून शोधनिबंधाचे सादरीकरण झाले. या अधिवेशनाचा समारोप दिनांक २६ मार्च २०१६ रोजी ४.३० वाजता झाला. या समारोप प्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणून डॉ. पद्मा वेलीसकर, प्रोफेसर, सेंटर फॉर स्टडीज इन सोशिऑलॉजी ऑफ एज्युकेशन, टाटा समाज विज्ञान संस्था देवनार, मुंबई यांची उपस्थिती होती तर अध्यक्ष म्हणून डॉ. स्मितर अवचार यांनी स्थान भूषविले,तर प्राचार्य डॉ. स्मृती भोसले, एल. जे. एन. जे. महिला महाविद्यालय, विले पार्ले, मुंबई व डॉ. भारती तेंडूलकर, मराठी विभाग प्रमुख, एल. जे. एन. जे. महिला महाविद्यालय, विलेपार्ले, मुंबई हे प्रमुख उपस्थित होते. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर उत्कृष्ट शोध निबंध पुरस्कार प्रा. डॉ. मंजूषा नळगीरकर यांना 'ग्रामीण भागातील इंग्रजी शिक्षणाकडे वाढता कल आणि इंग्रजी शाळांची गुणवत्ता: एक बदलते वास्तव' या शोधनिबंधास पुरस्कार देण्यात आला.

अहवाल लेखन – डॉ. स्मिता अवचार, अध्यक्ष, मसप

०३ मार्च २०१६ ते ०४ फेब्रुवारी २०१८. मसप अध्यक्ष, डॉ. महेंद्रकुमार जाधव. सचिव – डॉ.अरूण पौडमल, कोषाध्यक्ष – डॉ. संध्या पौडमल. कार्यकारिणी सदस्य – डॉ. ज्ञानेश्वर चव्हाण, नांदेड. डॉ. ज्योती पोटे, मुंबई. डॉ. सिंधु काकडे, मुबंई. डॉ. प्रशांत सोनवणे, जळगांव. डॉ. दिपक पवार, नागपूर. डॉ. सुभाश पवार, अमरावती. डॉ. विकास शेवाळे, पुणे. प्रा. दिवाकर उराडे, गडचिरोली. व डॉ. प्रविण घोडेस्वार, नाशिक यांचा समावेश होता. **कार्यालयाचा पत्ता:–** समाजशास्त्र विभाग कोल्हापूर महानगरपालीकेचे वायएमसी कॉलेज, कोल्हापूर.

मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या २६ व्या अधिवेशनात परिषदेच्या आमसभेत अध्यक्ष डॉ. स्मिता अवचार यांच्या उपस्थितीत डॉ. विजय मारूळकर यांची निवडणूक अधिकारी म्हणून नियुक्ती करण्यात आली. त्यांच्या उपस्थितीत नूतन पदाधिकाऱ्यांची निवड झाली. अध्यक्ष डॉ. महेंद्रकुमार जाधव, कोल्हापूर. सचिव डॉ. अरूण पौडमल व कोषाध्यक्ष म्हणून डॉ. संध्या पौडमल सातारा यांची निवड करण्यात आली. डॉ. जाधव यांच्याकडे परिषदेचा कार्यभार आला परंतु परिषदेची ठेवी मात्र त्यांना एक वर्षानंतर मिळाली. अशा परिस्थितीत डॉ. जाधव व डॉ. पौडमल यांनी स्वत:जवळचे रू. १ लाख परिषदेच्या खात्यात टाकून परिषदेचा कार्यभार चालविला हे विशेष. डॉ. महेंद्रकुमार जाधव यांच्या कार्यकाळात कोल्हापूर येथून मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे नवीन संकेतस्थळ सुरू करण्यात आले. तसेच प्रथमच मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या सदस्यांची यादी या संकेतस्थळावर देण्यात आली. याच कार्यकाळात परिषदेची आर्थिक बाजू अधिक मजबूत करण्यासाठी विविध विद्यापीठे व महाविद्यालये यांच्यांसोबत मसप चा सामंजस्य करार करण्यास सुरूवात झाली. तसेच जुन्या सदस्यांकडून परिषदेसाठी अधिकचे ५०० रू. सुध्दा जमा करण्यात आले. परंतु हे ५०० रू. जमा करणाऱ्या सदस्यांची संख्या फारच कमी होती. डॉ. जाधव यांच्या कार्यकाळात जळगांव आणि जुआरीनगर गोवा येथे अधिवेशने झालीत. एम. जे. कॉलेज, जळगांव येथील अधिवेशनात बिजभाषक म्हणून जागतिक किर्तीचे मानववंशशास्त्रज्ञ डॉ. व्हर्जिनियस खाका व उद्घाटक म्हणून जागतिक किर्तीच्या समाजशास्त्रज्ञ डॉ. गेल ऑम्वेट उपस्थित होत्या. आत्तापर्यंत मसप फक्त महाराष्ट्र राज्यातच सिमित होती. राज्याची सीमा ओलांडून गोवा राज्यात मसप चे अधिवेशन घेण्याचे श्रेय डॉ. महेंद्रकुमार जाधव व डॉ. अरूण पौडमल यांनाच आहे. एम. ई. एच. कॉलेज, जुआरीनगर, गोवा येथील मसप च्या अधिवेशना बिजभाषक म्हणून इंडीयन सोशिओलॉजिकल सोसायटीच्या डॉ. आर. इंदिरा उपस्थित होत्या.

परिषदेचे सत्ताविसावे अधिवेशन:– मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे २७ वे राष्ट्रीय अधिवेशन मू. जे. महाविद्यालय, जळगांव येथे दिनांक ३ व ४ फेब्रुवारी २०१७ या कालावधीत संपन्न झाले. या अधिवेशनाचा मुख्य विषय 'भारतातील आदिवासी : प्रश्न आणि आव्हाने' असा होता. या अधिवेशनाच्या पहिल्या

सत्रात उद्घाटन कार्यक्रम शुक्रवार दि. ३ फेब्रुवारी २०१७ रोजी सकाळी १० वाजता संपन्न झाला. उद्घाटक म्हणून आंतरराष्ट्रीय ख्यातीच्या समाजशास्त्रज्ञ आणि इतिहासकार मा. डॉ. गेल ऑम्वेट या लाभल्या होत्या. तर बीजभाषक म्हणून मा. डॉ. व्हर्जिनियस खाका, सुप्रतिष्ठित प्रोफेसर तेजपूर विद्यापीठ, आसाम हे होते. आणि प्रमुख उपस्थिती नजूंबाई गावीत, विशेष पुरस्कार नंदूरबार हया होत्या तर सत्रात अध्यक्षस्थानी मा. डॉ. व्ही. आर. पाटील, सदस्य के. सी. ई. सोसायटी, जळगांव हे होते. अधिवेशनाच्या दुसऱ्या सत्रात डॉ. इरावती कर्वे स्मृती व्याख्यान मालिकेत 'समाजशास्त्रातील नवे सिध्दांत आणि प्रवाह' या विषयावर वक्ते म्हणून प्रा. रमेश कांबळे, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई हे होते तर डॉ. प्रदीप आगलावे, नागपूर विद्यापीठ, नागपूर हे अध्यक्षस्थानी होते.

अधिवेशनाच्या तिसऱ्या सत्रामध्ये 'जल, जंगल, जमीन आणि आदिवासी' या विषयांवरील परिसंवादामध्ये डॉ. बी. के. खडसे, ज्येष्ठ निवृत्त प्राचार्य यांनी अध्यक्षस्थान भुषविले तर प्रमुख वक्ते म्हणून मा. डॉ. भारत पाटणकर, डॉ. कुमार शिराळकर, मा. वाहरू सोनवणे हे उपस्थित होते. अधिवेशनाच्या चवथ्या सत्रामध्ये प्राध्यापक व संशोधक विद्यार्थी यांच्या शोधनिबंधाचे सादरीकरण झाले. शनिवार दि. ४ फेब्रुवारी २०१७ रोजी पाचव्या सत्रामध्ये 'आदिवासी चळवळींचा इतिहास आणि वर्तमान वास्तव: समाजशास्त्रीय दृष्टीक्षेप' या विषयावरील परिसंवादामध्ये अध्यक्षस्थानी डॉ. लभाणे, मू. जे. महाविद्यालय, जळगांव हे होते तर परिसंवादात वक्ते म्हणून मा. किशोर ढाले, डॉ.नारायण भोसले, प्रा. के. के. वळवी, प्रा. देवेंद्र इंगळे हे होते. सहाव्या सत्रातून शोधनिबंधाचे सादरीकरण झाले. या अधिवेशनाचा समारोप दिनांक ४ फेब्रुवारी २०१७ रोजी सांयकाळी ४.०० वाजता झाला. समारोप प्रसंगी प्रमूख पाहूणे म्हणून डॉ. ए. एस. पैठणे, माजी अधिष्ठाता, उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव यांची उपस्थिती होती तर अध्यक्षस्थान डॉ. उदय कुळकर्णी, प्राचार्य मू. जे. महाविद्यालय, जळगांव यांनी भूषविले. कै. जय जोशी उत्कृष्ट ग्रंथ पुरस्कार २०१७ प्रा. संजयकुमार कांबळे, सावित्रीबाई फुले विद्यापीठ,पुणे यांच्या 'दलित स्त्रियांच्या मुक्तीचा प्रश्न' या ग्रंथास देण्यात आला. तर डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर उत्कृष्ट शोधनिबंध पुरस्कार डॉ. बाबुराव जाधव, स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड यांना देण्यात आला. तसेच विद्यार्थ्यासाठी डॉ. जी. एस. घुर्ये उत्कृष्ट शोधनिबंध पुरस्कार प्रा. विजय चंद्रकांत गायकवाड, पीएच. डी. संशोधक विद्यार्थी, सावित्रीबाई फुले विद्यापीठ, पुणे यांना देण्यात आला. सौ. प्रतिभा कुलकर्णी स्मृती उत्कृष्ट महिला प्राध्यापक पुरस्कार प्राचार्य डॉ. स्मृती भोसले, एल. जे. एन. जे. महिला महाविद्यालय, विलेपार्ले, मुंबई यांना देण्यात आला. डॉ. भा. कि. खडसे व डॉ. शब्बीर शेख या दोन मान्यवरांना मराठी समाजशास्त्र परिषदेतर्फे दिल्या जाणाऱ्या जीवन गौरव पुरस्काराने सन्मानित करण्यात आले. प्राचार्य डॉ. उदय कुळकर्णी, डॉ. एस. ए. पैठणे यांच्या हस्ते प्रमाणपत्राचे वितरण करून समारोप सोहळा संपन्न झाला. प्रा. सागर बडगे यांनी उपस्थितांचे आभार मानल्यानंतर परिषदेची सांगता झाली.

अहवाल लेखक – डॉ. अरूण पौडमल, सचिव, मसप

परिषदेचे अठ्ठाविसावे अधिवेशन – मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे २८ वे राष्ट्रीय अधिवेशन एम. ई. एस. कॉलेज ऑफ आर्टस अॅन्ड कॉमर्स, गोवा येथे दिनांक २ व ३ फेब्रुवारी, २०१८ रोजी संपन्न झाले. यर अधिवेशनाचा मुख्य विषय 'भारतातील पर्यटन आणि विकास: समस्या आणि चिंतन' असा होता.

या अधिवेशनाच्या पहिल्या सत्रात उद्घाटन कार्यक्रम शुक्रवार दिनांक २ फेब्रुवारी, २०१८ रोजी सकाळी १०.३० वाजता संपन्न झाला. उद्घाटक म्हणून मा. श्री. संतोष काबाल, मंत्री, पर्यटन विकास, गोवा हे लाभले तर बीजभाषक म्हणून मा. डॉ. आर. इंदिरा, अध्यक्ष, इंडियन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, न्यू दिल्ली या होत्या, आणि प्रमुख उपस्थिती मा. एस. एस. कामत, अध्यक्ष, मूरगांव एज्युकेशन सोसायटी, गोवा यांची होती. अधिवेशनाच्या दुसऱ्या सत्रात डॉ. इरावती कर्वे स्मृती व्याख्यान मालिकेत 'पर्यटन व पर्यावरण या वरील जागतिकीकरण आणि विकास याचा परिणाम' या विषयावर वक्ते म्हणून डॉ. संपत काळे, तुळजापूर व श्री. जयवंत ढवळे, गोवा हे होते तर प्रा. डी. श्रीकांत, कोल्हापूर हे अध्यक्षस्थानी होते. अधिवेशनाच्या तिसऱ्या सत्रामध्ये 'सामाजिक जीवन आणि पर्यावरणावर पर्यटनाचे परिणाम' या विषयावरील परिसंवादामध्ये डॉ. रमेश भांगलेकर, अधिव्याख्याता, कर्नाटक विद्यापीठ, धारवाड यांनी अध्यक्षस्थान भुषविले. चवथ्या सत्रामध्ये प्राध्यापक व संशोधक विद्यार्थी यांच्या शोधनिबंधाचे सादरीकरण झाले. शनिवार दि. ३ फेब्रुवारी, २०१८ रोजी पाचव्या सत्रामध्ये 'पर्यावरणाची सद्यस्थिती' या विषयांवरील परिसंवादामध्ये अध्यक्षस्थानी प्राचार्य डॉ. सुरेश वाघमारे, लातूर हे होते, तर वक्ते म्हणून डॉ. दिलीप खैरनार, औरंगाबाद हे होते. सहाव्या सत्रांमध्ये शोधनिबंधाचे सादरीकरण झाले. या अधिवेशनाचा समारोप दि. ३ फेब्रुवारी, २०१८ रोजी सांयकाळी झाला.

या समारोप प्रसंगी प्रमुख पाहुणे म्हणून मा. प्रसाद कामत, के. एस. ई. सोसायटी, कर्नाटक यांची उपस्थिती होती तर अध्यक्षस्थान प्राचार्य डॉ. आर. बी. पाटील, एम. ई. एस. कॉलेज, गोवा यांनी भुषविले. या कार्यक्रमातच प्रा. डी. श्रीकांत, निवृत्त प्राध्यापक, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर व प्रा. सुकुमार शेटटे, निवृत्त प्राध्यापक, छत्रपती शिवाजी कॉलेज, सातारा या दोन मान्यवरांना जीवन गौरव पुरस्काराने सन्मानित करण्यात आले. तसेच डॉ. शुभांगी गोटे–गव्हाणे, औरंगाबाद यांना उत्कृष्ट महिला प्राध्यापिका या पुरस्काराने गौरविण्यात आले. कै. जय जोशी उत्कृष्ट ग्रंथ पुरस्कार २०१८ डॉ. नारायण कांबळे, स्वामी विवेकानंद महाविद्यालय, शिरूर ताजबंद यांच्या ''महात्मा फुल्यांची धर्मचिकित्सा'' या ग्रंथास देण्यात आला. तर डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर उत्कृष्ट शोधनिबंध पुरस्कार डॉ. माधवी रेणावीकर, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे यांना देण्यात आला. तसेच विद्यार्थ्यासाठी डॉ. जी. एस. घुर्ये उत्कृष्ट शोध निबंध पुरस्कार कु. स्नेहल पटट्नशेट्टी, संशोधक विद्यार्थीनी, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर हीला देण्यात आला. तसेच प्राचार्य डॉ. आर. बी. पाटील, मा. प्रसाद कामत, डॉ. महेन्द्रकुमार जाधव, डॉ. अरूण पौडमल यांच्या हस्ते प्रमाणपत्रांचे वितरण करून समारोप सोहळा संपन्न झाला.

अहवाल लेखन – डॉ. अरूण पौडमल, सचिव, मसप

०४ फेब्रुवारी २०१८ ते २४ जानेवारी २०२०. अध्यक्ष – डॉ. सरोज प्रदीप आगलावे. **सचिव –** डॉ. दिपक पवार, **कोषाध्यक्ष –** डॉ. राहुल भगत. **कार्यकारिणी सदस्य –** प्रा. साहेबराव भालेराव, नांदेड. डॉ. ज्योती पोटे, मुंबई. डॉ. भरतसिंग पटले, मुंबई. डॉ. चुडामन पगारे, जळगांव. डॉ. सतीश देसाई, कोल्हापूर. प्रा. नंदकिशोर राऊत, अमरावती. डॉ. विकास शेवाळे, पुणे. डॉ. अशोक सालोडकर, गडचिरोली. प्रा. प्रवीण घोडेस्वार, नाशिक. डॉ. हनुमंत मिसाळ, औरंगाबाद. डॉ. रामेश्वर मोरे, सोलापूर. **कार्यालयाचा पत्ता**: समाजशास्त्र विभाग, महिला महाविद्यालय, नंदनवन, नागपूर.

मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे २८ वे अधिवेशन एम. ई. एच. कॉलेज जुआरीनगर, गोवा येथे ०३ व ०४ फेब्रुवारी २०१८ ला संपन्न झाले. या अधिवेशनात परिषदेच्या आमसभेत अध्यक्ष डॉ. महेंद्रकुमार जाधव यांच्या उपस्थितीत डॉ. दिलीप खैरनार, निवडणूक निर्णय अधिकारी यांच्या मार्गदर्शनात मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या नूतन पदाधिकाऱ्यांची निवड झाली. अध्यक्ष डॉ. सरोज आगलावे, नागपूर. सचिव डॉ. दिपक पवार व कोषाध्यक्ष म्हणून डॉ. राहुल भगत यांची निवड करण्यात आली. डॉ. सरोज आगलावे यांच्या कार्यकाळात मराठी समाजशास्त्र परिषद अधिक लोकाभिमूख करण्यात आली. या काळात डॉ. राहुल भगत यांनी मसप चे व्हॉटसअप ग्रुप व फेसबुक ग्रुप बनवून परिषद अधिकाधिक लोकांपर्यंत पोहचविण्याचा प्रयत्न केला. डॉ. सरोज आगलावे यांच्या कार्यकारिणीकडे कारभार हस्तांतरीत केला, तेव्हा १११६ आजीवन सभासद होते, त्यांनतर नवीन आजीवन सभासदांची भर टाकून आज एकूण आजीवन सभासदांची संख्या ११६२ आहे गेल्या काही वर्षात नवीन प्राध्यापक भरती झाली नसतांना ४६ नवीन आजीवन सदस्यांना मसप शी जोडले हे विशेष होय. डॉ. आगलावे यांच्या कार्यकारिणीला मागील कार्यकारिणी कडून रूपये ८,८२,२८२/– हस्तांतरीत करण्यात आले होते त्यापैकी या कार्यकारिणीने फिक्स डिपॉझिट रूपये ८,००,०००/– केले. उरलेले रूपये ८२,२८२/–. त्यामध्ये विद्यमान कार्यकारीनीने आजीवन सभासद शुल्क, २९ व्या अधिवेशनाच्या आयोजनकर्त्यांकडून दहा टक्के मिळालेली रक्कम, काही झालेले एम. ओ. यू., अतिरिक्त वाढीव शुल्क रूपये ५००/–, प्रवास व इत्तर खर्चात बचत आणि विशेष म्हणजे समाजशास्त्र संशोधन पत्रिकेच्या छपाई व प्रकाशन खर्चात केलेली मोठी बचत यामुळे उत्पन्नात खूप मोठी भर पडली. २०१९–२० करिता फिक्स डिपॉझिट रूपये ९,००,०००/– केले आहे. डॉ. आगलावे यांच्या कार्यकाळात समाजशास्त्र संशोधन पत्रिका 'पिअर रिव्हयू जर्नल' झाले असुन आजीवन सभासदांचे शोध निबंध प्रकाशित करण्याकरिता मोठा प्लॅटफार्म उपलब्ध झाला आहे, या काळात प्रकाशित शोध निबंधाची संख्या व गुणवत्ता वाढविण्यात परिषद यशस्वी राहिली. डॉ. सरोज आगलावे यांच्या कार्यकाळातील सर्वात मोठी उपलब्धी म्हणजे डॉ. प्रदीप आगलावे यांच्याकडून मराठी समाजशास्त्र परिषदेला मिळालेली **रू. १ लाखाची देणगी** हे होय. नागपूर विद्यापीठातील माजी प्राध्यापक व विभाग प्रमुख, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर विचारधारा विभाग व समाजशास्त्र विषयाचे ३५ ग्रंथाचे लिखाण करणारे डॉ. प्रदीप आगलावे यांनी परिषदेला रू. १ लाख देणगी स्वरूपात अमरावतीच्या अधिवेशात परिषदेकडे सुपूर्द केले. या देणगीच्या व्याजाच्या पैशातून समाजशास्त्र विषयातील उत्कृष्ट प्राध्यापक हा पुरस्कार सुरू करण्यात यावा अशी सुचना डॉ. प्रदीप आगलावे यांनी केली. मसप च्या ३१ व्या अधिवेशनापासून **'समाजशास्त्र विषयातील उत्कृष्ट प्राध्यापक'** हा पुरस्कार सुरू करण्यात येईल अशी ग्वाही अध्यक्षा डॉ. सरोज आगलावे यांनी दिली.

डॉ. सरोज आगलावे यांच्या कार्यकाळात मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे २९ वे राष्ट्रीय अधिवेशन नागपूर येथे व ३० वे राष्ट्रीय अधिवेशन अमरावती येथे पार पडले. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर महाविद्यालय, ब्रम्हपूरी यांनी नागपूर येथे आयोजित केलेल्या २९ व्या राष्ट्रीय अधिवेशनात बिजभाषक म्हणून जवाहरलाल नेहरू विद्यापीठ दिल्ली चे समाजशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. विवेककुमार उपस्थित होते. तर तक्षशिला महाविद्यालय, अमरावती यांनी आयोजित केलेल्या ३० व्या राष्ट्रीय अधिवेशनात बिजभाषक म्हणून इंडियन सोशिओलॉजिकल सोसायटी, दिल्ली चे माजी अध्यक्ष डॉ. आनंदकुमार उपस्थित होते.

अमरावती येथील ३० व्या अधिवेशनात मसप च्या नूतन कार्यकारिणीची निवड करण्यात आली असून त्यात अध्यक्ष म्हणून डॉ. नारायण कांबळे, सचिव – डॉ. वेदप्रकाश मलवाडे, कोषाध्यक्ष – प्रा. बळीराम पवार व कार्यकारिणी सदस्य म्हणून डॉ. श्रीराम खाडे, अमरावती. डॉ. प्रदीप गजभिये, नागपूर. डॉ. प्रविण घोडेस्वार, नाशिक. यांची निवड करण्यात आली.

परिषदेचे एकोणतिसावे अधिवेशन – मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे २९ वे राष्ट्रीय अधिवेशन गोंडवाना विद्यापीठ संलग्नीत डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर कला व वाणिज्य महाविद्यालय, ब्रम्हपुरी, जिल्हा चंद्रपूर यांनी आयोजित केलेले, चिंतनसभागृह, वसंतराव नाईक राज्य कृषी विस्तार व्यवस्थापन प्रशिक्षण संस्था (वनामती), धरमपेठ, नागपूर येथ दिनांक १८ व १९ जानेवारी २०१९ रोजी संपन्न झाले. या राष्ट्रीय अधिवेशनाचा मुख्य विषय जनसंवाद आणि सामाजिक माध्यमांचा भारतीय समाजावर प्रभाव' असा होता. या राष्ट्रीय अधिवेशनाच्या पहिल्या सत्रात उदृघाटन कार्यक्रम शुक्रवार दिनांक १८ जानेवारी २०१९ रोजी सकाळी १०. ०० वाजता संपन्न झाला. उदृघाटक म्हणून मा. डॉ. सिध्दार्थ विनायक काणे, कुलगुरू, राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर हे लाभले होते. तर बिजभाषक म्हणून मा. डॉ. विवेककुमार, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, जवाहरलाल नेहरू विद्यापीठ, दिल्ली हे होते, प्रमुख अतिथी मा. डॉ. बी. के. स्वाई, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर हे होते आणि अध्यक्ष म्हणून मा. गिरीश गांधी, अध्यक्ष, वनराई, नागपूर लाभले होते. अधिवेशनाच्या दुसऱ्या सत्रात 'नव सामाजिक समस्यांच्या उदयात सामाजिक माध्यमांची भुमिका' या विषयावर परिसंवाद आयोजित करण्यात आला होता. या परिसंवादाचे प्रमुख वक्ता मा. डॉ. जगन कराडे, व अध्यक्ष मा. सुरेश द्वादशीवार, संपादक, दैनिक लोकमत हे होते.

अधिवेशनाच्या तिसऱ्या सत्रात डॉ. इरावती कर्वे स्मृती व्याख्यान मालिकेत 'सामाजिक चळवळी, प्रतीचळवळी आणि

माध्यमांची भुमिका' या विषयावर वक्ते म्हणून डॉ. उमेश बगाडे, औरंगाबाद, हे होते तर डॉ. शेख शब्बीर, नागपूर हे अध्यक्षस्थानी होते. शनिवार, दिनांक १९ जानेवारी, २०१९ रोजी अधिवेशनाच्या सकाळच्या चवथ्या सत्रामध्ये प्राध्यापक व संशोधक विद्यार्थी यांच्या शोध निबंधाचे सादरीकरण झाले. दुपारच्या पाचव्या सत्रामध्ये 'सामाजिक माध्यमातून उदयास आलेल्या नवसमस्यांचे निराकरण' या विषया वरील परिसंवादा मध्ये प्रमुख वक्ते मा. मतीन भोसले, प्रश्नाचिन्ह आश्रमशाळा, मंगरूळ चव्हाळा, अमरावती आणि डॉ. राजेंद्र गोणारकर, माध्यमशास्त्र संकूल, स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड, हे होते तर अध्यक्षस्थानी प्रा. भाऊराव खोब्रागडे, नागपूर हे होते.

या अधिवेशनाचा समारोप व पुरस्कार वितरण समारंभ दिनांक १९ जानेवारी २०१९ ला झाला. समारोपाच्या कार्यक्रमाला मुख्य अतिथी, 'माझे गांव माझे सरकार' ही चळवळ चालविणारे मा. देवाजी तोफा, आदीवासी समाजसेवक, मेंढा–लेखा ,जि. गडचिरोली, प्रमुख उपस्थिती मा. प्रा. देवेश कांबळे, सचिव, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर शिक्षण संस्था, चांदा आणि मा. प्राचार्य डॉ. अझिझुल हक, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर कला व वाणिज्य महाविद्यालय, ब्रम्हपुरी, यांची होती. अध्यक्षस्थानी मा. निवृत्त न्यायमुर्ती किशोर रोही, नागपूर खंडपीठ यांनी भुषविले. या कार्यक्रमात डॉ. पी. जी. जोगदंड, माजी समाजशास्त्र विभागप्रमुख, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई व डॉ. आर. बी. पाटील, माजी समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर या दोन मान्यवरांना जीवन गौरव पुरस्काराने सन्मानित करण्यात आले. तसेच डॉ. स्मिता अवचार, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद यांना उत्कृश्ट महिला प्राध्यापिका' या पुरस्काराने गौरविण्यात आले. २०१९ चा कै. जय जोशी संदर्भ/क्रमिक ग्रंथ पुरस्कार डॉ. खंडेरावजी एस. काळे, कला वाणिज्य महाविद्यालय, कोवाड, ता. चंदगड, जि. कोल्हापूर, यांच्या 'भारतीय सामाजिक चळवळी' या ग्रथांस देण्यात आला. तर डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर उत्कृष्ट शोध निबंध पुरस्कार प्रा. डॉ. माधवी रेणावीकर, समाजशास्त्र विभाग, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे, यांना देण्यात आला. तसेच विद्यार्थ्यासाठी डॉ. जी. एस. घुर्ये उत्कृष्ट शोधनिबंध पुरस्कार, मोहिनी प्रकाश कनकदंडे, संशोधक विद्यार्थिनी, स्वा. रा. ती. म. विद्यापीठ, नांदेड यांना देण्यात आला. आणि डॉ. अनुराधा भोईटे उत्कृष्ट प्रकाशित लेख पुरस्कार प्रा. डॉ. श्रीनिवास पिलगुलवार, लोकमान्य महाविद्यालय, वरोरा, जि. चंद्रपूर यांना देण्यात आला. तसेच मा. निवृत्त न्यायमुर्ती किशोर रोही, मा. देवाजी तोफा, मसप च्या अध्यक्षा–डॉ. सरोज आगलावे, सचिव–डॉ. दीपक पवार, कोषाध्यक्ष–डॉ. राहुल भगत, प्राचार्य डॉ. अझिझुल हक यांच्या हस्ते स्मृती चिन्ह व प्रमाणपत्रांचे वितरण करून सोहळा संपन्न झाला. कार्यक्रमाचे उत्कृष्ट संचालन डॉ. राहुल भगत यांनी केले तर सचिव डॉ. दीपक पवार यांनी आभार व्यक्त केले.

अहवाल लेखन – डॉ. दिपक पवार, सचिव, मसप

परिषदेचे तिसावे अधिवेशन:– मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे ३० वे राष्ट्रीय अधिवेशन संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती संलग्नीत तक्षशिला महाविद्यालय, अमरावती यांनी आयोजित केलेले, 'राजवाडा' देशमुख लॉन समोर, शेगाव नाका रोड, अमरावती येथे दिनांक २३ व २४ जानेवारी २०२० रोजी संपन्न झाले. या राष्ट्रीय अधिवेशनाचा विषय 'भारतातील समाजशास्त्राची शतकपुर्ती' हा होता.

या राष्ट्रीय अधिवेशनाच्या पहिल्या सत्रात उदृघाटन कार्यक्रम गुरूवार दिनांक २३ जानेवारी २०२० रोजी सकाळी १०.०० वाजता संपन्न झाला. उदृघाटक म्हणून मा. डॉ. मुरलीधर चांदेकर, कुलगुरू, संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती हे लाभले होते. तर बिजभाषक म्हणून मा. डॉ. आनंदकुमार, माजी अध्यक्ष, इंडीयन सोशिआलॉजिकल सोसायटी, नवी दिल्ली व माजी प्राध्यापक समाजशास्त्र विभाग, जवाहरलाल नेहरू विद्यापीठ, दिल्ली हे होते, प्रमुख अतिथी मा. डॉ. अविनाश मोहरील, अधिष्ठाता, मानव्यविज्ञान व सामाजिक शास्त्रे, संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती, डॉ. बी. के. नायक समाजशास्त्र विभाग – प्रमुख, संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती, आणि डॉ. सरोज आगलावे, अध्यक्षा, मराठी समाजशास्त्र परिषद, डॉ. मल्लू पडवाल, प्राचार्य, तक्षशिला महाविद्यालय, अमरावती, हे होते आणि अध्यक्ष म्हणून मा. सौ. किर्तीताई राजेश अर्जुन, अध्यक्ष, श्री दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती या लाभल्या होत्या. या कार्यक्रमात डॉ. प्रकाश बोबडे, माजी–समाजशास्त्र विभागप्रमुख, राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर व डॉ. सुरेश वाघमारे, प्राध्यापक – राजश्री शाहू छत्रपती महाविद्यालय, लातुर या दोन मान्यवरांना 'जीवन गौरव' पुरस्काराने सन्मानित करण्यात आले. उद्घाटन कार्यक्रमानंतर मा. डॉ. आनंदकुमार यांचे अभ्यासपुर्ण व छान बीजभाषण झाले. अधिवेशनाच्या दुसऱ्या सत्रात 'भारतातील समाजशास्त्राचा विकास' या विषयावर परिसंवाद आयोजित करण्यात आला होता. या परिसंवादाचे प्रमुख वक्ता मा. डॉ. शंकर गायकवाड, माजी समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद आणि अध्यक्ष मा. डॉ. पी. जी. जोगदंड, माजी समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई हे होते. अधिवेशनाच्या तिसऱ्या सत्रात डॉ. इरावती कर्वे स्मृती व्याख्यानमालिकेत 'महाराष्ट्रातील मानवशास्त्रीय संशोधने' या विषयावर वक्ते म्हणून डॉ. शौनक कुळकर्णी, प्राध्यापक आणि प्रमुख, मानवशास्त्र विभाग, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे, हे होते तर डॉ. डी. श्रीकांत, माजी प्राध्यापक, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर हे अध्यक्षस्थानी होते.

संध्याकाळी ६.०० वाजता मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे ३० वी आमसभा पार पडली, यामध्ये आमसभेच्या कार्यक्रम पत्रिकेनुसार विविध विषयावर चर्चा करून ठराव पारीत करण्यात आलेत. परिषदेचे कोषाध्यक्ष व संशोधन पत्रिकेचे कार्यकारी संपादक डॉ. राहुल भगत यांनी व्यक्ती परिचय ग्रंथाच्या संदर्भात आजपर्यंत झालेल्या कामाची माहिती सदस्यांना दिली. तसेच या ग्रंथासाठी समाजशास्त्राच्या प्राध्यापकांनी आपला परिचय लवकरात लवकर पाठवावा अशी विनंती सर्व सदस्यांना केली. परिषदेचे सचिव डॉ. दिपक पवार यांनी **परिषदेच्या फिक्स डिपॉझीटला**

कोणत्याही कार्यकारिणीने कोणत्याही परिस्थितीत हात लावू नये उलट यामध्ये भर कशी टाकता येईल याचा विचार नवीन कार्यकारिणीने करावा असा ठराव मांडला. या ठरावाला सभेच्या सर्व सदस्यांनी होकार देवून प्रस्तुत ठराव सर्वानूमते मंजूर करण्यात आला. या सभेत डॉ. प्रदीप आगलावे सर यांनी 'उत्कृष्ट पुरूष प्राध्यापक' या पुरस्काराकरीता रूपये एक लाख चा धनादेश दिला. वर्तमान कार्यकारिणीचा कार्यकाळ पुर्ण होत असल्यामुळे नवीन कार्यकारिणी निवडण्याचा ठराव मांडण्यात आला परंतु कोणत्याही स्थितीत सार्वमत न झाल्यामुळे निवडणूक घेण्यात आली. यावेळी मतमोजणी होऊन अध्यक्षपदी स्वा. रा. ती. म. विद्यापीठ, नांदेड चे प्रा. डॉ. नारायण कांबळे बहूमताने निवडून आले, सचिवपदी डॉ. वेदप्रकाश मलवाडे आणि कोषाध्यक्ष म्हणून डॉ. बळीराम पवार यांची निवड करण्यात आली. शुक्रवार, दिनांक २४ जानेवारी, २०२० रोजी अधिवेशनाच्या सकाळच्या चवथ्या सत्रामध्ये प्राध्यापक व संशोधक विद्यार्थी यांच्या शोध निबंधाचे सादरीकरण दोन सत्रात झाले. दुपारच्या पाचव्या सत्रामध्ये 'समाजशास्त्राचे समकालीन संदर्भ' या विषया वरील परिसंवादा मध्ये प्रमुख वक्ते मा. प्रा. रमेश कांबळे, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई, हे होते तर अध्यक्षस्थानी प्रा. डॉ. नारायण चौधरी, माजी प्राध्यापक, य. च. म. मु. वि. नाशिक हे होते.

या अधिवेशनाचा समारोप शनिवार, दिनांक २४ जानेवारी २०२० ला दुपारी ३.०० वाजता झाला. या पुरस्कार वितरण व समारोपाच्या कार्यक्रमाला अध्यक्षस्थानी मा. डॉ. कमलताई गवई, संस्थापक अध्यक्ष, श्री दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट, अमरावती तर मुख्य अतिथी, प्रा. पी. आर. एस. राव, सचिव, श्री दादासाहेब गवई चॅरीटेबल ट्रस्ट, डॉ. मल्लू पडवाल, प्राचार्य, तक्षशिला महाविद्यालय, अमरावती, डॉ. सुदाम भगत प्राचार्य, रामकृश्ण महाविद्यालय, दारापूर, जि. अमरावती, डॉ. सरोज आगलावे, अध्यक्षा, मराठी समाजशास्त्र परिषद, डॉ. दीपक पवार, सचिव, मराठी समाजशास्त्र परिषद, डॉ. राहुल भगत, मराठी समाजशास्त्र परिषद हे होते. या कार्यक्रमात डॉ. ज्योती गगनग्रास, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, मॉडर्न कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, पुणे यांना 'उत्कृष्ट महिला प्राध्यापिका' या पुरस्काराने गौरविण्यात आले. २०२० चा 'कै. जय जोशी संदर्भ/क्रमिक ग्रंथ' पुरस्कार प्रा. संजयकुमार कांबळे, साहाय्यक प्राध्यापक, क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले स्त्री अभ्यास केंद्र, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे, यांनी लिहिलेल्या 'जातिअंताचे समाजशास्त्र या ग्रथांस देण्यात आला. तर 'डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर उत्कृष्ट शोध निबंध' पुरस्कार प्रा. राकेश भगवान पाटील, सार्वजनिक कला व वाणिज्य महाविद्यालय, विसरवाडी, ता. नवापूर, जि. नंदुरबार, यांच्या ३० व्या राष्ट्रीय अधिवेशनात सादर केलेल्या 'महाराष्ट्रातील समाजशास्त्रीय संशोधनाचे स्वरूप: शोधगंगा संकेतस्थळावरील शोधप्रबंधांचे आशय विश्लेषण' या लेखास देण्यात आला. तसेच विद्यार्थ्यांसाठी डॉ. जी. एस. घुर्ये उत्कृष्ट शोधनिबंध' पुरस्कार, डॉ. राजेंद्र फकिरा बगाटे, संशोधन विद्यार्थी, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद, यांच्या ३० व्या राष्ट्रीय अधिवेशनात सादर केलेल्या 'डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे भारतीय समाजशास्त्रातील योगदान' या लेखास देण्यात आला. आणि डॉ. अनुराधा भोईटे उत्कृष्ट प्रकाशित लेख पुरस्कार डॉ. सुधीर येवले, सहाय्यक. प्राध्यापक व समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, कालिकादेवी कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, शिरूर (का.), जि. बीड यांच्या प्रकाशित झालेल्या 'मसणजोगी जाती समोरील आव्हाने: शिरूर (का.) तालुक्याच्या संर्दभातील समाजशास्त्रीय अभ्यास' या लेखास देण्यात आला. तसेच मा. डॉ. कमलताई गवई, मा. सौ. किर्तीताई राजेश अर्जुन, प्रा. पी. आर. एस. राव, म.स.प. च्या अध्यक्षा– डॉ. सरोज आगलावे, सचिव–डॉ. दीपक पवार, कोषाध्यक्ष–डॉ. राहुल भगत यांच्या हस्ते स्मृती चिन्ह व प्रमाणपत्रांचे वितरण करून सोहळा संपन्न झाला. बक्षीस वितरणचे उत्कृष्ट संचालन डॉ. राहुल भगत यांनी तर डॉ. दीपक पवार यांनी आभार व्यक्त केले.

अहवाल लेखन – डॉ. दिपक पवार, सचिव, मसप

मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या सुरूवातीपासून ते आजपर्यंतचा आढावा घेण्याचा प्रयत्न सदर लेखात घेण्यात आला आहे. या लेखासाठी मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या सर्व सदस्यांना व्हॉटसॲप, इमेल व प्रत्यक्ष मोबाईलवर संपर्क साधून त्यांच्याकडे परिषदेविषयी असलेली माहिती पाठविण्याची विनंती करण्यात आली होती. परंतु याकामी फारच मोजक्या सदस्यांनी प्रतिसाद दिला. त्यात प्रामुख्याने नागपूर चे डॉ. प्रदीप आगलावे, डॉ. सरोज आगलावे, डॉ. दिपक पवार, रत्नागिरीचे डॉ. शिवाजी उकरांडे, जालन्याचे प्रा. प्रियदर्शन भवरे, लातूर चे डॉ. श्रीकांत गायकवाड, औसा चे प्रा. वैजनाथ मलशेटट्टे या मोजक्या सदस्यांचा समावेश आहे. या मान्यवरांनी पाठविलेले समाजशास्त्र संशोधन पत्रिकेचे अंक या लेखासाठी अत्यंत उपयोगी पडलेत त्यासाठी या मान्यवरांचे हार्दिक आभार. प्रस्तुत लेखातील सर्व माहिती त्या–त्या वेळी प्रकाशित झालेल्या संशोधन पत्रिकेतून जशीच्या तशी घेण्यात आलेली आहे.

डॉ. राहुल भगत,
संपादक, मराठी समाजशास्त्र परिषद व्यक्ती परिचय ग्रंथ.

मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या समाजशास्त्र संशोधन पत्रिकेचा प्रवास : १९८७ ते २०२०

मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या पुणे येथील चवथ्या अधिवेशनात 'समाजशास्त्र संशोधन पत्रिका' प्रकाशित करावी असे मराठी समाजशास्त्र परिषदेने ठरविले होते. मराठी मध्ये समाजशास्त्रावरील दर्जेदार ग्रंथ व लेख निर्माण होणे आवश्यक आहे. मराठीमध्ये दर्जेदार समाजशास्त्रीय साहित्य उपलब्ध नसल्यामुळे अडचणी निर्माण होत आहेत. मराठीतून उत्कृष्ट समाजशास्त्रीय साहित्य निर्माण करण्यात मराठी समाजशास्त्र परिषदेचा पुढाकार आणि सक्रिय सहभाग असावा या उद्देशाने परिषदेच्या स्थापनेच्या अवघ्या चार वर्षानंतरच डॉ. सुधा काळदाते यांच्या अध्यक्षपदाच्या कालावधीत डॉ. वि. वि. देशपांडे यांनी १९८७ मध्ये समाजशास्त्र संशोधन पत्रिकेचा पहिला अंक प्रकाशित केला आणि तेंव्हापासून मराठी समाजशास्त्र परिषद 'संशोधन पत्रिका' चा अंक नियमितपणे प्रकाशित करीत आहे. १९८७ पासून 'समाजशास्त्र संशोधन पत्रिका' चे विविध अंक, मुख्य संपादक, कार्यकारी संपादक, संपादक मंडळ, सल्लागार मंडळ, प्रकाशन स्थळ व त्या–त्या अंकात प्रकाशित झालेल्या लेखांची सूची इथे देण्याचा प्रयत्न करीत आहे. 'समाजशास्त्र संशोधन पत्रिका' चा इतिहास लिहीतांना परिषदेच्या सदस्यांकडून त्या–त्या काळात प्रकाशित झालेले संशोधन पत्रिकेचे अंक यासाठी संदर्भ म्हणून उपयोगात आणले आहेत.

वर्ष १ ले, अंक १ ला, डिसेंबर १९८७ :– **संपादक मंडळ** – डॉ. वि. वि. देशपांडे, डॉ. सौ. सुधा काळदाते, डॉ. द. ना. धनागरे, डॉ. पु. ल. भांडारकर, डॉ. रा. भी. बिलावर. **संपादकीय सल्लागार मंडळ** – डॉ. विलास संगवे, डॉ. मा. गु. कुलकर्णी, डॉ. टी. एन. वाळुंजकर, डॉ. बा. आ. बावीस्कर, डॉ. सि. पु. पुनाळेकर, डॉ. सौ. मिना दुबे, डॉ. व. भा. दामले. **प्रकाशन स्थळ** – समाजशास्त्र परिषद, द्वारा, मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या या पहिल्या संशोधन पत्रिकेत डॉ. मा. गु. कुलकर्णी यांचा 'महाराष्ट्रातील समाजशास्त्रांचा विकास', डॉ. द. ना. धनागरे यांचा 'शेतकरी संघटना आणि पक्षीय राजकारण', डॉ. य. मा. दामले यांचा 'सामाजिक संरचनेचे 'एक चळवळ' या दृष्टीने विवेचन', डॉ. विलास संगवे यांचा 'महाराष्ट्रातील धार्मिक चळवळी' हे संशोधनात्मक निबंध प्रकाशित करण्यात आले होते. तसेच डॉ. उत्तम भोईटे यांनी 'डॉ. रावसाहेब कसबे यांच्या 'आंबेडकर व मार्क्स' या ग्रंथाचे केलेले परीक्षण, डॉ. रा. भी. बिलावल यांनी एम. के. प्रेमी, ए. रमणम्मा आणि उशा बंबावाले यांनी लिहीलेल्या 'सामाजिक लोकसंख्याशास्त्र' या ग्रंथाचे केलेले समीक्षण, आणि डॉ. बा. ल. जोशी यांनी लेखक एम. एस. ए. राव यांच्या 'सोशल मुव्हमेंटस् इन इंडिया' या ग्रंथाचे केलेले परीक्षण प्रकाशित करण्यात आले आहे. संशोधन पत्रिकेच्या या पहिल्या अंकात मराठी समाजशास्त्र परिषदेची घटना सुध्दा प्रकाशित केली होती.

वर्ष २ रे, अंक २ रा, डिसेंबर, १९८८ :– **संपादक मंडळ** – डॉ. द. ना. धनागरे, डॉ. उत्तम भोईटे, प्रा. सु. दा. मोरे, डॉ. वि. वि. देशपांडे, डॉ. पु. ल. भांडारकर. **संपादकीय सल्लागार मंडळ** – डॉ. सुधा काळदाते, डॉ. य. भा. दामले, प्रा. सतीश पुनाळेकर, प्रा. प्रकाश पिंपळे, डॉ. सुमा चिटणीस, डॉ. श. नी. पवार. **प्रकाशन स्थळ** – मराठी समाजशास्त्र परिषद, द्वारा, समाजशास्त्र विभाग, पुणे विद्यापीठ, पुणे.

संशोधन पत्रिकेच्या या दुसऱ्या अंकात अनेक मान्यवरांचे शोधनिबंध व लेख प्रकाशित करण्यात आले होते. त्यात प्रामुख्याने प्रा. लीला दुबे यांचा 'सामाजिक शास्त्रांपुढील एतदद्देशीकरणाचे आव्हान–काही विचार', प्रा. बा. श्री. बाविस्कर यांचा, 'ग्रामीण महाराष्ट्रातील कॉंग्रेसमधील गटबाजी – संघर्ष आणि पेचप्रसंग', डॉ. सि. ना. पुनाळेकर यांचा 'अस्मिता आणि जाणिवा – महाराष्ट्रातील दलित साहित्याचा एक आढावा', डॉ. त्रि. ना. वाळुंजकर यांचा 'डॉ. इरावती कर्वे यांचे जातिसंस्थेवरील विचार', प्रा. वि. वि. देशपांडे यांचा 'महाराष्ट्रातील आर्थिक विकास – स्वरूप आणि समस्या', प्रा. वि. कृ. जोशी यांनी केलेले 'महाराष्ट्रातील जातिसंस्था विषयक विचार' या ग्रंथाचे केलेले परीक्षण व प्रा. सुनिता पंधे गुप्ता यांनी 'पर्यावरण, विकास प्रक्रिया आणि स्त्रियांच्या अस्तित्वाचा प्रश्न' या ग्रंथाचे केलेले परीक्षण समाविष्ट आहे.

या नंतर ५ वर्षापर्यंत समाजशास्त्र संशोधन पत्रिकेचा अंक आर्थिक अडचणीमूळे प्रकाशित होऊ शकला नाही. डॉ. एस. एन. पवार यांच्या अध्यक्षीय कारकीर्दीत संशोधन पत्रिकेचा ३ रा अंक प्रकाशित झाला. या अंकात डॉ. पवार यांनी संशोधन पत्रिकेचा अंक नियमित प्रकाशित व्हावा यासाठी सभासदांना देणगी देण्याचे आवाहन केले होते. या आवाहनाला प्रतिसाद देत डॉ. सुधाताई काळदाते यांनी रू. ३००० ची देणगी संशोधन पत्रिकेसाठी दिली होती. तसेच प्रा. मच्छिद्रं सकटे, कोल्हापूर. प्रा. पांडुरंग साळुंखे, इस्लामपूर. मा. वसंतराव देशमुख, पिशोर. डॉ. पी. के. कुलकर्णी, उद्गीर. प्राचार्य डॉ. बी. के. खडसे, वर्धा. डॉ. शेख शब्बीर, नागपूर. प्रा. सी. टी. कांबळे, नांदेड. प्रा. डी. जी. गुडधे, अमरावती. डॉ. स्मिता अवचार, औरंगाबाद. प्रा. एस. टी. मुळे, वसमतनगर. डॉ. शुभांगी गोटे, औरंगाबाद. डॉ. रूक्मिणी नाईक, आंबेजोगाई. प्रा. टी. एस. थोरात, कोल्हापूर. डॉ. व्ही. व्ही. देशपांडे, औरंगाबाद. कु. ज्योती दतात्रय रेळकर, ठाणे. मा. इनामदार बंधू, कराड यांनी प्रत्येकी रू. १०० ची देणगी संशोधन पत्रिकेसाठी दिली होती. (संदर्भ:समाजशास्त्र संशोधन पत्रिका, अंक चवथा, १९९५.)

वर्ष ३ रे, अंक ३ रा, डिसेंबर, १९८९ प्रकाशित नोव्हेंबर १९९४:– संपादक मंडळ – डॉ. रा. भू. पाटील, डॉ. श. नि. पवार, डॉ. स. आ. साळुंखे, डॉ. अ. उ. भोईटे, प्रा. वि. वि. देशपांडे. **संपादकीय सल्लागार मंडळ** – डॉ. विलास संगवे, प्रा. एस. पी. पुनाळेकर, डॉ. बा. श्री. बावीसकर, डॉ. उत्तमराव भोईटे, डॉ. सुधा काळदाते, प्रा. शरयु अनंतराम. **प्रकाशन स्थळ** – समाजशास्त्र विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

संशोधन पत्रिकेच्या या तिसऱ्या अंकामध्ये डॉ. श. नि. पवार यांचा 'भारतीय समाजशास्त्राचे जनक : प्राध्यापक गोविंद सदाशिव

घुर्ये', प्रा. एस. पी. पुनाळेकर यांचा 'आत्मकथन आणि समाजदर्शन :दलित आत्मचरित्रांचा एक अभ्यास', गोपाळ गुरू यांचा 'दलित चळवळीचे समाजशास्त्रातील विश्लेषण', प्रा. शब्बीर शेख यांचा 'आंबेडकरपूर्वकालीन महाराष्ट्रातील दलित चळवळ', उत्तरा शास्त्री यांचा 'डॉ. आंबेडकरांचे नेतृत्व व दलित वर्ग', प्रा. रमेश कांबळे यांनी 'पी. जी. जोगदंड यांच्या 'दलित मुव्हमेंट इन महाराष्ट्र' या ग्रंथाचे केलेले समीक्षण, तसेच प्रा. एस. पी. पुनाळेकर यांनी छाया दातार यांच्या 'द स्टगल अगेन्स्ट व्हायोलन्स' या ग्रंथाचे केलेले समीक्षण समाविष्ट आहे.

प्रस्तुत अंक १९९४ मध्ये म्हणजेच पाच वर्षाच्या विलंबाने प्रकाशित झाला. संशोधन पत्रिकेच्या अंक प्रकाशनासंदर्भात पडलेल्या पाच वर्षाच्या खंडासंदर्भात तिसऱ्या अंकाचे संपादक प्रा. राजेन्द्र पाटील 'तिसऱ्या अंकाच्या निमित्ताने....' या संपादकीय मध्ये असे लिहितात की, 'आत्तापर्यंत समाजशास्त्र संशोधन पत्रिकेचा पहिला अंक डिसेंबर ८७ मध्ये औरंगाबादहून आणि दुसरा अंक डिसेंबर ८८ मध्ये पुण्याहून प्रकाशित झाला. त्यानंतर पाच वर्षाच्या अंतराने हा तिसरा अंक कोल्हापूरहून प्रकाशित होत आहे. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर विशेषांक पुण्याहून प्रकशित करण्याचे अर्जुननगरच्या नोव्हेंबर १९९१ च्या अधिवेशनामध्ये ठरले होते. परंतु काही अपरिहार्य कारणामुळे हा अंक पुण्याहून प्रकाशित होऊ शकला नाही. परिषदेचे कार्यालय कोल्हापूरला आल्यानंतर आम्ही या अंकात प्रसिध्द करण्यासाठी लागणाऱ्या संशोधनपर लेखांची जुळवाजुळव करण्याचा आटोकाट प्रयत्न केला. या प्रयत्नामध्ये प्रसिध्द करण्याजोगे एक–दोनच लेख हाती लागले. म्हणून 'दलित समूह आणि दलित समस्या' या व्यापक विषयावर अंक काढण्याचे ठरविले आणि त्याचे फलित म्हणून हा अंक प्रकाशित होत आहे. हा अंक प्राध्यापक जी. एस. घुर्ये यांच्या जन्मशताब्दी वर्षानिमित्त त्यांच्या चिरंतन स्मृतीस अर्पण करण्यात येत आहे. अंकाच्या प्रकाशनामध्ये सातत्य नसण्याची काही कारणे इथे नमूद करणे आवश्यक आहे. एक म्हणजे परिषदेचे कार्यालय दर दोन वर्षानी स्थलांतरीत होते. या प्रक्रियेमध्ये अंकाच्या प्रकाशनासाठी विलंब होतो. दुसरे असे की, अंकामध्ये सातत्य नसल्याने प्राध्यापक आपले संशोधनपर साहित्य परिषदेकडे पाठवत नाहीत आणि साहित्य उपलब्ध नाही म्हणून अंक प्रकाशित होत नाही, हे दृश्टचक्र सोडविणे आवश्यक आहे. तिसरे म्हणजे अंकाच्या प्रकाशनासाठीचा खर्च जाहिराती मिळवून करणे ही देखील एक अडचणीची बाब आहे. या सर्व अडचणींवर मात करून अंक प्रकाशित करणे ही अवघड बाब बनत चालली आहे.'

वर्ष ४ थे, अंक ४ था, डिसेंबर, १९९०, प्रकाशित १९९५:– कार्यकारी संपादक – डॉ. राजेंद्र पाटील. १९९० ते १९९४ या चार वर्षाच्या कालावधीत आर्थिक अडचणीमुळे समाजशास्त्र संशोधन पत्रिकेचे अंक प्रकाशित होऊ शकले नाही. त्यामुळे १९९० चा अंक १९९४ मध्ये प्रकाशित करण्यात आला. हा अंक प्रा. ए. आर. देसाई यांच्या स्मृतीस अर्पण करण्यात आला होता. या अंकाचे मनोगत लिहीतांना डॉ. आर. बी. पाटील यांनी असे म्हटले की, 'दलित समूह आणि दलित समस्या या विषयावरील हा अंक नोव्हेंबर ९४ नंतर अपेक्षेपेक्षा अधिक विलंबाने प्रकाशित होत आहे. नोव्हेंबर ९४ मधील तिसरा अंक व डिसेंबर ९४ मधील चौथा अंक असे दोन्ही अंक डिसेंबरमध्ये आजीव सदस्यांना पोस्टाने पाठवून द्यावयाचे असे नियोजन केलेले होते. परंतु आमच्या नियंत्रणबाहय घटकांमुळे ते प्रत्यक्षात अंमलात येऊ शकले नाही याबदद्ल दिलगिरी व्यक्त करतो.' या अंकाच्या छपाईसाठी लागणारा खर्च उभा करणे मोठे जिकीरीचे काम होते त्यासाठी डॉ. आर. बी. पाटील यांनी आजीव सदस्यांना अंक छपाईसाठी देणगी देण्याचे आवाहन केले होते.

संशोधन पत्रिकेच्या या चवथ्या अंकामध्ये प्रा. एस. पी. पुनाळेकर यांचा 'प्रा. ए. आर. देसाई: मानवतावादी विद्वत्तेचा वारसा–एक चिंतन', डॉ. गोविंद गारे यांचा 'आदिवासी विकासाची सैध्दांतिक भूमिका, संस्कृती संघर्ष, शिक्षण आणि परिवर्तनाची दिशा', डॉ. प्रल्हाद जोगदंड यांचा 'महाराष्ट्रातील दलितांच्या समस्या', प्रा. शंकर गायकवाड यांचा 'संरक्षित भेदभाव धोरणाने काय साधले? दलित जातीच्या समस्यावर एक दृष्टिक्षेप', डॉ. भा. कि. खडसे यांचा 'मांग जातीतील सामाजिक परिवर्तन', प्रा. दा. धो. काचोळे यांचा 'मांगाचे सामाजिक जीवन', प्रा. प्रकाश बोबडे यांनी शेख शब्बीर यांच्या 'मुस्लिम्स ॲड फॅमिली प्लॅनिंग' या ग्रंथाचे केलेले परीक्षण समाविष्ट आहे..

वर्ष पाचवे, अंक ५ वा, डिसेंबर, १९९१, प्रकाशित मार्च १९९६:– संपादक मंडळ : डॉ. राजेंन्द्र भू. पाटील, डॉ. श. नि. पवार, डॉ. सर्जेराव साळुंखे, डॉ. अ. उ. भोईटे, डॉ. वि. वि. देशपांडे. **संपादक सल्लागार मंडळ :–** डॉ. विलास संगवे, प्रा. एस. पी. पुनाळेकर, प्रा. बा. श्रा. बावीस्कर, डॉ. उत्तमराव भोईटे, डॉ. सुधा काळे, प्रा. शरयु अनंतराम. **प्रकाशन स्थळ** :– शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या समाजशास्त्र संशोधन पत्रिकेचा ५ अंक जळगांव येथील कार्यकारी मंडळाच्या बैठकीतील निर्णयानुसार 'प्रबंध परिचय अंक' म्हणून १९९६ मध्ये प्रकाशित करण्यात आला होता. या अंकात महाराष्ट्रातील सर्व पीएच. डी. पदवीधारकांनी आपल्या पीएच. डी. संशोधनावर आधारित लेख पाठवून आपल्या संशोधनाची ओळख वाचकांना करून दिली. तसेच या अंकात कुलगुरू डॉ. द. ना. धनागरे यांचा स्वामी रामानंद तीर्थ व्याख्यानमालेत, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे येथे झालेल्या व्याख्यानावर आधारित लेखाचा तसेच कुलगुरू डॉ. उत्तमराव भोईटे यांचा वसमतनगर अधिवेशनातील अध्यक्षीय अभिभाषणांवर आधारित लेखाचा समावेश केला आहे.

संशोधन पत्रिकेच्या पाचव्या अंकाच्या मनोगतात संपादक डॉ. राजेंद्र पाटील यांचे मनोगत समाजशास्त्र परिषदेच्या सर्वच सदस्यांना गंभीर विचार करायला लावणारे आहे. ते आपल्या मनोगतात म्हणतात, 'मसप च्या आजीव सदस्यांना तसेच समाजशास्त्रात पीएच. डी. पदवी प्राप्त केलेल्या महाराष्ट्रातील इतरांना पत्रिकेच्या अंकाद्वारे, पत्राद्वारे, व्यक्तीश: विनंती करण्यात आली. परंतु प्रतिसाद उत्साहजनक मिळाला नाही. एकूण २७ प्रबंध परिचयात्मक लेख या अंकात समाविष्ट करावे लागले. या अंकाच्या लेखकांच्या यादीवरून एक दृष्टिक्षेप टाकला तर एक गोष्ट नजरेत भरेल ती म्हणजे जे मसप चे आजीव सदस्य नाहीत, जे अध्यापन, संशोधन क्षेत्रात कार्यरत नाहीत, अशांनी

आपले लेख पाठविले. परंतु आजीव सदस्यांनी जी उदासिनता दर्शविली, ती निराशाजनक आहे.' डॉ. पाटील यांचे हे मत आजही आजीव सदस्यांना तंतोतंत लागू पडते.

संशोधन पत्रिकेच्या पाचव्या अंकात, डॉ. धनागरे यांचा 'विकास प्रक्रिया आणि पर्यावरणाचे प्रश्न', डॉ. उत्तम भोईटे यांचा 'समाजशास्त्र: अध्ययन, अध्यापन आणि संशोधन' हे महत्वपूर्ण लेख प्रकाशित करण्यात आले. तसेच डॉ. शुभांगी गोटे, डॉ. स्मिता अवचार, डॉ. सुधा काळदाते, डॉ. प्रकाश बोबडे, डॉ. गणेश कोल्हटकर, डॉ. मेघा मोकाशी, डॉ. दादासाहेब मोटे, डॉ. दयावती पडाळकर, डॉ. राजेंद्र पाटील, डॉ. सर्जेराव साळुंखे, डॉ. राम वाघ, डॉ. मिलिंद बोकील, डॉ. रमा प्रसाद, डॉ. सुर्यकांत घुगरे, डॉ. माधव कशाळीकर, डॉ. पी. वाय. अंबेकर, डॉ. प्रभाकर द्राक्षे, डॉ. प्रल्हाद जोगदंड, डॉ. डी. डी. काचोळे, डॉ. आर. एन. साळवे, डॉ. अनुराधा सामंत, डॉ. रमेश पांडे, डॉ. मिरीयम मॅथ्यू, डॉ. एन. डी. जत्राटकर, डॉ. रत्ना राव, डॉ. सुमन लोमटे, डॉ. सविता जोशी या प्राध्यापकांचे प्रबंध परिचयात्मक लेख समाविष्ट केलेले आहेत.

मसप चे कार्यालय शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर येथे असतांना डॉ. श. नि. पवार यांच्या कार्यकारिणीने डॉ. राजेंद्र पाटील यांच्या संपादनाखाली १९९४, १९९५ व १९९६ असे सलग तीन वर्ष समाजशास्त्र संशोधन पत्रिकेचे अंक नियमितपणे प्रकाशित केले. यानंतर १९९६ पासून कार्यकारिणी डॉ. पु. ल. भांडारकर यांच्या अध्यक्षतेखाली नागपूर विद्यापीठात स्थलांतरीत झाली.

अंक ६ वा :– संशोधन पत्रिकेचा सहावा अंक उपलब्ध होऊ शकला नाही.

अंक ७ वा, मार्च १९९८: – संपादक मंडळ – डॉ. प्रकाश बोबडे, डॉ. पु. ल. भांडारकर, प्रा. मनोहर बुटे, प्रा. रा. ज. लोटे, डॉ. शं. नि. पवार, प्रा. राजेंद्र पाटील. **संपादकीय सल्लागार मंडळ** – प्रा. विजय देशपांडे, औरंगाबाद. प्रा. एस. एस. दहिवले, पुणे. प्रा. भा. कि. खडसे, वर्धा. प्रा. हिरा अद्यातया, पुणे. प्रा. जे. पी. करवा, नांदेड. प्रा. धनंजय गुडधे, अमरावती. कार्यालयीन पत्ता: – सचिव, मराठी समाजशास्त्र परिषद, द्वारा, संताजी महाविद्यालय, नेहरू मार्ग, नागपूर–१५.

संशोधन पत्रिकेच्या सातव्या अंकात रत्नागिरी येथील मसप च्या बाराव्या अधिवेशनात अध्यक्षा डॉ. सुधाताई काळदाते यांचे अध्यक्षीय भाषण प्रसिध्द करण्यात आले आहे. तसेच डॉ. कृष्णकांत का. खातू यांचा 'कोकण विकास – अपेक्षा आणि वास्तव', डॉ. एस. पी. पुनाळेकर यांचा 'विकास, दारिद्रय आणि विसंवाद', डॉ. सौ. ऋचा घाटे यांचा 'सहभागी वन व्यवस्थापन : भूमिकाबदलाची अपरिहार्यता', डॉ. सौ. शुभांगी गोटे यांचा 'महिलांचा राजकारणातील सहभाग: आंतरराष्ट्रीय आकलन', डॉ. अशोक पाटील यांचा 'जनजातीय संशोधनाचे पध्दतीशास्त्र', प्रा. रा. ज. लोटे यांचा 'शिक्षण व राजकारण', सौ. सुमन मुठे यांचा 'स्त्रिया आणि आरक्षण या विषयांतर्गत नाशिक महानगरपालिका क्षेत्रातील नगरसेविका – एक अभ्यास', डॉ. स. मो. दहिवले यांचा 'शोधनिबंध लेखनासाठी मार्गदर्शनपर मुद्दे', प्रा. सौ. सुहासिनी कोहोक यांचा 'भाषा–पदव्यूत्तर विद्यार्थ्यांचे संपर्क माध्यम' आणि डॉ. प्रदीप आगलावे यांचा 'डॉ. टी. एन. वाळुंजकर यांच्यावरील श्रध्दांजलीपर लेख' प्रकाशित करण्यात आला.

अंक ८ वा:– संशोधन पत्रिकेचा आठवा अंक उपलब्ध होऊ शकला नाही.

वर्ष २५ वे, अंक ९ वा, डिसेंबर, २००७:– संपादक – डॉ. किशोर राउत. **कार्यकारी संपादक** – डॉ. जगन कराडे. संपादक मंडळ – डॉ. श्रुती तांबे, डॉ. स्मिता अवचार, प्रा. आर. जी. मस्के. **संपादकीय सल्लागार मंडळ** – डॉ. विलास संगवे, डॉ. उत्तमराव भोईटे, डॉ. पु. ल. भांडारकर, डॉ. द. ना. धनागरे, डॉ. शरयू अनंतराम, डॉ. बा. ह. कल्याणकर. **प्रकाशन स्थळ** :– सचिव, मराठी समाजशास्त्र परिषद, द्वारा– समाजशास्त्र विभाग, संत गाडगेबाबा विद्यापीठ, अमरावती.

संशोधन पत्रिकेच्या नवव्या अंकात प्रा. श्रीकांत गायकवाड यांचा 'साहित्य आणि समाजशास्त्रीय दृष्टीकोन', डॉ. दिनकर उंबरकर यांचा 'अकोला व वाशिम जिल्हयातील आंध आदिवासींचा सामाजिक व आर्थिक दर्जा', डॉ. राहुल भगत यांचा 'स्थलांतरीत बांगलादेशीय लोकांच्या सांस्कृतिक प्रतिमानातील परिवर्तनाचे अध्ययन', प्रा. संदीप चौधरी व डॉ. स्नेहलता मानकर यांचा 'उच्च शिक्षणातील गुणवत्ता वाढीसाठी 'कृतिप्रधान शिक्षण' एक प्रभावी अध्यापन पध्दती', डॉ. सर्जेराव साळुंखे यांचा 'सहकारी उपसा जलसिंचन योजनांची समावेशक विकासातील भूमिका', डॉ. दा. धों. काचोळे व डॉ. संजय साळुंखे यांचा 'परित्यक्ता स्त्री', डॉ. आर. बी. पाटील यांचा 'शाश्वत विकास आणि सेंद्रिय शेती', प्रा. सतिश धनवडे यांचा 'भारतातील व महाराष्ट्रातील नागरीकरण प्रवाह आणि झोपडपट्ट्यांची वाढ', डॉ. सुजाता गोखले यांचा 'विस्थापनाचा वारणा धरणग्रस्त स्त्रियांवर झालेला परिणाम', डॉ. विलास संगवे यांचा 'वेदोक्त प्रकरण : आंदोलन व निष्कर्ष १९०० ते १९०५', डॉ. अनुराधा भोईटे यांचा 'ॲथनी गिडन्स् यांच्या व्याख्यानाचा अनुवाद' इत्यादी शोधनिबंध व लेख प्रकाशित करण्यात आलेत.

वर्ष २६ वे, अंक १० वा, डिसेंबर २००९ :– संपादक – डॉ. दिलीप खैरनार. **कार्यकारी संपादक –** डॉ. जगन कराडे. **संपादक मंडळ** – डॉ. जगन कराडे, डॉ. श्रुती तांबे, डॉ. नारायण चौधरी. संपादकीय सल्लागार मंडळ – डॉ. विलास संगवे, डॉ. उत्तमराव भोईटे, डॉ. पु. ल. भांडारकर, डॉ. द. ना. धनागरे, डॉ. शरयू अनंतराम, डॉ. बा. ह. कल्याणकर. प्रकाशन स्थळ – मराठी समाजशास्त्र परिषद, द्वारा, समाजशास्त्र विभाग व पदवी आणि पदव्यूत्तर संशोधन केंद्र, देवगिरी महाविद्यालय, औरंगाबाद.

संशोधन पत्रिकेच्या दहाव्या अंकामध्ये डॉ. धनराज पाटील यांचा 'समुदाय रेडिओ: उपेक्षित समुदायांच्या विकासाचे प्रभावी माध्यम', प्रा. मोहन नगराळे यांचा 'अस्पृश्योध्दारातील सामाजिक सुधारण चळवळीची भूमिका : एक विश्लेषण', डॉ. स्मृती भोसले यांचा 'स्त्री गुन्हेगारी आणि मानवी अधिकाराचा प्रश्न', डॉ. डी. डी. घोडगे यांचा 'धर्मांतरीत नवबौध्दांच्या धम्म चळवळीचे विश्लेषण', डॉ. संजय साळुंखे व प्रा. सुरेश धनवडे यांचा 'ताराबाई शिंदे यांच्या स्त्री–पुरूष तुलना विषयक विचारांचे संदर्भ', डॉ. श्रीकांत गायकवाड यांचा 'महात्मा फुले यांचे

सामाजिक तत्वज्ञान', प्रा. वंदना पलसाने यांचा 'जागतिकीकरणावर दुर्बल घटकांवर होणारा परिणाम' इत्यादी शोधनिबंध व लेख समाविष्ट आहेत.

अंक ११ वा:– संशोधन पत्रिकेचा सहावा अंक उपलब्ध होऊ शकला नाही.

वर्ष २८ वे, अंक १२ वा, एप्रिल २०११ ते मार्च २०१२. :– संपादक – डॉ. दिलीप खैरनार. संपादक मंडळ – डॉ. दादासाहेब मोटे, डॉ. स्मिता अवचार, डॉ. पद्माकर सहारे, डॉ. राहुल हजारे, डॉ. सिध्दार्थ निसर्गंध. संपादकीय सल्लागार मंडळ – डॉ. उत्तमराव भोईटे, डॉ. पु. ल. भांडारकर, डॉ. द. ना. धनागरे, डॉ. शरयू अनंतराम. प्रकाशन स्थळ – मराठी समाजशास्त्र परिषद, द्वारा, समाजशास्त्र विभाग व पदवी आणि पदव्यूत्तर संशोधन केंद्र, देवगिरी महाविद्यालय, औरंगाबाद ०१.

संशोधन पत्रिकेच्या बाराव्या अंकात डॉ. कल्पना देवकर यांचा 'मुंबईतील बालकामगार: एक विश्लेषण', डॉ. राहुल हजारे व डॉ. दिलीप खैरनार यांचा 'वसाहतवाद आणि असमानतेचे तत्व', डॉ. बालाजी केंद्रे यांचा 'महाराष्ट्रातील प्रादेशिक विषमता आणि शेत मजुरांचे स्थलांतर: कोल्हापूर जिल्हयातील अभ्यास', प्रा. अशोक नाईकवाडे यांचा '७८ वर्षापूर्वीची मराठवाडयातील ब्राम्हणेत्तर चळवळ', प्रा. मंदा वाघ यांचा 'मानवी हक्क : जारवा आदिवासी स्त्रियां', प्रा. भाऊसाहेब सोनवाणे यांचा 'खेडेगावचा समाजशास्त्रीय अभ्यास : वसाहतकाळ ते जागतिकीकरण', डॉ. स्मृती भोसले यांचा 'शिक्षण: दहशतवादाच्या परिहाराचे एक साधन', डॉ. प्रमिला जाधव यांचा '७४ वी घटना दुरूस्ती आणि महिला नेतृत्व, सबलीकरण व परिवर्तन', डॉ. विजय सुर्यवंशी व डॉ. रामचंद्र भिसे यांचा 'ग्रामीण मातंग स्त्री : एक सामाजिक वर्जित समूह', डॉ. महेंद्रकुमार जाधव यांचा 'प्रख्यात समाजशास्त्रज्ञ, जैन धर्माचे अभ्यासक आणि सामाजिक इतिहासकार : प्रा. डॉ. विलास संगवे', डॉ. स्मिता अवचार यांचा 'डॉ. अनुराधा भोईटे: काही आठवणी' इत्यादी शोधनिबंध व लेख प्रकाशित करण्यात आलेले आहेत.

वर्ष २९ वे, अंक १३ वा, डिसेंबर, २०१२. :– **संपादक** – डॉ. जगन कराडे. **कार्यकारी संपादक – डॉ. स्मृती भोसले**. संपादक समिती सदस्य – डॉ. प्रदीप आगलावे, डॉ. विजय सुर्यवंशी, डॉ. कल्याण साखरकर, डॉ. धनराज पाटील, प्रा. प्रवीण घोडेस्वार, डॉ. ए. एस. पैठणे, प्रा. विकास शेवाळे. संपादकीय सल्लागार मंडळ – डॉ. उत्तमराव भोईटे, डॉ. द. ना. धनागरे, डॉ. एस. एन. पवार, डॉ. शरयू अनंतराम. प्रकाशन स्थळ – समाजशास्त्र विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

प्रस्तुत अंकात डॉ. मोहन नगराळे यांचा 'महाराष्ट्रातील धम्मप्रवर्तन : प्रेरणा आणि परिणाम', डॉ. दादासाहेब मोटे यांचा 'डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा सामाजिक राष्ट्रवाद', डॉ. नारायण कांबळे यांचा 'उच्च शिक्षणाच्या खासगीकरणात दलितांचे वास्तव व सद्य:स्थिती', प्रा. प्रियदर्शन भवरे यांनी लिहिलेला 'अन्‌टचॅब्लिटी इन रूरल इंडिया' या ग्रंथाचा परिचय, इत्यादी लेख समाविष्ट आहेत. सदर अंक प्रकाशित करण्याकरीता आयसीएसएसआर, न्यू दिल्ली या राष्ट्रीय संस्थेकडून अनुदान प्राप्त झाले होते.

वर्ष ३० वे, अंक १४ व १५ वा, जोड अंक, डॉ. सुधाताई काळदाते स्मृती विशेषांक, डिसेंबर, २०१३. :– **संपादक** – डॉ. जगन कराडे. **कार्यकारी संपादक** – डॉ. स्मृती भोसले. **संपादक समिती सदस्य** – डॉ. प्रदीप आगलावे, डॉ. विजय सुर्यवंशी, डॉ. कल्याण साखरकर, डॉ. धनराज पाटील, प्रा. प्रवीण घोडेस्वार, डॉ. ए. एस. पैठणे, प्रा. विकास शेवाळे. **संपादकीय सल्लागार मंडळ** – डॉ. उत्तमराव भोईटे, डॉ. द. ना. धनागरे, डॉ. एस. एन. पवार, डॉ. शरयू अनंतराम. **प्रकाशन स्थळ** – मराठी समाजशास्त्र परिषद, द्वारा, समाजशास्त्र विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

संशोधन पत्रिकेच्या १४ व्या अंकात डॉ. दादासाहेब मोटे यांचा 'डॉ. सुधाताई काळदाते 'काही आठवणी', प्राचार्य डॉ. माणिक माने यांचा 'सुधाताई काळदाते समर्पित सामाजिक कार्यकर्त्या आणि समाजशास्त्र', डॉ. स्मिता अवचार यांचा 'एका पर्वाचा अंत', डॉ.लीला शिंदे यांचा 'अष्टपैलू शिक्षक : डॉ. सुधाताई काळदाते' इत्यादी लेख समाविष्ट आहेत.

वर्ष ३१ वे, अंक १५ वा, डिसेंबर, २०१३, विशेषांक – ग्रामीण समाज: सातत्य आणि बदल:– संपादक – डॉ. जगन कराडे, **कार्यकारी संपादक** – डॉ. स्मृती भोसले, **अतिथी संपादक** – डॉ. धनराज पाटील. **संपादक समिती सदस्य** – डॉ. प्रदीप आगलावे, डॉ. विजय सुर्यवंशी, डॉ. कल्याण साखरकर, डॉ. धनराज पाटील, प्रा. प्रवीण घोडेस्वार, डॉ. ए. एस. पैठणे, प्रा. विकास शेवाळे. संपादकीय सल्लागार मंडळ – डॉ. उत्तमराव भोईटे, डॉ. द. ना. धनागरे, डॉ. शरयू अनंतराम, डॉ. एस. एन. पवार. **प्रकाशन स्थळ** – समाजशास्त्र विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

संशोधन पत्रिकेच्या या विशेषांकाचे अतिथी संपादक म्हणून डॉ. धनराज पाटील यांनी या अंकाचे संपादन केले आहे. या अंकात डॉ. द. ना. धनागरे यांचा 'महाराष्ट्रातील समाजशास्त्रीय संशोधन : काही दुर्लक्षित प्रश्नांचा मागोवा ग्रामीण समाजाच्या संदर्भात', डॉ. संपत काळे यांचा 'महाराष्ट्रातील ग्रामीण विकासाचे राजकारण : सद्य:स्थिती आणि आव्हाने', डॉ. अर्जुन जाधव यांचा 'भटक्या विमुक्त जमातींचे आर्थिक संघटन अणि परिवर्तन: कैकाडी जमातीचे एक अध्ययन' हे शोधनिबंध प्रकाशित करण्यात आले आहेत. सदर अंकास डॉ. जगन कराडे यांच्या विशेष प्रयत्नामुळे आय. सी. एस. एस. आर., न्यू दिल्ली या संस्थेचे अनुदान प्राप्त झाले होते.

वर्ष ३१ वे, अंक १६ वा, जोड अंक **डॉ. शर्मिला रेगे स्मृती विशेषांक, जानेवारी, २०१४.** :– **संपादक** – डॉ. जगन कराडे. **कार्यकारी संपादक** – डॉ. स्मृती भोसले. **अतिथी संपादक** – डॉ. ज्योती गगनग्रास. **संपादक समिती सदस्य**– डॉ. प्रदीप आगलावे, डॉ. विजय सुर्यवंशी, डॉ. कल्याण साखरकर, डॉ. धनराज पाटील, प्रा. प्रवीण घोडेस्वार, डॉ. ए. एस. पैठणे, प्रा. विकास शेवाळे. **संपादकीय सल्लागार मंडळ** – डॉ. उत्तमराव भोईटे, डॉ. द. ना. धनागरे, डॉ. शरयू अनंतराम. **प्रकाशन स्थळ** – मराठी समाजशास्त्र परिषद, द्वारा, समाजशास्त्र विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

मराठी समाजशास्त्र संशोधन पत्रिकेचा १६ वा अंक महिलांच्या विकासाच्या संदर्भात असून हा अंक दिवंगत प्रा. शर्मिला रेगे यांना अर्पण केला आहे. या अंकात प्रा. संजयकुमार कांबळे यांचा 'प्रा. शर्मिला रेगे यांचे योगदान : अभ्यास, सिध्दांत आणि जिवंत सामाजिक प्रक्रियांशी जैव आणि द्वंद्वदात्मक नाते', प्रा. कविता दिगंबर मुनेश्वर यांचा 'महिलांची सद्यस्थिती : दशा आणि दिशा', डॉ. सुधीर येवले यांचा 'महिला नेतृत्व आणि त्यांच्या राजकीय पार्श्वभूमीच्या सहसंबधाचा अभ्यास : बीड जिल्हयातील महिला सरपंचाच्या संदर्भात' प्रा. सुशमा अर्जुन जाधव यांचा 'डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे स्त्रीजीवन विषयक विचार', डॉ. प्रतिभा बी. देसाई यांचा 'कोल्हापूर जिल्हयातील ग्रामीण भूमिहीन स्त्री शेतमजूरांचा अभ्यास', व प्रा. राजकुमार मुकुंदराव गांधले यांचा 'उस तोडणी महिला कामगारांच्या समस्या व सद्यस्थितीचा आढावा' इत्यादी संशोधनपर लेख प्रकाशित करण्यात आले आहेत.

वर्ष ३१ वे, अंक १७ वा:विशेषांक, जानेवारी, २०१४– संपादक – डॉ. जगन कराडे. **कार्यकारी संपादक** – डॉ. स्मृती भोसले. **अतिथी संपादक** – डॉ. आर. बी. पाटील. **संपादक समिती सदस्य**– डॉ. प्रदीप आगलावे, डॉ. विजय सुर्यवंशी, डॉ. कल्याण साखरकर, डॉ. धनराज पाटील, प्रा. प्रवीण घोडेस्वार, डॉ. ए. एस. पैठणे, प्रा. विकास शेवाळे. **संपादकीय सल्लागार मंडळ** – डॉ. उत्तमराव भोईटे, डॉ. द. ना. धनागरे, डॉ. शरयू अनंतराम. **प्रकाशन स्थळ** – मराठी समाजशास्त्र परिषद, द्वारा, समाजशास्त्र विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

संशोधन पत्रिकेच्या १७ वा विशेषांक 'पर्यावरण आणि समाज' डॉ. सर्जेराव साळुंखे यांच्या स्मृतीस अर्पण केला आहे. या अंकात डॉ. धनराज पाटील यांचा 'सामाजिक भांडवल आणि जलसंवर्धन', डॉ. सतिश धनवडे यांचा 'रंकाळा संरक्षण व संवर्धन चळवळ : कोल्हापूर जिल्हयातील पर्यावरण संघटना व समूहांची भूमिका', प्रा. एम. एस. शिंदे यांचा 'रानवाटा' संघटनेची पर्यावरण संरक्षणातील भूमिका', डॉ. स्मृती भोसले यांचा 'मुंबईतील घनकचऱ्याच्या विल्हेवाटीचा प्रश्न' इत्यादी शोधनिबंध प्रकाशित करण्यात आले आहेत.

वर्ष ३१ वे, अंक १८ वा, जोड अंक **डिसेंबर,२०१४**. :– **संपादक** – डॉ. स्मिता अवचार. **संपादक मंडळ सदस्य** – डॉ. रामचंद्र भिसे, डॉ. बी. एम. कऱ्हाडे, डॉ. राहुल हजारे, डॉ. जयश्री महाजन, डॉ. भाऊसाहेब सोनवणे, डॉ. बालाजी केंद्रे, डॉ. दिपक पवार, डॉ. मनीषा राणे, डॉ. सतीष देसाई. **संपादकीय सल्लागार मंडळ** – डॉ. उत्तमराव भोईटे, डॉ. द. ना. धनागरे, डॉ. शरयू अनंतराम. **प्रकाशन स्थळ** – मराठी समाजशास्त्र परिषद, द्वारा, समाजशास्त्र विभाग, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

संशोधन पत्रिकेच्या १८ व्या अंकासाठी डॉ. सुरेश वि. धनवडे यांचा 'आदिवासी समाजातील विधवा स्त्रियांचा दर्जा: एक समाजशास्त्रीय अध्ययन', डॉ. कालीदास मारूती भांगे यांचा 'ग्रामीण विकासात इंदिरा आवास योजनेची भूमिका', डॉ. पद्माकर सहारे यांचा 'जागतिकीकरणाचा आदिवासीवरील प्रभाव', प्रा. सुनंदा एकनाथ आहेर यांचा 'व्यसनाधिनतेतून निर्माण होणाऱ्या प्रमुख समस्यांचा अभ्यास', डॉ. एस. आर. तोश्णीवाल यांचा 'भारतीय समाज आणि समाजशास्त्र', डॉ. हनुमंत मिसाळ यांचा 'स्वतंत्र भारताच्या पारतंत्र्यातील पारधी', डॉ. दादासाहेब मोटे यांचा 'मराठवाडयातील कहारांची सामाजिक व शैक्षणिक स्थिती', डॉ. एस. जे. इंगळे यांचा 'नांदेड शहराच्या विशेष परिक्षेत्रासंदर्भात', प्रा. प्रवीण घोडेस्वार यांचा 'दलित स्त्रियांवरील अत्याचार', डॉ. सतीश देसाई आणि डॉ. अरूण चव्हाण यांचा 'परित्यक्ता स्त्रियांच्या समस्यांचा समाजशास्त्रीय अभ्यास: नंदीवाले समुदायातील स्त्रियांच्या दर्जाचे बदलते स्वरूप', डॉ. सुधा खडके यांचा 'महात्मा ज्योतीबा फुले यांचे समतावादी विचार आणि आधुनिक भारत: एक समाजशास्त्रीय अध्ययन' इत्यादी संशोधनपर शोधनिबंध आणि लेख समाविष्ट आहेत.

वर्ष ३१ वे, अंक १९ वा, विशेषांक, 'शिक्षण आणि समाज', मार्च २०१५:– मुख्य संपादक– डॉ. स्मिता अवचार. **कार्यकारी संपादक**– प्रा. बालासाहेब शेंडगे, डॉ. बी. एन. कावळे. **संपादक समिती सदस्य** – डॉ. अशोक बोरकर, डॉ. दिपक पवार, डॉ. संदिप चौधरी, डॉ. राहुल भगत, डॉ. जयेंद्र पेंडसे, डॉ. राजेंन्द्र कांबळे. **संपादकीय सल्लागार मंडळ** – डॉ. उत्तमराव भोईटे, डॉ. द. ना. धनागरे, डॉ. प्रदीप आगलावे, डॉ. बी. के. स्वांई. **प्रकाशन स्थळ** – मराठी समाजशास्त्र परिषद, द्वारा, समाजशास्त्र विभाग, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

संशोधन पत्रिकेच्या १९ व्या जोड अंकात डॉ. साळोक एल. एच. यांचा 'ग्रामीण कुटुंबप्रमुखाचा शिक्षणासंबधी दृष्टिकोण', डॉ. कालिदास भांगे यांचा 'अनुसूचीत जमातींच्या मुलींची शैक्षणिक स्थिती', वैशाली अशोक जाधव यांचा 'शैक्षणिक गळती : एक समाजशास्त्रीय अध्ययन', डॉ. प्रदीप गजभिये यांचा 'शैक्षणिक धोरणात बाबासाहेबांच्या विचारांची गरज', डॉ. राजेंद्र कांबळे यांचा 'डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे शैक्षणिक विचार', डॉ. सरोज आगलावे यांचा 'भारतापुढील शैक्षणिक आव्हाने', डॉ. नारायण कांबळे यांचा 'महाराष्ट्रातील उच्च शिक्षण आणि बेरोजगारीचा प्रश्न', प्रा. संदीप चौधरी यांचा 'रॅगिंग : उच्च शिक्षणातील अमानुशता', प्रा. शेशराव राठोड यांचा 'शिक्षणाचे खाजगीकरण आणि दारिद्रय', डॉ. हनुमंत मिसाळ यांचा 'ग्रामीण महाराष्ट्रातील स्त्री शिक्षणाची समस्या', डॉ. मंजुशा नळगीरकर यांचा 'ग्रामीण महिला आणि पाणी प्रश्न', डॉ. भगवान डोंगरे यांचा 'असंघटित क्षेत्रातील कृषी व कृषी संबंधीत श्रमिकांचे समाजशास्त्रीय अध्ययन' आणि राजेंद्र बगाटे यांनी डॉ. सुधाकर जाधव यांच्या 'भारतातील आदिवासी समाज' या ग्रंथाचे केलेले परीक्षण इत्यादी लेख समाविष्ट आहेत.

वर्ष ३२ वे, अंक १९ वा, फेब्रुवारी, २०१६:– मुख्य संपादक– डॉ. स्मिता अवचार. **कार्यकारी संपादक**– प्रा. बालासाहेब शेंडगे, डॉ. बी. एन. कावळे. **संपादक समिती सदस्य** – डॉ. अशोक बोरकर, डॉ. दिपक पवार, डॉ. संदिप चौधरी, डॉ. राहुल भगत, डॉ. जयेंद्र पेंडसे, डॉ. राजेंन्द्र कांबळे. **संपादकीय सल्लागार मंडळ** – डॉ. उत्तमराव भोईटे, डॉ. द. ना. धनागरे, डॉ. प्रदीप आगलावे, डॉ. बी. के. स्वांई. प्रकाशन स्थळ – मराठी समाजशास्त्र परिषद, द्वारा, समाजशास्त्र विभाग, डॉ.

बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. संशोधन प्रत्रिकेच्या १९ व्या अंकात डॉ. दादासाहेब उत्तमराव मोटे यांचा 'भारतातील उच्च शिक्षण: वास्तव आणि परिणाम', डॉ. दिपक पवार यांच्या 'उच्च शिक्षणाचे वर्तमान स्वरूप', डॉ. राहुल भगत यांचा 'भारतातील उच्च शिक्षणाची वर्तमान स्थिती', डॉ. धनंजय सोनटक्के यांचा 'लिंगभाव आणि उच्च शिक्षणातील आव्हाने', डॉ. नलिनी बोरकर यांचा 'उच्च शिक्षणात महिलांचे वाढते प्रमाण', प्रा. जयेंद्र पेंडसे यांचा 'भारतातील उच्च शिक्षणातील अध्यापनाचे स्वरूप', डॉ. मोहन नगराळे यांचा 'उच्च शिक्षणातील समकालीन संदर्भ', डॉ. प्रदीप आगलावे यांचा 'नवीन शैक्षणिक धोरणात संशोधन आणि नवप्रवर्तनाची गरज', डॉ. मंजुशा नळगीरकर यांचा 'ग्रामीण महिला आणि पाणी प्रश्न' व प्रा. एस. के. राठोड यांचा 'भारतातील खाजगीकरण आणि दारिद्रय' इत्यादी लेखांचा समावेश करण्यात आला आहे.

वर्ष ३२ वे अंक २० वा, मार्च २०१६ विशेषांक – 'भारतातील उच्च शिक्षण : प्रश्न आणि आव्हाने':– मुख्य संपादक– डॉ. स्मिता अवचार. **कार्यकारी संपादक**– प्रा. बालासाहेब शेंडगे, डॉ. बी. एन. कावळे. **अतिथी संपादक** – डॉ. सरोज आगलावे, प्रा. संदीप चौधरी, डॉ. अशोक बोरकर. **संपादक समिती सदस्य** – डॉ. अशोक बोरकर, डॉ. दिपक पवार, डॉ. संदिप चौधरी, डॉ. राहुल भगत, डॉ. जयेंद्र पेंडसे, डॉ. राजेंन्द्र कांबळे. **संपादकीय सल्लागार मंडळ** – डॉ. उत्तमराव भोईटे, डॉ. द. ना. धनागरे, डॉ. प्रदीप आगलावे, डॉ. बी. के. स्वांई. प्रकाशन स्थळ – मराठी समाजशास्त्र परिषद, द्वारा, समाजशास्त्र विभाग, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

या अंकात डॉ. प्रदीप आगलावे यांचा 'नवीन शैक्षणिक धोरणात संशोधन आणि नवप्रवर्तनाची गरज', प्रा. संदीप चौधरी यांचा 'राष्ट्रीय उच्च शिक्षण अभियान : एक दृष्टिक्षेप', डॉ. दादासाहेब मोटे यांचा 'भारतातील उच्च शिक्षण : वास्तव आणि परिणाम', डॉ. दिपक पवार यांचा 'उच्च शिक्षणाचे वर्तमान स्वरूप', डॉ. राहुल भगत यांचा 'भारतातील उच्च शिक्षणाची वर्तमान स्थिती', डॉ. अशोक बोरकर यांचा 'भारतातील उच्च शिक्षणातील समस्या', डॉ. धनंजय सोनटक्के यांचा 'लिंगभाव आणि उच्च शिक्षणातील आव्हाने', डॉ. नलिनी बोरकर यांचा 'उच्च शिक्षणात महिलांचे वाढते प्रमाण', डॉ. ए. आर. वागडव यांचा 'उच्च शिक्षणात दलित महिलांची भूमिका', प्रा. जयेंद्र पेंडसे यांचा 'भारतातील उच्च शिक्षणातील अध्यापनाचे स्वरूप', डॉ. मोहन नगराळे यांचा 'उच्च शिक्षणातील समकालीन संदर्भ' व डॉ. सरोज आगलावे यांचे पुस्तक परीक्षण इत्यादी शोधनिबंध व लेख समाविष्ट केलेले आहेत.

वर्ष ३४ वे, अंक २१ वा फेब्रुवारी २०१७. :– मुख्य संपादक – डॉ. महेंद्रकुमार जाधव, **कार्यकारी संपादक**– डॉ. अरूण पौडमल, डॉ. संध्या पौडमल. **अतिथी संपादक** – डॉ. शैलजा माने, डॉ. प्रतिभा देसाई, डॉ. नलिनी बोरकर. **संपादक समिती सदस्य**– डॉ. संजय कोळेकर, डॉ. अशोक गायकवाड, डॉ. शाम सोमवंशी, डॉ. प्रतिभा अहिरे, डॉ. सुजाता गोखले, डॉ. नंदा कंधारे, डॉ. अर्जुन जाधव, प्रा. प्रविण घोडेस्वार. **संपादकीय सल्लागार मंडळ** – डॉ. एस. एन. पवार, डॉ. पी. के. कुलकर्णी, डॉ. पी. एम. शिंदे, डॉ. डी. यु. मोटे. **प्रकाशन स्थळ** :– सचिव, मराठी समाजशास्त्र परिषद, द्वारा: समाजशास्त्र विभाग, कोल्हापूर महानगरपालिकेचे, यशवंतराव चव्हाण के. एम. सी. कॉलेज, गंगावेश, कोल्हापूर ४१६०१२.

संशोधन पत्रिकेच्या २१ व्या अंकात प्रा. आनंद आंबेकर यांचा 'रत्नागिरी जिल्हयातील प्राथमिक शिक्षणाची स्थिती', प्रा. प्रियदर्शन भवरे यांचा 'डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचा लोकसंख्या नियंत्रण विषयक विचार', प्रा. प्रकाश कांबळे यांचा 'जागतिकीकरणाचे परिणाम – एक समाजशास्त्रीय अध्ययन', प्रा. सचिन सनगरे यांचा 'रत्नागिरी तालुक्यातील जलयुक्त शिवार अभियान अंमलबजावणीचे अध्ययन', प्रा. वसंत मोरे यांचा 'महाराष्ट्रातील आदिवासींचे आर्थिक जीवन : समस्या आणि उपाययोजना', प्रा. सौ. सुशमा जाधव यांचा 'महाराष्ट्रातील रामोशी–बेरड या भटक्या विमुक्त जमातींची सामाजिक चळवळ', प्रा. नंदकुमार कुकलारे यांचा 'केसापूर गावातील प्रकल्पग्रस्तांच्या सामाजिक, आर्थिक स्थितीचा अभ्यास', डॉ. दादासाहेब मोटे यांचा 'विमुद्रीकरणाचे समाजावरील सामाजिक व आर्थिक परिणाम', डॉ. जयश्री महाजन यांचा 'आदिवासींचे मानवी हक्क आणि वास्तवता', प्रा. मनाली शेटे यांचा 'भारतीय संविधान आणि मानवी हक्क', प्रा. राजकुमार भगत यांचा 'महात्मा गांधी तंटामुक्त अभियान बनले लोकचळवळ' इत्यादी शोधनिबंध प्रकाशित केले आहेत.

वर्ष ३५ वे, अंक २२ वा, फेब्रुवारी, २०१८:– मुख्य संपादक – डॉ. महेंद्रकुमार जाधव, **कार्यकारी संपादक**– डॉ. अरूण पौडमल, डॉ. संध्या पौडमल. **अतिथी संपादक** – डॉ. शैलजा माने, डॉ. प्रतिभा देसाई, डॉ. नलिनी बोरकर. **संपादक समिती सदस्य**– डॉ. संजय काळेकर, डॉ. अशोक गायकवाड, डॉ. शाम सोमवंशी, डॉ. प्रतिभा अहिरे, डॉ. सुजाता गोखले, डॉ. नंदा कंधारे, डॉ. अर्जुन जाधव, प्रा. प्रविण घोडेस्वार. **संपादकीय सल्लागार मंडळ** – डॉ. एस. एन. पवार, डॉ. पी. के. कुलकर्णी, डॉ. पी. एम. शिंदे, डॉ. डी. यु. मोटे. **प्रकाशन स्थळ** :– सचिव, मराठी समाजशास्त्र परिषद, द्वारा: समाजशास्त्र विभाग, कोल्हापूर महानगरपालिकेचे, यशवंतराव चव्हाण के. एम. सी. कॉलेज, गंगावेश, कोल्हापूर ४१६०१२.

संशोधन पत्रिकेच्या या अंकात डॉ. विजय मारूळकर यांचा 'समीक्षक समाजशास्त्रज्ञ : प्रा. द. ना. धनागरे', डॉ. सुनंदा भद्रशेटे यांचा 'सायबर गुन्हयाचा समाजशास्त्रीय अभ्यास', डॉ. किशोर राउत यांचा 'जागतिकीकरणाचा भारतीय कृषी क्षेत्रावर पडलेला प्रभाव', डॉ. तात्यासाहेब सोंडगे व डॉ. दादासाहेब मोटे यांचा 'भारतीय समाजातील लिंगभाव विशमतेमधील सामाजिकरणाची भूमिका', प्रा. अविनाश वर्धन यांचा 'विकासाच्या आभासी पडद्याआड लपलेले आदिवासी जमातींवरील दृश्य अत्याचार', डॉ. राजकुमार भगत यांचा 'महिलांच्या दर्जात वाढ होण्यास तंटामुक्त समितीचे योगदान', प्रा. संतोष निलाखे यांचा 'डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे समाजसुधारणा संबंधीचे विचार व कार्य', डॉ. भरतसिंग पटले व प्रा. विनोद निरभवणे यांचा 'भारतातील झोपडपट्टीवासींयांचा समाजशास्त्रीय अभ्यास', प्रा. हर्षदा सुर्यवंशी यांचा 'शहरी समाजातील प्रसार व संपर्क

माध्यमे', डॉ. शेकोबा ढोले यांचा 'आदिवासींच्या विकासात मानवी हक्क शिक्षणाची आवश्यकता: एक अध्ययन', डॉ. ज्योती पोटे यांचा 'सामाजिक परिवर्तनातील शिक्षणाची भूमिका', डॉ. पी. टी. शेळके यांचा 'भारतीय समाजातील स्त्रियांचे स्थान आणि पुरूषसत्ताक व्यवस्था', डॉ. सतिश धनवडे यांचा 'ग्रामीण शाश्वत विकासातील बिगर शासकीय संस्थाची भूमिका: किणी येथील वसुंधरा निसर्ग मंडळ या संस्थेचे पर्यावरण संरक्षण व संवर्धनातील कार्य', डॉ. सुधा खडके यांचा 'भारतातील पर्यटन विकास आणि ऐतिहासिक वास्तूंचे जतन व संवर्धन: समस्या व चिंतन' इत्यादी शोधनिबंध व लेख प्रकाशित केलेले आहेत.

वर्ष ३७ वे अंक २३ वा डिसेंबर, २०१८:– मुख्य संपादक :– डॉ. सरोज आगलावे, **कार्यकारी संपादक** :– डॉ. राहुल भगत. **संपादक समिती सदस्य** :– डॉ. दिपक पवार, डॉ. प्रदीप गजभिये, प्रा. जयेन्द्र पेंडसे डॉ. प्रमोद पाटील, प्रा. राजकुमार भगत, प्रा. विनोद शेंडे, **संपादकीय सल्लागार मंडळ** :– डॉ. प्रकाश बोबडे, डॉ. प्रदीप आगलावे, डॉ. रमेश पांडे, डॉ. बी. के. स्वाई, डॉ. मनोहर बुटे, डॉ. भा. की. खडसे.

समकक्ष समिक्षा समिती सदस्य (Peer Review Committee Member) :- डॉ. श्रृती तांबे, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे, डॉ. जगन कराडे, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर, डॉ. बालाजी केंद्रे, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई, डॉ. धनराज पाटील, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर, डॉ. अ. रहीम अ. मुजीब, सोशल महाविद्यालय, सिध्देश्वर पेठ, सोलापूर, डॉ. जयश्री महाजन, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, मुळजी जेठा महाविद्यालय, जळगांव, डॉ. एन. टी. कांबळे, अध्यक्ष, समाजशास्त्र अभ्यास मंडळ, स्वा. रा. तीर्थ विद्यापीठ, नांदेड, डॉ. स्मृती भोसले, एल. जे. एन. जे. महिला महाविद्यालय, विलेपार्ले, मुंबई, डॉ. संपत काळे, टाटा समाजविज्ञान संस्था, तुळजापूर, जि. उस्मानाबाद, डॉ. संदीप चौधरी, स. भु. कला आणि वाणिज्य महाविद्यालय, औरंगाबाद, डॉ. संजय सावळे, के. टी. एच. एम. महाविद्यालय, गंगारपूर रोड, नाशिक, प्रा. प्रियदर्शन भवरे, बद्रीनारायण बारवाले महाविद्यालय, जालना, डॉ. प्रदीप मेश्राम, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, जे. एम. पटेल महाविद्यालय, भंडारा, डॉ. रंजना लाड, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, आनंद निकेतन महाविद्यालय, वरोरा जि. चंद्रपूर, डॉ. रविंद्र वाघ, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, एस. एस. व्ही. पी. एस. महाविद्यालय, धुळे, डॉ. कल्याण साखरकर, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, फु. ना. महाविद्यालय, पुसद जि. यवतमाळ, डॉ. धनंयज सोनटक्के, प्रियदर्शनी महाविद्यालय, वर्धा (रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर), डॉ. दिनकर उंबरकर, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, सिताबाई कला महाविद्यालय, अकोला, डॉ. मिलिंद जांभूळकर, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, जनता महाविद्यालय, चंद्रपूर, डॉ. राजेन्द्र कांबळे, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, इंदीरा गांधी महाविद्यालय, कळमेश्वर, जि. नागपूर. **प्रकाशन स्थळ** :– समाजशास्त्र विभाग, महिला महाविद्यालय, नंदनवन नागपूर. संशोधन पत्रिकेच्या या अंकात, डॉ. जगन कराडे यांचा 'अल्पसंख्याकांची अस्मिता: तात्विक भ्रम आणि व्यावहारिक संदर्भ', डॉ. संपत काळे यांचा 'नैसर्गिक संसाधन आणि सामाजिक न्याय', डॉ. धनराज पाटील यांचा 'उत्तर जागतिकीकरणातील उपेक्षीतांचे संघटनीकरण', डॉ. प्रविण घोडेस्वार यांचा 'सायबर स्त्रीवाद', डॉ. श्रीराम खाडे यांचा 'आदिवासी समाज व कुमारीमातांची समस्या', डॉ. हनुमंत मिसाळ यांचा 'शासनाचे विनाअनुदान धोरण व मराठवाड्यातील उच्च शिक्षण', डॉ. ज्योती पोटे यांचा 'महिला सक्षमीकरणातील डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे योगदान', डॉ. जया लाडे यांचा 'देवदासी प्रथा: एक समाजशास्त्रीय चिंतन', प्रा. प्रविण मुधोळकर यांचा 'भारतीय महिलांचा राजकीय सहभाग', डॉ. दिपक पवार यांचा 'भटक्या विमुक्त समाजातील वर्तमान समस्या व परिवर्तन', प्रा. बाळकृश्ण रामटेके यांचा 'जागतिक तापमान वाढीचे संभाव्य धोके व उपाययोजना' प्रा. गणेश बहादे यांचा 'बचत गटाच्या संकल्पनेतील महिला सशक्तीकरण', डॉ. कमलकिशोर इंगोले यांचा 'समाजशास्त्र : समस्या व आव्हाने', प्रा. मनोहर येरकलवार यांचा 'जागतिकीकरणाचा आदिवासी समाज जीवनावरील परिणाम', डॉ. मंजुषा नळगीरकर यांचा 'सेझ जमीन अधिग्रहण विरोधी शेतकऱ्यांचा संघर्ष', डॉ. राजेंद्र बगाटे यांचा 'ज्येष्ठ नागरिकाश्रमात राहणाऱ्या ज्येष्ठ नागरिकांची धार्मिक स्थिती', डॉ. के. एस. काळे यांचा 'भारतीय राज्यघटनेतील डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे योगदान', डॉ. सुरेश धनवडे यांचा 'महाराष्ट्रातील दुश्काळ निवारण : एक काळाची गरज', प्रा. विलास पवार यांचा 'सरोगसी माता', डॉ. नारायण कांबळे यांचा 'महाराष्ट्रातील उच्च शिक्षणाची गती आणि स्थिती', डॉ. रामेश्वर मोरे यांचा 'आत्महत्या केलेल्या शेतकरी कुटुंबाना भेडसावणाऱ्या समस्या', डॉ. किशोर राऊत यांचा 'सुशिक्षित बेरोजगारी आणि गुन्हेगारी', डॉ. सुधा खडके यांचा 'महिलांच्या आर्थिक सक्षमीकरणाचे बदलते विविध पैलू', प्रा. एस. के. राठोड यांचा 'प्रसार माध्यम आणि ग्रामीण युवकांचे वर्तन', प्रा. हर्शला सुर्यवंशी यांचा 'महिला सबलीकरण', प्रा. भगवान मनाळ यांचा 'लिंगभाव विषमता : माता, बाल कुपोशण', डॉ. अशोक सालोटकर यांचा 'लोकसंख्या विस्फोट : एक सामाजिक समस्या', डॉ. रविंद्र विखार यांचा 'ज्येष्ठांच्या समस्या व ज्येष्ठ नागरिक चळवळीची भूमीका', डॉ. संतोष मेढेंकर यांचा, 'काव्यसृश्टीत क्रांतिज्योती सावित्रीबाई फुलेंचे योगदान', डॉ. श्रीनिवास पिलगुलवार यांचा 'शिक्षणाच्या खाजगीकरणाचा भिल्ल जमातीवरील प्रभाव', व प्रा. प्रियदर्शन भवरे यांनी डॉ. जगन कराडे यांच्या ग्रंथाचे केलेले समिक्षण 'जातीभेदाचे मूलगामी चिंतन' इ. शोधनिबंध व लेख समाविष्ट केलेले आहेत.

वर्ष ३८ वे अंक २४ वा, डिसेंबर, २०१९ :– मुख्य संपादक :– डॉ. सरोज आगलावे, **कार्यकारी संपादक** :– डॉ. राहुल भगत, **संपादक समिती सदस्य** :– डॉ. दिपक पवार, डॉ. प्रदीप गजभिये, प्रा. जयेन्द्र पेंडसे डॉ. प्रमोद पाटील, प्रा. राजकुमार भगत, प्रा. विनोद शेंडे, **संपादकीय सल्लागार मंडळ** :– डॉ. प्रकाश बोबडे, डॉ. प्रदीप आगलावे, डॉ. रमेश पांडे, डॉ. बी. के. स्वाई, डॉ. मनोहर बुटे, डॉ. शेख शब्बीर.

समकक्ष समिक्षा समिती (Peer Review Committee):- डॉ. श्रृती तांबे, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, क्रांतीज्योती सावित्रीबाई

फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे, डॉ. जगन कराडे, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर, डॉ. बालाजी केंद्रे, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई, डॉ. धनराज पाटील, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, अहिल्याबाई होळकर सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर, डॉ. अ. रहीम अ. मुजीब, सोशल महाविद्यालय, सिध्देश्वर पेठ, सोलापूर, डॉ. जयश्री महाजन, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, मुळजी जेठा महाविद्यालय, जळगांव, डॉ. एन. टी. कांबळे, अध्यक्ष, समाजशास्त्र अभ्यास मंडळ, स्वा. रा. तीर्थ विद्यापीठ, नांदेड, डॉ. स्मृती भोसले, एल. जे. एन. जे. महिला महाविद्यालय, विलेपार्ले, मुंबई, डॉ. संपत काळे, टाटा समाजविज्ञान संस्था, तुळजापूर, जि. उस्मानाबाद, डॉ. संदीप चौधरी, स. भु. कला आणि वाणिज्य महाविद्यालय, औरंगाबाद, डॉ. संजय सावळे, के. टी. एच. एम. महाविद्यालय, गंगारपूर रोड, नाशिक, प्रा. प्रियदर्शन भवरे, बद्रीनारायण बारवाले महाविद्यालय, जालना, डॉ. प्रदीप मेश्राम, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, जे. एम. पटेल महाविद्यालय, भंडारा, डॉ. रंजना लाड, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, आनंद निकेतन महाविद्यालय, वरोरा जि. चंद्रपूर, डॉ. रविंद्र वाघ, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, एस. एस. व्ही. पी. एस. महाविद्यालय, धुळे, डॉ. अरूण पौडमल, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, यशवंतराव चव्हाण कॉलेज, गंगावेश कोल्हापूर, डॉ. धनंयज सोनटक्के, प्रियदर्शनी महाविद्यालय, वर्धा (रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर), डॉ. दिनकर उंबरकर, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, सिताबाई कला महाविद्यालय, अकोला, डॉ. नलिनी बोरकर, समाजशास्त्र विभाग, कला, वाणिज्य पदवी महाविद्यालय, पेटोलपंप, जवाहरनगर जि. भंडारा, डॉ. राजेन्द्र कांबळे, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, इंदीरा गांधी महाविद्यालय, कळमेश्वर, जि. नागपूर. **प्रकाशन स्थळ** :– समाजशास्त्र विभाग, महिला महाविद्यालय, नंदनवन नागपूर.

प्रस्तुत अंक 'भारतातील समाजशास्त्राची शतकपूर्ती' निमित्ताने प्रकाशित करण्यात आला होता. २०१९ हे वर्ष भारतीय समाजशास्त्राचे शतकपूर्ती वर्ष होते. त्यामुळे मागील शंभर वर्षातील समाजशास्त्राचा आढावा घेणे अनिवार्य होते. मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या अमरावती येथील ३० व्या राष्ट्रीय अधिवेशनाचा मुख्य विषय 'भारतीय समाजशास्त्राची शतकपूर्ती' या अनुषंगाने ठेवण्यात आला. मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे मुखपत्र असलेले समाजशास्त्र संशोधन पत्रिकेचा प्रस्तुत अकं देखील 'भारतीय समाजशास्त्राची शतकपूर्ती' याच विषयाला समर्पित केला आहे. १९१९ ते २०१९ या शंभर वर्षातील समाजशास्त्राच्या विकासात समाजशास्त्रीय संशोधन, भारतीय समाजशास्त्रज्ञांचे समाजशास्त्रात योगदान, भारतीय समाजशास्त्राच्या विकासात मुंबई विद्यापीठाचे योगदान, भारतीय समाजाच्या विकासात आणि सामाजिक परिवर्तनांमध्ये समाजशास्त्राची उपयोगिता, भारतातील सामाजिक चळवळी, भारतीय सामाजिक स्थिती आणि त्यामधील स्थित्यंतरे, सद्यस्थितीत समाजशास्त्रज्ञांपुढील आव्हाने इत्यादी विषयावंर शोधनिबंध लिहिण्याचे आवाहन समाजशास्त्राच्या प्राध्यापक, संशोधक आणि मान्यवरांना केले होते. प्रस्तुत अंकासाठी अनेक मान्यवरांनी आपले अभ्यासपूर्ण लेख व शोधनिबंध पाठविले आहेत. त्यात प्रामुख्याने डॉ. उत्तम भोईटे सरांचा उल्लेख करणे अगत्याचे आहे. कारण वयोमानानूसार लिखाणाचे कार्य कठीण असतांना त्यांनी संपादक मंडळाच्या विनंतीला मान देवून लेख पाठविला. डॉ. भोईटे सरांनी आपल्या लेखात भारतातील समाजशास्त्राच्या उदयाचा व विकासाचा सखोल आढावा घेतलेला आहे. डॉ. पी. जी. जोगदंड यांनी समाजशास्त्राच्या शतकपूर्ती निमित्ताने समाजशास्त्राची स्थिती आणि स्थित्यंतरे याचा आढावा आपल्या लेखात घेतला आहे. डॉ. जगन कराडे यांनी 'महाराष्ट्रातील सामाजिक चिंतन' या लेखात महाराष्ट्रातील सुरूवातीपासूनच्या सामाजिक चिंतनाचा आढावा घेतलेला आहे. डॉ. प्रदीप आगलावे यांनी आपल्या लेखात भारतातील सामाजिक चळवळीच्या समाजशास्त्रीय संशोधनाबाबत संशोधकात उदासीनता असल्याचे निदर्शनास आणून दिले आहे. डॉ शौनक कुलकर्णी यांनी मानवंशशास्त्राच्या अभ्यासक 'डॉ. इरावती कर्वे आणि त्यांचे मानववंशशास्त्रीय योगदान' यावर प्रकाश टाकला आहे. प्रा. संदीप चौधरी यांनी 'कमला भसीन : एक दुर्लक्षित समाजशास्त्रज्ञ' या लेखात कमला भसीन यांच्या समाजशास्त्रीय योगदानाची चर्चा केली आहे. डॉ. धनराज पाटील यांनी आपल्या लेखात 'शासतंत्रीय' मनोवृत्तीचा आढावा घेतला आहे प्रा. प्रियदर्शन भवरे यांनी आत्तापर्यंत झालेल्या 'दलित अभिजनासंबंधीच्या अभ्यासाचा मागोवा' आपल्या लेखात घेतलेला आहे. डॉ. नारायण काबंळे यांनी 'स्वातंत्रोत्तर भारतातील निवडक समाजशास्त्रीय संशोधनाचा आढावा आपल्या लेखात घेतलेला आहे. प्रा. संजयकुमार कांबळे यांनी 'प्रा. शर्मिला रेगे यांचे समाजशास्त्रीय योगदान' आपल्या लेखातून मांडले आहे. डॉ. स्मिता अवचार यांनी 'डॉ. सुधाताई काळदाते' यांच्या कार्यावर आपल्या लेखातून प्रकाश टाकला आहे. डॉ. नारायण चौधरी यांनी 'पीएच. डी. संशोधनातील आजची निकड काय आहे?' ते मांडले आहे. डॉ. श्रीकांत गायकवाड यांनी आपल्या लेखात 'समाजशास्त्राची स्थिती आणि स्थित्यंतरे' दर्शविली आहेत. डॉ. बालाजी केंद्रे यांनी 'मुंबई विद्यापीठातील समाजशास्त्राचा विकास' आपल्या लेखात दर्शविला आहे. डॉ. सोंडगे व डॉ. मोटे यांनी 'डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठात समाजशास्त्राच्या विकासाचा आढावा' आपल्या लेखात घेतला आहे. डॉ. बी. के. स्वांई यांनी 'रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठातील समाजशास्त्राच्या विकासाचा आढावा' घेतलेला आहे. डॉ. भगवान मनाळ यांनी आपल्या लेखात 'समाजशास्त्रापुढील आव्हाने कोणती'? याचा उहापोह केलेला आहे. डॉ. कालीदास भागें यांनी 'जागतिकीकरणाचा भारतीय समाजावरील परिणाम' दर्शविला आहे. डॉ. मोहन नगराळे यांनी 'प्रसार माध्यमे, सामाजिक परिवर्तन आणि लिंगभावाचे वास्तव' आपल्या लेखात दर्शविले आहे. तसेच डॉ. दिपक पवार, डॉ. धारबा गणवीर, डॉ. राजेद्र बगाटे, डॉ. रामेश्वर मोरे, डॉ. रव्रिद्रं विखार, डॉ. प्रतिभा बिरादर, डॉ. अर्जुन जाधव, डॉ. साहेबराव हिवाळे, डॉ. मंजुशा नळगीरकर, डॉ. प्रदीप गजभिये, प्रा. हेमंत सोनकांबळे, प्रा. मनोहर येरकलवार, डॉ. ज्योती पोटे, डॉ. श्रीराम खाडे, डॉ. नलिनी बोरकर, डॉ. सरोज आगलावे इत्यादी लेखकांनी सुध्दा आपल्या लेख व शोधनिबंधाच्या माध्यमातून 'भारतातील समाजशास्त्राची

शतकपूर्ती' या निमित्ताने प्रकाशित होणाऱ्या या अंकाच्या निर्मितीमध्ये आपले अभ्यासपूर्ण योगदान दिलेले आहे.

समाजशास्त्र संशोधन पत्रिकेच्या प्रकाशनाचा इतिहास लिहीतांना एक बाब प्रामुख्याने सांगू ईच्छितो की, मला संशोधन पत्रिकेचे जे–जे अंक प्राप्त झाले किंवा उपलब्ध झाले त्या आधारेच हा इतिहास मी लिहिलेला आहे. संशोधन पत्रिकेचे जुने अंक पाठविण्यासाठी मी मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या सर्व माजी अध्यक्षांना व परिषदेच्या सर्वच सदस्यांना वारंवार विनंती केली होती. पण काही मोजक्याच संदस्यांनी माझे विनंतीला मान देवून मला जुने अंक उपलब्ध करून दिले त्याबदद्ल मी त्यांचा ऋणी आहे. संशोधन पत्रिकेचे जुने अंक उपलब्ध करून देण्यात प्रामुख्याने डॉ. शिवाजी उकरांडे, प्रा. वैजनाथ मलशेटट्टे, डॉ. श्रीकांत गायकवाड व प्रा. प्रियदर्शन भवरे यांचे भरीव योगदान आहे. त्याच्या या योगदानासाठी त्यांचे पुन्हा एकदा हार्दिक आभार. एकंदरीत समाजशास्त्र संशोधन पत्रिकेच्या १९८७ च्या पहिल्या अंकापासूनच काही अंकाचे अपवाद सोडले तर संशोधन पत्रिकेचा दर्जा अतिशय चांगला राहिला आहे. विशेषत: संशोधन पत्रिकेचे कार्यकारी संपादक म्हणून डॉ. आर. बी. पाटील आणि डॉ. जगन कराडे यांनी संशोधन पत्रिकेला उच्च दर्जा प्राप्त करून देण्यात अथक प्रयत्न केलेले दिसतात. डॉ. जगन कराडे यांनी पत्रिकेचे सुरूवातीच्या काळातील काही अंक प्रकाशित होऊ शकले नाही म्हणून जोड अंक व विशेषांक काढून पत्रिकेच्या अंकाचे प्रकाशन वर्ष व अधिवेशनाचे वर्ष यामध्ये सुसंगती येण्याच्या दृष्टीने विशेष प्रयत्न केलेले आहेत. यानंतरची कार्यकारिणी डॉ. नारायण कांबळे यांच्या अध्यक्षतेखाली कार्य करणार आहे. त्यामुळे समाजशास्त्र संशोधन पत्रिकेचा आजचा दर्जा टिकवून ठेवण्यासाठी किंबहूना हा दर्जा अधिकाधिक प्रगल्भ व्हावा यासाठी मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे विद्यमान अध्यक्ष डॉ. नारायण कांबळे आणि त्यांची कार्यकारिणी अधिकाधिक प्रयत्न करेल असा विश्वास आपण बाळगायला हरकत नाही.

डॉ. राहुल भगत,

संपादक, मराठी समाजशास्त्र परिषद व्यक्ती परिचय ग्रंथ.

महाराष्ट्रातील समाजशास्त्राच्या विकासात दिवंगत समाजशास्त्रज्ञांचे योगदान.....

भारतातील समाजशास्त्राची शताब्दी साजरी करीत असतांना भारतात आणि महाराष्ट्रात समाजशास्त्र विषयाच्या विकासात मोलाचे योगदान देणाऱ्या महाराष्ट्रातील समाजशास्त्रज्ञांचा थोडक्यात परिचय देणे संपादक या नात्याने मी माझे कर्तव्य समजतो.

Dr. B. R. Ambedkar (1891-1956) Dr. B. R. Ambedkar was a great philosopher, economist, constitutionalist, sociologist, political scientist and as well as a revolutionary. He studied deeply the Indian society and particularly on caste system and untouchability. He propounded theories on caste system, untouchability, evaluation of philosophy of religion, social change etc. He wrote ample books on these subjects. Hence, he is known as a social thinker. No doubt, he was a social thinker. But he was not only a social thinker. He did not express only thought on caste system, untouchability, and social change, but he also propounded new theories. Dr. B. R. Ambedkar was a great researcher. He proposed many theories on the base of scientific research. He used logical method and historical method and propounded the theories. Sociologist Mr. P. V. Young clearly mentioned that, 'Under the historical method, on the base of many phenomena in the past and social power's sequences, the rules related present social phenomena proved according to inductive method.' Sociologist cleared about historical method that, this is such method in which first phenomena, facts and past tendency of mentality and sequence of the human thinking process developed on basis of facts obtained from its, to prove rule and understand problems and tried propound its related rule. Dr. Ambedkar used the method of logical and historical in the study of caste, untouchables, and untouchability. Hence, his theories are sociological. **Dr. David Mosse**, former head, Department of Anthropology, SOAS, University of London said that, 'I believe Dr. Ambedkar can be considered one of the greatest anthropologist-sociologist of India.' Dr. Ambedkar read a paper before the Anthropology Seminar of Dr. A. A. Goldenweizer at the Columbia University, New York, U.S.A. on 9th May 1916. That time he was only 25 years old. The title of that paper was '**Castes in India: Their Mechanism, Genesis, and Development**.' In this paper, he propounded theory of the origin of caste. Many researchers propounded theories on castes, but nobody had proposed a sociological theory on origin of caste system. Dr. Ambedkar came up with the theory of origin of caste one hundred and four years ago. The important thing is that any one sociologist cannot disapprove this theory. Because Dr. Ambedkar's theory is on the basis of observation, examination and classification. He was also an economist, political scientist, and anthropologist. It means he was a social scientist. Hence, we don't find that his theories are one-sided. He established relationship between different social sciences. That is why he propounded his theories scientifically. Dr. Ambedkar studied the caste system in India extensively. He had deep interest in it. He was continuously thinking about in which way, caste and untouchability can destroyed. He did research this subject and brought some new facts to light. His explanation of ideal society is also universal. He developed the theory of social humanism through his speech and writing. He explained definition of ideal society clearly. The principles of social humanism are included in his definition of ideal society. His theories on society and social humanism are universal. Dr. Ambedkar's theories on social change and revolution are also important. Especially his definition of democracy, which is social and extensive. He did not admit that democracy is only a type of government. He explained that it can bring social and economic changes in the society. His definition of democracy is extensive and social in real sense. He explained that it is possible to bring social and economic change through democracy in the social system of any country. His analysis of the democracy regarding to bring social revolution in the society is very important. After the observation and examination of Dr. Ambedkar's theories according to sociological criterion, it is proved that his theories are sociological. (Ref.: Dr. Pradeep Aglave, Sociological Theories of Dr. Babasaheb Ambedkar on caste system (Article) published in the Relevance of Dr. Babasaheb Ambedkar. Today & Tommorow – Editor – Dr. Pradeep Aglave, published by Dr. Ambedkar Chair, RTM Nagpur University, Nagpur, 2017)

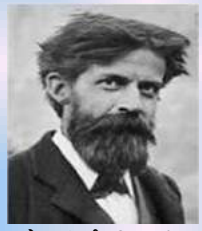

डॉ. पॅट्रिक गिडीस (१८५४–१९३२) महाराष्ट्रातच नव्हे तर भारतात समाजशास्त्राचा पाया घालण्याचे श्रेय पॅट्रिक गिडीस यांचेकडे जाते. भारताशी संबंध आला त्यावेळी म्हणजे १९१४–१५ मध्ये ते स्कॉटलंड मध्ये वनस्पतीशास्त्राचे प्राध्यापक होते. ते मुळचे जीवशास्त्रज्ञ. कॉत, लाप्ले यांच्या विचारांनी प्रभावित होऊन ते समाजशास्त्राकडे वळले. नगरांच्या विशिश्ट समस्यांमध्ये रस घेऊन नगर रचना, नगर नियोजन याबद्दल त्यांनी सुरूवातीपासूनच विचार केला. १९१७–१८ मध्ये इंदूर नगर रचनेसंबंधी दोन खंड त्यांनी प्रसिध्द केले. त्यांनी भारतातील १० वर्षाच्या वास्तव्यात ५० अभ्यासपूर्ण अहवाल प्रसिध्द केले. वयाच्या ६५ व्या वर्षी १९१९ मध्ये मुंबई विद्यापीठात ते नागरिकशास्त्र व समाजशास्त्र या विभागाचे प्रमुख बनले. गिडीस यांचा जीवनाकडे पाहण्याचा दृष्टिकोन विशेषज्ञाचा नव्हता. त्यांचा दृष्टिकोण संयोगवादी किंवा संपूर्णवादी होता. विश्वातील अनेक शक्ती एकत्र येऊन जीवन घडते यावर त्यांचा भर होता. म्हणूनच समाजशास्त्राबरोबर अर्थशास्त्र, मानवशास्त्र, भूगोल हे विभाग सुरू करण्यासाठी त्यांनी प्रयत्न केले. जीवशास्त्र

आणि समाजशास्त्र यांच्यात निकटचा संबंध आहे यावर त्यांचा भर होता. सामाजिक समुहांचा अभ्यास करावयाचा झाल्यास समाजशास्त्रज्ञाला समूहांचा ऐतिहासिक व भौगोलिक संदर्भ लक्षात घेणे आवश्यक आहे असे त्यांचे म्हणणे होते. समाजशास्त्रज्ञाने यासाठी पुरातत्वशास्त्र, संस्कृतीवर्णन, परिस्थिती विज्ञान, भूगोल, मानवशास्त्र, अर्थशास्त्र यांचाही अभ्यास करावयास हवा यावर त्यांचा भर होता. त्यांच्या या विचारसरणीचा प्रभाव प्रा. घुर्ये व प्रा. कापडीया यांच्यावर पडला. **(Sir Patrick Geddes,** (2 October 1854 – 17 April 1932) was a British biologist, sociologist, geographer, philanthropist and pioneering town planner. He is known for his innovative thinking in the fields of urban planning and sociology. He introduced the concept of 'region' to architecture and planning and coined the term 'conurbation'. Later, he elaborated 'neo-technics' as the way of remaking a world apart from over-commercialization and money dominance. An energetic Francophile, Geddes was the founder in 1924 of the College des Ecossaise (Scots College), an international teaching establishment in Montpellier, France and in the 1920s he bought the Château d'Assas to set up a center for urban studies. Biography:-The son of Janet Stevenson and soldier Alexander Geddes, Patrick Geddes was born in Ballater, Aberdeenshire, and educated at Perth Academy. He studied at the Royal College of Mines in London under Thomas Henry Huxley between 1874 and 1877, never finishing any degree and he then spent the year 1877-1878 as a demonstrator in the Department of Physiology in University College London where he met Charles Darwin in Burdon-Sanderson's laboratory. He lectured in Zoology at Edinburgh University from 1880 to 1888. He married Anna Morton (1857–1917), who was the daughter of a wealthy merchant, in 1886 when he was 32 years old. They had three children: Norah, Alasdair, and Arthur. During a visit to India in 1917 Anna fell ill with typhoid fever and died, not knowing that their son Alasdair had been killed in action in France. In 1890 he assisted Dr. John Wilson in laying out a teaching garden at Morgan Academy in Dundee. In 1895 Geddes published an edition of 'The Evergreen' magazine, with articles on nature, biology, and poetics. Artists Robert Burns and John Duncan provided illustrations for the magazine. Geddes wrote with J. Arthur Thomson an early book on The Evolution of Sex (1889). He held the Chair of Botany at University College Dundee from 1888 to 1919, and the Chair of Sociology at the University of Bombay from 1919 to 1924. He inspired Victor Branford to form the Sociological Society in 1903 to promote his sociological views. While he thought of himself primarily as a sociologist, it was his commitment to close social observation and ability to turn these into practical solutions for city design and improvement that earned him a 'revered place amongst the founding fathers of the British town planning movement'. He was a major influence on the American urban theorist Lewis Mumford. He was knighted in 1932, shortly before his death at the Scots College in Montpellier, France on 17 April 1932. Geddes was the father-in-law of the architect and planner Frank Charles Mears. Work in India: - Geddes' work in improving the slums of Edinburgh led to an invitation from Lord Pentland (then Governor of Madras) to travel to India to advise on emerging urban planning issues, in particular, how to mediate 'between the need for public improvement and respect for existing social standards'. For this, Geddes prepared an exhibition on 'City and Town Planning'. The materials for the first exhibit were sent to India on a ship that was sunk near Madras by the German ship Emden, however new materials were collected and an exhibit prepared for the Senate hall of Madras University by 1915. According to some reports, this was near the time of the meeting of the Indian National Congress and Pentland hoped the exhibit would demonstrate the benefits of British rule. Geddes lectured and worked with Indian surveyors and travelled to Bombay and Bengal where Pentland's political allies Lord Willingdon and Lord Carmichael were Governors. He held a position in Sociology and Civics at Bombay University from 1919 to 1925. Between 1915 and 1919 Geddes wrote a series of 'exhaustive town planning reports' on at least eighteen Indian cities, a selection of which has been collected together in Jacqueline Tyrwhitt's Patrick Geddes in India (1947). Through these reports, Geddes was concerned to create a 'working system in India', righting the wrongs of the past by making interventions in and plans for the urban fabric that were both considerate of local context and tradition and awake to the need for development. According to Lewis Mumford, writing in introduction to Tyrwhitt's collected reports: 'Few observers have shown more sympathy…with the religious and social practices of the Hindus than Geddes did; yet no one could have written more scathingly of Mahatma Gandhi's attempt to conserve the past by reverting to the spinning wheel, at a moment when the fundamental poverty of the masses in India called for the most resourceful application of the machine both to agricultural and industrial life.' His principles for town planning in Bombay demonstrate his views on the relationship between social processes and spatial form, and the intimate and causal connections between the social development of the individual and the cultural and physical environment. They included: (What town planning means under the Bombay Town Planning Act of 1915) Geddes' exhortation to pay attention to the social and particular when attempting city renewal or resettlement remains relevant, particularly in light of the plans for slum resettlement and redevelopment ongoing in many Indian cities (see, e.g. Dharavi redevelopment program): 'Town Planning is not mere place-planning, nor even work planning. If it is to be successful it must be folk planning. This means that its task is not to coerce people into new places against their associations, wishes, and interest, as we find bad schemes trying to do. Instead its task is to find the right places for each sort of people; place where they will really

flourish. To give people in fact the same care that we give when transplanting flowers, instead of harsh evictions and arbitrary instructions to 'move on', delivered in the manner of an officious policeman.'

डॉ. श्री. व्यं. केतकर (१८८४ ते १९३७) मध्य प्रदेशातील रायपूर येथे जन्म; १९०६ मध्ये कॉर्नेल विद्यापीठातून बी. ए., १९०८ मध्ये एम्. ए. आणि १९११ मध्ये पीएच्. डी. पदवी प्राप्त केली. 'हिस्टरी ऑफ कास्ट इन इंडिया' खंड पहिला हा प्रबंध पीएच्. डी. साठी लिहिला होता. या प्रबंधात मनुस्मृतीचा काळ निश्चित केला असून जातीव्यवस्थेचे स्वरूप उलगडून दाखविले. 'हिंदू धर्म – त्याची घडण आणि भवितव्य' किंवा 'हिस्टरी ऑफ कास्ट इन इंडिया खंड दुसरा' या त्यांच्या ग्रंथांनी मोलाची भर घातली. 'ॲन एस्से ऑन इंडियन इकॉनॉमिक्स' आणि 'हिंदू लॉ ॲंड द मेथड्स् ॲंड प्रिन्सिपल्स ऑफ हिस्टारिकल् स्टडी देअरऑफ' हे दोन ग्रंथ १९१४ साली प्रसिध्द झाले. समाजशास्त्रीय दृष्टीकोणाची व्याप्ती विशाल आणि सर्वस्पर्शी आहे हे त्यांनी दाखवून दिले. मराठीमध्ये ज्ञानकोश प्रसिध्द करून महापंडित ज्ञानकोशकार केतकर म्हणून त्यांनी जगभर नावलौकिक मिळविला. त्यांनी सामाजिक कादंबऱ्याही लिहिल्या. (**Shridhar Venkatesh Ketkar** (2 February 1884 – 10 April 1937) was a sociologist, historian and novelist from Maharashtra, India. He is principally known as the chief editor of Maharashtriya Jnanakosha. **Early life and background**: Ketkar was born in the city of Raipur in Madhya Pradesh, and was educated in Amravati and Wilson College, Bombay. He left for the United States in 1906, and obtained his Ph.D. from Cornell University in 1911. After a yearlong sojourn in London (circa 1912) where he met his future wife Edith Kohn, he returned to India. **Career**: - His first appointment in India was as a Professor of Economics, Science of Administration, and Universal Jurisprudence at Calcutta University. In 1920, Ketkar (who was a Chitpavan Brahmin) married Edith Kohn (1886-1979), who joined him, in Pune. Edith's name was changed to Sheelavati Ketkar after the wedding. **Sociological and historical works**: - His doctoral thesis was later published as The History of Caste in India (volume-1), which determines the date of Manusmriti and comments on the nature of caste-relations in that period. He later wrote a sequel to this work, titled An Essay on Hinduism, which discusses, inter alia, the genesis of the caste system in India. In 1914, he published two more treatises, namely An Essay on Indian Economics, and Hindu Law and the Methods and Principles of the Historical Study Thereof. Ketkar's political opinions may be gleaned from his Nishastranche Rajkaran (नि:शस्त्रांचे राजकारण, Politics of the Unarmed, 1926) and Victorious India (1937). After nearly a decade of study, he wrote an historical work called Pracheen Maharashtra: Shaatvahan Parva (प्राचीन महाराष्ट्र: सातवाहन पर्व, Ancient Maharashtra: The Shaatvahan Period, 1935). **The encyclopedia**: - Ketkar's work on the encyclopedia occupied him approximately from 1916 until 1928. He was not only the originator and the editor, but also the accountant and the general manager of the entire project. An account of his experiences about this project is contained in his book माझे बारा वर्षांचे काम, उर्फ ज्ञानकोश मंडळाचा इतिहास, Twelve Years of My Work, or the History of the Encyclopedia Committee).

डॉ. गोविंद सदाशिव घुर्ये (१८९३–१९८३) जन्म १२ डिसेंबर १८९३ रोजी मालवण येथे. यशस्वी शैक्षणिक जीवन. सर्व परीक्षा प्रथम श्रेणीत. १९१८ मध्ये इंग्रजी व संस्कृत विषय घेऊन प्रथम श्रेणीत उत्तीर्ण. सर्वोत्कृष्ट विद्यार्थी म्हणून कुलपति पारितोषिक प्राप्त. १९१९–२० एल्फिन्स्टन कॉलेजमध्ये संस्कृत चे शिक्षक. तिथे असताना 'मुंबई एक नागरी केंद्र' या विषयावर पॅट्रिक गिडीस यांना निबंध सादर. त्या निबंधामुळे शिश्यवृत्ती मिळून लंडन स्कूल ऑफ इकॉनॉमिक्स मध्ये प्रवेश. तिथे एल्. टी. हॉबहाऊस यांच्या मार्गदर्शनाखाली अभ्यास. नंतर केंद्रीय विद्यापीठात. तेथे डब्ल्यू. एच्. आर. रिव्हर्स व १९२२ मध्ये रिव्हर्सच्या मृत्युनंतर ए. सी. हॅडॉन यांच्या मार्गदर्शनाखाली अभ्यास. १९२३ मध्ये डॉक्टरेट होऊन भारतात परत. १९२४ मध्ये मुंबई विद्यापीठाच्या समाजशास्त्र विभागात प्रपाठक व विभागप्रमुख म्हणून नियुक्ती. १९३४ मध्ये प्राध्यापक झाले. १९५९ मध्ये वयाच्या ६६ व्या वर्षी निवृत्त झाले. त्यांनतर प्रोफेसर एमिरिटस म्हणून मुबंई विद्यापीठाने त्याची सन्मानपूर्वक नियुक्ती केली. १९३२ मध्ये त्यांचा 'कास्ट ॲंड रेस इन इंडिया' हा पीएच्. डी. प्रबंध हिस्टरी ऑफ सिव्हिझिलेशन सेरीजमध्ये रूट लेग ॲंड केगन पॉल, लंडन यांनी प्रसिध्द केला. त्या ग्रंथाव्दारे त्यांना जगभर मान्यता मिळाली. हाच ग्रंथ कास्ट, क्लास ॲंड ऑक्युपेशन इन इंडिया या नावानेही पुढे प्रसिध्द झाला. घुर्ये यांनी जवळपास ३० चे वर ग्रंथ लिहिले. त्यापैकी निम्मेती निवृत्तीनंतरचे आहेत. त्यांनी ८० विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले (२५ एम्. ए. व ५५ पीएच्. डी.). त्यांचे अधिकतर ग्रंथ मुंबईच्या पॉप्युलर प्रकाशनाने प्रसिध्द केले आहेत. त्यांची ग्रंथसंपदा पुढीलप्रमाणे – 'कास्ट ॲंड रेस इन इंडिया', 'सोशल टेन्शन्स् इन इंडिया', 'दि शेडयुल ट्राईब्ज', 'कल्चर ॲंड सोसायटी', 'ऑक्सिडेन्ट्ल् विव्हिलायझेशन', 'इंडियन कॉस्च्युमस्', 'इंडियन साधूज', 'रेस सिलेशन्स इन निग्रो आफ्रिका', 'फॅमिली ॲंड किन दी इंडीयेरोपियन कल्चर', 'सेक्शुअल बिहेवियर ऑफ अमेरिकन फिमेल', 'महादेव कोळीज्', 'विद्याज्', 'भरत नाटयम् ॲंड इटस् कॉस्चुमस्', 'आफ्टर ए सेंच्युरी ॲंड क्वार्टर', 'सिटीज ॲंड सिव्हिझिलेशन', 'गॉडस् ॲंड मेन', 'ॲनॉटॉमी ऑफ ए रूरअर्बन कम्युनिटी', 'ॲथ्रॉपोसोशियोलॉजीकल पेपर्स', 'रिलिजियस कॉन्शसनेस', 'शेक्सपियर ऑन कॉन्शन्स ॲंड जस्टिस', 'कास्ट क्लास ॲंड ऑक्युपेशन', 'व्हिदर इंडीया', 'इंडिया रीक्रिएटस डेमॉक्रसी', 'ॲबॉरिजिन्स सो कॉल्ड ॲंड देअर फ्युचर', 'आय ॲंड अदर

एक्स्प्लोरेशन्स', 'बर्निंग कॅल्ड्रम ऑफ नार्थ ईस्ट इंडिया', 'इंडियन पॉप्युलेशन प्रॉब्लेम्स', 'रजपूत आक्रिटेक्चर', 'सोशल प्रोसेस', 'टू ब्रॅम्हिनिकल इंन्स्टिटयूशन्स गोत्र अँड चरण', 'वेदक इंडिया'. घुर्ये यांच्या विद्यार्थ्यांमध्ये भारतातील अनेक नामवंत समाजशास्त्रज्ञांचा समावेश होतो. डॉ. एम्. एन्. श्रीनिवास, के. एम कपाडिया, आय. पी देसाई, कै. इरावती कर्वे, डॉ. ए. आर. देसाई, डॉ. वाय. बी. दामले, डॉ. विलास संगवे, डॉ. एम. जी. कुलकर्णी, कै. एम. एस. ए. राव अशी अनेक नांवे घेता येतील. यांनी विविध विद्यापीठात समाजशास्त्र विभाग विकसित केले. १९५१ मध्ये घुर्ये यांनी इतरांच्या सहकार्याने इंडियन सोशिऑलॉजिकल सोसायटी ही संस्था स्थापन केली. १९६६ पर्यंत ते तिचे अध्यक्ष होते. घुर्ये यांनी भारतातील समाजशास्त्राच्या विकासासाठी केलेल्या बहुमोल कार्यामुळे त्यांना भारतीय समाजशास्त्राचे पितामह म्हणून जागतिक कीर्ती प्राप्त झाली. (**Govind Sadashiv Ghurye** (12 December 1893 – 28 December 1983) was an Indian professor of sociology. In 1924, he became the second person to head the Department of Sociology at the University of Bombay. **Education**: - Ghurye was born on 12 December 1893, at Malvan, in present-day Maharashtra. His early schooling was at the Aryan Education Society's High School, Girgaum, in Bombay, and then at Bahadur Khanji High School, Junagadh, in the princely state of Janugadh. He joined Bahauddin College at Junagarh, in 1912, but moved on to Elphinstone College, Bombay, after a year, and received his B. A. (Sanskrit) and M. A. (Sanskrit) degrees from there. He earned the Bhau Daji prize with his B. A., and the Chancellor's gold medal with his M. A. degree. After completing his M. A., Ghurye received a scholarship for further studies in England, and earned his PhD from Cambridge University in 1922. Ghurye was deeply influenced by W. H. R. Rivers, who was his PhD guide. After Rivers' untimely death in 1922, he completed his thesis under A. C. Haddon. **Publications: -** Caste and race in India**,** Popular Prakashan**,** 1932, reprint 2008. The aborigines -'so-called' – and their future, Pub. by D. R. Gadgil for the economic, 1943. Indian costume, bhāratīya veṣabhūsā, the Popular book depot, 1951. Race relations in Negro Africa, Asia Pub. House, 1952. Indian Sadhus, Puopular Prakashan, Bombay, 1953 reprint 1995. Sexual Behaviour of the American Female, Current Book House, 1956. Caste and class in India, Popular Book Depot, 1957. Bhāratanāṭya and its costume, Popular Book Depot, 1958. After a century and a quarter: Lonikand then and now, Popular Book Depot, 1960. Cities and civilization, Popular Prakashan, 1962. Gods and men, 1962. Family and kin in Indo-European culture, Popular Book Depot, 1962. The Mahadev Kolis, Popular Prakashan, 1963. Anatomy of a rururban community, Popular Prakashan, 1963. Anthropo-sociological papers, Popular Prakashan, 1963. Religious consciousness, Popular Prakashan, 1965. Social tensions in India, Popular Prakashan, 1968. I and other explorations, Popular Prakashan, 1973. Whither India?, Popular Prakashan, 1974. Aspects of changing India: studies in honour of Prof. G. S. Ghurye. Popular Prakashan, 1976. Indian acculturation: Agastya and Skanda, Popular Prakashan, 1977. India recreates democracy, Popular Prakashan, 1978. Legacy of the Ramayana, South Asia Books, 1979. Vedic India, Popular Prakashan, 1979. The scheduled tribes of India, Transaction Publishers, 1963, reprint 1980. The burning caldron of north-east India, Popular Prakashan, 1980.

प्रा. थूथी एन्. ए:– घुर्ये यांच्या बरोबर थूथी यांची मुबंई विद्यापीठाच्या समाजशास्त्र विभागात अधिव्याख्याता म्हणून नेमणूक झाली होती. ते अल्पजीवी ठरले. 'वैश्णवाज् ऑफ गुजराथ', 'मेथडस् ऑफ सोशल सिचर्स' हे त्यांचे ग्रंथ प्रसिध्द आहेत. थूथी हे मुर्तीकला, शिल्पशास्त्र यांचे गाढे अभ्यासक होते. या ज्ञानाचा त्यांनी नवीन अभ्यासकांना फायदा करून दिला. त्यांनी आपल्या अनेक विद्यार्थ्यांना अनेक क्षेत्रात अभ्यास करण्यास प्रवृत्त केले. प्रा. प्रतापगिरी, प्रा. अंजारिया, प्रा. घीवाला वगैरेनी त्यांच्या मार्गदर्शनाखाली अभ्यास केला. डॉ. मंजूलाल मजूमदार यांनी ब्रिटीश कालखंडाच्या आधीचे गुजराथ यावरचा प्रबंध त्यांच्या मार्गदर्शनाखाली पूर्ण केला. त्यांच्या विद्यार्थ्यांनी भारतीय संगीत, भारतीय नृत्य यावर समाजशास्त्रीय दृष्टीकोणातून लिखाण केले. त्यांच्या मार्गदर्शनामुळे कलेचे समाजशास्त्र विकसित झाले. डॉ. जयकर यांचा मुंबईतील वेश्यांचा अभ्यास, डॉ. पंढरीनाथ प्रभू यांचा हिंदु समाजसंघटनांचा अभ्यास, डॉ. कु. मोदी यांचा मुंबईच्या वरळी विभागाचा नागरीकरण विकास अभ्यास, डॉ. पेरिन कॅबिनेटमेकर यांचा भारतीय समाजसेवा विकास अभ्यास हे सर्व अभ्यास डॉ. थूथी यांच्या मार्गदर्शनाखाली झाले. डॉ. अलू दस्तूर यांचा मानव व पर्यावरण हा अभ्यास, डॉ. उशा मेहता यांचा महात्मा गांधीचे सामाजिक तत्त्वज्ञान या अभ्यासकांनाही थूथी यांचे मार्गदर्शन होते. अशा प्रकारे थूथी यांच्या विद्यार्थ्यामध्ये अनेक नामवंताचा समावेश होतो. सामाजिक घटनांचा अभ्यास करणाऱ्या संशोधकांना त्यांनी संशोधन पध्दतीची महत्त्वाची देणगी दिली.

कपाडिया क. मो. (१९०८ ते १९६७) लहानपणापासून आर्थिक परिस्थिती बेताची आणि दम्याचा आजार यामुळे त्यांचे आयुष्य खडतर गेले. काही वर्ष नवसारी येथील शाळेत शिक्षक होते. १९३८ मध्ये डॉ. घुर्ये यांचेकडे 'हिंदू नातेपध्दती' वर प्रबंध लिहून पीएच. डी. मिळविली. तो ग्रंथ पुढे १९४७ मध्ये प्रसिध्द झाला. संस्कृत ग्रंथांचे वाचन गाढे होते. त्यांची विशेष अध्ययन क्षेत्रे म्हणजे, नातेपध्दती, विवाह, कुटुंब आणि भारतीय सामाजिक सिध्दांत. १९५५ साली प्रसिध्द झालेला 'मॅरेज अँड फॅमिली इन इंडिया' हा ग्रंथ आजही पाठयपुस्तक म्हणून देशांतील सर्व विद्यापीठांमध्ये वापरला जातो. त्यांचे मार्गदर्शनाखाली १७ जणांनी पीएच. डी. पदवी मिळविली. त्यांनी हिंदू कोड बिल, हिंदू विवाह आणि घटस्फोटाचा कायदा यांच्या समीक्षणात्मक अभ्यासासाठी अध्यापकांची मते गोळा केली होती. त्यांचे संस्कृत व्याकरणावरील पुस्तक सर्वत्र प्रसिध्द आहे. डॉ. घुर्ये निवृत्त झाल्यानंतर ते मुंबई विद्यापीठाच्या समाजशास्त्र विभागाचे प्रमुख होते. ते

प्रेमळ स्वभावाचे आणि नेहमी मदत करणारे म्हणून सर्वांच्या आदराचे स्थान होते. इंडियन सोशिऑलॉजीकल सोसायटीचे ते संस्थापक सदस्य होते व सोसायटीचा पाया मजबूत करण्यात त्यांचा मोलाचा वाटा होता. 'हिंदू किनशिप' (१९४७), 'द हिंदू कोड बिल : ए क्रिटीकल स्टडी' (१९५०), 'मॅट्रीलिनियल् सोशल ऑर्गनायझेशन ऑफ नागाझ : ए क्रिटीकल स्टडी ऑफ आसाम', 'द हिंदू मॅरेज अँड डायव्होर्स बिल' (१९५३), 'प्रोफेसर घुर्ये फेलिसिटेशन व्हॉल्यूम' (संपादित) (१९५४), 'मॅरेज अँड फॅमिली इन इंडिया' (१९५५) हे त्यांचे महत्वाचे ग्रंथ आहेत. (K. M. Kapadia (1908-1967) Kaniayalal Motilal Kapadia was a founder member of the Indian Sociological Society and was its Secretary between 1955 and 1966. He rendered invaluable service to the progress of the Society and made sustained efforts to maintain the quality of its journal, Sociological Bulletin. He died at his residence in Bombay on October 30, 1967 at the age of 59, after a period of prolonged illness. In his death the Society has lost a devoted worker and the academic world a kind and able scholar. Professor Kapadia came to sociology with a background of Sanskrit and Indology. Even as a schoolboy he had read many Vaishnava texts in Sanskrit. He studied Sanskrit at Wilson College, Bombay from where he passed his B.A. with a 1st class in 1930. Subsequently he was appointed a Dakshina Murti fellow in recognition of his merit. He met Professor G. S. Ghurye in 1930 and discussed his plans for doing a Ph.D. at the Bombay School of Economics and Sociology, University of Bombay. He has guided the research of 17 Ph.D. and 4 M.A. students. Kapadia had to work his way through the odds of economic hardship and ill health. **Publications**: - 1947: Hindu Kinship, Popular Book Depot, Bombay. 1950: The Hindu Code Bill: A critical study, Popular Book Depot, Bombay. 1950: The Matrilineal Social Organisation of the Nagas of Assam, Popular Book Depot, Bombay. 1953; The Hindu Marriage and Divorce Bill: A critical study, Popular Book Depot, Bombay. 1954: Professor Ghurye Felicitation Volume, (edited), Popular Book Depot, Bombay. Paper s 1952: 'Criminal Tribes of India', Sociological Bulletin, Vol. I, No. 2. 1954: 'Changing Patterns of Hindu Marriage and Family', Sociological Bulletin, Vol. Ill, Nos. 1 & 2. 1955: 'Changing Patterns of Hindu Marriage and Family', Sociological Bulletin, Vol. IV, No. 2. 1956: 'Rural Family Patterns', Sociological Bulletin, Vol. V, No. 2. 1957: 'Perspective Necessary for the study of Social Change in India: A critique on Hindu Widow Remarriage', Sociological Bulletin, Vol. VI, No. 1. 3 1959: 'Progress of Education in Navsari Taluka', Sociological Bulletin, Vol. VIII, No. 1. 1959: 'The Family in Transition', Sociological Bulletin, Vol. VIII, No. 2. 1961: 'The Growth of Townships in South Gujrat-Maroli Bazar', Sociological Bulletin, Vol. X, No. 2. 1962: 'Caste in Transition', Sociological Bulletin, Vol. XI, Nos. 1 & 2. 1963 : 'The Passing of the Traditional Society', Presidential Address delivered at the section of Anthropology & Archaeology in the Proceedings of the 50th Session of the Indian Science Congress, Part II, Calcutta. 1963 'Historical Perspective for the Study of Social Change in India— The place of Historical Method in the Study of Social Change', Presidential Address of the Sociology section of the 3rd Social Workers of Gujrat Conference, Ahmedabad, Journal of the Gujrat Research Society.

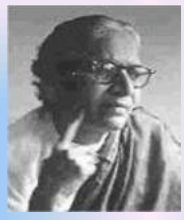

डॉ. इरावती कर्वे (१९०५ ते १९७०) मुबंई विद्यापीठातून डॉ. इरावती कर्वे यांनी बी. ए. (तत्वज्ञान) आणि एम्. ए. (समाजशास्त्र) पदवी मिळविली. उच्च शिक्षणसाठी जर्मनीमध्ये त्यांनी संशोधन केले. १९३० साली बर्लिन विद्यापीठाची डी. लिट्. पदवी मिळविली. एस्. एन्. डी. टी. विद्यापीठाच्या कुलसचिव आणि पुणे येथील डेक्कन कॉलेजमधील मानववंशशास्त्र आणि समाजशास्त्र विभागप्रमुख म्हणून त्यांनी कारकीर्द गाजविली. त्यांचा अनेक भाषांचा गाढा अभ्यास होता. संस्कृत आणि पाली भाषांवर विशेष प्रभुत्व असल्याने त्यांनी लिहिलेला भारतातील नातेपध्दती वरील ग्रंथ मूलभूत आणि माहितीपूर्ण आहे. त्यांनी आपल्या चतुरस्त्र बुध्दीच्या जोरावर जगात मान्यता मिळविली. त्यांचे उत्तर व दक्षिण भारतीय कुटुंबव्यवस्था, नातेव्यवस्था आणि विवाहसंस्था यांचे मानववंशशास्त्रीय समीक्षण अत्यंत सखोल आहे. त्यांचे 'हिंदू सोसायटी ॲन इंटरप्रिटेशन' (१९६३), 'महाराष्ट्र लोक आणि संस्कृती', 'युगांत', 'दि अेंड ऑफ् ॲन इपॉक्' हे ग्रंथ प्रसिध्द आहेत. याशिवाय महाराष्ट्रातील निरनिराळया जातींची समाजशास्त्रीय पाहणी', 'जाती–जातील स्त्री–पुरूषांचे शरीरमापन व रक्तसमुहांचे परीक्षण', 'ग्रामनामांचा समाजशास्त्रीय अभ्यास' हे महत्वपूर्ण संशोधन अहवाल आजही मार्गदर्शक ठरले आहेत. (Irawati Karve (15 December 1905 – August 11, 1970) was an anthropologist, sociologist, educationist and writer from Maharashtra, India. Early life and education**: -** Karve was born on 15 December 1905 to a wealthy Chitpavan Brahmin family and was named after the Irrawaddy River in Burma where her father, Ganesh Hari Karmarkar, was working for the Burma Cotton Company. She attended the girls' boarding school Huzurpaga in Pune from the age of seven and then studied philosophy at Fergusson College, from which she graduated in 1926. She then obtained a Dakshina Fellowship to study sociology under G. S. Ghurye at Bombay University, obtaining a master's degree in 1928 with a thesis on the subject of her own caste titled The Chitpavan Brahmans — An Ethnic Study. Karve married Dinkar Dhondo Karve, who taught chemistry in a school, while studying with Ghurye. **Career: -** Karve worked as an administrator at SNDT Women's University in Bombay from 1931 to 1936 and did some postgraduate teaching in the city. She moved to Pune's Deccan College as a Reader in sociology in 1939 and remained there for the rest of her career. According to Nandini Sundar, Karve was the first Indian female anthropologist, a discipline that in India during her lifetime

was generally synonymous with sociology. She had wide-ranging academic interests, including anthropology, anthropometry, serology, Indology, and palaeontology as well as collecting folk songs and translating feminist poetry. She was essentially a diffusionist, inspired by several intellectual schools of thought and in some respects emulating the techniques used by W. H. R. Rivers. These influences included classical Indology, ethnology as practised by bureaucrats of the British Raj and also German eugenics-based physical anthropology. In addition, she had an innate interest in fieldwork. Sundar notes that 'as late as 1968 she retained a belief in the importance of mapping social groups like subcastes on the basis of anthropometric and what was then called 'genetic' data (blood group, colour vision, hand-clasping, and hypertrichosis)'. She founded the department of anthropology at what was then Poona University (now the Savotribai Fule Pune University of Pune). Karve served for many years as the head of the Department of Sociology and Anthropology at Deccan College, Pune (University of Pune). She presided over the Anthropology Division of the National Science Congress held in New Delhi in 1947. She wrote in both Marathi and English.

डॉ. सदानंद पुणेकर (१९१६ ते १९७९) जन्म रत्नागिरी जिल्हयात मालवण येथे. एम. ए. मुंबई विद्यापीठ (१९४२). पीएच. डी. मुंबई विद्यापीठ (१९४९). १९४४ ते १९५२ पर्यंत संशोधन अधिकारी श्रममंत्रालय, भारत सरकार. १९५२ ते १९५६ असिस्टंट इंश्युरन्स कमीशनर, एम्प्लाईज स्टेट इंशुरन्स कॉर्पोरेशन, भारत सरकार. १९५६ मध्ये टाटा सामाजिक विज्ञान संस्था मुंबई येथे प्रपाठक व सामाजिक संशोधन विभाग प्रमुख. नंतर तेथेच समाजशास्त्राचे प्राध्यापक. सामाजिक संशोधन, औद्योगिक संबंध, कामगार संघटना हे विशेष अध्ययनक्षेत्र. श्रमिकांच्या प्रश्नांच्या व कामगार संघटनांच्या अभ्यासामुळे राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय ख्याती. भारतातील औद्योगिक समाजशास्त्राच्या विकासात मोलाची भर. त्यांचे काही महत्वाचे ग्रंथ पुढील प्रमाणे : १) ट्रेड युनियानीझम इन इंडिया, २) सोशल इन्शुरन्स फॉर इंडस्ट्रीयल वकर्स इन इंडिया, ३) इंडस्ट्रीयल पीस इन इंडिया ४) स्टडी ऑफ प्रॉस्टिटयूटस् इन बॉम्बे, ५) लेबर वेलफेअर ट्रेड युनियानीझम अॅन्ड इंडस्ट्रीयल रिलेशन्स (सहलेखक), ६) रूरल चेंज इन महाराष्ट्र (सहलेखक), ७) मॅनेजमेंट व्हाईट कॉलर रिलेशन्स (सहलेखक), ८) ट्रेड युनियन लिडरशिप इन इंडिया.

Vilas Adinath Sangave (2 June 1920 – 1 March 2011) was an Indian sociologist and Jainologist. He was born in June 1920 to a Jain family in Solapur, Maharashtra. Sangave died in March 2011 at the age of 90. Dr. Vilas Adinath Sangave, an eminent Sociologist and Jainologist, was born on 2nd June 1920 in a Jaina family at Solapur in Maharashtra. He had his College education in Poona and got his Doctorate in Sociology (on the study of Jaina Community) in 1950 from the University of Bombay. He worked for some years as Professor of Sociology in the renowned Karnatak College, Dharwad and Rajaram College, Kolhapur. He retired in 1980 as Professor and Head of the Department of Sociology, Shivaji University, Kolhapur, and since then he has been working as Honorary Director of Shahu Research Institute of Shivaji University, Kolhapur. Dr. Vilas Sangave has to his credit forty Research Books and seventy-five Research Papers on Sociology and Social Anthropology in Marathi and English. His books in Marathi have run into many editions, have been translated into Kannada, Hindi and Gujarathi and have received prizes for best books from Bombay, Poona and Kolhapur Universities in Maharashtra. His book in English on Jainism has been translated into French. In recent years six large Research Volumes in Social History on 'Rajarshi Shahu Chhatrapati Papers' edited by Dr. Vilas Sangave have been very much appreciated. Dr. Vilas Sangave's research publications in Jainology are considered as significant contributions to studies in Jaina Society, History and Religion and the first five of these books have been posted on the Internet in 1996: 1. Jaina Community: A Social Survey (lst Edition, 1959; 2nd Edition, 1980); 2. Life and Legacy of Mahavira: A Social Study (1975), 3. Sacred Shravana-Belagola: A Socio-Religious Study (1981), 4. Aspects of Jaina Religion (1990), 5. The Jaina Path of Ahimsa (1991), 6. History of Dakshin Bharat Jaina Sabha, (1976) (In Marathi), 7. Hirachand Nemchand: The Pioneer of Jaina Social Reform Movement (1989) (In Marathi), 8. Jaina-Culture :-Tradition and Impact (1991)(In Marathi), 9. Jaina Religion and Community (1997) (Published in USA), 10. Facets of Jainology (1998). Dr. Sangave is closely associated with several Universities and national level Research Institutes in Social Sciences and Jainology, Dr. Vilas Sangave has been specially honoured by the University of Cambridge (U.K.) in 1985 and by the Government of Bihar in 1989 for his distinctive services to research studies in Jainology. Dr. Vilas Sangave is also a renowned speaker in English, Marathi, and Hindi and is known for his erudite and effective lectures on Jain Society, Religion, and Culture delivered in several Universities and Research Centres in India, U.K., and U.S.A. As a scholar member of Special Delegation of International Jaina Community, Dr. Vilas Sangave participated in the presentation of the 'Jain Declaration on Nature' to His Royal Highness Prince Philip at Buckingham Palace in London, in, October 1990. Again, as a scholar member of official Delegation of Jain Religion from India, Dr. Vilas Sangave delivered an address on 'Jainism': The Oldest Religion' in the 'Parliament of World's Religions: Centennial Celebrations

(1893-1993)' held at Chicago (U.S.A.) in September 1993. For his distinctive contributions to Jain Literature and Research Studies in Jain Sociology, Dr. Vilas Sangave was specially honoured with National and Inter-national Awards like : 1) Acharya Kund-Kund Puraskar (in 1990) 2) Ahimsa Puraskar (in 1994), 3) Gomatesh Puraskar (in 1996) and 4) Acharya Vidyanand Puraskar (in 1998).

डॉ. हेमलता नटवर आचार्य (१९१७ – १९८४) जन्म सौराष्ट्रात जामनगर येथे. शिक्षण एम. ए. मुंबई विद्यापीठ. पीएच. डी. पुणे विद्यापीठ, उच्च शिक्षण विवाहानंतर जिद्दीने पूर्ण केले. १९४२ मध्ये एच. पी. टी. कॉलेज ऑफ आर्टस् ॲण्ड सायन्स नाशिक येथे अध्यापनाला सुरूवात. तेथे समाजशास्त्र व अर्थशास्त्र विषयांच्या प्राध्यापिका. १९६१–६२ मध्ये अमेरिकेत पेन्सिल्व्हानिया विद्यापीठात फुलब्राईट स्कॉलर म्हणून व १९६२–६३ मध्ये स्किडमोर कॉलेजमध्ये एशियन स्टडीज्च्या प्राध्यापिका म्हणून काम. नंतर पुणे विद्यापीठात समाजशास्त्राच्या प्रपाठक. त्याच काळात पीएच. डी. पूर्ण केले. नाशिक शहराचा नागरी समाजशास्त्रीय अभ्यास करून पीएच. डी. पदवी मिळविली. त्यांनी विविध सामाजिक आणि आर्थिक विषयांवर सखोल अभ्यास, करून विपूल लेखन केले. त्यात विशेष उल्लेखनिय म्हणजे 'नाशिक शहरातील तांबट लोकांचा अभ्यास', 'सौराष्ट्रातील मुलींच्या आत्महत्यांच्या कारणांचा अभ्यास', 'सटाणा येथील औद्योगिक विकासाचा अभ्यास' इ. त्यांच्या अभ्यासाचे मुख्यत: नाशिक हे केंद्र होते. त्यांनी बिटको इन्स्टिटयूट ऑफ मॅनेजमेंटमध्ये डेप्युटी डायरेक्टर म्हणून व बी. वाय्. के कॉलेज ऑफ कॉमर्स एम. बी. ए. च्या अभ्यासक्रमासाठी प्रोफेसर ऑफ बिहेवियरल सायन्स म्हणून काम केले. व्यापारी व औद्योगिक संघटनांमधील अनौपचारिक गट यावर त्यांनी लिखाण केले. त्यांनी अनेकांना पीएच. डी. साठी मार्गदर्शन केले. पुणे विद्यापीठ क्षेत्रात नाशिक विभागात समाजशास्त्राच्या विकासाला त्यांनी मोलाचा हातभार लावला. अतिशय शिस्तप्रिय, अभ्यासू व चिकाटीने काम करणाऱ्या म्हणून त्या सर्वांना परिचित होत्या.

डॉ. सुधा गोगटे (१९३२ – १९८७) एम. ए. (समाजशास्त्र), पीएच. डी. पुणे विद्यापीठ, जी. डी. आर्ट (चित्रकला) मुंबई ; फुलब्राईट फेलो म्हणून १९८०–८१ मध्ये पेन्सिल्व्हानिया विद्यापीठात संशोधन केले. प्राध्यापक आणि विभागप्रमुख, समाजशास्त्र विभाग, एस. एन. डी. टी. विद्यापीठ, मुंबई. आजीव सदस्य, इंडियन सोशिऑलॉजिकल सोसायटी, मराठी समाजशास्त्र परिषद, म्युझियम सोसायटी मुंबई. अेशियाटिक सोसायटी, मुबंई, एन. के. बोस मेमोरियल फाऊंडेशन, अभ्यासमंडळ एस. एन. डी. टी. विद्यापीठ; सदस्य, महाराष्ट्र राज्य ग्रंथ निर्मिती मंडळ; समाजशास्त्र परिभाषा समिती. त्यांचे संशोधन प्रामुख्याने गोव्यातून आलेल्या गल्फदेशीय कुटुंबांचा अभ्यास, 'शिवसेना' या संघटनेचा समाजशास्त्रीय अभ्यास, कलेचे समाजशास्त्र या विषयांवर आहे. त्यांच्या मार्गदर्शनाखाली ४ विद्यार्थी एम्. फिल्. झाले. मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे ५ वे अधिवेशन भरविण्यासाठी त्यांनी मुंबई विद्यापीठाच्या डॉ. नारायण यांना सक्रीय सहकार्य देण्याचे मान्य केले होते. मात्र नियतीला ते मान्य नव्हते. अचानक कक्करोगाने त्यांना ग्रासले आणि त्यातच त्यांचा दु:खद अंत झाला.

डॉ. सुधा काळदाते, एम. ए. पीएच. डी. समाजशास्त्र, फेलो, इंडियन सोसायटी ऑफ क्रिमिनॉलॉजी, माजी विभाग प्रमुख, समाजशास्त्र विभाग, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. स्पेशलायझेशन:– वैद्यकीय समाजशास्त्र, औद्योगिक समाजशास्त्र, विकासाचे प्रश्न, गुन्हेगारीचे समाजशास्त्र, स्त्री अभ्यास. समाजशास्त्राचे अध्यापन ३४ वर्ष. **संशोधन**:– मार्गदर्शक, एम. फिल आणि पीएच. डी. करीता. मार्गदर्शनाखाली ३० विद्यार्थ्यांनी एम. फिल. व २३ विद्यार्थ्यांनी पीएच. डी. पदवी प्राप्त केली. **संशोधन प्रकल्प**:– १. औरंगाबाद येथील शारदामंदिर कन्या प्रशालेतील विद्यार्थ्यांच्या आर्थिक आणि सामाजिक समस्यांचा पालक सदस्य या नात्याने अभ्यास, १९७६. २. 'औरंगाबाद एक्सपेरिमेंट' या नावाने आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटनेने दिलेल्या अनुदानातून औरंगाबाद आणि पुणे येथे १९७३ साली १०० कुटुंबाचे 'जीवन शिक्षण' देण्यासाठी शिबिर झाले ते ग्रामीण भागातील तरूण अल्पशिक्षित शेतमजूर पती–पत्नीसाठी होते. या १०० विद्यार्थ्यांची निवड, शिबिरातील वर्तणूक आणि नंतरची वाटचाल याची समाजशास्त्रीय दृष्टिकोणातून पाहणी. पाहणीनंतर अहवाललेखनातही सहाय्य. १९८० पर्यंत हा ग्रंथ आयएलओने प्रकाशित केला. गुन्नर मिर्डाल यांची प्रस्तावना. ३. औरंगाबाद जिल्हयातील खुल्या कारागृहातील १०० कैद्यांच्या वर्तनाचा कारागृह काळातील अभ्यास, १९७६–७७. ४. पैठण तालुक्यातील ४ खेडयांच्या गरजा जाणून घेण्यासाठी केलेला अभ्यास, १९७९. ५. आयएलओसाठी मराठवाडयातील ३०० युवकांची कुवत व कल यांची पाहणी, १९८०–८१. ६. औरंगाबादच्या झोपडपटटयातील १४ वर्ष वयाच्या आतील ३५० मुलांची पाहणी, १९८२–८३. ७. औंध, जिल्हा सातारा येथील स्टेट बैंक ऑफ इंडियाने दिलेल्या आर्थिक सहाय्याचा लाभार्थीवर कोणता सामाजिक परिणाम झाला याचा अभ्यास, १९८२. ८. औरंगाबाद शहरातील १०० कुटुंबाचा नागरीकरणामुळे परिणाम याची पाहणी, १९८०. ९. औरंगाबाद शहरातील २०० मोलकरणींची व मालकिणींची परस्पर देवघेव याची पाहणी. १०. मराठवाडा रिफॅक्टीज औरंगाबाद यांच्यासाठी मुक्या बहिऱ्या तरूणांची पाहणी करून प्रशिक्षणासाठी निवड करता यावी म्हणून गावोगावी जावून पाहणी केली आणि प्रशिक्षणार्थी कामगार मिळवून दिले, १९८२. ११. युएसआयडी या अमेरिकन संघटनेने महाराष्ट्रातील आरोग्य सेवांच्या दृष्टीने कमकुवत म्हणून पायाभूत पाहणीसाठी उस्मानाबाद व परभणी हे दोन ४० गावे निवडून दिली. या गावातून प्रत्येकी ५० कुटुंबाची पाहणी करण्याचे काम सोपविले होते. समाजशास्त्र विभागातर्फे समन्वयक म्हणून १६ विद्यार्थी–विद्यार्थीनीसह ६ महिने

पाहणी व २ महिने कोडींग अशी दोन्ही कामे पूर्ण करून दिली व अहवाल दिला, १९८२–८३. १२. मराठवाडा प्रदेशातील १२०० अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांची शैक्षणिक अडचणी व समस्या या दृष्टीने पाहणी, १९८५. १३. युनिसेफ या आंतरराष्ट्रीय संस्थेने प्रायोजित केलेला नागरी समुदायाच्या विकासाच्या योजनेचा प्रकल्प कसा राबवता येईल या दृष्टीने महानगर पालिकेसाठी १०,०७१ कुटुंबाची आर्थिक, सामाजिक, आरोग्यविषयक गरजांची पाहणी करून युनिसेफला अहवाल सादर केला, १९८४–८५. १४. झोपडपट्ट्यातील ५०० बालकांची त्यांच्यातील बालगुन्हेगारी प्रवृत्ती अजमावण्यासाठी पाहणी, १९८५. **ग्रंथसंपदा**:– १. विकेंद्रित लोकशाही, अनुवादित, बहि:शाल शिक्षण मंडळ, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरगांबाद, १९६२. २. पारंपारिक आणि आधुनिक भारत, बहि:शाल शिक्षण मंडळ, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर म. वि. औरगांबाद, १९६३. ३. समाजशास्त्र, जोशी ब्रदर्स, औरंगाबाद, १९६२. ४. प्रारंभिक समाजशास्त्र, भारत मुद्रक प्रकाशन, औरंगाबाद, १९७५. ५. भारतीय समाजरचना, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथ निर्मिती मंडळ, नागपूर, १९७६. ६. भारताच्या सामाजिक समस्या, शारदा प्रकाशन, नांदेड, १९७६. ७. तक्रशास्त्र आणि वैज्ञानिक पध्दती, अनुवादीत, नाथ प्रकाशन, औरंगाबाद, १९७९. ८. औद्योगिक समाजशास्त्र, नाथ प्रकाशन, औरंगाबाद, १९७९. ९. वैद्यकीय समाजशास्त्र, नाथ प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८०. १०. सोसायटी डेलिक्वंट ॲण्ड ज्युवेनाईल कोर्ट, अजंता प्रकाशन, दिल्ली, १९८२. ११. भारतातील सामाजिक समस्या, विद्या बुक्स, औरंगाबाद, १९८२. १२. स्लम्स् ॲण्ड हाउसिंग प्रॉब्लेम्स, प्रिंटवेल प्रकाशन, जयपुर, १९८४. १३. कंटेम्परारी इंडिया ए सोशिऑलॉजिकल परस्पेक्टीव्ह, अजंता प्रकाशन, दिल्ली, १९८४. १४. महाराष्ट्रीय समाजशास्त्र अभ्यासक व्यक्तिपरिचय, मराठी समाजशास्त्र परिषद, औरंगाबाद, १९८७. १५. भारतीय सामाजिक संरचना, पारंपारिक आणि आधुनिक, समाजशास्त्र विभाग डॉ. बा. आं. म. वि. औरंगाबाद, १९९१. १६. भारतीय सामाजिक समस्या, कैलाश पब्लिकेशन,औरंगाबाद, १९८२. १७. भारतीय विज्ञान १९८० व त्यानंतर, दास्ताने प्रकाशन, पुणे, १९९२. १८. वैद्यकीय समाजशास्त्र, लक्ष्मी प्रकाशन, औरंगाबाद, १९९३. १९. उदयोन्मुख भारतीय समाज, संस्कृती आणि शिक्षण, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९९४. २०. भूमी आणि लोक, महाराष्ट्र राज्य दर्शनिका, मुंबई, १९९४. २१. ग्रामपंचायत सामाजिक परिवर्तनाचे साधन, पंचायत प्रबोधन संस्था, ठाणे, १९९६. २२. ग्रामीण समाजाची मुलभूत तत्वे, ना. ग. गोरे अकादमी, पुणे, १९९७. २३. गुन्हेगारीचे समाजशास्त्र, श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, २००३. २४. ग्रामीण व नागरी समाज, विद्या बुक्स, औरंगाबाद, २००३. २५. लोकसंख्या आणि समाज, विद्या बुक्स, औरंगाबाद, २००४. २६. भारतीय सामाजिक समस्या, विद्या बुक्स, औरंगाबाद, २००४. २७. औद्योगिक समाजशास्त्र, विद्या बुक्स, औरंगाबाद, २००५. २८. व्यक्तिवाद, ग्रंथाली, २००२. **प्रकाशित लेख**:– विविध जर्नल्स, पाक्षिके व मासिंकामधून विविध विषयांवर एकूण २६ लेख प्रकाशित. **सदस्यत्व**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबादच्या जवळपास सर्वच समित्यांवर सदस्य म्हणून कार्य. डायरेक्टर, अकॅडेमीक स्टाफ कॉलेज, १९९२ ते १९९५. सदस्य, नॅशनल कमिटी ऑफ एक्सपर्टस फॉर वुमन प्रिझनर्स, जस्टिस् कृष्णा अयर, १९८६–८७. सदस्य, महाराष्ट्र स्टेट प्रोबेशन ॲण्ड आफटर केअर असासिएशन फॉर ज्युवेनाईल्स, १९७५ ते १९८७. सदस्य, महाराष्ट्र राज्य मराठी विश्वकोश निर्मिती मंडळ, १९९७ ते २००५. संचालक मंडळ सदस्य, बालग्राम, महाराष्ट्र, पुणे १९७५ ते २००५. सेकंड क्लास ऑनररी लेडी मॅजिस्ट्रेट, ज्युवेनाईल कोर्ट, औरंगाबाद, १९६७ ते १९८७. सविच, मराठवाडा नवजिवन मंडळ, औरंगाबाद, १९७९ ते ८३ व अध्यक्ष १९९७ ते २००५. सदस्य, संपादकीय मंडळ, साशिऑलॉजिकल बुलेटीन, २००० ते २००१. सदस्य, फैज–ए–आम ट्रस्ट, औरंगाबाद. सदस्य, अपंगाचे प्रशिक्षण आणि उपचार, प्रेरणा ट्रस्ट, शासकीय अपंग मुलांची संस्था. सदस्य, एथिकल कमिटी, शासकीय वैद्यकीय महाविद्यालय, औरंगाबाद. सदस्य, विधी समिती, सेशन्स कोर्ट आणि उच्च न्यायालय, औरंगाबाद. **परदेशगमन**:– २ महिने डेन्माक्र, स्वीडन, ऑस्टिया, जर्मनी, इटली आणि स्वीत्झर्लंड येथे कामगार पुढाऱ्यांच्या कार्यशाळेत समुपदेशनाचे कार्य–१९७४. ग्रीसमध्ये १० दिवस–१९८१. सालोनिकी येथे आंतरराष्ट्रीय परिषदेत निबंध सादर केला. १९८३–८४ मध्ये युजीसी अंतर्गत पीएच. डी. नंतरच्या संशोधनासाठी दहा महिन्यांची शिष्यवृत्ती, लॉसएंजलिस, जॉनस हॉपकिन्स विद्यापीठ, बाल्टीमूर. रटगर्स विद्यापीठ, ब्रुन्सविक आणि बोस्टन विद्यापीठ येथे विषयासंदर्भात व्याख्यान. औरंगाबाद, सिडकोतील नव्याने उभ्या राहिलेल्या तीन गावात आरोग्यसेवा सुरू करण्याच्या दृष्टीने पाहणी.

Professor D. N. Dhanagare (11 June 1936 – 7 March 2017) was an Indian sociologist who specialised in farmers' movements and rural sociology. Education**: -** Dhanagare received his Masters from Nagpur University and a D. Phil., at the University of Sussex, UK. He was Vice Chancellor of Shivaji University in Kohlapur. Besides teaching in Agra University, Indian Institute of Technology Kanpur, Pune University, Dhanagare has been the President of the Indian Sociological Society, He was a Life Member of the Indian Institute of Public Administration, Marathi Samajshastra Parishad, People's Union of Civil Liberties, Indian Association of Social Sciences and a Member of International Sociological Association. He was a Member Secretary of Indian Council of Social Science Research, New Delhi. During 2012–2014, Dhanagare was a National Fellow at Indian Institute of Advanced Study, Rashtrapati Nivas, Shimla. Recognition**: -** Dhanagare received the 2011 Indian Sociological Society Life Time Achievement Award. He was awarded a Commonwealth Scholarship and an I. C. H. R Fellowship. He was Visiting Asian Scholar at the Scandinavian Institute of Asian Studies in Copenhagen (1983), UGC National Lecturer, Visiting Research Professor, Tokyo University of Foreign Studies and received a Shastri Indo-Canadian Institute's Visiting Fellowship in Canada.

Publications: - *Agrarian movements and Gandhian politics*. Institute of Social Sciences, Agra University, 1975. *Peasant Movements in India: 1920-1950*. New Delhi: Oxford University Press, 1983. *Themes And Perspectives in Indian Sociology*. New Delhi: Rawat Publications, 1998. The Writings of D. N. Dhanagare, Orient Blackswan, 2014. 'Populism and Power' : Farmers' movement in western India' 1980–2014, Routledge : India, 2014. Foreign Experience/ Fellowships / Scholarships / Honours:- Visited the U.S.S.R. as a visiting professor under the Indo-U.S.S.R. Cultural exchange programme from 23rd March to 1st June 1981. Sponsored by the U.G.C. and the Soviet Academy of Sciences, this stay in the U.S.S.R. covered visit to leading research institutions in Moscow, Leningrad, Tashkent and Dushmabe where invited lectures were delivered on topics of mutual research interest. Visited France on invitation from the French Ministry of External Relations and Institute of Ethnology, Paris, as a member of delegation to negotiate terms of collororation with and Frech assistance to the centre for cooperative research in social sciences, Pune. The delegation visited a number of research institutions and met scholars in different school of Paris university from 5th to 29th December, 1982. Invites as 'Asian Guest Scholar'by the Scandinavian Institute of Asian Studies, Copenhagen (Denmark) in June 1983. In conjunction with this visit, attended the VII Europen Conference, on Modern South Asian Studies at Tallberg (Sweden) from 2nd t0 8th July 1983, and also lectured at Universities Heidelberg, Bremen, and Erlangen-Nurnberg in West Germany in June-July, 1983.

डॉ. पी. एल. भांडारकर, एम. ए. पीएच. डी., एलएल. एम. १९५८ ते १९८५ पर्यंत विभाग प्रमुख, हिस्लॉप महाविद्यालय, नागपूर. १९८५ पासून प्राध्यापक व विभाग प्रमुख, समाजशास्त्र विभाग, नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. स्पेशलायझेशन:– संशोधन पध्दती, समाजशास्त्रीय सिध्दांत. सभासदत्व:– आजीव सदस्य, इंडियन सोशिओलॉजिकल सोसायटी दिल्ली. सदस्य, मराठी समाजशास् परिषद, सल्लागार मंडळ सदस्य, आयसीएसएसआर, अधिष्ठाता, सामाजिक शास्त्रे, नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. सदस्य, विधीसभा, नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. संशोधनाचा अनुभव:– २० वर्ष. संशोधन:– पारसी समाजाचे एक अल्पसंख्याक समुदाय या दृष्टीने संशोधन, श्रमिक, झोपडपट्टीवासीय, विद्यार्थी आदी समूहाची समाजशास्त्रीय पाहणी, दलितांचे आंदोलन प्रकल्प पूर्ण, असंघटीत श्रमिकांच्या प्रजोत्पादन वर्तनाचा अभ्यास. प्रकाशित ग्रंथ:– १. समाजशास्त्राची मूलतत्वे, नागपूर विद्यापीठ, १९६५. २. समाजशास्त्र, विद्या प्रकाशन, नागपूर, १९६७. ३. सामाजिक संशोधन पध्दती, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथ निर्मिती मंडळ, १९७६. ४. समाजशास्त्रीय सिध्दांत, महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथ निर्मिती मंडळ, १९८०. ५. मेथॉडॉलॉजी ॲण्ड टेक्नीक्स ऑफ सोशल रिसर्च, हिमालय पब्लिशिंग हाउस, मुंबई. ६. समाजशास्त्र परिचय, पिंपळापूरे प्रकाशन, नागपूर, १९८२. ७. समाजशास्त्र, किताब महल. ८. सामाजिक अनुसंधान, गीतांजली प्रेस, दिल्ली, १९८६. ९. सामाजिक समस्या, एस. चांद आणि कं., दिल्ली, १९८७. १०. समाजशास्त्र रूपरेखा, एस. चांद ॲण्ड कं., दिल्ली, १९८७. मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या सुरूवातीच्या काळातील एक उत्कृष्ट संघटक, माजी प्राध्यापक, हिस्लॉप कॉलेज, नागपूर. माजी विभाग प्रमुख, समाजशास्त्र विभाग नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. माजी कुलगुरू, नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. माजी अध्यक्ष, मराठी समाजशास्त्र परिषद.

Dr. Mrs. Anuradha Bhoite, M. A. Ph. D., Ex. Professor, University of Pune. **Specilaztion**:- Urban Sociology, Sociology of Modernization, Rural Sociology, Women Studies. **Topic of Ph. D**.:- Problems of employed women in Rural Ares. **Teaching Experience**: - At college level – 10 years. At university level – 22 years. Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad and Pune University, Pune. **Research Guidance**: - Guided more than 15 students for Ph. D. degrees and for M. Phil. degrees. **Publications**: - One book in English and two in Marathi, several articles in national and International Journals. Attended and presented of papers in more than 40 National conference and seminars and three International conferences. **Honours**: - Visiting professor, Indiana University of Pennsylvania (USA) one semester. Visiting scholar to Mexico University (Mexico) under teacher exchange programme of university grants commission. Fellowship of British Council to visit women's study centers in England. Elected as a member of management committee for two terms. Invited to give lectures at Mahachula University, Thailand. **Foreign Exposure**: - U. S. A. as visiting professor. Wppsala, Sweden to participated in 9th world congress of sociology. Mexico as a UGC visiting scholer. Delegate to the world congress of Rural Sociology, Mexico. England as British Council Fellow. Istambul – Turkey to attend a meeting of Fulbright fellows. Thailand – Mahachula University to deliver invite lectures.

प्रा. शर्मिला रेगे (7 October 1964 – 13 July 2013):– १९८७ मध्ये समाजशास्त्रात एम. ए. पदवी संपादन केली. १९८९ मध्ये एम. फिल पदविकेसाठी लघुशोधनिबंध त्यांनी 'Sati: A Sociological Analysis' या विषयावर लिहिला. १९८७ पासून त्यांनी 'लिंगभावाचे समाजशास्त्र' आणि 'संस्कृतीचे समाजशास्त्र' या विषयांतर्गत लेखन केले आहे. महाराष्ट्रातील लोकप्रिय संस्कृतींच्या अभ्यासाकडे त्यांचा ओढा होता. संस्कृती अभ्यासात नवीन दृष्टीकोनाचा विकास करण्याच्या हेतूने 'Histories from the below of the events in the

Ambedkarite Calaender during the period 2001-2002: A report and audio-visual documentation of the Ambedkarite Countepublic in Maharashtra' या विषयावर अनुभवजन्य अभ्यास करण्यासाठी सराई या दिल्लीतील संस्थेने संशोधन प्रकल्प मंजूर केला होता. त्यांनी पीएच. डी. चे संशोधन नोव्हेंबर १९९० ते ऑगस्ट १९९४ या दरम्यान प्रा. डॉ. डी. एन. धनागरे या विचारवंत अभ्यासकाकडे पूर्ण केले. १९९५ ते १९९८ दरम्यान त्यांनी 'Researching and Documenting Popular Cultural Practices in Maharashtra – 'Lavani,' 'Tamasha,' 'Powada,' Satyashodhak and Ganesh Melas मराठीत समाज प्रबोधन पत्रिकेतून प्रकाशित झाले. या संशोधनावर पुणे विद्यापीठातील काही प्राध्यापकांकडून प्रश्न उपस्थित करण्यात आले. परंतु हा एक महत्वाचा समाजशास्त्रीय अभ्यास लोकांपुढे येऊन सांस्कृतिक राजकारणाच्या अभ्यासाकडे लक्ष देण्याची आवश्यकता अधोरेखित झाली. १९९५ मध्ये 'From Malestream Sociology to a Gender Sensitive Sociology' या विषयावर पीएच. डी. चा प्रबंध सादर करुन समाजशास्त्राची स्त्रीवादी परिप्रेक्ष्यातून चिकित्सा केली. त्यानंतर Sociology of Gender (empirical) 2003),' 'Writing Caste,' 'Writing Gender: Narrating Dalit Women's Testimonios (empirical) 2006) Education as a Tritiya Ratna Towards Phule- Ambedkarite Feminist Pedagogical Practice (empirical) 2009) स्त्रीवाद जागतिक आणि स्थानिक द्वैतांच्या पलिकडे (२०११) लोकप्रिय संस्कृती व भारतातील आधुनिकता लिंगभाव परिप्रेक्षातून (२०१२) Against the Madness of Manu: (empirical), B.R. Ambedkar's Writings on Brahmanical Patriarchy (empirical),' (२०१३), इ.स. २००३ मध्ये शर्मिला रेगे यांचे लिंगभावाचे समाजशास्त्र, स्त्रीवादी समाजशास्त्रीय ज्ञानाने दिलेले आव्हान, या नावाचे संपादित पुस्तक इंग्रजीमधून प्रसिद्ध झाले. भारतीय समाजशास्त्राला स्त्रीवादी विचारातून कसा शह दिला जात आहे याची अतिशय शिस्तशीर मांडणी या पुस्तकाच्या परिचयामध्ये शर्मिला रेगे यांनी केली आहे. जात आणि लिंगभावाच्या अभ्यासाबाबत नवीन संशोधन दृष्टीकोनासंदर्भात 'Developing Standpoint Epistemologies in India'– A Project theorising Dalit Feminist Standpoint (empirical) 1997-98) हे संशोधन प्रकाशित झाले. त्यांनी घुर्ये, केतकर, श्रीनिवासन यांच्या संशोधनांची चिकित्सा करुन त्यांचा दृष्टीकोन हा उच्च जात वर्गाला पूरक कसा होता ते मांडले. त्याचसोबत गेल्या पन्नास वर्षात प्रकाशित झालेल्या 'Indian Sociological Society' च्या नियतकालीकांचा लिंगभाव संवेदनशील दृष्टीकोनातूनच 'Sociology of Gender (empirical) Sage,' 2003) या पुस्तकाची पार्श्वभूमी तयार केली होती. शर्मिला रेगे यांनी दलित आणि शोषितांच्या चळवळीच्या ऐतिहासिक व प्राथमिक आणि दुय्यम साधनांचा वापर करुन समाजशास्त्रीय संशोधन केले. यामधून समाजशास्त्राला सामाजिकशास्त्रात क्रांती करु शकणारा एक गंभीर विषय म्हणून विकसित करण्याचा प्रयत्न केला. प्रा. शर्मिला रेगे या अशा अभ्यासक आहेत ज्यांच्या संशोधनातून जात आणि पुरुषसत्तेतील आंतरसंबंध स्पष्ट करताना भारतातील समाजशास्त्र आणि स्त्री अभ्यासाला दिशा देण्याचे काम केले. सामाजिक चळवळीचा इतिहास आणि राजकारण विशेषत: जातीअंताच्या संघर्शाला अधोरेखित करीत समाजशास्त्रीय मांडणी करण्याचे श्रेय शर्मिला रेगे यांना जाते. शर्मिला रेगे यांनी वेगवेगळया कालखंडात समाजशास्त्रात कोणकोणते विचारप्रवाह, प्रश्न आणि संकल्पनांचा प्रभाव राहीला याचा वेध घेतला आहे. शर्मिला रेगे यांच्या एकूण संशोधनातून समाजशास्त्राचा paradigm shift करण्याचा प्रयत्न केला. शोशितांचे आवाज मुख्यप्रवाही, केले. समाजशास्त्रात नवीन अवकाश निर्माण करण्याचे श्रेय शर्मिला रेगे यांना जाते. प्रा. शर्मिला रेगे यांची 'काळया स्त्रियांचा विचार लढा' ही लेखमाला ऑक्टोबर २००३ पासून 'सत्यशोधक संघटक' मध्ये प्रसिद्ध करण्यात आली होती. वर्णभेद, साम्राज्यवाद व पुरुषसत्ताक व्यवस्थेचे गुंतागुंतीचे संबंध स्पष्ट करणाऱ्या काळ्या स्त्रीवादी विचारवंताची मांडणी भारतातील दलित–बहुजन, आदिवासी स्त्रीवादाशी संवाद करणारी आहे. २०१३ मध्ये डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे ब्राम्हणी पुरुषसत्ताक व्यवस्थेसंदर्भातील लेखन निवडून डॉ. शर्मिला रेगे यांनी एक उत्कृष्ट ग्रंथ सिद्ध केला. मनूवादी विचारसरणीच्या माथेफिरु चौकटीला शह देण्याचे काम बाबासाहेबांनी कसे केले, हे त्यांनी आपल्या अभ्यासातून दाखवून दिले.

वरील सर्वच समाजशास्त्रज्ञांच्या कार्यापासून प्रेरणा घेणे आणि उर्वरित आयुष्यात समाजशास्त्रामध्ये संशोधन आणि समाजाभिमुख शैक्षणिक कार्य करीत राहणे हीच या दिवंगत समाजशास्त्रज्ञांप्रती आपली आदरांजली ठरेल.

महाराष्ट्रातील विविध विद्यापीठांचे समाजशास्त्राच्या विकासातील योगदान

Contribution of Various University's of Maharashtra in Development of the subject Sociology

Mumbai University, Mumbai: - The Department of Sociology, University of Mumbai, has the distinction of being the oldest centre of teaching and research in Sociology and Anthropology in India. In addition, it is the oldest Department in the University of Mumbai. The Department was set up in 1919 with an eminent British sociologist and town planner Sir Patrick Geddes as the first Professor and Head. Over the last nine decades the department has made pioneering and significant contributions to teaching and research in Sociology in South Asia. The Department has played a pioneering role in the promotion of social science research in general and in the development of sociology and cultural anthropology in particular in four major respects. Firstly, it initiated an ambitious project of mapping out, independently, the vast and variegated ethnographic landscape of India through systematic field studies. In the span of over nine decades, more than 250 Ph.D. and M.Phil dissertations have been completed in the Department. Secondly, it trained a fairly large number of talented students who were drawn from different parts of South Asia and who, in turn, advanced the frontiers of sociological and anthropological research in India. Some of the leading figures in Indian Sociology and Anthropology had their initial training in the Department. Mention may be made of M.N. Srinivas (M.A. 1938, Ph.D. 1943), Irawati Karve (M.A. 1928), I.P. Desai (Ph.D. 1943), Y.B. Damle (Ph.D. 1950), Vilas Sangave (Ph.D. 1950) and M.S.A. Rao (Ph.D. 1953), among several others. Thirdly, the Department played a leading role in the professionalization of Sociology and Anthropology in India. The Indian Sociological Society and its Journal Sociological Bulletin owe their inception to the initiative of Professor Ghurye and his colleagues in the Department. Professor Ghurye served as the President and Professor K.M. Kapadia and Professor J.V. Ferreira served as secretaries of Indian Sociological Society from its inception in 1952 till 1966. Fourthly, long before the value of inter-disciplinary research came to be widely acknowledged and emphasised, a number of inter-disciplinary studies relating to the varied dimensions of Indian society were taken up in the Department.

Dr. Babasaheb Ambedkar Mrathwada University, Aurangabad: - The Department of Sociology was established in 1968-69 with three faculty members. The eminent Sociologist late Dr. M.G. Kulkarni, gave pioneering leadership to the department upto 1983 from its inception. Well known sociologist and eminent social worker Dr. (Mrs) Sudha Kaldate gave further leadership to the department (1984-91). Both of them lead the sound academic foundation of the department and contributed to its academic achievement. Since then the department has been headed by Dr. R.B. Bilawar, Dr. V.B. Deshpande, Dr. B.L. Joshi, Dr. R.N. Salve, Dr. (Mrs) S.S. Gavhane, Dr. S.L. Gaikwad, Mr. B.H. Kalyankar, Dr. (Mrs) S.S. Awachar. At present Dr. S.B. Salunke is head of the department. The Department has its credit in establishing a state level professional body, 'Marathi Samaj Sastra Parishad' in the year 1983. In this regard publication of directory of Sociology teachers of Maharashtra and first volume of research journal entitled 'Samajshastra Sansodhan Patrika' in 1987 are the important contributions. The UGC had granted ULP (University Leadership Programme) scheme initially for the period from June 1990 to June 1993 and then extended for one year upto July 1994. Under this scheme this department held workshop for college teachers at Aurangabad and Latur. All the faculty members are provided computer with internet facility. Department office is also well equipped with the computer and internet facility. The department has a computer laboratory with 6 computers with internet facility for the students. There is one Xerox machine and one printer in the department. Beside the department have modern teaching aids such as LCD projector and TV. The department is in process to start its own departmental library. Referred journals of national and international reputation will be made available in the departmental library.

Research activities in the department would be strengthened. To this end, the department is planning to emphasis on research activities with the support from the head of the university. The faculty members will undertake Minor/Major research projects with financial assistance from UGC, ICSSR and other funding agencies. For this, we would make the maximum use of the computers in the teaching and research activities. The departmental library will start functioning from next academic year and the department plans to subscribe the

referred journals relevant to the subject. Audio-visual teaching aids and internet would be used limberly for class room instruction. The department is planning to sign MoUs with Indian Universities/Institutions to establish cooperation in the areas of teaching, research and training. The department is planning to publish a book of M.Phil/PhD dissertations abstract.

Krantijyoti Savitribai Fule Pune University, Pune: - The Department of Sociology was integrated with the newly established Poona University in 1948-49, though it was started in Deccan College in 1939. It enjoys the reputation of a distinguished department to offer specialized training in Sociology. The Department syllabus is renowened for its originality nationwide. It seeks to incorporate a wide range of subjects and issues under its purview, an approach which is highly conducive for interdisciplinary orientation in contemporary times. The faculty members like Prof. Irawati Karve, Prof. Y. B. Damle, Prof. D. N. Dhanagare, Prof. A. Ramanamma, Vidyadhar Pundlik, Prof. U. B. Bhoite, Prof. Anuradha Bhoite, Dr. Meera Kosambi, Dr. P. J. Jogdand, Prof. Sujata Patel, Prof. S. M. Dahiwale, Prof. Gail Omvedt, Prof. Sharmila Rege and Prof. Swati Shirwadkar. The department attracted educationists from abroad like Jayant Lele from Canada, Kathleen Gough and Donald Attwood from Canada, Michele Burroway, Arjun Appadori, Richa Nagar from U. S. A. and Pertti Koistenen from Finland and a couple of scholars including Prof. Martin Tamcke and Prof. Ursula Witter-Backofen from Germany. In recent years the department has widened its area of interest with a more nuanced focus on themes including informal sector labour and citizenship rights, gender and land rights, issues of multiple exclusion among DTNT communites and an overall focus on Substantive dimensions of democracy and Citizenship. Prof. Shruti Tambe works on gender and development, urban studies with a focus on informal sector and social and intellectual history of Maharashtra.

With Prof. Shruti Tambe taking over leadership in August 2017 the Department is now focused to deliver much needed skills to students to meet challenges in the outer world. With Dr. Kolekar and Dr. Chari-Wagh, the department is now prepared to attract students from across India and abroad alongside students from affiliated colleges of S. P. P. U. and other Universities in Maharashtra to create an inclusive and department milieu with state of the art infrastructure and intellectual resources.

The Department believes in providing leadership in defining the curriculum of Sociology in undergraduate colleges in Pune University and therefore has utilised the UGC's University Leadership Programme (1978-83) to hold orientation programmes, deliver model lectures, and prepare reading materials for this purpose. Individually the senior faculty has been members of Board of Studies and other educational institutions in Maharashtra and in India helping to define the concerns of Sociology and its teaching in the country. They have also been involved as editors and contributory editors in national and international journals. For some years the Department held the office of the Indian Sociological Society when Damle was the President and Dhanagare was its Secretary.

Over the years the Department has evolved to define sociology in different ways keeping in tune with the regional, national, and international developments. The Department believes in providing leadership in defining the curriculum of Sociology in undergraduate colleges in Pune and therefore has utilized the UGC's University Leadership Programmes (1978-83) to hold orientation programmes, deliver model lectures, and prepare reading materials for this purpose. In 1982 the UGC granted a Canadian Studies Programme to the Department under the leadership of U. B. Bhoite. Initially its activities were restricted to organizing seminars of visiting Canadianists and teaching of M.Phil optional course on Canadian society. In 1991-92 the programme began to get funded by Shastri Indo-Canadian Institute, New Delhi. The programme has published an edited book and also held conferences and networked with the Indian Association of Canadian Studies. In July 1986 Women's Studies Centre was sanctioned by the UGC to the Department. From its inception the WSC has focussed on gender issues in Western India, locating them within the political economy and social history of the region and understanding the complex relationship between class, caste, communities, and gender. The WSC believes that research, teaching, and extension work need interactions between academics and social activists. WSC led by A. Ramanamma, Anuradha Bhoite, Vidyut Bhagwat, and Sharmila Rege among others, has initiated independent research projects such as 'Changing Nature of Women's Work Inside and Outside the Household ',' Women and Work in Minority Communities in Maharashtra, and has also participated in all-India projects like 'National Girl Child Project'. Since 1998-1999 WSC has become functionally autonomous.

Rastrasant Tukdoji Maharaj Nagpur University, Nagpur: - The Department of Sociology was established in the year 1964 with Professor B.G. Mohoni, an ardent scholar in and exponent of Indian Society, as its founder head. Then in the year 1965, Dr. T.N. Valunjkar, an expert in classical sociological tradition and a student of Professor Irawati Karve, a pioneering figure in Indian Sociology, took over the charge of the department from Professor B.G. Mohoni as Professor and head. He nurtured the department and took care of it for over 18 long years before leaving for Pune University in the year 1983. The department was again looked after by Professor B.G. Mohoni till Dr. P.L. Bhandarkar, a brilliant scholar in all branches and streams of sociological theory, a teacher par excellence and a keen researcher in multidisciplinary fields, who also became the Vice-Chancellor of Nagpur University in 1990, joined the department and assumed its responsibility as Professor and head in the year 1985. After Dr. Bhandarkar was offered the post of Director, Academic Staff College, by the then Vice-Chancellor in 1988, the department was left to be taken care of by Dr. T.G. Meshram. Subsequently, in the year 1996, Dr. P.S. Bobde, a senior faculty of Hislop College's Sociology Department joined the department as Professor and head and continued to work for the academic development of the department till Dr. B.K. Swain assumed the onus of the department as the head in the year 2001. Since then the department is being looked after by Dr. Swain. All the above persons in their capacity as Professor and head have put in utmost efforts in providing academic leadership for the growth and development of the department. Over the years the department has maintained the excellence in teaching, research, and personal guidance to students for career choice and advancement. The department has more than 4000 alumnus spread over the country, engaging in varied professional, administrative, business, teaching, and research assignments.

The department of sociology since its inception in 1964 started operating from the University library building at Ramdaspeth, Nagpur, and continued to be there till the present University campus came into existence and became ready to house it along with all other P.G. Departments during the academic session 1971-1972. The department started with P.G. two years programme of traditional/annual pattern. Initially, the syllabus comprised only eight compulsory papers, four in each year. This practice of teaching only compulsory papers i.e. restricting the scope of sociology to few selected areas and thereby disallowing the students to get exposed to diverse and varied fields or areas of their interest was continued till 2011. In 2012, when University introduced and implemented the semester pattern examination, the syllabi of the department went through significant changes in the direction of incorporating the latest advances in the discipline of sociology. Each of the four semesters now contains two compulsory papers and two groups of optional papers, thus leaving a greater leeway for students to have broad choice to opt for a paper of their interest.

Over the passage of time research has been much emphasized along with the class room teaching. There has a considerable change in the techniques and methods of teaching. No more the teachers depend solely on the teaching directly supported by writing on blackboard certain keywords or points relating to certain issues or phenomena or subject matter under discussion. The teachers now are using more extensively the facilities like class room interactive boards and power point presentations to make teaching more effective and fruitful. In addition, the departmental workshops, student seminars, and lectures delivered by the invited guest faculty go a long way in keeping the students in touch with the emerging issues and problems having societal concerns. Highlights: - 1. Organized one International Conference, One State level seminar, three students' seminar, and seven students' workshop. 2. Organized three Labhsetwar Lecture Series. 3. Invited five UGC visiting Fellows. 4. Organized three Refresher Courses. 5. Produced fifteen Doctorate Degrees. 6. Produced thirteen merit students with one Gold Medal. 7. Six students have qualified for NET/SET. 8. Two students have qualified for JRF/SRF. Research: - The department has been persistently engaged in research activities in terms of guiding the students for their M.A. and Ph.D. dissertation as well as pursuing and completing minor and major research projects. At present one minor project sponsored by the University is being pursued by one of the faculties of the department.

Sant Gadgebaba University, Amravati: - The PG Department of Sociology was established on 16th October 1990. At present, this Department is one of the leading Departments (besides, the Department of Law and the Department of Library Science) under the Faculty of Social Sciences in Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati. Initially, the Department was headed by a number of coordinators i.e Dr. Sou. W. D. Bijawe (16-10-1990 to 28-09-1992), Dr. S. S. Kaptan (29-09-1992 to 17-10-1993), and Dr. M. R. Deshmukh (18-10-1993 to 25-08-1999). Sou. Vandana .D. Guddhe was Head in charge from 26-08-1999 to 28-04-2000. Then Shri. A.G. Somavanshi was also Head in charge from 29-04-2000 to 31-01-2001. Shri. Rakesh Thakur was the first HOD from 01-02-2001 to 21-10-2003. Since 22-10-2003 till 16th July 2009, Shri. Kishor. U. Raut was second HOD.

Dr. K.B. Nayak had been working in the Department as a Permanent Lecturer since 13th September 2005 and on 30th August 2009 he was promoted as Associate Professor (Reader). From 17th July 2009 to 30th November 2009, Dr. K.B. Nayak worked in the Department as third HOD. Dr. B.K. Swain joined the Department and worked as Professor and Head from 1st December 2009 to 30th September 2010. From 1st October 2010 onwards, Dr. K.B. Nayak has been working as HOD. At present, the Department has the following faculty positions i.e i) Professor-01, ii) Reader-02, iii) Lecturer-02.

The department offers a full time two years teaching course leading to Post Graduation course and Regular M.Phil course (it was during 1993-194 &1994-1995) and Vacational M.Phil course (during 2006-2008). The department has intake capacity of 60 students for M.A.-I and M.A.-II respectively and 40 students for M.Phil Vacational course. There were 35 students enrolled in M.Phil Vacational course during the academic year 2006-2008. However, in an average, there are about 40 to 50 students in both the parts in every academic year. The PG syllabus of the Department is based on Annual Pattern at present. A New Credit System Syllabus was proposed during 2009-10 academic year but a Semester System Syllabus was found as an alternative one. Thus, a Semester System Syllabus is designed as per the needs of academics and the guidelines given by UGC as well as demands for various competitive examinations. The curriculum of the Department is supposed to be revised after every five years. The Time Table of both M.A Part-I & Part-II are made on the basis of existing workload every year. Two teachers of the Department Dr. K.B. Nayak and Dr. K.U. Raut are recognized Ph.D supervisors. During last 5 years, eight Ph. D students have registered under the supervision of Dr. K.B.Nayk and only one student Dr. Rohini Deshmukh has been awarded with her Ph.D Degree in 2014-15 while the work of other seven Ph. D students is in progress. The department is mainly involved in imparting both theoretical and field work knowledge to students in the subject. The Department was associated with a Centre For Human Rights Awareness and Education, Buddhist Studies Centre and Dr. Babasaheb Ambedkar Studies Centre of Sant Gadge Baba Amravati University. The faculties of the Department Dr. K.B. Nayak and Dr. K.U. Raut have also completed two Major Research Projects of the UGC on 1) ‘ Farmers’ \ Peasants Suicide in Vidarbha Region of Maharashtra : A Sociological Study’, and 2) ‘Poverty and Starvation Deaths in Melghat Area of Maharashtra – An Interdisciplinary Study’. They have also completed two Minor Research Projects of Dr. Ambedkar Studies Centre of the University. A number of seminars, workshops, and conferences were organized by the Department since its establishment. Besides various curricular and co-curricular activities are also carried on by the Department every year.

Goals/Objectives the Department: To impart qualitative higher knowledge & guidance in the subject at MA; M.Phil & Ph.D levels. To equip the students with the latest sociological knowledge, research aptitudes & skills. To organize remedial coaching classes for the backward students who belong to the SC, ST and Minorities communities. To provide opportunities & encourage students for carrying on research works. To encourage the students for various competitive examinations i.e. SET/ NET/MPSC/UPSC etc. To strengthen research in the thrust area of the department namely: Sociology of Marginalized Communities & Sociology of Development, Rural & Urban Society In India. To undertake major / minor research projects pertaining to especially the local issues & problems in the region. To organize Seminars / Conferences / Workshops/& disseminate advanced knowledge among students. To undertake extension activities & establish linkage with the local communities.

SNDT Womens University, Mumbai:- Department of Sociology Establish in 1960. UG, PG, M.Phil., Ph.D., Integrated Masters; Integrated Ph.D., etc. Master of Arts (MA) in Sociology M. Phil. In Sociology (2008-2010) Ph. D. in Sociology courses offered in the department.

Mission: - To orient students with a sociological perspective on regional, national, & international issues. To sensitize students to the issues of caste, class, gender and environmental issues through applied research. To teach students bilingually; to develop a strong foundation in research methodology, to develop a theoretical understanding in the subject.

Former Heads of Department - Dr. Neera Desai – 1960. Dr. Sudha Gogate, Dr. Sujata Patel - 1992-1996, Dr. Carol Upadhayay - 1996-2001, Mrs. Vaishali Wankhede - 2001-2005, Dr. Vijay Marulkhar - 2005-2009, Mrs. Vaishali Wankede - 2009-2010, Dr. Sujata Gokhale – 2010 & onwards.

Shivaji University, Kolhapur: - The Department of Sociology was established in the Shivaji University, Kolhapur during the academic year 1970-71. Initially, Dr. M.M. Awate was the In-Charge Head of Department subsequently; Mr. B.B. Deshmukh and Dr. S.N. Pawar joined the Department in the year 1971. Miss Usha Tribhuvan was with the department for a period of five years from 1972-1977. Dr. Vilas A. Sangave joined the Department, as Reader and Head in the year 1975, He became Professor and Head in the year 1979. Dr. R.B. Patil, Dr.S.M. Dahiwale, and Dr. J.B. Ambekar (Yadav) joined the Department in the years 1979, and 1983 respectively. Dr. S.N. Pawar took charge of the Department initially as Reader and Head (1980) and later on as Professor and Head (1983). Mr. D. Shrikant joined the Department as a lecturer in the year 1987. Dr. S.A. Salunkhe joined the Department in the year 1991. Dr. M.M. Awate expired on 27th July, 1996. Dr. Dahiwale left the Department and joined the Department of Sociology, University of Pune as Professor and Head in 1996.

In the year of 2003 Prof. R. N. Salve joined in the department as a Professor and Shri. Balaji Kendre also joined as a Lecturer in the year of 2008 Smt. Desai P.B. and Smt. Malache R.M. both has joined the department. Dr. Pralhad Mane joined the department as an Assistant Professor April 2011. Dr. Sarjerao Salunkhe has become Professor under CAS in January, 2013 unfortunately after he expired on 5th June, 2013.

Dr. Jagan Karade joined the department as an Associate Professor on 7th March, 2013 and became Professor in 2016. Dr. Pratima Pawar joined the department on 9th Oct, 2014 as a Associate Professor. On 31st April, 2016 Both Prof. R. B. Patil and Prof. R.N. Salve retired in on 1st May, 2016. Prof. Jagan Karade has taken charge as a head of the department. **Vision and Mission**: Advancement and dissemination of sociological knowledge for upholding values such as democracy, equality, social justice, and inclusiveness required for just and humane society. **Goals**: To equip the students with the latest sociological knowledge, research aptitude and skills. To enrich students' understanding of the dynamics of Indian Society and the global social order. To strengthen sociological research pertaining to the issues in the region in particular and nation in general and To strengthen research in the thrust area of the Department, namely Sociology of Development & Environment and Sociology of Weaker Sections.

Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded: - The School of Social Sciences was established in 1994 and has been in the forefront of Academic and Field Innovations in the Marathwada Region, State, and Country at large. The School of Social Sciences had been consistently upgrading its curriculum to make it more responsive to the social challenges and trends in the country. The School is well-known for its Teaching, Research, Extension Activities, Instructional programmes as well as innovative field action projects. The School has highly qualified and field grounded faculty. The faculty is constantly engaged in advance research and field work for the development of Students and the region. Several high quality publications and research papers have been produce by the faculty members.

Thus the vision and mission of the School of Social Sciences is to provide an academically conducive environment which will prepare globally competent graduate and post graduate for the professional world.

Vision, Mission and Goals: - Introducing of new courses and addition of specialization in existing courses like criminology, policy research, advocacy environment etc. Opening of new research centre like Tribal Studies, Area Studies, Minority and Impact study cell etc. Collaboration with research institution, government sponsored institutions such as National and State human rights commission, National and State women commissions and Universities of national repute. Use of E-learning based on ICT for effective teaching method. Developing consultancy with NGOs / GOs and local organizations. More emphasis on research projects on social issues and research publication. Participation in various government agencies for survey.

महाराष्ट्रातील विविध विद्यापीठे व महाविद्यालयांतील समाजशास्त्राच्या अभ्यासकांचा परिचय

Dr. Vidya Avachat (Joshi), M.A., M.Ed., Ph.D., SET, Associate Professor and Head, Department of Sociology, Sir Parashurambhau College, Pune. **Area of Specialization**: - Social Research Methods, Sociological Thought and Sociological Thinkers, Sociology of Disaster and Disaster Management Sociology of Tourism, Sociology of Education, Environment and Society, Gender Studies. **Address:** B 903, Sun planet, Near Sun Empire, Anand Nager Pune 411051. **Email** Id: - vidyaavachat9@gmail.com **Mobile No**: -9822735170. **Level of Teaching**: - Graduate and post Graduate Teacher. **University Area**: - Savitribai Phule Pune University, Pune, Maharashtra, India. **Teaching Experience**: - 23 years. **Member**:-Indian Sociological Society and Marathi Samajshastra Parishad. **Research Papers presented in conferences**: - 10. **Book Published: - 01. Published Research Papers and Articles**: - 08 Articles/ Research Papers Published in various Books & Research Journals. **Abroad for a conference: - Yes. Research Paper presented International Level:2. Lecture delivered as a Resource person in other colleges and NGO, Resent Assignments: -**. B. O. S. Member of T. C. College of Arts, Science and Commerce Baramati Dist. Pune.

डॉ. बळीराम परशराम अवचार, एम. ए. एम. फिल. पीएच. डी., सहाय्यक प्राध्यापक व विभाग प्रमुख, श्रीमती पी. डी. पाटील समाजकार्य महाविद्यालय, खडकी, जि. अकोला. **मोबाईल**:– ७५८८८४६१३५, ७०५७४४६१३५. ईमेल:– balirampawachar@gmail.com **विषय** :– समाजशास्त्र. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी व पदव्यूत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १० वर्ष. **आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शक**– संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. ०६ विद्यार्थी मार्गदर्शनाखाली आचार्य पदवीचे कार्य करीत आहेत. **शोधनिबंध**:– इंटरनॅशनल–१२, नॅशनल–१८, राज्य–०९, जर्नल्समध्ये १९ शोधनिबंध प्रकाशित.

Dr. Smita Awachar (Deshpande), M.A., M. Phil, D.H.E., Ph.D., Professor, Department of Sociology, Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada, University, Aurangabad, Maharashtra, India. **Area of Specialization**: - Social Research Methods, Sociology of Development, Gender & Society, Sociology of Aging. **Address: -** Plot No. 14, Tantradnya Nagar, Gut No. 93, Satara Parisar, Aurangabad, 431004. **Email** Id: - smitaawachar@gmail.come **Mobile No**: - 9422712127. **Level of Teaching**: - University Teacher, Graduate and post Graduate Teacher. **University Area**: - Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad, Maharashtra, India. **Teaching Experience**: - 30 years. Member, Indian Sociological Society Membership No. 1207, Member, Marathi Samajshastra Parishad, Secretary of Teachers Association At Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada, University, Aurangabad. **Research Guide for Ph. D.**:- Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada, University, Aurangabad. **Research Guide for PDF**: - Indian Council of Social Science Research, New Delhi. Dr. Rajendra F. Bagate, Working as a Post-Doctoral Fellow, under my guidance under ICSSR Post-Doctoral Fellowship entitled 'Problems of Elderly Living in Old Age Homes in Maharashtra'. No. of Student Who Completed their Ph. D. under my guidance: - 14. **Book Published: - 09. Book Edited: - 02. Research Scheme / Project: -** 03. 1. Sociological Study of Crashes in Aurangabad city, DBAMU, Amt. 2000, 27-11-95 to 6-9-96. 2. Trends of Domestic Violence in Aurangabad city, DBAMU, Amt. 20,000, 2005 to 2007. 3. Anti- Liquor Movement in Maharashtra- Emerging trends in Women's Empowerment, U. G. C., New Delhi, Amt. 4, 97, 300, 01-07-2012 to 2017. **Published Research Papers and Articles**: - 09 Articles/ Research Papers Published in various Books & Research Journals. **Abroad for a conference or lecture in the context of sociology: - Yes. Research Paper presented International Level: - 05. Social Activities: -** 1) Janshikshan Sansthan Aurangbad, Board Member. 2) Sajag Mahila Sangharsha Samiti, Aurangabad. 3) Mahila Suraksha Samiti, Aurangabad. **Lecture delivered as a Resource person in RC, OC & other:** 30 lectures delivered. **Resent Assignments: -** Vice- Chairperson, Marathi Anthropological Society, Maharashtra. RRC of Dr. BAMU, Aurangabad. B. O. S. and R. R. C. member, North Maharashtra University, Jalgoan. B. O. S. and Faculty Member, S. G. B. A. University. Amravati. B. O. S. and Faculty Member, S. R. T. M. University, Nanded. Coordinator, Asatha Day Care Center, Dr. B. A. M. University, Aurangabad. Supervisor, Let. Mr. V. Kale Swabhiman (Earn and Learn) Scheme. Director, Mahatma Phule Pratishthan, Dr. B. A. M. University, Aurangabad. Member of National Advisory board, Social Issues & Problems', National Research Journal, ISSN No. 2278-3199. President Marathi Samajshastra Prishad 2014 to 2016. Executive Council Member of Indian Sociological Society. Convenor, Research Committee 05, Education and Society 2011 to 2015. **Association with various Research Institute:-** Member of Research group on 'A Study of Tribal area of Marathwada region' for Marathwada Vaidhanik Vikas Mandal, Aurangabad. Member of Research Group, 'A Study of Housing in Aurangabad City', for Tata Institute of Social Sciences. Members study group for morality

rate in Kinwat, Nanded District; Marathwada Vidhanik Vikas Mandal. Chairperson, appointed by Mumbai High Court. Member, J. S. S. by H. R. D. Ministry. **Membership of Professional Bodies: -** Life Member, Indian Sociological Society, New Delhi. Life Member, Marathi Samajshtra Parishad, Maharashtra.

Mr. Amol Adinath Awchar, M. A. M. Phil, NET, SET, Assistant Professor (Fix Pay) Department of Sociology, Deogiri College, Railway Station Road, Aurangabad. **Residential Add:** At. Yedsi Post. Balapur, Tq. Kalamnuri Dist. Hingoli- 431702. **University:** Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad (M.S.) **Mobile:** 9623091370. **Email**: a.a.awchar@gmail.com **Ph. D Topic**: Higher Educational status in Scheduled tribe: With Special Reference to Hingoli District. **Paper presented**: 08 Papers Presented in National and International Conferences, Rajiv Gandhi National Fellowship Awarded By UGC For M. Phil., Ph. D. Research. **Professional Membership:** Life Member, Indian Sociological Society, Delhi. LMI-4467. Life Member, Marathi Samajshashtra Parishad.

डॉ. अन्सारी शफीफा परवीन गफार, एम. ए., एम. फिल., पीएच. डी., सहाय्यक प्राध्यापक व समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, महाराष्ट्र उदयगिरी महाविद्यालय, उद्‌गीर. **अध्यापन स्तर**:– पदवी व पदव्यूत्तर. **अध्यापन अनुभव**:– १९ वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सदस्य, मराठी विज्ञान परिषद, सदस्य, अंधश्रध्दा निमूर्लन समिती, सदस्य, मुक्टा शिक्षक संघटना. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०१. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींगमध्ये एकूण ३० शोधनिबंध प्रकाशित. **सहभाग**:– एकूण ३० चर्चासत्र, कार्यशाळा, सेमिनार व कॉन्फरन्स मध्ये सहभाग. **पुरस्कार**:– राजर्षी शाहू महाराज पुरस्कार, नेहरू शिक्षक पुरस्कार, २०१७.

प्रा. अहिरे किशोर प्रताप, एम. ए. बी. एड. कनिष्ठ महाविद्यालयीन शिक्षक, कै. माणिकताई करंदीकर हायस्कूल व ज्युनिअर कॉलेज, दिल्ली गेट जवळ, बालीकाश्रम रोड, अहमदनगर ४१४००१. **अध्यापन स्तर**:– कनिष्ठ महाविद्यालय शिक्षक. **अध्यापन अनुभव**:– २१ वर्ष. **मोबाईल** नं. ७०४०७९२२७० **ईमेल**:– kishorahire755@gmail.com **सामाजिक कार्य**:– दिन–दलित, आर्थिकदृष्टया मागासलेल्या विद्यार्थ्यांना शिक्षणाच्या मुख्य प्रवाहात आणने.

Dr. Pratbha Bharat Ahire, M. A. M. Phil. Ph. D. SET, Associate Professor and Head, Shivaji College, Kannad, Dist. Aurangabad. **Residential Address**: - Plot No. 24/25, Jawahar Colony, Hiwarkheda Road, Ta. Kannad Dist. Aurangabad – 431103. **Permanent Address**: - N9, M2, 148/4, Dnyaneshwar Nagar, Hudco, Aurangabad. **Mobile**: - 9175698718. **Email**: - rajanandsuradkar@gmail.com **Ph. D. guide**: - Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad. 10 students awarded Ph. D. under the guidance and 05 students working for Ph. D. **Research Papers Published**: - 14. **Research Papers presented in conferences**: - 37. **Books Published**: - 15. **Articles published in books**: - 12. **Research Project**: - 01. Kannad Taluquatil Striyanchi Arogyavishayak Sthiti, UGC, Amount-47,500, 2007 to 2015. **Participatory**:- Use of ict method , internet , e books , ppt for developing soft skills , personality development Taken extra care of weak students , study tour to tribal rural and urban areas. Introduced wall papers, seminar, projects, and surveys, written text books, provided fresh reading material to students. **Co-curricular activities: -** 1. Study tour arranged for students every year to remand homes , open jails, Old age home, balgruha of HIV positive children's etc . Headed Asmita Forum for gender equality, earn and learn scheme, Leadership camp for student, Aai mahostav, cultural committee, NSS committee etc. 3. Organised workshop on revised syllabus and violence against women, regularity of student in college. **Contribution: -** Member of Board of studies and faculty in Sociology, Dr. B.A.M.U Aurangbad. Worked as Chairman of Asmita forum, earn and learn scheme, Leadership camp for student, Aai mahostav, cultural committee, NSS committee etc. Headed paper setting panel, cultural committee, NSS committee, Admission committee, college gathering Committee, internal examination committee, pre examination committee, DCAS center of college etc. **Professional Development: -** Research Paper Presented -25 national, 3- International, 6 – State level, 4- University level Conferences. Six research papers published in research journals, 8 research papers published in seminar proceedings. 17 students were doing research on my poetry. Life member of ISS, Marathi Samaj Sahstra Parishad. Member of Board of studies and faculty in Sociology, Dr. B.A.M.U Aurangbad from 2010 to till date. Member of adhoc Board of studies in the thoughts of Mahatma Phule and Dr. B. R Ambedkar, Dr BAMU Aurangabad 2010-2012. Syllabus has been designed for Model College, Ghansawangi. 4. Units has been written for thoughts of Mahatma Phule and Dr. B. R Ambedkar in North Maharashtra University, Jalgaon (Ideal) **Current research**: - Post doctoral Research on caste and Indian Women. Writing a book on Indian feminism etc. **Co-curricular: -** Lectures has been delivered at universities – Mumbai, Dr. B. A. M. U Aurangabad, Pune

University, and all over Maharashtra. Working as a social worker, public speaker, writer, poetess (all India radio – Aurangabad). Street Play has been Written and directed for the problems of Indian women. **Consultancy: -** Maher stree adhar Kendra (Chairman). Maitreya Sanskrutik manch (Chairman). Aranya Mitra Mandal (Chairman).

Dr. Pradeep Nagorao Aglave, (Retired) M.A. (Soc., Eco., Ambedkar Thought) M.Phil., L. L. B., Ph. D., PGTD, Professor & Head, Dr. Ambedkar Thought, Dr. Ambedkar Chair, R. T. M. Nagpur University, Dr. Ambedkar Janma Shatabdi Bhavan, Ramdaspeth, Nagpur-440010. Tel. No.– **Residence** – 0712 – 2787591. **Mobile**– 9881262660. **Email**:-paglave@rediffmail.com **Residential Address:** – Jetwan, Plot No. 348, Nagar Vikas Society, Narendra Nagar, Nagpur-440015. **Experience: Teaching experience**– 34 years. **Research experience** – 31 years. **Research Guidance:** – Guided for Ph.D., M. Phil & M.A. i) Ph. D. awarded students: 19. ii) Guided to 5 M. Phil Student (Sociology, Ambedkar Thought) iii) Guided to 71 students for dissertation (M.A.-II) in Sociology, Pali Prakrit & Ambedkar Thought. **Academic Award:**– Received Post-Doctoral Research Award in Sociology, March 2009. **Areas of Interest:** – Sociology, Socio-Economic Problems, Social Thought, Ambedkar Thought, Dalit Movement & Buddhism. **Overseas Lectures:**– 1) Delivered keynote address and presented paper on – *'Relevance of Dr. Ambedkar'* in International Seminar on ***'Dr. Ambedkar and his philosophy'*** organized by ***Pakistan Institute of Professional Sciences social Forum Karachi, Pakistan*** on 14th April 2007. 2) Delivered lecturer & present paper on **'Impact of Columbia University on Dr. Ambedkar's Thought'** in International seminar at **Columbia University, New York, U.S.A.**, 20 July, 2013. 3) Delivered lecture in the '**World Conference on Equality & Human Rights'** at the **London School of Economics**, **London** to mark 100 years of Dr. Babasahab Ambedkar's entry to LSE. On July 23rd 2016, organized by BAMCEF International Net Work. 4) Paper Presented in **International Conference on Re- Imagining Religion, Caste, and Social Justice in South Asia** – April 28 – May 1, 2017 (Second **Annual International Conference on Unfinished Legacy of DR. B. R. Ambedkar**), **Brandeis University, Waltham, Massachusetts, U.S.A.** 5) Delivered lecture on '**Dr. Ambedkar's Concept of Social Justice and his Struggle**' in the University of Melbourne, Australia on 31st March, 2018, organized by Dr. Ambedkar International Mission, Australia. 6) Delivered lecture and presented paper in International Seminar on **'Role of Minorities in Conflict Resolution & Peace in South Asia'** organized by Sociology Deptt., Karachi University and South Asia Research Institution of Minorities, Karachi, Pakistan on July 10, 2019. **Publications**: - **Research Papers: -** National – 17. International – 03. **Books Published**: - 30. **Edited Book:-**1) Dr. Ambedkar on Nation & Nationalism, Dr. Ambedkar Chair R. T. M. Nagpur University, Nagpur, 14 April, 2014. 2) Relevance of Dr. Babasaheb Ambedkar: Today and Tomorrow. Dr. Ambedkar Chair, R. T. M. Nagpur University, Nagpur, 19 March. 2017. **Articles: -** Near about 700 Articles published in distinguish Newspapers, Magazines, Journals, and Souvenir on Ambedkar Thought, Buddhism, Social and Economic issue. **Awards: - 19.** 1. Best Short Story Writing Award, 'Swapna Diwali Issue', Sangali, 1980. 2. Best Intellectual Article Writing Award (first prize) Lokmat 1989-90. 3. T. V. Gedam Gold Medal, Nagpur University, 1995. 4. Best Book Writing Award of Marathi Samjshastra Parishad, 1997. 5. V. V. Mirashi Best Intellectual Book Writing Award of Vidarbha Sahitya Sangh, Nagpur, 14th Jan., 2002. 6. Best Book Writing Award, Marathi Sahitya Parishad, Pune, 26th May, 2002. 7. Rashtriy Ekatmata Sadbhavana Gaurav Purskar, by Rashtriy Bhavna Social Organization, Oct., 2002. 8. Rastriy Sahitya Akadami's Sahitya Purskar, 2003. 9. Best book writing Award, Samaj Prabodhan Pratistan, Nagpur, 3rd Oct., 2004. 10. Lekhan Vrutti Purskar of Dr. Ambedkar Sanshodhan Kendra, Aurangabad Mahanagarpalika, Aurangabad, 11th May, 2006. 11. Best Book writing Award, Dhakre Pratistan, Amravati, 2007. 12. Sahity Sadhana Purskar, Wani, 2008. 13. Best University Teacher Award by R.T.M. Nagpur University, 4th August, 2008. 14. Loksurya Littérateur Award, Delhi, 4th July, 2010. 15. Prabuddha Ratna Purskar, Luchnow 24th Nov. 2010. 16. Devyani Literature Award Feb. 2011. 17. Best Teacher Award of Jiwak Welfare Society, Nagpur 17th April 2011. 18. Vidarbha Sahitya Sangh's Dr. V.V. Mirashi Best Intellectual Book Writing Award, 14th Jan. 2012. 19. Samyak Sahityaratna Purskar, 2013, New Delhi. **Papers presented, Chaired session and delivered keynote address in the National and International Seminars and Conferences:-** 1) Paper Presented– 31. a) National & State – 27. b) International – 06. 2) Chaired the session– 12. 3) Key notes address – 04. a) National– 03. b) International– 02. 4) Delivered lecture in National Conference – 09.

डॉ. सरोज प्रदीन आगलावे, अध्यक्ष, मराठी समाजशास्त्र परिषद, २०१८–२०२०. एम. ए. समाजशास्त्र, मराठी, एम. फिल., पीएच. डी. सेट, सहयोगी प्राध्यापक व विभाग प्रमुख, महिला महाविद्यालय, नंदनवन, नागपूर. मोबाईल नं. ९६०४३४६९८९ ईमेल:– sarojaglave@rediffmail.com **स्पेशलायझेशन**:– भारतीय समाजशास्त्रज्ञ. **अध्यापन स्तर**:– पदवी शिक्षक. **अध्यापन अनुभव**:– २६ वर्ष. **पीएच. डी. संशोधन विषय** : जोतिराव फुले यांच्या सामाजिक विचारांचे समाजशास्त्रीय अध्ययन. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ६. १. जोतीराव फुले: सामाजिक तत्वज्ञान, सुगावा प्रकाशन, पुणे. २. ज्योतिराव फुलेंका सामाजिक दर्शन, सम्यक प्रकाशन, दिल्ली. ३.

मुलभूत समाजशास्त्रीय विचार, साईनाथ प्रकाशन, नागपूर. ४. भारतीय समाज संरचनात्मक प्रश्न आणि सामाजिक समस्या, साईनाथ प्रकाशन, नागपूर. ५. समाजशास्त्र इयत्ता अकरावी. ६. समाजशास्त्र, इयत्ता १२ वी. **लघुपुस्तिका**:– ०३. मुलभूत समाजशास्त्रीय संकल्पना. भारतीय समाजशास्त्रज्ञ. पर्यावरण आणि आपण. **संशोधन प्रकल्प**:– महाविद्यालयीन स्तरावर ०६. **आचार्य पदवी संशोधन मार्गदर्शक**:– रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. ०७ विद्यार्थी आचार्य पदवी प्राप्त. ०२ विद्यार्थ्यांचे कार्य सुरू. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये १० शोधनिबंध प्रकाशित. ३६ सेमिनार, वक्रशॉप व कार्यशाळेत सहभाग. **ईतर**:– नागपूर आणि अमरावती विद्यापीठाद्वारा आयोजित उजळणी आणि उद्‌बोधन वर्ग, महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक मंडळ पुणेद्वारा वरिष्ठ श्रेणी संवातंर्गत प्रशिक्षणामध्ये आणि विविध महाविद्यालयाद्वारा आयोजित चर्चासत्र, परिषद व कार्यशाळांमध्ये विविध विषयावर मार्गदर्शक तज्ञ, संसाधन व्यक्ती म्हणून १७ व्याख्याने. सदस्य, समाजशास्त्र अभ्यास मंडळ २०११ ते २०१५, रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. सदस्य, समाजशास्त्र अभ्यास मंडळ विशेष कार्यसमिती, २०१५ ते २०१७,रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. सदस्य, रिसर्च रिकग्नेशन समिती, विशेष कार्य समिती. सदस्य, संशोधन प्रकल्प मूल्यांकन समिती, निवड समिती, स्थानिक चोकशी समिती, रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **पुरस्कार**:– वा. वि. मिराशी स्मृती वैचारीक लेखन पुरस्कार, विदर्भ साहित्य संघ, नागपूर. क्रातीसिंह नाना पाटील साहित्य पुरस्कार, महाराष्ट्र राज्य शासन, मुंबई. एस. एम. एस. अवार्ड, सुर्या मल्टिपर्पज सोसायटी, दिल्ली. फुले आणि आंबेडकर ग्रंथ पुरस्कार, डॉ. आंबेडकर ग्रंथ पुरस्कार आणि विचार प्रसारक संस्था, पुणे. लिटररी अवार्ड, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर इंटरनॅशनल मिशन, कॅनडा. मोस्ट ऑप्टीमल युज ऑफ लर्निंग रिसोर्स सेंटर, महिला महाविद्यालय, नागपूर. मा. गोविंदराव वंजारी यांच्या स्मृतीप्रित्यर्थ प्राध्यापकांकरीता आयोजि वादविवाद स्पर्धेत प्रथम पुरस्कार, कमला नेहरू महाविद्यालय, नागपूर. **सदस्यत्व**:– आजीव सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, इंडियन सोशिऑलॉजिकल सोसायटी, दिल्ली. डॉ. आंबेडकर टीचर्स वेलफेअर असोसिएशन, फुले, शाहू, आंबेडकर अध्यापक परिषद.

डॉ. विठ्ठल शामराव आत्राम, एम. ए. (समाजशास्त्र–सुवर्ण पदक प्राप्त), बी. एड., नेट, सेट. समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, श्री शिवाजी कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, राजुरा जि. चंद्रपूर. **स्पेशलायझेशन**:– आदिवासीचे समाजशास्त्र. **निवास**:– रा. अंगदनगर बामणवाडा, पो. चुनाळा, ता. राजुरा, जि. चंद्रपूर पिन कोड : ४४२९०५ **मोबाईल** नं. ८००७९७१४६५. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली. **अध्यापनाचा अनुभव**:– पाच वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक ११३९. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०१. ''घरटयातील चारोळया'', लेणी प्रकाशन, चंद्रपूर, प्रथम आवृत्ती–जाने. २०१६. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– ०६. **पुरस्कार**:– Sahitya Academi Award, Travel Grand to New Author - Meet with Bengali Author. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान पध्दती, चेतक बदल, हर्बार्टची पंचपदी, कथाकथन, समाजमिती, आयसीटीचा वापर, पी.पी.टी. प्रेझेंटेशन. **सामाजिक कार्य**:– उलगुलान परिषद महाराष्ट्र राज्य राजुरा, या एनजीओ चा सचिव म्हणून कार्य. ट्रॉयबल डेवलपमेंट सोसायटीचा सहसचिव म्हणून कार्य. कास्ट्राईब संघटनेचा सदस्य. स्टुंडन्ट फ्रेन्डस् मल्टीपरपज सोसायटीचा सचिव म्हणून कार्य तसेच समाजप्रबोधन, सामाजिक मेळावे, विद्यार्थी ओरिऐंन्टेड उपक्रम राबविणे, अतिथी व्याख्यान देणे, जनजागृती करणे तसेच जाती–जमाती व मागासवर्गीय लोकांवर होणारे अन्याय निवारणाकरीता कार्य यात विशेष सहभाग आहे.

Dr. Acharya Raja Dhondiba, M. A., M. Phil., Ph. D., Assistant Professor, Navagan Arts and Commerce Collage Parli Vajjnath, Dist. Beed-431515. **Residence**: - Nearest Gopinath Munde Academy Madhvbag Parli Vajjnath. **Mobile**: - 9423716114. **Email**: - arajaparli@gmail.com Teaching Experience:- 20 years. **Attended Seminar and Conferences**: - International -5, Paper presented 2, National-20, State /Regional- 20. **Research Pubication:** - Articles in journals – 20. **Membership of Professional Bodies**: - Marathi Samajashashtra,Praishad No.818, Indian Sociological Society LMI-4248.

प्रा. कु. प्रणाली नारायणराव इंगोले, एम. ए. (समाजशात्र), सेट, नेट, विभागप्रमुख, जीवन विकास महाविद्यालय थुगांवदेव (देवग्राम), त. नरखेड.जि. नागपूर –४४१३०१. **निवास**:– मु. चिचोली, पो. उमरी, त. हिंगणा, जि. नागपूर ४४००२३. **अध्यापन स्तर** :– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र** :– राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **अध्यापन अनुभव** :– ४ वर्ष. सदस्य, इंडियन सोशीऑलोजीकल सोसायटी, सभासद क्रमांक ४७८८. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, **प्रकाशित शोधानिबंध**:– ०२

डॉ. कमलकिशोर बापूराव इंगोले, एम. ए. समाजशास्त्र, एम.फील, पीएच. डी., नेट. सहाय्यक–प्राध्यापक, रा. सुं. बिडकर कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, हिंगणघाट जि. वर्धा, (महाराष्ट्र) पिन–४४२३०१. **स्पेशलायझेशन** :– ग्रामीण समाजशास्त्र. **निवास**:– २९४० आदर्श नगर, संत तुकडोजी वार्ड, हिंगणघाट जि. वर्धा. (महाराष्ट्र). **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी व पदव्युत्तर. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर.

अध्यापनाचा अनुभव :— १० वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, **आचार्य पदवी संशोधन मार्गदर्शक**, राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. ०१ विद्यार्थी कार्यरत. **इमेल**:— sarika.kishor@gmail.com **मोबाईल**:—८५५१८८०७४६ / ८०८७१३५६६४. **प्रकाशित शोध निबंध**:— विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेंडींग मध्ये एकूण २३ शोधनिबंध प्रकाशित.

डॉ. दिनकर एकनाथ उंबरकर, एम. ए., एम. एस. डब्ल्यु, एम. कॉम, एम.फील, पीएच. डी., सहयोगी प्राध्यापक सिताबाई आर्टस् कॉलेज, अकोला. **निवास**:—गजानन पेठ, अकोला. **अध्यापनाचा स्तर**:— पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र** :— संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **अध्यापनाचा अनुभव** :— २० वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, **आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शक** — सं. गा. बा. अमरावती विद्यापीठ, जेजेटीयु, झुनुझुनु जयपूर. ०७ विद्यार्थ्यांना आचार्य पदवी मिळाली. ०५ **शोधनिबंध** प्रकाशित.

प्रा. शिवाजी अशोक उकरंडे, एम.ए., बी.एड., एम. फील (नेट,सेट), **सहाय्यक प्राध्यापक**, गोगटे —जोगळेकर महाविद्यालय, ॲड. अरूअप्पा जोशी मार्ग, जिल्हा न्यायालयाच्या जवळ, रत्नागिरी. **स्पेशलायझेशन**:— पर्यावरण आणि समाज. **निवास**:— बी १०, अनिकेत प्लाझा, सहकारनगर नाचणे रोड, रत्नागिरी. **अध्यापनाचा स्तर**:— पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र** :— मुंबई विद्यापीठ, मुंबई. **अध्यापनाचा अनुभव**:— २० वर्ष. सदस्य, इंडीयन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सभासद क्रमांक ३६५७. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक ७९६. **प्रकाशित ग्रंथ**:— ०२. **संशोधन प्रकल्प**:— ०२. रत्नागिरी तालुक्यातील गावांवरील निर्मलग्राम पुरस्काराचा प्रभाव : एक समाजशास्त्रीय अध्ययन, महाराष्ट्र अंधश्रध्दा निर्मूलन समितीचे विवेकवादास योगदान : रत्नागिरी जिल्हयाच्या संदर्भात, (मुंबई विद्यापीठ अर्थसहाय्यीत). **शोधनिबंध प्रकाशित**:— ०४. **अध्यापन पध्दती**:— व्याख्यान, प्रश्नोत्तर, क्षेत्रभेट, गटचर्चा, विद्यार्थी सेमीनार.

डॉ. दिवाकर हरीजी उराडे, एमत्र ए. एम. फिल., पीएच. डी., समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, राष्ट्रपिता महात्मा गांधी कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, सावली जि. चंद्रपूर. **निवास**:— सम्यकनगर, वार्ड नं. २, मु. पो. ता. सावली जि. चंद्रपूर ४४१२२५. **ईमेल**:— diwakarurade1968@gmail.com **मोबाईल**:— ९४२२१९३५०८. **अध्यापनाचा स्तर**:— पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:— गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली. **अध्यापनाचा अनुभव**:— २० वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्र. ६०८. सदस्य, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर टिचर्स वेलफेयर असोशिएशन, नागपूर तथा सदस्य, यंग टिचर असोशियशन, नागपूर. **प्रकाशित ग्रंथ**:— ०१. **संशोधन प्रकल्प**:— ०१. 'गडचिरोली जिल्हयातील नक्षलवादी चळवळीमध्ये शहीद झालेल्या पोलीस व नागरीकांच्या कुटुंबाचे अध्ययन'. **प्रकाशित शोधनिबंध**:— १०. आयोजन:— ०१ राज्यस्तरीय सेमिनार. **सामाजिक कार्य**:— ऑल इंडिया मूलनिवासी बहुजन समाज सेन्टल संघ मध्ये संयोजक.

प्रा. अंबुलगेकर कैलास गंगाधर, एम. ए. बी. एड. एम. फिल. नेट, सहाय्यक प्राध्यापक, डी. डी. शिंदे सरकार कॉलेज, भवानी मंडप, अंबाबाई मंदीराजवळ, कोल्हापूर — ४१६०१२. **अध्यापन स्तर**:— पदवी शिक्षक. **अध्यापन अनुभव**:— १४ वर्ष. **विद्यापीठ क्षेत्र**:— शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर. **निवास**:— टुलीप बड्स ३००, सर्वे नं. ५२९/१, प्लॉट नं. ३०, सरनाईक माल, सम्राट नगर, कोल्हापूर, ०८. **मोबाईल नं**. ९४२१२२४७९८. **ईमेल**:—kailashg@rediffmail.com

डॉ. प्रदीप लक्ष्मणराव अंबोरे, एम. ए., नेट, एम. एड., पीएच. डी., सहयोगी प्राध्यापक व समाजशास्त्र विभागप्रमुख, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर महाविद्यालय, उत्तम नगर, अमरावती, महाराष्ट्र, ४४४६०६. **निवास**:— 'मातृकृपा', प्लॉट नं. १९, फॉरेस्ट कॉलनी, यशोदा नगर बायपास, अमरावती—४४४६०६. **अध्यापन स्तर**:— पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:— संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **अध्यापन अनुभव**:— १५ वर्ष. **मोबाईल**:— ९८२३४९३९२९. **ईमेल**:— pradeep.ambore72@gmail.com **प्रकाशित शोधनिबंध**:— ०८. विविध आंतरराष्ट्रीय, राष्ट्रीय तसेच राज्यस्तरावरील चर्चासत्र, कार्यशाळा, परिषदांमध्ये सहभाग तसेच आयोजन.

प्रा. गजेंद्र माणिकराव कढव, एम. ए. नेट, पीएच. डी., सहाय्यक प्राध्यापक, महात्मा गांधी कला, विज्ञान व स्व. न. पं. वाणिज्य महाविद्यालय, आरमोरी, जिल्हा — गडचिरोली ४४१२०८. **स्पेशलायझेशन** :— ग्रामीण समाजशास्त्र. **निवास**:— नवीन बिडीपेठ, आशिर्वाद नगर रोड, नागपूर ४४००२४. **अध्यापनाचा स्तर** :— पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र** :— गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली. **अध्यापनाचा अनुभव** :— ६ वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद सभासद क्र. ११२०. सदस्य, विदर्भ मराठी समाजशास्त्र परिषद. **शोध निबंध** :— ०३.

Dr. Kamala Ganesh, Professor, Department of Sociology, University of Mumbai, Vidyanagri, Kalina, Santacruz (E), Mumbai, 400098. **Areas of interest**: - Gender and its interface with kinship, ageing, culture and identity, Indian diaspora and feminist methodology. **Publications**: - **Books**: 04. **Edited Books**: - 03. **Editors**: Manorama Savur and Kamala Ganesh, Pragati Publications in association with Indian Council of Historical Research, New Delhi. 1998 Negotiation and Social Space: A gendered analysis of marriage and kinship relations in sub Saharan Africa and South Asia, Sage New Delhi (editors Carla Risseeuw and Kamala Ganesh). **Articles in books**: - More than 35 articles published in various books. **Articles in Journals**: - More than 15 research papers and articles published in various reputed journals. **Professional Activities**: - Member, Steering Committee, Avabai Wadia Archives for Women, Research Centre for Women's Studies, SNDT Women's University. Member, Managing Committee, Indian Sociological Society. Joint Secretary, Indian Association of Women's Studies 2005-2008. Former Member of Advisory Committee, SPARROW (Sound and Picture Archives for Research on Women). Former Member of Advisory Committee, Centre for Women's Studies, Shivaji University, Kolhapur. Member of the Managing Committee, Asiatic Society of Mumbai 1995 - 2006 Joint Secretary 1997 - 98. Secretary, Commission on Women, International Union of Anthropological and Ethnological Sciences (IUAES) 1988 – 93. **On-going Research Projects**: - Member, Group for Research on Indian Diaspora, University of Mumbai. Member of Study Group set up by Ratan Tata Trust and Dorab Tata Trust to review the Asiatic Society of Mumbai.

डॉ. श्वेतांबरी प्र. कनकदंडे, एम. ए., डिबीएम. पीएच. डी., सहाय्यक प्राध्यापक, शासकीय ज्ञान विज्ञान महाविद्यालय, औरंगाबाद, किलेअक्र, सुभेदारी गेस्टहाऊस समोर, औरंगाबाद, ४३१००१. **स्पेशलायझेशन**:– मेडिकल सोशिऑलॉजी. **निवास**:– सुखकर्ता अपार्टमेंट ए–प्लॉट नं. १ आनंदनगर रोड शारदा नगर, नांदेड ४३१६०५ **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव**:– २ वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सदस्य क्र. ८१७. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०३. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– ०७. **आयोजक**:– विभागाअंतर्गत आत्तापर्यंत ०१ राष्ट्रीय व ०२ राज्यस्तरीय कार्यशाळा व कॉन्फरन्स चे आयोजन. **अध्यापन पध्दती**:– पीपीटी, प्रोजेक्टर, फिल्डव्हिजीट, सामाजिक चित्रपट, शॉर्टीफिल्मस् डॉक्युमेंटरी, विषयाचे विश्लेषण करताना अकृतीबंधात करणे.

मोहिनी शोभा प्रकाश कनकदंडे, एम.ए., एम. फिल., संशोधक विद्यार्थीनी, स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **संशोधन विषय**:– दुरचित्रवाणीवरील मराठी मालिकांतील स्त्री भूमीकेच्या सामाजिक प्रभावाचे समाजशास्त्रीय अध्ययन, संदर्भ: नांदेड जिल्हा. **निवास**:– ०१, सुखकर्ता अपार्टमेंट, ए, शारदा नगर, नांदेड. **मोबाईल**:– ७३८७४३३४९७. **ईमेल**:– mohini.pakanakdande@gmail.com **अध्यापनाचा अनुभव**:– अतिथी व्याख्याता, पीपल्स महाविद्यालय, नांदेड. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– ०६. **पुरस्कार**:– मराठी समाजशास्त्र परिषदेचा डॉ. जी. एस. घुर्ये उत्कृष्ट शोधनिबंध पुरस्कार, २०१९. **अतिथी व्याख्यान**:– ०३.

करवा जे. पी. एम. ए. समाजशास्त्र, माजी अधिव्याख्याता व विभाग प्रमुख, समाजशास्त्र विभाग, यशवंत महाविद्यालय, नांदेड. **स्पेशलायझेशन**:– सामाजिक समस्या व नागरी समाजशास्त्र. सभासदत्व:– मराठवाडा समाजशास्त्र परिषद. **संशोधनाचा अनुभव**:– २२ वर्ष. **संशोधन**:– यशवंत महाविद्यालयाच्या विद्यार्थ्यांची मानसशास्त्रीय व सामाजिक पाहणी, लोहोगाव–जिगला खेडयाची आर्थिक व सामाजिक पाहणी. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०४. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– १०. **परिषदांमधील सहभाग**:– १२. **उल्लेखनिय**:– नांदेड उपकेंद्राच्या समाजशास्त्र व सामाजिक कार्य पदव्युत्तर अभ्यासक्रमांचा प्रभारी प्राध्यापक म्हणून अनेक वर्ष कार्य. अध्यक्ष समाजशास्त्र अभ्यास मंडळ मराठवाडा विद्यापीठ, सदस्य विषय समिती, सदस्य महाराष्ट्र विद्यापीठ ग्रंथनिर्मिती मंडळ. मराठी समाजशास्त्र परिषदेचा जिवन गौरव पुरस्कार प्राप्त.

प्रा. डॉ. जगन कराडे, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर. समन्वयक, यु. जी. सी.– एसएपी–डीआरएस–फेज–३. संचालक, युजीसी पुरस्कृत सामाजिक वंचितता आणि समावेशक धोरण अभ्यास केंद्र. माजी समन्वयक, युजीसी पुरस्कृत सेवा पूर्व मार्गदर्शन केंद्र, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर. **अध्ययनाचा अनुभव**:– पदव्यूत्तर विभागात २५ वर्ष. टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे येथे १५ वर्ष सेवा. **शिक्षण**:– एम. ए. एम. फिल. पीएच. डी., सेट. पीएच. डी. साठी आयसीएसएसआर न्यू दिल्ली या संस्थेकडून फेलोशिप प्राप्त. **पदे**:– १. सचिव, इंडियन सोशिऑलॉजीकल सोसायटी, नवी दिल्ली. २. कार्यकारी सदस्य, WG-05, International Sociological Association. (2018-2022) ३. माजी सदस्य, व्यवस्थापन समिती, इंडियन सोशिऑलॉजिकल सोसायटी, नवी दिल्ली, २०१३–२०१९. ४. सदस्य,

समाजशास्त्र अभ्यास मंडळ, सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद व एस. एन. डी. टी. विद्यापीठ, मुंबई. ५. कार्यकारी सदस्य, SC/ST, OBC and Minority Federation, New Delhi. ६. माजी कार्यकारी संपादक, समाजशास्त्र संशोधन पत्रिका, २००७–२०१० व २०१२–२०१४. ७. माजी सदस्य, अभ्यास मंडळ, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर विचारधारा विभाग, रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. ८. माजी अध्यक्ष, मराठी समाजशास्त्र परिषद. ९. माजी कार्यकारी सदस्य, West Zone Sociological Promoting Council, New Delhi. १०. पाच राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय संशोधन मासिकांवर संपादक व सल्लागार समितीवर सदस्य. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ११. **प्रकाशनाच्या मार्गावरील ग्रंथ**:– **4. संशोधन प्रकल्प**:– बृहत संशोधन प्रकल्प– १. Minority Educational Institutions in Maharashtra: A Critical Analysis' या विषयावर Major Research Project under UGC च्या आर्थिक सहकार्याने संशोधन पूर्ण. २. Interaction Pattern of Scheduled Caste Elite in Maharashtra: With Special Reference to Pune, Mumbai and Nagpur cities या विषयावरील Indian Council of Social Science Research, New Delhi. यांच्या आर्थिक सहकार्याने संशोधन पूर्ण. **लघू संशोधन प्रकल्प**:– ०३ लघु संशोधन प्रकल्प UGC-SAP-DRS-Phase-III या योजनेतील आर्थिक सहकार्याने पूर्ण. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– अनेक आतंरराष्ट्रीय, राष्ट्रीय व राज्य परिषदा, चर्चासत्रे, कार्यशाळा यामधून शोधनिबंध सादर आणि अनेक संपादित पुस्तके व जर्नल्स मधून शोधनिबंध प्रकाशित. **आयोजन**:– आयसीएसएसआर व युजीसी यांच्या सहकार्याने राष्ट्रीय, आंतरराष्ट्रीय, चर्चासत्र तसेच १० व १५ दिवशीय कार्यशाळेचे आयोजन. **व्याख्याने**:– विविध विद्यापीठे व शैक्षणिक संस्थामधून विविध विषयांवर व्याख्याने. **परदेशांना भेटी**:– ऑस्ट्रीया, जर्मनी, स्वित्झर्लंड, कॅनडा, अमेरीका आणि तैवान या देशांना विषयाच्या अनुषंगाने भेटी. **पुरस्कार**:– १. Dr.Babasaheb Ambedkar National Award- 2011, २. इंडियन इन्स्टिटयूट ऑफ ॲडव्हान्स स्टडी सेंटर, राष्ट्रपती निवास, शिमला या संस्थेची प्रतिश्ठेची २०१५–१६–१७ साठी फेलोशिप. ३. Best Teacher Award, 2007, Lions Club, Pune. ४. आदर्श शिक्षक पुरस्कार, विद्यापीठ विद्यार्थी परिषद, कोल्हापूर.

Dr. Sujata Jagan Karade, M. A. M. Phil. Ph. D., Associate Professor & Head, Dept. of Sociology, Smt.C.B. Shah Mahila Mahavidyalaya, Ratansi Nagar, Sangli. **Teaching Experience**: - 23 years. Ph. D. Guide in the subject of Sociology, 2018 & onwards. **University**: - Shivaji University, Kolhapur. **Publication**: - Research Articles Published in Edited Books: 10. Articles in Journals: 04. Presented Research Papers in the Seminar / Conference and Workshop: International Level: 05. National: 13. State: 17. Participation in Seminar, Conference: 08. **Organized Seminar**: - 02. **Delivered Lectures**: - 12. **Membership**: - Life Member, Indian Sociological Society, New Delhi. Life Member, Marathi Samajshastra Parishad. Life Member, Shivaji Vidyapeeth Samajshastra Parishad,(Regional). **Position held**: - Ex L. M. C., Shri. Gujrathi Seva Samaj Sanstha, Sangli (2005-2010). Member, Board of Study, Sociology Department, S.N.D.T. University, Mumbai. (2011-2015). Member, Board of Study, Sociology Department, S.N.D.T. University, Mumbai. (2017onwards). Ex Member, Management Council, Marathi Samajshastra parishad, (State Level.).

डॉ. बिभीषण दत्तात्रय करे, एम. ए. समाजशास्त्र, सेट, पीएच. डी., संशोधन मार्गदर्शक, उपप्राचार्य तथा समाजशास्त्र विभागप्रमुख, नेताजी सुभाशचंद्र बोस महाविद्यालय, नांदेड. **शैक्षणिक अनुभव** – पदवी १६ वर्ष आणि पदव्युत्तर ०६ वर्ष. **स्पेशलायझेशन**:– लोकसंख्याशास्त्र, भारतीय सामाजिक विचारवंत, लिंगभाव व समाज. **पीएच.. डी. संशोधन**:– एप्रिल २०१२, 'संपूर्ण ग्रामस्वच्छता अभियानात लोकसहभाग – एक समाजशास्त्रीय अभ्यास – विशेष संदर्भ नांदेड जिल्हा. **संशोधन मार्गदर्शन** – स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. पीएच. डी. चे ०६ संशोधन विद्यार्थी कार्यरत. एम. फिल. चे ०२ संशोधन विद्यार्थी कार्यरत. **प्रकाशित शोधनिबंध** – राज्यस्तर – ११ परिसंवाद व कार्यशाळेत सहभाग, राष्ट्रीय स्तर – २१ शोधनिबंध प्रकाशीत, आंतरराष्ट्रीय स्तर – ०९ शोधनिबंध प्रकाशीत. **ग्रंथलेखन** – ०२. **विशेष कार्य** – २००५ ते २००८ रासेयो कार्यक्रमाधिकारी. सामाजिक कार्याबदद्ल दोन राज्यस्तरीय पुरस्कार सर्वोदय मित्र मंडळ, बामणी ता. लोहा राज्यस्तरीय पुरस्कार व राष्ट्रीय समाचार पत्रिका – आदर्श शिक्षक पुरस्कार. नांदेड आकाशवाणीवर 'माणिकमोती' कार्यक्रमाद्वारे समाजप्रबोधन. एमडब्ल्यूएसआयपी चा साधनव्यक्ती म्हणून कार्य, 'स्वच्छतादूत' म्हणून कार्य. **सदस्य**–मराठी समाजशास्त्र परिषद, अखिल भारतीय समाजशास्त्र परिषद. **वृत्तपत्रिय लेखन**– दै. एकमत, दै. प्रजावाणी, दै. उद्याचा मराठवाडा, दै. सकाळ आदि वर्तमानपत्राद्वारे सामाजिक प्रबोधनपर लेखन.

प्रा. सुवर्णा भारत कऱ्हाड, एम. ए., एम. एड., एम. फिल., सेट, समाजशास्त्र व आजिवन विस्तार केंद्र, अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. निवास:– ३०२, बी, लगडमळा, सिंहगड रोड, पुणे–४११०४१. मोबाईल:– ८६२६०६१३५१. **स्पेशलायझेशन**:– वृध्दांच्या समस्या, सामाजिक समस्या व परिवर्तन. **पीएच. डी. संशोधन विषय**:– 'कुटुंबातील व वृध्दाश्रमात राहणाऱ्या वृध्दांच्या समस्या' या विषयावर पीएच. डी. चे संशोधन कार्य सुरू. **सदस्य**, मराठी समाजशास्त्र परिषद. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– ०५. ईतर:– सचिव, द अर्थ चार्टर.

डॉ. नंदा पंढरीनाथ कंधारे, एम. ए., एम. फिल., पीएच. डी., सहाय्यक प्राध्यापक व विभाग प्रमुख, कै. न्हानाभाऊ मन्साराम तुकाराम पाटील कला महाविद्यालय, मारवड ता. अमळनेर जि. जळगांव. **मोबाईल:–** ९९६०४०९६७४. **ईमेल:** – prof.nandakandhare11@gmail.com **अध्यापनाचा स्तर:** – पदवी. **विद्यापीठ क्षेत्र:–** क. ब. चौ. उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव. **अध्यापनाचा अनुभव:–** १२ वर्ष. **स्पेशलायझेशन:–** आदिवासी समाज. **पीएच. डी. संशोधन विषय:–** कोलाम आदिवासी जमातीचे समाजशास्त्रीय अध्ययन, विशेष संदर्भ : नांदेड जिल्हा. **आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शक** – क. ब. चौ. उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव. **कार्यकारिणी सदस्य** – मराठी समाजशास्त्र परिषद, २०१२–२०१४.

डॉ. स्निग्धा राजेश कांबळे, एम.ए.,एम.एड.,एम. फिल., पीएच. डी., सेट, विभाग प्रमुख, डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, ब्रम्हपुरी खेड रोड ब्रम्हपुरी जि.चंद्रपुर ४४१२०६. **स्पेशलायझेशन:–** समाजशास्त्र. **निवास:–** डॉ. गणविर हॉस्पीटलच्या मागे, शांती नगर, ब्रम्हपुरी. त. ब्रम्हपुरी जि. चंद्रपुर पिन ४४१२०६. **मो.नं.** ९४०५४७४२२०. Email- kamblesnigdha@gmail.com **अध्यापनाचा स्तर:–** पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र:–** गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली. **अध्यापनाचा अनुभव:–** ३ वर्ष. सदस्य, इंडियन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सभासद क्रमांक एलएमआय ४५५१. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक १११८. **प्रकाशित शोधनिबंध:–** विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण ०७ शोधनिबंध प्रकाशित. **आयोजक:–** ०१ कार्यशाळा व ०१ राष्ट्रीय अधिवेशन. 'संशोधन पध्दती कार्यशाळा' व मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे २९ वे २ दिवसीय राष्ट्रीय अधिवेशनाचे आयोजन. **अध्यापन पध्दती:–** व्याख्यान पध्दती, पिपिटी प्रेझेन्टेशन, सेमीनार इ.

डॉ. कांबळे भरत मसाजी, एम.ए. समाजशास्त्र, एम.फिल., पीएच. डी., सेट. समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, यशवंत महाविद्यालय, नांदेड. **स्पेशलायझेशन:–** आदिवासी समुदाय. **घरचा पता:–** बोधीसत्व नगर, मालेगाव रोड, आरामशीनच्या पाठीमागे, नांदेड. **अध्यापनाचा स्तर:–** पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र:–** स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **अध्यापनाचा अनुभव:** १८ वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शक – स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. मार्गदर्शनाखाली एकूण ०६ विद्यार्थी पीएच. डी. चे कार्य करीत आहेत. २१ **शोधनिबंध** प्रकाशित.

डॉ. प्रविण मानसिंग कांबळे, एम. ए. पीएच. डी., सहाय्यक प्राध्यापक, के. आर. टी. कला व वाणिज्य महाविद्यालय, वणी, नाशिक. **स्पेशलायझेशन:–** समाजशास्त्र. निवास:– प्लॉट नं. १०, सनव्हयू अपार्टमेंट, पोकर कॉलनी, दिंडोरी रोड, पंचवटी, नाशिक. **ईमेल:–** pravinkamble76121@gmail.com **मोबाईल:–** ९९२१८३९५९१. **अध्यापनाचा स्तर:–** पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र:–** सावित्रिबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे. **अध्यापनाचा अनुभव:–** २२ वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्र. १०८२.

Dr. Ramesh Kamble, M. A. Ph. D., Associate Professor and former Head, Department of Sociology, University of Mumbai. **The title of research work**: - 'Dalit Identity in Metropolis: Social, Occupational, and Political Experiences of Dalits in Urban Setting of Mumbai. **Contact Details**:- B-8, Academic Staff Quarters, University of Mumbai, Vidyanagari Campus, CST road Kalina, Mumbai-400 098. **Email**: - kambleramesh@hotmail.com **Mobile**: 09769767919. **Teaching experience**: from August, 1985: 34 years (at Post Graduate-level). Have taught courses on: Contemporary Sociological theory; Methodological Perspectives in Social Sciences; Contemporary Feminist Theory; Science, Technology and Society; Diaspora Studies; Perspectives on Understanding Indian Society; Contemporary Theorizing on Caste; and Visual Cultures an, Political Sociology. **Invited Academic/research/teaching assignments abroad**: - London School of Economics and Politics, UK (January-July, 2000). University of Magdeburg, Germany, 2003. University of Lancaster, UK, 2005-2006. University of Central Lancashire, UK 2008-2009. **Research Guidance and Supervision: PhD**: - 03 students awarded Ph. D. Degree and 03 students working for Ph. D., 03 students awarded MPhil degree and 03 students working for M. Phil. degree. **Research Project**: - 1. 'Archiving and Understanding Dalit Panther Movement', UGC- sponsored Major Research Project, 2010-2013. 2. 'Multiple Modes of Being British: Everyday Construction of Britishness among South Asian Youth in Preston, UK'. Research Affiliation: the University of Central Lancashire, UK. 2008-2009. 3. 'Understanding Social and Economic status of Dalits in Urban Setting: A Study of Dalit Slum Dwellers in Mumbai'. The project was sponsored by the SAP programme of the Department of Sociology, University of Mumbai. (During the first Phase of SAP programme (2004-2009). **Administrative Experience**: - Six years: From 10 March 2010 to 27 July, 2016: Co-ordinator: 'Mahatma Phule and Dr.

Babasaheb Ambedkar Chair', University of Mumbai. Head, University Department of Sociology, University of Mumbai, from July, 2018- August, 2019. **Research paper Published**: - more than 23 research papers published in National and International Journals. **Key-note/ Valedictory addresses: 06. Invited Special Guest Lectures**: - 08. **Attended and presented papers in International Conferences**: - 04. **Invited Conference/Seminar presentations**: - 17.

डॉ. राजेंद्र जनार्दन कांबळे, एम. ए. (समाजशास्त्र, इतिहास) एम. फिल,, पीएच. डी., बि.एड., नेट, सहयोगी प्राध्यापक व **प्रभारी प्राचार्य**, इंदिरा गांधी आर्ट ॲण्ड कॉमर्स कॉलेज, कळमेश्वर, जि.नागपूर–४४००१५. **निवास**:– १६, रेणूका लेआऊट, हिंगणा रोड, नागपूर – ३६. **मोबाईल**:– ९८५०५२६३१९. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– रा. तू. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **अध्यापनाचा अनुभव** :– १५ वर्ष. सदस्य, इंडीयन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सभासद क्रमांक एलएमआय २८६३. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद. सदस्य, रिपब्लीकन शिक्षक संघटना महाराष्ट्र राज्य. **आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शक**–रा. तू. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०५. **संशोधन प्रकल्प**:– ०१, 'शालेय शिक्षणातील गळती व स्थगीती' या विषयावर पूर्ण. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्समध्ये एकूण ०७ निबंध प्रकाशित. सामाजिक कार्य: धर्मांतर चळवळ, अवयवदान चळवळ.

प्रा. संभाजी शंकर कांबळे, एम. ए. एम. फिल., सहाय्यक प्राध्यापक, श्रीपतराव चौगुले आर्टस ॲण्ड सायन्स कॉलेज, माळवाडी, कोतोली, ता. पन्हाळा. **निवास**:– मु. पो. कुरली ता. चिकोडी जि. बेळगांव **प्रकाशित शोधनिबंध**:– राष्ट्रीय स्तरावरील विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण १४ शोधनिबंध प्रकाशित. **पुरस्कार**:– कुंभाराचे अर्थशास्त्र या पुस्तकाला पन्हाळा बावडा तालुका कुंभार समाज संघटनेच्या वतीने उत्कृष्ट ग्रंथ पुरस्कार. ज्ञानगंगा शिक्षण प्रसारक मंडळ, माळवाडी या संस्थेच्या वतीने नवोदित लेखक पुरस्कार. अखिल महाराष्ट्र कुंभार समाज विकास संस्थेच्या वतीने 'कुंभाराचे अर्थशास्त्र' या ग्रंथाला महाराष्ट्रातील एकमेव ग्रंथ म्हणून पुरस्कार. भिमक्रांती सोशन फाउंडेशन, हारोळी या संस्थेमार्फत महात्मा फुले आदर्श शिक्षक पुरस्कार. **सामाजिक कार्य**:– राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या माध्यमातून विविध सामाजिक कार्य.

प्रा. संजयकुमार कांबळे, एम. ए. एम. फिल. नेट, जेआरएफ, स्त्री अभ्यास नेट, सहाय्यक प्राध्यापक, स्त्री अभ्यास केंद्र, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे. **स्पेशलायझेशन**:– जात, लिंगभाव आणि सामाजिक चळवळी, जागतिकीकरण. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे. **निवास**:– ६०२, वृंदावन पेटोल पंपाशेजारी, पिंपळे गुरव रोड, दापोडी, पुणे ४११०१२. **ईमेल**:– kamble.sanjaykumar@gmail.com **मोबाईल**: ९८८१५५९०४३. **अध्यापनाचा स्तर**:– विद्यापीठ शिक्षक. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १६ वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्र. ९०८. सदस्य, इंडियन असोसियशन ऑफ विमेन्स स्टडीज, सदस्य, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर प्राध्यापक संघटना सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०६. **ग्रंथ पुरस्कार**:– १. दलित स्त्रियांच्या मुक्तीचा प्रश्न, या ग्रंथासाठी मराठी समाजशास्त्र परिषदेचा जय जोशी संदर्भ ग्रंथ पुरस्कार, फेब्रुवारी २०१७, मुळजी जेठा महाविद्यालय, जळगांव येथील अधिवेशनात प्राप्त. २. जातीअंताचे समाजशास्त्र या ग्रंथासाठी मराठी समाजशास्त्र परिषदेचा जय जोशी संदर्भ ग्रंथ पुरस्कार, २०२०, तक्षशिला महाविद्यालय, अमरावती येथील अधिवेशनात प्राप्त. **संशोधन प्रकल्प**:– १. Understanding the perceptions and attitudes of young people on the issue of the Declining sex ratio. २. जात पंचायत, खाप पंचायत आणि ओनर किलिंगचा प्रश्न, केशव गोरे स्मारक टस्ट, मुंबई, २०१२. ३. जागतिकीकरण, सेवा क्षेत्र आणि स्त्रिया, २०१०. ४. परिवर्तनाचा वाटसरू या नियतकालिकातील स्त्रींयाविषयक लेखन, २०१७. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडिंग मधून विविध विषयांवर १४ शोधनिबंध प्रकाशित. कार्यशाळेतील सहभाग– २०. चर्चासत्र आणि कार्यशाळेत शोधनिबंधाचे वाचन– ६५. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्याने, अनुवाद आणि अभ्यास दौऱ्याचे आयोजन, पॉवर पॉईंट प्रेझेंटेशन, डॉक्यूमेंटरी आणि गटचर्चा अध्यापन पध्दतीचा वापर. **सामाजिक कार्य**:– विद्यार्थ्यांना तळमळीने अभ्यास करून अध्यापन करणे आणि त्यांच्या कोणत्याही अडचणीत मदत करणे हेच माझेसाठी सामाजिक कार्य आहे.

Dr. Kamble Chandrakant Dhanaji, M.A.,B.Ed, NET., Ph.D., Associate Professor, Department of Sociology, Vasundhara Kala Mahavidyalaya, Jule Solapur, 413004. **Specialization**: - Sociology of Rural and Urban, Sociology of health. **Residence**: - 69, Vaibhavi, Rohini Nagar 2 Jule Solapur. **Mobile**: - 8888838196. **Email**:kamblechandrakant49@gmail.com Office: Phone: 02172305175. **Achievements**: - Ph. D. Awarded by S. R. T. M. U. Nanded. Ph. D. topic: The contribution of satyashodhak samaj in Transformative movements of Maharashtra. Co Editor of Ideal criticism an International Journal. Area coordinator N. S. S. of Solapur University Solapur. **Book written** - 03. **Project** - 01 Miner. **Membership**: - Membe, Indian Sociological Society, New Delhi. Life

Member, Marathi Samajshastra Parishad. **Published Research Papers**: - 68 Research papers published in International Interdisciplinary Research Journals and Conference Proceedings. **Seminar/ workshop**: - paper presented and participates in National seminar - 45 papers. Presented and paper presented and participate in international seminar – 10. Paper presented and participates in state level seminar – 22. Participate in state / national workshop - 18. University level /regional work shop – 12. Research Guide:- Solapur University, Solapur. **Awards**:- Awarded by the Rajarshi Shahu Maharaj Rashtriya Sanman Purskar From B. J. Akadami, New Delhi. Awarded by Best Programme Officer From Solapur University.

प्रोफेसर, डॉ. नारायण तुकाराम कांबळे, एम.ए., एम.फिल, सेट, नेट, पीएच.डी., प्राध्यापक, स्वामी विवेकानंद महाविद्यालय, शिरुर ताजबंद ता. अहमदपूर जि. लातूर. **स्पेशलायझेशन**:– सामाजिक चळवळी, भारतीय सामाजिक विचारवंत. **अध्यापन स्तर**:– पदवी व पदव्युत्तर प्राध्यापक. **निवास**:– 'संबोधी', नागोबा नगर, अहमदपूर ता. अहमदपूर जि. लातूर–४१३५१४. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **अध्यापनाचा अनुभव** :– पदवी २७ वर्ष, पदव्युत्तर २२ वर्ष. सदस्य, इंडीयन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सभासद क्रमांक एलएमआय–३७२२. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक ५०७. सदस्य, मागासवर्गीय प्राध्यापक संघटना स्वामुक्टा. **आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शक**– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ,नांदेड. १० विद्यार्थी आचार्य पदवी प्राप्त, ०३ विद्यार्थ्यांचे संशोधन कार्यरत. **प्रकाशित ग्रंथ**:– १२. **पुरस्कार**:– 'महात्मा फुल्यांची धर्मचिकित्सा' या ग्रंथाला मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या 'जयजोशी संदर्भ ग्रंथ' पुरस्काराने २०१७ साली सन्मानित करण्यात आले. स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठाचा आदर्श शिक्षक पुरस्कार – २०१८ या विद्यापीठ पुरस्काराने सन्मानित. **प्रकाशित शोध निबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये जवळपास ३८ शोध निबंध प्रकाशित. **सामाजिक कार्य**:– वंचितांच्या सामाजिक चळवळीत सक्रीय कार्य, गरजू विद्यार्थ्यांना दत्तक होऊन शिक्षण पूर्ण करणे. स्वत:च्या गावात स्वखर्चाने एक प्रबोधनाची चळवळ म्हणून वर्षाला एक व्याख्यानमालेचे आयोजन केले आहे. हे चौदावे वर्ष आहे. **शैक्षणिक योगदान**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठाच्या समाजशास्त्र अभ्यास मंडळ अध्यक्ष. स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठाच्या विविध प्राधिकरणावर सदस्य, चेअरमन म्हणून सहभाग. महाराष्ट्रातील अनेक विद्यापीठांच्या प्राधिकरणावर कार्य व नियुक्ती. मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे अध्यक्ष, २०२० पासून.

Dr. Archana Rajkumar Kamble (Jagatkar), M. A., B. Ed., Ph. D. ,SET., Head and Associate Professor, Department of sociology, The New College Shivaji peth Kolhapur. **University**: - Shivaji University, Kolhapur. **Teaching Experience**;- 21 years. **Home Address**: - Plot 151/A, Panchshil Housing Society, Hanuman Nagar near Department of Technology, opposite SLK. Ujaliewadi, near shahu naka, Kolhapur**.** **Mobile**; - 7350902307. **Email**: - archana.jagatkar71@gmail.com **Specialization**:- Jender studies. **Ph. D. Research topic**: - Women leadership in Panchayati Raj: A sociological study. **Published book**: - 02. **Edited book**: - 01 **Published Research Papers**: - Published 45 research papers in various journals and conference proceedings. **Memberships**: - Member, Indian sociological society, Treasure of RC-10. Member, Marathi Samajshashtra Parishad, Secretary, Shivaji Vidyapeeth Samajshashtra Parishad Kolhapur. **Award**: - Fatima Shaikh Ideal Teacher Award, USA University students association. Bhimkranti Samajbhusan Puraskar, Kolhapur. Ideal assistance professor in Sociology Award Pearl Foundation, Madurai.

Prof. Vasant Nivrutti Kamble, M. A. NET, Associate Professor & Head, Department of Sociology, Phulsing Naik Mahavidhyalaya, Pusad Dist. Yeotmal – 445216. **Home Address**:- Plot. No. 16, Ashok Park, Pusad Dist. Yavatmal. **Teaching Experience**: - 17 Years. **Seminar, Conferences Attended**: - 16. Paper Presented in Conference: 04. **Paper Published in National Journal**: - 04. **Social Work**: - Active in Ambedkaraite Movement. **Teaching Methods**: Teaching Aids, Group Discussion, Seminar.

प्रा. सी. टी. कांबळे, एम. ए. समाजशास्त्र, सेवानिवृत्त उपप्राचार्य तथा समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, प्रतिभा निकेतन महाविद्यालय, नांदेड. **स्पेशलायझेशन**:– सामाजिक चळवळ. **घरचा पत्ता**:– सिध्दांत, शाहूनगर, महात्मा फुले चौक, वसदणी नांदेड ४३१६०६. **अध्यापन स्तर**:– पदवी शिक्षक. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ३८ वर्ष. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामी रामानंद तिर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **सदस्यत्व**:– मराठी समाजशास्त्र परिषद. सदस्य इंडियन सोशिऑलॉजिक सोसायटी, दिल्ली. सदस्य मुप्टा प्राध्यापक संघटना. **प्रकाशित ग्रंथ** :– ०१. **सामाजिक कार्य** :– अध्यक्ष, प्रज्ञा ग्रंथालय, वसरणी. कार्यकारीणी सदस्य, अजिंठा शिक्षण संस्था, नांदेड. माजी सदस्य, समाजशास्त्र अभ्यास मंडळ २००७ ते २०११. कार्यकारीणी सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, २००६ ते २००८.

डॉ. एन. आर. कांबळे, एम. ए. नेट–सेट, पीएच. डी. सीएचबी शिक्षक, यशवंत महाविद्यालय, नांदेड. **स्पेशलायझेशन**:– सामाजिक संशोधन पध्दती. **घरचा पत्ता**:– द्वारा– कांबळे लक्ष्मीबाई भुजंगराव, माजी सरपंच, पुजा टाईपींगच्या पाठीमागे, विष्णुपूरी नांदेड ४३१६०६. **अध्यापन स्तर**:– पदवी व पदव्यूत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामी रामानंद तिर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ८ वर्ष. **सदस्यत्व**:– सदस्य मराठी समाजशास्त्र परिषद, सदस्य क्र. ७३७. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडिंग मध्ये एकूण ०६ शोधनिबंध प्रकाशित. **अध्यापन पध्दती**:– प्रश्नोत्तर व व्याख्यान पध्दती.

प्रा. दत्ता दौलाजी कांबळे, एम.ए. (मेरीट) नेट, सेट, सहा. प्राध्यापक (घडयाळी तासिका तत्वावर), शिवनेरी महाविद्यालय, शिरुर अनंतपाळ. **अध्यापन अनुभव:–** १० वर्ष. **संशोधन कार्य (पीएच.डी):–** 'बंजारा जमातीतील महिला सबलिकरणाचा समाजशास्त्रीय अभ्यास : विशेष संदर्भ लातूर जिल्हा'. **संशोधन पेपर :– १०. मोबाईल:–** ९९२१७१९४६९, ९६७३८२९६१८. **ईमेल:–** dattadkamble@gmail.com **स्पेशलायझेशन:–** आदिवासींचे समाजशास्त्र. **सहसंपादक :–** महिला सबलिकरण, अरुणा पब्लीकेशन, लातूर.

डॉ. संपत चंद्रभान काळे, एम. ए., पीएच. डी., टाटा सामाजिक विज्ञान संस्था, अपसिंगा रोड, तुळजापूर, पो. बॉक्स. ०९, जि. उस्मानाबाद–४१३६०१. **स्पेशलायझेशन** :– जात, वर्ग व लिंगभाव, ग्रामीण उपजीविका व ग्रामीण समाजशास्त्र, विकासाचे समाजशास्त्र. **समाजशास्त्र विभागातील पद**:– निमंत्रक, शाश्वत उपजीविका आणि नैसर्गिक संसाधनाचे शासन, ग्रामीण विकास परिसर. निवास :– ए ५/६, ईशान नगरी, वारजे, पुणे ४११०५८. **मोबाईल** :– ८९९९७४४४४८. **ईमेल**:– samkale@gmail.com **विषय**:– आंतरविद्याशाखीय सामाजिक शास्त्रे व समाजकार्य. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदव्युत्तर शिक्षक, विद्यापीठ शिक्षक. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १२ वर्ष. सदस्य, इंडियन सोशिऑलॉजिकल सोसायटी, सदस्य क्रं. ३३६७. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद. **आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शक**– टाटा सामाजिक विज्ञान संस्था, मार्गदर्शनाखाली ०५ विद्यार्थ्यांनी एम. फिल. पदवी प्राप्त केली आहे. आणि ०९ विद्यार्थ्यी पीएच. डी. करीत आहेत. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०५. **बोधपट**:– दुष्काळ नियोजनाचा, महाराष्ट्रातील दुष्काळाचे दृष्यचित्र, एनकॅस, पुणे, २००४. कशासाठी? पोटासाठी: पुण्यातील पथारीवाले व फेरीवाल्यांचा अभ्यास, एनकॅस, पुणे, २००७. सेझ: अराजकाची नांदी: विशेष आर्थिक क्षेत्रविरोधी आंदोलनाचे दृष्यचित्र, एनकॅस, पुणे, २००७. **संशोधन प्रकल्प**:– महाराष्ट्रातील धनगर समाजाचा सामाजिक व मानववंशशास्त्रीय दृष्टिकोणातून अभ्यास, महाराष्ट्र शासन, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण विभागास सादर, २०१९. दुष्काळ, पाणी व शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या: उस्मानाबाद जिल्हयाचा अभ्यास, टाटा ट्रस्ट व रोटरी क्लब पुणे, २०१४. महाराष्ट्रातील पाणी वापर संस्थाचे काम व परिणामांचे मूल्यमापन, जलसंपदा विभाग, महाराष्ट्र शासन, २०१९–२० सध्या कार्यरत. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींगमध्ये एकूण १० शोधनिबंध प्रकाशित. **विषयासंदर्भात परदेशवारी**:– वर्ल्ड सोशल फोरम, २००६ अंतर्गत पाकिस्तानातील कराची येथे पाकिस्तान भारत शांती प्रक्रिया कार्यक्रमामध्ये सहभाग, मार्च, २००६. फॅकल्टी एक्स्चेंज प्रोग्रामअंतर्गत स्वीडन येथील यावले विद्यापीठात एक महिन्याकरिता भारतातील समाजव्यवस्था आणि संरचना यासंदर्भात व्याख्यान. तसेच भारतातील उपजीविकांचे व अन्नसुरक्षेचे तसेच विस्थापनाचे प्रश्न या संदर्भात व्याख्यान, १६ एप्रिल ते १० मे २०१३. इंटरनॅशनल सोशिऑलॉजिकल असोशिएशन अंतर्गत टोरांटो, कॅनडा येथे रिसर्च कमिटी ४८ मध्ये भारतातील कृषकांच्या चळवळीवर शोधनिबंध सादर, १४ जुलै ते २१ जुलै, २०१८. **आयोजकत्व**:– गेली १० वर्ष दरवर्षी डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर स्मृती व्याख्यानांचे आयोजन. प्राध्यापक व तरूण संशोधकासाठी रिसर्च मेथॉडॉलॉजी कोर्सचे आयोजन. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान, गटचर्चा, दृकश्राव्य माध्यमांचा वापर, वाचन व सादरीकरण, क्षेत्र भेटी, पार्टिसिपेटरी लर्निंग मेथड्स, वर्कशॉप. **सामाजिक कार्य**:– कृषक, वंचित, दलित, आदिवासींच्या सामाजिक, आर्थिक प्रश्नांवर काम करणाऱ्या चळवळींशी संलग्न. दुष्काळ, जल–जंगल–जमीन आदि प्रश्नांवर काम करणाऱ्या सामाजिक व संशोधन संस्थाशी संबंधित चळवळीत कार्यरत.

डॉ. आनंदा भिकुजी काळे, एम.कॉम., एम.ए., एम.फिल., एम.एड., पीएच. डी. कायम स्वरूपी, असोसिएट प्रोफेसर व विभाग प्रमुख, श्री शिवाजी महाविद्यालय, अकोला. **निवास**:– शिवनेरी, राधा नगरी, कौलखेड, अकोला. **अध्यापन स्तर**:– पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक, **विद्यापीठ क्षेत्र** :– संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **अध्यापनाचा अनुभव**: २० वर्ष. **सदस्य**, मराठी समाजशास्त्र परिषद क्र. ५३२. सदस्य, नुटा. **आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शक**:– वाय. सी. एम. ओ. यु. नाशिक व संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ. **प्रकाशित ग्रंथ**:– १. **शोधनिबंध प्रकाशित**:– ०५. ०२ कॉन्फरन्स व सेमिनार समाजशास्त्र विषयावर आयोजित केले आहेत. **सामाजिक कार्य**:– महिला सक्षमीकरण चळवळ व महिला बचत गट संघटनेत कार्यरत.

Dr. Khandu Sambhaji Kale, M. A., B. Ed., M. Phil., Ph. D., SET., NET., Associate Professor in Dept. of Sociology, Arts, Commerce and Science College, Kowad Tq. Chandgad, Dist. Kolhapur- 416508. **University**: -

Shivaji University, Kolhapur. **Specialization:** Rural Sociology, Caste and Class, Social Movement. **Mobile: -** 09481402640. **Email:** khanderavji@rediffmail.com **Teaching Experience:** 16 years. **Published Papers in Journals:** 18. **Article/Chapters Published in Books:** 6. **Full paper in Conference Proceedings:** 8. **Books Published:** 5. **Research Project:** फक्त मुली असणाऱ्या पती–पत्नींचा सामाजिक व मानसिक अभ्यास, विशेष संदर्भ: चंदगड तालुका. **Paper Presented in Conference/Seminar/Workshop:** 16. **Ph. D. Guide:-** Shivaji University, Kolhapur. 02 students completed Ph.D. **Membership in Association and Bodies:** Life Member Marathi Samajshastra Parishad.

काळे रेवणनाथ भिका, एम. ए. नेट, सहायक प्राध्यापक, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, आर. बी. अट्टल महाविद्यालय, गेवराई, जी. बीड. **निवास**:– पिंपरी सताळा ता. फुलंब्री जी. औरंगाबाद. **इमेल**:– revannathbkale@gmail-com **मोबाईल**:– ९४०५४६८६०२.**अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ११ वर्ष. **सदस्य**, इंडियन सोशीआलॉजिकल सोसायटी, सभासद क्र. एल. एम.आय ३५१२, मराठी समाजशास्त्र परिषद सभासद क्र. ६६९, **प्रकाशित शोधनिबंध**:– ८. अध्यापन पध्दती:– व्याख्यान, चर्चासत्र, प्रश्नोत्तर, गटचर्चा, पीपीटी, क्षेत्र भेट.

डॉ. बी. एन. कावळे, एम. ए. पीएच. डी, सेट. समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, इंद्रराज कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, सिल्लोड, जि. औरंगाबाद. **स्पेशलायझेशन** :– सामाजिक चळवळी, ग्रामीण समाजशास्त्र. **निवास**:– प्लॉट नं. ७२, सर्व्हे नं. ११, न्यु छत्रपती शिवाजी नगर, सिल्लोड ता. सिल्लोड जि. औरंगाबाद – ४३१११२. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी. **विद्यापीठ क्षेत्र** :– डॉ. बा. आ. म. विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव** :– १७ वर्ष. सदस्य, इंडियन सोशिऑलॉजीकल सोसायटी दिल्ली. सभासद क्रमांक एलएमआय २६४२. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, (माजी कोशाध्यक्ष म.स.प) सभासद क्रमांक ५१४. **आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शक**, ०३ विद्यार्थी पीएच. डी. चे संशोधन करीत आहेत. रा. से. यो. चा उत्कृष्ट कार्यक्रम अधिकार पुरस्कार प्राप्त. **शोधनिबंध**:– आंतर्राष्ट्रीय–०८, राष्ट्रीय – १४ व राज्य स्तरावर ०८ शोधनिबंध प्रकाशित.

Santosh A. Kaware, M. A., B. Ed., SET, Head, Department of Sociology, Arts, Commerce & Science College, Tukum, Charndrapur. **Specialazation**: - Rural Sociology. **Email**: - kaware12sa@gmail.com **Mobile**: - 9604748638. **University**: - Gondwana University, Gadchiroli. **Teaching Experience**: - 9 years. **Teaching Methods**: - PPT, Library service, group discussion, seminar, assignment, educational tour.

Dr. Sanjay Nilkanth Kolekar, M.A., M. Phil., Ph.D., Associate Professor, Department of Sociology, Savitribai Phule Pune University, Pune -411 007, India. Tel: 020-25690389. E-mail:snkolekar@yahoo.co.in **Teaching experience: - 25** years. **Fellowship:** Visiting Professor at George August University, Gottingen, Germany and University of Duesto, Bilbao, Spain; 15th May -31ST May 2017. **Research Interest**: - Marginal Studies with special focus on Nomadic Communities, Social Exclusion and Inclusive Policies, Social Mobility and Change, Social Movements, Labour in Unorganised Sector. **Research Paper Published: -** 25 research papers published in various National and International Journals and 12 articals published in various edited books.

डॉ. कोते अंगद व्यंकटराव, एम.ए., बी. एड्., एम. फिल., नेट, पीएच.डी.ए सहयोगी प्राध्यापक, कै. व्यंकटराव देशमुख महाविद्यालय, बाभळगाव ता. जि. लातूर. **स्पेशलायझेशन**:– ग्रामीण समाजशास्त्र. **निवास**:– आदर्श रेसिडेन्सी, फ्लॅट नं. ६, पशुपतीनाथ नगर, लातूर–४१३५१२. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १६ वर्ष. सदस्य, इंडीयन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सभासद क्रमाकं एलएमआय–३७१८. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमाकं ८८३. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– एकूण १२ शोधनिबंध प्रकाशित.

Dr. Maroti Vitthalrao Kolhe, M. A., M. Phil. Ph. D., Principal, and Head, Department of Sociology, Bar. Sheshrao Wankhede Mahavidhyalaya, Mohpa, Dist. Nagpur. **Specialization**: - Rural Sociology, Urban Sociology. **University Area**: RTM Nagpur University, Nagpur. **Ph. D. Topic**: - 'विदर्भातील शेतकरी आंदोलन: एक समाजशास्त्रीय अध्ययन' **Research Guide**: - RTM Nagpur University, Nagpur. 07 candidates awarded Ph. D. **Attended Seminar,**

Conferences, and Workshops: - More than 40. **Teaching Experience**: - 28 years. 17 years at UG level and 12 Years at PG level. **Academic Work**: - Member of Board of Studies in Sociology, RTMNU. Member of Senete, RTM Nagpur University, Nagpur. Treasurer of NUSTA, Member of LEC, Member of Vigilance Committee, Member of Selection Committee, Member of Task Force Committee RTMNU. **Other Social / Extension Activities**: - Member of Marathi Samajshastra Parishad, member of Bhartiya Maitri Dal (NGO), Delhi. **Teaching Methods**: - Lecture, Group Discussion.

प्रा. तुलसीदास शामराव कोसे, एम. ए. बी. एड. एम. फिल., नेट, कार्यकारी प्राचार्य व समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, स्व. निर्धनराव पाटील वाघाये कला व विज्ञान महाविद्यालय, सौन्दड, ता. सडक अर्जुनी जि. गोंदिया. **घरचा पत्ता**:– त्रिरत्न विहार रोड, विद्यानगर, ब्रम्हपुरी, जि. चंद्रपूर ४४१२०५. **मोबाईल नं.**:– ९७६४०२४७९४. **ईमेल**:– tulshidaskose@gmail.com **विद्यापीठ क्षेत्र**:– रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **अध्यापन स्तर**:– पदवी. **सेमिनार कॉन्फरन्स मध्ये सहभाग**:– ०६. **सेमिनार व वर्कशॉप चे आयोजन**:– ०२. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान, गटचर्चा, समूह चर्चा, पीपीटी प्रेझेंटेशन इ.

Dr. Ramchandra Govind Kumawat, M. A., B. Ed., NET, M.Phil., Ph. D., Head Department of Sociology, Bahirji Smarak Mahavidyalaya, Basmath Nagar-431512. **Specialization**: - Sociological thoughts, Social Demography. **Home Address**: - 104, Nishigandha Apts., Farande Park, Pawadewadi Road, Nanded-431601. **Teaching Level**: - U. G. Teacher. **University**: - Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded. **Teaching Experience**: - 20 Years. **Member**, Marathi Samajshastra Parishad. **Publications**: - Chapters in Edited Books: 05. Research Papers in Journals: 18. **Teaching Methods**: - use of ICT.

प्रा. समाधान लोटन कुंभार, एम. एम., सेट, नेट, एम. एड. मूळजी जेठा महाविद्यालय, जळगांव. **पत्ता**:– मू. पो. कळमडू, ता. चाळीसगांव जि. जळगांव ४२४१०६. . **ईमेल**:– samadhanlkumbhar@gmail.com **मोबाईल** नं. :– ९०४९७६६९११ **संशोधन अनुभव**:– संशोधन सहाय्यक, एम. आर. पी. आय. सी. एस. एस. आर. दिल्ली, २०१६.२०१७. प्रकल्प सहाय्यक, एम. आर. पी. यु. जी. सी., दिल्ली, २०१३–२०१५. **लघुशोध मार्गदर्शक**:– एम. ए. व्दितीय वर्षातील ०७ विद्यार्थ्यांना डिझेरटेशन साठी मार्गदर्शन. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ०३ वर्ष. **अध्यापन स्तर**:– पदव्यूत्तर. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– एकूण ०६ शोधनिबंध प्रकाशित, **पुरस्कार**:– उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव आयोजित अविष्कार २०१३ या स्पर्धेत विद्यापीठस्तरीय दुसरे पारितोषिक.

डॉ. संजय श्रीहरी कुंभारे, एम. ए., एम. फिल., पीएच. डी, एम. ए.(इंग्रजी), बी.एड., विभागप्रमुख, गोविंदप्रभू कला व वाणिज्य महाविद्यालय, तळोधी (बाळापूर), ता. नागभीड, जि.चंद्रपूर. **स्पेशलायझेशन** :– वैद्यकीय समाजशास्त्र. **निवास**:–विद्यानगर साईमंदीर जवळ, ब्रम्हपूरी ता. ब्रम्हपूरी, जि.चंद्रपूर, पिन कोड–४४१२०६. **अध्यापनाचा स्तर** :–पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र** :– गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली. **अध्यापनाचा अनुभव** :– १० वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमाकं ११११. **संशोधन मार्गदर्शक** – गोंडवाना विद्यापीठ.

महेंद्र नारायणजी कुंभारे, एम. ए., एम. फिल., सहाय्यक प्राध्यापक व विभाग प्रमुख, चिंतामणी महाविद्यालय घुग्घुस जि. चंद्रपूर. **निवास**:– शिव अपार्टमेंट दुसरा माळा, विद्याविहार शाळेजवळ, छत्रपती नगर, तुकुम. चंद्रपूर–४४२४०१. **अध्यापनाचा स्तर:–** पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र: –** गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली. **अध्यापन अनुभव: –** १२ वर्ष. **शोधनिबंध प्रकाशित:–** विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडिंगमध्ये एकूण १४ शोध निबंध प्रकाशित. **कॉन्फरन्सचे आयोजक** – ०१ राष्ट्रीय वेबिनार, ऑगस्ट २०२०. **सदस्य** – मराठी समाजशास्त्र परिषद. राष्ट्रीय सेवा योजना कार्यक्रम अधिकारी, **अध्यापन पध्दती:–**व्याख्यान गटचर्चा, विद्यार्थी सेमिनार, गेस्ट लेक्चर, विविध क्षेत्र भेट.

Sunita Jagannathrao Kukde, M.A., Head, Department of Sociology, K. K. M. College, Manvat Dist. Parbhani 431505. **Home Address**: - Yogem Colony, Visawa Corner, Jintoor Road, Parbhani431401. **Email**: - sunitakukadekkm@gmail.com **Mobile**: - 9420710101. **University**: - Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded. **Teaching Experience**: - 22 years. Member, Indian Sociological Association, LIM-4257. Member, Marathi Samajshastra Parishad, LIM-301. **Research Paper Published**: - 14.

डॉ. नंदकुमार भिमराज कुकलारे, एम. ए. एम. फिल, पीएच. डी., विभाग प्रमुख, श्री आसारामजी भांडवलदार कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय देवगाव रंगारी ता. कन्नड जि. औरंगाबाद. ४३१११५. **स्पेशलायझेशन** :—ग्रामीण समाजशास्त्र. **निवास**:— माउली, वोडाफोन टावर जवळ, सावंगी चौक, मु. पो. लासुर स्टेशन ता. गंगापूर. जि. औरंगाबाद. **अध्यापनाचा स्तर**:— पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:—डॉ. बा. आं. मराठवाडा विद्यापीठ औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव**:— २० वर्षे. सदस्य, इंडीयन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सभासद क्रमांक २४६०. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक ५०९. **प्रकाशित शोध निबंध**:— २६.

Kulkarni Shalini Bansidharrao, M A, M.Phil. (Sociology), Head and Asst. Professor, J. E. S. College, Jalna. **Address: -** Flat No. 05, Deepali Residency, Near Kamgar Chowk, N 2, Cidco, Aurangabad, 431003. **Mobile Number: -** 8412909970, 9822954140. **Email Address:** shalinikulkarni3@gmail.com **Teaching Experience: -** 26 Years. **Published Research Paper: -** 30. International: 20. National: 05. State: 05. **Chapter Published in Books: -** 06. **Memberships: -** Indian Sociological Society, Marathi Samajshastra Parishad.

प्रा. प्रभाकर काशिनाथ कुलकर्णी, एम. ए., **सेवानिवृत्त** प्राध्यापक, महाराष्ट्र उदयगिरी महाविद्यालय, उदगीर. **स्पेशलायझेशन**:— आधुनिक व अभिजात समाजशास्त्रज्ञ. **अध्यापनाचा स्तर**:— पदवी व पदव्यूत्तर शिक्षक. **अध्यापनाचा अनुभव**:— २६ वर्ष. **निवास**:— सी ५, सुदर रेसिडेन्सी, सिंहगड रोड, पुणे ४११०५१. **मोबाईल नंबर**:— ९४२२९८२८४८. **ईमेल**:— pkk1937&gmail.com **विद्यापीठ क्षेत्र**:— स्वा. रा. तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. सदस्य, इंडीयन सोशिऑलॉजीकल सोसायटी, सदस्य क्र. १०८२. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सदस्य क्र. ७०. सदस्य, मुक्टा शिक्षक संघटना. **प्रकाशित ग्रंथ**:— ३१. **अध्यापन पध्दती**:— व्याख्यान व चर्चा. **सामाजिक कार्य**:— राष्ट्रीय सेवा योजना कार्यक्रम अधिकारी म्हणून १८ वर्ष कार्य व त्यामाध्यमातून अनेक समाजोपयोगी उपक्रम.

श्री. दिलीप दामुजी कुमरे, एम. ए., एम. फिल., नेट, सहायक प्राध्यापक, सीताबाई कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, अकोला—४४४००१. **मोबाईल**:— ८९७५२५५७९४. **ईमेल**:— kumaredilip@gmail.com **अध्यापनाचा स्तर**:— पदवी व पदव्यूत्तर शिक्षक. **स्पेशलायझेशन**:— आदिवासी समुदाय व नक्षलवादी चळवळ. **विद्यापीठ क्षेत्र**:— संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **अध्यापनाचा अनुभव**:— १३ वर्ष. **लघुशोध प्रकल्प**:— माडिया आदिवासींच्या शैक्षणिक व आरोग्यविषयक समस्यांचे समाजशास्त्रीय अध्ययन, विशेष संदर्भ: भामरागड तालुका, जि. गडचिरोली. **प्रकाशित शोधनिबंध**:— १८. **सामाजिक कार्य**:— सहसचिव, गोटुल बहुउद्देशिय समिती, आरमोरी जि. गडचिरोली.

डॉ. बी. एच. किर्दक, एम.ए., सेट, पीएच.डी., प्राध्यापक व प्रमुख, समाजशास्त्र विभाग, श्री संत गजानन महाराज कला महाविद्यालय, बोरगांव मंजू, ता. जि. अकोला. **निवास**:— 'सौम्य निवास', श्री पुंडलिक महाराज आश्रम परिसर, राऊतवाडी, अकोला. **अध्यापनाचा स्तर**:— पदव्युत्तर ९ वर्ष, पदवी २५ वर्ष. **विद्यापीठ क्षेत्र**:— संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **मार्गदर्शक**:— एम. फिल व पीएच. डी., संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. एम.फिल ०४ विद्यार्थी व १३ विद्यार्थी पीएच.डी. प्राप्त. संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती, समाजशास्त्र अभ्यास मंडळाचे सदस्य (२००७ ते २०१२), अध्यक्ष, समाजशास्त्र अभ्यास मंडळ (२०१२ ते २०१७), संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. सदस्य, विद्वत परिषद, (२०१२ ते २०१७), संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. सदस्य, समाजशास्त्र अभ्यास मंडळ (२०१७ ते २०२१). **प्रकाशित ग्रंथ**:— ०४. **प्रकाशित शोधनिबंध**:— २१.

Professor Balaji N. Kendre, Associate Professor & Head, M.A, PhD, SET, NET, MSCIT, E-governance aware Citizen, Department of Sociology, University of Mumbai, Samtacruz (E) Mumbai. **Specialization and Areas of Interest**: Sociology of Change and Development, Sociology of Marginalized Sections, Sociology of Communication. **Office Address:** Room no 133, Department of Sociology, 1st floor, Ranade Bhavan, Vidyanagri Campus Kalina, University of Mumbai, Mumbai-400098. **Contact Details:** Office Phone: 022-26522474, Personal office phone: 022-26543466. Mob.9969042538, **Email:** head@sociology.mu.ac.in, balaji.kendre@sociology.mu.ac.in, and personal email id: balajikendre5753@outlook.com **Teaching Experience:** Fulltime Regular 10 years in the Department of Sociology, Shivaji University Kolhapur and 6 Years in Department of Sociology, University of Mumbai, Mumbai. **Positions held: -** Head of the Department of Sociology, since 1st September 2019. Chairperson, Board of Studies in Sociology, University of Mumbai, Mumbai. Member, Academic Council, University of Mumbai, Mumbai. **Executive Member**, Indian Sociological Society, Delhi, 2019 to 2024.

Publications: - Three Books and Sixteen Research Articles (Marathi and English). **Published Research papers in Journals** – 16. **Articles in books:** – 06. **Reseach Projects**: - 06. 1. Demographic Surveillance in 33 radiuses in Jaitapur site in Ratnagiri District of Maharashtra', BARC Government of India, 2008-09 to 2010-11 co-investigator. 2 The Case Studies of Sugarcane Cutters in the Command Area of Chatrapati Shahu Maharaj Co-operative Sugar Factory in Kolhapur District, UGC, 2005-06. 3. A Case Study of a Group of Sugarcane Cutters in the Command Area of Chatrapati Shahu Maharaj Co-operative Sugar Factory in Kolhapur District', UGC, 2006-07. 4. 'A Study of Socio-economic Status of Migrant Sugarcane Cutters in the Command Area of Chatrapati Shahu Maharaj Co-operative Sugar Factory in Kolhapur District', UGC, 2007-08. 5. Information Communication Technology and Development in India', UGC, 2010-11. 6. Free and Compulsory Education and Right to Education: A Study of Children's of Seasonal Migrant Sugarcane Harvesting Labourers in Kolhapur District, UGC, 2011-12. 7. Social exclusion and Social inclusion of De-notified and Nomadic Tribes in Maharashtra, UGC, 2013-15. 8. Critical analysis of socio-economic indicators of Palghar district in Maharashtra, University of Mumbai, 2015-16. **Research Student Guided:** Four Ph. D. and Five M. Phil. succefully guided and 6 Ph. D. and five M. Phil. in Process. **Invited Lectures: -** International and national Seminar/ Conferences/Workshops - 10. Human Resource Development Centers - 05. **Experience with the autonomous Bodies** of Government of Maharashtra and Government of India. **Organization** of National Seminar, Conferences, Invited Lectures - 10. **Life member** of Indian Sociological Society, New Delhi (LMI2290) and Life member of The Indian Science Congress Association, Kolkata India.(L26430) and Life member of Marathi Samajshtra Parished. **Active participation** in National and International Conferences/Training Programmes, curricular and Co-curricular Activities of the Department of Sociology, University of Mumbai and Other Public Institutes.

डॉ. सौ. सुधा मुरलीधर खडके, एम. ए. बी. एड. पीएच. डी., समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, लोकनायक बापूजी अणे महिला महाविद्यालय, यवतमाळ. **स्पेशलायझेशन**:– आदिवासी समाज. **निवास** :– श्रृती, १७, शास्त्रीनगर, मंजुषा मंगल कार्यालयाजवळ, यवतमाळ. **मोबाईल**:– ९८६०७४५९७८. **इमेल**:– drsudhakhadke@gmail.com **आचार्य पदवी संशोधन मार्गदर्शक**– संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **प्रकाशित ग्रंथ**:– समाजशास्त्र परिचय, भारतीय सामाजिक समस्या, सामाजिक मानवशास्त्र ही ०३ अभ्यासक्रमाची पुस्तके प्रकाशित. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये जवळपास ३५ शोध निबंध प्रकाशित. **सदस्यत्व**:– सदस्या, महाराष्ट्र शासन बाल कल्याण समिती यवतमाळ जिल्हा, अशासकीय सदस्य–सर्वसमावेशक महिला सल्लागार समिती जि. यवतमाळ. अध्यक्ष– तुळजाई बहुउदद्देशीय सेवा संस्था, उमरसरा जि. यवतमाळ. तालुकाध्यक्ष– यवतमाळ जिल्हा विकास मंच, यवतमाळ. सदस्य– ग्रामीण पोलीस दक्षता समिती, जि. यवतमाळ. अशासकीय सदस्य– महिला धोरण व हुंडा निर्मुलन जिल्हास्तरीय समिती, यवतमाळ. अशासकीय सदस्य– अनैतिक व्यापारास प्रतिबंध करण्यासाठी जिल्हास्तरीय समिती, यवतमाळ. अशासकीय सदस्य– कौटूंबिक हिंसाचारापासून महिलांचे संरक्षण कायदा–२००५, जिल्हास्तरीय समिती, यवतमाळ. सदस्य, समाजशास्त्र अभ्यास मंडळ, संत गाडगेबाबा विद्यापीठ, अमरावती. **पुरस्कार**:– सावित्रिबाई फेलोशिफ अवार्ड, महाराष्ट्र शासनाच्या पुण्यश्लोक अहिल्याबाई होळकर पुरस्कार, सावित्रिबाई फुले टॅलेन्ट रिसर्च नॅशनल अवार्ड.

Dr. Jayshree Vinay Kharche, M. A. M. Phill., Ph. D., Assistant Professor, Department of Sociology, Modern College, Pune. **Home Address**: - B-11, Patil Regency, Near Sharda Centre, Erandwane, Pune 411004. **Mob**: 74477-90019 **Email**: jayshreep09@gmail.com **Teaching experience**: - 09 years. **Research Interests**: - Child labor & rights Issues among Tribals and Impact of Migration. **Ph. D. Title**: "Child labor & Rights Issues among Katkari Brick making Labourers and Bhil Sugarcane Cutters: A Sociological Study." **Research Project**: - Evaluation Project: June 2008, an evaluation of Ekalavya residential schools in tribal Maharashtra. Tribal Research & Training Institute, Pune, Government of Maharashtra. Project: May 2008, Human development indicators among scheduled tribes of Maharashtra, Tribal Research & Training Institute, Government of Maharashtra. CFI Policy Documentation Workshop For Children's Future India (CFI), Pune, an international NGO funded by NORWAY. A cross cultural study: August 2007. Healthcare of Tribal Women, Tribal Research & Training Institute, Government of Maharashtra. A survey of sex workers in Dandeli, Pune for Kayakalp NGO, Pune. **Books Published**: - 02. **Research Papers Published**: - 14. **Conferences Attended**: - 19.

Dr. Shyam S. Khandare, M. A., M. Phil., NET, SET, (Associate Prof.) Gondwana University, Gadchiroli. **Contact** :- 9765082096 / 7020482443. **Email**: - khandareshyam@gmail.com **Research Project: 01.** UGC New Delhi, Sponsored Miner Research Project. **Book Published**: - 03. **Research Papers Published**: - 13 papers in International Journals, 9 Paper Present in International Conference, 6 Paper present in State Conference and 5 Paper Workshop IQAC & other Dept. RTM Nagpur University. **Research Guide**: - Ph.D. Supervisor in RTM Nagpur

University, Nagpur. Ph. D. Supervisor in Gondwana University University, Gadchiroli. **Other Activities**: - Members of Madhya Pradesh Public Service Commission (CONF.), Members of All India Sociological Society, Member of Maharashtra Samajshastra Parishad, Member of Selection Committee RTM in Nagpur, Member of Various Placement Committees RTM Nagpur University, Member of Special Task Committee RTM Nagpur University. **Teaching Experience**: - 12 years' experience UG and 10 years' experience PG.

प्रा. राहुल सारंगधर खंडारे एम.ए.नेट, सेट सहयोगी प्राध्यापक श्री. बाबासाहेब देशमुख पारवेकर महाविद्यालय, पांढरकवडा जि. यवतमाळ. **निवास:–** राशतवार लेआऊट, पांढरकवडा जि. यवतमाळ. **अध्यापनाचा स्तर:–** पदवी. **विद्यापीठ क्षेत्र:–** संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ अमरावती. **अध्यापनाचा अनुभव:–** १५ वर्ष. **शोधनिबंध प्रकाशित:–** १२. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान पध्दती, सेमीनार, पिपिटी प्रेझेन्टेशन.

Chandrakant Raghunath Khandagale, M. A. Sociology, Philosophy and Political Science, (Retired) Head, Department of Sociology, Teaching Level: – UG & PG. **Teaching Experience:**– 37 Years. **Residence:** – Plot No. 147, Raghusama Nivas, Ramkrushna Parmhans Housing Society, Pol mala, Sangli - 416416. **Mob:** – 9960933254 **Email: -** khandagalecr@gmail.com **Teaching Methods: -** Lecture, Group Discussion, Field observation, Study tour. **Publications:**– 68 books published on different subjects like Sociology, Social Anthropology, Political Science, Logic and Scientific Method, Criminology & Penology, Rural Development, Demography, Human Rights, Gender, General Knowledge, Competitive Exams etc. as well as 21 Research Papers published in reputed journals. **Appointments:** – Member and Judicial Magistrate Class-I of Child Welfare Committee, Maharashtra State. Chairman, Board of Studies in Sociology, Secondary and Higher Secondary Education Board, Maharashtra State. Member of Academic Council, Secondary and Higher Secondary Education Board, Maharashtra State. Representative of Maharashtra State Education Board on Council of Boards of Secondary Education, New Delhi. Member of Study Group of Sociology, Balbharati, Pune.

प्रा. भाऊराव नत्थुजी खोब्रागडे, एम.ए., एम.फिल (पुणे), **सेवानिवृत्त**, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, डॉ. आंबेडकर महाविद्यालय, दिक्षाभुमी चंद्रपुर. **निवास** :– १२७/८, तेलंगखेडी ले–आऊट, रामनगर, नागपूर– ३३. **मो.** :९८५०८२६४८० **ईमेल**: khobaragadeb@yahoo.com **अध्यापनाचा स्तर** :– पदवी व पदव्युत्तर. **विद्यापीठ क्षेत्र** :– नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **अध्यापनाचा अनुभव** : ३० वर्ष. **सदस्य**, इंडीयन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी दिल्ली, सभासद क्र. एल.एम.आय–१६१२. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्र. ७६. **प्रकाशित ग्रंथ:** – ०५. **पुरस्कार**:– 'निळी स्पंदने' या पुस्तकाला पुरस्कार. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– एकूण १९ संशोधन पेपर प्रकाशित. गोवा येथे संपन्न झालेल्या २८ व्या मराठी समाजशास्त्र परिषदेत संशोधनात्मक निबंधाला (पर्यटन आणि पर्यावरण) या निबंधाला परिषदेचा पुरस्कार. **सहभाग**:– इंडीयन सोशिओलॉजीकल सोसायटीच्या एकूण १८ कॉन्फरन्स मध्ये सहभागी, त्यातील ८ कॉन्फरन्स मध्ये पेपर प्रेझेन्टेशन. महाराष्ट्राकरिता १५ कॉन्फरन्स व ७ सेमिनार मध्ये सहभागी. **सामाजिक व इतर कार्यात सहभाग**:– १९६४ च्या 'रिपब्लिकन पक्षाच्या देशव्यापी सत्याग्रहात' येरवडा जेल पुणे येथे २ महिने कारावास. कर्मवीर भाऊराव पाटील सन्मान पुरस्कार २००५ चंद्रपुर येथे. डॉ. लक्ष्मीनारायण दुबे स्मृती सन्मान पुरस्कार ४ ऑगस्ट २००१ मध्ये पानीपत येथे. नागपूर विद्यापीठ पथनाटय लेखन स्पर्धेत प्रशस्तीपत्र १९९७, महाराष्ट्र खादी ग्रामोद्योग मंडळ, मुंबई चे सदस्य १९९४.

डॉ. श्रीराम किसनराव खाडे, एम. ए., पीएच. डी., सेट, सहयोगी प्राध्यापक व विभाग प्रमुख, कला वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, मारेगांव ता. वणी जि. यवतमाळ. **स्पेशलायझेशन**:– ग्रामीण व नागरी समाजशास्त्र. **निवास**:– पूर्णा सदन, मनिशनगर वार्ड नं. १ वणी जि. यवतमाळ ४४५३०४. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी. **विद्यापीठ**:– सं. गा. बा. अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **अध्यापनाचा अनुभव** :– २७ वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक–५५२. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– ०३ शोधनिबंध प्रकाशित. **कार्यकारिणी सदस्य**, मसप, २०२० ते २०२२.

डॉ. अनुराधा एम. खाडे, एम. ए., एम. फिल., पीएच. डी., समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, स्व. निर्धनराव पाटील वाघाये कला, वाणिज्य आणि विज्ञान महाविद्यालय, लाखनी जि. भंडारा. **घरचा पत्ता**:– द्वारा. नितिन बजाईत, प्लॉट नं. २०९, आझमशहा लेआउट, वनिता विकास हायस्कुल जवळ, गणेश नगर, नागपूर. **ईमेल**: akhade2502@gmail.com **मोबाईल नंबर**:– ९९७५३१३१९२. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **अध्यापन स्तर**:– पदवी. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०१. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– १५. सेमिनार, कॉन्फरन्स उपस्थिती:– २०. **सदस्य**, मराठी समाजशास्त्र परिषद. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान, गटचर्चा, समूह चर्चा.

Mr. Prasenjeet Harish Khanderao, M.A (University of Mumbai), M. Phil (University of Mumbai), UGC - NET (2011). Pursuing Ph. D. (University of Mumbai). **Designation:** Research Assistant, Department of Sociology, University of Mumbai, Vidyanagari, Santacruz East, Mumbai 400098. Phone & Fax: 26522474. **Email:** prasenjeet2683@gmail.com **Paper Presented and Participated in International / National Seminar and Conference: -** 10. **Publication: Article / Monograph:-** Monograph Published Titled: 'Solapur Jilyatil Charmaudhyog : Aadhunik Tantranyanachi Aavhane' (In Marathi) by Dr.B.V.Bhosale, Project Co-ordinator, Dr. Babasaheb Ambedkar Centre for Social Justice (Virtual Centre) Under UGC-UPE Scheme, University of Mumbai, May 2014. 'Kenya and Madagascar's Foreign Policy towards India: A Comparative Analysis', article published in journal 'African Currents', Vol. XXXII No.48, Centre for African Studies, University of Mumbai, June,2012. Monograph Published by Titled: 'Kolhapur: Paramparik Vavsaale Arannivar' (In Marathi) by Dr.B.V.Bhosale, Project Co-ordinator, Dr. Babasaheb Ambedkar Centre for Social Justice (Virtual Centre) Under UGC-UPE Scheme, University of Mumbai, March, 2012. **Research Experience: -** Dr. Babasaheb Ambedkar Centre for Social Justice (Virtual Centre), Under (UGC-UPE Scheme) University Grand Commission-University for Potential Excellence Scheme, University of Mumbai, from 2010 to 2014. **Membership:-** Member of MSP.

डॉ. विनोद बाबासाहेब खेडकर, एम. ए., एम. फिल., पीएच. डी. समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, डॉ. एम. के. उमाठे कॉलेज, भामटी रिंग रोड, नागपूर. **स्पेशलायझेशन**:– अपराधशास्त्र, भारतीय ग्रामीण समाज. **घरचा पत्ता**:– २३, पब्लिक को–ऑपरेटिव्ह सोसायटी, सहकार नगर, खामला रोड, नागपूर–४४००२५. **ईमेल**:– khedkarvinod09@gmail.com **मोबाईल**:– ९४२१५३७१२३. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ५ वर्ष ६ महिने. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **सदस्य**, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्र. ९४०. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– १०.

Prof. (Dr.) Khairnar Dilip Ramdas, Professor of Sociology, Department of Sociology, U.G., P.G. & Research Centre, Deogiri College, Railway Station Road, Aurangabad (M.S.) Born on 1st June 1968. **Email**: - dilipkhairnar9@gmail.com **Contact No**- +91-8087788689, 91-9422707263. Fax No - +91-0240-2367301 (off) **Teaching Experience**: - 25 years. **Books Published**: - 12. **Chapters in Books**: - 06. **Research Work Undertaken**: - 1. Minor Research Project- : 'Impact of Sant Gadge Baba Gram Swachata Abhiyan on Rural Area' University Grants Commission, New Delhi, 2015. **Consultancy Project**: - 'Farmer Suicide in Vidarbha Region' Sponsored by Sant Gadge Baba Amravati University, 2009. **Research Papers / Articles**: - 19 research papers published in various journals. **Innovative contribution in Teaching and Learning**: - Introduced a practical course in the subject entitled Applied Sociology in Rural Development and Water Management. There is constant adoption of new teaching methods like field visits, study visits, discussion methods, etc. along with the proper use of ICT. The curriculum of the subject is always enhanced with its employability aspects in order to equip the rural students with professional skills. **Research Supervision**: - Five students supervised for award of M. Phil. degree in Sociology. Supervision of research students for Ph.D. Degree in Sociology (Ten awarded and eight pursuing) **Visiting Faculty**: - Visiting faculty for M. Phil (Sociology) students of Yeshwantrao Chavan Maharashra Open University, Nasik, *2007-09.* Visiting faculty to the students of M.A. & M. Phil (Sociology) Department of Sociology, Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati, Rashtrasant Tukdoji Maharaj Univ. Nagpur, *2007to 2010.* **Member of Highest Academic Bodies**: - Member of Senate, Dr.B.A.M.University, Aurangbad. (2009 to 2015) Member of Academic Council, Dr.B.A.M.University, Aurangabad. Member of Research Recognition Committee in Sociology. SGBA Univ. Amravati (2010 to 2015). Member of Faculty of Social Sciences. Dr. B. A. M. University, A'bad. (2009 to 2015). Member of Board of College University Development. Dr.B.A.M.Univ. A'bad. (2009 to 2016). Member of Board of Exam. Dr. B. A. M. University, A'bad. (2009 to 2015). President of Marathi Samajshastra Parishad. .(2009 to 2015). Member of Board of Studies in Sociology, Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad, 2005 to up till date. Member of Board of Studies in Sociology, sant Gadge Baba Amravati University, Amravati, 2011 to 2015. Member of Research Recognition Committee in Sociology sant Gadge Baba Amravati University, Amravati, since 2011. Member of Board of Studies in Sociology, SRTMNU, 2017 to up till date. Member of Board of Studies in Sociology, Shivaji University, Kolhapur, 2017 to up till date. **Awards and Recognition**: - Maharashtra State Govt. Award for Best literature: 2004-2005. 'Ram Janm-Bhoomi and Babri Masjid Issue'. Ankur Sahitya Puraskar: 2004-2005. Ex. president, Marathi Samajshastra Parishad. **Membership of Learned Societies**: - Marathi Samajshastra Parishad. Indian Sociological Society. International Sociological Association.

डॉ. गगनग्रास ज्योती सुहास, एम.ए.पी.एच.डी., उपप्राचार्य व समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, मॉडर्न कला, विज्ञान आणि वाणिज्य महाविद्यालय, गणेशखिंड, पुणे १६. **स्पेशलायझेशन** :— समाजशास्त्र. **निवास**:— ४०२/४ था मजला, ९ रामनगर कॉलनी बावधन पुणे, ४११०२१. **मोबाईल**:— ९८२२६५६३६२. **अध्यापनाचा स्तर**:— पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:— सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ. **अध्यापनाचा अनुभव** :— २८ वर्ष. सदस्य, इंडियन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी सभासद क्र. एलएमआय —२४३९. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद सभासद क्रमांक ७६६. **आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शक**, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ. ०४ विद्यार्थी पीएच. डी. चे व ०१ विद्यार्थीनी एम. फिल. पदवीसाठी संशोधन करीत आहेत. **प्रकाशित ग्रंथ**:— एकूण ०९. **संशोधन प्रकल्प** :— Socio-Economic Survey of Women Lecturers In Pune University Rural & Urban Jurisdiction (Pune, Ahamadnagar & Nashik) Funding agency - Board of College and University Development Savitribai Phule University of Pune. **प्रकाशित शोधनिबंध** :— विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडिंग मध्ये एकूण २३ शोधनिबंध प्रकाशित. विषयाच्या संदर्भात परिषदेसाठी **परदेशवारी** :— International women's conference Thailand Bangkok. **अध्यापन पध्दती** :— दृकश्राव्य माध्यम वापर, भुमिका वठविणे, पथ नाटय सादरीकरण, चित्रपट प्रदर्शन व चर्चा, लिंगभाव व संवेदनशिलता, जाणिव जागृती उपक्रम, विविध उद्योजकता क्लब. **पुरस्कार** :— मराठी समाजशास्त्र परिषदेचा उत्कृष्ट महिला प्राध्यापक पुरस्कार, २०२०. **सामाजिक कार्य**:— विद्यार्थी सहाय्यक समिती अंतर्गत दरवर्षी किमान तीन विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक खर्च व संगोपन. आदिवासींनी बनविलेल्या वस्तूंचे प्रदर्शन व विक्री उपक्रम. प्रौढ, निरंतर शिक्षण व ज्ञानविस्तार विभाग अंतर्गत अनेक समाजिक उपक्रमात सहभाग. ५ वर्षे सेवा योजनेच्या कार्यक्रम अधिकारी पदावर काम व विविध सामाजिक उपक्रमात सहभाग.

Prof. Mangala I. Gadkari, M. A., (Soc, Eco, Mar, His, Pol, Hin, Philosophy), B. Ed., M. Phil., NET., Head, Department of Sociology and Offsetting Principal, Late R. P. Pugalia of Science, Commerce & Art College, Navegaobandh, Ta. Arjuni Mor, Dist. Gondia. 441702. **Home Address**: - New Kailash Nagar, Plot No. 12, Annabhau Sathe Marg Nagpur 440027. **Mob No**:- 7972833250. **Email**: - gadkarimangla96@gmail.com **University Area**: - R.T. Nagpur University, Nagpur. **Email**: - **Published Research Papers**: - 02. **Attended Seminar and Conferences**: More than 20. **Teaching Methods**: - Lecture, Group Discussion, PPT etc.

Dr. Gadwal A. Rahim A. Mujeeb, M. A. Ph. D., Associate Professor, S. S. A's Arts and Commerce College, Solapur. **Home Address**: - A-240, Mantri Chandak Park Bijapur Road, Solapur. (Maharashtra) Ph: 0217-2342525. **Mob**: 9420660358. **Teaching Experience**: - 25 years. **Contribution to the University Work: -** i) worked as CAP director for Two years (Four semesters) at the University Exam papers assessment center. ii) Chairman of syllabus formation committees for the UG and PG classes. iii) Chairman Board of Studies in Sociology at Solapur University since 2014. iv) Member of Academic Council. v) Member of Research and Recognition committee, Member of Departmental Research Committee. vi) Vice-Chancellor nominated as subject expert in the committee for the selection of faculties in affiliated colleges. vi) Vice-Chancellor nominated subject expert in the committee for the promotion of the college teacher. viii) University recognized Ph.D. guide in Sociology. ix) Acted as chairman of the Ph.D. Viva in Sociology, philosophy and Journalism. x) University nominated member in the committee for the Academic and Administrative Assessment (A A A) of the affiliated colleges. xi) Worked in the capacity of Co-coordinator of Social sciences, Solapur University, Solapur. **Member: -** Member of the Editorial Board Golden Research Thoughts an International Research Journal. **Books Published: -** Author of the **four** books in Sociology, with ISBN, two books is recommended for the University syllabus. **Research papers Presented: -** Eighteen Research Papers have published. 05 papers are published at International Level Journals and eight papers are published at National level Journals. **Member of Professional Organizations: -** Life member Shivaji University Sociological Society. Life member MSP, ISS, SPS, SUTA.

डॉ. गडमे अंगद मनोहर, एम. ए., एम. फिल., पीएच. डी., सहायक प्राध्याप व विभाग प्रमुख, पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर महाविद्यालय, राणीसावरगांव जि. परभणी. **स्पेशलायझेशन**:— ग्रामीण समाजशास्त्र. **निवास**:— 'मनोहर', ममता माध्यमिक विद्यालयाजवळ, सहयोग नगर, गंगाखेड जि. परभणी. **विद्यापीठ क्षेत्र**:— स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **अध्यापन स्तर**:— पदवी. **अध्यापनाचा अनुभव**:— १२ वर्ष. **सदस्य**, मराठी समाजशास्त्र परिषद. **प्रकाशित शोधनिबंध**:— ११. **आयोजन**:— ०२ राष्ट्रीय चर्चासत्राचे आयोजन. **अध्यापन पध्दती**:— व्याख्यान, गटचर्चा, पीपीटी, क्षेत्रभेट.

Prof. Dr. Ms. Shubhangi S. Gavhane (Gote), M. A., M. Phil., Ph. D., **Retired Professor,** Dept. of Sociology, Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad. (Maharashtra) – 431 004. Ex. Presiding Officer, Internal Complaint Committee, Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad. Ex. Chairperson, Women Development Committee, Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad. **Area of Specialization:** Women & Child Studies, Criminology. **Ph. D. Topics**: - Female Criminality in India: A Sociological Analysis. **Address** (Residence):- Cidco, N- 4, H-77, Behind High Court, Jalna Road, Aurangabad - 431 003. **Mobile**: 09822478393 **Email**: gavhaneshubhangi@gmail.com **Teaching & Research Experience: -** 34 years. Under Graduate Level: 2 Years, Post-graduate Level at University Department 32 years. **Administrative Experience: -** Ex. Head, Department of Sociology, Dr. B. A. M. U. Aurangabad (2000-2002). Ex. Chairperson, Women Development Cell, Dr. B. A. M. U Aurangabad. Ex. Member, Senate, Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada Univeristy Aurangabd. (2005-2010). Worked as Member of many academic & administrative committees of University. **Research Publications: - Books: -** 06. **Published Research Papers:** More than 20 researches published in various National and International Journals. **Key-Note Address: -** more than 12 key note addresses delivered in various conferences and workshops. **Research Guide: -** 06 students awarded Ph. D. and 05 students working for Ph. D. 15 students awarded M. Phil. degree. **Research Projects Undertaken: -** i. Domestic Violence, Taleem Research Foundation, Ahmedabad, Major, Worked as State Co-ordinator. ii. Opinion Survey, Research Maharashtra Assembly Election, Taleem Research Foundation, Ahmedabad, Major, Coordinator Maharashtra. iii Rural Television Audience Survey, Taleem Research Foundation, Ahmedabad, Major, Coordinator. Iv Opinion Survey Maharashtra Assembly Elections, Taleem Research Foundation, Ahmedabad, Regional Coordinator. **Participationin Seminar and Conferences: -** International: 04. National: 20. State: 34. **Award / Honours: - B**est Teacher Award, Rotary Club, Aurangabad -2005. Best Teacher Award from Marathi Samajshastra Parishad, 2018. **Extra-Curricular Activities: -** Contribution in Marathi Encyclopaedia on the topic 'Legitimacy' published by 'Marathi Vishwakosh' Govt. of Maharashtra, 2003. Honorary Magistrate (Class II) District Juvenile Court, Aurangabad for 1986-1988. Memebr, Child Welfare Board, Aurangabad. Memebr, High Court Bench at Aurangabad Legal Services, Authority Sub-Committee. Member, Board of Studies in Sociology, S. R. T. Marathwada University, Nanded. Member, Research and Recognisation Committee, S. R. T. Marathwada University, Nanded. Chairperson, Women Development Cell, Dr. BAMU, Aurangabad. Member, Sexual Harassment at work place, Preventinal Redressal Cell, Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad. Vice-Chancellor Nominee, Selection Committee. Member, Grading Committee Member, Ad-hoc Board in School of Liberal Arts. Member, Social Security Committee, Police Commissioner Office, Aurangabad. Chairperson, Social Security Committee, Mukundwadi Police Station. Member, Marathi Samajshashtra Parishad Ghatna Samiti, 2012. Member, Selection Committee, Divisional Commissioner Office, Aurangabad, **Membership of Professional Bodies: -** Life Member, Indian Sociological Society. Life Member, Indian Society of Criminology. Life Fellow, Indian Academy of Social Sciences. Life Member, Marathi Samajashashtra Parishad. Indian Association of Women Studies. Ex. Member, Executive Body of the State Level Marathi Samajashashtra Parishad. Member, Women Connect, New Delhi.

डॉ. प्रदीप हरीश्चंद्र गजभिये, एम. ए. समाजशास्त्र, राज्यशास्त्र, डॉ. आंबेडकर विचारधारा, सेट(समाजशास्त्र) नेट (एच. आर. डी) पीएच. डी., समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, नगर परिषद शिवाजी महाविद्यालय, मोवाड, ता. नरखेड, जि. नागपुर. **स्पेशलायझेशन**:– विस्थापन व पुर्नवसन. **निवास**:– वार्ड नं. १४ मु. पो मोवाड, ता. नरखेड, जि. नागपुर पिन कोड. ४४१३०३. **मो नं**.:– ९८२२९९१३१४. **अध्यापन अनुभव**:– १९ वर्ष. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०१. **प्रकाशित शोध निबंध** :– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये जवळपास ५० शोध निबंध प्रकाशित. **सामाजिक कार्य**:– ग्रामिण पातळीवर महापुरूषांच्या कार्यावर व्याख्याने, सन २००० पासून बामसेफ या संघटनेच्या माध्यमातुन नरखेड, काटोल व वरूड या तालुक्यात सामाजिक परीवर्तनाचे कार्य, बहुजन क्रांती मोर्चा द्वारे कार्य. महाविद्यालयीन स्तरावर महापुरूपांच्या विचाराच्या आधारावर महाविद्यालयात शैक्षणिक व सांस्कुतिक कार्यक्रम राबविण्यावर विशेष भर. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, बामसेफ चे सक्रिय कार्यकर्ता व नागपुर जिल्हा सचिव, बामसेफ नरखेड तालुका प्रभारी, प्रोटान या संघटनेचे सदस्य. **पुरस्कार**:– डॉ. आबेडकर राष्ट्रीय सन्मान पदक, डॉ. आबेडकर फेलोशिप राष्ट्रीय पुरस्कार, फुले, शाहु, आबेडकर, राष्ट्रीय लोकमित्र पुरस्कार. मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे कार्यकारिणी सदस्य, २०२० ते २०२२.

डॉ. मारोती मल्हारी गायकवाड, एमत्र ए. पीएच. डी., सहाय्यक प्राध्यापक, स्वामी विवेकानंद महाविद्यालय, मुक्रमाबाद. **स्पेशलायझेशन**:– सामाजिक चळवळ. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **अध्यापन स्तर**:– पदवी शिक्षक. **अध्यापन अनुभव**:– २० वर्ष. **निवास**:– सार्थक निवास, मुसापूर, ता. नायगांव, जि. नांदेड ४३१७०९. **ईमेल**:– marotigaikwad2@gmail.com **मोबाईल नंबर**:– ९४२१८४०३८०. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०२. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण २२ शोधनिबंध प्रकाशित. **पुरस्कार**:– स्वामी रामानंद तीर्थ शैक्षणिक पुरस्कार, २०१४. महात्मा फुले शैक्षणिक व सामाजिक पुरस्कार, २०१४. समता नॅशनल अवार्ड, २०१५. **सामाजिक कार्य**:– फुले, शाहू, आंबेडकरी चळवळीत कार्य.

Dr. Shivaji Pandurang Gaikwad, M. A. M. Phil. Ph. D., Head, Department of Sociology, Dayanand College of Arts, Latur. **Teaching Experience**: - 26 Years. **Teaching Level**: - U. G. & P. G. **Permanent Address:** 82 'Shivkamal', Prakash Nagar, Barshi Road, Latur – 413531 (India). **Phone**: +91 2382 223892. Cell: +91 9420436190, 8668335125. **Email**: spg.latur@gmail.com. **Present Position:** IC. Principal and H.O.D. of Sociology Dept., Dayanand College of Arts, Barshi Road, Latur-413531. **Co-ordinator:** IQAC-NAAC, UGC-COC 2011 (Social Counseling). **Research: -** Research Guide, Recognized as Research guide on 14.02.2011 S.R.T.M.U., Nanded. Recognized as Research guide of Solapur University, Solapur. Recognized as Research Guide M.Phil. (Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, Nashik) 02 students awarded M. Phil Degree. 05 students awarded Ph. D. degree in S. R. T. M. N. U. and 01 student awarded Ph. D. degree in Solapur University. **Published Research Papers**: - 18 research papers are published in various journals and conference proceedings. **Organization:** 01 Seminar on Çhild labour & Human Rights'. One workshop on 'New Trends in Sociology'. **Books Published**: - 05. **Conference /Seminar/Workshop attended/participated: -** Total 37. **Co-curricular Activities:-** S.R.T.M.U., Nanded College Teacher Association Presidents, Mahalok Adalat – Panch, Member of Govt. of India Scholarship Students Committee, Member of Minority Students Scholarship Committee, Member of Mahila Takrar Nivaran Samiti, Member of Ragging Committee, Member of Rashtriya Sevagram Smruti Udhyan Pratishthan, Chalburga Dist.Latur, Member of Grievance Committee, BOS – Sociology member (2011 - 2016), RAC Member – PET 2018 Examssion, Application Scrutiny (14.12.2018). Working as a member of the Board of studies in Sociology at SRTMU, Nanded. **Secretary,** S. P. High School, Wadgaon Tq. Lohara Dist. Osmanabad. Janabai Balgruha Bhosaga Tq.Lohara Dist. Osmanabad. Pandurang D.T.Ed. College, Bhosaga Tq. Lohara Dist. Osmanabad. Pandurang Information & Technology College, Omerga Dist. Osmanabad. **Award: -** Rajshri Shahu Maharaj National Teacher Award-2012 – by Babu Jagjivan Ram Kala Sanskruti Tatha Sahitya Academy, New Delhi.

प्रा. विलास माणिकराव गायकवाड, एम. ए., समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, कला व वाणिज्य महाविद्यालय बेलापूर, ता. श्रीरामपूर, जि. अहमदनगर, ४१३७१५. **स्पेशलायझेशन**:– समाजशास्त्र. **निवास**:– ''दिक्षा दर्शन'', रामचंद्रनगर, श्रीरामपूर, जि. अहमदनगर– ४१३७०९. **मोबाईल नंबर**:– ९८६०३६०३५८. **ईमेल आय डी**:– profvmgaikwad@rediffmail.com **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ पुणे. **अध्यापनाचा अनुभव**:– २३ वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमाकं ९७१. सदस्य, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठीय व महाविद्यालयीन अध्यापक संघटना. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– ०३. **अध्यापन पध्दती**:– पीपीटी, व्याख्यान, चर्चासत्र. **सामाजिक कार्य**:– संस्थापक अध्यक्ष 'समर्थन' मानव विकास संस्था बेलापूर, – सन २००१ ते आजपावेतो सामाजिक, शेक्षणिक व सांस्कुतिक उपक्रमांचे आयोजन.

डॉ. श्रीकांत गायकवाड, एम. ए., एम. फिल., पीएच्. डी., विभाग प्रमुख, महात्मा बसवेश्वर महाविद्यालय, लातूर–४१३५१२. **स्पेशलायक्षेशन**:– भारतीय सामाजिक चळवळी, उपेक्षितांचा अभ्यास, लिंगभाव अभ्यास, समाजशास्त्रीय विचारवंत. **निवास**:–शीलकुंज, सिताराम नगर, जयक्रांती कॉलेजच्या मागे, लातूर–४१३५१२. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र** :– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ३५ वर्षे. सदस्य, इंडियन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सदस्य क्र. एलएमआय–१६३५. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सदस्य क्रं. २०९. सदस्य, ए. आय. फुक्टो., एम. फुक्टो, एस. आर. टी. मुक्टा. **आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शक** – स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड व टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे. एकूण ०७ विद्यार्थी पीएच. डी. प्राप्त व ०१ एम. फिल. प्राप्त. ०२ पुस्तकांचे **संपादक** व ०१ पुस्तकाचे सह संपादक. एकूण २० पुस्तकामध्ये विविध विषयावरील लेख प्रकाशित. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण ६९ शोधनिबंध प्रकाशित. **आयोजन**:– एकूण ०७ कार्यशाळा व सेमिनार चे आयोजन. **सामाजिक कार्य**:– दलित चळवळ, प्राध्यापक चळवळ, मराठवाडा विकास चळवळ, महिला चळवळीमध्ये सक्रिय सहभाग.

प्रा. अनिता गायकवाड, एम.ए. सेट, समाजशास्त्र विभाग, श्रीमती सुशिलादेवी देशमुख वरिष्ठ महाविद्यालय, खाडगाव रोड, लातूर, **स्पेशलायझेशन**:– भारतीय समाज संरचना व परिवर्तन, ग्रामीण स्त्री अभ्यास. **निवास**:– 'शीलकुंज', सीताराम नगर लातूर–४१३ ५१२. **मोबाईल**:– ९८८१८२६१६१. **ईमेल**:– anitagkwd18@gmail-com **अध्यापन अनुभव**:– २० वर्ष. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ नांदेड. **प्रकाशन**:– राज्यस्तरीय, राष्ट्रीय, आंतरराष्ट्रीय तसेच विविध जर्नल्स मधून १५ शोधनिबंध प्रकाशित. **सदस्य**, इंडियन सोसिओलॉजीकल सोसायटी, मराठी समाजशास्त्र परिषद, बीओएस सदस्य, राजर्षी शाहू महाविद्यालय लातूर २०१९–२१. **पुरस्कार**:– त्यागमूर्ती माता रमाई पुरस्कार, लातूर, २०२१.

डॉ. प्रभाकर काशिनाथ गायकवाड, एम.ए., एम. फिल., पीएच. डी., सेट, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, शंकरराव जावळे पाटिल महाविद्यालय, लोहारा ता. लोहारा जि. उस्मानाबाद. **स्पेशलायझेशन**:–समाजशास्त्र. **निवास**:– गवंडी प्लाटींग, मोघा रोड, घर नं. ३००१ लोहारा, ता. लोहारा, जिल्हा. उस्मानाबाद पिन कोड ४१३६०८. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी **अध्यापनाचा अनुभव**:– १७ वर्ष. **सदस्य**, मसप. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये जवळपास १६ शोध निबंध प्रकाशित. **ईमेल**:–prabhakargaikwad111@gmail.com **मोबाईल**:–७७०९२७७६५५. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

डॉ. सुनिल प्रल्हाद गायगोळ, एम. एम. (समाजशास्त्र, हिंन्दी, राज्यशास्त्र), बी.एड., एम. फिल., नेट, पीएच. डी., सहाय्यक प्राध्यापक, सीताबाई कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, अकोला. **स्पेशलायझेशन**:– आदिवासी संस्कृती आणि समस्यांचा अभ्यास. **निवास**:– देशमुख पेठ, औरंगपुरेचा वाडा, अकोला ४४४००३. **विषय**:– समाजशास्त्र. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १६ वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक २०४. **आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शक**:– संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. जेजेटी विद्यापीठ, झुनझुनु, राजस्थान. **संशोधन प्रकल्प**:– ०३. युजीसी पुरस्कृत (एमआरपी) लघुशोध प्रकल्प पूर्ण, विषय–"आदिवासी समुदायातील कुपोशणाच्या समस्येचे समाजशास्त्रीय अध्ययन." युजीसी पुरस्कृत (एचआरई) ह्युमन राईट ऐज्युकेशन प्रकल्प पूर्ण, विषय– "शैक्षणिक क्षेत्रातील मानवाधिकार व सामाजिक मूल्यांचे महत्व आणि त्याचे बदलते स्वरुप". युजीसी पुरस्कृत (एमआरपी) लघुशोध प्रकल्प सुरु आहे, विषय–"आदिवासी समुदायातील मानवाधिकाराच्या समस्येचे समाजशास्त्रीय अध्ययन". **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान पध्दत, क्षेत्रकार्य पध्दत, सहभागी निरिक्षण पध्दत, आयसीटी पध्दत. **सामाजिक कार्य**:– "मातोश्री" वृध्दाश्रम, अकोला येथे नियमित सेवाकार्य.

डॉ. अनिल म्हाळाप्पा गाडेकर, एम. ए. बी. एड्. नेट, सेट, पीएच्. डी., सहाय्यक प्राध्यापक श्री. छत्रपती शिवाजी महाविद्यालय, उमरगा ता. उमरगा जि. उस्मानाबाद, पनकोड ४१३६०५. **निवास**:– मु. पोष्ट. सुंदरवाडी ता. उमरगा जि. उस्मानाबाद, ४१३६०५. **विद्यापीठ क्षेत्र** :– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव** :– ११वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद क्र. ८१. एकूण १८ **शोध निबंध** प्रकाशित. महाविद्यालयात समाजशास्त्र विषयाशी संबंधित ०१ सेमिनार चे आयोजन.

प्रा. लिना विलास गादेवार, एम. ए. समाजशास्त्र नेट, बी.एड. समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, रविन्द्रनाथ टागोर कॉलेज आर्ट, सायन्स, कॉमर्स, डोंगरगाव, नागपूर. **निवास**:– राजविलास टॉकीज, पेटकर गल्ली, महाल – ४४००३२. **अध्यापनाचा स्तर** :– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र** :– राष्ट्रसंत तूकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **अध्यापनाचा अनुभव** :– ८ वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– ०५.

प्रा. अमरिश श्रीकृष्ण गावंडे, एम. ए. (समाजशास्त्र, राज्यशास्त्र), एम. फिल., विभाग प्रमुख, श्री. धाबेकर कला महाविद्यालय, खडकी, अकोला. **निवास**:– द्वारा, श्री. अशोकराव काळणे, सावित्रीबाई फुले विद्यालयाजवळ, गोकूळ कॉलनी, अकोला **मोबाईल नं**.:– ९८२२९३०५११. **विषय**:–समाजशास्त्र. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १० वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण ०६ शोधनिबंध प्रकाशित. **अध्यापन पध्दती**:– गटचर्चा, पीपीटी, चार्ट इ.

प्रा. अनिल रामचंद्र गावंडे, एम. ए. (समाज, अर्थ, मराठी, राज्य), समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, डॉ. पंजाबराव देशमुख कला व वाणिज्य (सांय) महाविद्यालय, कॉटन मार्केट, नागपूर. **निवास**:– २०२, दुसरा मजला, नारायण रेसीडेन्सी, आकाश नगर, मानेवाडा, बेसा रोड, नागपूर. **ईमेल**:– anilgawande1181@gmail.com **मोबाईल**:– ९०२१२०४६९७. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ०८ वर्ष. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– १३.

डॉ. गांधी बानायत, एम. ए., एम. फिल., पीएच. डी, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, शिवछत्रपती कला महाविद्यालय, पाचोड तालुका पैठण जि औरंगाबाद. **मोबाईल**:– ९४२१४२१७२२. **ईमेल**:– banayatgandhi@gmail-com **निवास**:– प्लॉट क्रमांक २५, भाग्यनगर, जुना जालना, जिल्हा जालना. **अध्यापनाचा अनुभव**:– २० वर्ष. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **संशोधन मार्गदर्शक**. **सदस्यत्व**:– मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्र. ७४२. सदस्य, सोशिअल रिसर्च फाउंडेशन, सदस्य, ऑल इंडिया सोशिऑलॉजीकल सोसायटी दिल्ली, एलएमआय–३३८०. विविध सेमिनार, कार्यशाळा व परिषदांमध्ये सक्रीय सहभाग. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल मध्ये एकूण १५ संशोधन निबंध प्रकाशित. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान, गटचर्चा, फिल्ड वर्क.

Dr. Santosh Govind Gangurde is a Head, Department of Sociology and an Associate Professor at Patkar-Varde College, (An Autonomous College) Affiliated to the University of Mumbai, Goregaon (West). Maharashtra. He is teaching courses on Introduction to Sociology, Indian Sociology, and Sociological Theory since last twenty years. His research interests are social movements in general and the labour movement in particular. He has to his credit nine research papers and articles published in both- the regional language Marathi and English. He has presented research papers at National and International Conferences. He is a life member of Indian Sociological Society and Marathi Samajshastra Parishad. He has completed Ph.D. in the Labour Movement (**Title of the thesis: Re-formulation of the Labour Movement in Mumbai**) from the Department of Sociology, Savitribai Phule Pune University (SPPU), Pune.

Suryakant Anurath Giri, M. A. NET, Assitant Professor, Warana Mahavidyalaya, Aitawade Tal.Walwa Dist. Sangli. **Specialization**: - Rural Sociology. **Home Address**: - At. Aranwadi Post. Choramba Tal. Dharur Dist. Beed.**Email**: - suryakantgiri84@gmail.com **Mobile**: - 9423401251.**University**: - Shivaji University, Kolhapur. **Teaching Experience**: - 9 years. Member, SUTA.

प्रा. भागवत दगडूबा गोरे, एम. ए. एम. फील., नेट. कंत्राटी प्राध्यापक, मॉडेल डिग्री कॉलेज, घनसावंगी जिकृ जालना ४३१२०९. **निवास**: रा. सावंगी माळी, पो. वडगांव माळी, ता. मेहकर, जि. बुलढाणा ४४३३०१. **अध्यापनाचा स्तर**:–पदवीशिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव**: ६ वर्ष. सदस्य, इंडीयन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, दिल्ली, सभासद क्र. :एल. एम. आय. ४४७२. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक: ९५४. **प्रकाशित शोधनिबंध:– ०३.**

Dr. Sandeep Ramrao Gore, M. A., NET, LLB, Ph. D., Associate Professor, Shri Yoganand Swami College, Basmath. **Specilization**: - Rural Sociology & Theory. **Home Address**: - B/3094 Tirupati Nagar, Nanded Road, Basmath, Tq. Basmath Dist. Hingoli. **Email**: - sandeeprgore@gmail.com **Mobile**: - 9423544709. **University**: - Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded. **Teaching Experience**: - 13 years. **Books Published**: - 01. **Research Paper Published**: - 18. Member, Swamukta.

Dr. Sujata Gokhale, Head & Associate Professor, Department of Sociology, SNDT Women's University, Mumbai. **Email**: - sujatagokhale_2206@yahoo.com **Subject Specialization: -** Sociology of environment and development, Sociology of Health, Gender and Society. No. of scholars currently perusing Ph.D.: 01. No. of scholars successfully Ph. D: One has successfully completed and Awarded Degree. **Publications: -** Research Articles published in Refereed & Reputed Journal: 02. International Interdisciplinary E Journals -07 (Articles with ISSN & Impact Factor). Chapters in Books with ISBN: 02. Books Published by National publisher with ISBN: 06. **UGC Sponsored Minor Research Projects**: 02. 21 Article Series published in Nokari Sandarbh. Contributed Chapter for Samaj Vidnyan Kosh. Contributed 16 Chapters for Distance Education of SNDT, & Shivaji

University, Kolhapur. Contributed for Audio CD of Lectures for distance Education Students with 8 Lectures. **Attended and Paper Presented in International conferences**: 02. Attended and Paper Presented in National conferences/ seminar /symposium: 18.

प्रा. अंकुश मच्छिंद्रराव गोंडगे, एम. ए., बी. एड., एम. फील. नेट, सहाय्यक प्राध्यापक, महावीर महाविद्यालय, भाऊसिंगजी रोड, कोल्हापूर, ४१६००३ **स्पेशलायझेशन**:– ग्रामीण समाजशास्त्र, भारतीय सामाजिक समस्या. **निवास** :– प्लॉट नं. १४, युनिट नं. २, सर्वे नं. १६८, पंचशील कॉलनी, पाचगांव, कोल्हापूर, ४१६०१३. **विद्यापीठ क्षेत्र** – शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर. **अध्यापनाचा अनुभव** – ०७ वर्ष, मसप सदस्य क्रं. ९११. ०३ **शोधनिबंध** प्रकाशित.

Dr. Sangram Vitthalrao Gunjal, M. A., Ph. D (Sociology), Assistant Professor, Department of Sociology, Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad. **Address: -** F/2 Nikita I Apartment Sangita colony, Near Nandanvan Garden, Aurangabad. **Teaching Experience: -** 12 years. **Area of specialization:-** Sociology of Education, Sociology of Health & Marginalization. **Research Work: -** Ph. D Thesis entitled – 'A Sociological study of Hatkar and Khutekar Dhangar in Ahmednagar District'. **Recognition as a Research Guide: -** Recognition as a research guide for M. Phil Y.C. M. O. University, Nasik. 2006. Recognition as a research guide for M. Phil Dr. B. A. M. University, Aurangabad. One student Completed M. Phil. & Three students working. **Scholarship Awards / Prizes: -** National Scholarship Maharashtra State, Pune in VIIth std. in the year 1978. **Research Paper Publication: - International** – 03. National – 05. State level – 02. **International Seminar /Conference /Attended: -** 03. National Conference /Seminar Attended - 11. International Conference/Seminar Paper Presented: - 07. National Seminar / Conference Paper Presented:-29. State level Conference/Seminar paper Presented:-12. **Invited Talk:** - 06. **Lecture Delivered: -** 11. **Co-ordination of Course: -** Worked as a committee member of Krantijyoti Savitribai Phule Women"s studies centre Ahmednagar College Ahmednagar. 2006-07. Worked as a committee member of U.G.C. Sponsored Remdial coaching Classes for SC/ST and Minorities Ahmednagar College Ahmednagar. 2006-07. Organized one day Study Tour to Aurangabad, Ellora for the Students of U.G /P.G Section of the Dept. of Sociology Ahmednagar College Ahmednagar. 12 Jan., 2007. Working as a expert committee member UGC Sponsored Gandhian Studies center Ahmednagar College Ahmednagar since 2010.

डॉ. अनिलकुमार हनुमानदास गुप्ता, एम. ए., बी. एड., नेट. सेट, सहाय्यक प्राध्यापक, जी. के. कला व विज्ञान महाविद्यालय, कावराबांध, ता. सालेकसा जि. गोंदिया महाराष्ट्र–४४१९१६. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **अनुभव**:– ३ वर्ष. **निवास**:– मु. चिचटोला पो. पिपरिया ता. सालेकसा जि. गोंदिया महाराष्ट्र–४४१९१६. **मोबाईल नं**.:– ९७६४७३४६६३, ७८७५५०६८२९. **ईमेल आयडी** :– anil.gupta07209@gmail.com **प्रकाशित शोधनिबंध**:– ०५.

डॉ. घोडके यादव रावसाहेब, एम.ए.,एम. फील., पीएच. डी., सहाय्यक प्राध्यापक, वसंतदादा पाटील महाविद्यालय पाटोदा ता. पाटोदा जि. बीड. **स्पेशलायझेशन**:– ग्रामीण समाजशास्त्र. **निवास**:– मु. पो. मुक्ता लॉन्सच्या मागे, जिजाऊ नगर, बार्शि रोड, बीड. ४३११२२. विषय:– समाजशास्त्र. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव**:– २० वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक २३८. सदस्य, अखिल भारतीय मराठी नाटय परिषद शाखा, बीड. **संशोधन प्रकल्प**:– ०१. 'बीड तालुक्यातील आत्महत्याग्रस्त शेतकरी कुटुंबाचा समाजशास्त्रीय अभ्यास.' नियोजन आणि सांख्यिकीय विभाग, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण २८ शोधनिबंध प्रकाशित. **अध्यापन पद्धती**:– सी.डी. स्लाईड शो, ब्लौकबोर्ड. **सामाजिक कार्य**:– निर्मलग्राम चळवळीत सहभाग. **पुरस्कार**:– राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या वतीने विविध पुरस्काराने सन्मानित.

डॉ. घोडगे ज्ञानेश्वर धर्माजी, एम. ए. एम. फील. पीएच. डी., स्वेच्छानिवृत्त, प्राचार्य, लोकमान्य महाविद्यालय, सोनखेड ता. लोहा जि. नांदेड. **सध्याचा पत्ता**:– द्वारा/ प्रसेनजीत ज्ञा. कारलेकर, कक्ष अधिकारी, सहकार विभाग, तिसरा मजला, मंत्रालय, मुंबई–४०००३२. **मोबाईल**:– ९९७०९३३०६७. **ईमेल**:– principalghodge@gmail-com **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वा. रा. ती. मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी व पदव्युत्तर. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ३५ वर्ष. **स्पेशलायझेशन**:– सामाजिक चळवळी. **संशोधन मार्गदर्शक**:– एम.फील. पदवी प्राप्त विद्यार्थी १६ आणि पीएच.डी. प्राप्त विद्यार्थी ०९. आजीव सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद व इंडियन सोशीओलॉजिकल सोसायटी, दिल्ली. माजीअध्यक्ष, समाजशास्त्र अभ्यास मंडळ, स्वा.रा.ती.म. विद्यापीठ, नांदेड. दूरशिक्षण व निरंतर विभाग, माजी

सहयोगी अधिष्ठाता मानव्यविद्याशाखा. **सामाजिक चळवळीत प्रत्यक्ष सहभाग**:– कारला येथिल पाणि सत्याग्रह, एक गांव एक मसनवटा सत्याग्रह, दलित पँथर, 'विद्यापीठ नामांतर', मंडल आयोग इत्यादी चळवळीत सहभाग.

प्रा. प्रवीण घोडेस्वार, कार्यकारिणी सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, २०१८ ते २०२०. एम. ए. समाजशास्त्र, नेट, सेट, सहयोगी प्राध्यापक, विद्यार्थी सेवा विभाग, य. च. म. मु. विद्यापीठ, नाशिक. **अनुभव**:– १८ वर्ष. संयोजक, सावित्रिबाई फुले अध्यासन, य. च. म. मु. विद्यापीठ, नाशिक. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०३. **लेखन**:– विविध वर्तमानपत्रे व मासिंकामधून विविध विषयांवर अनेक लेख प्रसिध्द. ३ वर्ष य. च. म. मु. विद्यापीठाच्या राष्ट्रीय सेवा योजनेचे समन्वयक म्हणून कार्य. य. च. म. मुक्त विद्यापीठाच्या ग्रंथालय समिती, प्रवेश समिती, परीक्षा गैरप्रकार समिती, शिष्यवृत्ती समिती, ॲकेडेमिक कॉन्सिल इत्यादी समितीवर कार्य. मुक्त विद्यापीठाच्या कृषी विज्ञान विद्याशाखा, निरंतर शिक्षण विद्याशाखा आणि मानव्य विद्या व सामाजिक शास्त्र विद्याशाखा परिषदेवर प्रतिनिधित्व. हिंदी, मराठी चित्रपट, संगीत, भावसंगीत, लोक संगीत यावर २०० पेक्षा जास्त लेख वर्तमानपत्रातून प्रसिध्द. **सदस्यत्व**:– सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद. इंडियन असोशिएशन ऑफ वुमेन्स स्टडी.

प्रा. किशन काशिनाथ घोगरे, एम. ए. नेट. सहाय्यक प्राध्यापक, समाजशास्त्र विभाग, लोकमान्य टिळक महाविद्यालय, वणी जि. यवतमाळ. **स्पेशलायझेशन**:– आदिवासी समाज. **निवास**:– मु. पो. थेरबन ता. भोकर जि. नांदेड ४३१८०१. **ईमेल**:– ghogarekk85@gmail.com **मोबाईल**:– ९६७३४५७७४१. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी व पदव्यूत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ०५ वर्ष. **सदस्य**, मसप, सभासद क्र. ११०५.

डॉ. विलास काशिनाथजी घाटुर्ले, एम. ए., पीएच. डी. (समाजशास्त्र), सहाय्यक प्राध्यापक, शिक्षण महर्षी श्रीकृष्णराव झोटींग पाटील कला व वाणिज्य महाविद्यालय, समुद्रपूर ४४२३०५. **स्पेशेलायझेशन** :– आदिवासी व ग्रामीण समाजशास्त्र. **घरचा संपूर्ण पत्ता** :– न्यु यशवंत नगर, आनंद गृहनिर्माण सोसायटी हिंगणघाट जि. वर्धा ४४२३०१. **अध्यापनाचा स्तर** :– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र** :– रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **अध्यापनाचा अनूभव**:– २६ वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद सभासद क्रमांक ३३९. सदस्य, नूटा शिक्षक संघटना. ०१ शोधनिबंध प्रकाशित. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान, गटचर्चा, चित्रफितीचा वापर व प्रश्नावली.

Dr. Vijay Kallapa Ghejji, M.A., B.Ed., SET, M.Phil., Ph.D., Assistant Professor, Night College of Arts and Commerce, Ichalkaranji. **Specialization**: - Sociology of Communication. **Home Address**: - At-Madyal, Post-Dundage, Tal-Gadhinglaj, Dist-Kolhapur 416502. **Email**: - vijay238433@yahoo.co.in **Contact**: - 9923072219. **University**: - Shivaji University, Kolhapur. **Teaching Experience**: - 5 years. **Research papers Published**: - 06. **Teaching Methods**: - Power Point Presentation, discussion, field survey etc.

Gita Chadha, M. A. Ph. D., Assistant Professor, Department of Sociology, University of Mumbai. **Address**: - 202, Meghnad, TIFR Housing Complex, Homi Bhabha Road, Mumbai 400 005. **Tel**: 2280 4897 **E-mail**: gita_chadha@hotmail.com **Teaching Experience: -** 23 Years. **Course Design:-** Sociology of Science for the Integrated Science Education course for Higher Education Innovation and Research Applications (HEIRA), Centre for Study of Culture and Society, Bengaluru (2012). Feminism and Science for the Masters Course on Women"s Studies conducted by the Centre for Women"s Studies, School of Social Science, Tata Institute of Social Sciences, Mumbai (2009). **Publications: -** Journal Issues: Edited a special issue entitled Feminisms and Sociologies: Insertions, Intersections and Integrations in Contributions in Indian Sociology, Vol. 50 No. 3 (October 2016). Edited a Special Issue of Reviews of Women's Studies on Feminist Science Studies in Economic and Political Weekly, Vol. LII No. 17 (April 2017). Edited a Special Issue of EPW Engage entitled Power and Relationships in Academia Vol. 52 No. 50 (December 2017). **Journal Articles**:-more than 15. **Chapters in Books**: - more 15 articles. **Books published**: - 06. **Talks and Presentations: -** Invited Talks: more than 30. **Conference Presentations**: more than 30. **Fellowships: -** Visiting Fellow at the Department of Sociology, University of Hyderabad (March 2014). ICSSR Centrally Administered Fellowship from the year 1996 for doctoral research. The Indal Fellowship of the Asiatic Society Mumbai for the year 2001-02.**Academic Activities Organized: -** Conferences Organized- 14. **Panels: -** 07. **Advisory duties: -** Ph.D. Students: 3, M. Phil. Students: 2 completed. **Interdisciplinary and Outreach Projects: -** 14. **Visit abroad: -** Attended the EMFSS and Laws - Joint Providers" meeting held at the London School of Economics, London (March 2009). Attended the EMFSS and Laws - Joint Providers" meeting held at the London School of Economics, London (March 2007). •

Attended a Workshop in the United Nations in Geneva and presented a Rapporteur talk in a session on Pacifism (February 1994). **Social Work**: - Conducted an Anti-Dowry Awareness Drive (ADAD) with students of the K.C. College and Sakhya, the anti-dowry cell at Nirmala Niketan in 1988-89.

प्रा. डॉ. दिलीप सवाईराम चव्हाण, एम. ए. (समाज), एम. फिल., पीएच. डी., समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, श्रीमती राजकमल बाबुराव तिडके महाविद्यालय, मौदा जिल्हा नागपूर. **संशोधन विषय**: ''चंद्रपुर जिल्ह्यातील कोलाम समाजाचा समाजिक आणि आर्थिक विकास'' एक समाजशास्त्रीय अध्ययन. **निवास** :– प्लॉट नं. ५, संदेश भवन, साई मंदिर समोर, श्रीनगर लापका रोड, मौदा, जिल्हा. नागपूर–४४११०४. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– रा. तु. म. ना. वि. नागपूर. **अध्यापनाचा अनुभव**:– २४ वर्ष. **सदस्य**, मसप. परिषद.

डॉ. विठ्ठल गोपा चव्हाण, एम. ए., एम. फिल., पीएच. डी., समाजशास्त्र, एम. ए. इतिहास, समाजशास्त्र विभाग प्रमूख, आदर्श कला व वाणिज्य महाविद्यालय, देसाईगंज जि. गडचिराली. **स्पेशलायझेशन**:– दुर्बल घटकाचे समाजशास्त्र. **निवास**:– गांधी वार्ड ब्रम्हपूरी रोड, देसाईगंज (वडसा) जि. गडचिरोली.४४१२०७. **विषय**:– समाजशास्त्र. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली. **अध्यापनाचा अनुभव**:– २३ वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमाकं ६३२. आचार्य पदवीसाठी **संशांधन मार्गदर्शक**– गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली.

डॉ. विलास बळीराम चव्हाण, एम. ए., सेट, पीएच. डी., सहाय्यक प्राध्यापक, समाजशास्त्र विभाग, शंकरराव चव्हाण महाविद्यालय, अर्धापूर ता.अर्धापूर, जि.नांदेड. **स्पेशलायझेशन**:– आदिवासी समाज. निवास:– शिल्पकार निवास, धनश्री हिल्स, वाडी बु. ता. जि. नांदेड ४३१६०५. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १५ वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद व इंडीयन सोशिऑलॉजीकल सोसायटी. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण १६ शोधनिबंध प्रकाशित. **सामाजिक कार्य**:– अंधश्रद्धा निर्मुलन समिती, तालुकाध्यक्ष.

Dr. Raj Punnu Chavan, M. A., M. Phil., NET, SET, Ph.D., Assistant professor, Sadguru Gadageba Maharaj College, Karad. **University**:- Shivaji university Kolhapur. **Experience**: 3 Years. **Address**: 1789 1-2 E Ward Rajsheel Apartment Flot no. 203, 1st Lane Rajarampuri Kolhapur- 416008. **Mobile**: 9657840947, 8830342148. **Email id**: rajsoniya114@gmail.com **Specialization**: Gender and Society, Industrial Sociology. **Published Book**: - 04. **Research paper published**: - 17 papers published in various journals and conference proceedings.

प्रा. संजय किसनराव चव्हाण, एम.ए, एम. फिल., नेट, बी. एड, सहा. प्राध्यापक (वरीष्ठ श्रेणी), वाय. पी. आर्टस कॉलेज तळोधी (बा) ता. नागभीड जि. चंद्रपूर (महाराष्ट्र) ४४१२०९. **स्पेशलायझेशन**:– ग्रामीण विकास, आदिवासी समाज. **निवास**:– २०१ रेसीडेन्सी श्रीनगर, ब्रम्हपुरी ता. ब्रम्हपुरी जि. चंद्रपूर महाराष्ट्र ४४१२०६. **मोबाईल** नं. ९८५०३१८४९९. **ईमेल**– drravindravikhar@rediffmail.com **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १० वर्ष (कायमस्वरुपी). सदस्य, इंडियन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सभासद क्रं. एलएमआय ३०१३. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक १११२. एकूण ०२ **शोधनिबंध** प्रकाशित. **कॉन्फरन्स व सेमिनार यातील सहभाग**:– इंटरनॅशनल कॉन्फरन्स ०५, नॅशनल सेमीनार २०, राज्यस्तरीय सेमीनार २० व १० विभागीय विद्यापीठस्तरीय कार्यशाळेत सहभाग.

Dr. Chavan Dnyaneshwar Sheshrao, M.A., M. Phil., Ph.D., Assistant Professor in Sociology, Sharda Mahavidyalaya, Parbhani. Dist. Parbhani- 431401 (M.S.). **Home Address**: Eknath Nagar, Jintur Road, Parbhani. 431401. **Email**: drchavan14@gmail.com **Mobile.No.** – 08669096281 **Teaching Experience**: 18 years. **Title of Ph.D. Thesis**: Family & social life of the retired persons in Parbhani District - a sociological study. **Conference Attended**: 29. **Workshop: 15**. **Seminar**: 09. **Published Research Papers:** 05. **Contribution of University work**: B.O.S. Member SRTMU, Nanded. **Ph.D. Research Supervisor**: - S. R.T.M. U. Nanded. 03 students awarded Ph. D. **Academic and other Memberships**: Life Member of All India Sociological Society. Life Member of Maharashtra Samajshastra Parishad. Secretary of Savitribai Phule Sarvajanik Vachnalaya Mandwa Dist. Parbhani. Member of Shyalani Prishtan Nashik. Life Member Association of Gerontology (India). **Award**: - Best N.S.S. Program Officer Parbhani Dist S.R.T.M.U.Nanded. **Invited Talk**: 11. **Social Work**: - Orgnized several blld

donation camps. Helped flood affected people of Mandwa, Digras, Jalalpur in 2006. Participant Gram Swachata Abhiyan Mandwa Dist.Parbhani.

Gangadhar Balu Chavan, M. A, B. Ed, SET, Assistant professor in Sociology, Kanya Mahavidyalaya Miraj. **University area**: - Shivaji University Kolhapur. **Experience**: - 2 year. **Permanent address**: - At. Warapgav tq. Ambajogai Dist. Beed - 17. **Mobile**: - 9766115008. **Email**: - chavangangadhar7@gmail.com **Specialization**: - Social Problem. **Research work**: - Ph. D. in progress. **Research publication**: - 7 papers published in various journals and conference proceeding. **Social work**: - Work in the S. R. T. Pratishthan last 2 years.

डॉ. चाटसे मधुकर हरी, एम. ए., बी. एड. सेट, पीएच. डी., समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, राजर्षी शाहू कला व विज्ञान महाविद्यालय, वाळूज, लांझी रोड, ता. गंगापूर, जि. औरंगाबाद. **स्पेशलायझेशन**:– ग्रामीण समाजशास्त्र. **निवास**:– समीर रेसिडेन्सी फॅल्ट नं. ४, तारकस गल्ली, बेगमपूरा, औरंगाबाद. **मोबाईल**:– ९८२२३१६३३४. **इमेल**:– mhchatse@gmail.com **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ. बा. आं. मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १६ वर्ष. **सदस्य**, मसप, क्रं. ७७७. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– ०५.

Ajay I. Choudhary, M. A. M.Phil., NET, Assistant Professor, P. G. Department of Sociology, Hislop College, Temple Road, Civil Lines, Nagpur. Email: ajaychou@gmail.com Cell: +91-9370116607. Presently Working as Assistant Professor in permanently affiliated granted P. G. Department of Sociology, Hislop College, Nagpur. Pursuing Ph. D. in Sociology, Centre for study of social system, Jawaharlal Nehru University (JNU), New Delhi. **Areas of Specialization**: - Classical sociological thinkers, Phenomenology, caste and class, identity and Culture, Social Movement **Invited Talk**: - 10. **Paper Presented**: - more than 15 papers presented in the National and International conferences. **Paper Published**:- o4 papers published in various reputed Journals. **Work Experience**: - Assisted in Analysis of the election surveys conducted by Centre for Study of Developing Society (CSDS), from April to May (2005). Survey on small and medium scale industry related to Intellectual Property Rights conducted by Confederate Indian industry (CII) in February, 2005. Assisted as GSP student coordinator in Global Studies Programme (GSP), from January 1st to May 15th, 2006 in Centre for study of social system/ school of social science (SSS), JNU. Worked as a 'Junior Fellow Research' in National Council of Educational Research and Training (NCERT), New delhi-110016. **Research Projects**: - 'Home- School Relationship'- a study of Marginalize group under Dr. Ambedkar Chair, CSSS/SSS, JNU. New Delhi, January 2006. Compeleted UGC Project title 'Neo-Buddhist Identity: A Sociological Study of Women Perception in Nagpur City' from October 30, 2010 to October 30, 2012. **Presently Working** on UGC Project title 'Ambedkar's Caste Methodology' from August 2017 till now. **Extra-Curricular Activities**:- Assisted in organizing seminar on 'Equal opportunities action and scheduled caste: Challenges and prospect' by Ambedkar Chair, CSSS/SSS, JNU, 2003. Organized Two Days National Conference 'Contribution of Social Science to Annihilate the Caste System in India'.

Prof. Sandip Murlidhar Chaudhari, M. A., B. C. J., SET, Associate Professor, Department of Sociology, SBES College of Arts and Commerce, Aurangabad. **Specialization:- S**ociology of Education. **Mobile:** 09822510044. **Email:** sm.chaudhari1@gmail.com T**eaching experience: -** 20 years. **Published Papers in Journals: -** 13. **Articles / Chapters published in Books/ Monograph: -** 04. **Full papers in Conference Proceedings:-** 01**. Books published as Author or as Editor: -** 04. **Submitted, Ongoing, and Completed Research Projects and Consultancies:** 02. 1. A Sociological Study Female Foeticide in Maharashtra: Special Reference to Beed District, WRO, UGC, Pune, Rs.300000, In progress 2017-18 & 2018-19. 2. The Role of NSS to Inculcate National Values among Youth, Dr. BAM University, Aurangabad, Rs.25000, In progress 2018-19. **Papers Presented in Conferences, Seminars, Workshops, Symposia:** 14. **Invited Lectures and Chairmanships at National or International Conference, Seminar, etc.:-** 13. **Organization of Conferences, Seminars, Workshops, and Symposia: -** 03. **Award and Recognition**: - 06. - Awarded by Jawaharlal Nehru Memorial funds, New Delhi for Educational Excellence (1997). 'Lokmat' State level award for Best Writing (2000). The 'Times Of India' has featured as OUT OF THE BOX'for an innovative teaching of Sociology (13th May 2008). Elected as Secretary on Research Committee, Education, and Society, of Indian Sociological Society, New Delhi (2012-2014). Appointed as Member of Advisory Committee of Savitribai Phule Adhyasan, YCMOU, Nashik.(From 2012-till the date). **Any other**:- **Contribution to Educational Innovation :** Contribution in designing an innovative paper pattern titled 80/20 paper pattern covering all the dimensions of the competitive examinations for Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad. In this pattern practical work

has been introduced for the social sciences students. **Contribution in Designing of New Courses: -** 1. Contribution in designing an innovative course and curricula titled **'Diploma in Communal Harmony'** in the faculty of Social Sciences of Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad. (2007-2008). 2. Contribution in designing the curriculum of sociology for the Degree Course of Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad. (2006-2007). **Responsibilities at University: -** 1. Member of Programme Advisory Committee for BA and MA Sociology Programmes Of YCMOU, Nashik (From 2015-2016). 2. Invitee Member on faculty of social sciences of Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad. (2006-2007). 3. Invitee member on Board of studies of sociology of Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad. (2006-2007).

डॉ. नारायण राजाराम चौधरी, एम. एससी. मानवशास्त्र, पीएच. डी. समाजशास्त्र, सेवानिवृत्त, संशोधन अधिकारी आणि अध्यापक, सहयोगी प्राध्यापक, यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक. **स्पेशलायझेशन**:— ग्रामीण विकास, लोकसंख्याशास्त्र. **निवास**:— १३, सिल्वर वुड, पाशाणसुस रोड, पुणे ४११०२१. **अध्यापनाचा स्तर**:— पदवी व पदव्यूत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:— य. च. म. मु. वि. नाशिक. **अध्यापनाचा अनुभव**:— २९ वर्ष. **सदस्य**, इंडीयन सोशिऑलॉजिकल सोसायटी, सभासद क्र. एलएमआय २०२७. **सदस्य**, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्र. ३१२. सदस्य, महाराष्ट्र शिक्षक संघटना. **आचार्य पदवी संशोधन मार्गदर्शक**:— यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक. ०७ विद्यार्थी आचार्य पदवी प्राप्त. **प्रकाशित ग्रंथ**:— ०८. **संशोधन प्रकल्प**:— ०२. वडू प्रकल्पातील कुटुंब नियोजन अभ्यास, के. ई. एम. हॉस्पीटल, पुणे, १९८४. पुणे शहरातील कुटुंब नियोजन — डेमोग्राफीक ॲनालिसीस, के. ई. एम. हॉस्पीटल, पुणे, १९८८. **प्रकाशित शोधनिबंध**:— विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण १२ शोधनिबंध प्रकाशित. **आयोजन**:— संशोधन पध्दतीत एस. पी. एस. एस. चा वापर यावर य. च. म. मु. वि. नाशिक येथे कार्यशाळेचे आयोजन, १२, १३, व १४ मे २००२. **सामाजिक कार्य**:— कामगार चळवळीत सक्रीय सहभाग.

प्रा. दिपक चौधरी, एम. ए. नेट, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, कै. बापूसाहेब शिवाजीराव रायमल देवरे कला व वाणिज्य महाविदयालय, बोरीस ता. जि. धुळे — ४२४३०७. **घरचा पत्ता**:— मु. पो. लामकानी ता. जि. धुळे—४२४३०७. **विद्यापीठ क्षेत्र**:— कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव. **अध्यापनाचा अनुभव**:— ८ वर्ष.

प्रा. माधुरी बबनराव चौधरी, एम. ए., एम. फिल., नेट, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, मुकुंदराज स्वामी महाविद्यालय, पंचखेडी ता. कुही जि. नागपूर. **घरचा पत्ता**:— प्लॉट नं. ३९, पहिला बस थांबा, गोपाल नगर, नागपूर. **मोबाईल**:— ८६००९७८७४७. **ईमेल**:— mdshankar68@ gmail.com **अध्यापनाचा अनुभव**:— ०५ वर्ष. **अध्यापन स्तर**:— पदवी. **विद्यापीठ क्षेत्र**:— रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **अधिवेशन आणि चर्चासत्रातील सहभाग**:— ०८. **प्रकाशित शोधनिबंध**:— ०२. **सदस्य**:— मसप. **अध्यापन पध्दती**:— व्याख्यान, पीपीटी, गटचर्चा, क्षेत्र अभ्यास.

Dr. Baburao Sambhaji Jadhav, M. A, M. Phil, Ph. D., NET, SET, PGDESD, Assistant Professor, School of Social Sciences, S. R. T. M. University, Nanded – 431 606. jadhavbs08@gmail.com **Specialization**: - Sociology of Environment. **Teaching Experience**: UG: 08. **Academic Career**: - Excluding M. Phil. and Ph. D, I have five years of research work experience as Project Fellow in the following three UGC sanctioned Major Research Projects in the School of Social Sciences, S. R. T. M. University, Nanded, Maharashtra. **Work Experience in Teaching**: - 11years. **Interesting Areas of Research: -** Sociology of Environment: Forest and Community issues, Sociology of Gender: Dalit Women and NGOs. **Thrust Areas of Research**: - People-Forest Interface, Tribal Community, Women Empowerment, Agrarian Studies. **Research Publications**: - UGC- 02, Others – 03, **Conference Proceedings** – 04. **Book Publications**: - Book Chapter – 10. **Research Projects**: - On-going – 01. **Invited Talks**: National – 01. **Positions Held: - Academics**: Worked as co-co-ordinator of School of Social Sciences of NAAC during team visit-2014. Since, 2017, I have been working as I/C Head of Sociology, at School of Social Sciences, University Campus. **Administration**: - Occasionally, during the summer and winter vacation, worked as I/C Director of the School. **Honours / Awards received**: -1) Received Best Paper Presentation Award for the paper presentation on 'Role of NGOs in Democracy: Critical Analysis' in UGC Sponsored Two Days National Level Conference, organized by NSB college, Nanded on 'The Impact of Non State Actors on World Politics: A Challenge to Nation State' (with Special reference to India), on 26-27 September, 2014. 2) Received Best Paper Research Paper Award for the paper for 'Prayawaraniya rahascha adivasi stryawaril prinam' by Marathi Samajsahstra Parishad on 3th and 4th feburary, 2017 at Mulaji Jetha Mahavidyalaya, Jalgaon. **Seminars/Conferences/Workshops etc attended**: 20.

डॉ. महेंद्रकुमार आनंदराव जाधव, एम. ए. पीएच. डी., सेट., सहयोगी प्राध्यापक व विभाग प्रमुख, नाइट कॉलेज ऑफ आर्टस् ॲण्ड कॉमर्स, बिंदूचौक कोल्हापूर ४१६००२. **स्पेशलायझेशन**:– वंचित समाज व औद्योगीक समाजशास्त्र. **घरचा पूर्ण पत्ता**:– गिरीजाकृष्ण प्लॉट नं. ११२/१, गौतमराजगृह हौसिंग सोसायटी, विचारेमाळ, कोल्हापूर – ४१६००३. **इमेल**: mahendrakumarjadhav@gmail.com **मोबाईल**:– ९८५०९५४०७१. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर. **अध्यापनाचा अनुभव** :– १७ वर्ष. सदस्य, इंडियन सोशियालॉजिकल सोसायटी, सभासद क्र. एलएमआय– २५१७. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्र. ५४३. **आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शक** – शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर. **प्रकाशित/संपादीत ग्रंथ**:– ०५. तसेच १० पुस्तकांचे सहलेखक. **प्रकाशित शोधनिबंध** :– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये ११ शोधनिबंध प्रकाशित. **आयोजन**– ०३ कार्यशाळांचे आयोजन. **अध्यापन पद्धती**:– व्याख्यान, प्रोजेक्टर. **सामाजिक कार्य**:– सर्वोदय शिक्षण संस्था, कोल्हापूर उपाध्यक्ष म्हणून कार्यरत. सदर शिक्षण संस्थेमार्फत अनाथआश्रमातील लोकांना मदत करण्यात येते. त्याचप्रमाणे प्रत्येकवर्षी जून महिन्यामध्ये झोपडपट्टीतील शालेय मुलांना वह्या दप्तर वाटप करण्यात येते. खेडेगावातील शाळेत जावून त्यांच्यात कला, क्रीडा क्षेत्रातील वाचनाची आवड निर्माण व्हावी म्हणून वक्तृत्व स्पर्धा, कॅरम, बुध्दीबळ स्पर्धांचे आयोजन करून त्यांना बक्षिस देण्यात येते. माजी अध्यक्ष, मराठी समाजशास्त्र परिषद, २०१६ ते २०१८.

Dr. Dashrath Dhanu Jadhav, Assistant Professor, Department of Sociology, SNDT Women's University, Mumbai. **Email**: - ddjadhav1111@gmail.com **Subject Specialization: -** Criminology, Sociology of Indian Society, Sociology of Marzinalized Community, Theoretical Perspectives in Spciology, Anthropology. **Publications**: - (Papers): 12 papers. Research papers presented in confrences: 16. Chapters published in edited books: 01. **Participated in seminars/conferences**:- National level -11, State level – 08.

Dr. Ashru Punaji Jadhav, M. A., M. Phil., Ph. D. (Sociology), Principal, Jijamata Arts College, Darvha, Dist. Yavatmal (MS). **Residential Address**: - Plot.No .416, Mahrshi Vyas Apartment Hanuman Nagar, Nagpur -24. **Mobile**:- 98508 57503. **Email**: - ashrupj62@gmail.com **Published Books**: - 06. **Published Research Papers**: - National level – 22, International Level – 10, State Level – 9. **Research Guide**: - R. T. M. Nagpur University, Nagpur. Tilak Maharastra University, Pune. 02 students awarded Ph. D. **Award**: - 'Gurugaurav Award-2012, by Angulimal Bahudeshhiya Sanstha, Nagpur. Rajashri Sahu Maharaj Rashtriya Shikshak Samman Puraskar – 2012, by Babu Jagjeevan Ram Kala Sanskruti Tatha Sahitya Academy Delhi. International Education Award – 2013, by Arjun Charitable Foundation, Koregaon and International Human Rights Justice Federation. **Membership**: - Member, Marathi Samajshastra Parishad. Member, Lokshahir Anna Bhau Sathe Charitra Sadhne Prakashan Samiti, MS.

डॉ. अर्जुन पांडुरंग जाधव, एम. ए. पीएच. डी., समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, डी. के. ए. एस. सी. कॉलेज, इचलकरंजी, कोल्हापूर. **स्पेशलायझेशन**:– खेळाचे समाजशास्त्र. **निवास**:– गार्गी हाउस, ३७/१ प्लॉट नं. २०, मोरेवाडी ता. करवीर जि. कोल्हापूर ४१६००८. **मोबाईल**:– ९९२३३१४२१५. ईमेल:– drarjunjadhav_tarun@rediffmail.com **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी व पदव्यूत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १५ वर्ष. सदस्य, इंडियन सोशिऑलॉजिकल सोसायटी एलएमआय–३९१८. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्र. ७३२. **आचार्य पदवी संशोधन मार्गदर्शक** – शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०२. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– ०९.

प्रा. सुरेश विठ्ठलराव जाधव, सेवानिवृत्त सहायक प्राध्यापक तथा उपप्राचार्य, शिवाजी महाविद्यालय, परभणी. **अध्यापन स्तर**:– पदवी शिक्षक. **अध्यापन अनुभव**:– २५ वर्ष. **घरचा पत्ता**:– मु. पो.मांडाखली ता. जि. परभणी. **प्रकाशित ग्रंथ**:–०३. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामी रामानंद तिर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **सदस्य,** व्यवस्थापन परिषद, सदस्य विद्वत्त सभा, अधिसभा. अध्यक्ष समाजशास्त्र अभ्यास मंडळ २००० ते २००६. **पुरस्कार**:– महाराष्ट्र शासनाचा उत्कृष्ट शिक्षक पुरस्कार. 'खोपा' या ग्रंथास महाराष्ट्र शासनाचा यशवंतराव चव्हाण पुरस्कार.

डॉ. विनोद विठ्ठलराव जाधव, एम.ए. पीएच. डी., सहयोगी प्राध्यापक व समाजशास्त्र विभागप्रमुख, मास्टर दीनानाथ मंगेशकर महाविद्यालय, औराद शहाजानी. **भ्रमणध्वनी**:– ९४२१३७७१३८, ७३५०५६४३३७. **ईमेल**:– drvinodjadhav11@gmail-com **कायमचा पत्ता**:– मु. वांजरवाडा (शिरोळ) पो. शिरोळ ता. निलंगा जि. लातूर. **अध्यापन स्तर**:– पदवी. **अध्यापन अनुभव**:– १३ वर्ष. **स्पेशलायझेशन**:– लिंगभाव आणि समाज. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– १२. **सदस्यत्व**:– मराठी समाजशास्त्र

परिषद, सभासद क्रमांक ८८७. संशोधन प्रकल्प:— यूजीसी नवी दिल्ली पुरस्कृत, ०१ मायनर रिसर्च प्रोजेक्ट. **संशोधन मार्गदर्शक**:— स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. ०७ विद्यार्थी पीएच. डी. पदवी प्राप्त. ०२ विद्यार्थ्यांचे कार्य सुरू. सदस्य, समाजशास्त्र अभ्यास मंडळ, स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **संपादित ग्रंथ**:— ०२. **पुरस्कार**:— शारदोपासक शिक्षण संस्था, औराद शहाजानी तर्फे आदर्श शिक्षक पुरस्कार.

Jadhav Sulochana Udhav, M. A. B. Ed. NET, (Sociology), Assistand Professor, Baliram Patil Arts, Commerce And Scicnce College Kinwat, Dist. Nanded **Mobile: -** 9881408355 **Email**: - sulochanaujdhav@gmail.com **Teaching Experience :-** UG Level-05, PG Level -06. **Teaching Level**: - UG & PG. **Research Publicalion:-** Research Paper's Publication in National Journal -05, Research Paper's Publication in Internation Journal- 04, Research Paper's Chapter in Book -02, Syllabus Books -02. **Teaching Methods**:- Lecture, Group Discussion, PPT, Field Visit.

Dr. Anilkumar Vithoba Jayabhaye, M.A., M.Phil., Ph. D., Assistant Professor, School of Social Sciences, S. R. T. M. U. Nanded, Sub - Centre, Latur, S. R. T. M. University, Nanded – 431 606. ajaybhaye@gmail.com **Specialization**: - Culture Studies, Social Theory, Sociology of Development, Social Science Research Methodology, Gender Studies. **Teaching Experience**: - PG: 6. **Thrust Areas of Research**: - Gender, Caste and Culture. **Research Publications: Conference Proceedings:** 4. Paper Presentations: 2. Resource Person: - Invited Talks: National: 02 Guest Lectures: 19 Chaired Sessions: 02. **Positions Held**: - Academics: Coordinator of MSW and M. A. Sociology at Sub-Centre, Latur. **Extension / Outreach Activities**:- Compilation of articles into a collection series- Prof. Aniket Jaaware, Sharmila Rege, Yashvant Sumant, Deepti Gangavane, 2008. Collecting visual (films, documentary) reading materials essential for class room teaching-learning processes and in reaching the Library. **Honours / Awards received**:- Award of First Prize in participated and presented the research project at TH level under category of Humanities, Languages and Fine Arts, on the eve of 10 th Maharashtra State Inter University Research Convention 'AVISHKAR-2015' Organised by Savitribai Phule Pune University, Pune During January 10-12, 2016. **Seminars/ Conferences/ Workshops etc. attended**: 24.

डॉ. मिलिंद रामदास जांभूळकर, एम. ए. बी. एड., बी. पीएड., नेट, पीएच. डी., सहयोगी प्राध्यापक, जनता महाविद्यालय, चंद्रपुर. **विद्यापीठ क्षेत्र**:— गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली. **स्पेशलायझेशन**:— औद्योगिक समाजशास्त्र. **अध्यापन अनुभव**:— २२ वर्ष. **निवास**:— विद्या नगर, पाली विहार परिसर, बेघर हाउसिंग सोसायटी, बल्लारपूर जि. चंद्रपुर ४४२७०१. इमेल:— milindsociology7@gmail.com **मोबाईल**:— ८२७५७१३६६१. **संशोधन कार्य**:— चंद्रपुर जिल्हयातील ताडोबा अंधारी व्याघ्र प्रकल्पातील प्रभावीत गावातील स्थलांतरीत लोकांचे विस्थापन व पुर्नवसनाचे समाजशास्त्रीय अध्ययन. **संशोधन प्रकल्प**:— 'A Socio-Economic study of child labour in Chandrapur city area'. **प्रकाशित शोधनिबंध**:— विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडिंगमध्ये एकुण २० शोधनिबंध प्रकाशित. **पुरस्कार**:— डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर राज्यस्तरीय समता पुरस्कार, २०११. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर विशिष्ट सेवा सन्मान, २०१२. **सदस्यत्व**:— गोंडवाना विद्यापीठ गडचिरोली समाजशास्त्र अभ्यास मंडळ. आजीव सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, महाराष्ट्र. सदस्य, विदर्भ मराठी समाजशास्त्र परिषद, ब्रम्हपुरी. सदस्य, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर गोंडवाना युनिव्हर्सिटी टिचर्स असोसिएशन, चंद्रपुर. सदस्य, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ज्ञानबोधी बहुउद्देशिय संस्था, बल्लारपूर. **सामाजिक कार्य**:— राष्ट्रीय सेवा योजना कार्यक्रम अधिकारी म्हणून कार्यरत. रिपब्लिकन परिषदेचे आयोजन. गरीब विद्यार्थ्यांना आर्थिक मदत. नेहरू युवा केंद्राच्या कार्यक्रमात सहभाग.

डॉ. बी. एल. जोशी, एम. ए. पीएच. डी. समाजशास्त्र, सेवानिवृत्त प्रपाठक आणि माजी समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. निवास:— एम—६, चेतना नगर, श्रेय नगर जवळ, औरंगाबाद ४३१००६. **स्पेशलायझेशन**:— पाणी प्रश्न, संशोधन पध्दती, सैध्दांतिक अभ्यास. **अध्यापन स्तर**:— पदव्यूत्तर. **संशोधन मार्गदर्शक**:— एम. फिल. व पीएच. डी. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर म. वि. औरंगाबाद. १५ विद्यार्थी एम. फिल. व १२ विद्यार्थी पीएच. डी. प्राप्त. अध्यापन व **संशोधनाचा अनुभव**:— ३० वर्ष. **प्रकाशित ग्रंथ**:— ०८. **प्रकाशित शोधनिबंध**:— २५ संशोधनपर प्रकाशित लेख, २० सामाजिक प्रश्नांवरील लेख, 'पाणी' या एकाच विषयांवर २० लेख जलसंवाद या मासिकात प्रकाशित, ०२ पुस्तक परीक्षण. **सदस्यत्व**:— विद्यापीठ समाजशास्त्र अभ्यास मंडळ, संपादक मंडळ सदस्य —विद्यापीठ जर्नल ऑफ सोशल सायन्सेस. अध्यक्ष, विचार प्रकाशन, औरंगाबाद २००७ ते २०११. सदस्य, मराठवाडा समाजशास्त्र परिषद, मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे संस्थापक सदस्य, इंडियन सोशिऑलॉजिकल सोसायटी, दिल्ली. **पुरस्कार**:— 'जलसंवाद' मासिकाचे संस्थापक—संपादक कै. प्रदीप चिटगोपेकर यांच्या स्मृतीप्रित्यर्थ दिला जाणारा उत्कृष्ट लेख पुरस्कार, २०१३—१४. सामाजिक कार्य:— विचार प्रकाशन संस्थेचे अनेक वर्ष निराधार महिलांसाठी सहाय्य. हेडगेवार रूग्णालयात गरीब रूग्णांना मागील १० वर्षापासून मोफत जेवण. गरीब विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक शुल्क व पुस्तकांची मदत. वृध्दाश्रमात

समुपदेशनाचे कार्य. **इतर कार्य**:– अध्यक्ष, विचार प्रकाशन औरंगाबाद. विद्यापीठ आणि संलग्न महाविद्यालयातील अध्ययन, अध्यापन, संशोधन, ग्रंथनिर्मिती, परिषदांचे आयोजनास वाहून घेतलेली संस्था. मराठी समाजशास्त्र परिषदेची घटना विद्यापीठ विभागात तयार करून अधिवेशनात मंजूर करवून घेतली. विद्यापीठातील प्राध्यापकांच्या मदतीने महाराष्ट्रातील समाजशास्त्र अभ्यासकांची परिचय पुस्तिका प्रकाशित केली. राष्ट्रीय, राज्यस्तरीय आणि आंतरराष्ट्रीय संस्थाच्या संशोधन प्रकल्पात भरीव योगदान. मराठी समाजशास्त्रीय परिभाशीक कोशातील संकल्पनांचे संकलन. विद्यापीठातील सेवेतून १९९८ ला निवृत्त झाल्यानंतर २२ वर्षापासून वाचन, लेखन, लेख व ग्रंथ प्रकाशनात सतत कार्यरत. प्रामुख्याने सामना, महाराष्ट्र टाईम्स, सकाळ, पुढारी, एकमत या अग्रगण्य दैनिकात लेखन प्रकाशित.

Professor Dr. Anjali Joshi-Tembhurnikar, M.A.Sociology, SET, Ph.D, Associate Professor, Dayanand College of Arts, Latur. **Address**: Dr.Anjali Joshi-Tembhurnikar, Dept. of Sociology, Latur Ph.Office 221152 Resi. 222299. **Experience:** UG 23 years. **Published Books**: - 10. Articles Published In 'YOJANA: Published By Govt. of Maharashtra': 06. **Award:** 04**.** Barrister 'Nath Pai Puraskar' given by Government of Maharashtra in 2008 for the best creation of literature. Nehru Yuva Puraskar given by Human Rights Justice Federation, Satara. Savitribai Phule Shiksha Samman Puraskar given by Babu Jagjivanram kala, sanskruti tatha Sahitya Academy, New Delhi.1. Dr.B.A.M.University, Aurangabad Sanctioned Rs.10,000/- grant for Utkrushth Grantha Nirmiti. **Achievement:** Achieve Gold Medal in M.A. Sociology. 'Aadarsha Mahila Sanman' by Brahmakumari Ashram, Latur. One of convener of National Level conference in Sociology. Member of BOS of Sociology – April 2018. **Academic Contribution: Research** Guide (2010): Research Students – 02. 2 research students completed their Ph.D. degree under my guidance. As a chairperson attended 4 conferences. Published papers in International conference and proceedings: 2 Published papers in International Journal: 5. Published papers in National Level: 13. Published papers in State Level: 1. **Activities of Sociology Department:** Visit to Old age home: with participation of 40 Students. Arranged 05 Guest Lecture for the students of Sociology.

Joseph M.T. M.A. (Mumbai), M.Phil. & Ph.D. (Delhi), Assistant Professor, Department of Sociology, Mumbai University, Mumbai. **Specialization and Areas of Interest**: Sociology of Religion, Critical Engagements in Ethnography, Social Movements, Political Sociology, Dalit Sociology, Gender and Society, Post-colonial Studies. **Residential Address**: - Institute of Indian Culture, Mahakali Caves Road, Andheri East, Mumbai 400093. **Mobile : -** 0091-8652289533 (Cell) **Email:** mtjoseph@live.in dr.josephmt@sociology.mu.ac.in **Teaching Experience: -** 08 years. PG. **Experience in Academic/Research Administration:-** Honorary Director, ***Institute of Indian Culture***, Research Centre in Sociology and Anthropology, recognized by the University of Mumbai – from June 2008 to May 2014. **Research Work: -** A Socio-Cultural Profile of the Maharashtrian Dalit Christians in Mumbai 1997 (Project work for Master"s Degree), Department of Sociology, University of Mumbai. Babasaheb Ambedkar and his Followers" Conversion to Buddhism: A Study in Sociology of Religion 2000-2001 (Dissertation for MPhil), Department of Sociology, University of Delhi. A Sociological Inquiry in to the Theory and Practice of Buddhism: Ambedkarites in Maharashtra 2009, Ph.D. awarded by University of Delhi. **Supervision of Research Scholars: -** *Recognized as Ph.D. Supervisor by the University of Mumbai.* 02 students completed M.Phil. Degree and 02 students completed Ph. D. degree. **Books Publications: -** 02. **Journal Articles: - 05**. **Book Section: -** 07 articles published. **Book Review: 05. Seminars, Conferences and Workshops: -** International–06. National–24. **Chairing Sessions in International and National Seminars: -** 04 **Membership in Associations and Bodies: -** Life member Indian Sociological Society. Membership number LMI3902. Life member Marathi Samajshastra Parishad. Member, Board of Studies in Sociology, St. Xavier"s College Autonomous, 5, Mahapalika Marg, Mumbai 400001. 2012 - 2018. Nominated Member, Board of Studies in Sociology, Mithibai College of Arts, Vile Parle West, Mumbai 400056. Since August 2018. Vice Chancellor"s nominee, Board of Studies in Sociology, Sophia College for Women, Bhulabhai Desai Road, Mumbai 400026. Since October 2018. Vice Chancellor"s nominee, Board of Studies in Foundation Course, Sophia College for Women, Bhulabhai Desai Road, Mumbai 400026. Since October 2018.

डॉ. अनिल पी.जैन, एमएस. सी. बॉटनी, एम. ए. पीएच. डी. समाजशास्त्र, सहाय्यक प्राध्यापक, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, श्री. प. डी. जैन कला महाविद्यालय, अनसिंग ता. जि. वाशिम. पीएच.डी.सुपरवायजर २०११ पासून, **विद्यापीठ क्षेत्र** – सं. गा. बा. अमरावती विद्यापीठ, **शैक्षणिक अनुभव**:– १९ वर्ष. **संशोधनाचा अनुभव**:– ०५ वर्ष. **निवास**:– शिक्षक कॉलनी अनसिंग ता. जि. वाशिम, ४४४५०७. **ई–मेल**:– draniljain810@gmail.com **मोबा. नं**.:– ९४२१८३६२२४. **संशोधन कार्य** (रिसर्च गायडेंस):– पीएच. डी. ॲवार्डेड विद्यार्थी – ०७. ऑन गोइंग – ०१, प्रस्ताव टाकलेले – ०२. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– २१. संपादित पुस्तकांमध्ये प्रकाशित लेख– ०६, आंतरराष्ट्रीय /राष्ट्रीय/राज्य स्तरावर आयोजित परिषद/कार्यशाळा/चर्चासत्रात सहभाग – २५.

Mr. Zade Ramchamdra S., (M. A. M. S. W.) Research Assistant, Department of Sociology, University of Mumbai, Kalina Campus, Santacruz, Mumbai. **Email**: ramzade@sociology.mu.ac.in **Areas of Interest**: 1) Sociology of Environment, 2) Sociology of Tribal Development Studies, **लेखन**:– अकोलेतील महादेव कोळी समुदायाचा तुलनात्मक अभ्यास, १९५० ते २००१. अहमदनगर: असंघटीत कामगारांचे सामाजिक व आर्थिक दृष्टीकोनातून अभ्यास, २०१४. माळीण गावांतील नैसर्गिक आपत्ती, आणि शासकीय धोरण, त्यांचे पुर्नवसन यावर दृष्टीक्षेप.

डॉ. माधुरी हरिभाऊ झाडे, एम. एस. डब्ल्यु. एम फील. (समाजकार्य) एम. ए. एम फील. (समाजशास्त्र.) सेट. पीएच. डी.सहाय्यक प्राध्यापक, डॉ. आंबेडकर कॉलेज ऑफ सोशल वर्क वर्धा. अध्यापन अनुभव:– ११ वर्ष. **पीएच. डी विषय :–** 'माध्यमीक स्तरावरील विद्यार्थी, त्यांचे पालक व शिक्षक यांचा लैंगिक शिक्षणासंदर्भातील दृष्टिकोन: एक समाजशास्त्रीय संशोधन' **प्रकाशित ग्रंथ**:–०१. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– २२. **शोध निबंध वाचन :–** आंतरराष्ट्रिय परिषद कोलंबो, श्रीलंका येथे शाश्वत विकासावर मेळघाट येथील पायविहीर गावच्या केस स्टडीचे वाचन तसेच २० पेक्षा अधिक विविध शोध निबंधाचे वाचन. स्त्रि–पुरूष समानता, महिला सक्षमीकरण, महिला आणि अंधश्रध्दा, चमत्कार सादरीकरण, व्यक्तीमत्व विकास, लैंगिक शोषण, बाल लैंगिक शोषण, इत्यादी विषयांवर व्याख्याने. 'रेडिओ वर्धा', यशोगाथा युगंधराची या मालकीमध्ये 'हिंदु कोड बिल आणि महिला' या विषयावर संवाद साधला. **प्रशिक्षण:–** २००१–२००२ वर्धा जिल्हा आरोग्य प्रशिक्षण केंद्र या विभागाअंतर्गत वर्धा जिल्हयातील माध्यमीक शिक्षकांना प्रजनन आरोग्य प्रकल्पाअंतर्गत जिवन कौशल्याचे प्रशिक्षण, तसेच अंगणवाडी सेविकांना सुध्दा प्रशिक्षण व मार्गदर्शन. **सामाजिक कार्य:–** समुपदेशक, कौंटुबिक सल्ला व मार्गदर्शन केंद्र चेतना विकास वर्धा, प्रकल्प समन्वयक, 'खोज', गौरखेडा कुंभी, परतवाडा जि. अमरावती. **पुरस्कार:–** राष्ट्रिय एकात्मता फेलोशीप, २००६.

डॉ. समृध्दी मदन टापरे, एम. ए.ए पीएच. डी., समाजशास्त्र विभाग, सेठ केसरीमल पोरवाल कॉलेज, कामठी जि. नागपूर. **घरचा पत्ता**:– १०६, रतन अपार्टमेंट क्र. ४., आग्याराम देवी मंदिराच्या मागे, गणेशपेठ,नागपूर ४०००१८. **ईमेल**:– samruddhitapare@gmail.com **मोबाईल नं**.:– ९४०५६५८५२४. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०२. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– १२. **कॉन्फरन्स व सेमिनार उपस्थिती**:– ४५. **सामाजिक कार्य**:– कोविड–१९ च्या प्रादुर्भावापासून वाचण्यासाठी उपाययोजना याव जन जागरण मेळाव्याचे आयोजन. स्वच्छता रॅली, स्त्रीभ्रूण हत्या थांबविण्यासाठी जन जागृती मोहीम. दिव्यांगाच्या समस्याबदद्ल विद्यार्थ्यांना अवगत करून देण्यासाठी पुनर्वसन केंद्राला भेटी. अनाथ मुलांच्या समस्या जाणून घेण्यासाठी अनाथलयांना भेटी.

प्राचार्य डॉ. आत्माराम आप्पाराव टेंगसे, संत जनाबाई कला वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय गंगाखेड जिल्हा परभणी, महाराष्ट्र येथे प्रदिर्घ काळ प्राचार्य. स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठात बीसीयुडी व य. च. म. मु. विद्यापीठ नाशिकचे विभागीय संचालक म्हणून कार्य. प्राचार्य संघटनेचे अध्यक्ष म्हणुन अनेक वर्ष कार्य. सध्या संत जनाबाई शिक्षण संस्था गंगाखेडचे उपाध्यक्ष. स्वामी रामानंद तीर्थ विद्यापीठाच्या विविध प्राधिकरणावर व्यवस्थापन सदस्य, सीनेट सदस्य, समाजशास्त्र अभ्यास मंडळाचे अध्यक्ष म्हणून कार्य. स्वा. रा. ती. म विद्यापीठाचा ग्रामीण भागाचा उत्कृष्ट प्राचार्य पुरस्कार. विविध राष्ट्रीय कॉन्फरन्सेस, सेमिनार्स, वर्कशॉपमध्ये मार्गदर्शन. ग्रामीण विद्यार्थ्यांच्या जाणिव जागृतीसाठी विविध सेवाभावी संस्थाच्या मदतीने कार्यक्रमांचे आयोजन व मार्गदर्शन.

डॉ. सुनीता आत्माराम टेंगसे, एम. ए. पीएच. डी., समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, कै. रमेश वरपुडकर कला वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, सोनपेठ जि. परभणी, महाराष्ट्र. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १० वर्ष. **पीएच. डी. संशोधन विषय**:– 'ग्रामीण भागात नोकरी करणाऱ्या महिलांचा समाजशास्त्रीय अभ्यास' (विशेष संदर्भ: परभणी जिल्हा). **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **संशोधन मार्गदर्शक**:– स्वा. रा. ती. म. विद्यापीठ, नांदेड. ०४ विद्यार्थी संशोधन कार्य करीत आहेत. **स्पेशलायझेशन**:– महिलांचा अभ्यास. सदस्य, २०१२–२०१७ समाजशास्त्र अभ्यास मंडळ, स्वा. रा. ती. म. विद्यापीठ, नांदेड. **शोधनिबंध प्रकाशित**:– १८. आंतरराष्ट्रीय, राष्ट्रीय, पातळीवरील परिषदेत शोधनिबंधाचे वाचन, विविध राष्ट्रीय सेमिनार्स, क्वान्फरन्सेस, वर्कशॉप्सचे आयोजन. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०२. **संपादीत ग्रंथ**:– १०. **सामाजिक कार्य**:– ग्रामीण महिलांच्या जाणिव जागृतीसाठी विविध कार्यक्रमांचे आयोजन.

डॉ. अनिल खुशालराव ठाकरे, एम. ए. समाजशास्त्र, एम. फील, पीएच. डी,नेट. सहाय्यक प्राध्यापक, भाऊसाहेब लहाने ज्ञानप्रकाश आर्टस् कॉलेज, पिंजर जि. अकोला. **निवास**:– तिडके नगर, राम मंदिर जवळ, मुर्तिजापूर, जि. अकोला ४४४००७. **अध्यापनाचा स्तर** – पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र** – संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **अध्यापनाचा अनुभव** :– २० वर्ष, १० महिने. **प्रकाशित शोधनिबंध**: – ०५.

Dr. Sanjay Bhaiyaji Thakre, M. Lib, M. Phil, MSW (SET), M. A., (Sociology), SET, NET, Ph.D., Contributory Lecturer, Swami Vivekanand College of Social Work, Mahal, Nagpur. **Home Address**: - 30, Dhanwantari Nagar, Ramna Maroti Road, Near Abhang Primary School, Nagpur-440024. **Email**: - thakresanjay1@gmail.com Mobile No. : - 9822482589. **Ph. D Subject**: - 'नागपूर जिल्हयाच्या विशेष संदर्भात: गोवारी समाजाचे अध्ययन'. **Seminar Attended** :- 02. **Research paper Published**: - One research paper published in international research journal.

डॉ. सुरेंद्र जी. ठाकुर, एम.फील., पीएच.डी., नेट, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, शासकीय ज्ञान विज्ञान महाविद्यालय, औरंगाबाद, किलेअर्क, सुभेदारी गेस्टहाऊस समोर औरंगाबाद, ४३१००१. **स्पेशलायझेशन**:– संशोधन पद्धती शास्त्र. **घरचा पूर्ण पत्ता**:– ग्रासीया अपार्टमेंट, पहिला मजला, फ्लॅट नं. बी २, शाहनुर दर्गा रोड, औरंगाबाद, ४३१००१. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– एल्फिन्स्टन महाविद्यालय, मुंबई, मुंबई विद्यापीठ, मुंबई , १२ वर्ष, व डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १४ वर्ष. सदस्य, इंडियन सोशिऑलॉजीकल सोसायटी सभासद क्रं. एलएमआय–२०४१. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद सभासद क्रं. १००० **आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शक**–डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **प्रकाशित ग्रंथ** :– ०५. **संशोधन प्रकल्प** :– ०३ संशोधन प्रकल्प पूर्ण. अ स्टडी ऑन डर्थ ऑफ वॉटर रिसोर्सेस अँड होमोफ्रंड रिसपॉन्सिबीलीटीन् ऑफ वुमेन इन दहिसर व्हिलेज, समाजशास्त्र, मुंबई विद्यापीठ १० फेबु. २००९ रिसर्च प्रोजेक्ट नं. १८३ (मायनर), अ स्टडी ऑन पोटेबल वॉटर मॅनेजमेंट अं. केस स्टडी ऑफ ट्रायबल कम्युनिटी इन धुले डिस्ट्रीक्ट रिसर्च प्रोजेक्ट नं. १९३ (मायनर) मुंबई, समाजशास्त्र, १५ डिसें. २०१०. रोल कॉन्फिक्ट अमॉंग द बाईव्हज ऑफ सुसाईड कमटिड फार्मरज वाईव्हज इन मराठवाडा, रिसर्च प्रोजेक्ट नं. १६२ (मायनर) समाजशास्त्र मुंबई विद्यापीठ, मुंबई १७ ऑक्टो. २०१४. अ स्टडी ऑफ सुसाईड कमीटेड फार्मर्स वाईव्हज्, द ब्रेड वीन्नर ऑफ द हाऊस ऑफ मराठवाडा : केस स्टडी (मायनर) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर म. विद्यापीठ, औरंगाबाद, समाजशास्त्र ३१ जानेवारी २०१९. **प्रकाशित शोध निबंध** :– आंतरराष्ट्रीय – ६, वाचन: आंतरराष्ट्रीय – ४, राष्ट्रीय – २१. **कार्यशाळा व सेमिनार चे आयोजन**:– जवळपास ०९ कार्यशाळा व सेमिनारचे आयोजन. **अध्यापन पध्दती**:– इंग्रजी, मराठी भाशेतील पीपीटी, प्रोजेक्टर, फिल्डव्हिजीट, सामाजिक चित्रपट, शॉर्टफिल्मस् डॉक्युमेंटरी.

Prof. C.S.S Thakur, M. A., Ph. D. (Retired from R. D. University, Jabalpur) **Residence**: - Plot. No. 08, Jasuja City Phase – III, Ward No. - 71, Behind Jasuja Tower, Jabalpur (M.P.) 482 003. **Email**: - cssthakursociology@gmail.com **Mobile**: - 094251-50991. **Teaching Experience**: - More than 41 years of teaching (undergraduate & postgraduate classes). **Research Experience**: - More than 35 years. **Specialization**: - Sociology of Development, Change and Planning, Gender Study, Sociology of Health, Tribal/ Rural Sociology. **Positions Held – Pre Retirement**: - Professor, Depatment of Sociology & Social Work, Member Executive council of R. D. University, Jabalpur for Two Tenures (As Dean and as Senior most Professor). **Special Assignments**: - Member/ Member coordinator, NAAC Peer Team. Member of Expert committee (F-7-4/2008/25-2), Adimjati Kalyan Vibhag Mantralaya, Bhopal by order of Governor of Madhya Pradesh. **Sensitive Assignments Completed**: - Chairman, Regularization Committee, constituted for regularization of service of Daily Wage Employees of R. D. University, Jabalpur (2008-09). Chairman, Seniority and Pay Fixation Committee of the University Teachers, R. D. University, Jabalpur. Chairman, Loan Distribution Committee of the University. Chief Coordinator, University Convocation Ceremonies of the University. Subject Expert Appointment by Hon'ble Punjab Haryana High Court for opinion. U.G.C. **Assignments**: - Member/ Member Coordinator on NAAC Pear Teams. Subject Expert to Finalize Financial Assistance for Seminars/ Conference and Major Research Projects – CRO, UGC Bhopal. Core Member on Identification of Colleges with Potentials for Excellence- 1) Marathwada University Aurangabad (Maharashtra) 2) Sambalpur University, Sambalpur (Odisha). **Research Guide**: - 43 Scholars obtained Ph.D. degree. 03 Scholars submitted Research Thesis. 01 Scholar received D. Litt. Degree. 100+ Scholars received M. Phil. degree. 01 Research project completed (UGC). 02 Research Scholars working for Ph.D. Degree. **Publications**: - More than 13 research paper published in journal of repute and proceedings including international Conferences and edited books. Two books published on Tribal Health (Co-author). **Others**: - Organized successfully national symposia and Seminars (04), Regional Conference (05) in the department as Director. **Award**: - For Illustrious contribution in the field of Sociology and Social Work, Madhyanchal Sociological Society awarded S C Dube Fellowship Award On 29/02/2020. **Memberships**: - Member, Indian Sociological Society, Delhi. Life Member, Marathi Samajshastra Parishad, Maharashtra.

प्रा. ठोंबरे मधुकर दतात्रय, एम. ए. एम. फिल., समाजशात्र विभाग प्रमुख, स्व. नितीन कला व विज्ञान महाविद्यालय, ता.पाथरी जि.परभणी. **स्पेशलायझेशन** :– ग्रामीण व आदिवासी समाजशास्त्र. **निवास**:– श्री गणेश निवास, नरेंद्र नगर पाथरी –४३१५०६. **ईमेल**:– mdthombre@gmail.com **मोबाईल**:– ९९७५६४५१९७. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १९ वर्ष. सदस्य, इंडीयन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सभासद क्रमांक एलएमआय–४१०१. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक ७४१. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– २२ शोध निबंध प्रकाशित.

प्रा. अस्मिता रामभाऊ ठोंबरे, एम. एस. डब्ल्यू., नेट, सेट. सहाय्यक प्राध्यापक, महात्मा ज्योतिबा फुले समाजकार्य महाविद्यालय, बुलढाणा. **स्पेशलायझेशन**:– कम्युनिटी ऑर्गनायझेशन. **विषय**:– समाजकार्य. **निवास**:– आनंद हिल्स अपार्टमेंट, जांभरून रोड, बुलढाणा. **ईमेल**:– manwarasmita@gmail.com **मोबाईल**:– ९८८१३८१२६०. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदव्यूत्तर शिक्षक. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ९ वर्ष. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **सदस्य**, मराठी समाजशास्त्र परिषद.

प्रा. जयश्री अभिमन्यू डंके, एम. ए. समाजशास्त्र, सहाय्क प्रध्यापक, कॅम्प ऐज्यूकेशन सोसायटीचे, डॉ अरविंद ब तेलंग वरिष्ठ महाविद्यालय, निगडी पुणे–४४. **सेवेचे स्वरूप** :– तात्पुरते. **निवास**:– 'श्री समर्थ रुपी हौसिंग सोसायटी, रेणुका मंगल कार्यालय जवळ, रुपीनगर, तळवडे पुणे–४१२११४. **अध्यापनाचा स्तर** :– पदवी शिक्षिका. **विद्यापीठ क्षेत्र** :– सावित्रिबाई फुले पुणे विद्यापीठ. **अध्यापनाचा अनुभव** :– १० वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद सभासद क्रमांक ८४९. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– १२.

डॉ. विशाखा जगन्नाथ डेरे (खाडे), एम. ए. समाजशास्त्र, नेट, पीच.डी., एम.एस. डब्ल्यू, सेट, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, श्रीमती नानकीबाई वाधवाणी कला महाविद्यालय, यवतमाळ. **प्रकाशित शोधनिबंध:–** आंतरराष्ट्रीयस्तरीय परीषद, जर्नल, चर्चासत्र इ. मधील प्रकाशित संशोधन पेपर १०. राष्ट्रीयस्तरीय परीषद, जर्नल, चर्चासत्र इ. मधील प्रकाशित संशोधन पेपर १६. राज्यस्तरीय परीषद, चर्चासत्र इ. मधील प्रकाशित संशोधन पेपर ०८. **अध्यापनाचा अनुभव:–** १६ वर्ष. **प्रकाशित ग्रंथ:–** ०२.

प्रा. डोंगर शहादेव शिवाजीराव, एम.ए., बी. एड., पीएच. डी. कालिकादेवी महाविद्यालय शिरूर (कासार) ता.शिरूर (कासार) जि. बीड पिनकोड – ४१३२४९. **निवास** :– जाटनांदुर ता. शिरूर (कासार) जि. बीड–४१३२२९. **अध्यापनाचा स्तर** :– कनिष्ठ महाविद्यालयीन शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव** :– १६ वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक :– १०९७. **शोधनिबंध** प्रकाशित :–०४.

Dr. Bhagwan Bhaurao Dongre, M. A. SET, Ph. D., Head, Department of Sociology, Morer Arts, Science and Commerce College, Bhokardan Dist. Jalna. **Specialization**: - Rural Sociology. **Home Address**: - Teachers Colony, Fepur Road, Bhokardan Dist. Jalna. **Email**: - dongreb49@gmail.com **Mobile**: - 9422723939. **University**: - Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad. **Teaching Experience**: - 23 years. Member, Indian Sociological Society, New Delhi, LMI-2231, Member, Marathi Samajshastra Parishad, LMI-790. Member, BAMUKTA. **Phd. Guide**: - Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabd. **Books Published**: - 02. **Research Papers Published**: - 28. **Organized Academic Event**: - 02. **Teaching Methods**: - Lecture, Group Discussion, Field Work.

प्रा. मेघशाम नामदेवराव ढाकरे, एम. ए. समाजशास्त्र, एम. पी. एड., सहाय्यक प्राध्यापक, विद्या विकास कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, समुद्रपूर जि. वर्धा. **निवास**:– मेन रोड झेंडा चौक, समुद्रपूर जि. वर्धा–४४२३०५. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **अध्यापनाचा अनुभव**:– २५ वर्ष. **सामाजिक कार्य**:– अध्यक्ष, तंटामुक्त गांव समिती, समुद्रपूर, जिल्हा समन्वयक राष्ट्रीय सेवा योजना, वर्धा जिल्हा. सचिव–अखिल भारतीय ग्राहक कल्याण परिषद, समुद्रपूर.

डॉ. ढोले शेकोबा परशुराम, एम. ए. पीएच. डी., सेट., समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, श्री दत कला व वाणिज्य महाविद्यालय हदगांव, ता. हदगाव, जि. नांदेड. **स्पेशलायझेशन**:– आदिवासी समुदाय. **घरचा पता**:– घर नं. ०८, तुळशीराम नगर, मालेगाव रोड, तरोडा खूर्द, नांदेड. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **अध्यापनाचा अनुभव**: २० वर्ष. सदस्य, इंडियन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सभासद क्रमांक एल. एम. आय. ३१२५. सदस्य, मसप, सभासद क्रं. ४९८. १२ शोधनिबंध प्रकाशित.

प्रा. छाया सुरेश ढोमणे, एम. ए. समाजशास्त्र, सेट, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, कस्तुरबा कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, बोरगांव मेघे, ता. जि. वर्धा – ४४२००१. **घरचा पत्ता**:– मु. घरतोडा पो. सरांडी बु. ता. लाखांदूर जि. भंडारा – ४४१९०८. **मोबाईल नं.** ९९२३६११४३५. **ईमेल**:– c.dhomane@rediffmail.com **विद्यापीठ क्षेत्र**:– रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **अध्यापन स्तर**:– पदवी. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– ०४. **सेमिनार, कॉन्फरन्सेस मध्ये सहभाग**:– १३. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान, गटचर्चा, समूह चर्चा, पीपीटी.

Dr. Digambar Madhavrao Tangalwad, M. A., M. Phil. NET, Ph. D. (Sociology), Assistant Registrar Establishment Section S. R. T. M. University Nanded. **Home Address**: - House No. 150, Vaishnavi Nagar, Nanded, 431605. (M. S.) **Contact No**.:- 8600713989. **Email**:- drtangalwaddm99@gmail.com **Teaching Experience**:- U. G. Level - 10 Years, P. G. Level - 07 Years as guest faculty School of Social Sciences SRTMU Nanded. **Research Experience**: - Ph.D. Research Supervisor SRTMU, Nanded. Awarded - Ph. D. - 03, M. Phil. - 03 candidates under supervisions. **Area of Specialization**: - Sociology of Education, Social Movement, Research Methodology, Tribal Study. **Academic Work**: - Designed Syllabi of M.A. Sociology for Distance Education S. R. T. M. University Nanded. **Achievement and Awards: -** Mahatma Phule National Award -2015 (BJRKS and Sahitya Akadmi, Delhi). Sikshan Maharshi Dr. Panjabrao Deshmukh, Smruti Puraskar, 2016. (Indraprasth Charitable Trust, Koregaon, Satara). **Special achievements in Administrative service**: - Appointed by Government of Maharashtra as Public Relation officer of Higher Education Minister Vinod Tawade Committee Visit to SRTM University for Maharashtra Public University Act - 2016. **Books Published as single author or as Editor: -** 05. **Published Research Papers**: - 22. **Articals**: - 12. **Full papers in conference proceeding** – 10. **Research Projects**: - 02.

डॉ. दत्ता माधवराव तंगलवाड, एम.ए. बी.एड. एम.फील. पीएच.डी.नेट. सहयोगी प्राध्यापक व विभाग प्रमुख कला व विज्ञान महाविद्यालय शिवाजीनगर गढी, ता. गेवराई जि. बीड. **निवास**:– शिंदेनगर कॅनल रोड बीड. **अध्यापनाचा स्तर**:– **पदवी शिक्षक. विद्यापीठ क्षेत्र**:–डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ औरगांबाद. **अध्यापनाचा अनुभव**:–१२ वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक ६६०. **आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शक**, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ औरगांबाद. संशोधन निबंध प्रकाशित:–३०.

प्रा. सुलभा सुभाषचंद्र तांबडे, एम. ए., बी. एड., एम. एस. डब्लू. वाय.सी. बी. लेव्हल –३ (योगा), डॉ. पतंगराव कदम महाविद्यालय, सांगली. **मोबाईल**:– ९६५७२११९६६. **ईमेल**:– sulabhatambade111@gmail-com **निवास**:– 'कोरे ब्लॉसम', फ्लॅट नं २१, द. शिवाजीनगर, रिलायन्स मार्केट जवळ, सांगली. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ३० वर्ष. **अध्यापन स्तर**:– पदवी व पदव्यूत्तर. **कार्यक्षेत्र** – डॉ. पतंगराव कदम महाविद्यालय, सांगली. कस्तुरबाई वालचंद महाविद्यालय, सांगली. **सदस्य**, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सदस्य क्र. १०१६, थिऑसॉपीकल सोसायटी सांगली, महिला पतंजली समिती सांगली. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– १०. **पुरस्कार**:– महिला पतंजली समिती सांगली, इनरव्हील क्लब ऑफ सांगली, जिल्हा क्रीडा संकुल सांगली, आयुष मंत्रालय (योग शिक्षक).

प्रोफेसर श्रृती तांबे, एम. ए. एम. फिल. पीएच. डी. नेट, प्राध्यापक व विभाग प्रमुख, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे. **स्पेशलायझेशन**:– निर्वसाहतिक व समकालीन सिध्दांत, शहरे, लिंगभाव, श्रमिक. **निवास**:– ४, रचना ब्लॉसम, जगदीशनगर जवळ, औंध, पुणे – ४११००७. **अध्यापनाचा स्तर**:– विद्यापीठ शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे. **अध्यापनाचा अनुभव**:– २९ वर्ष. सदस्य, इंडीयन सोशिओलॉजिकल सोसायटी, दिल्ली. एलएमआय–१९६४. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद. **आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शक** – सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे. ०३ विद्यार्थी पीएच. डी. प्राप्त. **प्रकाशित ग्रंथ**:– 09. **Monographs** – 1. 'How healthy is my Health-keeper: A study of Women waste Pickers in Pune, 2018, Occasional

Paper (UPEII), CSSH, Savitribai Phule Pune University, Pune. 2. Impact of Metro Rail in Pune 2018, Occasional Paper (UPEII), CSSH, Savitribai Phule Pune University, Pune. 3. 'Reading Against the Grain: Analysis of Public Sphere in Colonial Maharashtra, 1850-1950' 2015, Occasional Paper (UPEII), CSSH, Savitribai Phule Pune University, Pune 'Cities, Social Lives and Poverty', Occasional Paper, Department of Sociology, university of Pune, Pune, March 2007. **Research projects Completed**: **International- 1.** Adolescents Gender Survey, Responsible Couples Evaluation, and capacity Building Project in India (DEVELOP), Dept. of Sociology, S. P. P. University, Pune and Hull University, U.K., Swiss Aid and Halo medical Foundation. 2. 'Auxiliary Workers: the Hidden Scaffold of India's transnational information technology industry' an International Research Project funded by SSHRC, Canada for the period 2011-2014. (96 Lakhs joint International project). 3. 'Women's Imagined Horizons in Pre-Independence India: Preserving Marathi Popular Culture in Stree Magazine 1930-1950' a collaborative project sponsored by Toyota Foundation, Japan, November 2010 to October 2012. (12 lakhs Joint Project). Research projects Completed. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– **२५.विभागातंर्गत आयोजन**:– **३** आंतरराष्ट्रीय कार्यशाळा, **६** राष्ट्रीय परिषदा, **१०** राज्यस्तरीय परिषदा, **१०** विद्यापीठ पातळीवरील परिषदा व विद्यापीठ पातळीवरील कार्यशाळा १०. **अध्यापन पध्दती**:– गटचर्चा, स्वयंअध्ययन, व्यष्टी अध्ययन. **सामाजिक कार्य**:– स्त्री आंदोलनात सक्रीय सहभाग तसेच बायजा टस्ट च्या माध्यमातून विविध सामाजिक कार्य. **Visit to abroad**: - Attending and presenting a research papers in more than 38 International Conferences held in abroad.

प्रा. शोभा पांडूरंगजी ताजने, एम. ए. समाजशास्त्र, सेट, सहायक प्राध्यापक, राम गणेश गडकरी कला, वाणिज्य महाविद्यालय, सावनेर जि. नागपूर. **स्पेशलायझेशन**:– ग्रामीण व शहरी समाजशास्त्र. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **निवास**:– महात्मा फुले नगर वार्ड नं. ४, सावनेर जि. नागपूर. **ईमेल**:– shobhamacode123@gmail.com **मोबाईल**:– ९६५७३३०४५२ **प्रकाशित शोधनिबंध**:– ०४. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान, गटचर्चा, क्षेत्रभेट, पीपीटी, प्रोजेक्टर.

डॉ. पदमानंद मनोहर तायडे, एम.ए. नेट, पीएच. डी., सहयोगी प्राध्यापक तथा समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, श्री तुळशीरामजी जाधव कला व विज्ञान महाविद्यालय, वाशिम. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **निवास**:– माधव नगर लाखाळा, वाशिम जि. वाशीम. ४४४५०५. **मोबाईल**:– ९८५०६७३२४२. **स्पेशलायझेशन**:– ग्रामीण महिलांचे अध्ययन. **अध्यापन स्तर**:– पदवी शिक्षक. **अध्यापन अनुभव**:– १५ वर्ष. **पीएच. डी. संशोधन विषय**:– १९५६ च्या धम्मक्रांतीच्या ग्रामीण महिलांवरील प्रभावाचे समाजशास्त्रीय अध्ययन. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०२. **आचार्य पदवी संशोधन मार्गदर्शक**:– संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. ०३ विद्यार्थी संशोधन कार्य करीत आहेत. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– १८. **पुरस्कार**:– उत्कृष्ट रा.से.यो. जिल्हा समन्वयक पुरस्कार २०१३. **सामाजिक कार्य**:– ग्रामीण शिबिरांमध्ये मार्गदर्शन, अंधश्रद्धा निर्मूलन विषयक कार्य.

Dr Anagha Tendulkar, Head and Associate Professor, Department of Sociology, Sophia College (Autonomous), Mumbai. Main research interest areas are Social Gerontology and Social Research. Was awarded PhD degree by University of Mumbai, Department of Sociology in July, 2012 for her doctoral thesis, Community Care for Elderly in Mumbai. Member of Board of Studies (Department of Sociology. University of Mumbai). Member of Board of Studies, (St. Mira's College for Girls, Pune, SNDT). Life member of Indian Sociological Society. Member of International Sociological Society. Life member of Marathi Samajshastra Parishad. And, honorary member of Federation of Senior Citizens' Organisations, Maharashtra (FESCOM). Has presented papers in national and international conferences. Research Projects: - Minor Research University of Mumbai, Title: The Senior Citizens Associations in Mumbai (2005 – 06). The Rotary Club of Bombay Mid-Town:–Smt. Sumitradevi Jatia Research Award Research project Title A Descriptive Study of the Residential Institutions for Elderly in Mumbai (2007-08). The Rotary Club of Bombay Mid-Town:–Smt. Sumitradevi Jatia Research Award for the research project, Ethnographic Content Analysis of the Subject Matter of the Violence against Elderly (20012-13). Dr. (Mrs) Barbara Naidu Memorial Scholarship: - Revisiting Conceptual Constructs in Modern Social Gerontology (2014 - 15). Indian Council of Social Science Research. Major Research Grant # A Descriptive Study of Hegemonic Configurations in Traditional Folk Forms in Maharashtra (2017 -19).

प्रा. सुरेखा अशोक दंडारे – वसेकर, एम.ए., बी.एड्., एम. फिल्, एम.एस.सी.आय.टी., सहाय्यक प्राध्यापक (**सेवानिवृत्त**), शासकीय ज्ञान विज्ञान महाविद्यालय, किलेअक्र, सुभेदारी गेस्ट हाऊस समोर, औरंगाबाद, ४३१००१. **स्पेशलायझेशन**:– ट्रायबल, रूरल, अर्बन, वुमेन्स स्टडीज अँड ग्लोबलायझेशन. **निवास**:– 'अंजोर', ४०, श्री गृहनिर्माण संस्था, एन–८/जे ३, सिडको, औरंगाबाद, ४३१००३.

विषय:– समाजशास्त्र. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ.बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

अध्यापनाचा अनुभव:– ३२ वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, मराठी विज्ञान परिषद, आजीव सभासद. कलामहर्षी त्र्यंबक वसेकर ललित कला अकादमी, आजीव सभासद. विचार प्रकाशन संस्था, औरंगाबाद आजीव सभासद. अे. सी. टी. औरंगाबाद कनेक्ट टीम, सभासद. **संशोधन प्रकल्प**:– महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, पुणे अंतर्गत कृती संशोधनासाठी अनुदान प्राप्त. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण ०७ शोधनिबंध प्रकाशित. **पुरस्कार**:– 'शेतकऱ्यांच्या आत्महत्या' या संशोधन निबंधाला शाहिर अण्णाभाऊ साठे महाविद्यालय, मुखेड, जि. नांदेड येथे २००८ मध्ये मराठी समाजशास्त्र परिषदेतर्फे उत्कृष्ट शोधनिबंध पुरस्कार. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान पध्दती, चर्चा, गटचर्चा, सेमिनार, प्रश्नोत्तर, नाट्यीकरण, पीपीटी इ. **सामाजिक कार्य**:– विद्यार्थ्यामधील सुप्त गुणांना वाव देण्यासाठी 'ललित कलेतून व्यक्तिमत्व विकास'.

प्रा. बालाजी गंगाधरराव दमकोंडवार, एम. ए., नेट, सहा. प्राध्यापक आणि विभागप्रमुख, नेवजाबाई हितकारिणी महाविद्यालय, ब्रम्हपुरी जि. चंद्रपूर. **स्पेशलायझेशन**:– भारतातील सामाजिक समस्या. **निवास**:– फ्लॅट नं. २०१, साईप्रभा अपार्टमेंट, गजानन नगर, ब्रम्हपुरी ता. ब्रम्हपुरी जि. चंद्रपूर ४४१२०६. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली. **अध्यापनाचा अनुभव** :– ०३ वर्ष (तासिका तत्वावर), ११ वर्ष (कायमस्वरुपी). सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्र. ११४१. शोधनिबंध प्रकाशित' ०६. **पुरस्कार** :– मराठी समाजशास्त्र परिषदेचा १८ वे अधिवेशनात सर्वोत्कृष्ट शोध निबंध पुरस्कार. **आयोजन**:– ०१ राष्ट्रीय चर्चासत्राचे आयोजन. **सामाजिक कार्य**:– अंधश्रध्दा निर्मूलन समिती व राष्ट्र सेवा दल मध्ये सदस्य म्हणून कार्यरत.

डॉ. दहिकांबळे शिवाजी धोडिंबा, एम. ए., समाजशास्त्र, पीएच. डी., सेट, सहयोगी प्राध्यापक व विभागप्रमुख कै.बाबासाहेब देशमुख गोरठेकर महाविद्यालय, उमरी ता. उमरी, जि. नांदेड. **स्पेशलायझेशन**:– ग्रामीण समाजशास्त्र. **घरचा पता**:– प्लॉट नं. १८ बी, वित्तनगर, तरोडा बु., नांदेड. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १४ वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये जवळपास २० शोधनिबंध प्रकाशित झाले आहेत. **अध्यापन पध्दती**:– पारंपरिक व आधुनिक पध्दतीचा उपयोग.

डॉ. दिपक राघोजी दामोदर, एम. ए. समाजशास्त्र, नेट, पीएच.डी., विभाग प्रमुख, मातोश्री शांताबाई गोटे महाविद्यालय, वाशिम जि. वाशिम. **निवास**:– श्रीराम नगर, आय. यु. डी. पी. कॉलनी, वाशिम ४४४५०५. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **अध्ययनाचा अनुभव**:– १४ वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्र.:– ६४७. **शोधनिबंध** प्रकाशित:– २०.

डॉ. दगडू नरसिंग दामावले, एम. ए., एम. फिल. पीएच. डी., सहाय्यक प्राध्यापक व विभागप्रमुख, पंडित दीनदयाल उपाध्याय महाविद्यालय, देवणी ता. देवणी जि. लातूर. **स्पेशलायझेशन**:– ग्रामीण समाजशास्त्र. **घरचा पत्ता**:– क्रांती नगर, संभाजी सोसायटी, निडेबन उदगीर ता. उदगीर जि.लातूर–४१३५१७. **ईमेल**:– damawaled1976@gmail.com **मोबाईल**:– ९४२२६४१२२२.**अध्यापनाचा स्तर** :– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १९ वर्ष. **सदस्य**, आयएसएस, दिल्ली, सदस्य, मसप. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– १३. **अध्यापन पद्धती**:– व्याख्यान, ग्रुप डिस्कशन, सेमिनार इ.

डॉ. सुरेखा वैजनाथराव दाडगे, एम. ए. एम. फिल, पीएच. डी., सहाय्यक प्राध्यापक, कै. बापूसाहेब पाटील एकंबेकर महाविद्यालय, उदगीर. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **निवास**:– रामचंद्र निवास, आदित्य संस्कृती सोसायटी, साळाई मंगल कार्यालयाजवळ, अंबाजोगाई रोड, लातूर – ४१३५१२. **मोबाईल**:– ८४२१३५६८२९, ८२०८२८४८४५. **ईमेल**:– surekhadadge@gmail.com **अध्यापन अनुभव**:– ६ वर्ष. **प्रकाशित शोधनिबंध** :– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये अनेक शोधनिबंध प्रकाशित. परिषद व चर्चासत्रातील सहभाग – १९. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०३.

Prof. Dr. Sanjay Santosh Dudhe, M. A., M. Phil., Ph. D., **Pro-Vice-Chancellor**, Rashtrasant Tukadoji Maharaj Nagpur University, Nagpur. **Teaching Experience: -** 24 years. **Research Contribution: - 10** Students perused Doctoral Research and has been Awarded Ph.D. Degree. **1** Student has submitted Ph.D. Thesis for Evaluation. **Research Project: -** (Funded by UGC) "A Sociological Study on the Impact of Development Schemes of Govt. of Maharashtra on Sweeper Community of Nagpur City". Books Published: - Authored **7** Books, Published by Internationally acclaimed publishers. Research Papers Published: - **14** Research Papers Published in International

Journals of High Impact Factor. **College Level: -** Served as a Head, Department of Sociology, Taywade College, Koradi from 1996 to 2020. (24 Years) **Administrative Experience at University Level: -** RTM Nagpur University, Nagpur Chairman BOS 2010-2015. RTM Nagpur University, Nagpur Chairman Syllabus Upgradation Committee 2010-2015. RTM Nagpur University, Chairman, Moderation 2010. **Administrative Assignments of the university: - RTM Nagpur University -** Board of Studies **Chairman**, Member Academic Council, Senate Member, **Chairman,** Syllabus up Gradation Committee, Chairman, Moderation and Revaluation Committee, Scrutiny Committee Member (LEC & Affiliation), Member, BUTR, Member, Teacher Welfare Committee, Member Research, Recognition Committee (RRC), **Member, Five year Perspective plan Committee**, Member Permanent affiliation Committee constitute by BCUD. Member, Vigilance Squad Committee, Member, Propose new college Expert committee (BCUD), **Chairman** Divyang Committee, Member in Faculty of Social Science **Chairman** LEC Committee, Member of Draft Direction Committee, Member of Equivalence Committee, V. C. Nominee subject expert of Selection Committee V. C. Nominee subject expert of Placement Committee. **Gondwana University, Gadchiroli -** Member of Board of Studies in Sociology, Member, **Tribal Development Research** Committee. **Leadership Skills: -** Demonstrated leadership skills while working on the various statutory, non-statutory bodies/committees in the capacity of chairman and coordinator. **Awards & Recognition: -** 'शिक्षक गौरव पुरस्कार – २०१८' instituted by Shri Gajanan Maharj Multipurpose Welfare Society, Rohana, Tehsil Saoner, District, Nagpur.

डॉ. दामोदर चंद्रभान दुधे, एम. ए., एम. फील., पीएच. डी., सहायक प्राध्यापक व समाजशास्त्र विभाग प्रमुख श्रीमती सावित्रीबाई उत्तमराव देशमुख महाविद्यालय, दिग्रस जि. यवतमाळ, महाराष्ट्र ४४५२०३ **निवास:–** श्री. शिवाजी व्यायाम शाळा मु. पो. दारव्हा ता. दारव्हा जि. यवतमाळ ४४५२०२ **अध्यापन स्तर:–** पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र:–** संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **अध्यापन अनुभव:–** १२ वर्ष. **मोबाईल:–** ९९२१९९४९०१ **ईमेल:–**damodardudhe20d@gmail.com **प्रकाशित शोधनिबंध :–** विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींगमध्ये एकूण १२ शोधनिबंध प्रकाशित, विविध राष्ट्रीय तसेच राज्यस्तरीय चर्चासत्र, कार्यशाळा, परिषदामध्ये सहभाग तसेच आयोजन.

डॉ. शाम रामराव दुतोंडे, एम. ए. (समाजशास्त्र, राज्यशास्त्र.) एम. फील, नेट, पीएच. डी., समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, स्व. भास्करराव शिंगणे कला, प्रा. नारायणराव गावंडे विज्ञान व आशालता गावंडे वाणिज्य महाविद्यालय, साखरखेर्डा, ता. सिंदखेडराजा, जि. बुलडाणा. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **मोबाईल** नं.: ९८५०१७११३०. **ई–मेल**:– shyamdutonde@gmail.com **निवासी पत्ता**:– वार्ड नं. १, मु. पो. साखरखेर्डा, ता. सिंदखेडराजा, जि. बुलडाणा. **शैक्षणिक अनुभव**:– १२ वर्ष. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०१. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– जर्नल्स मध्ये ०९ व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये २४. **पुरस्कार**:– विद्यापीठ स्तरीय उत्कृष्ट रासेयो कार्यक्रम अधिकारी पुरस्कार २०१७–१८ प्राप्त. कार्यक्रम अधिकारी कार्यकाळात महाविद्यालयाला छत्रपती शिवाजी महाराज वनश्री पुरस्कार २०१२ प्राप्त. संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठाचा पर्यावरण पुरस्कार २०१६ प्राप्त. स्वच्छ भारत अभियान पुरस्कार २०१६ प्राप्त. रक्तदान कार्यासाठी महाराष्ट्र शासन व संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठाचे गौरव प्रमाणपत्र. दोन रासेयो स्वयंसेवकांना राज्यस्तरीय पुरस्कार प्राप्त. **सामाजिक कार्य**:– १० वर्ष राष्ट्रीय सेवा योजना कार्यक्रम अधिकारी म्हणून पर्यावरण संवर्धन व जल व्यवस्थापन मोहिमेत सक्रीय सहभाग.

Dr. Deshmukh Shamla Madhavrao, M. A. B. Ed. Ph. D., Assistant Professor(Retired), Nagnath A C S Mahavidyalaya, Aundha Nagnath. University:- S. R. T. M. U, Nanded. **Teaching Experience: -** 24 Years. **Address:-** Omega Paradise, L wing, Flat No 401, Near Tatva Hotel, Datta Mandir Road, Wakad, Pune-411057. **Mobile No:-** 9834390339. **Email Id:-** ssdk58@gmail.com **Research Work: -** Research Guide S. R. T. M. U Nanded (From Jan 2012) Research students- 4 Registered out of 3 Awarded. **Published Books and Articles:-** 05. **Published Papers:-** 14. **Award: -** Savitribai Phule Best Teacher Award, Honoured by Gandhi Research Foundation. **Membership: -** Life Member of National Sociological Conference (LMI-2259), Life Member of Marathi SamajShastra Parishad, Life Member of MUCTA. **Social work:** Member of National Water Shed Development Program, Member of Youth for Human Rights India, Blood Donated District Health Centre Parbhani.

Dr. Bhalchandra Ruprao Deshmukh, M. S. W., Ph. D., Associate Professor, Ghulam Nabi Azad College of Social Work Pusad Dist.Yavatmal. **Home Address**: - Vivekanand Society B/H- Post Office Shrirampur, Pusad Dist.Yavatmal. **University Area**: - Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati. **Teaching Experience**: - 24

years. **Ph. D. Guide**: - S. G. B. Amravati University, 02 students awarded Ph. D. **Book Published**: - 04. **Research Papers Published**: - 20. **Memberships**: - Member, Marathi Samajshastra Parishad, Member, NAPSWI & MASWE. **Teaching Methods**: - Lecture, Leading Discussion, Group Discussion, Group Exercise, Coaching, Demonstration. **Social Work**: - Under the Representative of National Human Rights Commission Delhi working for Prisoners & Victims as well as ....As a member of Taluka Legal Aid Authority Pusad working for Community people those who are seeking Legal Support & suffer from the government scheme.

Shri. Shrish Gulabrao Deshmukh, M. A, B. Ed., Hindmata Junior College, Digha, Navi Mumbai, Thane. 400708. **Address**: - Om Rajlaxmi HSG So, B/203, Kharegaon, Kalwa, Thane 400605. **Teaching Level**: - Junior College Teacher. Mob:- 9029697137. **Email**: - deshmukhshirish1234@gmail.com **University**:- Mumbai University, Mumbai. **Work Experience**: - 5 Years.

डॉ. प्रकर्ष सुभाषराव देशमुख, एम.ए., पीएच. डी., सहयोगी प्राध्यापक तथा विभाग प्रमुख, भाई किशनराव देशमुख महाविद्यालय चाकूर. ता. चाकूर जि.लातूर ४१३५१२. **स्पेशलायझेशन**:– वूमेन्स स्टडी, सामाजिक समस्या, सामाजिक चळवळी. **निवास**:– 'जगदंब', पद्मानगर, उषाकिरणच्या मागे, बार्शी रोड लातूर. ४१३५१३. **मोबाईल**:– ९४२३७६४०६०. **इमेल**:– prakarshdeshmukh@gmail-com **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **अध्यापनाचा अनुभव**:– २० वर्ष. **आचार्य पदवी संशोधन मार्गर्शक**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. २ विद्यार्थी पीएच. डी. पदवी प्राप्त, ३ कार्यरत. **सदस्यत्व**, इंडियन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सभासद क्रमांक एलएमआय–३१०३, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक ५४५. **कॉन्फरन्स/कार्यशाळा/चर्चासत्र सहभाग**:– २८. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– २८. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान पध्दती, सेमीनार, पिपिटी.

Dr. Megha Deshpande, Assistant Professor in Department of Sociology at Modern College, Pune. **Email**: drmegha1972@gmail.com **Teaching Interests**: Sociology of Gender, Sociology of Development, social Movement. **Research Interests**: Ethnic Communities and their issues related to Development. Ph.D. from Nagpur University (Ph.D. Awarded on Sub: A Sociological Study of Baiga Tribes: special reference to Balaghat District. **Publications**: - Papers Published In NIRD Hyderabad Journal on Tribal Development. **Book Published** on Ph.D. Thesis (ISBN No-978-93-85161-20-9) by Aayu Publications, Delhi. **International Participation**: One of the participants in PUNGH (Pan University Network For Global Health Workshop) September 22-25, 2016 organized by Savitribai Phule Pune University-Penn State University Joint Centre for Collaborative Engagements. **Participation/ Presentation in Workshop / Seminar / Conference**: 10. **Other Activities: - A**ssociated with Department of Sociology SPPU on a project in collaboration with German NGO 'Non Water Sanitation'.

प्रा. डॉ. मधुकर आत्माराम देसले, एम. ए., एम. फिल., पीएच. डी., समाज शास्त्र विभाग प्रमुख, महिला महाविद्यालय, नंदुरबार जि. नंदुरबार. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– कवियित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ जळगाव. **एम फिल पीएच.डी. मार्गदर्शक**, समाजशास्त्र अभ्यासमंडळ सदस्य, राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय जर्नल मध्ये ५२ संशोधन पेपर प्रकाशित, १० ग्रंथ संपादीत, ३ ग्रंथांचे लेखन, राष्ट्रीय सेवा योजना उत्कृष्ट कार्यक्रम अधिकारी, महात्मा फुले आदर्श शिक्षक, बहुजन साहित्य रत्न समाजभूषण पुरस्काराने सन्मानीत, मुक्त विद्यापीठ नाशिक समुपदेशक, महाराष्ट्र शासन बालकल्याण समिती नंदुरबार जिल्हा सदस्य, अपूर्व पब्लिकेशन आंतरराष्ट्रीय जर्नल औरंगाबाद सल्लागार, राष्ट्रीय सेवा योजना, विद्यार्थी कल्याण प्रौढ शिक्षण विभाग जिल्हा समन्वयक.

डॉ. प्रतिभा बाबुराव देसाई, एम. ए., पीएच. डी, नेट, सेट., सहाय्यक प्राध्यापक, समाजशास्त्र विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर ४१६००४. **स्पेशलायझेशन** – लिंगभाव, आरोग्य व पर्यावरण, लोकसंख्या व ग्रामीण समाजशास्त्र. **निवास**:–'घर नं. ७५/४, युनिट ४, बापु पाक्र, मोरेवाडी, लीटल फ्लावर स्कूल, कोल्हापूर, ४१६०१३. **अध्यापनाचा स्तर** – विद्यापीठ शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र** – शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर. **अध्यापनाचा अनुभव** –१६ वर्ष. सदस्य, इंडीयन सोशीऑलजीकल सोसायटी, सभासद क्रमांक एलएमआय २६९२. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक ८५५. **आचार्य पदवी साठी संशोधन मार्गदर्शक** – शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर. ०२ विद्यार्थी आचार्य पदवी प्राप्त. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०३. **संशोधन प्रकल्प**:– मेजर रिसर्च प्रोजेक्ट. ०१, मायनर प्रोजेक्ट. ०६. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– ४०. **आयोजन**:– ०१ कॉन्फरन्स समाजशास्त्र विषयावर आयोजित केली आहे. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान, चर्चा, प्रश्नोत्तरे, सेमिनार, प्रोजेक्ट.

डॉ. सतिष देसाई, कार्यकारिणी सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, २०१८ ते २०२०, प्रतिनिधी, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर. एम. ए. पीएच. डी., सहयोगी प्राध्यापक व समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, शिक्षण महर्षी डॉ. बापूजी साळुंखे महाविद्यालय, मिरज जि. सांगली. **अध्यापन अनुभव**:– २८ वर्ष. **शोधनिबंध प्रकाशित**:– राज्य स्तर – ०४, राष्ट्रीय स्तर – ०४, आंतरराष्ट्रीय स्तर – ०३. **ॲकेडेमीक कार्य**:– सदस्य, समाजशास्त्र अभ्यास मंडळ, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर, २००५ ते २०१० ० २०१८ ते २०२३. **पुरस्कार**:– राज्यस्तरीय उत्कृष्ट शिक्षक पुरस्कार, २०१२. सदस्यत्व:– इंडीयन सोशिऑलॉजिकल सोसायटी, दिल्ली. सदस्य, मसप.

Shri, Krishnaji Maruti Desai, M.A., M.Phil., NET, NET, Assistant Professor, **Specialization: -** Industrial Sociology, Rural Sociology. **Experience: -** 08 years. **Address:** 175/7 Plot No- 32, Jotriling Park, Desai Corner, Shantinagar, Pachgaon, Karveer, Kolhapur, Maharashtra. Email: Kmdesai9222@gmail.com **Mobile**: 8485859222.**Ph.D. Title: -** Lift Irrigation Co-operatives and Sustainable Development: A Study In Kolhapur District. **Books Published: -** Research Books with ISSN/ISBN: 01 **No. of Conferences / Seminars / Workshops: -** 33. **Paper Presented: -** 15. **Research Papers Published: -** 15

प्रा. स्मिता रामेश्वर देवर – भोंडे, एम. ए. समाजशास्त्र, इंग्रजी, एम. एड. सेट, सहाय्यक प्राध्यापक, श्रीमती राधादेवी गोयनका महिला महाविद्यालय, अकोला, मुर्तिजापूर रोड, नेहरूपाक्रजवळ, अकोला–४४४००१. **स्पेशलायझेशन**:– ग्रामीण समाजशास्त्र. **निवास**:– 'कृशार्पण', कैलासनगर, गोरक्षण रोड, अकोला–४४४००४. **ईमेल**:– smitabhonde84@gmail.com **मोबाईल**:– ९६५७२४७४२०, ७९७२१०२८९५. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी व पदव्यूत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ०८ वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान, पीपीटी प्रेझेंटेशन, क्षेत्र भेट इ. **सामाजिक कार्य**:– जागर फाउंडेशन व पाणि फाउंडेशन मध्ये सामाजिक कार्य. कस्तुरी चॅरीटेबल ट्रस्ट ची आजीव सभासद व यामाध्यमातून समाजातील दुर्बल घटकाला मदत केली जाते.

डॉ. विद्या दिपक दिवटे–भिल्लारे, एम. ए. बी. एड., एम. फिल. पीएच. डी., सहाय्यक प्राध्यापक, मत्स्योदरी महाविद्यालय, अंबड जि. जालना. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०२. **लेखन**:– पुण्यनगरी, झुंजारनेता, लोकमत, दुनियादारी, आनंदनगरी इत्यादी वृत्तपत्रातून विविध विषयावर लेखन. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण ०९ शोधनिबंध प्रकाशित. **पुरस्कार**:– संपूर्ण साक्षरता अभियानसाठी उत्कृष्ट स्वंयसेवक पुरस्कार, १९९२–९३. साहित्य कलायात्री च्या वतीने 'काव्ययात्री' पुरस्कार. कविवर्य नारायण सुर्वे काव्य पुरस्कार, २००४.'आम्ही अश्वत्थामे' या काव्यसंग्रहास अंकुर साहित्य संघ अकोला यांच्यातर्फे 'कवी कुसुमाग्रज पुरस्कार'. शैक्षणिक, सामाजिक व सांस्कृतिक क्षेत्रात उल्लेखनिय कार्यासाठी 'साने गुरूजी पुरस्कार'. **ईतर सामाजिक कार्य**:– तालुका विधी सेवा समिती, अंबड लोकअदालत साठी कार्य, २०१२–१३. तालुका पोलीस स्टेशन मध्ये महिला दक्षता समितीवर कार्य. पंचायत समितीमध्ये शैक्षणिक सल्लागार म्हणून कार्य २०१३.

डॉ. सुरेश विठ्ठलराव धनवडे, एम. ए., एम. फील., पीएच.डी., विभाग प्रमुख, कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, शंकरनगर, ता. बिलोली जि. नांदेड. **स्पेशलायझेशन**:– ग्रामीण व्यवस्थापन व ग्रामीण समाजशास्त्र. **घरचा संपूर्ण पत्ता**:–'नृसिंह पॅलेस' फ्लॅट क्र. १११, नरहरनगर, नांदेड. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड **अध्यापनाचा अनुभव**:– २३ वर्ष. सदस्य, इंडियन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सभासद क्र. एलएमआय–२७१८. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रं. ६००. **आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शक**– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०३. **प्रकाशित शोधनिबंध व लेख**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडिंग मध्ये एकूण ३२ शोध निबंध प्रकाशित.

Dr. Vijay Shankarrao Dighore, M. A., M. Phil., Ph. D., Assistant Professor & Head, Department of Sociology, Bhiwapur Mahavidyalaya, Bhiwapur. **Residence**: - Behind Swagat Wedding Hall, Zansi Rani Square, Vidyanagar, Bramhapuri Dist: Chandrapur. **E-Mail**: vijaydighore@yahoo.com **Phone**: 09423602196. **Teaching Experience**: - UG: 24 yrs. PG: 20 yrs. **Research Work**: - Ph.D. - Women's Social and Economic Empowerment through Self-Help group: A Sociological Study of Bramhpuri Tahsil in Chandrapur District. **Minor Research Project**: - 01. Bramhapuri Talukyatil Swarna Jayanti Gram Swarojgar Yojne Antargat Laabh Prapta Swayam-Sahayata Bachat Gatatil Mahilawar Zalelya Parinamache Samajshastriya Adhyayan. **Ph.D. Supervisor**: -

Rashtrasant Tukadoji Maharaj Nagpur University, Nagpur. **Seminar Organized**: - One Day National Seminar 2010, 2011. **Seminar, Conferences Attended**: - 42. **Papers presented in Seminar**: - 26. **Research Paper Published**: - 31. **Awards**: - Bharat Shiksha Ratan Award, by the Global Society for Health & Educational Growth, New Delhi. Dr. Ambedkar Fellowship National Award-2015, by the Bharatiya Dalit Sahitya Akademi, Delhi. **Life Member Academic**: - Marathi Samajshastriya Parishad.

डॉ. आरती मिलींद धनवे, एम. ए. नेट, एम. फिल., पीएच. डी. घडयाळी तासिका प्राध्यापक. **निवास** : बी ८, दुसरा माळा, सॅफ्रान गॅलक्सी अपार्टमेंट, प्रभातनगर, भावसिंगपुरा, औरंगाबाद–४३१००१. **ईमेल** aartidhanve@rediffmail.com **मोबाईल**: ८८३००३९९१६ /९८६०९७०७८३. **महाविद्यालय**: डॉ. सौ. इ. भा. पा. महिला कला महाविद्यालय, औरंगाबाद. **विद्यापीठ**: डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ. **अध्यापन अनुभव** १० वर्ष, सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद सभासद क्र.८०७, १९ **शोधनिबंध प्रकाशित**:–०४.

Dr. Deepak Sudhakar Dharwadkar, M. A., Ph. D., Assistant Professor, Toshniwal Arts, Commerce and Science College Sengaon, Dist: Hingoli- 431542. **Specialization:** Gender and Society. **Experience:** 24 Years. P.G. Teacher & Research Supervisor, Examiner for valuate the Ph.D. Thesis. **Perrmanent Address: -** Sai nagar, Sengaon Dist. Hingoli. Pin 431542. **E-mail ID:** deepak.dharwadkar12@gmail.com **Paper Presentation: -** 18 papers presented in various seminar and conferences. **Published Papers**: - 57 research papers published in various Journals and conference proceedings. **Books Published**: - 04. **Memberships:** Member, Marathi Samajshastra Parishad, 515. Ex Executive Member Marathi Samasjshastra Parishad, Indian Sociological Society, New Delhi, LMI-3726. Member, board of study, Sociology, S. R. T. M. Nanded. Member of Teachers Organization S. R. T. M. N. U. Legal advisor member, Taluka Vidhi Seva Samiti, Sengaon. **Award: -** Best Programme Officer N. S. S. District Award, S. R. T. M. N. U. Sant Namdev Granth Puraskar. Guru Gourav Puraskar, Marathwada Shikshak Sanghatna Hingoli. **Leadership: -** Avhan-2016, Rajyastariya Aapatti Vyavasthapan Prashikshan Shibir Sangh Vyavasthapak, S. P. University, Pune.

डॉ. मधुकर गंगाराम धुतुरे, एम. ए. नेट, पीएच. डी., सहाय्यक प्राध्यापक, विठ्ठलराव पाटील महाविद्यालय, कळे ता. पन्हाळा जि. कोल्हापूर. **स्पेशलायझेशन**:– दलित व भटक्या विमुक्त जमाती. **निवास**:– ५५/४३, माहेश्वर कॉलनी, रिंगरोड, फुलेवाडी, कोल्हापूर. **मोबाईल** न. ७७२००७४९२५, ८६६८४९१४५१. **ईमेल**:– madhukardhuture@gmail.com **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **अध्यापन अनुभव**:– २० वर्ष. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– शिवाजी विद्यापीठ कोल्हापूर. **सदस्य**, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्र. ६६७. **आचार्य पदवी संशोधन मार्गदर्शक**:– शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर. जे. जे. टी. यू. राजस्थान. ०१ विद्यार्थी पीएच. डी. प्राप्त. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०४. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण १५ शोधनिबंध प्रकाशित.

डॉ. मंगलमुर्ती शशिकांतराव धोकटे, एम. ए., एम. फिल., पीएच. डी., विभाग प्रमुख व सहयोगी प्राध्यापक, संगमेश्वर कॉलेज सात रस्ता सोलापूर ४१३००१. **स्पेशलायझेशन** :– औद्योगिक समाजशास्त्र. **निवास**:– १७४, शिवगंगानगर विजापूर रोड जुळे सोलापूर ४१३००४. **मोबाईल नंबर**: ९४०३२९५१४४ फोन. नं. ०२१७. २३०२९८५. **ईमेल आयडी**– msdhokte@gmail.com **अध्यापनाचा स्तर** :– पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर. **अध्यापनाचा अनुभव**: १९ वर्ष. सदस्य, इंडियन सोशिओलॉजिकल सोसायटी, सभासद क्रमांक एल. एम. आय. २२२३. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक: ४७७. ०१ **प्रकाशित ग्रंथ**:– इंडस्ट्रियल सोशियोलॉजी, २०१३. **संशोधन प्रकल्प**:– सोशीयो. इकॉनामीक इम्पॅक्ट ऑफ भिमा उजनी प्रोजेक्ट ऑन बेनिफिशरीज: स्पेशल रेफरन्स टु साउथ सोलापूर तालुका (युजीसी अनुदानीत). एकूण १६ **शोधनिबंध प्रकाशित**. ०२ कॉन्फरन्स चे आयोजन. पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर सोलापुर विद्यापीठ सोलापुर येथे २ वर्ष राष्ट्रीय सेवा योजनेचा संचालक म्हणुन कार्य; जुलै २०१७ ते जुन २०१९. संगमेश्वर कॉलेज मध्ये २००३ ते २०१४ ११ वर्ष राष्ट्रीय सेवा योजनेचा कार्यक्रम अधिकारी म्हणून कार्य. अनेक वेळा कॉलेज मध्ये रक्तदान शिबीराचे आयोजन व ६५ वेळा रक्तदान.

डॉ. मोहन भानुदास नगराळे, एम. ए., एम. फिल., पीएच. डी., उपप्राचार्य व विभाग प्रमुख, आर. एस. मुंडले धरमपेठ कला, वाणिज्य महाविद्यालय, नागपूर. **घरचा पत्ता**:– मुकुंदस्मृती अपार्टमेंट, बी/३, एस. बी. आय. कॉलनी, गोपाल नगर, नागपूर – ४४००२२. **मोबाईल**:– ९८२२३०७४०८. **ईमेल**:– mn0577745@gmail.com **अध्यापनाचा अनुभव**:– २२ वर्ष. **अध्यापन स्तर**:– पदवी व पदव्यूत्तर. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०१. विदर्भातील दलित चळवळ. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **संशोधन मार्गदर्शक**:– रा. तु.

म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. ०३ विद्यार्थी कार्यरत. **अधिवेशन आणि चर्चासत्रातील सहभाग**:– ४८. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– २२. **कॉन्फरन्स, सेमीनार चे आयोजन**:– ०१. लिंगभाव सक्षमीकरण या विषयांवर. **पुरस्कार**:– महाविद्यालयातील एन. सी. सी. अधिकारी, मेजर रॅन्क ने सन्मानित. **सदस्य**:– अखिल भारतीय समाजशास्त्र परिषद, दिल्ली. मराठी समाजशास्त्र परिषद. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान, स्लाईड शो, गटचर्चा, क्षेत्र अभ्यास.

डॉ. मंजुषा मोतीराम नळगीरकर, एम.ए. सेट, एम.फील, पीएच.डी., प्राध्यापक व विभाग प्रमुख, श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय, फुलंब्री, ता. फुलंब्री, जि. औरंगाबाद –४३१११. **स्पेशलायझेशन** :– ग्रामीण समाजशास्त्र, शिक्षणाचे समाजशास्त्र. **घरचा संपूर्ण पत्ता**:– प्लॉट नं–२५, संतोष निवास, अगस्ती हाऊसिंग सोसायटी, सिडको एन–९, औरंगाबाद–४३१००२. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १८ वर्ष. **सदस्य**, इंडीयन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सभासद क्रमांक एलएमआय २४८९. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक ६३१. **आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शक** – डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. आचार्य पदवीसाठी ६ विद्यार्थी संशोधन करीत आहेत. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०२. **संशोधन प्रकल्प**:– ०१ पूर्ण. यु.जी.सी. लघु संशोधन प्रकल्प 'Impact of Special Economic Zone on Farmers of Shendra Village' मे २०१६, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद 'Health problems of Adolescent Girls in Rural Area' (Special Reference to Phulambri Taluka), संशोधन कार्य सुरू आहे. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण २३ शोध निबंध प्रकाशित. **पुरस्कार**:– मराठी समाजशास्त्र परिषदेचा डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर उत्कृष्ट शोधनिबंध पुरस्कार, २०१६. **विषयासंदर्भात परदेशवारी**:– आंतरशाखीय आंतरराष्ट्रीय परिषद, विषय– 'Development, Environment and Social Welfare : Issues and Challenges'- 16 & 17, बॅंकॉक, थायलंड. **कार्यशाळा व परिषदांचे आयोजन**:– एक दिवशीय राष्ट्रीय परिषद, २०१८. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद, एक दिवशीय राज्यस्तरीय चर्चा सत्र, २०१९. **अध्यापन पध्दती**:– पारंपारिक व्याख्यान, चर्चा, प्रश्नोत्तर या पद्धतीचा अवलंब तसेच पी.पी.टी. तासिका, एल.सी.डी. गट चर्चा, सेमिनार, अतिथी व्याख्यान, भित्तीपत्रक प्रकाशन, सामाजिक सर्वेक्षण, अभ्यास सहली यांचे आयोजन करतो. **सामाजिक कार्य**:– 'लहुजी साळवे बाल संस्कार केंद्र' संचालन.

Prof. Babasaheb Rahiman Nadaf, M. A. Sociology, Associate Professor, S. G. M. College, Karad. **University**: - Shivaji University, Kolhapur. **Teaching Experience**: - 30 years. **Home Address**: - A/p Herle Ta. Hatkanangle Dist. Kolhapur- 416005. **Mobile Number**: - 9921516884. **Email**: - brnadaf1962@gmail.com **Specialization** - Sociological Thinker. **Paper Published**: -15. **Awards**: - 'Ideal teacher award.' **Membership**: - Shivaji University Teacher Associatation (SUTA). Shivaji University Sociology Teacher Parishad. Member, Marathi Samajshastra Parishad. Member, Rayat Sevak Sangh. **Social work**: - social awareness program.

प्रा. नवगणकर राजाभाऊ व्यंकटराव, एम. ए. सेट, पीएच. डी., सहाय्यक प्राध्यापक, तोश्णीवाल कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, सेनगांव, ता. सेनगांव जि. हिंगोली. ४३१५४२. **स्पेशलायझेशन**:– मानव विकास आणि समाज. निवास:– साईनगर, गोरेगांव रोड, सेनगांव ता. सेनगांव जि. हिंगोली. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. विद्यापीठ क्षेत्र:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **अध्यापनाचा अनुभव**:– २१ वर्ष. **सदस्य**, इंडीयन सोशिऑलॉजिकल सोसायटी, दिल्ली. सभासद क्र. एलएमआय २२४२. **सदस्य**, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्र. ५६६. **सदस्य**, स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ शिक्षक संघटना, नांदेड. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण १० शोधनिबंध प्रकाशित. **पुरस्कार**:– भारतरत्न डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम आंतरराष्ट्रीय सन्मान पुरस्कार, २०१९, तर्फे युनिवर्सल रिसर्च ग्राउंड, नांदेड.

Dr. Dnyaneshwar S. Namurte, M.A., M. Phil.NET. Ph. D., Associate Professor and Head, Department of Sociology, Shri Shivaji Arts and Commerce College, Amravati – 444604. **Home Address**: - Plot No.2A, Ratndeep Colony, Arjun Nagar Road Shegaon Amravati.444604. **University Area**: - Sant Gadge Baba Maharaj Amravati University, Amravati. **Teaching Level**: UG. **Teaching Experience**: - 20 Years. **Research Guide**:- S. G. B. A. U. Amravati. 01student awarded Ph. D. **Published Books**: - 01. **Published Research Papers**: 08. **Teaching Methods**: - Lecture, Group Discussion, PPT etc.

Dr. K. B. Nayak, M. A. M.Phil. Ph. D., NET, JRF, Associate Professor and Head, Department of Sociology; Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati-444602; Maharashtra. Ph. (O) 0721-2662207 Ext. 281. **Permanent Address**: Dr. K.B. Nayak, B-2; Ashiyana Apartment, Vidya Colony; Behind Court, Camp, Amravati-444602.

Maharashtra **E.mail**-nayak.kunjbihari193@gmail.com **Mobile** Phone®- 09822085068 **Ph. D. Guide**: - S. G. B. Amravati University, Amravati. 02 Students awarded Ph. D. and 06 students working under the guidance. **Research Area**: - Rural & Urban Society in India, Sociology of Development, Sociology of Weaker Section, Tribal Studies. **Research Project**: - Dr. K.B. Nayak & Mr. K.U. Raut'Socio-Economic Factors of Farmers' Suicide in Western Vidarbha Region of Maharashtra: An Analytical Study'. Dr. Ambedker Studies Centre SGB Amravati University2006-08 Rs. 20,000/- Dr. K.B. Nayak & Mr. K.U. Raut'Socio-Economic Status and Educational Aspirations of the SC and ST Students in Colleges: A Study in Western Vidarbha Region of Maharashtra'. Dr. Ambedker Studies Centre SGB Amravati University2006-08 Rs. 20,000/- Dr. K.B.Nayak'Poverty and Starvation Deaths: An Interdisciplinary Study Tribal Communities in Melghat Area of Maharashtra'. UGC, New Delhi. 2009-11 Rs.4,38,400/- Dr. K.B.Nayak Dr. Ambedker Studies Centre SGB Amravati University2009-2015.

डॉ. मालीनी गोपाळ नायरे, एम. ए., एम फिल., पीएच. डी., समाजशास्त्र विभागप्रमुख, डॉ, डी वाय पाटील महाविद्यालय तुकाराम नगर, पिंपरी ४११०१८. **स्पेशलायझेशन** :– समाजशास्त्र. **घरचा संपूर्ण पत्ता**:– मोनीका सेंटर ए बिल्डींग फ.जी. १ महिंद्र कंपनी जवळ एच. ए. कॉरर्नर पिंपरी ४११०१८. **अध्यापनाचा स्तर** :– पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– सावित्रिबाई फुले पुणे विद्यापीठ. **अध्यापनाचा अनुभव** :– २० वर्ष. **सदस्य**, मसप, स. क्र. १०८६. **प्रकाशित शोध निबंध**:– १२ शोध निबंध प्रकाशित.

Mr. Nargude Prashant Tanaji, MA. (Sociology), NET (2), SET, B.Ed. Assistant Professor, Department of Sociology, Nya. Athalye Arts, Ved. S. R. Sapre Commerce & Vid. Dadasaheb Pitre Science College, Devrukh. Dist. Ratnagiri. Since 08th June 2015. Email: - prashantn45@gmail.com Mobile: - 09421607476 **Teaching Experience: - 05 years. Research Topic:** "A Sociological Study of Jaitapur Anti-Nuclear Power Plant Movement in Ratnagiri District". **Research Papers Published**: - 27. Conference and Seminar Attended: - 09.

प्रा. विठठ्ल धोंडीराम नाईक, एम. ए. बी. एड., सहाय्यक शिक्षक, यशवंतराव चव्हाण के. एम. सी. कॉलेज, कोल्हापूर. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १६ वर्ष. **निवास**:– प्लॉट नं. १६, खामकर गुरूजी सोसायटी, नवीन वाशीनाका, कोल्हापूर. **मोबाईल** नं. ९९६०५४९६१०. **ईमेल**:– Vithal5450@gmail.Com **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान, गटचर्चा, व्यष्टी अध्ययन, क्षेत्र अध्ययन.

डॉ. सुजाता रामदासजी नाईक, एम.ए, एम.फील, नेट, पीएच.डी, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, कला व वाणिज्य महाविद्यालय, बोरी अरब. ता. दारव्हा, जि. यवतमाळ. **निवास**:– ४० मथुरा नगरी, एकविरा हॉटेलच्या मागे, दारव्हा रोड यवतमाळ. **मोबाईल नंबर** :– ९४२१७७०३२६. **अध्यापन स्तर**:– पदवी. **अध्यापनाचा अनुभव** :– ८ वर्ष. **विद्यापिठ क्षेत्र**:– संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापिठ, अमरावती. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान, गटचर्चा, पीपीटी.

Dr. Gopichand N. Nimbarte, M. A. (Sociology NET, Ph. D), M. A. (Economics, Marathi Literature), Assistant Professor, Dept. of Humanities & SS VNIT, Nagpur since 24th November, 2008. **Courses Teaching** - Social Science (B. Tech First Year). **Area of Research**: - Rural Sociology, Social Problems. **Contact No.** M - 9373045542, 07122801435 **Email**: gnimbarte@gmail.com **Major Institutional Responsibility**: - Departmental Examination Coordinator (DEC) from October 2008. Warden Hostel Block No.08 from 2010. Professor In charge and coordinator of competitive examination club in VNIT. **Membership of Professional Society** – 04. **Research Scholars perusing Ph. D.** – 03. **Journal Publications**- 13. **International conferences** – 16. **National Conferences** – 19. State Conferences – 06. **Short Term Training Program Organized** – 03. Short Term Training Programmes participated – 12. **Projects/Consultancy**: - 01. Invited Talk: - 10. **Book Published**:-6.

Bhupendra Manohar Ninawe, M.A. Sociology M. A. Poltical scince, M.A. Marathi, Chaitanyeshwar Uccha Madhyamik Vidyalaya Salwa Ta. Kuhi Dist. Nagpur Pin 441202. **Home Address**: - At. Po. Salwa Ta. Kuhi Dist. Nagpur Pin 441202. **Teaching Level**: - Junior College Teacher. **Teaching Experience**: - 17 years. **Teaching Methods**: - PPT, method, group discussion. **Social Work**: - Social Work in Rural Area.

Dr. Raju D. Nikhade, M. A., B. Ed., M.Com, M.Phil. LL. B, Ph.D. Assistant. Professor & Head, Department of Sociology, R. S. Bidkar College, Hinganghat. **Home Address**: Sant Tukdoji Ward, Hinganghat, Dist: Wardha-442301 (MS) **Contact**: +91-9403241155 **E-Mail ID**: rajunikhade14@gmail.com **Academic**: -LMC Member,

Director of Pt. Jawaharlal Nehru Study Center, NSS Wardha District Divisional Co-Ordinator, Vice President, RTM Nagpur University Teacher's Association, Wardha District. **PhD Guide**: - RTM Nagpur University, Nagpur. **Published Papers**: - International Journals: 06, National Journals: 12, Conferences: 16, Workshops: 32, State Level Seminars: 39, **Social Work**: - President: Tailik Mahasabha, Hinganghat Taluka, Vice President: Rotary Club of Hinganghat, Ex-President: Samudrapur Taluka Patrakar Sangha.

Dr. Nisargandh Prabhakar Ramrao, M. A., M. Phil., Ph.D., SET, **Specialization:** Indian Sociology, Caste system; Annihilation of Caste, Social Movements in India. **Address:-**104/72, Bhuminandan Residency, Latwade Road, Near Vijaysinha Yadav College, Pethavdgaon, Tal. Hatkangale, Dist. Kolahapur. **Mobile: -** 9420401172, 8378090034 **E-mail:-** pnisargandh@gmail.com **Level of Teaching:-**UG & PG. **University Area:-** Shivaji University, Kolhapur. **Teaching Experience**: - 18 Years. **Research Guide**: Shivaji University, Kolhapur. **Published Research Paper and Articles**: 06 Research Paper and 07 Articles in Peer Reviewed or UGC Listed Journals /01 book edited. **Member of Professional Bodies**: Life Member of Indian Sociological Society, Life Member of Marathi Samajshastra Parishad.

डॉ .सिद्धार्थ निसर्गंध, एम .ए .एम .फिल ,पी एच. डी,सेट ,नेट, प्राध्यापक व विभाग प्रमुख, सर सय्यद कला, विज्ञान आणि वाणिज्य, महाविद्यालय, रोशन गेट, औरंगाबाद. **निवास**:– रो हाउस नं. डब्ल्यू–११, अमृत साई प्लाजा, सिल्क मील कॉलोनी जवळ, रेल्वे स्टेशन, औरंगाबाद–४३११०५. **मोबाईल**:– ९८२२२९४२६६. **ईमेल**:– siddharthnisargandh76@gmail-com पीएच. डी. संशोधनाचा विषय:– The problems of unorganized workers of Aurangabad industrial Area: A sociological study. माजी कोषाध्यक्ष, मराठी समाजशात्र परिषद (२००९ ते २०१२). रा. से .यो. कार्यक्रम अधिकारी, सदस्य, स्थानिक व्यवस्थापन समिति. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– १४. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०३. **साधन व्यक्ती**:– ०३. **चर्चासत्र, कार्यशाळा उपस्थिती**:– २५.

Dr. Shashikant Dattopant Paralkar, M A. M. Phil. Ph. D., NET, Head Department of Sociology, Shri Panditguru Pardikar Mahavidhylay, Sirsala, Tq Parli (V) Dist. Beed. **Specialization**: - Rural Sociology. **Home Address**: - Brahmin Galli At. Po. Tq. Sonpeth, Dist. Parbhani 431516. **University Area**: - Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad. **Teaching Experience**: 17 years.

प्रा. पवार बळीराम वसंतराव, एम. ए. एम. फिल., समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, महात्मा फुले महाविद्यालय, किनगाव ता. अहमदपूर जि. लातूर, पीन. ४१३५२३. **स्पेशलायझेशन**:– ग्रामीण समाजशास्त्र. **निवास**:– मु. पोखर्णी देवी, ता. पालम, जि. परभणी पोस्ट. सिरसम, पीन. ४३१५३६. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **अध्यापनाचा अनुभव**:–२० वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक ११५५. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– एकूण १३ शोधनिबंध प्रकाशित.

प्रोफेसर डॉ. दिपक कृष्णराव पवार, सचिव मराठी समाजशास्त्र परिषद, २०१८–२०२०. एम. ए. पीएच. डी. सेट समाजशास्त्र, एम. कॉम., एम. एस. डब्ल्यू, बी. एड., प्राध्यापक व समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, वुमेन्स कॉलेज ऑफ आर्टस अॅन्ड कॉमर्स, न्यू नंदनवन, नागपूर. मोबाईल नं. ९४२३४०५८१६ ईमेल:– profdipakpawar@rediffmail.com **अध्यापन अनुभव**:– १९ वर्ष. **स्पेशलायझेशन**:– स्त्रीवादी, ग्रामीण व राजकीय समाजशास्त्र. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०२. **संशोधन प्रकल्प**:– यु. जी. सी अर्थसायित ०१ लघुशोध प्रकल्प पूर्ण. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– राज्यस्तर– ०२, राष्ट्रीय स्तर – २१, आंतरराष्ट्रीय स्तर – ०४. मान्यताप्राप्त संशोधन पत्रिकांमध्ये – २४. **आचार्य पदवी विषय**:– राजकारणातील कार्यशील महिलांचे समाजशास्त्रीय अध्ययन. **पुरस्कार**:– मराठी समाजशास्त्र परिषदेचा २०१४ करीता कै. जय जोशी उत्कृष्ट संदर्भग्रंथ पुरस्कार, महिलांचे राजकीय सक्षमीकरण या ग्रंथास प्राप्त. वर्ष २०१४–१५ चा उत्कृष्ट कार्यक्रम अधिकारी पुरस्कार, राष्ट्रीय सेवा योजना, रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ नागपूर. **इतर महत्वपुर्ण संस्था व समितीवर कार्य**:– सदस्य, समाजशास्त्र विशेष कार्यसमिती, रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर, २०१५ ते २०१८. विषय तज्ञ, उच्च श्रेणी, प्रशिक्षण कलिश्ठ महाविद्यालयीन शिक्षकांचे, महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे. समीक्षक, १२ वी च्या समाजशास्त्र क्रमिक पुस्तक, प्रकाशक महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे. विभागीय समन्वयक, राष्ट्रीय सेवा योजना, रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर, २०१४ ते २०१६ पर्यंत. **सदस्यत्व**:– आजीव सदस्य, इंडियन सोशिऑलॉजिकल सोसायटी, दिल्ली. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद.

डॉ. सुभाष किशनराव पवार, एम. ए. पीएच. डी. नेट, सहयोगी प्राध्यापक व विभाग प्रमुख, स्व. दत्तात्रय पुसदकर महाविद्यालय, नांदगाव पेठ, ता.जि. अमरावती. **स्पेशलायझेशन**:– ग्रामीण समाजशास्त्र. **निवास**:– ३०१, गजानन अर्पाटमेंट, श्रीहरी नगर अमरावती. ४४४६०३. **अध्यापनाचा स्तर** :–पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र** :– संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **अध्यापनाचा अनुभव** :– १७ वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक ९५०. आचार्य पदवीसाठी **संशोधन मार्गदर्शक**– संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **संशोधन प्रकल्प**:– विद्यापीठ अनुदान आयोग द्वारा पुरुस्कृत लघुशोध प्रबंध 'अमरावती जिल्हयातील शेतकरी आत्महत्येची कारणे व प्रशासकिय धोरण एक समाजशास्त्रीय अध्ययन' पूर्ण. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– ११. **आयोजक**:– एक दिवसीय राष्ट्रीय चर्चासत्राचे आयोजन दिनांक २१ नोव्हेबर २०१७, **अध्यापन पध्दती**:– पावर पांईट प्रेझेटेन्शन, गुगल क्लास. सेमिनार आणि चर्चासत्र.

Subhash Laxman Pawar, M. A. B. Ed., Lecturer, Chaganrao Bhujbal Arts, Commerce and Science Uccha Madhymik vidhyalaya, Gajgaon, Ta. Gangapur, Dist. Aurangabad. **Home Address**: At. Malegaon Po. Lamangaon Ta. Vaijapur Dist. Aurangabad – 431115. **Teaching Experience**: 9 Years. **Teaching Level**: Junior College Lecturer. **Teaching Methods**: Teaching Aids, Group Discussion, Seminar.

डॉ. सुरेंद्र धनसिंग पवार, एम. ए.ए एम. एड. एम. फिल., पीएच. डी., समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, एन. जे. पटेल महाविद्यालय, मोहाडी जि. भंडारा. **घरचा पत्ता**:– लक्ष्मी नारायण अपार्टमेंट २०२, प्लॉट नं. १२६, नगरविकास सोसायटी, मनिष नगर सोमलवाडा, नागपूर – ४४००१५. **मोबाईल** :– ९४२३५२५७५८. **ईमेल**: – pawarsurendra54@gmail.com **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०६. **प्रकाशित शोधनिबंध**: – ०८. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **अध्यापन स्तर**:– पदवी. **आचार्य पदवी मार्गदर्शक**:– रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. ०३ विद्यार्थी पीएच. डी. प्राप्त. **कॉन्फरन्स, सेमिनार उपस्थिती**:– २०. **रिसोर्च पर्सन** :– ०२. **पुरस्कार**:– रा. से. यो. उत्कृष्ट कार्यक्रम अधिकारी पुरस्कार. **सामाजिक कार्य**:– रासेयो कार्यक्रम अधिकारी १७ वर्ष, रा. से. यो. जिल्हा समन्वयक ३ वर्ष. **सदस्य**, मराठी समाजशास्त्र परिषद, अध्यक्ष, म. बंजारा कर्मचारी संघटना जिल्हा भंडारा. सदस्य, विद्यार्थी विकास मंडळ रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान, गटचर्चा, फिल्ड वर्क.

डॉ. पवार भानुदास, एम. ए., पीएच. डी., समाजशास्त्र विभाग प्रमुख (१९९७ ते २०१२), भाई किशनराव देशमुख महाविद्यालय, चाकुर, जि. लातूर. **स्पेशलायझेशन**:– आदिवासी समाजशास्त्र व मानवी हक्क. **निवास**:– 'आनंदभवन', बी. के. डी. स्कूल च्या पाठीमागे, चाकूर ता. चाकूर जि. लातूर–४१३५१३. **मोबाईल**:– ९४२१३६८०४९. **पीएच.डी. संशोधन विषय**:– 'मराठवाड्यातील लमाण समाजाचा प्राचीन व आधुनिक अभ्यास, विशेष संदर्भ: लातूर जिल्हा'. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. संशोधन मार्गदर्शक. **अध्यापनाचा अनुभव**:– २४ वर्ष. **अध्यापन स्तर**:– पदवी. **पुरस्कार**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठाचा उत्कृष्ट परिक्षा केंद्र प्रमुख पुरस्कार, २००८. **इतर कार्य**:– 'लिटल फ्लॉवर मॉडेल इंग्लिश स्कूल' चे संस्थापक अध्यक्ष, शैक्षणिक व सामाजिक चळवळीत सहभाग. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०२.

डॉ. भरतसिंग अमरसिंग पटले, कार्यकारिणी सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, एस. एन. डी. टी. महिला विद्यापीठ प्रतिनिधी, २०१८ ते २०२०. एम. ए. एम. फिल. पीएच. डी., सहयोगी प्राध्यापक व समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, प. खा. भ. सेवा मंडळ संचालित कला व वाणिज्य महिला महाविद्यालय, देवपूर, जि. धुळे. **अध्यापन अनुभव**:– ३० वर्ष. **अध्यापन स्तर**:– पदवी शिक्षक. **आचार्य पदवी संशोधन विषय**:– खान्देशातील पावरा आदिवासी जमातींचे सामाजिक, आर्थिक आणि शैक्षणिक अध्ययन. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०३. **संशोधन प्रकल्प**:– यु. जी. सी. अर्थसहायित एक लघु शोध प्रकल्प पूर्ण. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– राज्य स्तर – १०, राष्ट्रीय स्तर – १५, आंतरराष्ट्रीय स्तर – ०३. **आचार्य पदवी संशोधन मार्गदर्शक**:– क. ब. चौ. उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव. **ॲकेडेमीक कार्य**:– समाजशास्त्र अभ्यास मंडळावर सदस्य, २००५ ते २०१०, २०१० ते २०१५, २०१७ ते २०२२. सिनेट सदस्य, २०१० ते २०१५, २०१७ ते २०२२. बी. सी. यु. डी. सदस्य, २०१० ते २०१५. सामाजिक शास्त्र विद्या शाखा सदस्य, २०१०–१५

डॉ. चुडामन नवल पगारे, कार्यकारिणी सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, २०१८ ते २०२०. क. ब. चौ. उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव प्रतिनिधी. एम. ए. एम. फिल. पीएच. डी., समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, जयहिंद शैक्षणिक संस्थेचे झुलाल भिलाजीराव पाटील महाविद्यालय, देवपूर जि. धुळे. **आचार्य पदवी संशोधन विषय**:– उत्तर महाराष्ट्रातील व्यसनाधिनता: एक समाजशास्त्रीय अध्ययन. **अध्यापन अनुभव**:– ३० वर्ष. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०३. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– राज्य स्तर – २०, राष्ट्रीय स्तर – ०८, आंतरराष्ट्रीय स्तर – ०३.

Dr. Vandana Palsane, M.A. M.Phil. NET, Ph. D., Associate Professor in Department of Sociology, Shri Siddhivinayak Mahila Mahavidyalaya, Karvenagar, Pune. **Teaching Experience**: - 20 years of experience in teaching at UG and PG levels. She has done M.Phil in Sociology and a Post graduate Diploma in Women's Studies. **Areas of interest**: - Labour and Work Sociology, Globalization and Development, Gender Studies, Qualitative Methodology. **Research Projects:** 1. For Danish Research Council for Development Studies, Denmark where the Research Topic was 'Indian Village - A Case Study'. 2. For Toronto University in collaboration with Chicago University and University of Pune, where the Research Topic was 'Work experiences of auxiliary workers supporting the transnational IT work force in India'. **Books Published**:- **01.** She has written and presented research articles in various national and international seminars and conferences on topics like Alienation and Stress Experiences of Indian Women; War and Terrorism; Globalization and its Impact on Weaker Sections of the Society; Challenges of Teaching and Doing Research in Sociology; Crisis in Higher Education and Gender Discrimination; Changing nature of Women's Work; Cultural imperialism and mass media, Labour practices in Urban Service Sector and so on. **International participation**: - 1. 'Alienation and Stress Experiences of Indian Women ', Presented at 5 day International Seminar Organized by Faculty of Arts and Sciences, University of Pittsburgh, Pennsylvania, U.S.A. on March 5-9, 1997. 2. In July 2014, she participated in the World Congress of Sociology organized by International Sociological Association, at Yokohama, Japan, and presented a paper on 'Informalization of labour: Recent Trends in India's Urban Economy'. 3. In June 2015, she participated in an international conference at Athens, Greece. Her paper was titled 'Service Work in Urban India: Sociological study of hotel employees in an Indian Metropolis'. This paper presented at the 36th Annual Conference of the International Working Party on Labour Market Segmentation (IWPLMS), at Athens, Greece.

डॉ. अमोल अशोककुमार पाटील, एम. ए. एम. फिल. पीएच. डी. नेट, जेआरएफ, जी. डी. सी. एण्ड ए. सहाय्यक प्राध्यापक, श्री गुजराती सेवा समाज सांगली संचालित, श्रीमती चंपाबेन बालचंद शाह महिला महाविद्यालय, सांगली– ४१६४१६. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– श्रीमती नाथीबाई दामोदा ठाकरसी महिला विद्यापीठ, मुंबई. **अध्यापनाचा अनुभव**:– पदवी व पदव्यूत्तर १० वर्ष. **निवास**:– घर नं. १५३, नागनाथ मंदिर परिसर, मु. पो. नागावकवठे ता. तासगांव, जि. सांगली – ४१६३०७. **मोबाईल**:– ९९६०७००१६०. **ईमेल**:– amolaba.2012@gmail.com **स्पेशलाझेशन**:– ग्रामीण समाजशास्त्र, विवाह आणि कुटुंबाचे समाजशास्त्र, संज्ञापन आणि विकास. **संशोधन प्रकल्प**:– ०१ पूर्ण. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– राष्ट्रीय–१०, आंतरराष्ट्रीय–१३. **पुरस्कार**:– 'Satyashodhak Shri Krishnaji Ramji Patil, Kameri, Tal. Walwa Paritoshik' and 'Prof. Dr. S. N. Pawar Sociology Prize' for securing highest number of marks in the subject of Sociology M. A. 2007. Shivaji University Merit Scholarship Award 2006-2007. Swami Ramanand Teerth National Award- 2015, by Babu Jagjivan Ram Sahitya Acadamy, New Delhi. **सदस्यत्व**:– शिवाजी विद्यापीठ समाजशास्त्र परिषद, मराठी समाजशास्त्र परिषद, अखिल भारतीय समाजशास्त्र परिषद, नवी दिल्ली. कार्यकारिणी सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद २०१३–२०१५. सदस्य, एस. जे. सोशल रिसर्च फाउंडेशन, कोल्हापूर. **सामाजिक कार्य**:– समाज विकास अकादमी, गव्हाण, जि. सांगली. **आयोजन**:– ०१ सेमिनार.

Professor Dr. Dhanraj Annarao Patil, M. A. Ph. D. Professor and Head, Department of Sociology, Gondwana University, Gadchiroli-442 605, Maharashtra, India. **Specialization(s)**:- ICT for Development (I4D); Globalisation, Climate Change and Sustainable Development; Social Policy; Human Development; Grassroots Development; Application of Futures Methods; Marginalised Groups. **Contact** +91 9767789274 (dr.dhanraj9@gmail.com) **Teaching Experience**: - 18 years. **Professional experience**: includes applied research and policy analysis, project planning, monitoring and evaluation and participatory development research. Undergone special methodological training in futures studies at 'Finland Futures Research Centre, University of Turku', Finland as Visiting Researcher. Completed research project on "Bioenergy for Rural Development: Exploring Policy Options for Future Sustainable Energy Challenges, India". Engaged closely with YASHADA, Government of Maharashtra's Apex Research, Policy and Training Institute in the area of Communication and Rural Development and UNDP funded program on Human Development as Course Director. **Research Projects**: - Conducted Inter-State Major Research Project on Community Media at India's most underprivileged rural regions (Bundelkahnd, Madhya Pradesh and Telengagna, Andhra Pradesh) on "Role of Participatory Community Media for Conscientization of Marginal Voices and Sustainable Rural Development, funded by Indian Council of Social Science Research, Ministry of Human Resource Development, Government of India. **Publications**: - **Books**: Four Books have been published by reputed International and National publishing house and five Books are under active consideration. **Research Papers**: - Research Papers in Peer-Reviewed/UGC CARE listed Journals: In all 50

research papers have been published in journals of high repute such as: "Current Science", an official Journal of Indian Academy of Sciences, Bangalore; "International Journal of Rural Management", Sage Publications, London and "The Qualitative Report", published by NOVA South-eastern University, USA. **Recourse Person and Session Chairman**: - More than 30. **Research Guidance**: - 02 Students have obtained Ph.D Degree.

डॉ. प्रमोद देविदास पाटील, एम. ए. पीएच. डी., सहायक प्राध्यापक व समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, चक्रपाणी कला महाविद्यालय, हुडकेश्वर रोड, नागपूर. **घरचा पत्ता**:– प्लॉट नं. ९, रमा नगर, नागपूर. **स्पेशलायझेशन**:– सामाजिक संशोधन पध्दती. **अध्यापनाचा स्तर** :– पदवी. **विद्यापीठ क्षेत्र** :– रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **अध्यापनाचा अनुभव** :– १६ वर्ष. **सदस्यत्व** :– आजीव सभासद मराठी समाजशास्त्र परिषद, आजीव सभासद डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर टिचर्स वेलफेअर असोशियशन, नागपूर. **प्रकाशित ग्रंथ** :– ०३. **प्रकाशित शोधनिबंध** :– एकूण २१ शोधनिबंध प्रकाशित. **अध्यापन पध्दती** :– व्याख्यान व गटचर्चा.

डॉ. राजेंद्र भूपाल पाटील, एम. ए., पीएच. डी, प्राध्यापक (निवृत्त), समाजशास्त्र विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर ४१६००४. **स्पेशलायझेशन**:– सोशिऑलॉजी ऑफ एन्व्हरॉनमेंट ॲन्ड डेव्हपमेंट. **निवास**:– स्टार आशियाना, बंगला ए/६, राजेंद्रनगर, कोल्हापूर ४१६००४. **अध्यापनाचा स्तर**:– विद्यापीठ शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर. **अध्यापनाचा अनुभव**:–३८ वर्ष. सदस्य, इंडीयन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सभासद क्र.–एल एम आय १०९५. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्र. १००. **आचार्य पदवी साठी संशोधन मार्गदर्शक**– शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर. १९ विद्यार्थी आचार्य पदवी प्राप्त. **प्रकाशित ग्रंथ**:– १०. **संशोधन प्रकल्प**:– ०४ मेजर रिसर्च प्रोजेक्ट पूर्ण. **प्रकाशित शोध निबंध**:– विविध जर्नल्स मध्ये जवळपास ३७ शोधनिबंध प्रकाशित. विषयाच्या संदर्भात परिषदेसाठी व व्याख्यानासाठी ७ देशांमध्ये **परदेशवारी**. **आयोजन**:– विभागाअंतर्गत जवळपास १० कॉन्फरन्स व सेमिनार समाजशास्त्र विषयावर आयोजित केल्या आहेत. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान, चर्चा, प्रश्नोत्तरे, सेमिनार, प्रोजेक्ट. **पुरस्कार**:– मराठी समाजशास्त्र परिषदेचा जिवन गौरव पुरस्कार, २०१९.

Dr. Prity Purushottam Patil, M.A.(Sociology), B. Ed, M. Phil, SET, NET (JRF), PHD. **Designation**: Assistant Professor. **Office Address**: Post Graduate Teaching Department of Sociology, Gondwana University, Gadchiroli-442605 **Permanent Address**: Gondwana University, M. I. D. C. Road, Complex, Gadchiroli -442605 **Contact No**: 8275399300, 8459560119. **Email Address**: pritykalepatil@gmail.com **Teaching Experience**: 10 years. **Administrative Responsibility: -** Working as a director (In-charge), Dr. Babasaheb Ambedkar Thought Center, Gondwana University. Gadchiroli since 2016 to ongoing. **Attending Workshops, Seminars and Conferences**: More than 20. **Membership of Professional bodies**: Life member, ISS & MSP.

प्रा. राकेश भगवान पाटील, एम. ए. (समाजशास्त्र), सेट, सहाय्यक प्राध्यापक, सार्वजनिक कला व वाणिज्य महाविद्यालय, विसरवाडी, ता. नवापूर, जि. नंदुरबार – ४२५४२६. **स्पेशलायझेशन**:– संशोधन पद्धती, स्त्रियांचे समाजशास्त्र. **निवास**:– ३४, वैशाली, श्रमिक कॉलनी, नकाणे रोड, देवपूर विभाग, धुळे–४२४००२. **अध्यापनाचा स्तर** :– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र** :– कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १३ वर्ष. सदस्य, इंडीयन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सभासद क्र. एलएमआय ३२७६. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक १०३२. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण ११ शोधनिबंध प्रकाशित. **पुरस्कार**:– महिला महाविद्यालय, कराड आणि शिवाजी विद्यापीठ समाजशास्त्र परिषद यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित ९ व्या राज्यस्तरीय परिसंवादात सादर केलेल्या शोधनिबंधाला द्वितीय पुरस्कार. मराठी समाजशास्त्र परिषदेचा डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर उत्कृष्ट शोध निबंध पुरस्कार, २०२० प्राप्त. **अध्यापन पध्दती**:– गटचर्चा, पॉवरपॉईंट प्रेझेंटेशन, शैक्षणिक सहलींचे आयोजन, व्यक्तिगत मार्गदर्शन, सामाजिक सर्वेक्षण. **सामाजिक कार्य**:– स्वच्छ भारत अभियान, सामाजिक वनीकरण, पोलिओ लसीकरण, एड्स जनजागृती मोहीम.

डॉ. उषा बाहुबली पाटील, एम. ए. एम. फिल., पीएच. डी., सहयोगी प्राध्यापक व विभाग प्रमुख, महावीर महाविद्यालय, ७/ई, वैशाली परिसर, भाऊसिंगजी रोड, कोल्हापूर ४१३००३. **स्पेशलायझेशन** :– भारतीय समाजातील समस्या, महिलांच्या समस्या. **घरचा पूर्ण पत्ता** :– ७९५/अ/२, सांगावकर पाक्र, कदमवाडी, कोल्हापूर ४१६००३. **अध्यापनाचा स्तर** :– पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र** :– शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर. **अध्यापनाचा अनुभव** :– २८ वर्ष. सदस्य, इंडियन सोशीआलॉजीकल सोसायटी सदस्य क्रं. एलएमआय–२०८०. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सदस्य क्रं. १६०. सदस्य, शिवाजी विद्यापीठ शिक्षक संघटना (सुटा). **आचार्य**

पदवीसाठी संशोधक मार्गदर्शक– शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर, ०४ विद्यार्थी आचार्य पदवी प्राप्त. **प्रकाशित ग्रंथ** :– ०२. **संशोधन प्रकल्प** :– ०१ – विद्यापीठ अनुदान आयोग अनुदानीत, कळंबा कारागृहातील महिला कैद्यांचा समाजशास्त्रीय अभ्यास. **प्रकाशित शोध निबंध** एकूण ०६. **पुरस्कार**:– Best Paper Award, 2013. **विषयासंदर्भात परदेशवारी**:– 3rd ISA Forum of Sociology, Vienna, Austria, 2016. **अध्यापन पध्दती**:– Classroom teaching, use of PPt, use of ICT, Field visits etc.

Dr. Laxman Ganaji Patil, M. A. B. Ed. M. Phil., Ph. D., SET, Head Department of Sociology, S. G. Patil Arts, Commerce and Science College Sakri, Dist. Dhule. **Home Address**: 63, Shivaji Nagar, Post. Ta. Sakri Dist. Dhule. **University**: K. B. C. North Maharashtra University, Jalgaon. **Teaching Experience**: 25 Years. **Teaching Methods**: Teaching Aids, Group Discussion, Seminar. **Memberships**: Member, MSP, Member NUTA.

प्रा. संदिप दिलीप पाटील, एम. ए. नेट, सहायक प्राध्यापक व विभाग प्रमुख, ज्ञानोपासक महाविद्यालय, परभणी ४३१४०१. **स्पेशलायझेशन**:– सामाजिक सिध्दांत व सांस्कृतिक अध्ययन. **घरचा पत्ता**:– पाटील निवास, बाळासाहेब ठाकरे नगर, परभणी ४३१४०१. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **अध्यापक अनुभव**:– ४ वर्ष. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामी रामानंद तिर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **सदस्यत्व**:– सदस्य, इंडियन सोशिओलॉजिकल सोसायटी नवी दिल्ली. एलएमआय–४५७९. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– ०२. **अध्यापन पध्दती**:– आयसीटी, गटचर्चा व सेमिनार. सामाजिक कार्य:– राष्ट सेवा दल व अंधश्रध्दा निर्मुलनाचे कार्य.

Dr. Sunil Ajabrao Patil, M. A., M. Phill., Ph. D., Head, Department of Sociology, Umrao Patil Arts and Commerce College, Dihvel Ta. Sakri Dist. Dule-425304. **Home Address**: - 23/1, Ramdas Nagar, Near Bijali Nagar, Gondur Road, Devpur, Dhule Dist. Dhule-424002. **University**: - K. B. C. North Maharashtra University, Jalgaon. **Teaching Experience**: - 23 years. Member, Indian Sociological Society, New Delhi. LM I-3772. Member, Marathi Samajshastra Parishad, 492. Member, NMUCTO. **Research Papers Published**: - 21. **Teaching Methods**: - Lecture, PPt, Projector, Group Discussion. **Social Work**: - Actively participated in the work of Anddhashraddha Nirmulan Samiti. Work as a member, Marathi Vidnyan Parishad. Work in Tobaco Free School Programme. Work as a resource person in Information Act.

डॉ. नानासाहेब बालासाहेब पाटील, एम. ए. पीएच. डी., सहायक प्राध्यापक व समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, माधवराव पाटील कला, वाणित्य व विज्ञान महाविद्यालय, पालम ता. पालम जि. परभणी. **मोबाईल**:– ९४२३९४७००० **ईमेल**:– drnansahebpatil@gmail.com **अध्यापनाचा अनुभव**:– २५ वर्ष. **अध्यापन स्तर**:– पदवी. **स्पेशलायझेशन**:– ग्रामीण समाज, सामाजिक विकास व परिवर्तन. **आचार्य पदवी संशोधन मार्गदर्शक**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. ०३ विद्यार्थ्यांचे संशोधन कार्य सुरू. **संशोधन प्रकल्प**:– Post Independent Adult Education Movement on Social Changes in Parbhani District. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– १३. **सदस्य**, आयएसएस, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सदस्य, समाजशास्त्र अभ्यास मंडळ, स्वा. रा. ती. म. वि. नांदेड.

डॉ. प्रदीप दाजीबा पाटील. एम. ए., बी. एड., सेट, पीएच.डी., सहयोगी प्राध्यापक व समाजशास्त्र विभागप्रमुख, श्री. छत्रपती शिवाजी महाविद्यालय उमरगा. **मोबाईल**:– ९४२१३७४२८४. **ईमेल**:– patilpradeep1972@gmail-com **पीएच. डी. संशोधन विषय**:– 'निर्मलग्राम पुरस्कारप्राप्त गावांची सद्यस्थिती: एक समाजशास्त्रीय अभ्यास. (विशेष संदर्भ: उस्मानाबाद जिल्हा.) **अध्यापन अनुभव**:– १५ वर्ष **अध्यापन स्तर**:– पदवी व पदव्युत्तर. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **स्पेशलायझेशन**:– रिसर्च मेथोडॉलॉजी व ग्रामीण समाजशास्त्र. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– राष्ट्रीय–१८, आंतरराष्ट्रीय–०८. **सहभाग**:– २० चर्चासत्र, परिषद, कार्यशाळा व विद्यापीठीय स्तरावरील केंद्रीय युवक महोत्सवात 'संघप्रमुख' म्हणुन सहभाग. **आजीव सदस्य**: मराठी समाजशास्त्र परिषद. **आयोजन**:– ०४. **सामाजिक कार्य**:– मोफत सामुदायिक विवाह सोहळ्याचे आयोजन, समाज प्रबोधनपर व्याख्याने, ग्रामस्वच्छता व वृक्षारोपण.

पाटील श्रीधर नरसिंगराव एम. ए., सहायक प्राध्यापक, समाजशास्त्र विभागप्रमुख, आझाद महाविद्यालय औसा जि. लातूर. **स्पेशलायझेशन**:– सामाजिक संशोधन पद्धती. **निवास**:– सिंहगड सोसायटी, कणेरी रोड, लातूर. **मोबाईल**:– ९४२२६२५७०२. **ईमेल**:– shridharpatil48@gmail.com **अध्यापनाचा अनुभव**:– २२ वर्ष. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वा. रा. ती. म. विद्यापीठ, नांदेड. **सदस्य**, मराठी समाजशास्त्र परिषद. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– १०. **अध्यापन पध्दती**:– पीपीटी, व्याख्यान, चर्चासत्र. **सामाजिक कार्य**:– विद्यमान ग्रामपंचायत सदस्य, ग्रामस्वच्छता अभियान जलपुनर्भरण.

डॉ. खेमराज वसंत पाटील, एम.ए., समाजशास्त्र, बी.एड्., सेट, पी.एचडी., एम.ए.इतिहास, एम.ए.राज्यशास्त्र, सहयोगी प्राध्यापक, ॲड. एस. ए. बाहेती महाविद्यालय, जळगांव. **ईमेल**:– drkhemrajpatil@gmail-com **मोबाईल**:– ९४२३४८६११४. **घरचा पत्ता**:– १६, लक्ष्मी पार्क, अयोध्यानगर, जळगाव. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी व पदव्यूत्तर. **अध्यापनाचा अनुभव**:– २१ वर्ष. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– कवयित्री बहिणाबाई चौधरी, उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– २०. **सेमीनार व कार्यशाळेत सहभाग**:– ४१.

Dr. Padole Dnyanoba Vithalrao, M. A., M. Phil., Ph. D., Head, Department of Sociology, B. S. S. Arts, Science & Commerce College, Makani. **Specialization**: - Rural sociology and Indian Thinkars. **Home Address**: - At.Po. Makni, Ta. Lohar Dist. Osmanabad (MS) – 413604. **Email**: - dvpadole780@gmail.com **Mobile**: - 9403511393. **University**: - Dr. Babasaheb Ambedkar marathwada University, Aurangabad. **Teaching Experience**: - 22 years.

प्रा. कु. क्रिष्णा पासवान, एम. ए. एम. फिल. नेट (समाजशास्त्र), समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, प्रगती महिला महाविद्यालय, भंडारा. **स्पेशलायझेशन**: – जेंडर स्टडीज. **निवास**:– के स्क्वेअर, प्रिमियम अपार्टमेंट, नरेंद्र नगर, नागपूर. **मोबाईल नंबर**:– ९४२२१३४००१. **ईमेल** आय डी:– kp_pmm@rediffmail.com **अध्यापनाचा स्तर**:–पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– रा. तू. म. ना. वि. नागपूर. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १० वर्ष. **सदस्य**, इंडियन सोशिऑलॉजीकल सोसायटी, एल.एम. आय. ३२७३. सदस्य, मसप, स. क्र. ३५३. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– ३१.

प्रा. बंडू भाऊसाहेब पाटेकर, एम. ए. (समाजशास्त्र) नेट, सहाय्यक प्राध्यापक, वसंतराव नाईक शासकीय कला व समाजविज्ञान संस्था, नागपुर. **स्पेशलायझेशन**:– ग्रामीण समाजशास्त्र. **निवास**:– ७६, राजाराम नगर, नागपुर. **ईमेल** :– bandupatekar@gmail.com **मोबाईल नंबर** : ७७९८६३७०२५. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवीशिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र** :– राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपुर विद्यापीठ, नागपुर. **अध्यापनाचा अनुभव** :– ५ वर्ष. **सदस्य**, मराठी समाजशास्त्र परिषद क्र. ११२५. एकूण ०५ **शोधनिबंध** प्रकाशित.

डॉ. दया पांडे, एम. ए (समाजशास्त्र), एम.ए (भारतीय संगीत), सेट, पीएच. डी., पी. जी. डीप्लोमा इन वूमेन स्टडीज, पी. जी. डीप्लोमा इन काऊनसेलींग सायकोलॉजी. सहयोगी प्राध्यापक व विभाग प्रमुख, भारतीय महाविद्यालय, राजापेठ, अमरावती ४४४६०५. **स्पेशलयाझेशन** :– स्त्रीवादी अभ्यास, मानवाधिकार, संत गाडगेबाबा यांचे तत्वज्ञान, नागरी समाजातील समस्या, मानसोपचार. **समुपदेशक** – वैयक्तीक व कौटूंबिक समस्या. **निवास** :– डॉ. दया पांडे, गणेश कॉलनी, दसरा मैदान रोड, अमरावती. ४४४६०५. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र** :– संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **अध्यापनाचा अनुभव** :– २० वर्ष. सदस्य, इंडीयन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी सभासद क्रमांक एलएमआय – २१९१. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक ५४७. शिक्षकमंच IWSA, IWSS शिक्षक संघटनेचे सभासदत्व. **आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शक** – संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. ०२ विद्यार्थी आचार्य पदवी प्राप्त. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०७. **संशोधन प्रकल्प**:– **०१. २१ शोधनिबंध** प्रकाशित.

डॉ. श्रीनिवास नरहरी पिलगुलवार, एम. ए., नेट, पीएच. डी. विभाग प्रमुख, लोकमान्य महाविद्यालय, वरोरा. **स्पेशलायझेशन** :– आदिवासी समाज. **निवास**:– c/o, संजय कथडे, लक्ष्मी नगर, अभ्यंकर वार्ड, वरोरा. जि. चंद्रपूर. **इमेल**:–snpilgulwar@gamil.com **मोबाईल** :– ९८५०३८७२७६ **अध्यापनाचा स्तर** :– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र** :– गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली. **अध्यापनाचा अनुभव** :– १२ वर्ष. **सदस्य**, मसप. **शोधनिबंध प्रकाशित**:– **१७. पुरस्कार**:– मसप द्वारा २०१९ चा डॉ. अनुराधा भोईटे उत्कृष्ट प्रकाशित लेख पूरस्कार.

पितांबर विठोबाजी पिसे, एम. ए., एम. फिल., सहाय्यक प्राध्यापक व समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, राष्ट्रसंत तुकडोजी महाविद्यालय, चिमूर जिल्हा चंद्रपूर महाराष्ट्र (४४२९०३). **स्पेशलायझेशन**:– ग्रामीण समाजशास्त्र. **निवास**:– ठक्कर वॉर्ड, चिमूर ता. चिमूर जि.चंद्रपूर. मोबाईल:– ९४२२७३४७७०. **ईमेल**:– ppitambar 25@gmail.com **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– गोंडवाना विद्यापीठ, गड़चिरोली. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १२ वर्ष. **सदस्य**, इंडियन सोशियोलॉजिकल सोसायटी, मराठी समाजशास्त्र परिषद, कार्यकारिणी सदस्य विदर्भ समाजशास्त्र परिषद. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– १५. **अध्यापन पद्धती**:– व्याख्यान, प्रश्नोत्तरे, गटचर्चा, सेमीनार, डिजिटल तंत्रज्ञान पद्धती. **सामाजिक कार्य**:– राष्ट्रीय सेवा योजना विभागीय समन्वयक गोंडवाना विद्यापीठ,

गडचिरोली व कार्यक्रम अधिकारी म्हणून १२ वर्ष कार्य, स्वच्छता अभियान, पर्यावरण संवर्धन, रेड रिब्बेन क्लब एड्स जाणीव जागृती, विशाखा समिती द्वारे महिला कायदेविषयक मार्गदर्शन.

डॉ. भिमराव दलितराव पुंडगे, एम. ए. बी. एड. एम. फील., नेट, पीएच. डी. सहाय्यक प्राध्यापक, मॉडेल डिग्री कॉलेज घनसावंगी, जि. जालना–४३१२०९. **स्पेशलायझेशन**:– वैद्यकीय समाजशास्त्र, **निवास** : मु. पो. पिंपळदरी ता. औंढा जि. हिंगोली. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव**– १२ वर्ष. ०१ शोधनिबंध प्रकाशित.

डॉ. हरिदास उध्दवराव पेटकर, एम. ए. समाजशास्त्र, राज्यशास्त्र, एम. एस. डब्ल्यू., पीएच. डी., नेट, सहयोगी प्राध्यापक, कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय, चिखलदरा, जि. अमरावती – ४४४८०७. **स्पेशलाईझेशन** :– आदिवासी समाज. **निवास**:– परिवर्तन, प्लॉट नं. २५, गिरीपेठ, कारला चौक, आर्वी रोड, वर्धा ता. जि. वर्धा ४४२००१. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **अध्यापनाचा अनुभव**: २० वर्ष. सदस्य, इंडियन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, मराठी समाजशास्त्र परिषद. **आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शक** – संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **प्रकाशित ग्रंथ** :– ०२. **प्रकाशित शोध निबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडिंग मध्ये एकूण ३६ शोधनिबंध प्रकाशित. विषयासंदर्भात **परदेशवारी**:– श्रीलंका, कोलंबो कॉन्फरन्स, सस्टेनेबल ग्लोबल डेव्हलपमेंट पॉलीसी इश्यू अॅन्ड चॅलेंजेस इंटरनॅशनल लेवल, ऑर्गनाईझ बाय इंडिया, ऑस्ट्रेलिया आणि श्रीलंका यांच्या संयुक्त विद्यमाने वर्ष २०१६. **अध्यापन पध्दती**:– प्रश्नोत्तर पध्दती, सेमिनार, गटचर्चा, पीपीटी, अतिथी व्याख्यान, पोस्टर प्रदर्शनी इ. **सामाजिक कार्य**:– अंधश्रध्दा निर्मूलन समिती, स्वच्छता मोहीम, व्यसन मुक्ती, इ. विषयांवर व्याख्यानांचे आयोजन.

डॉ. ज्योती अरविंद पोटे, कार्यकारिणी सदस्य मराठी समाजशास्त्र परिषद, २०१८–२०२०. मुंबई विद्यापीठ प्रतिनिधी. एम. ए. एम. फिल. पीएच. डी., सहाय्यक प्राध्यापक, पी. डी. कारखानिस कला आणि वाणिज्य महाविद्यालय, अंबरनाथ. **स्पेशलायझेशन**:– स्त्री अभ्यास. **आचार्य पदवी संशोधन विषय**:– मुंबईतील महिला पोलीसांच्या भूमिका आणि ताणतणाव यांचा समाजशास्त्रीय अभ्यास. **निवास**:– गंगाधर कोऑपरेटीव्ह हाउसिंग सोसायटी, तिसरा मजला, रूम नं. १०, राघोबा शंकर रोड, चेंदणी कोळीवाडा, ठाणे पश्चिम–४००६०१. **मोबाईल**:– ९९६९०२८३७३. **ईमेल**:– jyotipote@gmail.com **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– मुंबई विद्यापीठ, मुंबई. **अध्यापनाचा अनुभव**:– २५ वर्ष. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– राज्य स्तर – ०६, राष्ट्रीय स्तर – ११, आंतर्राष्ट्रीय स्तर – ०६. **सदस्य**, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्र. ३६१.

प्रा. पोपळघट राजू शेषराव, एम. ए., एम. फिल., नेट, समाजशास्त्र, बी. एड., एम. एस. डब्लू., विभाग प्रमुख सहाय्यक प्राध्यापक, राजर्षी शाहु कला वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय पाथ्री. ता. फुलंब्री जि. औरंगाबाद. पिन कोड ४३१११ **मोबाईल**. नं. ८२७५३८८३१२/८६६८५४०५६० **Email** – rajpopalghat@gmail.com **स्पेशलायझेशन**:– ग्रामिण समाजशास्त्र. **निवास**:– मु. डोनगाव तांबे पो. बालानगर ता. पैठण जि. औरंगाबाद पिन कोड ४३११०५. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव** : ११ वर्ष सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण १९ शोध निबंध प्रकाशित. **अध्यापन पध्दती**:– स्मार्ट बोर्ड, पी.पी.टी., गेस्ट लेक्चर, गट चर्चा, भित्तीपत्रक, वर्ग सेमिनार. **सामाजिक कार्य**:– समाज परिवर्तनासाठी व्याख्यानांचे आयोजन, व्यसनमुक्तीवर समुपदेशन, तरूणांसाठी स्पर्धा परिक्षा व व्यक्तीमत्व विकास प्रशिक्षण, समाजातील अंधश्रद्धा निर्मुलनासाठी जनजागृती इ. कार्य.

Dr. Asaram Sakharam Paithane, M.A., M. Phil, Ph.D., Principal, V. V. M. S. Arts & Commerce College, Akkalkuwa, Dist. Nandurbar, Maharashtra. **University: -** K. B. C. North Maharashtra University, Jalgaon. **Teaching Experience: -** 32 yrs, (UG, PG) 11 yrs Asst. Prof. 21 yrs Principal, (5yrs Dean). **Director: -** IGNOU Centre Akkalkuwa, Dist. Nandurbar, Maharashtra. **Residential Add.: -** Mansoori Manzil, Near Daga Building, Main Road, Akkalkuwa, Dist. Nandurbar, Maharashtra, 425415. **Contact No.-** 9623695928 **E-Mail: -** paithaneasaram@gmail.com **Specialization-** Social Demography, Tribal Study, **Research Guide:** -K. B. C. N. M. U. Jalgaon. **Produced -** 7 Ph.D. Students, 8 M. Phil. Students. **Ph. D Research Work: -** Problems of Undergraduate Tribal Students in North Western Maharashtra**:** A Sociological Study. **Published Books:** – 03. **Published Research Papers: -** 06 National Journal, 08 International Journals. **Membership:** – Marathi Samajshastra Parishad, Indian Sociological Society, Principal Forum KBC NMU.Jalgaon (MH).

डॉ. संध्या अरुण पौडमल, एम. ए., एम. फिल., पीएच. डी., सहा. प्राध्यापक, प्रा. संभाजीराव कदम महाविद्यालय, देऊर तालुका कोरेगाव, जिल्हा सातारा–४१५५२४. **स्पेशलायझेशन** :– समाजशास्त्र. **घरचा पत्ता** :– कर्पे कॉम्प्लेक्स, विकासनगर, वेदभवन कार्यालयाजवळ, सातारा – ४१५००३. **मोबाईल नंबर** – ९१५८६६५४१७ **इमेल:** sandhyapaudmal143 @gmail.com **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १७ वर्ष. सदस्य, इंडियन सोशियालॉजिकल सोसायटी, सदस्य क्र. एलएमआय – ३०२७. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सदस्य क्र. ७१४. सदस्य, शिक्षक संघटना सुटा. **प्रकाशित ग्रंथ**:– संपादित– स्वयं रोजगार करणाऱ्या महिला, संवाद प्रकाशन कोल्हापूर, सप्टेंबर २०१७. **लेखन सहभाग (घटक)** : १०. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– एकूण ०५. **विषयाच्या संदर्भात परदेशवारी:–** आतंरराष्ट्रीय परिषद दुबई, जून २०१८. विभागातंर्गत आयोजन:– एकूण २ कार्यशाळेचे आयोजन (शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर अंतर्गत) **अध्यापन पद्धती:–** व्याख्यान. **सामाजिक कार्य**:– बालसंकुल रिमांड होम, सातारा येथे अनाथ मुलांना शालेय साहित्याचे वाटप व व्याख्यान. जानाई मळाई शिक्षण संस्था, सातारा या संस्थेला ५० पुस्तके आणि २०० वृक्ष देणगी स्वरूपात.

डॉ. अरुण विठ्ठल पौडमल, एम. ए. सेट, पीएच. डी., समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, यशवंतराव चव्हाण (केएमसी) कॉलेज, गंगावेश कोल्हापूर ४१६०१२. **घरचा पत्ता:** ए–२/१२, निकम पाक्र, देवकर पाणंद, कोल्हापूर ४१६०११. **इमेल** : arunpaudmal143@gmail.com **मोबाईल नंबर:** ९८२२४९४१३७. **अध्यापनाचा स्तर:** पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र:** शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर. **अध्यापनाचा अनुभव:** १७ वर्ष. सदस्य, इंडियन सोशियालॉजिकल सोसायटी दिल्ली, क्र. एलएमआय –२६१४. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद क्र. ६३९. **संपादित पुस्तके :–** ११. **लेखन सहभाग (घटक) :–** ग्रामीण समाजशास्त्र, शिवाजी विद्यापीठ, प्रकाशन, कोल्हापूर २००९. सामाजिक मानवशास्त्र, शिवाजी विद्यापीठ, प्रकाशन, कोल्हापूर २००९. Rural and Urban Society in India] Shivaji University Publication] Kolhapur 2011. सामाजिक संशोधन पद्धती, शिवाजी विद्यापीठ, प्रकाशन, कोल्हापूर २०१२. सामाजिक परिस्थितीकी विज्ञान, शिवाजी विद्यापीठ, प्रकाशन, कोल्हापूर २०१४. भारतातील ग्रामीण समाजशास्त्र, शिवाजी विद्यापीठ, प्रकाशन, कोल्हापूर २०१५. भारतातील नागर समाज, शिवाजी विद्यापीठ, प्रकाशन, कोल्हापूर २०१५. राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय जर्नल्समध्ये एकूण **१२ शोधनिबंध प्रकाशित**. समाजशास्त्र विषयाच्या संदर्भात परिषदेसाठी किंवा **व्याख्यानासाठी परदेशवारी** : आतंरराष्ट्रीय परिषद दुबई, जून २०१८. आतंरराष्ट्रीय परिषद बॅंकॉक, थायलंड जून २०१९. ०२ राष्ट्रीय अधिवेशने व १२ कार्यशाळेचे आयोजन. **सामाजिक चळवळीत किंवा इतर सामाजिक कार्य** : बालसंकुल रिमांड होम, सातारा येथे अनाथ मुलांना शालेय साहित्याचे वाटप व व्याख्यान. जानाई मळाई शिक्षण संस्था, सातारा या संस्थेला ५० पुस्तके आणि २०० वृक्ष देणगी स्वरूपात.

Arti Arun Fulsaundar, M. A., B. Ed., NET, SET, Asst. Professor, Dept. of Sociology, Ahmednagar College, Ahmednagar. **University**: - Dr.Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad. **Teaching Level**: - UG & PG teacher. **Teaching Experience**: - 4 years. **Email**: - artif9998@gmail.com. **Contact**: 8087960076/ 9270080085. **Academic Achievement**: - Awarded as a best student by Pune University for securing highest marks in special subject 'Sociology' in B. A. examination in Apr-2011. **Presented research Papers in conferences**: - 05. **Article in book**: - 01. **Conferences Attended**: - National and State level 08.

Dr. Smt. Sushila Phule G., M. A. Ph. D., (Retired) Associate prof. and Head, Department of Sociology, Dr. Sow I. B. P. Mahila Kala Mahavidyalaya, Aurangabad. **Residential Address**: - Vasundhara Colony, Saffalya Nivas, Plot No.8, Aurangabad.431002. Mobile: - 9860391976. **Ph.D. Topics**: - 'Socio Economics status of female works in industrial area of Aurangabad City.' **Teaching Experience**: - 30 years. Teaching Level: - UG & PG. **Ph. D. Research Guide**: - Dr. B. A. M. U., Aurangabad. 12 students awarded M. Phil., and 7 students awarded Ph. D. degree. **Workshop, Seminar attended**: 38. **Membership of professional**: - Life Member of All India Sociological society, LMI-2142, Life member of Maharathi SamajShastra Parishad. Asst. Secretary of Indian Scout Guide, District office, Aurangabad. Membership of BAMUKTA, Membership of BAMUPTA. **Co-Curricular Activities**:- Organized 4 workshops for students. **Book Published**: - 03.

Dr. Tukaram Ramrao Fisfise, M. A., NET, Ph. D., Head Dwpartment of Sociology, Shri Shivaji Mahavidhyalaya, Parbhani. **Specialization**: - Rural Sociology. **Home Address**: - At. Po. Aasegaon Ta. Jintoor, Dist. Parbhani. **Mobile**: - 9420532740 **Email**: - tfisfise001@gmail.com **University**: - S. R. T. M. University, Nanded. **Teaching Experience**: - 14 years. **Memberships**: - Marathi Samajshastra Parishad, SWAMUCTA. **Teaching Methods**: - Lecture, Group Discussion, Field visit. **Social Work**: -Actively participate in programme of ANS.

डॉ. गणेश नथ्थुजी बहादे, एम. ए. पीएच.डी., नेट, श्री. साईबाबा लोकप्रबोधन कला महाविद्यालय, वडनेर ता. हिंगणघाट जि. वर्धा, (महाराष्ट्र) पिन–४४२३०७. **स्पेशलायझेशन**:–ग्रामीण समाजशास्त्र. **निवास**:– आदर्श नगर, संत तुकडोजी वार्ड, हिंगणघाट जि. वर्धा. (महाराष्ट्र). **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी. **विद्यापीठ क्षेत्र** :– राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १० वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद. **मोबाईल**:– ९०४९६७३१६४. **इमेल** :– ganeshbahade94@gmail.com **प्रकाशित शोधनिबंध**:–०६.

डॉ. रेणुका दशरथराव बडवणे–भावसार, एम. कॉम. एम. फिल. एम. एड. बी. पी. एड. एम. एस. डब्ल्यू. पीएच. डी., एम. बी. ए., सहाय्यक प्राध्यापक, कर्मवीर प्रतिष्ठान जालना समाजकार्य महाविद्यालय, रामनगर, जालना. **स्पेशलायझेशन**:– जनरीक. **विषय**:– समाजकार्य. **निवास**:– घर नं. ३–१०–५, नॉव्हेल्टी कॉम्प्युटर्स, शनिमंदीर चौक, अंबड रोड, जुना जालना, जालना–४३१२०३. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी व पदव्यूत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १५ वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद. **आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शक**– जगदीशप्रसाद झाबरमल टिबरावाला युनिर्व्हसिटी, झुंझुनू, राजस्थान. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०७. **संशोधन प्रकल्प**:– मेजर रिसर्च प्रोजेक्ट– विद्यापीठ अनुदान आयोग पुरस्कृत 'एकॉनॉमिक स्टडी ऑफ श्येडयुल्ड कास्ट इन महाराष्ट्रा विथ स्पेशल रेफरन्स टु महार, मातंग ॲण्ड चांभार कास्ट'. **प्रकाशित शोध निबंध** :– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण १३ शोध निबंध प्रकाशित. **तज्ञ प्रशिक्षक** म्हणून यशदा पूणे, एम. सी. ई. डी. जालना, प्रबोधिनी पैठण, पी.टी.सी. जालना, पोलीस अधिक्षक कार्यालय जालना इत्यादी ठिकाणी मार्गदर्शन. **पुरस्कार**:– परिवर्तन रत्न पुरस्कार, मराठवाडा गौरव पुरस्कार, नेहरू युवा पुरस्कार, सावीत्रीबाई फुले आदर्श शिक्षिका पुरस्कार, विश्वकर्मा पुरस्कार प्राप्त. **आयोजन**:– ०१ कार्यशाळा व एका आंतरराष्ट्रीय परिषदेचे आयोजन. **अध्यापन पध्दती**:– गटचर्चा, आधुनिक तंत्रज्ञान, समाजकार्याशी संबधित प्रत्यक्ष भेटी. **सामाजिक कार्य**:– महिलांवर होणाऱ्या अन्याय अत्याचाराविरूध्द संघटनात्मक बांधणी व चळवळी, विविध वृत्तपत्रातून सामाजिक जागृतीपर लिखान. ग्रामीण व शहरी भागात मार्गदर्शन व शिबिराचे आयोजन.

डॉ. नंदलाल भिमराव बर्डे, एम. ए. एम. फिल. पीएच. डी., नेहरू कनिष्ठ कला महाविद्यालय, सावखेडा ता. गंगापूर जि. औरंगाबाद. **घरचा पत्ता**:– मु. पो. सावखेडा ता. गंगापूर जि. औरंगाबाद. **अध्यापन स्तर**:– कनिष्ठ महाविद्यालय शिक्षक. **अध्यापनाचा अनुभव**:– २२ वर्ष. **सदस्य**, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सदस्य सत्यशोधक शिक्षक सभा. **सामाजिक कार्य**:– अनाथ मुलांना मदत.

Prof. Sagar Loknath Badge, M. A., M. Phil., NET, Assistant Professor, Moolji Jaitha College, Jalgaon. **University**: - K. B. C. North Maharashtra University, Jalgaon. **Experience**: - 9 years. **Home Address** :- 'Loknath Nivas', Gat No. 166, Plot No.24, Behind old Datta Temple, kolhe hills road, Near Mobile tower, Wagh Nagar, Jalgaon.- 425001. **Email ID**: sagarlbadge@gmail.com **Mobile No**: 9096308377. **Specialization**: - Social Movement (Sociology) **Research Work**: - Social Movement and Rural area. **Research Project**: - Budding research Project Scheme for UG and PG Students. **Published Books**: - Samajshashtra Parishya. **Published Research Paper**: - 6 Research Paper on National Level.

डॉ. राजेंद्र फकिरा बगाटे, एम. ए., (समाजशास्त्र), नेट–जेआरएफ, एम. फिल., पीएच.डी., पीडीएफ (पोस्ट डॉक्टरेट) आणि एम. ए., (मराठी, राज्यशास्त्र, पाली, बुध्दीझम), पोस्ट डॉक्टोरल फेलो (आय.सी.एस.एस.आर), समाजशास्त्र विभाग, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद – ४३१००४. **स्पेशलायझेशन**:– वृद्धांचे समाजशास्त्र, शिक्षणाचे समाजशास्त्र आणि सामाजिक संशोधनाचे पध्दतीशास्त्र. **निवास**:– प्लॉट न. २५, रामाकृष्णा पाक्र, अकोला रोड, हिंगोली – ४३१५१३. **ईमेल**: bagate.rajendra3@gmail.com **मोबाईल**: ०९९६०१०३५८२. **अध्यापनाचा स्तर**:– विद्यापीठ शिक्षक/पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव**:– पाच वर्ष. **संशोधनाचा अनुभव**:– नऊ वर्ष. सदस्य, इंडीयन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सभासद क्रमांक ३५१६. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्र. ९३९. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०५. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स मध्ये एकूण ४५ शोधनिबंध प्रकाशित. **पुरस्कार**:– मसप उत्कृष्ट शोधनिबंध पुरस्कार, २०२०.

Dr. Sadiq Nazir Bagwan, M. A., NET, Ph. D., Assistant Professor, Department of Sociology, Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad. **Mobile**: - 9763894780. **Email**: sadiqnb111@gmail.com **Address**: - Dept. of Sociology, Dr. B. A. M. University, Aurangabad -431004. **Other Achievements: -** Allocated Indian Civil Accounts Service (ICAS) through UPSC Civil Services Examination – 2006. **Teaching Experience:**

- 12 years. **Level of Teaching:-** P. G. **Specialization:-** Rural Society, Industrial Sociology, Contemporary Social

Problems, Theoretical Perspectives in Sociology. **Papers presented: -** more than 20 research papers presented in various conferences. **Resource Person:-** Delivered several lectures on various topics, like; Preparation for NET Examination, for UPSC Civil Services aspirants, Motivational Skills, Bio-Data & Interview Techniques, Sociology and General Studies, for Civil services aspirants, Careers in Competitive Examinations, Competitive Exams and Sociology, Youth for Social Change, UPSC Civil Services: Planning and Strategies, for UPSC aspirants, etc. **Research Publications: -** more than 20 research papers published in various National and International Journals. **Awards: -** Awarded 'Shikshak Pratibha Puraskar-2012' by Department of Mass Communication & Journalism, D. B. A. Marathwada University, Aurangabad. **Membership of Professional Bodies: -** India sociological Society, Delhi.

डॉ. राजेंद्र यादवराव बारसागडे, एम. ए. समाज, इतिहास, नेट पीएच. डी., समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, एफ. ई. एस. गर्ल्स कॉलेज, चंद्रपूर. **विद्यापीठ क्षेत्र**: – गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली. **अध्यापनाचा अनुभव**:– २२ वर्ष. **अध्यापन स्तर**:– पदवी शिक्षक. **निवासी पत्ता**:– माता मदिंर वार्ड क्रमांक १३, राजुरा ता. राजुरा जि. चंद्रपूर ४४२९०५. **मोबाईल**:– ९६६५४९३८२८. **ईमेल**: – rbarsagade7@gmail.com सेमिनार वर्कशॉप, परिषदेत २० शोधनिबंध सादर. **सदस्यत्व**:– सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद. सदस्य, समाजशास्त्र अभ्यास मंडळ गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली. चंद्रपूर जिल्हा विधीसेवा प्राधिकरण सदस्य.

डॉ. दिलीप केशवराव बारसागडे, एम. ए., एम. फिल., पीएच. डी., नेट, सेट, समाजशास्त्र आणि समाजकार्य, सहाय्यक अधिव्याख्याता, फुले–आंबेडकर कॉलेज ऑफ सोशल वर्क, गडचिरोली. **निवास**:– केशवसुत, स्नेहनगर, धानोरा रोड, गडचिरोली–४४२६०५. **भ्रमणध्वनी**:– ९४२२१५२६१७. **ईमेल**:– dkbarsagade@gmail.com **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०२. **संपादित ग्रंथ**:– ०३. **शोध निबंध/संशोधन अहवाल**:– १८. **व्याख्याने**:– आर्थिक शिक्षणावर गडचिरोली व चंद्रपूर जिल्ह्यात सेबी साठी प्रशिक्षित साधन व्यक्ती म्हणून आजवर ३४० व्याख्याने, जपान, इंडोनेशिया, सिंगापूर, थायलंड, मलेशिया, नेपाळ आणि तैवान या देशात निमंत्रित व्याख्याने, युजीसी–मानव संसाधन विकास केंद्रासाठी निमंत्रित व्याख्याने. **सामाजिक संस्थात सहभाग**:– संस्थापक अध्यक्ष, स्पर्श, गडचिरोली, सचिव, स्कोप, गडचिरोली. राष्ट्रीय प्रतिनिधी, Japan Friendship and Asian Friendship society, Japan. जिल्हा समन्वयक, Maharashtra Voluntary Agency Network (MAHAVAN). **शासकीय संस्थात सहभाग**:– सदस्य, बाल कल्याण समिती, गडचिरोली. सदस्य, पिसीपिएनडीटी टास्क फोर्स समिती, गडचिरोली. सदस्य, व अनेक शासकीय समित्यांवर कार्यरत. सदस्य, समाजकार्य अभ्यास मंडळ, गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली. माजी सदस्य, निरंतर शिक्षण समिती, गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली. **विशेष संशोधन कार्य**:– गडचिरोली जिल्ह्यातील आदिवासी समुदायातल्या 'कुरमा' प्रथेवर संशोधन, राष्ट्रीय मानवाधिकार आयोगाची दखल, राज्यस्तरीय समितीची स्थापना, कुरमा कार्यावर केलेल्या कामावर माहितीपटाचे निर्माण, त्याला अनेक आंतरराष्ट्रीय पुरस्कार प्राप्त. **संशोधन कार्य मार्गदर्शक**:– एम फिल. (समाजकार्य) संशोधन मार्गदर्शक, ०७ विध्यार्थी. पीएच. डी. (समाजकार्य) ०२ विध्यार्थी. **पुरस्कार**:– Sir Makshagundam Vishvaisharaiyya Special award, Jalgaon. Ideal Social Worker, Gondwana University Gadchiroli. Samaj Ratna Puraskar, Nashik. Samaj Bhushan Puraskar, Nashik. Mahaguru Dronacharya Award, Mumbai. Best Educationalist award, Panvel.

Dr. Bishnu Charan Barik (born1955) **retired** as a senior Professor of Sociology (former Director) in the School of Social Sciences, Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded. **Email**: barik.bishnu@gmail.com **Mob**-9422872936. Prof. Barik had privilege to hold the office of Vice-Chancellor, Sambalpur University, Jyoti Vihar, Burla, Sambalpur, Odisha from 10th November 2011 to 9th November 2014. Prof. Barik also worked as Acting Vice-Chancellor of his own University for three times for a brief period each time. Prof. Barik during the tenure as the Director of the School (1997 to 2010) worked as a Co-ordinator of SAP-DRS-II of Sociology Department, Director of Women Study Centre and instrumental in introducing PG programme in Human Rights and Duties Education and Economics. He has completed his Master's, degree in Anthropology and Sociology, M. Phil and Ph. D in Sociology. His areas of research interest are Agrarian Studies, Migration, Weaker Sections, Dams and Displacement and Water Management. Besides he has attended three short term courses on Irrigation and Water Management in the Universities of Utah and Colorado State of U.S.A. in the year 1988. Prof. Barik has more than three decades of teaching, research, and administrative experiences working in the various organisations and institutions of the state of Gujarat, Maharashtra, and Odisha. Since January 2020, Prof. Barik has joined Central University of Odisha, Koraput on invitation, as a Visiting Professor in the Department of Sociology. **Publications**: - Prof. Barik has **published eight books** and more than forty research papers including

book reviews in the national and international journals. He worked as reviewer of International Journals like' Rural Social Work' published from South Australia; 'Agriculture and Human Values' published from Netherland and International journal 'Sociology and Anthropology' and 'Current Sociology' from U.S.A and 'Sociological Bulletin' ,New Delhi. Prof. Barik also worked in various committees of UGC, New Delhi and UPSC of Govt. of India, New Delhi, NACC Assessor, Bangalore and member of Public Service Commission of two states of India. Dr Barik **attended around 70 national and international** level seminars /conferences and presented papers. He has **visited overseas countries** like U.S.A, UK, South Africa, Spain, Denmark, Norway, Sweden, Argentina, Brazil, Japan, China, Austria, Italy, and Canada for academic assignments. **Four students** have been **awarded Ph.D** under his guidance and another one candidate is pursuing his Ph.D. Prof. Barik generated around Rs 2 crores for the School of Social Sciences while he was holding the position of the Director and around 55 crores for Sambalpur University as Vice-Chancellor. **Award & Recognition**:- Swami Ramanand Teerth Marathwada University,Nanded recognising his works awarded 'Dnyanteerth' looking to his contributions to the academic development of the university through sustained and selfless work of teaching, research and extension services. **Research Papers Published**: - More than 28 research papers published in various journals. **Book Review Articles Published**: - 09. **Membership**: - Life member, Indian Sociological Society, New Delhi. Life member of Marathi Samajshastra Parishad.

डॉ. मारोती मोतीराम बामणे, एम. ए. एम. फिल. पीएच. डी., समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, समोपदेशक, व्यसनमुक्ती व कौटुंबिक सल्ला केंद्र, वै. धुंडा महाराज देगलूरकर महाविद्यालय देगलूर, जि. नांदेड. **ईमेल**:– bamnemarotim@gmail.com **मोबाईल**:– ९४२०५३७९०५. राष्ट्रीय, आंतरराष्ट्रीय शोधनिबंधाचे सादरीकरण, **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी, **अध्यापनाचा अनुभव**:– २० वर्ष. विपीठ:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विपीठ, नांदेड. **पुरस्कार**:– महात्माफुले, राजर्षीशाहू महाराज, स्वामी विवेकानंद पुरस्काराने सन्मानित.

प्रा. पुरूषोत्तम रामराव बांडे, एम.ए. (समाजशास्त्र) एम. फिल.,नेट., समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, जिजामाता कला महाविद्यालय, दारव्हा जि. यवतमाळ **विद्यापीठ क्षेत्र**–संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती **निवास**– नगर परिषद कॉलनी, कारंजा लाड जि. वाशिम **मोबाईल**: ९६८९१८३४३७ **ईमेल**:– prbande@gmail.com **अध्यापन अनुभव**:–१२ वर्ष, **अध्यापन स्तर**– पदवी, **स्पेशलायझेशन**– ग्रामीण विकास, **अध्यापन पध्दती**–व्याख्यान, क्षेत्र अध्ययन पीपीटी व व्हीडीओ बेस प्रेझेन्टेशन, **प्रकाशित ग्रंथ**– ०१, **प्रकाशित शोधनिबंध**– १५. **पुरस्कार**–रा.स.यो. कार्यक्रम अधिकारी काळात महाविद्यालयास स्वच्छ भारत अभियान पुरस्कार प्राप्त. **सामाजिक कार्य**– लेक वाचवा अभियान, पल्स पोलियो लक्षीकरण अभियान, स्वच्छ भारत अभियान, मतदार नोंदनी व जनजागृती अभियान आदिमध्ये सक्रिय सहभाग.

डॉ. बिरादार प्रतिभा रंगराव, एम. ए., बि. एड. नेट. एम. फिल. पीएच. डी., समाजशास्त्र विभागप्रमूख, माऊली महाविद्यालय वडाळा, ता. उत्तर सोलापूर जिल्हा. सोलापूर ४१३२२२. **अध्यापन अनुभव**:– १२ वर्ष. **निवास**:– मु. पो. वडाळा तालुका. उत्तर सोलापूर जिल्हा. सोलापूर ४१३२२२. **ईमेल**– prb.mmw7@gmail.com **अध्यापनाचा स्तर** :–पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र** :– पूण्यश्लोक अहिल्यादेवि होळकर सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमाकं – ८१०. सदस्य, सुटा शिक्षक संघटना. **प्रकाशित शोध निबंध** :– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेंडिंग मध्ये २७ शोध निबंध प्रकाशित.

डॉ. प्रकाश सदाशिव बोबडे, एम. ए. पीएच. डी., सेवानिवृत्त, माजी समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **अध्यापन अनुभव**:– ४५ वर्ष. १९६९ ते १९८३ अधिव्याख्याता, पीपल्स कॉलेज, नांदेड. १९८३ ते १९९६ हिस्लॉप कॉलेज, नागपूर. १९९६ ते २००१ प्राध्यापक व विभाग प्रमुख, पदव्यूत्तर समाजशास्त्र विभाग, रा.तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **स्पेशलायझेशन**:– संशोधन पध्दती, औद्योगीक समाजशास्त्र. **संशोधन अनुभव**:– २० वर्ष. **संशोधन कार्य**:– नांदेड शहरातील कामगारांचे राजकीय पक्षांशी संबंध, कामगार नेतृत्व, कामगार संघटनातील स्पर्धा इत्यादी पैलूंद्वारे मराठवाडयातील कामगार, मालक संबंधाचा ऐतिहासिक परामर्श. **आचार्य पदवी मार्गदर्शक**:– रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. एकूण १० विद्यार्थी आचार्य पदवी प्राप्त. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०६. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये ३० च्या वर शोधनिबंध प्रकाशित. **संशोधन प्रकल्प**:– विद्यापीठ अनुदान आयोग पुरस्कृत एक लघु व एक बृहत शोध प्रकल्प पूर्ण. **सदस्यत्व**:– आजीव सदस्य, इंडियन सोशिओलॉजिकल सोसायटी, दिल्ली. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद. माजी सचिव, मराठी समाजशास्त्र परिषद, १९९७ ते १९९९. १९९८ मध्ये नागपूर येथे मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे १३ वे राष्ट्रीय अधिवेशन यशस्वी करण्यात महत्वपूर्ण सहभाग. **पुरस्कार**:– मराठी समाजशास्त्र परिषदेचा जीवन गौरव पुरस्कार, २०२० अमरावती येथील ३० व्या अधिवेशनात प्राप्त.

Dr. Ashok T. Borkar, Assistant Professor (Sr). Dr. Ashok T. Borkar is currently Assistant Professor at Department of Sociology, Rashtrasant Tukadoji Maharaj Nagpur University. He did his Master's degree in sociology from Hislop College, Nagpur, and obtained a Ph.D. in the same subject from Nagpur University. He has **18 years of teaching** and **16 years of research** experience to his credit. His areas of **interest** cover Gender Studies, Sociology of Human Rights, Subaltern Studies, Tribal Studies, Sociology of Social Movements and Sociology of Social Change and Development. He has **published a book** entitled 'Deceptive Development of Deprived: A case study of Korkus of Melghat'. The book is written in Marathi language. He has few research publications to his credit. He has presented **twenty two papers** in national seminars and **six in international conferences**/seminars. He **organized one national** round table conference entitled, 'Naxal in Indian State' in 2010. He completed one **short-term major project**, funded by NTPC Mouda, entitled: Assessment Survey of Project Affected Peoples of NTPC Mouda, Nagpur, funded by NTPC Mouda, in 2008-09. He is one of the **founding members** as well as the editor of the Journal of Interdisciplinary Policy Research and Action (IPRA). He is the life member of Marathi Samaj Sashtra Parishad and Indian Sociological Society. Several scholars are pursuing research for doctoral degrees under his supervision.

डॉ. नलिनी बोरकर–भगत, एम. ए. पीएच. डी., नेट, समाजशास्त्र, एम. ए. मराठी, एम. ए. इंग्रजी, एम. ए. राज्यशास्त्र, एम. ए. इतिहास, सहाय्यक प्राध्यापक, समाजशास्त्र विभाग, कला, वाणिज्य पदवी महाविद्यालय, पेटोलपंप, जवाहरनगर, जि. भंडारा – ४४१९०६. **निवास**:– 'गुलमोहर', विनोबा नगर, तुमसर जि. भंडारा – ४४१९१२. **स्पेशलायझेशन**:– सामाजिक जाणीव, ग्रामीण व नागरी समाजशास्त्र, साहित्याचे समाजशास्त्र. **अध्यापन अनुभव**:– ०७ **संशोधन अनुभव**:– ०५ वर्ष. वर्ष. **प्रकाशित ग्रंथ**:– 'भावनांचे प्रतिबिंब', काव्यसंग्रह प्रकाशित. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– **३२. शोधनिबंध सादरीकरण**:– आंतरराष्ट्रीय स्तर – ०४, राष्ट्रीय स्तर – १४, राज्य स्तर – १२. अध्यापन पध्दती:– व्याख्यान, क्षेत्रभेट, गटचर्चा, पीपीटी. **पुरस्कार**:– दैनिक लोकमत, नागपूर तर्फे 'जिल्हा स्तरीय सखी अवार्ड', ८ मार्च, २००८. **सामाजिक कार्य**:– विविध महिला संघटनामध्ये महिला जागृतीचे कार्य.

Ashish Ramesh Borkar, M. A. (Sociology), M. Phil, NET, B. Ed., Head, Department of Sociology, Late Parvatabaii Madankar College, Warthi, Ta. Mohadi, Dist. Bhandara. **Experience**: - 18 years. **University**: - R. T. M. Nagpur University, Nagpur. **Email**: - vimrshborkar2017@gmail.com **Mobile**:- 9423671895. **Teaching Level**: UG. **University Area**: - R.T. M. Nagpur University, Nagpur. **Publications**: - Book published 01. **Papers Published**: - 13 papers in International Journals. 9 Paper Present in National Conference.

Dr. Kailas B. Borse, M. A. (Soc), Ph.D. DCM, Banking, CPCT, MH CIT, Assistant Registrar, YCMOU, Nashik. **Home Address**: - 1, Saideo Row Houses, Durganagar, Trimurti Chowk, Nashik-8. **Cell**: 9403774548. **E-mail**:- kbborse26@gmail.com **Book Published**: - 02. **Published Research Papers**:- In Journals – 04, In conference proceeding – 07, **Counselling Experience:-** Yash Nirman Project YCMOU, Nashik यशनिर्माण प्रकल्पांतर्गत वोंबिलटेक पाडयावर पूर्वतयारी शिक्षणक्रमाचे समंत्रण, संगणक प्रशिक्षण व कृशी प्रशिक्षण, २०११, मुक्त विद्यापीठातील शिक्षणविषयक. Krushi Vidnyan Kendra (KVK) YCMOU, Nashik, 2009-2012. Shri Shivaji Arts, Commerce College, Amravati, 2012-2018. **Membership: -** Member of Distance Education Committee in Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati. Secretary of Maharashtra Union Officers Association, YCMOU Unit, Nashik. Member of State Executive of Maharashtra University Employees Federation. **Other**: - Appointed as Member on Counselor Eligibility Scrutiny Committee by YCMOU Nashik, Member of Cultural Programme Committee on the occasion of Sixth Maharashtra State Inter-University Youth Festival. Member of YCMOU Cricket Team since 2011 To 2017. **Awards, Honors and Achievements: -** Interviewed in AKASHWANI, Amravati distinctly on 'Program of Hello Amravati about college canvass. (2017). Interviewed in 'AKASHWANI', Nagpur on 'Program of Yuvawani about college canvas on March, 2013.

डॉ. सौ. साधना बाबुराव बुरडे, एम.ए., एम.फील, पीएच.डी, विभाग प्रमुख, श्री शिवाजी कला वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, कंधार ४३१७१४ जि. नांदेड. **स्पेशलायझेशन** :– आदिवासी समाज. **निवास** :– शिवाजी कॉम्पलेक्स, फ्लॅट नं. १०३, मेन रोड, आनंद नगर, नांदेड– ४३१६०५. **अध्यापनाचा स्तर** :– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ३१ वर्ष. सदस्य, इंडियन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सभासद क्र. एलएमआय–१८१३. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक ३६०. सदस्य, मुक्टा शिक्षक संघटना. **आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शक** – स्वामी रामानंद

तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ नांदेड (महाराष्ट्र) ०२ विद्यार्थी आचार्य पदवी प्राप्त. **प्रकाशित ग्रंथ**:— ०२. तमाशातील स्त्रि कलावंतांचे जिवन आणि समस्या, निर्मल प्रकाशन, नांदेड. १५ ऑगस्ट २०११. सामाजिक संशोधन पध्दती, राऊत पब्लिकेशन, नांदेड ऑक्टोबर — २०१४. **प्रकाशित शोध निबंध**:— विविध जर्नल्स मध्ये १५ शोध निबंध प्रकाशित.

रमेश श्रीराम भड, एम. ए. बी. एड., विभाग प्रमुख, श्रीमती क. बा. सोमाणी कला कनिष्ठ महाविद्यालय, बोरगांव मंजू, जि. अकोला — ४४४१०२. **घरचा पत्ता**:— श्रेय नगर, कोठारी वाटीका नं. ४, मलकापूर जि. अकोला — ४४४००१. **विद्यापीठ क्षेत्र**:— संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **अध्यापनाचा अनुभव**:— १४ वर्ष. **सदस्य**:— विदर्भ ज्युनियर कॉलेज टीचर्स असोशियशन. अध्यापन पध्दती:— व्याख्यान पध्दती, कार्यानुभव, क्षेत्र भेट, सहल, गटचर्चा इत्यादी.

प्रोफेसर डॉ. राहुल जनार्दन भगत, कोषाध्यक्ष, मराठी समाजशास्त्र परिषद, २०१८ ते २०२०. एम. ए. पीएच. डी. सेट, प्राध्यापक व समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, सेठ नरसिंगदास मोर कॉलेज ऑफ आर्टस, कॉमर्स अॅन्ड श्रीमती गोदावरी देवी सराफ विज्ञान महाविद्यालय, तुमसर जि. भंडारा. **निवास**:— 'गुलमोहर', विनोबा नगर, तुमसर जि. भंडारा — ४४१९१२. **मोबाईल**:— ९४२०३५९६५७, ९८३४९८८३३७. **ईमेल**:— rjbhagat1968@yahoo.co.in **अध्यापनाचा अनुभव**:— २४ वर्ष. **अध्यापन स्तर**:— पदवी शिक्षक. **स्पेशलायझेशन**:— स्थलांतर, विस्थापन व पुर्नवसन, ग्रामीण व शहरी समाजशास्त्र. **प्रकाशित ग्रंथ**:— ०३. **संशोधन प्रकल्प**:—०१, गोसे खुर्द प्रकल्पामूळे विस्थापित झालेल्या भंडारा जिल्हयातील विस्थापितांच्या सामाजिक व आर्थिक समस्यांचे अध्ययन, यु. जी. सी. अर्थसहायित, २०११ ते २०१३. **ॲकेडेमीक कार्य**:— संपादक, पिअर रिव्हिव्यू जर्नल — नॅशनल जर्नल ऑन सोशल इश्यूज अॅण्ड प्रॉब्लेम्स, आयएसएसएन नं. २२७८—३१९९. मागील आठ वर्षापासून सदर जर्नल चे नियमित संपादन. कार्यकारी संपादक, मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे मुखपत्र — समाजशास्त्र संशोधन पत्रिका, आयएसएसएन २२३०—७७४५, २०१९ व २०२०. संपादक, मराठी समाजशास्त्र परिषद, व्यक्ती परिचय ग्रंथ, २०२१, कोर्स कोऑर्डीनेटर, सिक्स्थ मंथ सर्टीफिकेट कोर्स ऑफ रिसर्च मेथोडोलॉजी. **प्रकाशित शोधनिबंध**:— राज्य स्तर — ०८, राष्ट्रीय स्तर — ३०, आंतरराष्ट्रीय स्तर — ०४. मान्यताप्राप्त संशोधन पत्रिकांमध्ये प्रकाशित शोधनिबंध — १२. **आचार्य पदवी विषय**:— गोंदिया व गडचिरोली जिल्हयातील स्थलांतरीत बांग्लादेशीय लोकांच्या आर्थिक संस्था व सांस्कृतिक प्रतीमानातील परिवर्तनाचे समाजशास्त्रीय अध्ययन. **आचार्य पदवी संशोधन मार्गदर्शक** — रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. ०२ विद्यार्थी आचार्य पदवी प्राप्त. **पुरस्कार**:— मराठी समाजशास्त्र परिषदेचा २०१४ करीता 'डॉ. अनुराधा भोईटे उत्कृष्ट प्रकाशित शोधनिबंध पुरस्कार. वर्ष २००४ चा उत्कृष्ट कार्यक्रम अधिकारी पुरस्कार, लोकसंख्या शिक्षण मंडळ, रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. डॉ. आंबेडकर फेलोशिप, २००४, डॉ. आंबेडकर साहित्य अकादमी, न्यू दिल्ली. उत्कृष्ट शिक्षक पुरस्कार, पर्यावरणशास्त्र २०११—१२, एस. चांद आणि सेवादल महाविद्यालय, नागपूर. **आयोजन**:— ०२ नॅशनल कॉन्फरन्स. १. आयोजक, मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे १७ वे अधिवेशन, ६ व ७ जानेवारी, २००६. २. आयोजक, विद्यापीठ अनुदान आयोग पुरस्कृत 'National conference on Tribal Development Scheme: Themes and Perspectives' २९ जानेवारी, २०१३. **इतर महत्वपूर्ण संस्था व समितीवर कार्य**:— सदस्य, समाजशास्त्र विशेष कार्य समिती, रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपुर, २०१५ ते २०१८. समीक्षक, १२ वी च्या समाजशास्त्र या क्रमीक पुस्तकाचे समीक्षण, प्रकाशक महाराष्ट्र राज्य पाठयपुस्तक निर्मिती मंडळ, पुणे. सदस्य, समाजशास्त्र अभ्यास मंडळ, महाराष्ट्र राज्य पाठयपुस्तक निर्मिती मंडळ, पूणे, २०१४ ते जून, २०१८ पर्यंत. **सदस्यत्व**:— आजीव सदस्य, इंडियन सोशिऑलॉजिक सोसायटी, न्यू दिल्ली. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद.

डॉ. राजकुमार किसनराव भगत, एम. ए. एम. फिल, पीएच. डी., सहायक प्राध्यापक व विभाग प्रमुख, राजीव गांधी महाविद्यालय, सडक अर्जुनी जि. गोंदिया. मोबाईल नं.:— ९४२२३ ४८२९५ **घरचा पत्ता**:— मु. पो. सडक अर्जुनी ता. सडक अर्जुनी जि. गोंदिया. **स्पेशलायझेशन**:— ग्रामीण समाजशास्त्र, नागरी समाजशास्त्र, तंटामुक्त समिती. **अध्यापनाचा स्तर**:— पदवी शिक्षक. **अध्यापनचा अनुभव**:— २५ वर्ष. **विद्यापीठ क्षेत्र**:— रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **सदस्यत्व**:— सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सदस्य, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर टिचर्स वेलफेअर असोशियशन, नागपूर. **शोधनिबंध प्रकाशित**:— ०९. **सामाजिक कार्य**:— महिला आयोगाअंतर्गत असलेल्या पंचायत समिती स्तरावर 'समुपदेशक', दिवानी व फौजदारी न्यायालय सडक अर्जुनी येथे पॅनल मेंबर, अंधश्रध्दा निमुर्लन समितीचे तालुकाध्यक्ष, महाराष्ट्र पत्रकार संघाचे तालुकाध्यक्ष, मानवाधिकार आयोगाचे सदस्य म्हणून कार्य.

डॉ. देविदास श्रीराम भगत, एम. ए. बी. एड. पीएच. डी., समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, यशवंतराव चव्हाण कला व विज्ञान महाविद्यालय, मंगरूळपीर जिल्हा वाशिम. **निवास**:— नालंदा निवास, कल्पना नगर, नवीन सोनखास, मंगरूळपीर जि. वाशिम ४४४४०३. **मोबाईल**:— ९६८९७५२६७३, ९४२३६६१८२८. **ईमेल**:— drdevidasbhagat@gmail.com **अध्यापनाचा स्तर**:— पदवी

व पदव्यूत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **अध्यापनाचा अनुभव**:– २५ वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्र. ६०७. सदस्य, नुटा शिक्षक संघटना. **आचार्य पदवी संशोधन मार्गदर्शक**– संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती आणि रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. ०३ विद्यार्थी आचार्य पदवी प्राप्त. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडिंग मध्ये एकूण ४० शोधनिबंध प्रकाशित. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान व चर्चा पध्दती.

डॉ. संजय ज्योतीराम भगत, एम. ए., एम. फिल., नेट, पीएच. डी., समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, महात्मा ज्योतिबा फुले महाविद्यालय, पार्वती नगर नं. २, अकोली रोड, अमरावती. **विशेषज्ञता**:– ग्रामीण व नागरी समाजशास्त्र. **निवासी पत्ता**:– गुरुकृपा कॉलनी, डेंटल कॉलेज समोर, एस. आर. पी. कॅम्प, अमरावती–४४४६०२. **मोबाईल**:– ९२८४३५३७५२. **इमेल**:– :sanjayjbhagat76@gmail-com **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ११ वर्ष. **सदस्य**, मराठी समाजशास्त्र परिषद, इंडियन सोशीओलॉजीकल सोसायटी.

प्रा. प्रियदर्शन भवरे, एम. ए., एम. फिल., नेट, सेट, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, बद्रीनारायण बारवाले वरिष्ठ महाविद्यालय, जालना. **मोबाईल**: – ९४०५९१३२९७ **ईमेल**:– priyadarshan1971@gmail.com **अध्यापनाचा अनुभव**:– २४ वर्ष. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **संशोधन कार्य**:– 'मराठवाडयातील राज्यसेवेतील दलित अभिजन: दलितांच्या विकासासंदर्भातील त्यांचे उत्तरदायित्व, अनुभव आणि प्रतिक्रिया' या विषयावर पीएच. डी. चे संशोधन कार्य सुरू. **सदस्यत्व**:– मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्र. ५५४. सदस्य, इंडियन असोशिएशन फॉर सोशल अँड हेल्थ, सदस्य, ऑल इंडिया सोशिऑलॉजीकल सोसायटी दिल्ली, एलएमआय–१७९४. विविध सेमिनार, कार्यशाळा व परिषदांमध्ये सक्रीय सहभाग. मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या १६ व्या अधिवेशनाचे २७ व २८ नोव्हेंबर २००३ ला यशस्वी आयोजन. विविध सामाजिक, सांस्कृतिक उपक्रमांमध्ये सहभाग. परिवर्तनाचा वाटसरू, सुगावा, समाजशास्त्र संशोधन पत्रिका आदि वैचारिक मासिकात लेखन प्रसिध्द. विविध वर्तमानपत्रात समकालीन विषयावर लेखन प्रसिध्द. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल मध्ये एकूण १२ संशोधन निबंध प्रकाशित. **पुरस्कार**:– दैनिक लोकमत चा उत्कृष्ट लेखनाचा २००३ या वर्षासाठी घेण्यात आलेल्या स्पर्धेत सामाजिक, राजकीय, राज्यस्तरीय पुरस्काराने सन्मानित. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान, गटचर्चा, फिल्ड वक्र. **सामाजिक कार्य**:– फुले, शाहू व आंबेडकरी विचारधारेच्या चळवळीत सक्रिय सहभाग.

Bhadane Raju Lotan, M. A. Ph. D., Associate Professor, Department of Sociology, A.S.Mandal's C.H.C.Arts, S.G.P. Commerce and B.B.J.P. Science College, Taloda Dist. Nandurbar (Maharashtra) **University**: - K. B. C. North Maharashtra University, Jalgaon. **Permanent Address**: - 60, Harklal Nagar, Shahada Road, Taloda. Dist. Nandurbar. **Mob**. 9423344699. **Teaching Experience**: - 22 Years. **EMail**: - rlbhadane.taloda@gmail.com **Seminar/Workshops/Conferences participation**: - 34. **Book Published**: - 01. **Paper Presented**: - 05. **Paper Published**: - 15. **Life member**, Marathi Samajshstra Parishad. Member of N.G.O. (Satpuda Janvikas Foundation) Member of North Maharashtra University and College, Teachers Organization (NMUCTO). **Teaching Methods**: - Lecture, Chalk-board, ICT, PPT, Group discussion etc.

डॉ. साहेबराव पंढरीनाथ भालेराव, कार्यकारिणी सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, २०१८–२०२०. स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ नांदेड प्रतिनिधी. एम. ए., एम. फील., पीएच. डी., बि.एड., सहयोगी प्राध्यापक, कै. डॉ. शंकरराव सातव कला व वाणिज्य महाविद्यालय, कळमनुरी जि. हिंगोली. **आचार्य पदवी संशोधन विषय**:– आंध आदिवासी जमातीतील स्त्री शिक्षणाचा दर्जा व परिवर्तन: एक समाजशास्त्रीय अभ्यास. **स्पेशलायझेशन**:– आंध अदिवासी समाज. **निवास**:– मु. पो. २०५, गंगानगर, राणीसती मंगलकार्यालयाजवळ, ता. जि. हिंगोली. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी. विद्यापीठ क्षेत्र :–स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ नांदेड. **अध्यापनाचा अनुभव**:– २९ वर्ष. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०२. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– राज्य स्तर: ०६, राष्ट्रीय– ०९, आंर्तराष्ट्रीय– ०२. **सदस्यत्व**:– इंडीयन सोशिआलॉजीकल सोसायटी, सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद. **पुरस्कार**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड कडून जे. सी. एस. पुरस्कार. स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड कडून रासेयो, उत्कृष्ट कार्यक्रम अधिकारी पुरस्कार.

Dr. Bhise Ramchandra Munjaji, M.A. (Sociology), M.Phil., PhD. NET, Vice-Principal & Head Assist. Professor, Department of Sociology, Digambarrao Bindu Arts, Commerce & Science College, Bhokar, Tq: Bhokar, Dist: Nanded. **Residence**: - 203, 'Yashwant' Ganpati Apartment 'A' Sharda Nagar, Near Anand Nagar,

Nanded 431605 (M.S.) **Contact**- 9975704235. **E-mail**: bhise.ramchandra55@gmail.com **Teaching Experience**: -

P.G.-05 Years, U.G.- 15 years. **Research Experience**: Ph. D. Research Supervisor SRTMU, Nanded. **Title of the Thesis for Ph.D.**:- 'Status and Role of Rural Matang Women (A Sociological Study of Rural Matang Women with Special Reference to Parbhani District.) **Research Area of Specialization**: - Social Movement & Women Studies, Dalit Women. **Seminars, Workshops & Conferences**: - 35. **Paper Presented** in International seminars: 04. National seminars: 30. State Level Seminars, Workshops & Conferences: 15. International seminars Attended: 01. National Conference, Seminars Attended: 14. Attended in State Level Seminars, Workshops & Conferences: 07. Chaired sessions as a chair & Resource person: 07. **Organizing Seminars / Conferences / Workshops**: - 07. **Publications**: - As a single Author – 02 books. **Edited Books**: - 08. **Paper Published**: - Published Papers in **Journals**: 17. Full papers in conference/Seminars **proceedings**: 09. Full length Papers published **in Books**: 05. **Memberships**: - Life Member of All India Sociological Society, Delhi, 3127. Life Member of MSP, 563. Indian Association of Women Studies (IAWS), New Delhi. Ex. Senate Member, SRTMU Nanded, August 2011-2016. BOS PG syllabus Member: Distance Education SRTMU Nanded. Chairman and Member: SRTMU Nanded. Member Bhahishal Center SRTMU, NANDED. **Awards & Honours**: - Ajinkya Yuva Award (2001). Mahatma Phule Teacher Award (2010). Rajshri Shahu Maharaj National Teacher Award (2012). Babu Genu Ram Arts Culture academic, New Delhi. Swami Vivekanand International Educational Award (September 2014), World Human Rights Council of India. Nehru International Educational Award (16 February 2014), (International Human Rights Justice Federation). (NYK Satara). **Social Work**: - associated with many social organizations and doing social work for backward people.

Dr. Nitin Rameshrao Bhingare, M. A. M. Phil. NET, SET, Ph. D., Assistant Professor in Sociology, M. M. College Darwha Dist Yawatmal 445202 MS. **Home address**: - At - Janori, Post - Ghoto, TQ. - Karanja (lad) Dist - Washim Pin code 444105 Maharashtra. **Contact No.** – 9890292879 / 9890656200 **Email**- nrbhingare@gmail.com **Experience: –** 08 Years**. Research Papers Published:-**19.

डॉ. प्रमिला भुजाडे, एम. ए., एम. एड, एम. फिल, पीएच. डी. नेट, विभाग प्रमुख, वसंतराव नाईक शासकीय कला व समाजविज्ञान संस्था, नागपूर. **स्पेशलायझेशन** :– आदिवासी समाज. **घरचा संपूर्ण पत्ता**:– नझूल ले आऊट, जरीपटका, नागपूर. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १२ वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सदस्य क्रं. ७७३. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०३. **परदेशवारी**:– समाजशास्त्र विषयावरील विविध कॉन्फरन्स साठी बंकॉक, थाईलेड, मॉरीशेस या देशात प्रवास. **सामाजिक कार्य**:– दिव्यांग, अनाथ बालक, वृध्दाश्रमातील वृध्द, यांच्यासाठी कार्य, तसेच सामाजिक सार्वजनिक उपक्रमात सक्रिय सहभाग. शासकीय सेवेत असल्यामुळे चळवळीत कार्य करत नाही.

Professor Uttam B. Bhoite, Ph. D. **Residential Address**: - 16, Shantiniketan Housing Society, D. P. Road, Aundh, Pune-411030. **E-mail ID**:-uttamraob@gmail.com **Mobile**: - 9822052614. **Experience**: - Teaching-35 years, Research- 20 years. **Publications**: - 10 books and several Articles. **Important Positions Held**: - **Professor and Head**, Department of Sociology, University of Pune. **Vice Chancellor**, Yashwantrao Chavan Maharashtra Open University, Nashik. **Vice Chancellor**, Bharati Vidyapeeth University, Pune. **Vice President**, Indian Association of Canadian Studies, New Delhi. **President**, Indian Sociological Society (2nd largest Organisation of Sociology Professionals in the world). **Member**, Indian Council of Social Sciences Research, New Delhi. **Positions held: - Member** of Governing Council / Executive Coincil of – Tilak Maharashtra University, Pune. Centre for Social Sciences Studies, Kolkatta. Tata Institute of Social Sciences, Mumbai. A. N. Sinha Institute of Social Sciences, Patna. **Member**, Executive Coincil, Central University, Gulbarga. Member, Academic Council, Moulana Azad National University, Hyderabad. Member, Finance Committee, Central University, Gulbarga. **Visitor's Nominee** on Selection Committee of Central University of Hyderabad. **Chancellor's Nominee** on the Management Council of Shivaji University, Kolhapur. **Member** of Managing Committee and Treasurer of Indian Sociological Society (for 12 years). **Founder Member** and **Vice President**, Indian Association of Canadian Studies, New Delhi (twice). **Member**, Subject Committee of Sociology of University Grants Commission. **Member**, Standing Committee Association of Indian Universities. **Member** of various Visiting, Inspections, and other Committees constituted by the UGC, NAAC, AIU, Governments of India and Maharashtra. **Member** of various Search Committees constituted for Vice Chancellors of various Universities as well as Faculty Selection Committees of different Universities. Nominated Member of Board of Studies in Sociology, B. A.M. University Aurangabad, Gulbarga University, Gulbarga. **Chairman** of Board of Trustees

Bharat ItihasSanshodhak Mandal, Pune (a century old Research Institute of History). **Trustee** of Modern Education Society and its Controller of Examinations (a reputed educational organization in Pune). **Research Project**: - 'A Study of Socio-Economic Conditions of Scheduled Castes and Scheduled Tribes Students', sponsored by the University of Poona. 'A Comparative Study of University Systems in Canada and India', sponsored by the Shastri Indi-Canadian Institute, New Delhi, **Honours, Awards etc.:**- Best Teacher Award of Government of Maharashtra. Award for Meritotious Services of Indian Association of Canadian Studies. Senior Fellowship of Shastri Indo Canadian institute, New Delhi (attached to Queen's University, Kingston, Canada). Faculty fellowship of Shastri Indo Canadian Institute, New Delhi. Visiting Professorship of Indiana University, Pennsylvania (USA). Lifetime Achievement award by- Indian Sociological Society, Alumni Association, N. Wadia College, Pune, Marathi Samajshastra Parishad Maharashtra, Bharati Vidyapeeth Pune, Modern Education Society Pune, Pune Prestige Academic Award 2020. **Foreign Exposure**: - Visited Sweden, Germany, Thailand, U. S.A., Canada, South Africa, Bangladesh, and China on various academic assignments. Visited Canada, as a fellow of the shastri Indi-Canadian Institute from June 1982 to December 1982, and was affiliated to the Department of Sociology, Queen's University, Kingston, Canada. **Participated**: - In more than 100 National and International Seminars, Conferences etc. Gave keynote addresses and chaired sessions in quite a few of them. **Invited Lecturers**: - Gave invited lectures in many Universities and other Academic Institutions. **Academic Positions held in the University of Pune**: - Head of the Department of Sociology. Member, Executive Council. Member, Academic Council. Dean, Faculty of Moral Social Sciences. Chairman, Board of Studies. Director, International Student Centre. Director, Department of Adult Continuing Education, Employment Exchange Bureau etc. Rector. Director, College Development Council. Member, various Statutory Committees. **Books Published**: - 05. **Book Review**: - 03. **Delivered Lectures**: - Delivered lectures at the Post-Graduate Center, Basweshwar Mahavidhyalaya, latur, 1981. Delivered lectures as Post-Graduate Centre of Marathwada University, Aurangabad, 1983. Delivered lectures at the summer course organized by theDepartment of Sociology, Queen's University Kingston, Canada of 'Hindu Religion and Hindu Social Structure', 12th August 1982. Gave a seminar on 'Dalit Literature and Dalit Consciousness' at the Centre for South Asian Studies, University of Toronto, Toronto, Canada, and 1st December, 1982. Gave a seminar on 'Indian Universities' for the South Asian Study Group and the Department of Sociology, Queen's University, Kingston, 7th December, 1982. Acted as a resource person in a seminar on 'Transfer Technology' organized by the Green Revolution Group of Queen's University Kingston, 1982.

Professor B.V. Bhosale, M.A., Ph.D. (Pune), Professor in Department of Sociology, Mumbai University, Mumbai. Specialization and Areas of Interest: Sociology of Informal Sector, Industry, Labour, and Globalization, Sociology of Megacities, the Making of Mumbai and Tourism Economy. **Address**: - Department of Sociology, University of Mumbai, Vidyanagri, Santacruz (E), Mumbai – 400 098. Mobile No.:- 9224014294. **Email Address**: bvbhosale@hotmail.com **Designation**: - Professor. **Teaching Experience**: - 23 years. **Books Publications**:- 06. **Articles in Books**: - 05. **International Journal** (Articles):- 03. **Journal** (Articles):-10. **Research Bulletin** (Articles):- 02. **Monographs**: 05. **Book Review** in Sociological Bulletin, Journal of Indian Sociological Society: 08. **Research Supervision**: - Guided 5 Ph. D. students. **Research Project carried out**:- Matheran Dilemmas of Development and emerging issues, ugc, Special Assistance Programme, New Delhi, 2004. History of Matheran Hill Railway, UGC, Special Assistance Programme, New Delhi, 2007. International Research Project Social representation of Globalization, Collaborated with Prof. Lucy Baugnet University of Picardie, Amiens, France and Maison de Sciences, Paris 1 year (2006) Shared findings from Mumbai at Maison De Sciences , Paris 2006. Institutionalization of shoe craft in modern urban space: on example of St-Petersburg (Russia) and Mumbai (India), In collaboration with Department of Economic Sociology St. Petersburg University, Russia, 01.01.2016 to 01.09.2017. **Seminars, Conference, Symposia, Workshop, etc. Attended**: - More than 70. **Membership/Participation in Bodies/Committees on Education and National Development**:- Member of Review Committee, for evaluating social work colleges in Maharashtra, formed by Department of Social Welfare, Government of Maharashtra, 2003. Chairperson, Ad-hoc Board of Studies in Sociology, University of Mumbai, May, 2016. Internal Expert, Research and Recognition Committee, University of Mumbai, 2019. **Professional Membership**: - Life Member of Indian Sociological Society. New Delhi. Life Member of Marathi SamajShatra Parishad. Life Member of Indo- American Centre for International Studies, (formerly American Research Centre), Hyderabad. Presently known as 'Osmania University Centre for international Programmes OUCIP. Oxford Education Executive Alumni of 'Said Business School', University of Oxford, 2019. **Scholarship / Grants / Awards**: - Minor Research Grant for 'A Sociological Study of Charmakar Community in Maharashtra', University Grants Commission, University of Pune, Pune, 1996. Department Research Grant for 'A study of Chambhar Community in Matheran', 1998. Minor Research Grant for study on 'Matheran: Dilemmas of Development and Emerging Issues, University of Mumbai, 2004. **Visits abroad**: - Ottovon Guericke University

of Magdeburg, Germany, Germany, University of Picardie, Amiens, Department of Economic Sociology at St.Petersburg State University, Russia, Universita Politecnica Delle Marche, Ancona, Italy.

Dr. Balaji Rameshwarrao Bhosle, M. A. Sociology, NET, Ph. D., Associate Professor, Yeshwant Mahavidhyalaya, Nanded. **Specialization**: - Sociological theory. **Home Address**: - House No. 13-04-705. Marotinagar, Taroda Bk Road, Nanded. **University Area**: - Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded. **Teaching Experience**: - 14 years. **Member**, MFUCTO.

Dr. Smriti A. Bhosle, M.A., M. Phil., Ph. D., Principal & Head, Dept. of Sociology, L. J. N. J. College, Vile Parle (East), Mumbai. Dean, Faculty of Humanities, SNDT Women's University, Mumbai. **Experience**: - 40 Years. Res. **Address**: - A- 401, Crystal Avenue, Western Express Highway, Kandivali (East), Mumbai- 400101. **E-mail**: - smritibhosle@gmail.com **Mobile**: - 9819021219. **Specialization**: - Social Problems, Criminology & Gender Studies. **Research Projects**: - 1) UGC Sponsored Major Research Project: 'Solid Waste Management: Strategies & challenges' Amount: Rs. 8.20 Lacs, Period: 01-02-2011 to 31-07 2013. 2) UGC Sponsored Minor Research Project: 'Nature & Extent of Crime and Crime Prevention in Mumbai'. Amount: Rs.50, 000/- Period: 2007 to 2008. **Research Guidance**: - 05 students have been awarded M. Phil. Degree. 05 students have been awarded Ph.D. Degree. **Published Books**: - 03. **Research Papers Published**: - Papers Published in Research Journals: 18. Papers Published in Edited Books: 15. Papers Published in Conference Proceedings: 07. Papers Published Online: 01. Articles published in newspapers /magazines: 03. Prepared Study material in a Book form for Centre for Distance Education, SNDT Women's University, Mumbai. 16. Papers presented in Conferences, Seminars: 66. International Level: 17. National Level: 36. State Level: 10. University Level: 03. Invited as Chairperson / Resource Person in Conferences / Seminars: 39. Participation in Conferences/Seminars/Workshops: 155. **Organized Seminars / Conferences & Workshops**: 20. **Awards**: - 1. Received Bharat Ratna Maharshi Dhondo keshav Karve Best Teacher Award. in appreciation of the 'invaluable services rendered to the University' and for the 'recognition of the contribution in the field of teaching and research', on 5 /7 /2017. 2. Received Prof. P. K. Kulkarni 'Excellent Women Professor Award', from 'Marathi Samajshastra Parishad' on 4th February 2017. 3. Received Best NSS Programme Officer Award on the occasion of NSS Silver Jubilee Year Celebration of NSS Unit, SNDT University for the dedicated service in the field of NSS in 1995. **Membership**: - Life Member, International Sociological Association, Indian Sociological Society, Indian Academy of Social Sciences, Indian Leisure Studies Association, Akshara Women's Resource Centre, Mumbai, Marathi Samajshastra Parishad, Maharashtra Stree Abhyas Vyaspeeth. **Membership of various Committees at SNDT Women's University**: - I/C Dean, Faculty of Humanities, Chairperson, Board of Studies in Sociology, Member, Senate, Member, Management Council, Member, Board of Deans, Member, Academic Council, Chairperson, Faculty of Humanities, Member, Board of Examination & Evaluation, Member, Finance & Accounts Committee.

डॉ. हिरालाल का. भोसले, एम. ए., नेट (समाजशास्त्र) पीएच. डी., सहाय्यक प्राध्यापक, समाजशास्त्र विभाग, श्रीमती एम. एम. पी. शाह कला व वाणिज्य महिला महाविद्यालय, (स्वायत्त), ३३८, आर. ए. किडवाई रोड, माटुंगा (पूर्व), मुंबई ४०००१९. **निवासी पत्ता**:– युएल २/५/६०२, उन्नती कॉम्प्लेक्स, सेक्टर १९ अे, उळवे नोड, उळवे, नवी मुंबई–४१०२०६. **मोबाईल**:– ९७०२६१२५५०/ ७०२१४३८३२६. **ईमेल**:– bhosalehiralal@yahoo-in **विद्यापीठ क्षेत्र**:– एस. एन. डी. टी महिला विद्यापीठ, मुंबई. **अध्यापन अनुभव**:– १३ वर्ष. **अध्यापन स्तर**:– पदवी स्तर. मराठी समाजशास्त्र परिषद विद्यापीठ प्रतिनिधी (२०२० ते २०२२) एस. एन. डी. टी महिला विद्यापीठ, मुंबई. **पीएच. डी. संशोधनाचा विषय**:– 'मुंबई विभागातील दारिद्रय रेषेखालील कुटुंबीयांचे समाजशास्त्रीय अध्ययन'. **शोधनिबंध प्रकाशित**:– आंतरराष्ट्रीय–०३, राष्ट्रीय– ०६. **सदस्य**, आजीवन सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद (सदस्य क्र. १००२), आजीवन सदस्य, गुजरात समाजशास्त्र परिषद. **सामाजिक कार्य**:– अध्यक्ष, नालंदा वेलफेअर असोशिएशन, मुंबई (२०२० ते २०२३), उपाध्यक्ष, अत्त्याचार प्रतिबंध, पुनर्वसन आणि संशोधन फाउंडेशन, मुंबई या स्वंयसेवी संस्थेतर्फे विविध सामाजिक कार्य.

प्रा. सुनंदा मारोतराव भैसारे, एम. ए. एम. फिल. नेट, सहाय्यक प्राध्यापक, समाजशास्त्र विभाग, अंजुमन गर्ल्स डिग्री कॉलेज, सदर, नागपूर. **स्पेशलायझेशन**:– पर्यावरण व मानवी समाज. **निवास**:– वैशाली नगर, नागपूर. **मोबाईल**:– ८३२९५०१४८१, ८३९०४८३०४०. **ईमेल**:– sunandaoday@gmail.com **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १७ वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्र. ११६५.

Dr. Vijay Ramkrishnarao Bhange, M. A., Ph. D., Assistant Professor and Head of the Department of Sociology, Purushottam Thote college of Social Work, Narsala Road Dighori Nagpur 440034. **E-Mail**: dr.vijaybhange@gmail.com **Mob:** 9970424382. **Home Address**: Plot No 39, Sarvshree Nagar, Behind Navnath I.T.I, Dighori, Nagpur- 440034. **Ph.D. Guide** - (Sociology) 2009-10, R. T. M. Nagpur University, Nagpur. Ph.D. Guide (Sociology) 2010-11 Gondwana University, Gadchiroli. 08 students awarded Ph. D. degree under the guidance. **Teaching Experience**: - 13 Years. U. G & P. G. level. **Award**: - Vidhyvachspati Takshashila Vidhypit, Bhagalpur (Bihar). International Non-Violence Educational Award 2014, International Mahatma Fule Talent Research Educational Award 2014, Dr. Babasaheb Amedkar International Samman Award New Dehali 2016. **Published Books**: - 01. **Presented Research Papers**: - 13. **Associate Editors**: - Saraswat-Shatra (ISSN), International Journal of Interdisciplinary Knowledge and Research (ISSN)

डॉ. कालिदास मारूती भांगे, एम. ए., एम.फिल. पीएच. डी. समाजशास्त्र विभाग, श्री आसारामजी भांडवलदार महाविद्यालय, देवगाव (रं.), ता. कन्नड, जि. औरंगाबाद – ४३१११५. **स्पेशलायझेशन** – ग्रामीण समाजशास्त्र. **निवास**:– राजधानीनगर, ३३ के.व्ही. केंद्रा जवळ, पावर हाऊस रोड, पडेगाव, भावसिंगपुरा, औरंगाबाद ४३१००२. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १६ वर्ष. सदस्य, इंडीयन सोशिऑलॉजीकल सोसायटी, सदस्य क्रं. एलएमआय २६०६. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सदस्य क्रं. ७६७. अखिल भारतीय ओबीसी शोशित संघटन मराठवाडा विभाग– महासचिव आणि माब्टा, जिल्हा अध्यक्ष औरंगाबाद. **आचार्य पदवी मार्गदर्शक** – डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद, एकूण १२ विद्यार्थ्यी आचार्य पदवी प्राप्त. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०३. **संपादीत ग्रंथ**:– ०३.. **संशोधन प्रकल्प**:– ०३ संशोधन प्रकल्प पूर्ण. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– **१२. पुरस्कार**:– मराठी समाजशास्त्र परिषदेचा डॉ. जी. एस. घुर्ये उत्कृष्ट शोधनिबंध पुरस्कार २०१२–१३. **सामाजिक कार्य**:– अखिल भारतीय पिछडा (ओबीसी) शोषित संघटन नई दिल्ली या संघटनेच्या माध्यमातून समग्र ओबीसी व इतर मागास घटकांच्या सामाजिक, शैक्षणिक, आर्थिक, राजकीय विकास व्हावा यासाठी प्रयत्न, महाराष्ट्र ऑल बहुजन रिसर्च असोशिएशन (माब्टा) या संघटनेच्या माध्यमातून प्राध्यापकांच्या प्रश्नांसाठी आंदोलने व मोर्चे काढून या समुहातील शिक्षकांचे प्रश्न सोडविण्यासाठी प्रयत्न करीत आहे.

Dr.Varsha Rambhau Bhujbal, M. A. M. Phil. (Sociology) NET, Ph.D., Head, Department of Sociology, L. A. D. & Smt. R. P. College for Women, Shankar Nagar Nagpur, Maharashtra. **Home Address**: 42, Shri Ram Nagar, New Subhedar Lay out, Near Shri Krishna Mandir, Uday Nagar Square, Nagpur 440024. **Mobile**: 9422802442. **Email:** varshabhujbal05@gmail.com **Teaching Level**: UG. **University Area**: - R. T. M. Nagpur University, Nagpur. **Published Books**:- 01. **Published Research Papers**: 10. Attended Seminar, Conferences, and Workshops: More than 30. Social Work: - Doing social work in Pipaldhara village which is our college adopted village. **Teaching Methods**: - Lecture, Group Discussion, PPT etc.

डॉ. कविता वि. मते, बी. एससी., बी. एड., एम. ए. समाजशास्त्र पीएच. डी., सहाय्यक प्राध्यापिका, बॅरीस्टर शेशराव वानखेडे महाविद्यालय, मोहपा, ता. कळमेश्वर, जि. नागपूर. **सेवेचे स्वरूप**:– नियमित पण विनाअनुदानीत. **निवास**:– डी. १०, सुमन नगरी, कलेक्टर कॉलनीच्या मागे, गोधनी (रेल्वे), नागपूर–४४११२३. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदव्युत्तर शिक्षक. **अध्यापनाचा अनुभव**:– २ वर्ष. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०३. **शोधनिबंध प्रकाशित**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये ०९ शोधनिबंध प्रकाशित. **सामाजिक कार्य**:– अंधश्रद्धा निर्मुलन समितीची नागपूर जिल्ह्याची प्रशिक्षण विभागाचे अधिकारी, समुदाय विकास कार्यक्रमाअंतर्गत बा. कु. स. मंडळाची सदस्य.

डॉ. शोभा आबासाहेब मधाळे, एम. ए., एम. एड., पीएच. डी., श्रीमती कस्तुरबाई वालचंद महाविद्यालय, टिंबर एरिया, सांगली. **स्पेशलायझेशन** :– शिक्षणाचे समाजशास्त्र. **घरचा पत्ता**:– मालू हाउस, एस. टी. कॉलनी जवळ, विश्रामबाग, सांगली ४१६४१५. **अध्यापनाचा स्तर**:– कनिष्ठ महाविद्यालयीन शिक्षक तथा पदवी व पदव्यूत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र** :– शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर. **अध्यापनाचा अनुभव** :– २८ वर्ष. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०१. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– एकूण ०५. **अध्यापन पद्धती**:– व्याख्यान पद्धती, प्रश्नोत्तरे, सहभागी, सहल पद्धती इ. **सामाजिक कार्य**:– मोफत वधू–वर सूचकचे काम, समाजजागृती, महिला जागृती, आजच्या महिला सॅनिटरी नॅपकीन वापरतात, त्याचा शरीरावर काय परिणाम होतो याबाबतचे मार्गदर्शन, इ.

आनंद गोविंदराव मनवर, एम. ए., एम. फिल., नेट, सेट, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, युवाशक्ती कला व विज्ञान महाविद्यालय, अमरावती. **निवास**:– भोवते ले आउट, भीमटेकडी जवळ, अमरावती ४४४६०६. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ०९ वर्ष. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. अध्यापन पध्दती:– व्याख्यान, गटचर्चा, पीपीटी, क्षेत्रभेट.

डॉ. पुरूषोत्तम भगवंता मनगटे, एम. ए., एम. फिल., पीएच. डी., सहायक प्राध्यापक, धारेश्वर शिक्षण संस्था संचालित कला व विज्ञान महाविद्यालय, चिंचोली (लिं) ता. कन्नड जि. औरंगाबाद. **निवास**:– प्लॉट नं. २५, सर्वे नं. २२९/१, सिध्दी पार्क, जटवाडा रोड, हरसूल, औरंगाबाद. **ईमेल**:– mangatepb05@gmail.com **मोबाईल**:– 9421682162 **अध्यापनाचा अनुभव**:– १६ वर्ष. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **संशोधन मार्गदर्शक**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– १३. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद.

डॉ. भगवान सुरेश मनाळ, एम. ए., बी. एड., नेट, एम. फिल., पीएच. डी., सहायक प्राध्यापक, श्री मुक्तानंद महाविद्यालय, गंगापूर जि. औरंगाबाद. **स्पेशलायझेशन**: – महिला सक्षमीकरण, बालविकास व समस्या. **निवास**: – सी–७, ओम प्लॅटिना, गट न. १७६, सर्वेश्वर नगर, सातारा परिसर, औरगांबाद, पिनकोड–४३१००५. **ईमेल**: – bhagwansmanal@gmail.com **मोबाईल**: – ९४०४९८१२१८. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी व पदव्यूत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १० वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– १८. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान, पीपीटी, गुगल क्लास, क्षेत्र भेट. **सामाजिक कार्य**:– रासेयो कार्यक्रम समन्वयक.

प्रा. मलशेटट्टे वैजनाथ मन्मथअप्पा, एम. ए. एम. फिल.ए बी. एड., सेवानिवृत्त सहयोगी प्राध्यापक, समाजशास्त्र विभाग, श्री. कुमारस्वामी महाविद्यालय, औसा, ता. औसा जि. लातूर. **स्पेशलायझेशन**:– संशोधन पध्दती, लोकसंख्या व समाज. **निवास**:– श्रध्दा सबुरी निवास, नारायण नगर, लातुर, ता. जि. लातूर – ४१३५१२. **मोबाईल**:– ९४०३१०१६६७. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी व पदव्यूत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ३७ वर्ष. **सदस्यत्व**:– सदस्य, इंडियन सोशिओलॉजिकल सोसायटी न्यु दिल्ली, एलएमआय–२१८४. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक–४४. माजी सचिव, मराठी समाजशास्त्र परिषद, २००१ ते २००३ व २००३ ते २००५. सदस्य, मुक्टा शिक्षक संघटना. सदस्य, महाविद्यालयीन प्राध्यापक संघटना, महाराष्ट्र राज्य. सदस्य, समाजशास्त्र अभ्यास मंडळ, स्वा. रा. ति. मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड, २००१. सल्लागार समिती सदस्य, रा. से. यो. स्वा. रा. ति. मराठवाडा विद्यापीठख नांदेड, २००७. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०१. **संशोधन प्रकल्प**:– 'किल्लारी परिसरातील १९९३ साली झालेल्या भुकंप पिडीतांचे सामाजिक व मानसिक पुर्नवसन: एक समाजशास्त्रीय अभ्यास' **प्रकाशित शोधनिबंध**:– ०७, शोध निबंध वाचन – ०५, अधिवेशनातील सहभाग:– राष्ट्रीय – ०६, राज्य – १३, विद्यापीठ स्तरीय – १४. ०३ कार्यशाळेचे आयोजन. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान पध्दती, सामाजिक जाणीव मार्गदर्शन सहल, वर्णनात्मक व ऐतिहासिक पध्दती. **सामाजिक कार्य**:– औसा तालुका कायदेविषयक सल्लागार समिती सदस्य, महाराष्ट्र राज्य, १९९५ ते १९९९. संपूर्ण साक्षरता कार्यक्रमांतर्गत साक्षरोत्तर कार्यक्रमात सदस्य म्हणून नियुक्ती, जिल्हाधिकारी, लातूर. सदस्य, रोटरी क्लब, औसा. सदस्य, महात्मा गांधीजीचे आव्हान अभियान. सदस्य, समाज प्रबोधनी अकादमी, लातूर. **पुरस्कार**:– भारत शिक्षण रत्न पुरस्कार, २०११. इंदिरा गांधी सद्भावना पुरस्कार, २०१४. रा. से. यो. श्रमतीर्थ त्रेवार्षिकांक, संपादक मंडळ सदस्य म्हणून उत्कृष्ट कार्याबदद्ल कुलगुरू व मा. राज्य संपर्क अधिकारी रा. से. यो. कक्ष, महाराष्ट्र शासन, मुंबई यांच्या वतीने सन्मानित, २०११.

डॉ. वेदप्रकाश अविनाश मलवाडे, एम.ए., बी.एड., पीएच. डी., सहयोगी प्राध्यापक, श्रीमती सुशीलादेवी देशमुख वरिष्ठ महाविद्यालय, खाडगांव रोड, लातूर. **स्पेशलायझेशन**:– ग्रामीण विकास, सामाजिक समस्या. **निवास**:– महादेव नगर, औसा रोड, लातूर ४१३५१२. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **अध्यापनाचा अनुभव**:– २५ वर्ष. सदस्य, इंडीयन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सभासद क्र. एलएमआय २२४६. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्र. ५२४. आचार्य पदवी **संशोधन मार्गदर्शक**– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. एकूण ०५ विद्यार्थी पीएच. डी. पदवी प्राप्त. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०४ **संशोधन प्रकल्प**:– ०१ मायनर रिसर्च प्रोजेक्ट पूर्ण. **शोधनिबंध प्रकाशित**– ०५.

डॉ. माया बापूराव मसराम, एम. ए., एम. फिल., पीएच. डी., समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, शरदराव पवार कला, वाणिज्य महाविद्यालय, गडचांदूर ता. कोरपना जि. चंद्रपूर ४४२९०८. **घरचा पत्ता**:– झुल्लुरवार कॉम्प्लेक्सच्या मागे, वार्ड नं. ०६, गडचांदूर ता. कोरपना जि. चंद्रपूर. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली. **मोबाईल नं**.:– ७७४४९९९९३५. **ईमेल**:– mayagondane1972@gmail.com **प्रकाशित शोधनिबंध**:– २५. **सेमिनार, कॉन्फरन्स मधील सहभाग**:– २०. **सेमिनार, वर्कशॉप चे आयोजन**:– ०१ विद्यापीठस्तरीय. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान, गटचर्चा, समूह चर्चा, पीपीटी प्रेझेंटेशन इ.

Dr. Ramesh S. Mangalekar, M. A. Ph. D., Associate Professor in Sociology, Government First Grade Women's College Belagaum. Mobile:- 9916439133. **Professional Details**: - Selected by KPSC as a Lecturer in Sociology & Working in the Department of Collegiate Education, Government of Karnataka: Since 28 Dec 1992. **Teaching Experience**: - 26 Years. **PhD Topic**: - 'Development, Displacement and Rehabilitation: A Sociological Case Study of Sea Bird Project, Karwar' **Places Worked**: - Government College: Karwar (Started Govt. Service at Karwar), Guramitkal, Bailhongal, Belgaum, Founder Principal of Govt. College Khanapur: 2007-08, & 2013,14,15,16 **Research Project**: - 01 Major Research Project complited, Year : 2008-11 (UGC Fund Rs: 5,92,000/-). **Presentation of Research Papers**: - University/State level – 15. National level–22. International level–10. **Publications**: - Book: 03 & Research Articles in Academic Journals: 12. **Organized Academic Programmes: -** District Level – 04. State Level – 07. National Level – 04. **Contribution to NSS:-** Worked as a NSS Officer for 6 Years and NSS Nodal Officer of KSWU Bijapur for Five Districts: Belgaum, Dharwad, Gadag, Haveri, UttarKannada. **Organized**: Two NSS Women Leadership Camps & One State Level Youth Festival for Women. One Trainers Training Programme for NSS Officers of Karnataka. **Nodal Officer for Adhiveshan: -** As a Nodal Officer of the Department Successfully co-ordinate the Team of Higher Education during Last Three Winter Adhiveshans held in Suvarna Soudha, Belagavi.

Prof. (Dr) M H Makwana, M. A., M. Phil. Ph. D., Former Professor, and Head, Department of sociology, School of social sciences, Gujarat University, Ahemedabad-380009. **Email ID**: dr.mhm001@gmail.com **Mo**: +91 98790 53190 **Permanent Address**: - 45, Aditya Bungalows, B/h HDFC Bank, Channi Jakat Naka, Vadodara – 390 002. **Position Held – pre retirement: - Chair Professor** Dr. B R Ambedkar Chair, Gujarat University, Ahmadabad from 20th Feb 1998 to June 2016. **'Principal'** Shri Narmada M.S.W College, Mangrol, Dis – Narmada, From October 2017 to 30th April 2018. **Teaching Experience: -** 31 Years. **Research and Other Experience:** 6 Years. **Specialization: -** Sociology of Downtrodden. **Area of Interest: -** Rural Sociology, Personality and Social System, Research Methods and Statistical Analysis in Sociology, Planned Development and Social Changes in India, Social Movements in India, Tribal Studies. **Ph. D supervised: -** 15 students awarded Ph. D. degree under supervision. 02 scholars working for Ph. D. **Research Project Executed: -** 1. The impact of KRIBHKO (Krishak Bharti Fertilizers Limited – the largest co-operative Project in Asia.) on the neighboring village – A study of South Gujarat village in collaboration with Dr Robert V, Reader in Sociology, South Gujarat University, Surat and sponsored by the Indian Council of Social Sciences Research, New Delhi: The Report of the project was submitted in June 1989. 2. Completed research project ' Training needs: Assessment of selected representatives in schedule 5th Areas of Gujarat, Andhra Pradesh, Orrissa, and Madhya Pradesh' Project was jointly executed with Prof R D Maurya, Faculty Member Dr.B.R.Ambedkar National Institute of social Sciences (BANISS) mhow) in 2002. 3. Completed research Project entitled: Gujarat Ni Vankar Gnyaati Ma Avelu Parivartan' financed be Gujarat University Ahmedabad under the UGC Minor Research Project Scheme, 2002-2003. **Seminar Organized: -** 14. **Membership of Professional Bodies: -** Life Member All India Sociological Social Society of India. Life Member, Marathi Samajshastra Parishad, Maharashtra. Member, International Union of Anthropology and Ethological Sciences. Executives Member, Gujarat Sociological Society, Gujarat during 1993-1995. **Book Published: - 15. Journal Edited: 05. Article Published: -** More than 48 articles published in various edited books, Journals and conference proceeding. **Lecture Delivered and Paper Presented: -** more than 119.

Prof. (Dr.) Bibhuti Bhushan Malik, M. A. M.Phil. Ph. D., Dean and Professor of Sociology, Ambedkar School of Social Sciences Babasaheb Bhimrao Ambedkar University (A Central University) Vidyavihar, Raibareli Road, Lucknow- 226025, Uttar Pradesh. **Contact No- +91-9415688058** (Mob.), **Email: -**bbmalik57@gmail.com, bbmalik@bbau.ac.in **Research Supervision: -** Supervision of students for M.Phil. Degree in Sociology (twenty awarded and two pursuing). Supervision of research students for Ph.D. Degree in Sociology (six awarded, one

submitted and seven pursuing) **Books/ E Books Published: -** 03. **Book Chapters**: - 13. Research **Papers / Articles**: - 18. **Book Review: -** 08. **Paper Published in International Seminar Proceedings: -** 03. **Research Work Undertaken: - Major Research Project-** 'Poverty and Social Exclusion among Dalits: A Sociological Study of Varanasi (Eastern Uttar Pradesh)'. University Grants Commission, New Delhi, 2011. **Development Manual: -** 'Manual for the Integrated Development of Gonds in Orissa'. This manual has been prepared after an intensive study where action plan has been suggested for the development of Gond tribes of Orissa**. Consultancy Project: -** 04. **Honour/Awards**: - 1. REX Karmaveer Global Fellow and Karmaveer Chakra Award (Bronze) Recipient 2019. 2. Social Harmony Award Conferred during National Seminar on Interfaith Dialogue and Education in India: Concerns and Challenges Organised by Dept. of Education, R S P College, Jharia, Dhanbad, Jharkhand, on 27th September 2019, Sponsored by National Foundation for Communal Harmony, Ministry of Home Affairs, Government of India. **Countries Visited Abroad: -** Spain, Switzerland, Germany, Hungary, Slovakia, Austria. **Membership in Professional Bodies: -** Life Member (LMI-2601), Indian Sociological Society, New Delhi. (Approved by ISS Management Committee on 17 March 2007). Life Member, (LM845), Marathi Samajshatriya Parishad, Maharastra. Senior Member, (10080090) International Economics Development Research Center (IEDRC), Malaysia.

Dr. Jayashri Tulshiram Mahajan, M. A., SET, Ph.D. (Sociology), Head, Department of Sociology, M. J. College, Jalgaon (Maharashtra) **Email**: - jayashritmahajan@gmail.com **Mobile**: - 7263050727 Office No: - (0257)2237363 **Teaching Experience**: 22 Years. **Area of Expertise: -** Gender and Society, Methodology of Social Research, Industrial Sociology **Life Members: -** Marathi Samajshastra Parishad, Indian Sociological Society. **Research Guide:-** K. B. C. N. M. University, Jalgaon, Ph. D. students under guidance – 08. **Research Project**:- UGC MRP Completed - 01 & In Process-01. **Book Publication:** - 08. **Curricular: -** Chairman-Constitution of Board of Studies in Sociology of M. J. College (Autonomous) Jalgaon. Member of BOS, KBCNMU, Jalgaon. सदस्य, महिला तक्रार निवारण समिती.**Extracurricular:-** Convener - 27th Marathi Samajshastra Parishad 2017. Convener – Various Gender Sensitizations Related Programs. Work of Organizer – स्त्री–पुरूष समानता व नातेसंबध, **Work of Organizer–** लिंगभाव, पितृसत्ता व हिंसाचार, Worked in NMUCTO as In charge Mahila sale. More than 43 conferences, seminar, and workshop attended. **07 research papers published** in various journals and conference proceedings.

डॉ. रामकिशन मुकींदराव मांजरे, एम. ए., पीएच. डी. (समाजशास्त्र), सहाय्यक प्राध्यापक व विभाग प्रमुख, शिवाजी महाविद्यालय, उदगीर जि. लातूर. **स्पेशलायझेशन**:– मानवी हक्क. **घरचा पत्ता**:– शेल्हाळ रोड, उदगीर जि. लातूर पिनकोड ४१३५१७. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **अध्यापनाचा अनुभव**:–१६ वर्ष. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०५. **संशोधन प्रकल्प**:– ०१. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– १५. **सदस्य**, मराठी समाजशास्त्र परिषद. **अध्यापन पद्धती**:– पीपीटी, ग्रुप डिस्कशन, सेमिनार, गेस्ट लेक्चर, सर्वे, विषयाला अनुसरून असणारे व्हिडिओ इत्यादींचा वापर. **सामाजिक कार्य**:– अंधश्रद्धा निर्मूलन चळवळीत सक्रीय सहभाग.

Dr. Snehlata Sonbaji Mankar, M. A. M. Phil. Ph. D., Associate Professor and Head, Department of Sociology, S. B. E. S. Arts and Commerce College, Aurangabad – 431001. **Area of Specialisation**: - Women Studies & Social Movement. **Ph. D.** (Sociology) – 2003, **Title of Thesis** – A Sociological Study of Socio-Economic Status of Displaced People in Renaming Movement of Marathwada University. Ph. D. Guide – Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad. M. Phil degree awarded 10 students; Ph. D. degree awarded 02 students, presently working for Ph. D. – 08 students. **Research Projects Undertaken: -** 1. Reading Habits of Senior and Junior College Students. 2. Sociological Study of Anaemic Girl Students. **Residential Address**: - 24, Vishal Nagar, Nandanvan Colony, Aurangabad. **Mobile**:- 9403531863. **Email**: - snehlata.mankar@gmail.com **Teaching Experience**: - 27 Years. **Books Published**: 03. **Papers Published** – 22**. Paper Presented in Various Conferences and Seminar** – 27**. Membership of Professional Bodies: -** Life member of Indian Sociological Society, New Delhi. Life member of Marathi Samajshtra Parishad, Maharashtra. **Social Welfare Activities: -** Program Officer of NSS from 2003 to 2006. Member of Samajik Suraksha Samiti, Police Commissioner Office, Aurangabad. **Awards: -** Best Teacher Award, 2016.

डॉ. प्रल्हाद मारुती माने, एम. ए., पीएच. डी, नेट, सहाय्यक प्राध्यापक, समाजशास्त्र विभाग, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर ४१६००४. **स्पेशलायझेशन** – सोशिऑलॉजी ऑफ एन्व्हरॉनमेंट ॲन्ड डेव्हपमेंट. **निवास**:– 'शिवनेरी' बंगला, प्लॉट नं १३, श्रीराम कॉलनी, सानेगुरूजी वसाहत, कोल्हापूर–४१६०१२. **अध्यापनाचा स्तर**:– विद्यापीठ शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर. **अध्यापनाचा अनुभव** –१३ वर्ष. सदस्य, इंडीयन सोशीऑलजीकल सोसायटी, सभासद क्रमांक – एल एम आय ३२७२. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद. सदस्य, सुप्टा, शिक्षक संघटना, शिवाजी विद्यापीठ. **आचार्य पदवी साठी संशोधन मार्गदर्शक**–शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर, ०२ विद्यार्थी आचार्य पदवी प्राप्त. ०३ विद्यार्थी एम. फिल. पदवी प्राप्त. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०२. **संशोधन प्रकल्प**:– ०३ मायनर व ०१ मेजर रिसर्च प्रोजेक्ट पूर्ण. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– १८. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान, चर्चा, सेमिनार, प्रोजेक्ट.

प्रा. सुधाकर किसन माटे, एम. ए., नेट, सहाय्यक प्राध्यापक, समाजशास्त्र विभाग, महिला कला महाविद्यालय, उमरेड जि. नागपूर. **मो. नं** – ९९७०२३९२९५. **निवास**:– मु. लिना लेआऊट, गिरड रोड, उमरेड जि. नागपूर ४४१२०३. **स्पेशलायजेशन**:– समाजशास्त्र विकर सेक्शन. **अध्यापन अनुभव**:– ९ वर्ष. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परीषद, सदस्य, भारतीय समाजशास्त्र परीषद, सदस्य, डॉ बाबासाहेब आंबेडकर टिचर्स वेलफेअर असोशियशन, नागपूर. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– २३. **अध्यापन पध्दती**:– प्रोजेक्टर, पिपिटी, व्याख्यान, गटचर्चा.

Dr. Rita Malache, M.A. (Pune), SET, NET, Ph. D., Assistant Professor, Department of Sociology, Mumbai University, Mumbai. **Specialization**: - Tribes in India, Tribal sociology, Sociology of Marginalized Groups in India, Social Movement, Migration Studies. **Address**: - Department of Sociology, University of Mumbai, Vidyanagari, Santacruz (E), Mumbai- 400 098. **Mobile No:** 7304603360/ 9004623231.**Email Address:** ritasociology85@yahoo.com, **Teaching Experience: -** 10 Years at Post Graduation level. **Work Experience**: - Presently Lecturer, Department of Sociology, University of Mumbai, Since 5th Feb 2009. **Membership of council/ Official Bodies and Awards**: - Life Member of All Indian Sociological Society from 2013. Life Member of Marathi Samajshashra Parishad from 2017. Five year member of RC 7 Committee Rural Peasant and Tribal Communities. Five year member of RC 8 Social Stratification, Professions, and Social Mobility. Fellowship awarded by UGC-FIP (from 27th June 2014 to 27th April 2016). Co- Opted Executive Member of UMASA from 18th April onwards. **Research work**: Ph. D, on the topic, Tribal Migrants in Urban Setting- a Study of Mahadevkoli Migrants in Mumbra (Mumbai)' Completed on 4th January 2017. Ongoing Major Research Project on the Topic 'A Study of Belief Systems, Environmental Practices of Sahyadri Zone Tribes with Special Reference to Warlis and Dhor Koli's' UGC New Delhi project sanction on 20/03/2019 Sanctioned a grant in aid Rs. 16,00,000/- designation as co-Project Director F.No.IMPRESS/ P2530/187/18-19/ICSSR. Minor research project did on the topic 'Impact of Environmental Degradation on Changing Occupational Patterns of Tribal Community: A case study of Bhil Community in Sakri Taluka of Dhule District, Maharashtra' Period of Six Month from 1st March 2011 to 31st August 2011. Sponsor by UGC SAP Phase II Department of Sociology, University of Mumbai. Minor Research Project did on the topic, "बोरीवली परिसरातील आदिवासी स्त्रियांचे शोषण" Period of Six Month from June 2016 to o 31st August 2017. Sponsor by- UGC-SAP Phase-III, Department of Sociology, University of Mumbai. Applying for major research project on the topic 'Global Dimensions of Development on Transition of Tribal Communities in Nandurbar and Dhule Districts of Maharashtra: Study of Post Millennium Era' to the UGC New Delhi. Minor research Project on the Topic "महाराष्ट्रातील आदिवासी कातकरी समुदायाच्या सामाजिक समस्या: ठाणे व रायगड जिल्हयातील कातकरी समाजाचे सद्यस्थितीचे विशेष आकलन" Period of Six Month from March 2018 to 30th August 2018. **Published Research Papers**: - 15. **Participations**: - 40

Dr. Shashikant Bhausaheb Malode, MA, M.Phil., PhD, NET, SET, Assistant Professor, MVP's, KRT Arts, BH Commers and AM Science (KTHM) College, Nashik. **Permanent Address: -** A/P Adgaon, Tal & Dist. – Nashik. **Contact No.:** 9850955437 **Email ID: -** shashikantmalode9021@gmail.com **Teaching Experience: -** 09 years. **Research Experience**: - Social communities' survey. 'Niigata University' in Japan, Working Place: Trambakeshwar (Nashik). 6 day's / as a Field Investigator. Sustainable ground water governance, Agriculture & poverty in the Godavari River Basin'. 'University of New Delhi' Institute of Economic growth. 42 day's / as a Field Supervisor, Working Place: Nashik District. **Research papers Published**: 05.

डॉ. सुनील संभाजी मायी, जळगाव येथे ३५ वर्ष डॉ. अण्णासाहेब जी. डी. बेंडाळे महिला, महाविद्यालय, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख व सेवानिवृत्त प्राध्याप. **अध्यापन अनुभव**:– ३८ वर्ष. **विद्यापीठ** क्षेत्र:– कवयित्री बहिणाबाई चौधरी, उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव. **प्रकाशित ग्रंथ**:– समाजशास्त्रावरील ११ व १६ कादंबऱ्या अशी एकूण २७ पुस्तके प्रकाशित. **आचार्य पदवी मार्गदर्शक**:– क. ब. चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव. ०७ विद्यार्थ्यांना पी. एचडी. व ०५ एम. फिल. च्या विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन. ०४ लघूशोध प्रकल्प पूर्ण. **मोबाईल**:– ९८६०४६९५३०.

डॉ. मिसाळ हनुमंत दामोधर, कार्यकारिणी सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, प्रतिनिधी, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. एम. ए., पीएच. डी. समाजशास्त्र, प्राध्यापक व विभागप्रमुख, मराठवाडा शिक्षण प्रसारक मंडळाचे श्री. मुक्तानंद महाविद्यालय, गंगापूर, जि. औरंगाबाद, पिनकोड – ४३११०९ **स्पेशयलायझेशन** – समुदाय अभ्यास आणि संस्कृती. **आचार्य पदवी संशोधन विषय**:– महाराष्ट्रातील मांग: औरंगाबाद शहरातील मांगाचा समाजशास्त्रीय अभ्यास. **घरचा संपूर्ण पत्ता**:– प्लॉट क्र. ९/१०, त्रिमूर्ती नगर, न्यू पहाडसिंगपुरा, औरंगाबाद पिनकोड – ४३१००४ **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी व पदव्युत्तर प्राध्यापक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव**:– २९ वर्ष. **सदस्य**, इंडियन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सदस्य क्रं. एलएमआय–२३४२. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सदस्य क्रं. ४२१. सदस्य, मुक्टा औरंगाबाद. **आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शन**– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. ०१ विद्यार्थी पीएच. डी. प्राप्त. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०३. **शोधनिबंध प्रकाशित**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण २६ शोधनिबंध प्रकाशित. **पुरस्कार** :– मराठी समाजशास्त्र परिषदेचा उत्कृष्ट शोध निबंध पुरस्कार, २००८. ०५ सेमिनार, कॉन्फरन्स व कार्यशाळेचे आयोजन. विविध ५२ आंतरराष्ट्रीय, राष्ट्रीय आणि राज्यस्तरीय कॉन्फरन्स, सेमिनार व कार्यशाळेत सक्रीय सहभाग आणि संशोधन निबंधाचे वाचन. **सामाजिक कार्य** :– लहूजी सेना या संघटनेत सक्रिय सहभाग. फकिरा ब्रिगेड या संघटनेतही सक्रिय कार्य. तसेच डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठाच्या प्राध्यापक संघटनेच्या विविध उपक्रमात सहभाग. **ॲकेडेमीक कार्य**:– ०७ वर्ष नियमित प्राचार्य म्हणून कार्य. समाजशास्त्र अभ्यास मंडळावर सदस्य म्हणून कार्य. **सदस्यत्व**:– इंडीयन सोशिऑलॉजिक सोसायटी, दिल्ली. सदस्य, मराठवाडा साहित्य परिषद. मसप.

Dr Perpetua Miranda, MA, DHE, MPhil, PhD, Associate Professor, and Head of the Department of Sociology, at Sophia College for Women. **Experience**: - 31 years. **Academic background**: Ph. D. Thesis on "The Contribution of Dr Stephen Fuchs to Anthropology". **Areas of specialization**: Human Resource Development and Anthropology. **Memberships held**: Member Board of Studies, Member Faculty of Arts, Member of International Sociological Association. Life Member of Indian Sociological Society. Member of various Research Committees: ISA 13 - Sociology of Leisure, 14 - Culture and Communication, ISS 16 - Urban and Industrial Studies and 41- Sociology of Population. Participated and presented papers at National Conferences and International Forums / World Congress and Conferences in Argentina, Japan. Papers presented cover areas like Water, Leadership, Leisure and Family, Microfinance Empowering Women, Vadvals maintaining identity, Kolis retaining culture through festivals. **Awards** and scholarships attained to support these research studies: FIP Faculty Improvement Programme UGC – (1999 to 2001). 9th Five year Plan Study Leave to complete the PhD with full pay and substitute for two academic years with Contingency grant. The Lobo-Dubey Research Scholarship for the year 2011-2012. The Rotary Club of Bombay Mid –Town Smt Sumitra Devi Jatia Scholarship 2013-2014. ICSSR Minor Research Grant - June 2013 from ICSSR Western Region. **Other Activities**: Convenor of the Outreach Programme, for leprosy education, rehabilitation, and treatment in collaboration with NGO Alert India. for the past eight years. The programme sensitizes Sociology students to cultivate values of thinking of and helping in whatever way possible the challenged and less fortunate.

डॉ. दिलीप सिताराम मस्के, एम.ए. एम.फील. पी.एच.डी. समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, कला व वाणिज्य महाविद्यालय, अंबाजोगाई जि. बीड. **निवास** :– सारनाथ नगर, नागझरी परिसर, अंबाजोगाई ४३१५१७. **अध्यापनाचा स्तर** – पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव**: २४ वर्षे. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक ५५६. **आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शक** – डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. ०४ विद्यार्थी आचार्य पदवीसाठी अंतिम टप्प्यात काम करीत आहेत. एकूण १२ **शोधनिबंध** प्रकाशित.

Ravishri Mishra, M.A BEd, NET SET, Associate Professor, Department of Sociology, Royal College of Arts, Science and Commerce, Shristi complex, MiraRoad East, thane 401107. **Home Address**: - 1104, Espee Tower,

opp. Oberoi Sky City, Borivali East, Rajendra Nagar, Borivali East, Mumbai 400066. **University**: - Mumbai University, Mumbai. **Teaching Experience**: - 19 years. **Research papers published**: - 15. **Organized Seminar, Conferences**: - 03. **Teaching Methods**: - Experiential, Participative.

Dr. Bapusaheb Laxmanrao Mhaske, M. A. B. Ed. Ph. D., Associate Professor, Rashtramata Indira Gandhi College, Jalna. **University area**: - Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad. **Teaching Experience**:- 23 years. **Home Address**: - Vaibhav, plot No. 09, Rupnagar Mahasul Colony, Jalna. **Mobile**: - 9860727508. **Email**: - mlbapu34@gmail.com **Ph. D. Guide**: - Dr. B. A. M. U. Aurangabad. 07 students award M. Phil. degree. 10 students award Ph. D. degree and 06 students in working for Ph. D. **Published Book**: - 01. **Published Research Papers**: - International-15, National-08, State-02. **Membership**: - Member, Marathi Samajshastra Parishad, 869. Member, All India Sociological Society, Delhi, LMI-4777. **Social Work**: - Work for Veshanmukti Janjagruti.

डॉ. संतोष पंढरीनाथ मेंढेकर, एम. ए., नेट, पीएच. डी., विभाग प्रमूख, रेणुका कॉलेज बेसा, नागपूर ४४००२६. **स्पेशलायझेशन** :– महिला विकास. **निवास**:– फ्लॅट नं. ३०१ कस्तूरी साक्षी अपारटमेंट, आर्यूवेदीक ले–आऊट, भांडे प्लाट चौक नागपूर ४४०००९. **अध्यापनाचा स्तर** :– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १२ वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमाक ८८९. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०२. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेंडींग मध्ये एकूण १९ शोध निबंध प्रकाशित. **पुरस्कार**:– उत्कृष्ट कार्यक्रम अधिकारी, एन. एस. एस. रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **आयोजकत्व**:– ०१ राष्ट्रीय सेमिनार, २०१५. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान, गटचर्चा, विद्यार्थी सेमिनार, पीपीटी, गेस्ट लेक्चर, क्षेत्र भेट, लघुचित्रपट. **सामाजिक कार्य**:– सामाजिक दायीत्व म्हणून हलबा समाजाचे 'आदिम' मासीक वृत्तपत्रात सतत स्तंभ लेखनाचे कार्य करित आहे, हलबा समाजाला जागृत आणि संगठीत करण्याच्या दृष्टीने केलेल्या लीखानाची दखल घेत हलबा आदिम युथ फाउन्डेशन नागपूर तर्फे 'समाज भूषण' या पूरस्काराने गौरविण्यात आले. २०१६.

Dr. Pradeep K. Meshram, D. M. E., P. D. A. E., M. A. (SOC), M. A. (POL), M. A. (AMB.TH), M. Phil. (SOC), NET/JRF (SOC), NET (POL), Ph.D., Head & Associate Professor, Department of Sociology, J. M. Patel College, Bhandara. **Address (Res.):** Flat no F2, Sarswati Appartment Sitaram City, Bhandara – 441906 **Email ID**: pradeep_meshram1967@rediffmail.com **Cell No**. 9372640165, Teaching **Experience:** 24 year **Teaching Level: -** UG and PG Teacher. **Research Experience:** 16 years. Working as the Ph. D. supervisor in R.T. M. N. U., 04 students doing Ph. D. work under the guidance. **Memberships Academic and Teachers Organizations:** 1. Life Member of Indian Sociological Society, India (LMI – 2237) 2. Life Member of Marathi Samajshastra Parishad, Maharashtra State (Membership No. 863) 3. Life Member of Ethnographic and Folk Culture Society, India (LM 690) 4. Life Member of Indian Association of Women Studies (17-L-0386) 5. Executive Member of 'Society for Quality Education' – a state level organization which struggle for quality in education. **Academic Activities: -** 1. Working as the member of RTM Nagpur University's 'Syllabus committee' for Under Graduate and Post Graduate Course in Sociology in Session 2010 2. Working in as a co-op member of Subject Examination Committee in Graduation, Post Graduate Degree in Sociology, Master in Philosophy of Sociology and Post Graduate Diploma in Anthropology sociology, RTM Nagpur University Nagpur Since 2000. 3. Worked as a Invitee Member in Board of Studies in Pali and syllabus Committee of Thoughts of Mahatma Phule & Dr. Babasaheb Ambedkar for BA & MA on 2013 4. Working as a Member of Special Task Force in Sociology of RTM Nagpur University, Nagpur from 2015 to 2018. 5. Working as a Member of 32/5 committee in Sociology of RTM Nagpur University, Nagpur from 2015 to 2018. 6. Nominated member of Board of Studies in Sociology since 2018. **Books Published** – 07. **Paper Published in Journals: - 12.** Paper published in conference proceeding: - 02. Presentations, Invitee/Expert lectures, and Chair the Session: - more than 78. **Events Organized:** More than 15 seminar/ workshop and conferences organized in the own college. **Resources, Consultancy, Collaboration, and Projects:** Resource person of sociology's and political science's Refresher Courses at Amravati University and Nagpur University. **Social Life:** 1. Organized free coaching classes for Entrance Examination of Tata Institution of Social Sciences, Jawaharlal Nehru University, Indian Institute of Social Sciences and Banaras Hindu University for Schedules Castes, Scheduled Tribes, Other Backward Castes, Minority, and Economic backward Class Students since 1996.

प्रा. अर्चना चंद्रभान मेश्राम, एम. ए. (राज्यशास्त्र), एम. ए. (समाजशास्त्र), बी. एड., व्याख्याता, एस. एन. डी. टी. कॉलेज ऑफ आर्टस आणि एस. सी. बी. कॉलेज ऑफ कॉमर्स व सायन्स, मुंबई –२०. **निवास**:– एफ २/३/३, पार्क व्हयु सोसायटी, सेक्टर ७, सानपाडा, नवी मुंबई ४००७०५. **अध्यापन स्तर**:– कनिष्ठ महाविद्यालय शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– एस. एन. डी. टी. विद्यापीठ, मुंबई. **अध्यापन अनुभव**:– २२ वर्ष. सदस्य, मसप.

प्रा. बबन पवनदास मेश्राम, एम.ए. एम. फिल.,नेट, सेट, एम. एस. डब्ल्यू., सहायक प्राध्यापक व विभाग प्रमुख, एन. एम. डी. कॉलेज गोंदिया. **घरचा पत्ता**:– समता नगर, फेज–२, गौतम बुध्द वार्ड, भंडारा ता. जि. भंडारा – ४४१९०४. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १५ वर्ष. **शोधनिबंध प्रकाशित**:– ०६. **कॉन्फरन्स चे आयोजन**:– ०१. नक्षलवादी चळवळ व आदिवासी. **सदस्य**:– मराठी समाजशास्त्र परिषद, **सामाजिक कार्य**:– रासेयो जिल्हा समन्वयक, रासेयो च्या माध्यमातून झोपडपट्टी विभागात अनेक शैक्षणिक, सामाजिक व सांस्कृतिक कार्यक्रमाचे आयोजन.

डॉ. मोरे रामेश्वर माधवराव, एम. ए. बी. एड. नेट, एम. फील, पीएच. डी, सहाय्यक प्राध्यापक, संतोष भीमराव पाटील कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, मंद्रुप ता. द.सोलापूर जि. सोलापूर – ४१३२२१. **स्पेशलायझेशन** :– कृषक अध्ययन. **आचार्य पदवी संशोधन विषय**:– आत्महत्या केलेल्या शेतकरी कुटुंबाच्या सामाजिक व आर्थिक स्थितीचा समाजशास्त्रीय अभ्यास: विशेष संदर्भ: उस्मानाबाद जिल्हा. **निवास**:–१०, भाऊ सदन, श्रीरामनगर, जुळे सोलापूर, सोलापूर – ४१३००४. **इमेल**– rameshwarmore51@gmail.com **मोबाईल**– ९८५०८२८१०४. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १५ वर्ष. **सदस्य**, इंडियन सोशिओलॉजीकल सोसायटी अजिव सभासद क्र. एलएमआय–३७१९. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद आजिव सभासद क्र. ८८५. **संशोधन मार्गदर्शक**:– पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०३. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध राष्ट्रीय, आंतरराष्ट्रीय जर्नलमध्ये १७ तर कॉन्फरन्स प्रोसिडिंग मध्ये ०८ शोधनिबंध प्रकाशित. **आयोजक**:– २०१९ रोजी राष्ट्रीय चर्चासत्राचे आयोजन. विविध राज्य, राष्ट्रीय व आंतराष्ट्रीय स्तरावरील ३७ परिषदा, कार्यशाळा व चर्चासत्रात सहभाग व २७ शोधनिबंधाचे वाचन. कार्यकारिणी सदस्य मराठी समाजशास्त्र परिषद, २०१८–२०२०. समाजशास्त्र परिषद, सोलापूर सहसचिव म्हणून कार्यरत.

डॉ. नाथराव बालासाहेब मोरे, एम. ए. पीएच. डी., सहा. प्राध्यापक व समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, उज्वल ग्रामीण महाविद्यालय, घोणसी. ता. जळकोट. **स्पेशलायझेशन**:– वृध्दांच्या समस्या. **निवास**:– यश निवास, विकास नगर, देगलूर रोड, उदगीर–४१३५१७. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **अध्यापनाचा अनूभव**:– २१ वर्ष. **सदस्य**, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सदस्य क्रमांक :६८२. E-mail : nathraomore@gmail.com मोबाईल:– ९८२२२४७५३६.

डॉ. गंगाधर नागोराव मोरे, एम.ए. नेट, समाजशास्त्र, पीएच. डी., सहयोगी प्राध्यापक व विभाग प्रमुख, यशवंतराव चव्हाण कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, सिल्लोड, औरंगाबाद–जळगांव बायपास रोड, सिल्लोड, ता. सिल्लोड, जि. औरंगाबाद. **स्पेशलायझेशन** – ग्रामीण–नागरी समाजशास्त्र. **निवास** – बी–२, रो–हाउस नंबर ०४, रामेश्वरनगरी, होनाजीनगर जवळ, जटवाडा रोड, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा स्तर** :– पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र** – डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव** : १६ वर्ष. **सदस्य**, इंडीयन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सभासद क्रमांक – एलएमआय ३१३१. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक – ७७०. सदस्य, बामुक्टो. **०४ पुस्तके प्रकाशित**. **०८ शोधनिबंध प्रकाशित**. सोशल रिर्सच फाउंडेशन औरंगाबाद आयोजीत व डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ औरंगाबाद यांच्या सहयोगाने तसेच फराकोन राजाभाट युनिर्वसिटी बॅकांक, थायलंड यांच्या सहकार्याने आंतरविद्याशाखीय दोन दिवसीय आंतरराष्ट्रीय परिषदेत सहभाग.

Manju Baliram More, M. A. Sociology, Contributory teacher, P. N. College, Pusad Dist. Yavatmal. **Residential Address**:- Vivekanand Clony, Shrirampur, Pusad. **Specialization**: - Social Movement, Social Research, Social Thikkars. **Teaching Level**: - PG. Teaching Experience:- 03 years. **University Area**:- Sant Gadge Baba University, Amravati. **Email**: - manjuahattekar2016@gmail.com **Mobile**: - 8669154243. **Published Research Papers**: - 02. **Teaching Methods**: - Lecture, PPt, Group Discussion.

डॉ. दादासाहेब उत्तमराव मोटे, एम.ए., एम.फील, पी.एच.डी., प्राचार्य, सरस्वती महाविद्यालय, केज ता. केज जि. बीड. **निवास**:– यशवंतनगर अंबड रोड, जालना ता. जि. जालना. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव** – ३४ वर्ष. सदस्य, इंडीयन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सभासद क्रमांक एलएमआय – १७९१. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक ३९२. **आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शक**. ०५ एम. फिल., व ११ आचार्य पदवी प्राप्त विद्यार्थी. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०२. **शोधनिबंध प्रकाशित:–** १९. ०१ कार्यशाळा व ०१ कॉन्फरन्सचे आयोजन.

डॉ. मोकासरे गणेश तुकाराम, एम. ए., नेट, बी. एड., सहायक प्राध्यापक व समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, श्री. सुंदरराव सोळुंके महाविद्यालय माजलगाव, ता. माजलगाव, जी. बीड. **निवास**– मु. खुल्लोड पो. उंडणगाव ता. सिल्लोड जी. औरंगाबाद. **इमेल**– gtmokasare@gmail-com **मोबाईल**:– ९९२३३४४९७५ **अध्यापनाचा स्तर**– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र** –डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव** – १० वर्ष. **सदस्य**– इंडियन सोशीआलॉजिकल सोसायटी, मराठी समाजशास्त्र परिषद. **प्रकाशित शोधनिबंध**– ८.

Sitaram K. Mogal, M. A. NET, Assistant Professor, Shivaji Arts, Comm & Science College Kannad Dist. Aurangabad. **Home Address**: - Santoshi mata colony Hivarkheda Road Kannad Dist. Aurangabad. **Mobile**: - 9766947316 **Email**: - sitarammogal@gmail.com **University: -** Dr. B. A. M. U. Aurangabad. **Teaching Experience**: - 08 years. **Teaching Level**: - UG. **Paper Presented in Conference/ Workshop/ Symposium: - 05. Teaching Methods: -** Lecture, Group Discussion, PPT and Field Visit.

Dr. Ajaykumar Shankarlal Mohabansi, M.A. (Sociology), M.Phil., Ph.D. (Sociology, M.Sc.(Mathematics); M.Sc. (Computer Science); M.S.W.; M.Ed.; P .G. D. C. Sc.& A., Principal & HOD (Sociology) Art's & Commerce Degree College Petrol Pump Jawaharnagar, Dist.- Bhandara. **Residential Address**: M. S. E. B. Colony, Rajgopalchari Ward, Opposite Nimje Nursing Home, Dist. Bhandara, 441904 (M.S.). **E-mail**: asmohabansi@rediffmail.com **Mob. No**: 9422834230/ 8830698525. **Teaching Level**: UG. **University Area**: - R. T. M. Nagpur University, Nagpur. **Books Published**: 05. **Ph. D. Guide**: R. T. M. Nagpur University, Nagpur. **Ph. D. Award**: 03, Ph. D. Submit: 01. **Research paper Published**: 23. **Appointed as**: NAAC ACCESSOR, Member of Academic Council At R.T.M.U. Nagpur University Nagpur. Member of principal form R.T.M. Nagpur University Nagpur. Chairman of Bhandara District Vidyapith Shikashan Manch, R.T.M. Nagpur University Nagpur. **Total Experience**: 20 years. **Awards**: - Ideal teacher (lokrashtra Dainik), Indira Gandhi Priyadarshani Awards 2016. Bharat Shiksh Ratan Award (Global society for Health & Educational Growth, at New Delhi) 2017. **Teaching Methods**: - Lecture, Group Discussion.

डॉ. गजानन रामकृष्णराव मुधोळकर, एम. ए., एम. फिल., पीएच. डी., विभागप्रमुख व सहाय्यक प्राध्यापक, कोहिनूर कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, खुलताबाद, ता. खुलताबाद, जि. औरंगाबाद. **स्पेशयलायझेशन**:– सामाजिक संशोधन पद्धती. **निवास**:– विराज पर्ल रो. हा. नं. ९, गट क्र. ५०–५१, पैठण रोड, इटखेडा, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १५ वर्ष. सदस्य, इंडियन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सदस्य क्रं. एलएमआय–२७५४. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सदस्य विद्यापीठ विकास मंच. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०३ पुस्तके प्रकाशित. ०५ **शोधनिबंध** प्रकाशित. **सामाजिक कार्य** :– राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या माध्यमातून पाणी अडवा–पाणी जिरवा, वृक्षारोपन, अंधश्रद्धा निर्मुलनाविषयी जनजागृती, ग्रामस्वच्छतेविषयी त्यांची मानसिकता तयार करणे, इत्यादी सामाजिक कार्य.

प्रा. मुंढे दत्तात्रय प्रभुराव, एम.ए. बी.एड. सेट, विभागप्रमुख व सहाय्यक प्राध्यापक, ॲड. बी. डी. हंबर्डे महाविद्यालय, आश्टी ता. आश्टी जि. बीड. **स्पेशलायझेशन**:– ग्रामीण समाजशास्त्र. **निवास**:– घर नं. १३०९, 'सोनाई' संभाजीनगर, आश्टी मु. पो. ता. आश्टी जि. बीड. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव**:– २३ वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्र. १२५१. **आयोजन**:– ०१ राष्ट्रीय परिषदेचे आयोजन. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान पध्दत, प्रश्नोत्तर पध्दत. **सामाजिक कार्य**:– अवयव दान, देहदान, अंधश्रध्दा निर्मूलन इ.

Dr. Balaji Patloba Munde, MSW, SET, NET, PH. D., Head, Jalna Social Work College, Ramnagar Dist. Jalna. **University Area**: - Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad. **Experience**: - 16 years. **Ph. D. Guide**, 02 students working. **Research papers Published**: 15. **Memberships**: Bhartiya Pichada OBC Pradhyapak Sangh. **Teaching Methods**: - Lecture, Group Discussion, PPT etc.

डॉ. मुंडे रामकिशन हरिदास, एम. ए., एम. फिल., नेट, पीएच. डी., समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, एकता शिक्षण प्रसारक मंडळ संचालित, कला महाविद्यालय, बिडकीन ता. पैठण जि. औरंगाबाद. **निवास**:– सदनिका नं. ०७, प्लॉट नं. २७, गट नं. २६, शरयू रेसिडेन्सी, शंकर नगर, ईटखेडा, औरंगाबाद. **मोबाईल**:– ९७६३०९९६०७. **ईमेल**:– ramkishanmunde9@gmail.com **अध्यापन स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ११ वर्ष. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०१. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– १०. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान, क्षेत्र भेट, गट चर्चा.

डॉ. कविता दिगंबर मुनेश्वर, एम. ए. (समाजशास्त्र) सेट, नेट, पीएच. डी. विभाग प्रमुख, सहाय्यक प्राध्यापक, आर्टस ॲण्ड कॉमर्स कॉलेज, वारजे माळवाडी, पुणे. **स्पेशलायझेशन** :– जेंडर स्टडीज व कास्ट स्टडीज. **निवास**:– सर्व्हे नं. १५, फलॅट नं. ३०४, वर्धमान एनक्लेव्ह, आंबेगाव पठार, पुणे ४६. **अध्यापनाचा स्तर** :–पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र** :– सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे. **अध्यापनाचा अनुभव** :– १० वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक ८४१. एकूण ०५ **शोध निबंध** प्रकाशित.

डॉ. आनंद रामदास मुसळे, एम. ए. बी. एड., एम. फिल., नेट, सेट, पीएच.डी., सहायक प्राध्यापक, मास्टर दीनानाथ मंगेशकर महाविद्यालय, औराद शहाजानी. **निवास**:– शेलदरा ता. जळकोट, जि. लातूर ४१३५१४. **मोबाईल**:– ९४०५०५५११७. **ईमेल**:– anandmusale@gmail.com **अध्यापन स्तर**:– पदवी. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १० वर्ष. **स्पेशलायझेशन**:– लिंगभाव आणि समाज. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– ०९. सदस्यत्व, मराठी समाजशास्त्र परिषद, ८७८. इंडियन सोशिऑलॉजिकल सोसायटी, एलएमआय–४२२४.

Mr. Ganesh Dattatraya Mule, M.A. Sociology. Assistant Professor in Sociology, Sant Tukaram Collage of Arts and Science. Parbhani-431401. **Home Address**: 'Swami' Plot. No 04, Dhanlaxmi Nagar, Jintur Road Parbhani, 431401. **Email**: ganeshdmule75@gmail.com, **Mobile:** – 9420626125, **Teaching Experience: -** 21 Years. **Conference, Workshop and Seminar Attended**: *18.* **Academic and other membership**: Life member of Indian Sociological Society, Life member of Maharashtra Samajshastra parishad. **Social Work**: NSS Program officer, Organized Blood donation camps, Helped Flood affected people of Kerala, Hosted Tree Plantation Program in Sant Tukaram Collage, Parbhani and Irlad Village, Helped Patients of Civil Hospital Parbhani by providing food.

Dr. Sadhana Vithalrao Moundekar, M. A. (Sociology), M. Phil. Ph. D., Head of the Department of Sociology Shri Niketan Arts Commerce College – Nagpur. **Specialization**: - Rural and Urban Sociology. **Teaching Experience**: - 15 years. **University Area**: - R. T. M. Nagpur University, Nagpur. Research paper Published: - 09. International Journals – 02, National Journals- 07. Conference, Seminar Attended: - 17. International Level – 02, National Level – 15. **Teaching Methods**: - Question and Answer, Group Discussion, ICT.

प्रा. संतोष विश्वनाथ यादव, एम ए, एम. फिल, नेट, विभाग प्रमुख (साह. प्राध्यापक) सुवालाल पाटणी कला व वाणिज्य महाविद्यालय, पुलगाव. ता. देवळी जि. वर्धा–४४२३०२. **स्पेशलायझेशन**:– ग्रामिण समाजशास्त्र. **निवास**:– शिवाजी कॉलनी, पुलगाव ता. देवळी जि. वर्धा–४४२३०२. **मोबाईल** न. : ९८५०३४८२३१. **ईमेल**: svyadav10384@gmail.com **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवि शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– रा.तु.म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ९ वर्ष. सदस्य, मसप. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– ०५.

Dr. Ghanshyam Yelne, M.S.W., Ph. D., Professor, School of Social Sciences, S. R. T. M. University, Nanded – 431 606 **Email**:- yelnenanded@gmail.com Specialization:- L.W.& P. M. **Teaching Experience**:- UG: 22 years. **Academic Work**: - Presently he is working as a member of board of studies in Social Work of Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded, Gondwana University, Gadchiroli and Dr. Babasaheb Ambedkar

Marathwada University, Aurangabad. Worked as a RRC member of Sant Gadge Baba Amaravati University, Amaravati and member of board of studies in social work in North Maharashtra University, Jalagaon. **Recognized research guide** of Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded and Sant Gadge Baba Amaravati University, Amaravati. More than 20 students completed their Ph.D. and M.Phil. under his guidance. Member of Maharashtra State Social Work Educators Association (MASWE), National Association for Professional Social Workers Association (NAPSWE), Member, Marathi Samajshastra Parishad. He has published number of articles in various International and national level journals and visited to country like Indonesia, Malaysia, Thailand and Nepal. He has completed three minor research projects and one major research Project. He is known for his extension activities in rural area like women SHG's. His **area of interest** includes Micro-Credit (SHG's), Women Empowerment, Entrepreneurship Development, NGO's and Development, Human Resources Development, SPSS and Personality Development. He has been working on various committees of universities and Higher Education for smooth functioning of academic development and delivered more than 50 lectures in (HRDC) Academic Staff Colleges of various universities in Maharashtra. **Thrust Areas of Research**: - Micro-Credit (SHG's), Rural Development, Women Empowerment, Entrepreneurship Development, NGO's and Development. **Research Publications**: - UGC – 07, Others – 10, **Conference Proceedings** – 05. Paper **Presentations** - 15. **Research Guidance**: - Ph.D.: Awarded – 10, Registered – 10, M.Phil. Awarded – 05. Research Projects:- Completed: 03 Total Outlay : 8.5 lakh**. Invited Talks**: International: 03, National: 03. **Guest Lectures**: 25 **Chaired Sessions**: 05 **Academics**: Several times worked as a In-charge 'Director' for School of Social Sciences, SRTM University, Nanded. Worked as a Chairman for board of studies in sociology of SRTM University, Nanded. Worked as a committee member for Maharashtra University Act-2016. **Administration**: - Working as a Coordinator, Late Shree Uttamrao Rathod Tribal Development and Research center. Kinwat. Working as a Coordinator,UGC-SAP-DRS-II,Department of Sociology,School of Social Sciences,SRTM University,Nanded. **Association with various organizations**: - All India Association of Women Studies. Maharashtra Andhshradha Nirmulan Samiti, Nanded. Member of Maharastra Social Work Educators Association (MASWE). National Association of Social Work Educators Association (NASWE) **Extension and Outrich Activities**: - Adopted five villages for all round development and organised various programme like Shramdan, Mahila Melawas, awareness programme on sanitation, Health Checkups camp, Blood donation camp.

प्रा. मनोहर भीमराव येरकलवार, एम. ए. (समाजशास्त्र) नेट, सेट, एम. एस. डब्ल्यू, सेट., सहाय्यक प्राध्यापक, डॉ. मधुकरराव वासनिक पी. डब्ल्यू. एस. कला व वाणिज्य महाविद्यालय, कामठी रोड, नागपूर. **स्पेशलायझेशन**:– ग्रामिण आणि जनजातिय अध्ययन (पी.जी.डी.आर.डी.) **निवास**:– द्वारा डॉ. महेंद्र गायकवाड प्लॉट नंबर २१७, नागार्जुन कॉलनी जरीपटका, नारा रोड, नागपूर. ४४००१४. **विषय** :–समाजशास्त्र. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ नागपूर. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ७ वर्ष. सदस्य, इंडीयन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सभासद क्रमांक एलएमआय–४३१२. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक ११०७. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– १४.

Dr. Ranjana Pandurang Yepurwar, M. A. M. Phi., Ph. D., Assistant Professor, JES College, Jalna, **Home Address**: Radha Krishna Apartment, Yadav Nagar, Jalna. **University**: Dr. Babasaheb Ambedkar Marathvada University, Aurangabad. **Teaching Experience**: 18 Years. **Teaching Methods**: Teaching Aids, Group Discussion, Seminar.

डॉ. येवले सुधीर आश्रुबा, एम.ए., नेट, बी.जे., डी.सी.एफ.सी.,पीएच.डी., संशोधन मार्गदर्शक व विभाग प्रमुख, कालिकादेवी कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, शिरुर (का.) जि. बीड–४१३२४९. **स्पेशलायझेशन**:– शासकीय योजनांचे मूल्यांकन. **घरचा संपूर्ण पत्ता**:– प्लॅट नं. १२, ओमसाई अपार्टमेंट, सत्यम वॉटर सप्लायर्सच्या मागे, कॅनॉल रोड, बीड ता. जि. बीड–४३११२२. Email ID : syevle6@gmail.com **मोबाईल** नं. ९६८९०६६८४६, ९४२३२९१५४६. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी, पदव्युत्तर. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव**:– २० वर्ष. सदस्य, इंडीयन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सदस्य क्र. एलएमआय–२४४०. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सदस्य क्रं. :– ८६६. **आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शक** – डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. ०२ विद्यार्थी सध्या पीएच. डी. चे कार्य करीत आहेत. **प्रकाशित ग्रंथ** :– १२. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– १९ शोध निबंध प्रकाशित. **पुरस्कार** :– मराठी समाजशास्त्र परिषदेचा डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर उत्कृष्ट शोधनिबंध पुरस्कार, २०१४. कळंब येथे 'महिला सबलीकरण, आव्हाने आणि उपाय' या परिषदेत उत्कृष्ट शोधनिबंध पुरस्कार, २०१८. मराठी समाजशास्त्र परिषदेचा डॉ. अनुराधा भोईटे उत्कृष्ट प्रकाशित शोध निबंध पुरस्कार, २०२०. **आयोजन**:– २०११

मध्ये एक दिवसीय चर्चा सत्राचे आयोजन. **अध्यापन पध्दती**:– समुह चर्चा, माहिती तंत्रज्ञानाचा वापर, शैक्षणिक सहली, विविध तज्ज्ञांची व्याख्याने, समकालीन विषयावर भिंतीपत्रकाचे प्रकाशन, चित्रफितींचा वापर, सर्वेक्षण पध्दती. **सामाजिक कार्य** :– 'सत्यमेव जयते' च्या पाणी फाऊंडेशन वॉटरकप स्पर्धेत व पाणी फाऊंडेशन चळवळीत सहभाग.

प्रा. नंदकिशोर उकंडराव राऊत, कार्यकारिणी सदस्य मराठी समाजशास्त्र परिषद, २०१८–२०२०. एम. ए. समाजशास्त्र, नेट., विभाग प्रमुख, श्रीराम कला महिला महाविद्यालय, तिवरा रोड, धामणगाव रेल्वे, जि. अमरावती, पिन. ४४४७०९. **स्पेशलायझेशन** :– दुर्बल घटक. **आचार्य पदवी संशोधन विषय**:– महाराष्ट्रातील अनुसूचित जमातींमधील पारधी समाजाच्या विकासाचे समाजशास्त्रीय अध्ययन – संशोधन कार्य प्रगतीवर. **निवास**:– प्लॉट क्र. ५५, साई नगर, पखाले वर्कशॉपच्या मागे, परसोडी रोड, धामणगाव रेल्वे, जि. अमरावती, पिन. ४४४७०९. **अध्यापनाचा स्तर** :– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र** :– संत गाडगे बाबा, अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **अध्यापनाचा अनुभव** :– १५ वर्ष. **सदस्यत्व**:– मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक ८९०. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०२. **प्रकाशित शोध निबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेंडिंग मध्ये २१ शोध निबंध प्रकाशित. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान, गटचर्चा, गृहपाठ, प्रश्नोत्तरे, पीपीटी, सेमिनार इ.

Dr. Kishor Uttamrao Raut, M. A., Ph. D., Professor, Post Graduate Teaching Department of Sociology, Sant Gadge Baba Amravati University Amravati. **Mobile**: - 09850251725. **Email**: kishor.raut2137@gmail.com **Teaching Experience:** - UG-06 years and PG-23 years. **Administrative Experience**: Head, P G Department of Sociology, S. G. B. A. U. Amravati, 2003-09. Co-ordinator, Centre for Human Rights Awareness & Education under TRDEA. 2003-09. Honorary Director, Dr Babasaheb Ambedkar Studies Centre, 2006-2007. Co-ordinator. M. Phil. in Sociology, S. G. B. A. U. Amravati, 2006-08. Co-ordinator, Buddhist Studies Centre, S. G. B. A. U. Amravati, 2012-15. SET Observer, Maharashtra State Eligibility Test for Lectureship Test. **Research Experience:** As a Project Associate Major Research Project RTM University Nagpur 1998-99, As a Principal Investigator, Major Research Project UGC New Delhi , As a Principal Investigator, Minor Research Project, As a Co - Investigator, Minor Research Project. **Member of Academic Bodies:** BOS, RRC & BUTR of Various University. **Member of Professional Bodies:** Ex-President, of Marathi Samajshtra Parishad, Life Member of Vidarbha Samajshtra Parishad. **Research Supervisor:** S. G. B. A. U. Amravati, of M A- 28 M. Phil.-04 & Ph.D. -05. **Organizer/Convener/ Co Ordinator** of various Conferences, Seminars & Workshops -19. Invited Lecturers**, Resources Persons and Chairperson** at State & National -16. **Popular Extinction Lectures-**30. **Books Published** -08. **Publication**: Published Papers in Journals -26. Research Paper Published in Books -11. Full Papers in Conferences Proceeding -24. Research Papers Presented in State, National & International Conf, Seminar & Workshops-38. Attended (State, National International Level Conf, Seminars &Workshops)-34.

डॉ. दयानंद उत्तमराव राउत, एम. ए. एम. फिल., पीएच. डी. समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, सहकार महर्षी भास्करराव शिंगणे महाविद्यालय, खामगांव जि. बुलढाणा ४४४३०३. **निवास** :– मु. तायडे कॉलनी, खामगांव जि. बुलढाणा ४४४३०३. **मोबाईल** नं. ९८६००५८७६०. **ईमेल**: dayananraut45095@gmail.com **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **अध्यापनाचा अनुभव**:–११ वर्ष. **शोधनिबंध प्रकाशित** :– ०३.

प्रा. राठोड ईश्वर लक्ष्मण, एम. ए. समाजशास्त्र, नेट, सहाय्यक प्राध्यापक, शि. म. ज्ञानदेव मोहेकर महाविद्यालय, ता. कळंब जि. उस्मानाबाद. **स्पेशलायझेशन** :– समाजशास्त्र. **निवास**:– प्लॉट नं. ५२ सर्वे. न. ६१/१ तिरूपती बालाजी पाक्र, जगदंबा मंदिराजवळ, मौजे कवडीपूर पो. श्रीरामपूर ता. पुसद जि. यवतमाळ – ४४५२१५. **अध्यापनाचा स्तर** :– पदवी शिक्षक. **अध्यापनाचा अनुभव** :– ९ वर्ष. सदस्य, इंडीयन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी सभासद क्रमांक एलएमआय – ४६०६. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद.

डॉ. राठोड रमेश धोंडीराम, एम.ए.,एम.फिल. नेट. पीएच. डी., सहयोगी प्राध्यापक, वैद्यनाथ कॉलेज, परळी वै. जि. बीड ४४४३१५. **स्पेशलायझेशन** :– समाजशास्त्र. **निवास**:– वरद पाक्र फेज ३, घर नं. जे. ३, वाघाळा रोड, अंबाजोगाई जि. बीड. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव** :– २१ वर्ष. सदस्य, इंडीयन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, ३१ **शोधनिबंध** प्रकाशित. **आयोजक**:– ०२ राष्ट्रीय सेमिनार.

Dr. Ulhas Ramji Rathod, M.A. Sociology, Ph.D., Head, Department of Sociology, Narayanrao Kale Smruti Model College, Karanja (Gh.), Dist. Wardha. **University**: - R. T. M. Nagpur University, Nagpur. **Address**: - Near Power House, Karanja (Gha.), Tah. Karanja (Gha.), Dist. Wardha. **Mobil**: - 9421693458 **E-mail**: dr.ulhas_rathod@rediffmail.com **Teaching Level**: UG. **University Area**: - R. T. M. Nagpur University, Nagpur. **Published Research Paper**: - 18. **Seminar, Conference, Workshop Attend**: - 20. **Member**, Marathi Samajshastra Parishad. **Teaching Methods**: - Lecture, Group Discussion.

Vikram Kashinathrao Rathod, B. Sc. MSW, Assistant Professor, Jalna Social Work College, Ram Nagar Jalna. **Home Address**: - A-1, First Floor, Shivneri Apartment, Ghati Road, Shivnagar, Jalna-431203. **Specialization**: - Labour Manegment and Labour Programme. **Email**: - vikramrathod4488@gmail.com **Contact**: - 9404677232. **University**: - Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad. **Teaching Experience**: - 18 years. **Research papers Published**: - 03. **Event Organized**: - 02. **Teaching Methods**: - Audio visual media, Group Discussion, Field Work.

डॉ. शेषराव कनिराम राठोड, एम. ए., एम. फिल., पिएच. डी., सहयोगी प्राध्यापक व विभाग प्रमुख, विनायकराव पाटील महाविद्यालय, वैजापुर जि. औरंगाबाद. Email. srathod2288@gmail.com **मोबाईल**:– ९९२१५९७९५३. **अध्यापन स्तर**:– पदवी व पदव्यूत्तर. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १४ वर्ष. **संशोधन प्रकल्प**:– ०१. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– १२. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान, गटचर्चा, क्षेत्र भेट.

Dr. Manoj Gangaram Rathod, M. A. M. Phil., Ph. D., NET, Head, Department of Sociology, Late Panchfulabai Pawade Arts and Commerce Mahila Mahavidyalaya Warud, Dist. Amravati. **Mobile**: - 9765332124. **Email**:– profmanojgrathod@gmail.com **University Area**: – Sant Gadge Baba Amravati University Amravati. **Teaching Experience**: – 21 Years. Member, Marathi Samajshastra Parishad. **Research Paper Published**: - 08. **Teaching Methods**: - Lecture, Group Discussion, Field Visit.

डॉ दत्तराव उत्तमराव राठोड, एम. ए. समाजशास्त्र., सेट., नेट., एम्.फील., पीएच्.डी., सहाय्यक शिक्षक, समाजशास्त्र विभाग, नंदिनीबाई वामनराव गर्ल्स ज्युनिअर कॉलेज, जळगाव, **निवास**:– प्लॉट नं. ३३, सर्व्हे नं. ६५/६६, शासकीय अभियांत्रीकी महाविद्यालयाजवळ, विद्युत कॉलनी, जळगाव–४२५००१. **इमेल**:– dur3778@gmail.com **मोबाइल**– ९४०४०५६६५८, ८२०८०४५१९५. **स्पेशलायझेशन**:– गुन्हेगारीचे समाजशास्त्र, विकासाचे समाजशास्त्र, जेंडर स्टडीज, सामाजिक संशोधन पध्दतीशास्त्र. **अध्यापनाचा स्तर**:– कनिष्ठ महाविद्यालयीन शिक्षक, **पीएच्.डी. संशोधनाचा विषय** – Study of Women Under-trial Prisoner's in North Maharashtra (Familial, Social & Economical). **विद्यापीठ क्षेत्र**– उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव. **अध्यापनाचा अनुभव**– १६ वर्षे. **सदस्य**– मराठी समाजशास्त्र परीषद, सभासद क्रमांक ९३३, **पुरस्कार**– जळगाव जिल्हा कारागृहातील प्रौढ साक्षरता व सुधारणा कार्याबद्दल क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले, जळगाव यांचा पुरस्कार, वसंतराव नाईक अधिकारी कर्मचारी संघटना महाराष्ट्र राज्य, अकोला संशोधन पुरस्कार, **प्रकाशित शोधनिबंध**– १५.

डॉ. वसंत भाऊराव राठोड, एम.ए., बी. एड., पीएच. डी., (समाजशास्त्र), सह.अध्यापक, सरस ज्युनियर कॉलेज, मांडवी, ता. किनवट, जि. नांदेड – ४३१८०५. **मोबाईल**:– ९४२०३१५४०९, ८४११९१९६६५. **ईमेल**: – rathodvasant863@gmail-com **निवास**:– पार्वती कॉम्प्लेक्स, वसंतराव नाईक चौक, शिवनगरी, गोकुंदा, ता. किनवट, जि.नांदेड – ४३१८११. **अध्यापन अनुभव**:– २३ वर्ष. **अधिवेशनातील सहभाग**:– राज्यस्तर १२, राष्ट्रीयस्तर १९, आंतरराष्ट्रीयस्तर ०४, कार्यशाळा ०८. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– ११. अर्धसहभागी निरिक्षण लेख ०७. **सहभाग**:– आदिवासी, दलित, भटके, गोरबंजारा चळवळीत सहभाग, लेखन आणि संशोधन. लखनौ, म्हैसूर, थिरुअनंतपुरम,पुणे इ. समाजशास्त्राच्या राष्ट्रीय चर्चासत्रात सहभाग. **आंतरराष्ट्रीय सहभाग**:– बँकॉक (थायलंड) येथील आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्रात सहभाग. ९२ वे अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलन जि.यवतमाळ येथे सहभाग. **पुरस्कार**:– उत्कृष्ट वक्तृत्व पुरस्कार, पोलीस अधीक्षक नांदेड तर्फे सामाजिक शांतता पुरस्कार. **व्याख्याने**:– स्वच्छता, व्यसनाधीनता, बेकारी, सामाजिक व शैक्षणिक विषयावरील २०० पेक्षा अधिक व्याख्याने. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०२. **आगामी प्रकाशन**:– अनुभवतील आठवणी, वैचारिक कादंबरी, गोरबंजारा संस्कृतीचे सामाजिक दायित्व, सामाजिक बांधिलकीचे स्तंभ इत्यादी.

सुमेध सुभाषराव राजुरकर, एम.ए., सेट, संशोधक विद्यार्थी, स्वामी रामनंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **पीएच. डी. संशोधन विषयः—** पुणे जिल्हयातील महिला पोलिस शिपाई कर्मचाऱ्यांच्या समस्याः एक समाजशास्त्रीय अभ्यास. **संशोधन केंद्रः—** स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. अंतर्गत स्वामी विवेकानंद महाविद्यालय, शिरूर ताजबंद, ता. अहमदपुर जि. लातुर. **मोबाईलः—** ९४०५६०३२४०. **ईमेलः—** sumedhrajurkar@gmail.com **निवासः—**प्रबुद्ध निवास, नागसेन नगर. उमरगा. ता. उमरगा जि. उस्मानाबाद—४१३६०६. **विद्यापीठ क्षेत्रः—** स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **सदस्यत्वः—** मराठी समाजशास्त्र परिषद, आजीव सभासद. **शोधनिबंध प्रकाशितः—** ०१. **आंतरराष्ट्रीय कॉन्फरन्स सहभागः—** ०१.

डॉ. लालचंद किसन रामटेके, एम. ए. एम. फिल. पीएच. डी., नेट, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, अशोक मोहरकर महाविद्यालय, अडयाळ ता. पवनी जि. भंडारा. **स्पेशलायझेशनः—** ग्रामीण व नागरी समाजशास्त्र. **निवासः—** अशोकनगर, अडयाळ ता. पवनी जि. भंडारा ४४१९०३. **अध्यापनाचा स्तरः—** पदवी व पदव्यूत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्रः—** रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **अध्यापनाचा अनुभवः—** २२ वर्ष. **सदस्यत्वः—** सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सदस्य, डॉ. आंबेडकर टिचर्स वेलफेअर असोशिएशन, नागपूर. **प्रकाशित ग्रंथः—** ०१. **प्रकाशित शोधनिबंधः—** आंतरराष्ट्रीय स्तर — ०२ आणि राज्यस्तरीय — १६ शोधनिबंध प्रकाशित.

Ms. Prerna S. Ramteke, M. A., B. Ed., NET, SET, Assistant Professor, Department of Sociology, Maniben Nanavati Women's College, (Affiliated to SNDT Women's University), Vile Parle (w), Mumbai 400056. **Email: -** prerna.ramteke71@gmail.com, **Mobile: -** 9892305034. **Research Interests:** Urban Sociology and Development, Research, Feminism and Religion. **Teaching and Research Experience:** Junior College (+2) – 12 years, Senior College (UG) -11 Years, P. G. – 1 Year. **Awards: -** Conferred upon an 'Award of Merit' in appreciation for her outstanding contribution in Extension Work by M.N.W. College on 24th January 2020. Lincoln University College, Malaysia, felicitation as a 'Global Teacher' in Social Science at the IV International (ICHSS) at Vietnam on the June 3, 2019. **Research: -** Minor Research Project: completed a U.G.C Sponsored Minor Research Project "Socio Economic Impact on the residents and the Business Community of Andheri (e) due to Development Project"; October, 2012-14. **Publications: -** Selected Papers Published in Refereed Journals: 12 (International) and 05 (National). Publication in International On-line Journal: 01. Paper Presentations: 23. **Other: -** Life Member of All India Sociological Society (ISS), In-charge of Rotaract Club of MNWC, Involved in several social service activities.

Dr. Purushottam Warlu Ramteke, M. A., M. Phil., NET, Ph. D., Head, Department of Sociology, Chishtiya College of Arts and Science, Khuldabad, DIst. Aurangabad. **Specialization**: - Socialogical Theory. **Home Address**: - Old Bhavshingpura, Pandit Colony, House No. 1/7/885, Aurangabad. **Email**: - ramtekepw@gmail.com **Mobile**: - 9623561986. **University**: - Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad. **Teaching Experience**: - 25 years. **Teaching Methods**: - PPT, Llecture method.

Dr. Manisha Rao, M.A., M.Phil. (Delhi), Ph.D. (Pune), Assistant Professor, Department of Sociology, Mumbai University, Mumbai**. Specialization and Areas of Interest**: - Environment, Gender and Development Studies, Globalization, Social Movements. **Email**: manisha.rao@sociology.mu.ac.in manisharao008@gmail.com **Address**: - University of Mumbai, Vidyanagari Campus, Kalina, Santacruz (E), Mumbai-98. Phone: 9920369059. **Distinctions/Awards (College/University):-** Member, Editorial Advisory Committee - Sociological Bulletin. Invited to present a public lecture- 'Making Sense of the Theory and Practice of Ecofeminism in India' as part of the 'Gender Frontiers Speakers' series at Brandon University, Brandon, Manitoba, Canada on 15th October 2012. Invited as Visiting Fellow to the Department of Sociology, Delhi School of Economics, University of Delhi, from 15th November to 24th November 2010. Awarded U.G.C.- J.R.F. in January 1999. Awarded U, G,C.- N.E.T. in January 1996. President, Students Council, (1989-"90) Lady Shri Ram College for Women, New Delhi. Awarded Daulat R. Desai Prize for Leadership; Principals" Prize for Service to the College. L. S. R. New Delhi, 1990. Secretary, Hiking club, L. S. R. New Delhi.1988. **Work Experience:-** 22 years. **Ph.D. Guide: -** Recognized Ph.D. Guide in the subject of Sociology, University of Mumbai (since 2013) & S. N. D. T. Women's University, Mumbai (since March 2011). Students enrolled for Ph.D.: 04. **Projects Undertaken: -** Major Research Project titled 'Development, Religion and Sustainable Environments: Collective Environmental Mobilization in the Western Ghats, Karnataka' granted by ICSSR, New Delhi for Rs 8 lakhs for 24 months, June 2017- June 2019. 'Conception of Nature among forest dependent communities in India and Canada',

short term project granted by the U. G. C Area Studies Centre, Centre for Canadian Studies, SNDT Women"s University. September 2011- March 2012. **Research Work/ Publications: Books: -** 01. **Articles:** 20. **Book Reviews: -** 08. **Paper's Presented/ Conferences attended: -** More than 35. **Membership to Associations: -** Life Member, All India Sociological Association**.** Life Member, Indian Association for Women"s Studies Life Member, Marathi Samaj Shastra Parishad, Member of RC 11, Environment & Society.

Raithak Dipmala Vishwanath, M. A. B. Ed. NET, Head, Department of Sociology, SSJES ACS College, Ganghkhed.Dist.Parbhani **Specialization**: - Rural Sociology. **Home Address**: - O/C Shalubai K. Chudavkar House No. 1-6-182 Prabhatnagar, Nanded. **Teaching Experience**: - 4 years. **Research paper Published**: - 08. **University Area**: - Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded. **Teaching Methods**: - Question and Answer, Group Discussion, ICT.

Dr. Suvarna Suresh Raskar, M.A. (Sociology), B.Ed., Ph.D., Head, Department of Sociology, Vidhya pratisthan Arts, Commerce and Science College, Vidhyanagri, Baramati – 413133. **Email**: - suwarna.raskar@gmail.com Mobile: - 9096485140. **University**: - Savitribai Fule Pune University, Pune. **Teaching Experience**: - 23 years. Member, Indian Sociological Society, New Delhi, LMI- 1637. **Ph. D. Topic**: - A study of social transformation brought by Schreiber Dynamix under the concept of Baramati Pattern. Reseearch paper published: - 07. **Onrganized Seminar and Conferences**: - 07. **Teaching Methods**: - Computer assisted learning, Power point presentations, Usage of audio visual aids, Group discussions, Projects, Intercollegiate workshops and seminars, Poster making, chart making and Guest lectures. **Social work**: - Worked an Environmental Awareness Programme, Women Empowerment, Regularly visited to Old Age Home and helping the phicaly challenged students in their education.

डॉ. माधवी दिगंबर रेणावीकर, एम. ए., एम्. फील., पीएच.डी., सहयोगी प्राध्यापक, टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, गुलटेकडी, पुणे ४११०३७. **स्पेशलायझेशन**:– समाजशास्त्र. **निवास**:– ९४२ ब, शुक्रवार पेठ, पुणे ४११००२. **ईमेल**:– externaleducation@tmv.edu.in **मोबाईल** नंबर:– ९९२२८९५६०२. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ३५ वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक ३८०. **आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शक**–पुणे विद्यापीठ. ०२ विद्यार्थी पीएच. डी. प्राप्त, ०३ विद्यार्थी पीएच. डी. साठी कार्यरत. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०९. **सहलेखक**:– ०५. **प्रकाशित शोध निबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण १२ शोधनिबंध प्रकाशित. **पुरस्कार**:–मराठी समाजशास्त्र परिषदेचा डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर उत्कृष्ट शोध निबंध पुरस्कार २०१९.

Dr. Vinayak Subhash Lashkar, M. A. NET, SET, Ph. D., Head & Assistant Professor, Department of Sociology, Tuljaram Chaturchand College, Baramati- 413102, District- Pune, Maharashtra. **Permanent Address** : A-43, Shanta Niketan Co-oprative Housing Society, Near Pune IT Park, Bhau Patil Road, Bopodi, Pune - 411020. **Specialization**: - Sociology of Crime, Population and Society, Social Research Methods. **Mobile No**.: 08806806362 **Email**: vinayak.lashkar@gmail.com **Teaching Experience**: - 15 years. **Research Project**: - Research Associate, Project Title: Inclusive Universities: Linking Diversity, Equity, and Excellence for the 21st Century. (Ongoing Project) University of Massachusetts, Amherst in collaboration with the Krantijyoti Savithribai Phule's, Women's Studies Department, Savitribai Phule Pune University, Pune. Research Associate, Project Title: A National Study on Educational Challenges and Attainment of DNT's In India. Sponsored by Indian Council of Social Science Research (ICSSR), New Delhi & Conducted by Council for Social Development (CSD) Hyderabad, and Krantijyoti Savithribai Phule's, Women's Studies Centre, Savitribai Phule Pune University, Pune. Research Assistant (Field Work Coordinator), Project Title: Nature, Dimensions, and Policy Options for Internal Security in India. The project was allocated in year October 2009 by the Director of YCNISDA, Savitribai Phule Pune University, Pune. Research Associate, Project Title: Documenting the Politics of *Devadasi*s in Contemporary Maharashtra: Different Voices/ Different Concerns. Project Title: Participatory Analysis of the Information, Education, Communication, and Capability Building Components of *Jalswarajya*: A Rural Drinking Water Project Supported by the World Bank. **Publications**: - Publications in Journal / Books / Proceding – 28. Article in Newspapers & Magzine – 05. **Other Academic Activities**: - Adviser, Project on 'Livelihood of De-notified Tribes', TATA Institute of Social Science (TISS), Mumbai. Reviewer, Project on 'Context Consciousness in Health Care: A Study', by Dr. P. Viswanadha Gupta, Assistant Professor at Department of Adult, Continuing Education and Extension, Savitribai Phule Pune University, Pune. Expert, Project on 'Wadar Community of Maharashtra', Yashwantrao Chavan Academy of Development Administration (YASHADA) Administrative Training Institute of the Government of Maharashtra, Pune. Work on Government Bodie: - Expert Member,

National Commission for De-notified, Nomadic and Semi-Nomadic Tribes (Ministry of Social Justice and Empowerment), Government of India. From 10th August 2017 to 8th January 2018. **Life Member**, Indian Sociological Society, India. Life Member, Maharashtra Sociological Society, Maharashtra, India.

Dr. Sadhana Vijay Lanjewar, M. A., B. Ed., M. Phil, Ph.D., Associate Professor, Hislop College, Nagpur. **E-mail**:- svlanjewar@gmail.com **Contact**: - 9422349451. **Ph.D. Supervisor**: - R. T. M. Nagpur University, Nagpur. **S**tudents Enrolled – 06. Students Submitted Ph.D. – 03. **Research Projects: -** 'Televiewing patterns and modernization among working women', Minor Research of UGC, 2005-2007. MRP, 'Social and Psychological Effects of Domestic Violence on Girls and Women: Sociological Study, 2008-2010. MRP, 'Galichha Vastitil Kishorvayin Mulinchya Sandarbhat Arogya Va Samajikaran', 2015-2017. **Published Papers in Journals: -** State Level – 03. National Level – 07. International Level – 04. **Research Papers presented in Conferences, Seminars, Workshops, and Symposia: -** State Level – 04, National Level – 08, International Level – 04. **Books Published as single author:** 01. **Books published as an editor: -** 01. **Invited as Resource Person:** 02. **Awards/ Recognition/ Achievements: -** Nominated as member of Board of Studies of Subject Sociology at R.T.M. N. U.

डॉ. जयमाला पुंडलिकराव लाडे, एम. ए., पीएच. डी., नेट, सेट. सहाय्यक प्राध्यापक, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, मिलिंद महाविद्यालय, मुळावा, ता. उमरखेड, जि. यवतमाळ – ४४५२०६. **मो.नं.** ९४२००४५६३२.**ईमेल**:– jaymalalade22@gmail.com **अध्यापनाचा अनुभव** :– २३ वर्ष. सदस्य, इंडियन सोशॉलॉजीकल सोसायटी, दिल्ली सभासद क्रं. एलएमआय ३०९०. सदस्य, मसप, सभासद क्र. ५७३. सदस्य, नागपुर युनिव्हर्सिटी टिचर्स असोसिएशन, माजी सदस्य, समाजशास्त्र अभ्यास मंडळ, संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. सदस्य, इंटरनॅशनल इनरविल वुमेन ऑर्गनायझेशन २०१२–२०१९. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण २० शोधनिबंध प्रकाशित. **परिषदेत सहभाग**:– राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय स्तरावर एकूण ४५ कॉन्फरन्स व सेमिनार मध्ये सहभाग.

Dr. Ranjana Hemraj Lad, M. A. Ph. D., Associate Professor & Head, Department of Sociology, Anand Niketan College, Warora Dist. Chandrpur. **Specialization**: - Sociology, Social Dynamics, Tribal Study. **Home Address**: - Borda, Tah- Warora Dist-Chandrapur, Pin-442907. **Teaching Experience**: - 24 years. **University**: - Gondwana University, Gadchiroli. **Ph. D. Guide**: - R. T. M. Nagpur University, Nagpur. Gondwana University, Gadchiroli. 02 students awarded Ph. D. degree. 02 students work in progress. **Teaching Methods**: - Lecture, Group Discussion, Field Visit. **Research paper published**: - 15. **Other academic works**: - Former member of Board of Study in Sociology, R. T. M. Nagpur University, Nagpur. NSS programme Officer.

Dr. Lad Hemraj G, M. A. M. Phill., Ph. D., Principal, R. V. Arts and Commerce College, Bhamragad Dist. Gadchiroli. **Mobile**: - 9422600353 **Specialization**: - Rural Sociology, Urban Sociology, Tribal Study. **Home Address**: - Borda, Tah- Warora Dist-Chandrapur, Pin-442907. **Teaching Experience**: - 24 years. **University**: - Gondwana University, Gadchiroli. **Ph. D. Guide**: - R. T. M. Nagpur University, Nagpur. Gondwana University, Gadchiroli. 02 students awarded Ph. D. degree. 02 students work in progress. **Research paper published**: - 16.

Ronald David Lewis M. A., B. Ed., Thomas Baptista Jr. College, Vasai Road. Palghar, Dist. 401207. **Mob**ile: - 9970899102 **Email**: - lewissir65@gmail.com **Teaching Experience: -** 20 years. **Teaching Level**: Junior College. **Academic Work**: - Board of Studies Member, State HSC Board Pune, Co-writer and coordinator of Std. XII Sociology text book published by State HSC board Pune. Member of Study Group, Balbarathi, Pune. Worked as Resource person and coordinator for Senior Scale Teachers Training. Conducted Training for the teachers at the State level for the new syllabus. **Teaching Methods**: - Lecture, Group Discussion, PPT etc.

Dr. Sonali Baliram Wakharde, M. A. Ph. D., NET, SET, Assistant Professor, Department of Sociology, Mumbai University, Mumbai. **Address (Office)** – Department of Sociology, Ranade Bhavan, University of Mumbai, Vidyanagari, Kalina, Santacruz (E), Mumbai 400098. **Contact Details** – 022-26522474. **Email** – sonaliwakharde@sociology.mu.ac.in, **Research Work: –** Ph.D. completed on topic, 'Jalsandharan Karyakramatil Mahilancha Sahabhag Samajshastriy Abhyas (Vishesh sandharbh Nanded Zilha)' (in Marathi) in March 2018, at S.R.T.M. University, Nanded. **Teaching Experience: –** 10 years. **Areas of Interest: –** Gender Studies, Rural Sociology, Women and Water. **Membership in official bodies:** – Life member of Indian Sociological Society & MSP.

डॉ. अविनाश शिवाजी वर्धन, एम. ए. पीएच. डी., नेट, जे. आर. एफ., सहा. प्राध्यापक (घडयाळी तासिका तत्वावर) आजरा महाविद्यालय, आजरा. **निवास**:– प्लॉट नं. ४२, प्रबुध्द भारत कॉलनी, सुतार माळ, कोल्हापूर. **मोबाईल**:– ९९६०३०४२५४. **ईमेल**:– avinashvardhn9466@gmail.com **विशेष आवड**:– वंचितांचे समाजशास्त्र, दलित स्टडीज, गांधी–आंबेडकर वैचारिक डीस्कोर्स समजून घेणे, जात संघर्ष. **अध्यापन स्तर**:– पदवी. **अध्यापन अनुभव**:– १० वर्ष. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर. **पीएच. डी. संशोधन विषय**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर व महात्मा गांधी यांचे सामाजिक परिवर्तनातील योगदान– अस्पृश्यता निर्मुलनाच्या संदर्भात. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– ०५. **परिषदेत सादर शोधनिबंध**:– ०७. **सदस्य**, इंडियन सोशिओलॉजिकल सोसायटी, मराठी समाजशास्त्र परिषद, शिवाजी विद्यापीठ समाजशास्त्र परिषद.

डॉ. वायभासे शिवाजी विठ्ठलराव, एम. ए., एम. फील., पीएच. डी., सहा. प्राध्यापक, कै. डॉ. शंकरराव सातव कला व वाणिज्य महाविद्यालय कळमनुरी. **स्पेशलायझेशन**:– वुमेन स्टडीज. **निवास**:– मु. पो. गोकुलधाम सोसायटी, एन. टी. सी. ता. जि. हिंगोली. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामीरामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ नांदेड. **अध्यापनाचा अनुभव**:– २० वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक ५१२. **संशोधन प्रकल्प**:– ०१ एम. आर. पी. पूर्ण. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण २२ शोधनिबंध प्रकाशित. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान व आयसीटी. **सामाजिक कार्य**:– उपाध्यक्ष सामाजीक सांस्कृतीक समिती, गोकुळधाम सोसायटी, एन.टी.सी. हिंगोली.

डॉ. पंढरी नारायणराव वाघ, एम. ए. एम. फील. पीएच. डी., सहाय्यक प्राध्यापक, श्री.जी. सी. पाटील मुनघाटे महाविद्यालय धानोरा जि. गडचिरोली. **स्पेशलायझेशन** :– आदिवासी समाज. **निवास**:– रामनगर, वार्ड न. ८ गडचिरोली – ४४२६०५. **अध्यापनाचा स्तर** :– पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली. **अध्यापनाचा अनुभव** :– २१ वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमाकं १११३. **संशोधन मार्गदर्शक**– गोंडवाना विद्यापीठ, गडचरोली.

Dr. Manda Chintamanrao Wagh, M.A. (Sociology), M.Phil., Ph.D., Associate Professor & HOD, Dept of Sociology, BHPE Society's Ahmednagar College, Ahmednagar (Retired 2018). **Mobile No:** 7757805928 **Email Id:** waghmanda214@gmail.com **Residence Address:** 214, Sai Sona Apartment, Sarasnagar, Ahmednagar 414001 (M.S) **University:** Savitribai Phule Pune University, Pune. **Teaching Experience**: – 33 years. **Teaching Level**: - UG & PG. **Guest Lectures**: – 63 Lectures at NSS Toc Centre, and Ministry of Human Resources, Government of India. **Specialization: -** Dalit Studies, Women's Studies, Weaker Section. **Research Work: -** M.Phil. Topic – **Dalit Women in Maharashtra Changing Status of Dalit Women.** Jawaharlal Nehru University, New Delhi (1982) **Ph.D. Topic:** Maharashtratil Dalit Striya – Aurangabad Shahratil Mahar Nav Budh Striyancha Badalta Darja (2012). **University:** Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad. **Published Research Paper: -** 20. **Membership: -** Indian Sociological Society and Marathi Samajshashtra Parishad. **Extra-Curricular Activities: -** Co-Ordinator of Women's Cell, Ahmednagar College, Ahmednagar (20 years). Lady NSS Officer (1985-1995). Ladies Hostel Rector (12 years). **Social Work: -** Participated in various Social Movements. **Dalit Movement: -** Activity Participated in Dalit Movement since childhood.

Dr. Suresh Waghmare, M. A., M. Phil., Ph. D. (Ph. D. Completed under the guidance of late Dr. A.U. Bhoite, Savitribai Phule Pune University, Ph. D. Subject – Traditionality and Modernity among the Mahars of Marathwada). Former Head, Department of Sociology, 1983 - 2014, Rajarshi Shahu College, Latur. Ex. Principal, 2014-16, at Sambhaji College, Murud, Dist. Latur. Ex. Principal, 2016-17 at Sanskriti College, Purna, Dist. Parbhani. 2018, Principal Tripura College, Latur. Ex. Reorganization P. G. teacher Recognization - M. Phil. and Ph. D. Guide, 18 M. Phil students awarded degree under my guidance. For 25 years he was a B. O. S. member of sociology. B. O. S., Chairman at Rajarshi Shahu Autonomous College. **Paper-reading** - 04 Paper-International levels, 29 Paper-National levels, 11 Paper-State levels. **Research paper published**: 30 papers published, 09 Books published. **Memberships**: - Member of AISS. 2 term Chairman, Marathi Samajshastra Parishad, Member of National advisory board and Editorial board, Member Of All India honr'ble policy holder (LIC), Member of Academic Council R. S. College, Latur. Worked as a V. C. nominee affiliation, Editor of Bahujan Sambodhi. **Awards**: - Lifetime Achivment Award from Marathi Samajshastra Parishad. England Century Award, Aadarsh shikshak, Dr. Babasaheb Ambedkar Samajik Krutadhyanata Puraskar, Bharatjyoti Award of Excellence, **Activities**:- Gujarat madhil bhukampkaryat sahabhag, shodhniband lekhan- Mukhymantryanchya haste gaurav,

Namantar Chalvalit Sahabhag, Contribute in M. Phil. scholarship movement. He was also formar President of MSP.

डॉ. सुभाष राजन्ना वाघमारे, एम. ए., पीएच. डी. अधिव्याख्याता, छत्रपती शिवाजी महाविद्यालय, उमरगा. **स्पेशलायझेशन**:– ग्रामीण व शहरी समाजशास्त्र, बौध्द समाज व मातंग समाजाचा विशेष अभ्यास. **अध्यापन स्तर**:– पदवी शिक्षक. **अध्यापन अनुभव**:– २५ वर्ष. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वा. रामानंद तिर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडिंग मध्ये एकूण १२ शोधनिबंध प्रकाशित. **सदस्यत्व**:– सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद. सदस्य, इंडियन सोशिओलॉजिकल सोसायटी, दिल्ली. **सामाजिक कार्य**:– बौध्द व मातंग समाजातील महिला बचत गटासाठी मार्गदर्शन. वृध्दाश्रमातील वृध्दांसाठी सामाजिक कार्य. वायूप्रदूषण, कामगार, रूग्ण, वंचित इ. साठी सामाजिक कार्य. **राजकीय कार्य**:– दलित पॅंथर चळवळीत सहभाग १९७५ ते १९८०. बामसेफ १९८५ ते १९९७. इन्साफ समन्वय महाराष्ट्र राज्य. प्रबुध्द रिपब्लिकन पार्टीचा स्थापना २००२ राष्ट्रीय महासचिव. भारिप बहुजन महासंघ उस्मानाबाद जिल्हाध्यक्ष.

डॉ. रविंद्र दगडू वाघ, एम. ए. पीएच. डी., सहयोगी प्राध्यापक व समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, श्री. शि. वि. प्र. संस्थेचे भाऊसाहेब ना. स. पाटील साहित्य व मु. फि. मु. अ. वाणिज्य महाविद्यालय, धुळे ४२४००१. **विद्यापीठ क्षेत्र** :– कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव. **अध्यापन अनुभव**:– ३० वर्ष. **निवासाचा पत्ता**:–मु. पो. वलवाडी, बौध्दवाडा, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर पुतळयाजवळ, वलवाडी ता. जि. धुळे–४२४००२. **भ्रमणध्वनी** :– ९४२१८८६५००, ९३२५५८६०३३. ईमेल :– ravindrawagh4303@gmail.com **संशोधन मार्गदर्शक** :– एम. ए. प्रकल्प कार्य, २५ विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन. पीएच. डी. साठी ०६ विद्यार्थी मार्गदर्शनाखाली कार्यरत. **प्रकाशित शोधनिबंध** :– एकूण २० संशोधन निबंध प्रकाशित. ०४ आंतर्राष्ट्रीय परिषदेत सादर, १६ राष्ट्रीय परिषदेत सादर, २५ परिषदेत प्रत्यक्ष सहभाग. **प्रकाशित ग्रंथ** :– एकूण ०२. **सदस्यत्व** :– सदस्य, समाजशास्त्र अभ्यास मंडळ क. ब. चौ. उ. म. विद्यापीठ, जळगांव २०१८ पासून. सदस्य, विद्याशाखा क. ब. चौ. उ. म. वि. जळगांव. माजी चेअरमन, समाजशास्त्र व समाजकार्य अभ्यास मंडळ. माजी सदस्य, स्थायी समिती, विद्या परिषद, विद्याशाखा, क. ब. चौ. उ. म. वि. जळगांव २००५ ते २०१०. आजीव सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद. आजीव सदस्य, इंडियन सोशिऑलॉजिकल सोसायटी, न्यू दिल्ली. **सामाजिक व राजकीय कार्य** :– सदस्य, जिल्हा परिषद, धुळे नगांव गट ता. जि. धुळे १९९७ ते १९९८ पर्यंत. सदस्य, ग्रामपंचायत वलवाडी ता. जि. धुळे २००० ते २००५ पर्यंत. अध्यक्ष, महात्मा गांधी तंटामुक्ती समीती वलवाडी ता. जि. धुळे २०१० ते २०१६. सरपंच, ग्रामपंचायत वलवाडी ता. जि. धुळे २०१५ ते २०१६. सदस्य, शालेय समिती कै. एस. आर. पाटील माध्यमिक विद्यालय, वलवाडी, धुळे २००५ ते आजपर्यंत. कार्यकारिणी सदस्य, कै. एस. आर. पाटील वरीष्ठ महाविद्यालय, वलवाडी, जि. धुळे २०१० पासून आजपर्यंत. उपाध्यक्ष, जॉयन्टस ग्रुप ऑफ वलवाडी, जि. धुळे. अध्यक्ष, एमफुक्टो प्राध्यापक संघटना स्थानीक शाखा उत्तर महाराष्ट्र विभाग.

Krishna Wagh, M.A., Assistant Professor, Department of Sociology, K. T. H. M College, Nashik. **Email**: - krishnawagh@hotmail.com **Mobile**: - 9423587879 **Researcher**: As a researcher, she have demonstrated her abilities particularly in the field of gender and education. **Development Consultant**: Overseen setup of a gender organization since its nascent stages and formulated work-plans, workshops and online content for the organization. **Educator**: As an educator, she have experience in teaching sociology, anthropology in undergraduate courses and creating modules for gender sensitization workshops for primary and secondary school students. **Work Experience**: - Teaching undergraduate courses of contemporary sociology, social welfare and Introduction to Anthropology. **Researcher and Development Consultant**, KrantiKali, New Delhi January 2016 – July 2019. Formulating strategies for collective activism on issues related to gender violence, sexual harassment, and gender discrimination. Coordinating and supervising gender research for advocacy and activism in the organization. Organizing gender sensitization and digital safety workshops for women and LGBTQ communities across India. Providing oversight and feedback to regarding efficiency of research and administrative functions of the organization. Assisted Prof. M Srinivasan on research project titled "Economic Literacy of Senior Secondary School". Conducted and organized extensive literature review regarding the economic literacy in India.

Prof. Deepali Shankar Waghmare, M. A. SET, Assistant Professor, Shikshan Maharshi Bapuji Salunkhe Mahavidyalaya, Karad. **E-mail**-deepaliwaghmare17893@gmail.com. **Mobile**: - 9527057224. **Teaching Experience**: - 2 years. **Home Address**: - A/P Karve. Ta. Karad. Dist. Satara. **University Area**: - Shivaji University, Kolhapur. **Paper published**: - 01. **Teaching Methods**: - Lecture, Group Discussion, Field Visit.

Dr. Anjali R. Wath, M. A. (Soc), M. A. (Eng), B. Ed., NET, Assistant Professor & Head, Department of Sociology, Coordinator-Human Right Foundation Course, Takshshila Mahavidhyalaya, Amravati. **Teaching Experience** - 10 yrs. **Research Work**: - Awarded Ph.D. (Thesis on the topic 'Amravati Zilhlyatil Nokri karnarya striyanchya arogya vishyak wa samajik samsyanche samajshastriy adhayan') **Research Projects**: - One Minor Research Project is completed sanctioned by UGC on the Subject, 'A survey of socio-physiological aspects of public hygiene in the city of Amravati, especially in the lack of basic toilet facilities for the women in the city'. (12 Oct. 2010 to 31 Jul. 2013) **Academic work**: - Coordinator of Human Right Foundation Course. Director of B. R. Ambedkar Study Center. Escorted students on Youth festival at Yavatmal. **Research papers Published**: - 12 research papers published in various journals and conference proceedings. **Organizer of Seminar/Conference and Workshop**: - 1. International Conference, organized by Takshashila Mahavidyalya, Amravati, - 'Human Rights And Constitutional Reforms from Dr. B. R. Ambedkar's perspective: Past, Present, and Future'. 2. 30th National Conference of Marathi Samajshastra Parishad, January, 2020. Participation in Seminar/**Conference and Workshop**:- More than 58 Conferences/ workshops/Seminars attended. **Invited Guest Lectures**: - 06.

Dr. Rajani W. Wadhai, M.A., NET, M. Phil., Ph. D., Assistant Professor, Post Graduate Department of Sociology, Gondwana University, Gadchiroli. **Teaching Experience**: Five years. P. G. and U. G. **Address for correspondence**: PGTD (Sociology), Gondwana University, Gadchiroli. **Ph.D. Topic**: गडचिरोली जिल्हयातील वरिष्ठ महाविद्यालयातील शिक्षक व विद्यार्थी यांच्या परस्पर संबंधाचे समाजशास्त्रीय अध्ययन' **Specialisation**: - Methodology of Social –Research, Criminology, Gender and Society. **Other**: Coordinated NAAC Workshop on Revised Accreditation Framework March 6-7th, 2018 at Gondwana University, Gadchiroli. Member Secretary, Students' Grievance Redressal Cell.

डॉ. महेंद्र भाऊराव वासेकर, एम. ए. एम. फिल. पीएच. डी., सहाय्यक प्राध्यापक, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, यशवंतराव चव्हाण कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, लाखांदुर जि. भंडारा. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **अध्यापन स्तर**:– पदवी व पदव्यूत्तर शिक्षक. **अध्यापन अनुभव**:– पदवी १९ वर्ष, पदव्यूत्तर १० वर्ष. **निवास**:– देवराई, मदर्स पेट शाळेच्या मागे, आनंदी अपार्टमेंट जवळ, देलनवाडी वार्ड, ब्रम्हपुरी जि. चंद्रपूर. **मोबाईल** नं. ९४२३१०७७५६ **ईमेल**:– mahendra_366@rediffmail.com **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण १९ शोधनिबंध प्रकाशित.

Vaishali S. Wankhede, Assistant Professor, PGSR, M. A., SET, NET, Dept. of Sociology, SNDT Women's University Churchgate, Mumbai-400 20. **Mobile**: - 9987555171. **Email**: - vaishalisndt.socio@gmail.com **Teaching Experience**: - 19 Years. **Teaching Level**: - UG & PG. **Administrative experience** of more than seventeen years at various levels in different capacities as Chairperson, Expert, Coordinator, and Member. Head, Department of Sociology, (Officiate) for six years. **Membership of Various Committees**: - Member of Selection Committee in the Advanced Centre for Women's Studies, School of Development studies, Tata Institute of Social Sciences, Convenor and organizer of One Day State level Conference on 'Ethnicity and its Contemporary Discourses' on Sept. 29, 2017. **Invited as a Resource Person** on 'Contemporary Dalit Women's Writing', Dept. of English, Feb. 14, 2018. Resource Person on NET/SET Workshop conducted by Dept. of Sociology and Dept. of Political Science, March 2018. Committee Member, Internationalization of Education, National Education Policy, Government of Higher and Technical Education, Government of Maharashtra. Member of Indian Sociological Society, Member of Marathi Samajshastra Parishad. **Other Achievements: -** Delivered lectures on Gender and Public Policy for Masters Programme in the Department of Civics and politics, University of Mumbai. Consulted as a subject expert for an interview by Daily News and Analysis.

डॉ. अनिल बळीराम वानखडे, एम.ए (समाज), नेट, सेट, पीएच. डी. समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, श्री नरसिंग कला महाविद्यालय, अकोला रोड, अकोट. **निवास**:– धम्मनगरी, फरकाळे नगर, आकोट जि. आकोला ४४४१०१. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १५ वर्ष. मसप सदस्य, क्र. ६५५. **सामाजीक कार्य** : पाणी फाउंडेशन अकोट मध्ये विविध कामांमध्ये सहभाग व वृक्ष लागवड.

Dr. Keshav Walke. MSW, MA (Sociology), Ph. D. (Social Work), Associate Professor & Officiating Principal, Matru Sewa Sangh Institute of Social Work, Nagpur-10. **Specilization**: - Criminology and Correctional Work. **Home Address**: - 'Vithai', Akashnagar, Manewada Ring Road, Nagpur-34. **Email**: - keshavwalke@yahoo.co.in **Mobile**: - 9112755849. **University**: - T. T. M. Nagpur University, Nagpur. **Research Project**: - ICSSR, UGC,

Government of Maharashtra, Government of Gujrat, Government of Himachal Pradesh, NEERI. Presently he is

engaged as Principal Investigator in TRI, Ministry of Tribal Affairs, GoI sponsored major research on ST & Other Traditional Dwellers in Protected Aresa: Study of Their Rights, Issues and Challenges. **Research Papers Published**: - 12. **Ph. D. Guide**: - RTM Nagpur University, Nagpur. **Other Academic Work**: - Ex. Director, NSS, RTM Nagpur University, Nagpur. Nodal Director Childline an emergency toll free national helpline service for Children in need of care and protection-1098. Associated with professional bodies such as MASWE and National association of professional Social Workers in India, NAPSWI as its Executive Member and has also served as India's representative of the Asial Pacific Association of Social Work Education, APASWE. He has convened many national and international conferences. Presented research papers in national and international conferences and published papers in UGC listed and refereed Journals. He has written 8 modules for UGC, E-PG Pathshala under paper Social Work with children & Child Protection and Community Development. **Awards**: - He has received Best Teache and Best NSS Programme Officer awards at University and State level. He is also the recipient of Maharashtra State 'Best NSS Programme Coordinator Appreciation Certificate Award for 2019-20. Best Case Study, Best Scientific Researcher. **Foreign Tour**: - Melbourne (Australia), Seoul (South Korea), Dublin (Ireland), Bali (Indonesia), Colombo (Sri Lanka), Thailand, Nepal. **Member**: - Dr. Ambedkar Teachers Welfare Association, MASWE.

डॉ. रविंद्र विठोबा विखार, डी. एड, बी. एड, एम. एड, एम. फिल., एम. ए, (समाज,राज्य), पीएच. डी., डी. एस. एम., सहा. प्राध्यापक आणि विभागप्रमुख, श्री गोविंदराव मुनघाटे कला व विज्ञान महाविद्यालय, कुरखेडा जि. गडचिरोली (महाराष्ट्र) ४४१२०९. **स्पेशलायझेशन**:– भारतातील सामाजिक समस्या. **घराचा पत्ता**:– मु. पो. ता. विद्यानगर, ब्रम्हपुरी, जि. चंद्रपुर, महाराष्ट्र ४४१२०६. **मोबाईल नं**. ९४२०३०४२६१/८७८८९३७५६३. **ईमेल**– drravindravikhar@rediffmail.com **अध्यापनाचा स्तर** :– पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ६ वर्ष. **सदस्य**, इंडियन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सभासद क्रमांक– ४१०७. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक ९७६. **आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शक**– गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०२. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– २६. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान पध्दती, सहभागी अध्ययन पध्दती, डिजिटल तंत्रज्ञान पध्दती. **सामाजिक कार्य**:– अखिल भारतीय अंधश्रध्दा निर्मूलन समिती, शाखा ब्रम्हपुरी यात तालुका सदस्य म्हणून सक्रियपणे कार्यरत. विदर्भ साहित्य संघ, शाखा ब्रम्हपुरी सदस्य. विदर्भ तेली महासंघ ब्रम्हपुरी तालुका कार्याध्यक्ष.

Dr. Sonakshi Udayraj Vichare, M. A., SET, Ph. D., Assistant Professor, Staff secretary & Head, Department of Sociology, S.N.D.T College of Arts and S.C.B. College of Commerce and Science for Women, 1 N.T. Road, New marine Lines, Mumbai-400020. **Mobile**- 9820742549. **Email:** sonakshi.vichare@gmail.com **Ph. D. Topic**: - 'Religion in a Globalized World: Case study of Hindu and Christian Religious Practices in Mumbai'. T**eaching experience**: - 22 years. **Areas of Research Interest: - I**ncludes the Sociology of Religion, Globalization, Sociological theories and Social Movement. **Awards and publications: -** Awarded UGC fellowship in the year 2013, Participated and presented more than 12 papers in the national and international conferences, Up till now 10 articles are published in the various national and international journals, one book is published on Social Research Methodology. Member of Board of Studies in Sociology at a few reputed autonomous colleges of Mumbai University, Post Graduate recognized teacher, Invited as resource person for the NET SET workshops, Invited as chairperson for the seminars, workshops and guest lectures. **Member of Professional Bodies: -** Life Member of Indian Sociological Society on 15th November, 2011. Life member of Marathi Samajshastra Parishad, Life Member of Gujarat Samajshastra Parishad on 7th January, 2012. Life Member of SNDT University's Sociological Association in December, 2015.

Professor P. S. Vivek, Professor, Department of Sociology, University of Mumbai, Vidyanagari, Santacruz (East), Mumbai - 400 098. **Mobile:** 98676 62587. **EMail**: psvivek318@gmail.com **Dr. P. S. Vivek** has been a Professor of Sociology at the University of Mumbai. He has 34 years of experience in teaching and research in India and abroad. He has guided several doctoral scholars for their Ph.D degree. He has earned expertise in several **Areas of Sociological research**: Rururban Studies, Occupational sociology, Visual Sociology, Sociology of Garbage and Waste, and Sociology of Spitting. Currently he is involved in two major research projects: 'A study of Sociology of 'Public Spitting' in Asia' & 'Role of Taxi Trade in Mega-cities with special reference to Mumbai'. He was invited

for establishing Department of Diaspora and Transnational Studies at Rabindranath Tagore Institute in Mauritius (2016). He has also established two Departments for teaching Sociology in affiliated colleges in Mumbai. Professor Vivek has been a recipient of Indo-Shastri Canadian Institute International Fellowship for the year 2007. He has been a member of several professional bodies in India & Abroad. Dr. Vivek has presented **85** research papers in National and International seminars and conferences and has published **52** Articles in reviewed Journals and magazines in India & abroad. He has been the author of **10 books.**

Dr. Gajanan Shankarra Wele, M.A. Ph.D., Head, Department of Sociology, Mahila Arts & Commerce College, Chandu rly. Dist- Amravati. **Specialization**: - Rural Sociology. **Home Address**: - Plot no. 56, New State Bank Colony, Nalwadi- Wardha. 444201. **Email**: - drgajananwele@gmail.com **Mobile**: - 8007585889. **University**: - Sant Gadge Baba Amravati University, Amravati. **Teaching Experience**: - 26 years. Member, Indian Sociological Association, New Delhi, LMI-3505. Member, Marathi Samajshastra Parishad, 919. Member, NUTA. **Books Published**: - 01. **Research Papers Published**: - 08. **Teaching Methods**: - Lecture, ppt, group discussion.

डॉ. प्रवीण रमेशदास वैष्णव, एम.ए., बी. एड., बी. एम. सी.जे., पीएच.डी., **मोबाईल**:– ९०७५७४६८४०. **इमेल**:– pravin_rv @rediffmail-com **निवास**:– वानखेडे नगर, एन –१३, हडको कॉर्नर, औरंगाबाद. **विद्यालय**: रामकृष्ण माध्यमिक व उच्चमाध्यमिक विद्यालय, ता. सिल्लोड जि.औरंगाबाद. **अध्यापनाचा स्तर**:– उच्चमाध्यमिक सहशिक्षक. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १३ वर्ष. **आवड**:– भटक्या जाती जमातींचे संशोधन, लेखन कार्य आणि शैक्षणिक विषयावर लेखन कार्य. **सेमीनार सहभाग**:– १०. **शोधनिबंध सादरीकरण**:– ५. महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्चमाध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे अंतर्गत शिक्षण संक्रमण मासिकामध्ये लेखक म्हणून निवड व कार्यरत, विविध विषयांवर लेखनकार्य, तज्ज्ञ मार्गदर्शक म्हणून २०१९ मध्ये ११ वी समाजशास्त्र पुनर्रचित अभ्यासक्रमावर आधारित समाजशास्त्र विषयाचे विभागीय तसेच जिल्हास्तरीय प्रशिक्षक म्हणून मार्गदर्शन. **सदस्य**, मराठी समाजशास्त्र परिषद.

डॉ. महादेव सुभेदार शिंदे, एम. ए. एम. फील.पीएच. डी., सहाय्यक प्राध्यापक व विभागप्रमुख, उपप्राचार्य, रयत शिक्षण संस्थेचे, छत्रपती शिवाजी कॉलेज, सातारा, सदरबझार कॅम्प, सातारा–४१५००१. **स्पेशलायझेशन**:– पर्यावरण समाजशास्त्र. **निवास**:– १४, उश:काल व्यंकटेश हौंसिग सोसायटी गोळीबार मैदान गोडोली, सातारा–४१५००२. **ई–मेल**:– shinde.mahadev099@gmail.com **मोबाईल** नं:– ९४२३८२७८७७. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी व पदव्युत्तर. विद्यापीठ क्षेत्र:– शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ३६ वर्ष. **सदस्य**, इंडीयन सोशीऑलॉजिकल सोसायटी, न्यू दिल्ली. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०४. **संशोधन प्रकल्प**:– Contribution of NGO_S in Environmental Protection and Conversation: A Study of Satara City: Minor Research Project. **प्रकाशित शोधनिंबध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेंडिग मध्ये एकूण १६ शोधनिबंध प्रकाशित. विषयासंदर्भात परदेशवारी:– Vienna University Austria, July, 10-14-2016, Paper Reading. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान पध्दती, चर्चा, प्रश्नोत्तरे, सेमिनार, गटचर्चा, **सामाजिक कार्य**:– राष्ट्रीय सेवा योजनेत २५ वर्ष कार्यक्रम अधिकारी म्हणून ग्रामस्वच्छता अभियान, साधनव्यक्ती, कमवा व शिका योजनेचे विभागप्रमुख, रक्तदान शिबीर २१ वर्ष शिबीर घेण्यात यशस्वी, पाणी आडवा, पाणी जिरवा अभियान, स्वच्छता अभियान यामध्ये साधनव्यक्ती म्हणून कार्य.

डॉ. विनायक बाजीराव शिंदे, एम. ए., एम. एड., एम. फिल., पीएच. डी., समाजशास्त्र विभाग, गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली. **स्पेशलायझेशन**:– ग्रामीण, आदिवासी व महिला विकास. **निवास**:– मु. पो. दाताळा ता. कंधार जि. नांदेड – ४३१७०७. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदव्युत्तर विद्यापीठ शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १० वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद. आचार्य पदवी **संशोधन मार्गदर्शक**– गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली. ०१ विद्यार्थी कार्य करीत आहे. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०२. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण ०५ शोधनिबंध प्रकाशित.

प्रा. शिंदे दत्तू मारुती, एम. ए., विभाग प्रमुख, रामकृश्ण परमहंस महाविद्यालय, तांबरी विभाग, उस्मानाबाद ४१३५०१ **स्पेशलायझेशन**:– औद्योगिक समाजशास्त्र. **घरचा पत्ता**:– पुश्पांजली निवास, सांजा रोड, उस्मानाबाद ४१३५०१. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र** : डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ३२ वर्ष. सदस्य, इंडीयन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सदस्य मसप, सदस्य सुटा व बामुक्टा. **आयोजकत्व**:– महाविद्यालयात ०३ कॉन्फरन्सचे आयोजन.

डॉ. शिंदे नवनाथ श्रीरंग, एम. ए. पीएच. डी. सेट, सहयोगी प्राध्यापक, राष्ट्रमाता इंदिरा गांधी महाविद्यालय, जालना. **विद्यापीठ क्षेत्र**:— डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापन अनुभव**:— २२ वर्ष. **निवास**:— विवेक निवास, जि. प. ऑफिसच्या पाठीमागे, समर्थ नगर, जालना — ४३१२०३. **मोबाईल**:— ९४२३७३१३७५. **ईमेल**:— nsshinde3@gmail.com **प्रकाशित ग्रंथ**:— भारतातील सामाजिक विघटन आणि सामाजिक मानसशास्त्र, सहलेखक, कैलास प्रकाशन, औरंगाबाद. **प्रकाशित शोधनिबंध**:— विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण २० शोधनिबंध प्रकाशित. **सदस्यत्व**:— आजीव सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, आजीव सदस्य, इंडीयन सोशिओलॉजिकल सोसायटी दिल्ली, कार्यकारिणी सदस्य, मसप, २०२०—२२.

प्रा. अखिलेश विश्वासराव शिंदे. एम.ए.,एम.फिल.,सेट,नेट., **स्पशलायझेशन**:— ग्रामीण समाजशास्त्र. समाजशास्त्र विभागप्रमुख, महिला महाविद्यालय, कराड, ता. कराड जि. सातातरा. **निवास** :— मु. केसे, पो. वारुंजी, ता. कराड, जि. सातारा ४१५१२४. **मोबाईल नंबर** : ९७६५७१९७६४. **ईमेल**: akhilesh.shinde@rediffmail.com **विद्यापीठ क्षेत्र**:— शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर. **अध्यापनाचा अनुभव** : ९ वर्ष. सदस्य, **प्रकाशित ग्रंथ**:— ०२. **शोध निबंध** प्रकाशित:— ०४. **आयोजकत्व**:— 'भारतातील कृषक समाजासमोरील आव्हाने,' राज्यस्तरीय चर्चासत्र, ९ ऑक्टोंबर २०१६ ला यशस्वी **आयोजन**, स्थानिक पर्यावरणीय चळवळी मध्ये व परिवर्तनवादी चळवळीत कार्य.

Sunil Ganpat Shinde, M. A. M. Ed., Vivekananda College, Kolhapur. **Specialization**: - Sociology. **Home Address**: - Vijay Apartment, Daphale Compound, Near Tarabai Park, Kolhapur. **Email**: - sunilshinde45@gmail.com **Mobile**: - 9422038584. **University**: - Shivaji University, Kolhapur. **Teaching Experience**: - 18 years.

Shinde Deepak Haribhau, M. A. M. Phill., SET, Asst. Professor, N D M V P Samajs K T H M College, Nashik. **Teacing Experience**: - 22 Years U. G. and PG 13 years. Department: Sociology and Anthropology. **Mobile**: 09767522391 **Email ID**: dipakshinde35@gmail.com **Specialisation:** Rural Sociology, Social Movement, Disaster Management. Published Research Papers: - 14. Seminars/Conferences Attended: - 10. **Administrative Work**: - Worked as a NSS Assistant Program Officer in K.T.H.M. College, Nashik since 2008 to 2014. Worked as Master Trainer in concern with censes of India 2010-2011, Nashik City. Co-coordinator Balsanskar Kendra at Joshivada Near K T H M College Nashik. Worked as a Coordinator of District Level Disaster Management Workshop 2015. Worked as a Coordinator of State Level seminar on Youth and Future India.2018. Worked as a Coordinator of youth Festival in 12 sep. 2017. Invited Lectures: - 04. Awards: - SPPU Awarded by Best Students Development Officer Award in 12 August 2017. SPPU Awarded by Best District Coordinator Board of Students Development in 2017. Study Tour: - Participated in various study tour & visits organized by Department of Sociology. Manoli village for Social Survey. Central Jail Study Visit. Study Tour Katkari Adivashi School at Allore village Tal. Chiplun, Dist. Ratnagiri on 17th March2013. Out Reach Programme for studying Drought condition of various talukas in Nashik district. Remand home visit Organized by Department of Sociology Arts & com College, Trimbakeshwar in 2003.

Dr.Umesh Balasaheb Shinde, M.A., Ph.D, SET, KTHM College,Nashik. **Address**: - A/P: Adgaon Tal: Nashik, Dist: Nashik, 422003, (M.S) **Mobile:** 9922368767. **Email:** umeshshinde@kthmcollege.ac.in **Teaching Experience**: - 11-Years. **Specialization:** Rural Sociology, Tribal Sociology. Research Experience: - **Ph.D Based : 04 Years.** Co-**Curricular Activities**: - Presented Research project at Zonal Level Research Compitition (Avishkar Compition), 25th Nov.,2017. Social communities survey, 'Niigata University' in Japan Working Place: Trimbakeshwar (Nashik). 6 days as a' Field Investigator'. Sustainable ground water governance, Agriculture & Poverty in the Godavari River Basin'. 'University of New Delhi' Institute of Economic growth. 42 day's / as a Field Supervisor. Working Place: Nashik District. **Research papers Published**: - 09.

डॉ. पंडित मुंजाजी शिंदे, एम. ए. पीएच. डी., सेवानिवृत्त, सहयोगी प्राध्यापक, ज्ञानोपासक शिक्षण मंडळाचे कला, वाणिज व विज्ञान महाविद्यालय, जिंतूर. **निवास**:— ५८०, उन्मेष, शिवाजी नगर, जिंतूर जि. परभणी—४३१५०९. **विद्यापीठ क्षेत्र**:— स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **अध्यापनाचा अनुभव**:— २७ वर्ष. **मोबाईल**:— ९८६०८७०४६४. **ईमेल**:— dr.shindepm1@gmail.com

स्पेशलायझेशन:– आदिवासी समाज, सामाजिक परिवर्तन. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०३. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– २७. **संशोधन मार्गदर्शक**:– स्वा. रा. ती. म. विद्यापीठ, नांदेड. ०९ विद्यार्थी पीएच. डी. प्राप्त व ०९ विद्यार्थी एम. फिल. प्राप्त. **संशोधन विषय**:– मराठवाडयातील आंध आदिवासी समुदायांमधील सामाजिक परिवर्तन. **पुरस्कार**:– उत्कृष्ट सहकेंद्र प्रमुख, परभणी जिल्हा, एफआयपी प्राप्त. **ईतर**:– अध्यक्ष, समाजशास्त्र अभ्यास मंडळ, स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड २००७ ते २०१२. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, कार्यकारिणी सदस्य मसप, २००९ ते २०१२. सदस्य, आर. आर. सी. बी. यु. टी. आर. ०४ राष्ट्रीय व १९ राज्य अधिवेशनात सहभाग.

डॉ. ए. टी. शिंदे, एम. ए., बी. एड., सेट, एम. फिल., पीएच. डी., प्राध्यापक आणि प्रमुख, समाजशास्त्र विभाग, इंदिरा गांधी वरिष्ठ महाविद्यालय, सिडको, ता. जि. नांदेड, महाराष्ट्र पिन–४३१६०५. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १८ वर्ष. **अध्यापन स्तर**:– पदवी व पदव्युत्तर. **ई–मेल**:– shindeatsoc@gmail-com **भ्रमणध्वनी**:– ९९२२६५३०२०. **संशोधन मार्गदर्शक**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ नांदेड महाराष्ट्र, श्री जगदीश प्रसाद झांबरलाल टिंबरलाल यूनिवर्सिटी, झुंझुनू, राजस्थान. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०२. **संशोधन कार्य**:– बिडी उद्योगातील महिला कामगारांच्या सामाजिक व आर्थिक स्थितीचे समाजशास्त्रीय अध्ययन. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– १४. **शोधनिबंध सादरीकरण**:– १२. विभागीय, राज्यस्तरीय, राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय सेमिनार, कॉन्फरन्समध्ये सहभाग, पुर्नरचित अभ्यासक्रमावर आधारित विभागीय कार्यशाळांचे आयोजन.

प्रा. शिनगारे बालाजी पांडूरंग, एम. ए., एम. फिल., सेट, सहाय्यक प्राध्यापक, आर्टस अॅन्ड कॉमर्स कॉलेज, नागठाणे, सातारा. **स्पेशलायझेशन**:– समाजशास्त्र. **निवास**:– मु. पो. खामगांव ता. जि. उस्मानाबाद–४१३५०८. **मोबाईल नंबर**:– ९०२८३४९५८७. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १७ वर्ष. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

Mr. Shaikh Salim Ahemad, M. A. B. Ed. Net, Head of the Department, Assistant Professor, (CHB) Department of Sociology, Rayat Shikshan Sansth's Yashwantrao Chavan Mahavidyalaya Pachwad Dist :- Satara, State:- Maharashtra Pin:- 415312 **Permanent Address:-** Shivaji Chowk ,Vittal Nagar Dist:- Latur Pin:- 413 512. **Email ID: -** salims062@gmail.com **Mob. No: -** 9960268111 **Teaching Experience: -** 06 years. **Research paper published: -** 01.

Dr. Azhar Iqbal Shaikh, MSW Ph. D., Professor, School of Social Sciences, S. R. T. M. University, Nanded – 431 606. dr.aishaikh1961@gmail.com **Specialization**:- Labour Welfare & Personal Management. **Teaching Experience**: - **UG: 33. Academic Career**:- Stood first in order of merit in MSW Examination 1983 and was selected as Lecturer on part time basis. **Thrust Areas of Research**: - Labour Studies, Field of Social Work. **Research Publications**: - **UGC: 04, Others: 10.** Paper Presentations: 10. **Research Guidance**: - **Ph.D.: Awarded – 08, Registered – 07, M. Phil.: Awarded – 05.**

डॉ. कृष्णा चिमणाजी शेंडे, एम. ए. एम. फिल. पीएच. डी. प्रोफेसर व विभाग प्रमुख, पीपल्स कॉलेज, नांदेड. **स्पेशलायझेशन**:– भारतीय समाज, औद्योगिक समाजशास्त्र. **अध्यापन स्तर**:– पदवी व पदव्यूत्तर शिक्षक. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ३२ वर्ष. **निवास**:– 'संबोधी', १–१–१६९, सुंदरनगर, काबरानगर रिंग रोड, नांदेड–४३१६०५. **मोबाईल**:– ९४२१८६९३८६. **ईमेल**:– krishnashende1@gmail.com **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. सदस्य, इंडियन सोशिऑलॉजिकल सोसायटी, सभासद क्र. एलएमआय–२५५७. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्र. ३५२. सदस्य, स्वामुक्टा शिक्षक संघटना. **आचार्य पदवी संशोधन मार्गदर्शक**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. ०४ विद्यार्थी आचार्य पदवी प्राप्त. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०२. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण १५ शोधनिबंध प्रकाशित. **पुरस्कार**:– मुलगामी समाज आणि सामाजिक परिवर्तन या ग्रंथासाठी उत्कृष्ट साहित्य लेखन, ग. त्रे. माडखोलकर पुरस्कार, महाराष्ट्र राज्य, २०१३ प्राप्त. **आयोजन**:–०१. नॅशनल सेमिनार ऑन जेंडर अॅण्ड सोसायटी, ३० जानेवारी २०१८. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान व प्रश्नोत्तर पध्दती. **सामाजिक कार्य**:– स्थानिक प्राध्यापक संघटना, अध्यक्ष. तथा कल्चरल असोशियशन नांदेड, या माध्यमातून कार्य.

Dr. Dnuaneshwar Tulshiram Shende, Associate Professor, Mahatma Gandhi Arts, Commerce College, Parseoni Dist. Nagpur. **Specialization**: - Rural and Urban Sociology, Sociology. **Mobile No,: -** 9423412392 **Email id:-** dnyaneshwar744167@gmail.com **Teaching Experience**: - 28 years. **University**: - R. T. M. Nagpur University,

Nagpur. **Teaching Level**: - UG and PG. **Books Published**: - 03. **Research Guidance**: - Research Guide at R. T. M. Nagpur University, Nagpur. 01 student awarded Ph. D. degree. **Research Project**: - 01 Minor Research Project Completed and one project in processing. **Published Research Papers**: - International – 15, National – 17, State level – 8. **Membership**: - life membership of Dr. Babasaheb Ambedkar Teachers Welfare Association Nagpur. Life member NUTA, Life member Marathi Samajshastra Parishad, Indian Sociological Society, Delhi.

प्रा. विनोद श्रावण शेंडे, एम. ए., एम. फिल., नेट, सहायक प्राध्यापक व समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, एच. बी. टी. आर्टस ॲण्ड कॉमर्स कॉलेज, नागपूर. **स्पेशलायझेशन**:– ग्रामीण आणि नागरी समाजशास्त्र. **निवास**:– मुद्रा नगर, सुर्यकिरण सोसायटी, बेसा रोड, नागपूर–४४००३४. **ईमेल**:– बपदवक१४०२७३/हउंपसण्बवउ **मोबाईल**:– ९८२२१३११९४ **विद्यापीठ क्षेत्र**:– रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **अध्यापन स्तर**:– पदवी शिक्षक. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ११ वर्ष. **सदस्य**:– इंडियन सोशिओलॉजिकल सोसायटी, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सदस्य, विद्यालय मॅनेजमेंट कमिटी, केंद्रिय विद्यालय, नागपूर. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– ०८. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान, गटचर्चा, पीपीटी. **सामाजिक कार्य**:– व्यसनमुक्ती क्षेत्रात समुपदेशन व जनजागृती.

डॉ सिध्देश्वर रामचंद्र शेटकर, एम. ए., पीएच. डी., सहयोगी प्राध्यापक संजीवनी महाविद्यालय चापोली ता. चाकुर जि. लातुर **स्पेशलायझेशन**:– ग्रामीण समाजशास्त्र. **निवास**:– शिवरत्न निवास, विश्व शांती धाम मंदिराच्या पाठीमागे, चाकुर ता. चाकुर जि. लातुर. **अध्यापन स्तर**:– पदवी. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ नांदेड. **अध्यापन अनुभव**:– २० वर्ष. **सदस्य**, मराठी समाजशास्त्र परिषद. **आचार्य पदवी संशोधन मार्गदर्शक**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ नांदेड ०२ विद्यार्थी पदवी संपादन तर ०४ विद्यार्थी मार्गदर्शन घेत आहेत. **मोबाईल**:– ९६३७९४२८२८. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– २५.

डॉ. सीमा विठ्ठलराव शेटे (नवलाखे), एम. ए., एम. फिल, नेट, पीएचडी., सहाय्यक प्राध्यापक, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, सावित्री जोतीराव समाजकार्य महाविद्यालय, यवतमाळ. **ईमेल**:– seemavshete@gmail-com **संपर्क**:– ९४०४३७३२८२. **अध्यापन स्तर**:– पदवी (समाजकार्य) **अध्यापनाचा अनुभव**:– ११ वर्ष. **संशोधन विषय**:– गाडी वडार जातीतील सामाजिक–सांस्कृतिक परिवर्तनाचा अभ्यास. क्षेत्र: पुणे शहरातील वडार वस्ती. यवतमाळ जिल्ह्यातील कोलाम स्त्रिया: एक समाजशास्त्रीय अध्ययन. **विशेष अध्ययन**:– स्त्री अभ्यास, दुर्बल घटकांचा अभ्यास, आदिवासी व ग्रामीण समुदायाचा अभ्यास. **सदस्यत्व**:– मराठी समाजशास्त्र परिषद आजीवन सदस्य. (सदस्य क्र. ६३६). जिल्हास्तरीय सर्वसमावेशक महिला सल्लागार समिती सदस्य. (२०१५–२०१८). राष्ट्रीय सेवा योजना विद्यापीठ स्तरीय सल्लागार समिती सदस्य (२०१३–२०१५ संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती). डॉ. वि. भि. कोलते संशोधन केंद्र व वाचनालय, यवतमाळ कार्यकारिणी सदस्य. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– २२. **संशोधन प्रकल्प**:– पश्चिम विदर्भातील अतिवृष्टीमुळे बाधित सोयाबीन आणि बोंडअळी ग्रस्त कापूस उत्पादक शेतकऱ्यांचा अभ्यास, ऑक्टोबर २०२०. (गट अध्ययन), एन. ॲ. एस. सर्वेक्षणात सहभाग. (तालुका समन्वयक, आर्णी). **विशेष आयोजन व सामाजिक कार्य**:– सावित्रीबाई फुले जयंती दिनानिमित्त दरवर्षी विविध क्षेत्रात कार्यरत महिलांचे मेळावे आयोजन. जनप्रबोधन, शासकीय निमशासकीय यंत्रणासह समाजहिताकरिता समन्वयन.

डॉ. विकास विठ्ठल शेवाळे, कार्यकारिणी सदस्य मराठी समाजशास्त्र परिषद, २०१८–२०२०. सावित्रिबाई फुले पुणे विद्यापीठ प्रतिनिधी. एम. ए. सेट. पीएच. डी., समाजशास्त्र विभागप्रमुख, कॅम्प ऐज्यूकेशन सोसायटीचे, डॉ अरविंद ब तेलंग वरिष्ठ महाविद्यालय, निगडी पुणे–४४. **स्पेशलायझेशन**:– आदिवासी समाज, समाजशास्त्र. **आचार्य पदवी संशोधन विषय**:– आंबेगांव तालुक्यातील महादेव कोळी आदिवासी जमातीच्या सद्यस्थितीचा समाजशास्त्रीय अभ्यास. **निवास**:– नित्यांनंद पार्क, बी–३०३, विद्यानगर रोड नं, १ पिंपळे गुरव, पुणे–४११०६१. **अध्यापनाचा स्तर** :– पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– सावित्रिबाई फुले पुणे विद्यापीठ. **अध्यापनाचा अनुभव**:– २० वर्ष. सदस्य, इंडीयन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सभासद क्रमांक ४५५०. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक ८४८. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०१. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण २४ शोधनिबंध प्रकाशित. **आयोजक**:– मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे २५ वे अधिवेशन. **सदस्यत्व**:– सदस्य, समाजशास्त्र अभ्यास मंडळ, सावित्रिबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे २०१८ ते २०२२. आजिव सदस्य, इंडियन सोशिऑलॉजिकल सोसायटी, न्यू दिल्ली. सदस्य, मसप.

Mr. Shrangare Vikas Prabhakar MA, SET Assistant Professor and Head of the Department**, Athalye Arts and Sapre Commerce College, Devrukh. Home Address**: - At post Devrukh, Middle lane, Devrukh **Email**: - Vikasshrangareasp@gmail.com **Mobile**: - 9423306427 **Teaching Experience**: 18 Years. **Research Project**: -

Completed Minor Research Project Entitled "A Sociological Study of Impact of fishery practices on local community in Ratnagiri city" March 2018. **Int. Conference**: 01. **National Conference**: 03. **Published Paper**: 02.

डॉ. मच्छिंद्र सकटे, एम. ए. पीएच. डी., सहयोगी प्राध्यापक, सौ. मंगलताई रामचंद्र जगताप महिला महाविद्यालय, उंब्रज ता. कराड जि. सातारा. **विद्यापीठ**:– शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर. **अध्यापन अनुभव**:– ३० वर्ष. **निवास**:– ६, द्वारका अपार्टमेंट, विद्यानगर, कराड ४१५१२४. **मोबाईल**:– ९८२२५३५९९९/९५२७९२२९९९ **ईमेल**:– machindra1097@gmail.com **स्पेशलायझेशन**:– भारतीय समाजशास्त्र, सामाजिक चळवळ, मानवाधिकार, ग्रामीण समाजशास्त्र, समुदाय अभ्यास. **संशोधन कार्य**:– 'A Sociological study of Matang Community in Maharashtra' **संशोधन प्रकल्प**:– 'A Sociological study of Pardhi Tribe in Satara and Sangli Districts', UGC minor research project. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०५. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण १० शोधनिबंध प्रकाशित. **आतंरराष्ट्रीय सहभाग व शोधनिबंध वाचन**:–XIII world congress of Sociology, Bielefeld University, Germany, 1994. 18th ISA world congress of Sociology, Yokohama, Japan, 2014. IUAES, International congress, Thammasat University, Bangkok, Thailand, 2015. III ISA forum of Sociology, Vienna University, Austria, 2016. IUAES, International congress, Dubrovnik, Croatia, 2016. Visit to Hongkong, Macau, Italy, Switzerland, Hungary. **पुरस्कार व सन्मान**:– समाजभूषण पुरस्कार, कागल, कोल्हापूर. अण्णाभाऊ साठे पुरस्कार, लातूर. सत्यशोधक पुरस्कार, नांदेड. अण्णाभाऊ साठे पुरस्कार, ठाणे. महात्मा जोतीबा फुले राष्ट्रीय सन्मान पदक, नवी दिल्ली. अध्यक्ष, लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे विकास महामंडळ, मुंबई. अध्यक्ष, आंबेडकरवादी साहित्य संमेलन, नांदेड. अध्यक्ष, उपेक्षितांचे साहित्य संमेलन, उस्मानाबाद. अध्यक्ष, पाचवे समतावादी साहित्य संमेलन, निपाणी, बेळगांव. अध्यक्ष, शताब्दी साहित्य संमेलन, नांदेड. अध्यक्ष मराठी ॲन्थ्रॉपोलॉजिकल सोसायटी, पूणे. को–कन्वेनर, आर. सी. १७, इंडियन सोशिओलॉजिकल सोसायटी. **सदस्यत्व**:– सदस्य, इंडीयन सोशिओलॉजिकल सोसायटी दिल्ली. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद. शिवाजी विद्यापीठ समाजशास्त्र परिषद. इंटरनॅशनल सोशिओलॉजिकल असोशियशन्स, स्पेन. सदस्य, इंटरनॅशनल युनियन ऑफ ॲन्थ्रॉपोलॉजिकल, एथ्नोलॉजिकल सांयसेस, इंडियन सोशल सायंस असोशिएशन्स, न्यु दिल्ली.

Dr. Padmakar N. Sahare, M. A. B. Ed, SET, Ph. D., Associate Professor, Department of Sociology, Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad. **Mobile No**. : 9764694183. **Email**: pnsahare@rediffmail.com **Ph. D. Topic**: - Socio-Cultural Study of Kokna Tribe in Nashik District‖. **Teaching Experience: -** U. G. Teacher at Arts, Commerce and Science College, Nashik from June 1996 to 13th December 1997. P. G. Teacher at Department of Sociology DBAMU from 15th Dec. 1997 to Up till now. **Paper presented: -** more than 40 papers presented in National and International conferences. **Resource Person: -** delivered several lectures in National and International conferences, symposia, workshops, etc. **Published Research Papers**: - 20 and above research papers published in various National and International Journals. **Research Guide**: - M. Phil Degree Awarded 07 students. **Number of Books Published: -** 01. Perspectives on Indian Society (In Marathi) Vidya Books, Aurangabad. June-2015, **Minor Project completed: -** 'Trends of Enrolment of the Scheduled tribes in Higher Education' with special reference to Nashik city, Funding Agency - Dr. B. A. Marathwada University, Aurangabad, March 2010, fund - 15000/-. **Award: -** Researcher Award by Kartikswami Adivasi Mandal, Nashik, 25th December, 2012. **Professional Membership**: - Life Member, Indian Sociological Society. Delhi. Life Member, Maharashtra Samajshastra Parishad, Life Member, Maharashtra Anthropological Society, Maharashtra.

Dr. Neelima Shankarrao Sarap, Asst. Professor and Head, Department of Sociology, Shankarrao Khandelwal Arts & Commerce College, Akola. **Specialization** - Social Problems & Women's Studies. **Cell No**. - 9766002085. **E-mail**- nsarap_skc@yahoo.co.in. **Residential Address**- 'Kamalkunj, Near Govind Appartment, Ram Nagar, Akola- 444001 (MS). **Teaching Experience** - 14 Years 9 Months. **Research Publications**- 2010-15- 14 (05in journals, 09 in Conferences), 2016-19- 07 (04 in journals, 03 in conferences). **Research Projects** - 01 (01 completed). **Ph. D. Supervisor**. Title of Project - The particular study of rehabilitation schemes in the context of farmer;s suicide in and to organize effective programmes.

Mrs. Sarode Usha Sawlaram, M.Sc., MSW, SET, B. Ed., Assistant Professor, School of Social Sciences, Campus S. R. T. M. University, Nanded – 431 606 **Specialization**:- Labour Welfare and Personnel Management. **Email**:- usha.vk08@gmail.com **Teaching Experience**:- UG: 23 Courses taught till date:- For Social Work Four Papers and for Sociology One paper. **Summary of Academic Career**: - Social work profession being Multidisciplinary has made a teacher of Biology like me to work in Social Sciences.Due to its broad horizon it has helped me to work in the areas of Feminism, peace, Ecology, Correctional field work, Legislation, Rehabilitation, Violence against

women, Trafficking, Child Abuse, Special Children's like physically and mentally challenged, Health, Poverty and much more. Academically she delivered papers in National and International Seminars on the above said areas. **Thrust Areas of Research**: - Dams and Displacement, rehabilitation, and resettlement issues, Environment and Climate Changes. **Research Publications**:- UGC – 04, Others – 05, Conference Proceeding – 08. Paper Presentations:- more than 45 papers presented in various conferences. **Research Projects**: - On-going – 01, Completed – 01. Total Outlay – Rs. 200000. **Resource Person**: - Invited Talks: International – 07, National – 42, State Level – 15. Guest Lectures – 04, Chaired Sessions – 05. **Academics**: - First Warden of Girl's Hostel and worked for five years without any remuneration. First NSS lady Coordinator. Worked as Sports Director. Member of Gender Sensitization Committee against Sexual Harassment.

डॉ. सतीश गंगाराम ससाणे, एम.ए., पीएच. डी. (समाजशास्त्र), समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, महात्मा फुले महाविद्यालय, अहमदपूर. **स्पेशलायझेशन**:– भारतीय सामाजिक चळवळी. **घरचा पत्ता**:– मु. पो. भीमनगर, अहमदपूर जि. लातूर पिनकोड ४१३५१५. **अध्यापनाचा स्तर** :– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १६ वर्ष. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०१. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– ०५. **सदस्य**, मसप. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान, गटचर्चा, क्षेत्रभेट.

Sasane Jagdeesh Keshavrao, M. A. SET, **Specialization**: - Social Problems, Sociology of Health, Rural Sociology. **Residential Address**: - 'Janhavi', Sadguru Colony, Nesari, Ta. Gadhinglaj, Dist. Kolhapur**. Email**: - jsasane50@gmail.com **Mobile**: - 7276307780. **Level of Teaching**: - UG & PG. **University**: - Shivaji University, Kolhapur. **Teaching Experience**: - 19 years. **Published Research Paper**: - 07, Articles: 10. Member, ISS & MSP.

Dr. Neeta Sane. M. A. M. Phil., Ph. D. Associate Professor, S. P. Dnyanasadhana College, Thane. **Home Address**: 1002, Paridhi, Kolbad, Thane (West) – 400601 **Universities**: Mumbai University, Mumbai. **Teaching Experience**: 34 Years. Ph. D. Guide, 01 Student awarded Ph. D. **Research Project**: 01 Complete. **Research Papers Published**: More than 30. **Member**- Bombay University Teachers Accosiation. Attended International Sociological. Conference at Swedan,Japan and Toronto,(Canda) Teaching Methods: ICT, YouTube, short films, Guest Lectures, Field visit (study tour) **Social Work**: Trusty at Saneguruji Rashtry Smarak, trust Member of Adivasi Sahaj shikshan pariwar,Masavan,Palghare **Teaching Methods**: Teaching Aids, Group Discussion, Seminar.

डॉ. कल्याण रामचंद्रराव साखरकर, एम. कॉम., एम. एस. डब्ल्यू., एम. ए., पीएच. डी., सहयोगी प्राध्यापक, समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, फुलसिंग नाईक महाविद्यालय, पुसद जि. यवतमाळ. **स्पेशलायझेशन**:– ग्रामीण व नागरी समाजशास्त्र, समाजकार्य. **मोबाईल**: – ९४२२१६६८२७, ०७२३३–२४६८२७. **ईमेल**:– ksakharkar@yahoo.com **घरचा पत्ता**:– २६, व्यंकटेश नगर, डुबेवार ले आउट, पुसद जि. यवतमाळ – ४४५२०४. **आचार्य पदवी विषय**:– महाविद्यालयीन शिक्षकांची सामाजिक बांधिलकी: एक समाजशास्त्रीय अध्ययन. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ३१ वर्ष पदवी व ७ वर्ष पदव्यूत्तर. **प्रशासकीय अनुभव**:– २ वर्ष, प्राचार्य एस. बी. कला व वाणिज्य महाविद्यालय, अहेरी जि. गडचिरोली. **अध्यापनाचा स्तर**: – पदवी व पदव्यूत्तर. **आचार्य पदवी मार्गदर्शक**:– समाजशास्त्र व समाजकार्य, रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. ०८ विद्यार्थी आचार्य पदवी प्राप्त. **प्रकाशित ग्रंथ**: – ०२. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– १५. कॉन्फरन्स प्रोसेडिंग मध्ये प्रकाशित – ०७. कॉन्फरन्स मध्ये सादर – १७. **चेअरपर्सन/आमंत्रित वक्ता**:– १०. **ईतर**:– सल्लागार, ग्लोबल जर्नल, जि. यवतमाळ. संपादकीय मंडळ, नॅशनल जर्नल ऑन सोशल इश्यूज ॲन्ड प्राब्लेम्स, आयएसएसएन–२२७८–३१९९. माजी सदस्य, बोर्ड ऑफ स्टडीज, संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. सदस्य, अखिल भारतीय समाजशास्त्र परिषद, दिल्ली. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद. माजी कार्यकारीणी सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद. कार्यकारी सदस्य – आर. सी. ०५ शिक्षण आणि समाज. सदस्य, डॉ. आंबेडकर टिचर्स असोशियशन, अमरावती विद्यापीठ. सह सचिव, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर टिचर्स असोशिएशन अमरावती विभाग अमरावती. संस्थापक सदस्य, समाजक्रांती आघाडी. माजी कार्यकारी सदस्य, युवक बिरादरी महाराष्ट्र राज्य. **सामाजिक कार्य**:– फुले आंबेडकरी चळवळीत सक्रीय सहभाग.

डॉ. विनायक रामचंद्र साखरकर, एम. कॉम., एम. ए., एम. एस. डब्ल्यू., नेट, पीएच. डी., सहयोगी प्राध्यापक, कुंभलकर समाजकार्य संध्याकालीन महाविद्यालय, नागपूर. **स्पेशलायझेशन**:– सामाजिक विचार, ग्रामीण व नागरी समाजशास्त्र. **आचार्य पदवी विषय**:– नागपूर शहरातील स्थलांतरित छत्तीसगढी समाजाच्या आर्थिक, सांस्कृतिक बदलांच्या प्रतिमानाचे अध्ययन. **आचार्य पदवी मार्गदर्शक**:– रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. २ विद्यार्थी पीएच डी प्राप्त. ०२ विद्यार्थ्यांचे कार्य सुरू. **घरचा पत्ता**:– सदनिका क्र. १०४, अमर वाटीका कॉम्प्लेक्स, उंटखाना, नागपूर.

मोबाईल:– ९७३००२०२८० **ईमेल**:– vinayak_sakharkar@yahoo.com **पुरस्कार**:– दलित साहित्य अकादमी दिल्ली व्दो क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले समाजकार्य सेवा पुरस्कार, २००५. उत्कृष्ट रा. से. यो. कार्यक्रम अधिकारी नागपूर विद्यापीठ पुरस्कार. विद्याभूषण पुरस्कार, २०१२. **सामाजिक कार्य**:– २५ वेळा रक्तदान शिबिराचे आयोजन व २८ वेळा रक्तदान.

डॉ. रूपाली कल्याण साखरकर, एम. ए., एम. एड., एम. फिल., पीएच. डी., अंशकालीन अधिव्याख्याता, पदव्यूत्तर समाजशास्त्र विभाग, फुलसिंग नाईक महाविद्यालय, पुसद जि. यवतमाळ. ४४५२१६. **स्पेशलायझेशन**:– ग्रामीण व नागरी समाजशास्त्र, समाजकार्य. **मोबाईल**: – ९४२२१६६८२७, ०७२३३–२४६८२७. **ईमेल**:– ksakharkar@yahoo.com **आचार्य पदवी विषय**:– यवतमाळ जिल्हयातील शिक्षक व विद्यार्थी यांच्यातील परस्पर संबंधातील भूमिकांचे समाजशास्त्रीय अध्ययन. **घरचा पत्ता**:– २९४, अ, उंटखाना, दहिपुरा ले आउट, मेडीकल कॉलेज रोड, नागपूर. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ०८ वर्ष. अध्यापन स्तर:– पदवी व पदव्यूत्तर. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– ०४

Dr. Rupali Vishvnath Sambhare-Tambde, M. A., M. Phill., Ph. D., M. S. W., Assistant Professor, Dattajirao Kadam Arts, Science and Commerce College, Ichalkaranji, Dist. Kolhapur. **Residence**: - 'Sawali', Kalanagar, Madhavnagar Road, Sangli-416416. **Mobile**: - 9850399900. **Emal**: - rupali.tambade@gmail.com **Specialization**: - Industrial Sociology ,Social Problems in India. **Ph. D. Topic: -** :- सांगली जिल्हयातील माथाडी कामगारांचा समाजशास्त्रीय अभ्यास'. **Teaching Experience**:- 16 years. **Teaching Level**: - UG & PG. **University Area**: - Shivaji University, Kolhapur. **Member**, Marathi Samajshastra Parishad, Shivaji Vidhyapith Samajshastra Parishad. **Published Research Papers**: - 12.

Dr. Salok Laxmansing Hilalsing, M.A., M. Phil, SET, Ph. D., Assistant Professor, Department of Sociology, Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad. **Teaching Experience: -** 18 years. **Area of Specialization: -** Rural Society in India, Social Demography, Indian social Thinkers, Urban Society in India. **Address:** - Dept. of Sociology, Dr. B. A. M. University, Aurangabad -431004**Mobile No.** : 9421326456 / 9527078855. **Email:** salok.laxman@gmail.com . **Ph. D. topic: -** 'The Sociological study of Bari caste' special reference to Jalna District). **Research Guide:** -Dr. B. A. M. U. Aurangabad. 23 students got M. Phil. degree under the guidance. **Research Publications (Articles):-** Articles in journals – 10. **Book Publication: -** 01. **Seminar and Conferences:** Research papers presented - 08. **Membership of Professional Bodies: -** Life Member of India sociological Society, New Delhi. Life Member of Marathi Samajashashtra, Praishad.

Dr. Sanjay B. Salunke, M. A. Ph. D., Professor and Head, Department of Sociology, Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad. **Phone No. :** (office) 0240-2403358 **Department Phone No. :** 0240-2403359. E**-mail: -** head.sociology@bamu.ac.in **Area of Research**:- Social Research Methods, Social Anthropology, Sociology of Aging, and Sociology of Weaker Sections etc. **Teaching Experience**:- having experience of more than 22 years in the field of research, innovation and teaching at UG, PG and Ph. D. level, **Research Publications**:- more than 45+ National and International research articles, 03 books and 3 book chapters on credit. **Invited talks and Chaired Sessions**: - delivered talks at several International / National conferences/workshops, refresher/orientation programs at various Universities as well as delivered invited talks at abroad. **Ph. D. Supervisor**: - successfully supervised 13 Ph.D. and 15 M. Phil students and currently 10 Ph. D. students and 12 M. Phil. Students are working. **Editor & Reviewers**: - Editor in Chief of 'Research Process' an International Journal of Social Research Foundation and Reviewers of various International, National Journals. **Research Projects**: - Currently working on 2 major research projects and 2 minor projects at present. Mobilized the research funds more than INR 18 lakhs from various funding agencies like UGC, ICSSR, and University. **Other academic responsibilities**: - Member Coordination committee in UGC Center with potential for excellence in particular area (CPEPA) in the Department of Sociology. Worked as a Dean, Faculty of Humanities as well as Faculty of Interdisciplinary Studies and Member of Management Council of Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad, Maharashtra. Founder Member of Study Group for establishment of Tribal Research Centre, Swami Ramanand Teerth Marathwada University, Nanded. Working as member of Academic Council of Indian Studies Program, Rio de Janerio State University, at Rio-De-Janerio, Brazil and Elected as Member of Managing Committee, Indian Sociological Society (a apex body of sociology in India) New Delhi. Worked as a Chairman Board of Studies in Sociology various times in Swami Ramanand Teerth Marathwada University Nanded and Dr. Babasaheb Ambedkar Marathwada University, Aurangabad also worked as a Chairman Board of Studies in Mahtma Phule and Dr. Ambedkar Thought. **Coordinators**: - successfully completed Coordination of 8 UGC Refresher and Orientation courses and also Pre Ph. D. courses. **Best Teacher**

Award: - Maharashtra state- 2016 received from Mahatma Phule Education Society, Nanded, and Best Conference Organization Appreciation Award- 2017 from Mayor Dr. PinpatchaYimgarund, Thailand for meritorious services, outstanding performance and remarkable role in the field of education. **Organizer**: - actively organizes national, international conferences and trainings programs at India and abroad. **Social Work**: - actively serving for Research, Education and Society through working as Presidents of reputed NGO's i.e. Social Research Foundation and Educare Global Research Foundation Aurangabad.

प्रा. इंदू चंद्रकांत साळुंके, एम.ए. बी. एड. नेट, सहाय्यक प्राध्यापक, यशवंतराव चव्हाण कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, सिल्लोड, औरंगाबाद–जळगांव बायपास रोड, सिल्लोड, ता. सिल्लोड, जि. औरंगाबाद. **स्पेशलायझेशन**:– स्त्री अभ्यास, ग्रामीण समस्या. **निवास**:– छत्रपती शिवाजीनगर, सिल्लोड. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव**:– १२ वर्ष. सदस्य, इंडीयन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सभासद क्रमांक २८२६. सदस्य, मसप, ७५६. सदस्य, बामुक्टो शिक्षक संघटना. **शोधनिबंध प्रकाशित**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण १३ शोधनिबंध प्रकाशित. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान, गटचर्चा, ऑडीओ, व्हिडीओ, पीपीटी इ. **सामाजिक कार्य**:– ग्रामीण महिलांच्या समस्यांची सोडवणूक करण्यासाठी समूपदेशन तसेच औरंगाबाद जिल्हा महिला दक्षता समितीमध्ये सक्रिय कार्य.

Dr. Sanjay Dattatraya Savale, M. A. Ph. D., SET, Head, Department of Sociology, Associate Professor Department of Sociology K T H M College, Gangapur Road Nashik, Maharashtra, Pin-422013 Office: (0253) 2577341, 2571376. Residence: - 9, Shri-Srushti Apartments, Sahadev Nagar, Near Chintamani Lawns, Nashik, Maharashtra, Pin-422013. Mobile: 9423208922. Email: - sanjaysavale@kthmcollege.ac.in bhimbetka3@gmail.com **Ph. D. Topic: -** "Implementation and Performance of EGS and SGRY: A Study of Poverty Eradication Programmes in Nasik District, Maharashtra." by Shivaji University, Kolhapur on June 2011, under guidance of Prof. S. A. Salunkhe. **Specializations: -** Sociology of Rural Development and Policies, Sociology of Social Movements and Research Methodology. **Teaching Experience:** 30 **Academic Linkages: -** Member, International Sociological Association, Life member of All India Sociological Association (No. 1819), Member of Board of Study in Sociology, University of Pune. Life member of Marathi Samajshastra Parishad. Member of Maharashtra State Higher Secondary Board (Text Book Council), Pune from 2007-2012. Vice President of Pragati Abhiyan, NGO, Nashik. President: Abhivyakti-Media for Development. Life member of Marathi Vidnyan Parishad. **Awards and Hounor**: - Awarded for excellence in research presentation in Research and Training Workshop (COURT-2006) in Oct. 2006 by Shivaji University, Kolhapur. Received Award as Best Student Welfare Officer from University of Pune, in 2010. Received "Best College Teacher" Award for year 2010-11 by Pune University, Pune on February 10, 2012 with a memento, certificate, and Rs. 15000/- **Research Work: -** Worked in Times Research Foundation (TRF, Pune) for few months and helped Dr. Manik Kher in the research on "Internal Management of the Trade Unions in Pune" in 1988. Worked with Dr. Y. B. Damle, a Sociologist for about a year and helped him in his ICHR Research Project on "Ideas, Ideologies and Action: A Study of Social Reformers in Maharashtra" in 1988-89. Studied "Mendha Lekha", a tribal Village from Gadchiroli District, Maharashtra and delivered some lectures on the study and published a paper. Completed Research Project from 2002 to 2005 on "Employment Guarantee Scheme in Maharashtra." in association with Institute of Development Studies (IDS), University of Sussex, Brighton, U.K. and Department of Sociology, University of Pune. (Funds received Rs. 180, 000/-) The research work has published in EPW in December 16, 2006. Presented paper in World Conference on "The Future We Want" organized by International Sociological Association in Vienna (Austria). Recognized as a Ph. D. guide by SPP University, Pune and two students are doing Ph. D. Conducting an empirical research in villages with students and teachers of Department of Sociology and other social sciences departments under Unnat Bharat Yojana. **Publications: -** 2 books, 1 Co-authored, 1 Co-edited and 9 chapters/articles in books. **Research papers Published**: - 11. **Articles**: - 11. **Papers Presented: -** International -07, National -20, State- 16, Other - about 30. International Seminars and Workshops: - 6 Presented. **Attended Seminars/Conf.**: - 25. **Invited Talks**: - 12

डॉ. अरुणा शंकरराव सावरगांवकर, एम.ए., पीएच. डी., समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, तेरणा महाविद्यालय, उस्मानाबाद. **निवास**:– 'शिवश्री' घर नं. २७/१७४०, नारायण कॉलनी, काकडे प्लॉट, उस्मानाबाद–४१३५०१. **मोबाईल**:– ९४२२९३४३६६. **इमेल**:– sawargaonkaras@gmail-com **पीएच. डी. संशोधन विषय**:– 'माता व बाल संगोपनात एकात्मिक बालविकास सेवा योजनेचे योगदान. विशेष संदर्भ: उस्मानाबाद जिल्हा'. **ईतर शैक्षणिक योगदान**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद विद्यापीठाच्या अभ्यासक्रमात 'ग्रामीण व नागरी समाजशास्त्र' आणि 'ग्रामीण समाजशास्त्र' ही पुस्तके समाविष्ट. विविध अंतरराष्ट्रीय, राष्ट्रीय व राज्यस्तरीय

चर्चासत्रात सहभाग. विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींगमध्ये १२ शोधनिबंध प्रकाशित. **विषयासंदर्भात परदेश दौरा**:– आंतरशाखीय आंतरराष्ट्रीय परिषद, विषय– (Development) Environment and Social Welfare : Issues and Challenges, थायलंड. **सदस्य**:– मराठी समाजशास्त्र परिषद, इंडियन सोशिओलॉजिकल सोसायटी. व महिला व बालकल्याण विभागात समिती सदस्य, सर्वसमावेशक जिल्हा महिला विकास सल्लागार समिती सदस्य, अनैतिक व्यापार प्रतिबंधक अधिनियम १९५६ अंतर्गत स्थापन करण्यात आलेल्या सल्लागार समिती सदस्य.

Dr. Sanjay Dnyanoba Sawant, M. A., M. Phil., Ph. D. NET, **Specialization**: - Research Methodology, Rural Sociology, Basic Concepts in Sociology, Social Problems in India. Residential **Address**: - Jeevak Niwas, Manik Baug, Gadhinglaj Dist. Kolhapur- 416502. **Email**: - sawant.sanjay54@yahoo.com **Mobile**: 9604175904, 7030400850. **Level of Teaching:** Graduation and Post graduation. **University Area:** Shivaji University, Kolhapur. **Research Project**: - Completed Minor Research Project under UGC Scheme -2008 to 2011. **Teaching Experience**:- 16 Years. **Research Guide**: Shivaji University, Kolhapur. **Published Research Paper and Articles**: - 05 Research Paper and 14 Articles in Peer Reviewed or UGC Listed Journals. **Member of Professional Bodies**: Life Member of Indian Sociological Society, Life Member of Marathi Samajshastra Parishad.

डॉ. ज्योती सुभाष सेलुकर, एम. ए., बी. एड., एम. फील, पीएच. डी., समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, बॅरिस्टर शेषराव वानखेडे कला व वाणिज्य महाविद्यालय, खापरखेडा जि. नागपूर. **अध्यापनाचा अनुभव** :– २५ वर्ष. **घरचा पत्ता**:– प्लॉट नं. १८०, स्वर्ण आशिष कॉलनी, समर्थ नगरी, सोनेगांव, नागपूर–४४००२५ **ईमेल**:– jyotiselukar@gmail.com **मोबाईल नंबर**: – ९४२२१४८८५९. **सेमिनार, कॉन्फरन्स मध्ये सहभाग**: स्टेट लेव्हल – ०६, नॅशनल – १२, इंटरनॅशनल – ०४. पेपर प्रेझेंटेशन (कॉन्फरन्स, सेमिनार) – १२ **प्रकाशित शोधनिबंध**: नॅशनल जर्नल १०, इंटरनॅशनल जर्नल ०८ संपादीत पुस्तकातील ०३, कॉन्फरन्स प्रोसेडिंग मध्ये २०. **कॉन्फरन्स, सेमिनार आयोजन**:– ०२. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान, गटचर्चा, फिल्ड वक्र.

डॉ. सोंडगे तात्याराम परमेश्वर, एम.ए., एम.फील., पीएच.डी., सहाय्यक प्राध्यापक व विभागप्रमुख, श्री सिध्देश्वर महाविद्यालय, माजलगांव ता. माजलगांव जि. बीड–४३११३१. **स्पेशलायझेशन**:– समाजशास्त्र. **निवास**:– प्लॅट नं. १०, समृध्दी अपार्टमेंट चक्रधरनगर, पांगरी रोड, बीड–४३११२२. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव**:– २० वर्ष. सदस्य, इंडीयन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सभासद क्रमांक एलएमआय–४२५८. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक ६८८. आचार्य पदवीसाठी **संशोधन मार्गदर्शक**– डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०१. पर्यावरणशास्त्र, विद्याबुक्स पब्लिशर्स, औरंगाबाद, जानेवारी २०१४. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण २२ शोधनिबंध प्रकाशित. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान, चर्चा, गटचर्चा.

Dr. Sonkamble Hemant Laxmanrao, M. A., B. Ed., SET, Ph.D. (Sociology), Jr. Lecturer, Department of Sociology, M. J. P. Jr. College, Gokunda, Kinwat Tq. Kinwat Dist. Nanded (M.S.). **Home Address**:- 'Deepkunj', Lecturer Colony, Shahu Nagar, Behind Govt. Rest House, Gokunda Tq. Kinwat Dist. Nanded Pin – 431 811. **Email**: hlsonkamble@gmail.com **Mobile**: 9922049405. **Teaching Experience**: 19th Years. Awarded Ph. D on 16th March 2017. **Published Books**: 02. **National Research of Miner Project survey:-** Actively participated in 'Investigator in the nation wide-water and sanitation Base-line survey' conducted by Indian Institute of Mass Communication , J. U. University, New Delhi , during the academic year 1996-97. **Paper Publications: -** International level 05, National level 15, Poster Presentation 02, Oral Presentation 08. **Award: -** Honoured by Babu Jagjivan Ram Kala Akadami Rajshri Shahu Maharaj National Teacher Award. Sports and cultural ministry Government of India, 2012. Nehru Yuva Mandal Koregaon & International human rights justice federation Satara under international cultural Education award. **Participation in social activities: -** Actively participated in plantation programmes. Environment awareness programmes.

डॉ. प्रशांत विष्णू सोनवणे, एम. ए. समाजशास्त्र नेट, पीएच. डी., सहाय्यक प्राध्यापक, समाजशास्त्र विभाग, सामाजिक शास्त्रे प्रशाळा, कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव. **स्पेशलायझेशन** :– विकासाचे समाजशास्त्र, वृध्दांचे समाजशास्त्र, सामाजिक उद्योजकता, व्यक्तिमत्व विकास. **सेवेचे स्वरूप** :– कंत्राटी. **निवास**:– रावळ गल्ली, तुळजापूर जि. उस्मानाबाद पिनकोड ४१३६०१. **अध्यापनाचा स्तर** :– विद्यापीठ शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र** :– कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव. **अध्यापनाचा अनुभव** :– पदवी

स्तर: ०१ वर्ष पदव्यूत्तर स्तर: ११ वर्ष. सदस्य, इंडीयन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी, सभासद क्रमांक – एलएमआय २७८५. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक ७८९. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०२. **पुरस्कार**:– मराठी समाजशास्त्र परिषदेचा जय जोशी संदर्भ ग्रंथ/क्रमिक ग्रंथ पुरस्कार' कौटुंबिक रचनेत वृध्दांची भूमिका या ग्रंथास दि. २६ मार्च, २०१६ मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे अधिवेशन, विलेपार्ले मुंबई येथे प्राप्त. **संशोधन प्रकल्प**:– आरोग्यदाय पर्यावरणासाठीच्या शासकीय योजनांची अस्विकार्यता – एक समाजशास्त्रीय अभ्यास (विशेष संदर्भात नंदूरबार जिल्हा) २८ ऑगस्ट, २०१३ ते १२ फेब्रुवारी, २०१६ व्ही. सी. आर. एम. एस., उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव, अनंदान रू. ६०,०००/–. आदिवासी वृध्द महिला आणि त्यांचे आरोग्य – एक समाजशास्त्रीय अभ्यास (विशेष संदर्भात नंदूरबार आणि जळगाव जिल्हा) ११ जानेवारी, २०१६ ते १० एप्रिल, २०१८ आय. सी. एस. एस. आर. न्यू दिल्ली. अनुदान रू. ८,००,०००/–. महाराष्ट्रातील सेवानिवृत्त महिलांच्या समस्या – एक समाजशास्त्रीय अभ्यास (विशेष संदर्भात जळगाव शहर) २७ सप्टेंबर, २०१८ ते २६ जानेवारी, २०१९ महाराष्ट्र राज्य महिला आयोग, मुंबई अनुदान रू. १,७०,०००/–. उच्च शैक्षणिक संस्थांमधील विद्यार्थ्यांच्या शैक्षणिक कामगिरीवर ताणतणावाच्या परिणामाचे परीक्षण आणि व्यवस्थापन – तथ्य विश्लेषणात्मक अध्ययन, ०१ सप्टेंबर, २०१९ ते ३१ ऑगस्ट, २०२१ इम्प्रेस, आय. सी. एस. एस. आर. न्यू दिल्ली, अनुदान रू. ८,००,०००/–. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेंडिंग मध्ये जवळपास २० शोधनिबंध प्रकाशित. विषयासंदर्भात **परदेशवारी**:– Interdisciplinary International Conference on 'Development, Environment and Social Welfare: Issues and Challenges' Bangkok, Thailand, 16th & 17th May, 2017.

डॉ. किशोर वसंतराव सोनवणे, एम., ए., पीएच. डी., सहायक प्राध्यापक, जगन्नाथ कडवादास शाह आदर्श महाविद्यालय, निजामपूर–जैताणे ता. साक्रि जि. धुळे. **ईमेल**:–kishorsonawane111@gmail.com **मोबाईल**:– ९९२१६२७२५७. **पीएच. डी. संशोधन विषय**:– पश्चिम खान्देशातील आदिवासी समाजावर ख्रिश्चन मिशनऱ्यांचा पडलेला प्रभाव: एक समाजशास्त्रीय अध्ययन. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगांव. **अध्यापनाचा अनुभव**:– २० वर्ष. **ईतर**:– मुंबई विद्यापीठातील आयडियल साठी पदवी व पदव्यूत्तर अभ्यासक्रमासाठी लिखाण, कवयित्री बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठात देखील आयडियल साठी पदवी व पदव्युत्तर साठी लिखाण. **शोधनिबंध प्रकाशित**:– ०८. **चर्चासत्र व अधिवेशनात सहभाग**:– २२.

डॉ. धनंजय काशिनाथ सोनटक्के, एम. ए. समाजशास्त्र, मानसशास्त्र, एम. एस. डब्ल्यू., सेट (समाजशास्त्र), सेट समाजकार्य, पीएच. डी. (समाजशास्त्र), सहयोगी प्राध्यापक व विभाग प्रमुख प्रियदर्शिनी महिला महाविद्यालय, वर्धा जि. वर्धा ४४२००१. **मोबाईल**:– ९८५००२९६९५ **स्पेशलाईझेशन**:– जेंडर स्टडीज, सोशल सिस्टिम. **निवास**:– ५, राजनगर, प्रियदर्शिनी महिला महाविद्यालय जवळ, वर्धा जि. वर्धा ४४२००१. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. **अध्यापनाचा अनुभव**:– २० वर्ष. **सदस्य**, इंडियन सोशीऑलॉजीकल सोसायटी दिल्ली, सभासद क्रमांक– एलएमआय– २२३३. **सदस्य**, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक ७९८. **संशोधन मार्गदर्शक**:– रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठ, नागपूर. ०३ विद्यार्थी पीएच. डी. प्राप्त. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०२. **संशोधन प्रकल्प**:– ०१. ए सोशिऑलॉजिकल स्टडी ऑफ वुमन फार्मर्स इन वर्धा डिस्ट्रीक (युजीसी). **प्रकाशित शोधनिबंध**:– राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय संशोधन पत्रिकामध्ये अनेक शोधनिबंध प्रकाशित तसेच अमेरिका व इंग्लंड येथून प्रकाशित पुस्तकांमध्ये प्रकरण प्रकाशित. **विषयाच्या संदर्भात परदेशवारी**:– श्रीलंका २०१५, थायलंड २०१७, बांगलादेश २०१८. **कॉन्फरन्स व सेमिनारचे आयोजन**:– ०३. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान,गटचर्चा, आईसीटी. **सामाजिक कार्य**:– अंधश्रध्दा निर्मूलन समिती, एनएसएस च्या माध्यमातून सामाजिक कार्य.

डॉ. अल्का बाबाराव सोमवंशी, एम. ए., बी. एड., एम. फिल., पीएच. डी., सहाय्यक प्राध्यापक व समाजशास्त्र विभागप्रमुख, संभाजीराव केंद्रे महाविद्यालय, जळकोट. ता. जळकोट जि. लातूर. **स्पेशलायझेशन**:– स्त्री अभ्यास. अध्यापनाचा अनुभव:– १७ वर्ष. **सदस्य**: मराठी समाजशास्त्र परीषद. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– १८. **अधिवेशने व कार्यशाळा सहभाग**:– १०. **पुरस्कार**:– राज्यस्तरीय आदर्श शिक्षक पुरस्कार सन २०२०, क्रांतीज्योती सावित्रीबाई फुले नारीरत्न पुरस्कार २०१९, मदत सामाजिक संस्था नागपूर. **बौध्दीक प्रबोधन**:– व्याख्याने १२.

डॉ. शामसुंदर शंकरराव सोमवंशी, एम.ए., सेट, पीएच.डी., सहयोगी प्राध्यापक व समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, महात्मा ज्योतिबा फुले महाविद्यालय, भातकुली, जि. अमरावती. **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी. **अध्यापनाचा अनुभव**:– २६ वर्ष. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०१. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– ११. **संशोधन मार्गदर्शक**, एम. फिल व पीएच. डी., **सदस्य**, समाजशास्त्र अभ्यास मंडळ, सं. गा. बा. अ. वि. अमरावती (२००७–२१).

डॉ. अशोक नामदेवराव सालोटकर, कार्यकारिणी सदस्य मराठी समाजशास्त्र परिषद, २०१८–२०२०. गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली, प्रतिनिधी. एम. ए, एम. फिल, पीएच. डी, सहयोगी प्राध्यापक आणि विभागप्रमुख, श्री गोविंदराव वारजुरकर कला व वाणिज्य महाविद्यालय, नागभिड जि. चंद्रपुर (महाराष्ट्र) ४४१२०५. **स्पेशलायझेशन**:– भारतातील सामुदायिक विकास. **आचार्य पदवी संशोधन विषय**:– स्वर्णजयंती ग्राम स्वरोजगार योजना चंद्रपूर जिल्हयातील दारिद्रय निर्मुलन कार्यक्रमाचे समाजशास्त्रीय मूल्यांकन. **निवास**:– मु.पो.ता. विठ्ठल रुक्मिणी सभागृहाच्या मागे, आरमोरी रोड, ब्रम्हपुरी, जि. चंद्रपुर, महाराष्ट्र ४४१२०६. मोबाईल नं. ९४२३४१७७९५/ ८९९९३८४६०१. ई–मेल– ashoksalotkar@gmail.com **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी व पदव्युत्तर, एम.फिल शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ३० वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, सभासद क्रमांक ४१४. **आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शक**– गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०१. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण १२ शोधनिबंध प्रकाशित. **आयोजकत्व**:– १ सेमिनार, ग्रामिण भारतातील विशेष आर्थिक क्षेत्र २९ जानेवारी २०१०. **अध्यापन पध्दती**:– व्याख्यान पध्दती, सहभागी अध्ययन पध्दती, प्रोजेक्टर. **सामाजिक कार्य**:– ब्रम्हपुरी नाभिक समाज, शाखा ब्रम्हपुरी यात तालुका अध्यक्ष म्हणून सक्रियपणे कार्यरत. सदस्यत्व:– सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद. माजी अध्यक्ष, समाजशास्त्र अभ्यास मंडळ, गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली, २०१६ ते २०१८.

Dr. B. K. Swain, M.A., M. Phil., Ph.D., (Sociology), M.A. (Eco), DIRPM. Professor & Head, Dept. of Sociology, RTM Nagpur University, Nagpur**, Teaching experience**: - 33 years. **Dr. B.K. Swain** is at present Professor and Head of the Department of Sociology, Rashtrasant Tukadoji Maharaj Nagpur University, Nagpur. He obtained his Master's degree, M. Phil and Ph.D. in Sociology from the Department of Sociology, Nagpur University. He has **33 years** of teaching and 30 years of research experience in sociology. The core areas of his interest include Classical, Modern and Critical Theories, Social Change, Mobility and Development, Women's Studies, Sociology of Ageing, Sociology of Leisure and Work, and Methodology in Social Research. He has authored two books, one on 'Changing Occupational Structure in Vidarbha, India', published by Himalaya Publishing House, Mumbai, and the other on 'Child Labour in India', and published by Dattsons, Nagpur. He has contributed several research papers to various research journals in India. By now, twelve scholars have already obtained doctoral degree on various problem areas in sociology under his supervision, with eight more still pursuing research under him for the same degree. Dr. Swain has presented two research papers in international conferences, one at the International Sociological Association's World Congress of Sociology at Gothenburg, Sweden, in 2010, and the other at Palermo University, Italy, in 2011. Besides Sweden and Italy, he has visited the other countries like Norway, Finland, and Denmark. He has been regularly presenting research papers in All India Sociological Conferences and delivering keynote addresses in various national and state level seminars hosted by various Universities and colleges in different states in the country. He has been also frequently invited for chairing technical sessions and delivering talks at the all India, national and state level seminars. He has been regularly organizing state and national level seminars and workshops on the themes involving societal concerns, issues, and problems. So far he has organized three national and three state level seminars, one international conference, two University level seminars and four workshops, besides regularly organizing students' seminars for last five years. He has to his credit a national seminar proceeding on 'Female Foeticide in India: A Moving Trend' and an international conference proceeding on 'Ageing through the Ages: From Past to Present and Future', both published by Dattsons, Nagpur. He is being regularly invited by various Universities as a member of RRC, examination committee and selection committee for recruitment of various faculty positions of the teaching department. He has completed two research projects sanctioned by the University Grants Commission, New Delhi. He is a life member of various professional bodies like Indian Sociological Society, Marathi Samaj Sashtra Parishad, Indian Society of Human Rights, International Sociological Association, and International Sociological Association's Research Committee on Sociology of Leisure.

डॉ. सिंगल जयसिंग पोपटसिंग, एम. ए., पीएच. डी., नेट, (समाजशास्त्र) **निवास**:– रा. सादत नगर, लाईन नं.१, रेल्वे स्टेशन, औरंगाबाद–४३१००५. **मोबाईल**:– ८०८०३२८९३६. **विशेषीकरण**:– ग्रामीण समाजशास्त्र. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ०६ वर्ष. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– ०९. **राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय स्तरावर शोधनिबंधाचे वाचन**:– १९. **राज्यस्तरावर शोधनिबंधाचे वाचन**:– ०४. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद. **पुरस्कार**:– पदव्युत्तर स्तरावर डॉ. बा.ब आं. म. विद्यापीठात समाजशास्त्र विभागात सर्वाधिक गुणांसाठी डॉ. सुधाताई काळदाते पुरस्कार प्राप्त, २०१२.

Prof. Satyanarayan V. Sudewad, M. A. (Sociology), SET. **Designation**: Assistant Professor. **Office Address**: Post Graduate Teaching Department of Sociology, Gondwana University, Gadchiroli-442605. **Permanent Address**: Gondwana University, M. I. D. C. Road, Complex, Gadchiroli -442605. **Contact No**:

9762468151. **Email Address**: satya291977@gmail.com **Specializations:** Tribal Culture, Problems, Violence Study, Gender, and Sexuality. **Paper Published**: 02.

डॉ. दिपक मुरहारी सुखदेवे, एम.ए.समाजशास्त्र, एम.फिल, पीएच.डी, सहा. प्राध्यापक आणि विभाग प्रमुख, प्रभाकरराव मामुलकर महाविद्यालय, कोरपना, जि.चंद्रपूर (महाराष्ट्र) ४४२९१६. **स्पेशिलायझेशन** – आदिवासी जमातीचे समाजशास्त्र. **घरचा पत्ता** – मु. पो. गडचांदूर, ता. कोरपना, जि. चंद्रपूर, महाराष्ट्र ४४२९०८ **मोबाईल** नं. ९६७३६१४७८९ **ईमेल** – sukhadevedipak@gmail-com **अध्यापनाचा स्तर** – पदवी, **विद्यापीठ क्षेत्र** – गोंडवाना विद्यापीठ , गडचिरोली. **अध्यापनाचा अनुभव** – २० वर्ष. **सदस्य** – मराठी समाजशास्त्र परीषद, सभासद क्रमांक ९७८. **प्रकाशित शोधनिबंध** – १०, **अध्यापन पध्दती** – व्याख्यान पध्दती, सहभागी अध्ययन पध्दती, डिजिटल तंत्रज्ञान पध्दती. **सामाजिक कार्य**– राष्ट्रीय सेवा योजना कार्यक्रम अधिकारी म्हणून ग्राम स्वच्छता अभियान, स्वच्छता अभियान.

डॉ. बाळासाहेब रावसाहेब सूर्यवंशी, एम. ए., एम. फिल., पीएच. डी. (विद्यापीठ मेरीट १९७८), सेवानिवृत्त प्राचार्य, स्वामी विवेकानंद महाविद्यालय, शिरूर ताजबंद ता. अहमदपूर. पूर्वपद: ज्ञानोपासक महाविद्यालय, परभणी. (समाजशास्त्र पदव्यूत्तर विभाग प्रमुख) **ईमेल**:– brsuryawanshi24@gmail.com **घरचा पत्ता**:– कल्पवृक्ष सोसायटी बी. ३०२ पिपळेगुरव जवळकर नगर, पुणे. **पीएच. डी. संशोधन विषय**:– Rural aged and old age person scheme with special reference to parbhani district. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ३३ वर्ष. **अधिवेशन सहभाग**:– राष्ट्रीय परिषद १५, राज्यस्तरीय १७. **संशोधन मार्गदर्शक**:– ०३ विद्यार्थी पीएच. डी प्राप्त. **आयोजन**:– येलदरी येथे मराठवाडा समाजशास्त्र परिषद आयोजन. **विषेश सहभाग**:– १४ शोधनिबंध प्रकाशित. प्राचार्य म्हणून महाविद्यालयास नॅकचे 'B++' नामांकन प्राप्त करून दिले. २०१४ साली स्वा. रा. ती. विद्यापीठाच्या बी. ए. द्वितीय वर्षाच्या पुनर्रचित अभ्यासक्रम कार्यशाळेचे आयोजन. स्वा. रा. ती. विद्यापीठाच्या समाजशास्त्र अभ्यास मंडळाचा सदस्य २००२–२००९, प्रौढ शिक्षण कार्यक्रमाधिकारी म्हणून कार्य १९८५. **सामाजिक कार्य**:– पर्यावरण व जाणीव जागृती रॅली, एनएसएस शिबिराच्या माध्यमातून विविध कार्यक्रमाचे आयोजन.

डॉ. युवराज जयदेव सुर्यवंशी, एम. ए. समाजशास्त्र, नेट, पीएच. डी., सहाय्यक प्राध्यापक, कला व वाणिज्य महिला महाविद्यालय, देवपूर धुळे. **स्पेशलायझेशन**:– समाजशास्त्र. **सेवेचेस्वरुप**:– सी. एच. बी. **निवास**:– मु. नवलाणे, पो. मेहेरगांव, ता. जि. धुळे, ४२४००२. **मोबाईल**:– ८२७५१०३०५९, **ईमेल**:– syuvraj50@gmail.com **अध्यापनाचा स्तर**:– पदवी. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– एस. एन. डी. टी. महिला विद्यापिठ, मुबंई. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ६ वर्ष. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– ०८.

प्रा. किरण गणपतराव सुरवसे, एम. ए. समाजशास्त्र, इतिहास, राज्यशास्त्र, मराठी, सेट, सहयोगी प्राध्यापक, श्री सिध्दीविनायक महिला महाविद्यालय, कर्वेनगर, पुणे–५२. **विद्यापीठ क्षेत्र**:– सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे. **अध्यापन अनुभव**:– २३ वर्ष. **निवास**:– डी–२०१, वेस्ट साईड कॉउंटी पिंपळे गुरव, पुणे–६१. **मोबाईल**:– ९८६००७०१३३ **ईमेल**:– surwasekiran7@gmail.com **स्पेशलायझेशन**:– दलितांचे समाजशास्त्र, आंबेडकरी समाजशास्त्र. **प्रकाशित ग्रंथ**:– ०१. **प्रकाशित शोधनिबंध**:– विविध जर्नल्स व कॉन्फरन्स प्रोसेडींग मध्ये एकूण ०५ शोधनिबंध प्रकाशित. **सदस्यत्व**:– सदस्य, इंडियन सोशिओलॉजिकल सोसायटी, दिल्ली. सदस्य, मराठी समाजशास्त्र परिषद, अध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य कास्टाईब कर्मचारी कल्याण महासंघ. माजी सचिव, मराठी समाजशास्त्र परिषद, २०१२ ते २०१४. **सामाजिक कार्य**:– २००९ पासून पुणे येथे अखिल भारतीय सम्यक साहित्य संमेलन, सम्यक फिल्म फेस्टिव्हल व धम्मपहाट चे आयोजन.

प्रा. संदीप महादेवराव हाडाळे, एम. ए., एम. फिल, नेट, विभाग प्रमुख, रामकृष्ण महाविद्यालय दारापूर, ता. दर्यापूर, जि. अमरावती, ४४४८०२. **निवास**:– मु. पो. विठाई नगर, रोहिनी पार्कच्या मागे, हनुमान मंदीराजवळ, विठाई नगर अमरावती, ४४४६०४. **अध्यापनाचा स्तर** :– पदवी शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र** :– संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **अध्यापनाचा अनुभव**:– ७ वर्ष. **प्रकाशित शोधनिबंध**:–११.

Dr. Rajani Harode, M. A., M. Phil., Ph. D., Associate Professor and Head, Department of Sociology, Rajkumar Kewalramani Kanya Mahavidyalaya, Sai Vasanshah Chouk, Jaripataka, Nagpur-440014. **Home Address**: - 43/A Shankar Nagar, Nagpur – 440010. **Email**: rajaniharode304@gmail.com **Mobile No.**:- 9850989592. **Teaching Experience**: - 17 years of teaching experience at undergraduate level and 12 years at PG level. **University Area**: - R. T. M. Nagpur University, Nagpur. **Published Books**: - 01. **Published Research Papers**: - 21 Research

paper are published in National Level Peer Reviewed Journals. 5 Papers are Published International Conference. 12 Papers are published in National Conference & National Seminars. 5 Papers Presented in National Conference & Seminars. **Teaching Methods**: - Lecture, Group Discussion, PPT etc.

Dr. Rangrao Pandurang Hendge, M. A., M. Phil., Ph. D. NET, **Specialization**: Sociological Theory, Gender and Society, Sociology of Family, Marriage and Kinship. **Address**: Sai Residency, Vishram Baug, Gadhinglaj Dist. Kolhapur- 416502. **Contact**: 9552102811 **Email:** rangraohendge@gmail.co **Level of Teaching:** UG & PG. **University Area:** Sivaji University, Kolhapur. **Teaching Experience**:-10 Years. **Published Research Papers and Articles**: 08 Research Papers and 04 Articles in Peer Reviewed Journals. **Member of Professional Bodies**: Life Member of Indian Sociological Society. **Delivered Lectures:** 08. **Published Books: 01.** Industry and Society, Paper Reading in International Conference at Bangkok.

डॉ. साहेबराव दगडू हिवाळे, एम. ए. (समाजशास्त्र आणि ग्रामीण विकास) एम. फिल. पीएच. डी. नेट, सहाय्यक प्राध्यापक, विनायकराव पाटील महाविद्यालय वैजापूर ता. वैजापूर, जि. औरंगाबाद. **विद्यापीठ क्षेत्र:—** डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद. **अध्यापनाचा अनुभव:—** ११ वर्ष. **अध्यापन स्तर**:— पदवी आणि पदव्युत्तर. **निवास**:— अप्रतिम घरकुल, रो. हा. न. बी. ६, गट नं १६, सातारा परिसर, औरंगाबाद ४११०१०. **मोबा.:—** ७५८८०४३८०४ **Email**: sahebhiwale@gmail.com **स्पेशलायझेशन:—** नागरी आणि ग्रामीण समाजशास्त्र. **संशोधन प्रकल्प:— ०२. प्रकाशित ग्रंथ:— ०३. प्रकाशित शोध निबंध:—** २२. राष्ट्रीय आंतरराष्ट्रीय चर्चासत्र आणि परिषदेमध्ये सक्रीय सहभाग:— ३५. **आयोजन**:— संशोधन, अध्ययन, अध्यापन क्षेत्रातील नावीन्यता या विषयावर सातत्याने कार्यशाळेचे आयोजन. **पुरस्कार:—** आदर्श विद्यार्थी पुरस्कार—२००४. डॉ. सुधाताई काळदाते पारितोषीक—२००६. डॉ. एम. जी. कुलकर्णी पारितोषीक—२००६. डॉ. व्ही. व्ही. देशपांडे पुरस्कार—२००६. **सदस्यत्व:—** मसप, महाराष्ट्र ऑल बहुजन टिचर्स असो.

डॉ. सचिन ज. होले, एम. ए., सेट, पीएच. डी., सहयोगी प्राध्यापक व विभाग प्रमुख, नारायणराव राणा महाविद्यालय, बडनेरा. **स्पेशलायझेशन :—** ग्रामीण व नागरी समाजशास्त्र. **निवास:—** प्रफुल्ल कॉलनी, साई नगर, अमरावती—४४४६०७, **मोबाईल** क्र. ९४२१७४१२४५. **अध्यापनाचा स्तर :—** पदवी व पदव्युत्तर शिक्षक. **विद्यापीठ क्षेत्र :—** संत गाडगे बाबा, अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **अध्यापनाचा अनुभव :—** १५ वर्ष. **आचार्य पदवीसाठी संशोधन मार्गदर्शक** — संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती. **प्रकाशित ग्रंथ**:— ०२. **प्रकाशित शोधनिबंध** :— ०९. विषयाच्या संदर्भात **परदेशवारी**:— कोलम्बो विद्यापीठ, श्रीलंका—२०१८. **अध्यापन पध्दती**:— व्याख्यान, पीपीटी, आयसीटी. **सामाजिक कार्य**:— महिला सक्षमीकरण चळवळीत सक्रिय सहभाग.

अखिल भारतीय समाजशास्त्र परिषदेतर्फे जीवन गौरव पुरस्कार प्राप्त महाराष्ट्रातील समाजशास्त्राचे प्राध्यापक

अखिल भारतीय समाजशास्त्र परिषद नवी दिल्ली (Indian Sociological Society, New Delhi) या संस्थेद्वारे जिवनगौरव पुरस्काराने सन्मानित झालेले मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे सदस्य तथा महाराष्ट्रातील समाजशास्त्र विषयाचे प्राध्यापक

जीवनगौरव पुरस्कार

डॉ. जी. एस. घुर्ये
डॉ. वाय. बी. दामले
डॉ. द. ना. धनागरे
डॉ. सुमा चिटणीस
डॉ. उत्तम भोईटे
डॉ. गेल ऑम्वेट

अखिल भारतीय समाजशास्त्र परिषद नवी दिल्ली (Indian Sociological Society, New Delhi) या संस्थेवर अध्यक्ष, सचिव व सदस्य म्हणून कार्य केलेले व सध्या कार्य करीत असलेले मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे सदस्य तथा महाराष्ट्रातील समाजशास्त्र विषयाचे प्राध्यापक

अध्यक्ष

डॉ. जी. एस. घुर्ये, अध्यक्ष १९५१ते १९६६
डॉ. आय. पी. देसाई अध्यक्ष १९७८ ते १९७९
डॉ. एम. एस. गोरे अध्यक्ष १९८२–८३
डॉ. वाय. बी. दामले, अध्यक्ष १९८४–८५
डॉ. बी. एस. बावीस्कर, अध्यक्ष २०००–०१
डॉ. द. ना. धनागरे अध्यक्ष, २००२–२००३
डॉ. उत्तम भोईटे, अध्यक्ष, २००८–०९

सचिव

डॉ. वाय. बी. दामले सचिव १९८०–८१, १९८२–८३
डॉ. द. ना. धनागरे, १९८४–१९८५
डॉ. सुमा चिटणीस, १९८६–८७
डॉ. बी. एस. बावीस्कर सचिव १९९२–९३
डॉ. जगन कराडे, २०२०–२१

कोषाध्यक्ष

डॉ. बी. एस. बावीस्कर, कोषाध्यक्ष १९७३ ते १९७५
डॉ. उत्तम भोईटे कोषाध्यक्ष, १९८०–८१, १९८२–८३, १९८४–८५, २००४–०५, २००६–०७.

व्यवस्थापन समिती सदस्य

डॉ. एस. एन. पवार, १९९२–१९९८
डॉ. सर्जेराव साळुंखे, २००८–२०१३
डॉ. संजय साळुंखे, २०१६–२०२०
डॉ. जगन कराडे, २०१४–२०१९
डॉ. कमला गणेश, २०१०–२०१५
डॉ. अनुराधा भोईटे, २०१०–२०१५
डॉ. जगन कराडे, सदस्य, २०१४–२०१९
डॉ. स्मिता अवचार, सदस्य, २०१२–१७
डॉ. श्रुती तांबे, सदस्य, २०१८–२०२३
डॉ. बालाजी केंद्रे, सदस्य, २०२०–२०२५
डॉ. प्रेम सागर विवेक, सदस्य, २०२०–२०२५

मराठी समाजशास्त्र परिषदेतर्फे जीवन गौरव पुरस्कार प्राप्त महाराष्ट्रातील समाजशास्त्राचे प्राध्यापक

२०१२ ते २०१४ या कालावधीत मराठी समाजशास्त्र परिषदेची धुरा डॉ. जगन कराडे यांच्या खांद्यावर होती. डॉ. जगन कराडे यांनी आपल्या कार्यकाळात मराठी समाजशास्त्र परिषद अंतर्गत विविध पुरस्कार सुरू केलेत. या पुरस्कारामध्ये १. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर उत्कृष्ट शोध निबंध पुरस्कार, प्राध्यापकांसाठी. २. डॉ. जी. एस. घुर्ये उत्कृष्ट शोधनिबंध पुरस्कार, विद्यार्थ्यांसाठी. ३. डॉ. अनुराधा भोईटे प्रकाशित लेख पुरस्कार सुरू करण्यात आले होते. तसेच मराठी समाजशास्त्र परिषदेतर्फे दिला जाणारा जीवन गौरव पुरस्कार सुरू करण्याचे श्रेय डॉ. जगन कराडे यांच्याकडेच जाते.

मराठी समाजशास्त्र परिषदेतर्फे आत्तापर्यंत खालील मान्यवरांना जीवन गौरव पुरस्कार देण्यात आलेत.

१. डॉ. सुधाताई काळदाते – २०१३.
२. डॉ. द. ना. धनागरे – जाने. २०१४.
३. डॉ. उत्तम भोईटे – जाने. २०१४.
४. डॉ. बी. एल. जोशी – डिसे. २०१४.
५. डॉ. दा. धो. काचोळे – मार्च, २०१६.
६. डॉ. भा. की. खडसे – फेब्रु. २०१७.
७. डॉ. शेख शब्बीर – फेब्रु. २०१७.
८. डॉ. डी. श्रीकांत – फेब्रु. २०१८.
९. प्रा. सुकुमार शेटट्ट – फेब्रु. २०१८.
१०. डॉ. प्रल्हाद जोगदंड – २०१९.
११. डॉ. राजेंद्र बी. पाटील – २०१९.
१२. डॉ. प्रकाश बोबडे – २०२०.
१३. डॉ. सुरेश वाघमारे – २०२०.

मराठी समाजशास्त्र परिषदेतर्फे सौ. प्रतिभा कुलकर्णी उत्कृष्ट महिला प्राध्यापक पुरस्कार प्राप्त महाराष्ट्रातील समाजशास्त्राच्या प्राध्यापिका

२०१६ मध्ये डॉ. स्मिता अवचार यांच्या कार्यकाळात प्रा. पी. के. कुलकर्णी यांनी सौ. प्रतिभा कुलकर्णी स्मृती उत्कृष्ट महिला प्राध्यापक पुरस्कार सुरू करण्यात आला.

सौ. प्रतिभा कुलकर्णी स्मृती उत्कृष्ट महिला प्राध्यापक पुरस्कार प्राप्त प्राध्यापिका:–

१. डॉ. श्रुती तांबे – मार्च, २०१६.
२. डॉ. स्मृती भोसले – फेब्रु. २०१७.
३. डॉ. शुभांगी गोटे–गव्हाणे – फेब्रु. २०१८.
४. डॉ. स्मिता अवचार – जाने. २०१९.
५. डॉ. ज्योती गगनग्रास – जाने. २०२०.

मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे अध्यक्ष, सचिव व कोषाध्यक्षांचा कार्यकाळ : १९८३ ते २०२०

अ. क्र.	कार्यकाळ	अध्यक्ष	सचिव	कोषाध्यक्ष
१.	१९८३–१९८५	डॉ. एम. जी. कुलकर्णी	श्री. वि. वि. देशपांडे	डॉ. सुधा काळदाते
२.	१९८५–१९८८	डॉ. सुधाताई काळदाते	डॉ. वि. वि. देशपांडे	डॉ. रा. भि. बिलावर
३.	१९८८–१९९०	डॉ. द. ना. धनागरे	डॉ. उत्तम भोईटे	प्रा. सु. रा. मोरे
४.	१९९०–१९९२	डॉ. उत्तम भोईटे	प्रा. माधव सोमण	प्रा. सु. रा. मोरे
५.	१९९२–१९९६	डॉ. एस. एन. पवार	डॉ. राजेंद्र पाटील	डॉ. सर्जेराव साळुंखे
६.	१९९६–१९९८	डॉ. पु. ल. भांडारकर	डॉ. प्रकाश बोबडे	प्रा. मनोहर बुटे
७.	१९९८–१९९९	डॉ. पु. ल. भांडारकर	डॉ. प्रकाश बोबडे	प्रा. मनोहर बुटे
८.	१९९९–२००१	डॉ. आनंद आनभूले	प्राचार्य राम वाघ	डॉ. श्रीकांत गायकवाड
९.	२००१–२००६	डॉ. सुरेश वाघमारे	प्रा. वैजनाथ मलशेटट्टे	डॉ. शिवाजी गायकवाड
१०.	२००६–२००९	डॉ. किशोर राउत	डॉ. के. बी. नायक	डॉ. एस. एस. सोमवंशी
११.	२००९–२०१२	डॉ. दिलीप खैरनार	डॉ. दादासाहेब मोटे	प्रा. सिध्दार्थ निसर्गंध
१२.	२०१२–२०१४	डॉ. जगन कराडे	प्रा. किरण सुरवसे	डॉ. विशाल जाधव
१३.	२०१४–२०१६	डॉ. स्मिता अवचार	प्रा. बालासाहेब शेंडगे	डॉ. बी. एन. कावळे
१४.	२०१६–२०१८	डॉ. महेंन्द्रकुमार जाधव	डॉ. अरूण पौडमल	डॉ. संध्या पौडमल
१५.	२०१८–२०२०	डॉ. सरोज आगलावे	डॉ. दिपक पवार	डॉ. राहुल भगत
१६.	२०२० पासून	डॉ. नारायण कांबळे	डॉ. वेदप्रकाश मलवाडे	डॉ. बळीराम पवार

मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे मुखपत्र 'समाजशास्त्र संशोधन पत्रिका' संपादक व कार्यकारी संपादक : १९८७ ते २०२०

अ. क्र.	वर्ष	अंक	मुख्य संपादक	कार्यकारी संपादक
१.	१९८७	अंक १ ला	डॉ. वि. वि. देशपांडे	डॉ. सुधा काळदाते
२.	डिसेंबर, १९८८	अंक २ रा	डॉ. सुधा काळदाते	डॉ. श. नी. पवार
३.	डिसेंबर, १९८९ प्रकाशित नोव्हेंबर १९९४	अंक ३ रा	डॉ. श. नि. पवार	डॉ. राजेंद्र पाटील
४.	डिसेंबर, १९९०, प्रकाशित १९९५	अंक ४ था	डॉ. श. नि. पवार	डॉ. राजेंद्र पाटील
५.	डिसेंबर, १९९१, प्रकाशित मार्च, १९९६	अंक ५ वा	डॉ. श. नि. पवार	डॉ. राजेंद्र पाटील
६.		अंक ६ वा	उपलब्ध होऊ शकला नाही.	
७.	मार्च १९९८	अंक ७ वा	डॉ. पु. ल. भांडारकर	डॉ. प्रकाश बोबडे
८.		अंक ८ वा	उपलब्ध होऊ शकला नाही.	
९.	डिसेंबर, २००७	अंक ९ वा	डॉ. किशोर राउत.	डॉ. जगन कराडे
१०.	डिसेंबर, २००९	अंक १० वा	डॉ. दिलीप खैरनार	डॉ. जगन कराडे
११.		अंक ११ वा	अंक उपलब्ध होऊ शकला नाही.	
१२.	एप्रिल, २०११ ते मार्च, २०१२	अंक १२ वा	डॉ. दिलीप खैरनार	
१३.	डिसेंबर, २०१२	अंक १३ वा	डॉ. जगन कराडे	डॉ. स्मृती भोसले
१४.	डिसेंबर, २०१३ डॉ. सुधाताई काळदाते स्मृती विशेषांक	अंक १४ व १५ वा, जोड अंक	डॉ. जगन कराडे	डॉ. स्मृती भोसले
१५.	डिसेंबर, २०१३, विशेषांक, ग्रामीण समाज: सातत्य आणि बदल	अंक १५ वा	डॉ. जगन कराडे	डॉ. स्मृती भोसले अतिथी संपादक – डॉ. धनराज पाटील
१६.	डॉ. शर्मिला रेगे स्मृती विशेषांक, जानेवारी, २०१४	अंक १६ वा	डॉ. जगन कराडे	डॉ. स्मृती भोसले. अतिथी संपादक – डॉ. ज्योती गगनग्रास.
१७.	विशेषांक, जानेवारी, २०१४	अंक १७ वा	डॉ. जगन कराडे	डॉ. स्मृती भोसले. अतिथी संपादक – डॉ. आर. बी. पाटील.
१८.	डिसेंबर, २०१४	अंक १८ वा	डॉ. स्मिता अवचार	
१९.	विशेषांक, 'शिक्षण आणि समाज', मार्च, २०१५	अंक १९ वा	डॉ. स्मिता अवचार	प्रा. बालासाहेब शेंडगे, डॉ. बी. एन. कावळे
२०.	फेब्रुवारी, २०१६	अंक १९ वा	डॉ. स्मिता अवचार	प्रा. बालासाहेब शेंडगे, डॉ. बी. एन. कावळे
२१.	मार्च, २०१६ विशेषांक – 'भारतातील उच्च शिक्षण : प्रश्न आणि आव्हाने'	अंक २० वा	डॉ. स्मिता अवचार	प्रा. बालासाहेब शेंडगे, डॉ. बी. एन. कावळे अतिथी संपादक – डॉ. सरोज आगलावे, प्रा. संदीप चौधरी, डॉ. अशोक बोरकर.
२२.	फेब्रुवारी, २०१७	अंक २१ वा	डॉ. महेंद्रकुमार जाधव	डॉ. अरूण पौडमल, डॉ. संध्या पौडमल अतिथी संपादक – डॉ. शैलजा माने, डॉ. प्रतिभा देसाई, डॉ. नलिनी बोरकर
२३.	फेब्रुवारी, २०१८	अंक २२ वा	डॉ. महेंद्रकुमार जाधव	डॉ. अरूण पौडमल, डॉ. संध्या पौडमल अतिथी संपादक – डॉ. शैलजा माने, डॉ. प्रतिभा देसाई, डॉ. नलिनी बोरकर.
२४.	डिसेंबर, २०१८	अंक २३ वा	डॉ. सरोज आगलावे	डॉ. राहुल भगत
२५.	विशेषांक– समाजशास्त्राची शतकपूर्ती, डिसेंबर, २०१९	अंक २४ वा	डॉ. सरोज आगलावे	डॉ. राहुल भगत
२६.	डिसेंबर, २०२०	अंक २५ वा	डॉ. नारायण कांबळे	डॉ. राहुल भगत

मराठी समाजशास्त्र परिषद

(नोंदनी क्रमांक : महाराष्ट्र/२७—८३ औरंगाबाद)

— : कार्यकारिणी २०१८ ते २०२० : —

अध्यक्ष	**डॉ. सरोज आगलावे,**	समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, महिला महाविद्यालय, नंदनवन, नागपूर.
सचिव	**डॉ. दिपक पवार,**	वुमेन्स कॉलेज, न्यू नंदनवन, नागपूर.
कोषाध्यक्ष	**डॉ. राहुल भगत,**	समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, एस. एन. मोर महाविद्यालय, तुमसर जि. भंडारा.
सदस्य	**प्रा. साहेबराव भालेराव,**	स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड
सदस्य	**डॉ. ज्योती पोटे,**	मुंबई विद्यापीठ, मुंबई
सदस्य	**डॉ. भरतसिंग पटले,**	एस. एन. डी. टी. विद्यापीठ, मुंबई
सदस्य	**डॉ. चुडामन पगार,**	क. बहिणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र, विद्यापीठ, जळगांव
सदस्य	**डॉ. सतीश देसाई,**	शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
सदस्य	**प्रा. नंदकिशोर राऊत,**	संत गाडगे बाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती
सदस्य	**डॉ. विकास शेवाळे,**	क्रा. सावित्रिबाई. फुले, पुणे विद्यापीठ, पुणे
सदस्य	**डॉ.अशोक सालोडकर,**	गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली
सदस्य	**प्रा. प्रवीण घोडेस्वार,**	य. च. म. मु. विद्यापीठ, नाशिक
सदस्य	**डॉ. हनुमंत मिसाळ,**	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद
सदस्य	**डॉ. रामेश्वर मोरे,**	पुण्यश्लोक अहिल्याबाई होळकर सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर

—: कार्यालय पत्ता :—
अध्यक्ष, मराठी समाजशास्त्र परिषद,
द्वारा : महिला महाविद्यालय, नंदनवन, नागपूर.

मराठी समाजशास्त्र परिषद

(नोंदनी क्रमांक : महाराष्ट्र/२७—८३ औरंगाबाद)

— : कार्यकारिणी जानेवारी २०२० पासून : —

अध्यक्ष : **डॉ. नारायण कांबळे,** स्वामी विवेकानंद महाविद्यालय, शिरूर ताजबंद, ता. अहमदपूर जि. लातूर.

सचिव : **डॉ. वेदप्रकाश मलवाडे,** श्रीमती सुशिलादेवी महाविद्यालय, लातूर.

कोषाध्यक्ष : **डॉ. बळीराम पवार,** महात्मा फुले महाविद्यालय, किनगांव, ता. अहमदपूर जि. लातूर.

सदस्य : **प्रा. शिवाजी उकरंडे,** मुंबई विद्यापीठ, मुंबई.

सदस्य : **डॉ. संजय कोळेकर**, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे.

सदस्य : **डॉ. प्रदीप गजभिये**, राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ, नागपूर.

सदस्य : **डॉ. नवनाथ शिंदे**, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.

सदस्य : **डॉ. भाग्यश्री पाटील,** शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

सदस्य : **डॉ. श्रीराम खाडे**, संत गाडगेबाबा अमरावती विद्यापीठ, अमरावती.

सदस्य : **डॉ. प्रशांत सोनवणे,** क. बहीणाबाई चौधरी उत्तर महाराष्ट्र, विद्यापीठ, जळगांव.

सदस्य : **डॉ. प्रवीण घोडेस्वार,** यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ, नाशिक.

सदस्य : **डॉ. स्निग्धा कांबळे,** गोंडवाना विद्यापीठ, गडचिरोली.

सदस्य : **डॉ. मंगलमूर्ती धोकटे,** पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी होळकर सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर.

सदस्य : **डॉ. हिरालाल भोसले**, एस. एन. डी. टी. विद्यापीठ, मुंबई.

—: कार्यालय पत्ता :—
अध्यक्ष, मराठी समाजशास्त्र परिषद,
द्वारा : पदवी व पदव्यूत्तर समाजशास्त्र विभाग, स्वामी विवेकानंद महाविद्यालय,
शिरूर ताजबंद ता. अहमदपूर जि. लातूर ४१३५१४

– : मराठी समाजशास्त्र परिषदेची २०२० पर्यंत झालेल्या अधिवेशनाचे स्थळ, दिनांक व संयोजक : –

	अधिवेशन क्रम	अधिवेशनाचे स्थळ	अधिवेशनाचा दिनांक	अधिवेशनाचे संयोजक
१.	मसप चे पहिले अधिवेशन	मराठवाडा विद्यापीठ, **औरंगाबाद**	२७ व २८ जून, १९८१	डॉ. एम. जी. कुलकर्णी
२.	मसप चे दूसरे अधिवेशन	हिस्लॉप महाविद्यालय, **नागपूर**	८ व ९ जानेवारी १९८३	डॉ. पी. एल. भांडारकर
३.	मसप चे तिसरे अधिवेशन	शिवाजी विद्यापीठ, **कोल्हापूर**	२८, २९ व ३० जून, १९८४	डॉ. एस. एन. पवार
४.	मसप चे चवथे अधिवेशन	पुणे विद्यापीठ, **पुणे**	८, ९ व १० जून, १९८५	डॉ. द. ना. धनागरे
५.	मसप चे पाचवे अधिवेशन	पैठण, मराठवाडा विद्यापीठ, **औरंगाबाद**	२६ व २७ डिसेंबर, १९८७	मराठवाडा विद्यापीठ, औरंगाबाद.
६.	मसप चे सहावे अधिवेशन	यशवंत महाविद्यालय, **वर्धा**	२३ व २४ सप्टेंबर, १९८९	यशवंत महाविद्यालय, वर्धा
७.	मसप चे सातवे अधिवेशन	देवचंद महाविद्यालय, अर्जुननगर, **कोल्हापूर**	१२ व १३ नोव्हेंबर, १९९१	देवचंद महाविद्यालय, अर्जुननगर, कोल्हापूर
८.	मसप चे आठवे अधिवेशन	मुळजी जेठा महाविद्यालय, **जळगांव**	७, ८ व ९ नोव्हेंबर, १९९३	मुळजी जेठा महाविद्यालय, जळगांव
९.	मसप चे नववे अधिवेशन	सरदार पटेल महाविद्यालय, **चंद्रपूर**	१७, १८ व १९ नोव्हेंबर, १९९४	प्राचार्य बाबासाहेब निबांळकर
१०.	मसप चे दहावे अधिवेशन	बहीर्जी महाविद्यालय, **वसमत**	१८ व १९ नोव्हेंबर, १९९५	प्रा. एस. टी. मुळे
११.	मसप चे अकरावे अधिवेशन	टिळक महाराष्ट विद्यापीठ, **पुणे**	४ व ५ नोव्हेंबर, १९९६	डॉ. हिरा आद्यताया
१२.	मसप चे बारावे अधिवेशन	गोगटे–जोगळेकर महाविद्यालय, **रत्नागीरी**	६ व ७ नोव्हेंबर, १९९७	प्राचार्य सुभाष देव
१३.	मसप चे तेरावे अधिवेशन	समाजशास्त्र विभाग, नागपूर विद्यापीठ, **नागपूर**	२७ व २८ ऑक्टोबर, १९९८	डॉ. प्रकाश बोबडे
१४.	मसप चे चवदावे अधिवेशन	महात्मा बसवेश्वर महाविद्यालय, **लातूर**	२१ व २२ नोव्हेंबर, १९९९	डॉ. आनंद अनभुले

१५.	मसप चे पंधरावे अधिवेशन	महात्मा फुले प्रतिष्ठान, डॉ. बा. आं. म. विद्यापीठ, व देवगिरी महा. **औरंगाबाद.**	३ व ४ नोव्हेंबर, २००१	डॉ. बा. ह. कल्याणकर
१६.	मसप चे सोळावे अधिवेशन	बद्रीनारायण बारवाले महाविद्यालय, **जालना**	२७ व २८ नोव्हेंबर, २००३	प्रा. प्रियदर्शन भवरे
१७.	मसप चे सतरावे अधिवेशन	एस. एन. मोर कला, वाणिज्य व श्रीमती जी. डी. सराफ विज्ञान महा., **तुमसर.**	५ व ६ जानेवारी, २००६	डॉ. राहुल भगत
१८.	मसप चे अठरावे अधिवेशन	अण्णाभाउ साठे महाविद्यालय, **मुखेड**	२००७	प्रा. मनोहर तोटरे
१९.	एकोणविसावे अधिवेशन	देवगीरी महाविद्यालय, **औरंगाबाद.**	२ व ३ फेब्रुवारी, २००९	डॉ. दिलिप खैरनार
२०.	मसप चे विसावे अधिवेशन	बॅ. बाळासाहेब खर्डेकर महाविद्यालय, **वेंगुर्ला**	२८ व २९ जानेवारी, २०१०	प्रा. डी. आर. आरोलकर
२१.	मसप एकविसावे अधिवेशन	शिवराज साहित्य आणि बी. एस. कदम विज्ञान महाविद्यालय, गडहिंग्लज, **कोल्हापूर**	४ व ५ फेब्रुवारी, २०११	प्रा. अनिल कुराडे
२२.	मसप बावीसावे अधिवेशन	वालचंद कला व विज्ञान महाविद्यालय, **सोलापूर**	५ व ६ एप्रिल, २०१२	प्रा. अशोक गायकवाड
२३.	मसप तेविसावे अधिवेशन	विवेकानंद महाविद्यालय, **कोल्हापूर**	१८ व १९ जानेवारी, २०१३	प्रा. व्ही. एम. कदम
२४.	मसप चोविसावे अधिवेशन	सरदार दिलीपसिंग महाविद्यालय, **औरंगाबाद**	१८ व १९ जानेवारी, २०१४	प्रा. बाळासाहेब शेंडगे
२५.	मसप पंचविसावे अधिवेशन	डॉ. अरविंद बी. तेलंग महाविद्यालय, **निगडी, पुणे**	२६ व २७ डिसेंबर, २०१४	डॉ. विकास शेवाळे
२६.	मसप सव्वीसावे अधिवेशन	एल. जे. एन. जे. महीला महाविद्यालय, **विलेपार्ले मुंबई**	२५ व २६ मार्च २०१६	डॉ. स्मृती भोसले
२७.	सत्ताविसावे अधिवेशन	मुळजी जेठा महाविद्यालय, **जळगांव**	०३ व ०४ फेब्रुवारी, २०१७	डॉ. जयश्री महाजन
२८.	अठठाविसावे अधिवेशन	एम. ई. एस. कॉलेज ऑफ आर्टस ॲण्ड कॉमर्स, जुआरी नगर, **गोवा**	२ व ३ फेब्रुवारी, २०१८	डॉ. आर. बी. पाटील
२९.	एकोणतिसावे अधिवेशन	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर महाविद्यालय, **ब्रम्हपुरी जि. चंद्रपूर**	१३ व १४ जानेवारी, २०१९	डॉ. स्निग्धा कांबळे
३०.	मसप चे तिसावे अधिवेशन	तक्षशिला महाविद्यालय, **अमरावती**	२३ व २४ जानेवारी, २०२०	डॉ. अंजली वाठ

– : मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या विविध अधिवेशनाचे काही संग्रहित छायाचित्रे : –

VANAMATI

VANAMATI

VANAMATI

VANAMATI

VANAMATI

VANAMATI

उद्घाटन सोहळा

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय
चन्द्रपुरी, जि. चंद्रपूर
मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे

VANAMATI

TOURISM AND DEVELOPMENT IN INDIA
बद्रीनारायण

उद्घाटन सोहळा
B.K. COLLEGE

विवेकानंद कॉलेज, कोल्हापूर
उदघाटन समारंभ
29.09.2013

मराठी समाजशास्त्र परिषद
नागपूर विद्यापीठ
RAJESH

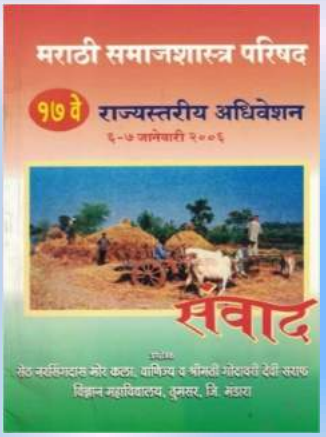
मराठी समाजशास्त्र परिषद
१७ वे राज्यस्तरीय अधिवेशन
६-७ जानेवारी २००६
संवाद

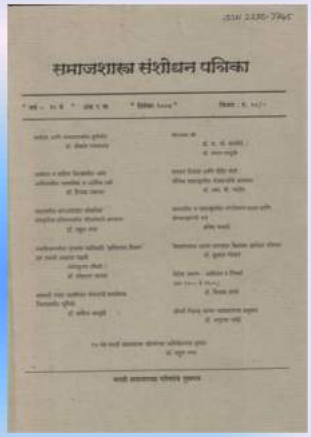
समाजशास्त्र संशोधन पत्रिका

ISSN 2230-7745
समाजशास्त्र संशोधन पत्रिका

समाजशास्त्र संशोधन पत्रिका
मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे मुखपत्र

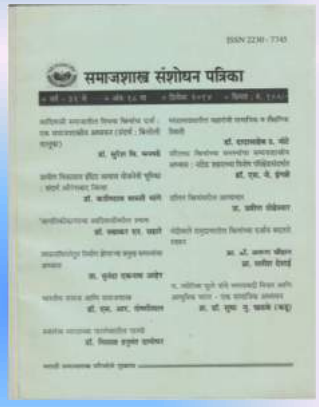
समाजशास्त्र संशोधन पत्रिका

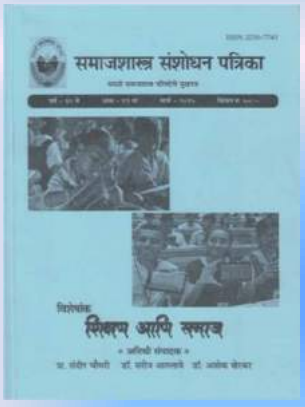
समाजशास्त्र संशोधन पत्रिका
विशेषांक
शिक्षण आणि संशोधन

समाजशास्त्र संशोधन पत्रिका
विशेषांक
भारतातील उच्च शिक्षण : प्रश्न आणि आव्हाने

समाजशास्त्र संशोधन पत्रिका

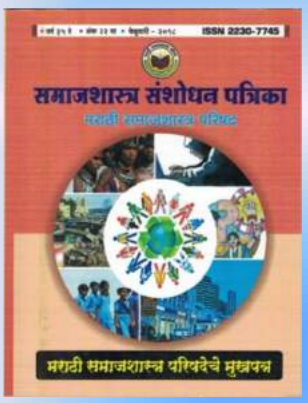
ISSN 2230-7745
समाजशास्त्र संशोधन पत्रिका
मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे मुखपत्र

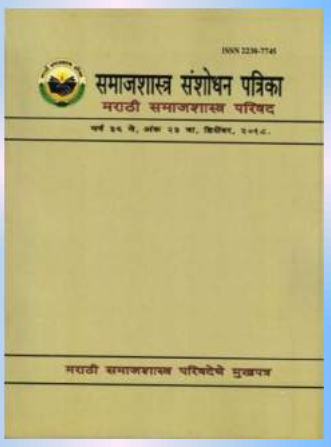
समाजशास्त्र संशोधन पत्रिका
मराठी समाजशास्त्र परिषद
मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे मुखपत्र

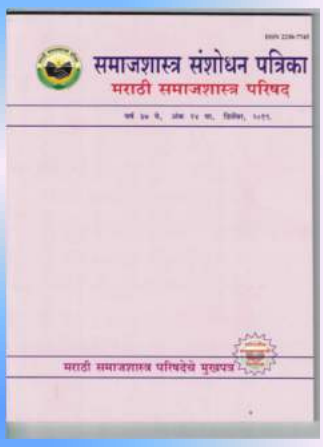
समाजशास्त्र संशोधन पत्रिका
मराठी समाजशास्त्र परिषद
मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे मुखपत्र

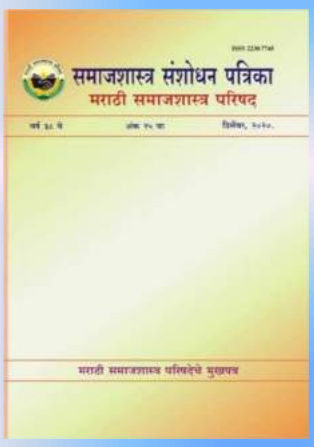
समाजशास्त्र संशोधन पत्रिका
मराठी समाजशास्त्र परिषद
मराठी समाजशास्त्र परिषदेचे मुखपत्र

एक 'व्यक्ती परिचय पुस्तिका' यापूर्वी डॉ. सुधा काळदाते यांनी १९८७ मध्ये प्रकाशित केली होती त्यानंतर तब्बल ३३ वर्षानी आता हा दुसरा 'व्यक्ती परिचय ग्रंथ' डॉ. राहुल भगत यांच्या संपादनाखाली प्रकाशित होतो आहे. या ग्रंथामध्ये परिषदेच्या निरनिराळया अधिवेशनांच्या कार्यवृत्ताचे संकलन समाविष्ट केलेले आहे. ते वाचल्यावर मराठी समाजशास्त्र परिषदेने संपादीत केलेल्या व्यावसायिक यशाचे परिमाण जाणवते. मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या विद्यमान पदाधिकाऱ्यांनी व्यक्ती परिचय ग्रंथाचा प्रकल्प हाती घेतला आणि डॉ. राहुल भगत यांनी तो व्यावसायिक उत्तरदायित्वाच्या भावनेने संपन्न केला. त्यांचे व मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या पदाधिकाऱ्यांचे मनपूर्वक अभिनंदन. परीषदेच्या विविध अधिवेशनांच्या कार्यवृतांचे केलेले संकलन हा या ग्रंथातील एक महत्वाचा भाग. त्यामुळे या ग्रंथाला एका ऐतिहासिक दस्तऐवजाचे मोल प्राप्त झाले आहे.

डॉ. उत्तमराव भोईटे, माजी अध्यक्ष अखिल भारतीय समाजशास्त्र परिषद, दिल्ली.

मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या सदस्यांचा परिचय असलेला ग्रंथ परिषदेने प्रकाशित करावा अशी अनेक सदस्यांची ईच्छा होती. त्या दृष्टीने मसपच्या अनेक माजी अध्यक्षांनी प्रयत्न केलेत. परंतू काही अपरिहार्य कारणास्तव या ग्रंथाचे संपादन व प्रकाशन होवू शकले नाही. परिचय ग्रंथाची ही उणीव सतत जाणवत होती. त्यामुळेच माझ्या अध्यक्षपदाच्या कार्यकाळात परिषदेच्या कार्यकारीणीला विश्वासात घेवून डॉ. राहुल भगत यांच्या संपादनाखाली हा ग्रंथ तयार करण्याचे निश्चित केले आणि आज हा ग्रंथ आपल्या समोर आहे. मराठी समाज शास्त्र परिषदेचा एक ऐतिहासिक दस्तऐवज म्हणून या ग्रंथाची नोंद होईल असा मला विश्वास आहे.

डॉ. सरोज आगलावे, माजी अध्यक्षा, मराठी समाज शास्त्र परिषद.

मराठी समाजशास्त्र परिषदेचा 'व्यक्ती परिचय ग्रंथ', मराठी समाजशास्त्र परिषदेच्या अध्यक्षा डॉ. सरोज आगलावे यांच्या कार्यकारीणीच्या कल्पनेतून आकाराला आला आहे आणि माझ्या अध्यक्षपदाच्या कार्यकाळात तो प्रकाशित होत आहे याचा मला विशेष आनंद आहे. महाराष्ट्रातील विविध समाजशास्त्राच्या अभ्यासकांच्या विविध पैलूंचा शोध या निमित्ताने घेतला गेला आहे. या ग्रंथामध्ये मराठी समाजशास्त्र परिषदेची वाटचाल, समाजशास्त्र संशोधन पत्रिकेचा प्रवास त्याच बरोबर महाराष्ट्रातील समाजशास्त्राच्या विकासात विविध समाजशास्त्रज्ञांचे असलेले योगदान तसेच विद्यापीठाचे योगदान या संदर्भाने चर्चा केलेली दिसून येते. या ग्रंथात समाजशास्त्राच्या अभ्यासकांच्या परिचयाबरोबरच त्यांच्या धारणा, प्रेरणा व आकांक्षा देखील या निमित्ताने शोधण्यात आल्या. जेणेकरून या क्षेत्रात येवू घातलेल्या नवोदितांना त्या मार्गदर्शक ठरतील. अध्यापन आणि संशोधनासोबतच मराठी समाजशास्त्र परिषदेने विषयाच्या उत्तरदायित्वाच्या भूमिकेतून नाविन्यपूर्ण उपक्रम राबविले आहेत. हा ग्रंथ त्याचेच एक प्रारूप आहे.

डॉ. नारायण कांबळे, अध्यक्ष, मराठी समाजशास्त्र परिषद, औरंगाबाद.

ISBN 978-81-323377-5-3

9 788192 337753

प्रकाशक: मराठी समाजशास्त्र परिषद.